JEAN-PAUL SARTRE

ÖZGÜRLÜK YOLLARI 1

AKIL ÇAĞI

CAN

ROMAN

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
GÜLSEREN DEVRİM

Can Yayınları: 727

Les chemins de la liberté. L'âge de raison, Jean-Paul Sartre
© Editions Gallimard, 1938
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 1994
Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. Şti.
aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: 1996
6. basım: Kasım 2009
Bu kitabın 6. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Erkal Yavi
Kapak düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Gülay Yıldız
Düzelti: S. Asaf Taneri

Kapak baskı: Çetin Ofset
İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-510-693-9

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Jean-Paul Sartre

ÖZGÜRLÜK YOLLARI 1

AKIL ÇAĞI

ROMAN

Fransızca aslından çeviren
GÜLSEREN DEVRİM

CAN YAYINLARI

JEAN-PAUL SARTRE'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
DİĞER KİTAPLARI

BULANTI / *roman*
DUVAR / *öykü*
SÖZCÜKLER / *otobiyografi*
YAŞANMAYAN ZAMAN (Özgürlük Yolları 2) / *roman*
AYDINLAR ÜZERİNE / *deneme*
YIKILIŞ (Özgürlük Yolları 3) / *roman*
EDEBİYAT NEDİR / *deneme*

Jean-Paul Sartre, 1905'te Paris'te doğdu. École Normale Supérieure'de (Yüksek Öğretmen Okulu) Raymond Aron, Maurice Merleau-Ponty, Simone Weil, Claude Levi-Strauss gibi geleceğin ünlü yazar ve düşünürleriyle tanıştı. Öğrencilik yıllarında Simone de Beauvoir ile başlayan birlikteliği yaşamı boyunca sürdü. Le Havre'da öğretmenlik yaptığı 1938 yılında, sonradan geliştireceği birçok felsefi konuya yer veren *Bulantı* adlı romanını yayımladı. Felsefe alanındaki asıl yeteneğini, 1943'te *Varlık ve Hiçlik* adlı kitabında ortaya koydu. Bireyin özgürlüğünün felsefi savunusundan sonra toplumsal sorumluluk konusuna yöneldi ve 1945-49 arasında *Özgürlük Yolları* adlı dört ciltlik romanını kaleme aldı. İnsanı eylem içinde en iyi gösterecek türün tiyatro olduğuna karar vererek, *Sinekler, Gizli Oturum, Kirli Eller, Şeytan ve Yüce Tanrı, Nekrasov* ve *Altona Mahpusları* gibi oyunlar yazdı. Bu arada Simone de Beauvoir ile birlikte kurup yönettikleri *Les Temps Modernes* dergisinde birçok yazısı yayımlandı. Kendine özgü Marksizm anlayışını, 1960'ta *Diyalektik Aklın Eleştirisi* adlı yapıtında ortaya koydu. 1964'te değer görüldüğü Nobel Edebiyat Ödülü'nü reddetti. 20. yüzyılın en etkili düşünürlerinden biri olan Sartre, bireyin kökten özgürlüğünü vurgulayan varoluşçuluğun sözcülüğünü üstlendi, romanları ve oyunlarıyla dünya görüşünü çok geniş bir kitleye aktardı. 1960'lardan sonra olgunlaştırdığı özgün Marksist anlayışıyla, Fransa'nın güncel siyasal olayları içinde etkin rol aldı. 1980'de Paris'te ölen Sartre'ın cenazesine 25 binden fazla kişi katıldı.

Gülseren Devrim, 1928'de İstanbul'da doğdu. İstanbul Kız Lisesi'ni, ardından İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1960'lı yıllardan başlayarak pek çok çeviri yaptı. Jean-Paul Sartre'ın *Özgürlük Yolları* üçlemesi, Jean Cormier'nin *Che Guevera* biyografisi, Mihail Şolohov'un *Vatan İçin Dövüştüler,* Alexander Soljenitsin'in *Matriona'nın Evi*, Nathalie Sarraute'un *Çocukluk*, Emmanuel Berl'in *Atilla'dan Timur'a Avrupa ve Asya,* Gao Xingjian'ın *Ruh Dağı* ve *Yalnız Bir Adamın Kitabı* başlıklı kitapları başta olmak üzere birçok önemli yapıtı dilimize kazandırdı.

I

Vercingetorix Sokağı'nın ortasında, irikıyım bir adam Mathieu'yü kolundan yakaladı; karşı kaldırımda bir polis geziniyordu.

"Bana biraz para ver patron, karnım aç."

Birbirine yakın gözleri, kalın dudakları vardı; şarap kokuyordu. Mathieu, "Acıktın mı, yoksa susadın mı?" dedi.

Adam güçlükle homurdandı:

"Yemin ederim doğru söylüyorum, yemin ederim..."

Mathieu cebinde bir on santim bulmuştu:

"Sen bilirsin," dedi, "laf olsun, diye söyledim."

Parayı verdi. Adam duvara yaslanarak, "Bu yaptığın," dedi, "iyi bir şey senin... Ben de sana Tanrı'dan çok büyük bir şey isteyeceğim. Bil bakalım, ne isteyeceğim?"

İkisi de düşündüler; Mathieu, "Ne istersen," dedi.

"Eh, öyleyse ben de senin mutluluğuna dua ederim. İşte bu kadar..."

Bir iş başarmışçasına güldü. Polisin yanlarına geldiğini gören Mathieu, adam için ürktü.

"Haydi bakalım," dedi, "eyvallah!"

Uzaklaşmaya davrandı, ama adam tekrar yakaladı. Peltek peltek, "Mutluluk dilemekle olmaz yani," dedi. "Bu kadarı yetmez..."

"Ya daha ne olacak?"

"Sana bir şey vermek isterdim..."

Polis, "Dilencilik yaptığın için seni deliğe tıkacağım," dedi.

Pembe yanaklı, gepegenç bir adamdı; sert görünmeye çalışıyordu. Gene de güvensiz bir sesle, devam etti:

"Yarım saattir gelip geçeni rahatsız ediyorsun."

Mathieu telaşla, "Dilenmiyor," dedi. "konuşuyorduk."

Polis omuz silkti, yürüdü. Sarhoş kaygı verecek şekilde sallanıyordu; polisi bile pek fark etmemişti.

"Sana ne vereceğimi buldum. Bir İspanyol pulu vereceğim."

Cebinden üç köşe yeşil bir karton parçası çıkardı ve Mathieu'ye uzattı. Mathieu okudu:

"C.N.T. Diario Confederal. Ejemplares 2. France. Anarşist Sendikalistler Komitesi, 41 Belleville Sokağı Paris." Adresin alt tarafına bir pul yapıştırılmıştı. Pul da yeşildi, Madrid damgasını taşıyordu. Mathieu elini uzattı:

"Teşekkür ederim."

"Ama dikkat et," dedi adam. Öfkelenmiş gibiydi...

"Bu... Bu Madrid... Ya!"

Mathieu baktı, adamın heyecanlı bir hali vardı. Düşündüklerini söyleyebilmek için kendini zorladığı belliydi. Vazgeçti, yeniden,

"Madrid," dedi.

"Evet."

"Oraya gitmek istiyordum, yemin ederim. Ama olmadı işte... Ayarlayamadım."

Birden kapanmıştı. "Dur!" dedi. Parmağını ağır ağır pulun üzerinde gezdirdi:

"Oldu. Artık alabilirsin."

Mathieu iki-üç adım yürümüşken adam gene seslendi:

"Hey!"

"Ne var?" dedi Mathieu. Adam uzaktan on santimi gösteriyordu:

"İneğin biri bana bir onluk tosladı. Gel sana bir rom ısmarlayayım."

"Yok! Başka bir akşam."

Mathieu, içinde belirsiz bir buruklukla uzaklaştı. Yaşamında, herkesle birlikte sokaklarda, barlarda sürttüğü, önüne gelenle kadeh tokuşturduğu bir dönem olmuştu. Ama o fasıl çoktan kapanmıştı; bu çeşit numaralar artık ona hiçbir şey ifade etmiyordu. Gülünçtü bu... İspanya'ya gidip dövüşmeye can attığı da olmuştu. Mathieu adımlarını sıklaştırdı; canı sıkılarak, "Aslında birbirimize diyeceğimiz bir şey yoktu," diye düşündü. Cebinden yeşil kartonu çıkardı: "Madrid'den geliyor, ama ona gönderilmemiş, herhalde biri vermiştir. Bana vermeden önce Madrid'den geliyor, diye pulu kaç kez okşadı." Adamın yüzünü ve pula bakarken gözlerinde beliren anlamı hatırlıyordu: Bir tutku ifadesiydi bu... Yürümeye devam ederken Mathieu de pula baktı, sonra karton parçasını cebine koydu. Bir tren düdüğünü öttürdü ve Mathieu içinden, "ihtiyarladım ben," diye geçirdi.

Saat onu yirmi beş geçiyordu, vakti vardı. Küçük mavi evin önünden durmadan, başını çevirmeden geçti, ama gözünün ucuyla bakmıştı. Madame Duffet'ninkinden başka bütün pencereler karanlıktı. Marcelle sokak kapısını açacak zaman bulamamıştı: Asma cibinlikli karyolaya doğru eğilmiş, erkeksi hareketlerle annesinin yorganını düzeltiyordu. Mathieu düşünceliydi: "29'una kadar beş

yüz frank, günde aşağı yukarı otuz frank eder. Altından nasıl kalkacağım?" Geri döndü ve yürüdü.

Madame Duffet'nin odasında ışık sönmüştü. Birkaç saniye sonra Marcelle'in penceresi aydınlandı; Mathieu karşıya geçti ve yeni ayakkabılarının ses çıkarmasından korkarak dikkatle bakkalın önünden yürüdü. Kapı aralıktı; usulca itti, kanat gıcırdayarak açıldı: "Çarşambaya biraz yağ getirip şu menteşeleri yağlayayım." İçeri girdi, kapıyı kapadı, karanlıkta ayakkabılarını çıkardı. Merdiven de gıcırdıyordu; Mathieu, ayakkabıları elinde, usul usul çıkıyor, her basamakta adımını atmadan ayağının ucuyla önünü yokluyordu: "Ne komedi," diye düşündü.

O daha sahanlığa varmadan Marcelle kapıyı açmıştı. Odasından pembe, süsen kokulu bir buhar süzüldü, merdivene doğru yayıldı. Yeşil gömleğini giymişti. Arkasından vuran ışıkta Mathieu, onun yumuşak ve etli kalçalarının yuvarlaklığını gördü. İçeri girdi, kapıyı kapadı; bu odaya her girişinde ona, dev bir deniz böceğinin kabuğuna giriyormuş gibi gelirdi. Marcelle kapıyı kilitledi. Mathieu duvardaki gömme dolabı açtı, ayakkabılarını içine koydu. Sonra Marcelle'e baktı ve işlerin yolunda gitmediğini anladı.

Alçak sesle, "Ne var?" diye sordu. "Kötü bir şey mi oldu?"

Marcelle alçak sesle, "Yo, hayır," dedi. "Sende ne var, ne yok?"

"Hiç, parasızım! Üst tarafı iyi işte..."

Kızı boynundan, dudaklarından öptü. Teni amber kokuyordu, ağzı tütün. Mathieu soyunurken Marcelle yatağın kenarına oturdu, dikkatle bacaklarına bakıyordu.

Mathieu, "Bu da ne?" diye sordu.

Ocağın üzerinde o güne kadar görmediği bir fotoğraf duruyordu. Yaklaşıp baktı ve utangaç, ama dik bakışlı, erkek halli, zayıf bir genç kız gördü. Üzerinde uzun bir erkek ceketi, ayağında düz, kapalı ayakkabılar vardı.

Marcelle başını kaldırmadan, "Benim," dedi.

Mathieu döndü; Marcelle'in gömleği kalçalarına kadar sıyrılmıştı; öne eğilmişti; Mathieu, onun iri göğüslerinin gömleğinin altında titrediğini fark etti.

"Nereden buldun bunu?"

"Eski albümlerden birinde. 928 yazında çektirmişim."

Mathieu ceketini dikkatle katladı ve ayakkabılarının yanına koydu. Sordu:

"Aile resimlerine bakarak zaman geçiriyorsun, desene..."

"Hayır, ama nedense bugün canım eski günlere ait bir şeyler görmek istedi. Henüz seninle tanışmadığımız, daha sağlam, sağlıklı olduğum günlerde nasılmışım, görmek istedim. Versene şunu."

Mathieu resmi uzattı, kız sert bir hareketle, koparırcasına aldı. Mathieu yatağın üzerine, kızın yanına oturdu. Marcelle irkildi, usulca uzaklaştı. Anlamsız bir gülüşle resme bakıyordu.

"Ne tatsızmışım," dedi.

Resimdeki genç kız bir bahçe duvarının demir parmaklığına yaslanmıştı. Dimdik duruyordu, dudakları aralıktı. Herhalde o da aynı batıcı açık sözlülük, aynı dengesiz cüretle, "Ne tatsızım," diyordu. Yalnızca o daha genç ve çok daha zayıftı.

Marcelle başını salladı.

"Tatsız ya," dedi. "Tatsız! Bu resmi Luxembourg'da eczacı okulundan bir oğlan çekmişti. Üzerimdeki ceketi görüyor musun? O gün satın almıştım. Bir sonraki pazar Fontainebleau'da şenlik vardı. Hey Tanrım!"

Mutlaka bir şey vardı: Hareketleri hiçbir zaman bu kadar sert, sesi bu kadar kırıcı, bu kadar erkeksi olmamıştı. Yatağın kenarında, çırılçıplakken olduğundan çok daha iç gıcıklayıcı, savunmasız, oturuyordu; bu her şeyi pembe olan odanın ortasında iri hatlı bir Çin vazosu gibiydi. Bedeninden o kışkırtıcı koku yükselirken sert, erkek sesiyle konuştuğunu duymak insanı şaşırtıyor, üzüyordu. Mathieu onu omuzlarından yakalayarak kendine doğru çekti:

"Geçmiş günleri mi özlüyorsun?"

Marcelle kuru bir sesle, "Hayır," dedi. "O günleri değil. Yalnızca o günlerde hayalini kurduğum yaşamı özlüyorum."

Genç kız üniversitede kimya öğrencisiydi. Sonra hastalanmıştı. Mathieu, "Beni mi suçluyor yoksa," diye düşündü. Bir soru sormak için ağzını açtı, ama kızın gözlerini görerek sustu. Marcelle, yüzünde gergin, kederli anlamlarla hâlâ resme bakıyordu.

"Şişmanlamışım, değil mi?"

"Evet."

Omuz silkti, fotoğrafı yatağın üzerine fırlattı. Mathieu, "Gerçekten, ne şanssızlık," diye düşündü. Yanağını öpmek istedi, Marcelle yumuşak bir hareketle onu itti. Sinirli bir gülüşle, "On yıl geçti," dedi.

Mathieu düşünüyordu: Ona hiçbir şey veremiyorum. Haftada dört gece geliyordu; günlerini en ince ayrıntılarına kadar ona anlatır, Marcelle de ciddi, hatta biraz emreden bir tavırla akıllar, öğütler verirdi ona...

Mathieu sordu:

"Dün ne yaptın? Sokağa çıktın mı?"

Marcelle gelişigüzel bir hareket yaptı.

"Hayır, yorgundum. Biraz bir şeyler okudum, ama annem ikide bir dükkâna çağırdı, rahat bırakmadı."

"Bugün?"

"Bugün çıktım," dedi. "Canım biraz hava almak, iki insan yüzü görmek istedi. Gaité Sokağı'na kadar yürüdüm, iyi geldi; sonra Andrée'ye gittim."

"Görebildin mi?"

"Evet, beş dakika. Ondan ayrıldığımda yağmur başlamıştı, ne biçim haziran; insanlar öyle keyifsiz görünüyorlardı ki... Bir taksiye atlayıp eve döndüm."

Zoraki bir ilgiyle, "Ya sen?" diye sordu.

Mathieu'nün canı anlatmak istemiyordu. Ama, "Dün son derslerde bulunmak için liseye gittim," dedi. "Öğlen Jacques'ta yemek yedim, her zamanki gibi korkunçtu. Bu sabah muhasebeye uğradım. Belki biraz avans koparabilirim, diyordum; ama olmazmış. Halbuki Beauvais deyken idaredeki herifle işimi uydurmuştum... Sonra Ivich'i gördüm."

Marcelle kaşlarını kaldırarak baktı. Mathieu ona Ivich'ten bahsetmeyi sevmiyordu. Sözünü tamamladı:

"Pek bozuktu."

"Neden?"

Marcelle'in sesi yeniden dikleşmiş, yüzüne düşünceli ve ciddi bir anlam gelmişti. Şu anda tombul bir Doğuluya ne kadar benziyordu. Mathieu yarım ağızla, "Çakacak galiba," dedi.

"Hani çalışıyor, demiştin?"

"Eh, sözümona... Kendince çalışıyor. Yani saatlerce, kitap önünde, kımıldamadan oturuyor. Ama bilirsin onu, tıpkı deliler gibi o da bazen, bir an gerçeği görüverir. Eylülde biyolojiyi çalışmıştı, biliyordu. Sınav iyi gidiyordu, profesörün ağzı kulaklarındaydı; sonra nasıl olduysa birden, çıplak kafalı, çirkin bir adamın karşısında oturmuş, selentereleri anlattığını fark ediverdi. Bu ona aşağılık, gülünç bir şey gibi geldi. 'Selenterelerden bana ne? Topunun Allah belasını versin!' diye düşündü ve dazlak kafalı herif bir daha ağzından tek kelime alamadı."

Marcelle, dalgın, "Ne tuhaf kız," dedi.

"Neyse," dedi Mathieu, "bu numarayı ikide bir tekrarlamaya kalkışmasın da! Ama bu olmasa da başka bir delilik bulur gene."

Bu ses tonu, bu koruyucu, ama umursamaz ton düpedüz yalan değil miydi? Sözcüklerle anlatılabilecek her şeyi söylemiyor muydu? "Zaten sözcüklerden gayrı ne var ki..."

Bir an tereddüt etti, cesareti kırılmış gibi başını öne eğdi; Marcelle'in, onun Ivich'le ilgili duyguları konusunda bilmediği bir şey yoktu; onu sevmesine bile göz yumabilirdi. Tek istediği, Mathieu'nün Ivich'ten işte bu tonla söz etmesiydi. Mathieu kızın

sırtını okşuyordu, Marcelle'in gözkapakları ağırlaşmaya başlamıştı; onun böyle sırtını, iki kürek kemiğinin arasından ta kuyruk sokumuna kadar usul usul okşamasına dayanamazdı. Ama birden dikildi, yüz hatları sertleşmişti. Mathieu, "Bak Marcelle," dedi. "Ivich çakmış, çakmamış umurumda değil. Zaten doktorluğa benden daha yatkın olduğunu kimse söyleyemez. Hem bu yıl P.C.N.'i geçse bile, gelecek yılı atlatamaz. Daha ilk kadavrada aklı başından gidecek, bir daha fakülteye adımını atmayacak. Ama bu kez tökezlerse bir çılgınlık yapar, diye korkuyorum. Çünkü bu yıl geçemezse ailesi onu bir daha üniversiteye yollamaz."

Marcelle sordu:

"Yani, nasıl bir çılgınlık, demek istiyorsun?"

Mathieu bocaladı:

"Ne bileyim..."

"Ama ben biliyorum, canım. Söylemeye dilin varmıyor, ama kalbine bir kurşun sıkıp canına kıyar diye korkuyorsun. Her ne kadar bu sence pek modası geçmiş, çok romantik bir hareket sayılırsa da... Seni duyan da kıza alıcı gözle bakmamış sanır. Cildini yakından görmedin mi hiç? Ben olsam, elimi sürmeye korkarım, yırtılıverir diye, öyle ince ki. Hiç böyle teni olan güzel bebekler bir kurşunla o cânım deriyi parçalamayı göze alabilirler mi? Ben kendimi, saçım başım birbirine karışmış, elimde küçük bir tabancayla bir koltuğa yığılmış kalmış tasarlayabiliyorum. Ama bu dekor, bu poz içinde o... Olmaz, olamaz! Anladın mı? Tabancalar bizim gibi katır derililer için yapılmıştır."

Çıplak kolunu Mathieu'nünkine yapıştırdı. Mathieu'nün kolu Marcelle'inkinden daha beyazdı.

"Şuraya bak! Hele benimki, kayış gibi."

Gülmeye başladı.

"Ne dersin, kalbura çevrilmek için yaratılmışım, değil mi? Bak, gözümün önüne geliyor: Sol mememin altında küçücük, yuvarlacık bir delik; düzgün, tertemiz kenarları var, kıpkırmızı! Vallahi, hiç de çirkin olmaz hani..."

Yüksek sesle gülüyordu. Mathieu eliyle ağzını kapattı.

"Sus, ihtiyarı uyandıracaksın."

Marcelle sustu. Mathieu, "Ne kadar sinirlisin," dedi.

Marcelle yanıt vermedi. Mathieu elini yavaşça onun bacağına koyarak okşamaya başladı. Elinin altında her an ürperir gibi kımıldayan incecik, ipek gibi tüyleriyle bu yumuşak, sıcak ete dokunmak hoşuna gidiyordu. Mathieu birden elini çekti.

"Bana bak bir dakika!"

Bir an kızın etrafı hafifçe morarmış, yorgun gözlerinde umut-

suz bir bakış yakalayarak şaşırdı.

"Neyin var senin?"

Marcelle başını çevirdi.

"Bir şeyim yok!"

Her zaman böyle olurdu: Marcelle birden kapanıverirdi. Birazdan dayanamayacak, kendini daha çok tutamayarak boşalacaktı. O anı beklemekten başka çare yoktu. Mathieu bu sessiz isyanlardan ürkerdi: Bu böcek kabuğu odada tutku ve heyecan, boğacak, öldürecek kadar bastırırdı; çünkü Madame Duffet'yi uyandırmak korkusuyla insan konuşamaz, keyfince hareket edemezdi. Mathieu ayağa kalktı, dolaba gitti ve ceketinin cebinden karton parçasını çıkardı.

"Şuna bak."

"Bu ne bu?"

"Az önce sokakta bir adam verdi bunu. Sempatik bir adamdı, ben de ona üç kuruş para verdim."

Marcelle kartı ilgisiz bir tavırla aldı. Mathieu'ye sanki o sokaktaki adamla aralarında bir suç ortaklığı varmış gibi geldi.

"Biliyor musun? Bu karton parçasının onun için ayrı bir önemi vardı."

"Komünist miydi?"

"Bilmem... Bana içki ısmarlamak istedi."

"Kabul etmedin mi?"

"Hayır."

Marcelle heyecansız, "Neden," diye sordu. "Belki hoşuna giderdi."

"Yok canım," dedi Mathieu.

Marcelle başını kaldırdı, miyop gözlerle duvardaki saate baktı.

"Ne tuhaf," dedi. "Böyle şeyler anlattığın zaman keyfim kaçıyor. Hele bu günlerde... Senin yaşantın kaçırılmış fırsatlarla dolu Mathieu."

"Sen buna kaçırılmış fırsat mı diyorsun?"

"Tabii. Eskiden sen böyle biriyle tanışabilmek için bahane arardın."

Mathieu, iyi niyetle, "Belki biraz değişmişimdir," dedi. "Sen artık ihtiyarladığımı mı düşünüyorsun?"

Marcelle kısaca, "Otuz dört yaşındasın," dedi.

Otuz dört yaş. Mathieu, Ivich'i düşündü ve içinde bir rahatsızlık duydu.

"Öyle... Ama bu yüzden olduğunu sanmam; aslında, canım çekmedi. Anlıyor musun, günümde değildim."

Marcelle, "Son zamanlarda gününde olduğun anlar o kadar seyrek ki," dedi.

Mathieu alelacele, "Zaten o da keyiflenemeyecekti," diye devam etti. "İnsan sarhoş oldu mu, hüzünlenir, ağlamaklı olur. İşte buna engel olmak istedim ben."

Mathieu, "Söylediğim pek de doğru değil," diye düşündü. "Böyle uzun uzadıya düşünemedim ki." Açıkça, gerçeği söylemek istedi. Mathieu ile Marcelle birbirlerine yalan söylememeye karar vermişlerdi.

"Daha doğrusu..." dedi.

Ama Marcelle gülmeye başlamıştı. "Benim koca bebeğim," diye söylenerek saçlarını okşarken güldüğü gibi, sessiz ve yumuşak bir fıkırdamayla gülüyordu. Ama yüzü haşindi.

"Bu sözlerinle ne kadar kendinsin," dedi. "Duygulanmaktan nasıl da korkarsın! N'olurdu sanki? O zavallı adamla baş başa biraz dertleşebilirdin, değil mi? Ne kaybederdin?"

Mathieu, "Ne kazanırdım?" dedi.

Biraz da kendini, kendine karşı savunuyordu.

Marcelle acı acı güldü. Mathieu şaşırdı: "Bana hınçı var. Kırmak istiyor beni." İçinde tuhaf bir huzur vardı, azıcık şaşkın ve hatta keyifliydi, tartışmak istemiyordu.

"Bu hikâyeyi bu kadar uzatmanın anlamı yok," dedi. "Hem adamla zaman kaybedemezdim ki, sana geliyordum."

"Haklısın, evet çok haklısın. Bu hiç önemli bir şey değil. İnsanın canı çekmezse kendisini okşamayabilir; sonunda kendi bileceği şey, değil mi? Ama bence bu oldukça anlamlı, hatta çok anlamlı!"

Mathieu irkildi; hiç olmazsa bu kadar iğneleyici konuşmasaydı.

"Haydi canım," dedi, "n'oluyoruz? Bu basit olayda böyle önem verilip üstünde durulacak ne buluyorsun?"

"Bak şimdi," dedi. "Burada gene senin o ünlü 'gerçeği görme' teorin ortaya çıkıyor. Bu halinle insanı nasıl eğlendiriyorsun bilsen. Sen, kendi kendini aldatmaktan öylesine korkuyorsun ki, kendime yalan söylememe yol açar diye, önüne dünyanın en ilginç serüveni serilse, başını çevirip bakamazsın."

"Evet, öyle," dedi Mathieu. "Bunu çoktan biliyorsun. Bütün bunlar söyleneli çok oldu."

Onu haksız buluyordu. Bu "gerçeği görme teorisi"ni (Bu deyimden de nefret ediyordu, ama Marcelle bir süreden beri dilinden düşürmez olmuştu; geçen yıl da bir "ivedi" lafı tutturmuş gitmişti: Sözcükler onda bir mevsimden çok dayanmazdı), bu gerçeği görme kuramını ikisi birden bulmuşlardı, varsa sorumluluğu ikisinindi, aşklarının anlamı, derinliği de bu ortaklıktaydı. Mathieu, Marcelle'e karşı olan sorumluluğunu kabullendiği zaman yalnızlık fikrinden; bir zamanlar baş edilemez çekiciliği ve canlılığıyla ikide bir

benliğinin ta derinlerine dalıveren o biraz karanlık, belirsiz, biraz korkak yalnızlık fikrinden vazgeçmeyi göze almıştı. Marcelle'i ancak gerçeğin ta kendisi olduğu zaman sevebilirdi: Marcelle onun gerçeği gören gözü, arkadaşı, akıl hocası ve yargılayan vicdandı.

"Kendime yalan söylersem, sana da yalan söylemiş olurum, ki buna katlanamam."

"Evet," dedi.

İnanmış görünmüyordu.

"Ama inanmış görünmüyorsun?"

Gevşek bir sesle, "İnanıyorum," dedi.

"Kendi kendime yalan söylediğimi mi sanıyorsun?"

"Hayır... Daha doğrusu, bilmiyorum. İnsan hali bu. Ama sanmıyorum. Yalnız, ne düşünüyorum, biliyor musun? Sen kendini kısırlaştırmakla meşgulsün, sevgilim. Bugün uzun uzun düşündüm bunu. Ya! Evet, sende her şey tertemiz, pırıl pırıl, düzenli, sanki sabun kokuyorsun; etüvden çıkmış gibisin. Yararsız ya da kararsız, kuşku verici, mide bulandıran en ufak şey yok sende. Öldürücü bir şey bu. Yok, sakın bunu benim için yaptığını söyleme: Ben yalnızca bir aracım, sende kendi kendini didikleme, kendi kendini öğrenme ihtirası var."

Mathieu şaşırmıştı. Marcelle çoğu zaman haşindi; her an tetikte, kendini savunmaya, hatta bazen saldırmaya hazır olurdu ve eğer Mathieu bir meselede kendisiyle aynı fikirde olmazsa Marcelle onun kendisine hükmetmeye kalktığını sanırdı. Ama bu rahatsız etmek, kırmak, yaralamak isteği onda çok seyrek gördüğü bir şeydi. Sonra, şu yatağın üzerine fırlatılan resim, vardı... Marcelle'in yüzüne kaygıyla karışık, bir merakla baktı: Daha konuşmaya karar vermiş görünmüyordu. Kısaca, "Kendimi tanımak pek de eğlenceli, meraklı bir şey olmasa gerek," dedi.

"Biliyorum," dedi Marcelle. "Bu bir amaç değil zaten, bir yöntem. Kendi kendinden kurtulmak için yapıyorsun bunu: Kendini seyretmek, kendini teraziye vurmak için: Bu senin en sevdiğin yöntem. Kendine baktığın zaman, baktığın 'sen'in sen olmadığını, aslında bu senin zaten var olmadığını tasarlıyorsun. Evet, aslında senin istediğin bu: bir hiç olmak, daha doğrusu, hiçbir şey olmamak."

Mathieu ağır ağır tekrarladı:

"Hiçbir şey olmamak... Hayır. Yanlış! Bu değil, ben... Dinle bak: Ben... Ben, yalnızca kendim olmak, kendime dayanmak istiyorum."

"Evet. Özgür olmak. Sonuna kadar özgür olmak. Senin günahın bu işte."

"Bu bir günah değil," dedi. Mathieu. "Başka... Başka ne isteyebilir ki insan?"

Sinirlenmişti: Bütün bunları yüz kez anlatmış, açıklamıştı Marcelle'e ve o, Mathieu'nün bu konuda ne kadar duyarlı olduğunu çok iyi bilirdi.

"Eğer varlığımı kendi egemenliğim altına alamazsam, yaşamak çok anlamsız bir şey olur..."

Marcelle alaylı bir gülüşle, "Evet evet," dedi. "Dedim ya, senin günahın bu diye..."

Mathieu, "Kurnaz görünmeye kalkıştığı zaman sinirime dokunuyor," diye düşündü, ama düşüncesinden pişmanlık duyarak yumuşak bir sesle, "Bu bir günah değil," dedi. "Ben böyleyim, anladın mı?"

"Madem bu bir günah değil; o halde ötekiler, bütün öbür insanlar niçin senin gibi değil?"

"Ötekiler de benim gibidir; yalnızca, öyle olduklarının farkında değiller."

Marcelle artık gülmüyordu, dudaklarının kenarında acı ve umutsuz bir çizgi belirmişti.

"Ben o kadar özgür olmayı istemiyorum."

Mathieu kızın öne doğru eğilmiş ensesine baktı, kendini huzursuz hissediyordu: Onunla birlikte olduğu zaman hep bu anlamsız, yararsız pişmanlıklar aralarına giriyordu. Birden, kendini hiçbir zaman Marcelle'in yerine koymamış olduğunu düşündü: "Bahsettiğim, her dakika sözünü ettiğim, erkeklerin, sağlam ve sağlıklı erkeklerin özgürlüğü," dedi kendi kendine. Elini kızın ensesine koydu ve onun, şimdiden biraz gevşemiş, yumuşak cildini parmaklarıyla sıktı.

"Marcelle! Üzgün müsün?"

Ona şaşkın gözlerle baktı.

"Hayır!"

Sustular. Mathieu parmaklarının ucuyla mutluydu. Yalnızca parmaklarının ucuyla. Eli ağır ağır Marcelle'in sırtından aşağı doğru indi, Marcelle'in gözleri kapanıyordu; siyah uzun kirpiklerini gördü. Kendine doğru çekti: Şu anda tam onu canı çekmiyordu, bu daha çok kızın haşin ve erkeksi iradesinin, güneş karşısındaki bir buz parçası gibi eridiğini görmek isteğiydi. Marcelle başını Mathieu'nün omzuna bırakmıştı. Mathieu onun esmer cildini çok yakınında gördü, yüzünde mavimsi, yorgun lekeler vardı. "Tanrım! İhtiyarlıyor artık," diye düşündü. Ve kendinin de artık ihtiyarladığını hatırladı. Kızın üzerine hırsla abandı; kendini de, onu da unutmak istiyordu. Ama sevişirlerken kendini kaybetmiyordu artık. Çoktan beri. Dudaklarından öptü: Güzeldi dudakları, dolgun ve diri. Marcelle usulca arkaya doğru kaymış, yatağın üzerine uzanmış-

tı, bitkin, yarı baygın, gözleri kapalıydı. Mathieu kalktı, pantolonunu, gömleğini çıkardı, yatağın ayakucuna koydu, sonra kızın yanına yattı. Ama o kollarını başının altına çaprazlamış, gözleri sonuna kadar açık, tavana bakıyordu.

"Marcelle," diye seslendi.

Yanıt vermedi. kötü şeyler düşünüyormuş gibi bir hali vardı, sonra birden doğruldu. Mathieu de doğrulmuş, yatağın kenarına oturmuştu, çıplaklığını duymaktan rahatsızdı.

Kararlı bir sesle, "Artık ne olduğunu söyleyeceksin bana," dedi.

"Hiçbir şey yok."

Sevgiyle, "Var," dedi. "Seni üzen bir şey var Marcelle, biz birbirimizden hiçbir şey saklamazdık, değil mi?"

"Söylememin bir yararı olmayacak. Yalnızca üzüleceksin ve elinden hiçbir şey gelmeyecek."

Usulca saçlarını okşayarak, "Olsun, söyle," dedi.

"Ne diyeyim? Olan oldu bir kere."

"Ne? Olan ne?"

"İşte... Olan oldu dedim."

Mathieu yüzünü buruşturdu, "Emin misin?"

"Eminim. Yoksa telaşlanmam. İki aydır olmuyorum."

"Allah kahretsin!"

"Bunu ta üç hafta öncesinden bana söylemeliydi," diye düşündü. Şimdi ellerini bir yerlere koyması, elleriyle bir şeyler yapması gerekti: Piposunu doldurmalıydı mesela, ama pipo dolapta, ceketin cebindeydi. Uzandı, küçük masadan bir sigara aldı, yaktı, sonra hemen tablaya bastırdı Marcelle, "İşte şimdi biliyorsun," dedi. "Ne yapacağız?"

"Ee... Çaresine bakacağız herhalde, değil mi?"

"Evet. Bende bir adres var."

"Nereden buldun?"

"Andrée verdi. O gitmiş..."

"Geçen yıl kızın canına okuyan o karıyı mı söylüyorsun? En az altı hafta kendine gelemediydi. İstemem onu."

"Ya n'olacak? Baba olmak mı istiyorsun?"

Marcelle şimdi doğrulmuş, Mathieu'den biraz uzaklaşmıştı. Yüzü sertti gene, ama erkeksi değildi. Kollarını yana bırakmıştı. Mathieu, cildinin yeşilimsi gri bir renk almış olduğunu fark etti. Pembe odada hava da pembe ve sanki ballı ballıydı, insan pembe ve ballı ballı nefes alıyordu; ama sonra bu kızın yeşilimsi gri rengi, uzak bir yerlere takılmış gözleri vardı, sanki öksürecekmiş de öksürmek istemiyormuş gibiydi.

"Bir dakika izin ver," dedi Mathieu. "Hemen böyle konuşma. Düşünelim bakalım."

Marcelle'in elleri birden titremeye başlamıştı; sesinde beklenmedik bir titreyişle, "Senin düşünmene gerek yok," dedi.

Başını Mathieu'den yana çevirmiş, ona bakıyordu. Erkeğin omuzlarına, kollarındaki kaslara, göğsüne bakıyordu, sonra gözlerini aşağıya doğru indirdi. Şaşmış gibiydi. Mathieu birden kıpkırmızı oldu, bacak bacak üstüne atarak saklandı.

Marcelle, "Senin yapabileceğin hiçbir şey yok," diye tekrarladı. Acı bir alayla sözü tamamladı:

"Nihayet, bu bir kadın işidir."

Dudakları bu son kelimelerin üzerine sımsıkı kapandı; mor ışıltılı bir kırmızıya boyanmış bu dudaklar, kül rengi yüzü kanlı dişleriyle yemek, yutmak isteyen bir iri, vahşi böcek gibiydi. "Gururu kırıldı," diye düşündü Mathieu, "ve benden nefret ediyor." Birden kusma ihtiyacı duyarak sarardı. Oda bir anda o ballı, pembe buhardan boşalıvermişti sanki, eşyalar arasında elle tutulamaz bir boşluk, bir sonsuzluk vardı... Mathieu, "Bunu ona ben yaptım," diye düşündü. Ve o pembe ışıklı lamba, madeni parıltısıyla ayna, duvardaki saat, koltuk, kapağı yarı aralık dolap, hepsi, hepsi ona şu anda korkunç, acımasız bir çarkın dişleri gibi göründü: Bu çarkı birileri kurmuştu ve o çark bir kere kurulunca artık durmak bilmeyen bir gramofon plağı gibi amaçsız dönüşüne devam ediyordu. Mathieu silkindi, bu uğursuz ve buruk havadan kurtulmak istiyordu. Marcelle kımıldamamıştı; hâlâ Mathieu'nün kasıklarına, orada bir çocuğunki kadar suçsuz ve yumuşak görünen o suçlu esmerliğe bakıyordu. Mathieu şimdi onun avazı çıktığı kadar bağırmak, keyfince, hıçkıra hıçkıra ağlamak isteğiyle kıvrandığını biliyordu, ama Madame Duffet'yi uyandırmak korkusuyla susmak zorundaydı. Birden onu belinden yakalayarak kendine çekti. Kız, omzuna yaslanarak bir an çırpındı, ama ağlamıyordu, yalnızca iç çekti. Kendine tanıyabildiği hak bu kadardı işte: birkaç saniyelik, sessiz sedasız bir fırtına.

Başını kaldırdığı zaman, yüzü durgundu. Kararlı bir sesle, "Affet, canım," dedi. "Biraz boşalmaya, rahatlamaya ihtiyacım vardı: Sabahtan beri kendimi tuta tuta o kadar bunaldım ki. Senin hiç suçun yok bunda."

"Beni suçlayabilirsin," dedi Mathieu. "Hakkın var. Kendimle övünemem doğrusu. İlk kezdir ki... Allah kahretsin, ne haksızlık! Ben bir bok yiyorum, cezasını sen çekiyorsun. Neyse, n'apalım, şimdi söyle bana, o kadın nerede oturuyor?"

"Morère Sokağı 14 numarada. Acayip bir kadınmış."

"Zannederim. Seni Andrée'nin yolladığını mı söyleyeceksin?"

"Evet. Dört yüz frank alıyormuş." Marcelle aceleyle ekledi:

"Dediklerine göre, bu pek de pahalı bir tarife sayılmazmış."

Mathieu, "Evet," dedi. "Anlıyorum, bu kadın bizim için bir fırsat sayılır."

Kendini yeni nişanlanmış bir delikanlı çocuk kadar beceriksiz buluyordu. Bir kabahat yapmış ve bu kabahati unutturmak için suçlu suçlu sırıtan, upuzun ve çırılçıplak bir acemi çocuk. Ama kabahatini unutturamazdı: Orada, beyaz, etsiz kalçaları; beyaz, biraz tıkız, ama güçlü bacakları ve su götürmez çıplaklığıyla oradaydı. Bu kaba, çirkin bir korkulu rüyadan başka bir şey değildi: "Onun yerinde olsam, bu et yığınını paramparça ederdim," diye düşündü.

"Ama işte bu yüzden güvenemiyorum," dedi. "Bana çok ucuz geliyor."

"Daha iyi ya," dedi Marcelle. "Ucuz olduğu daha iyi ya. Tam dört yüz frangım var benim de. Terziye verecektim, ama terzi bekleyebilir." Sonra, kendini inandırmak ister gibi ekledi: Hem, biliyor musun, onun bu işi, o beş kuruş ister gibi üç bin, beş bin frank isteyen şımarık doktorlardan çok daha rahat halledeceğinden eminim. Hem, zaten başka seçeneğimiz yok."

Mathieu, "Başka seçeneğimiz yok," diye tekrarladı. "Ne zaman gideceksin?"

"Yarın gece, on ikide. Yalnız gece yapıyormuş bu işi. Biraz tatsız bu, değil mi? Ama benim işime geldi, annemden dolayı tabii. Gündüzleri bir mağazada çalışıyormuş. Geceleri de hiç uyumuyor anlaşılan. Bir avludan giriliyor; bir kapının altından ışık sızıyormuş, o kapıdan girilecekmiş gece."

"Pekâlâ," dedi Mathieu. "Gidelim görelim bakalım."

Marcelle şaşkınlıkla baktı.

"Delirdin mi? Seni polis zanneder, kapı dışarı eder seni. Konuşamazsın ki."

Mathieu, "Gideceğim," diye tekrarladı.

"Ama neden? Ne konuşacaksın onunla?"

"Gözümle görüp güven duymak istiyorum. Eğer hoşuma gitmezse yollamam seni. İhtiyar bir delinin seni gelişigüzel doğramasını istemiyorum. Ona, beni Andrée gönderdi, başı darda olan bir arkadaş için derim; şu sırada gripten yattığı için arkadaşım gelemedi, derim..."

"E peki sonra? Diyelim ki kadını gözün tutmadı, ne yapacağız, kime gideceğim o zaman?"

"Bir-iki gün daha bekleyebiliriz herhalde. Ha? Gider Sarah ile konuşurum. Onun mutlaka bir bildiği vardır. Başka çocuk istemiyorlardı çünkü."

Marcelle biraz rahatlamıştı, Mathieu'nün ensesini hafifçe okşayarak:

"Çok teşekkür ederim, sevgilim; bir şeyler becerebilecek misin bilmem, ama benim için üzüldüğünü biliyorum. Benim yerime o masaya yatmayı isterdin, değil mi?"

Esmer kollarıyla boynuna sarılarak komik bir ifadeyle, "Eğer Sarah'ya sorarsan," dedi, "o da sana ihtiyar bir Yahudi karısını salık verecektir."

Mathieu dudaklarını öptü, Marcelle gevşemişti.

"Sevgilim, canım..."

"Şu gömleği çıkar."

Çıkardı ve Mathieu onu yatağa doğru itti, göğüslerini okşuyordu. Göğüslerinin, etrafı şehvetli kabarıklarla pürtük pürtük, koyu kahverengi, kocaman tepelerini avuçlarında hissetmekten zevk alıyordu. Marcelle içini çekti, iştahlı, baygın gözleri kapandı. Gözkapakları titriyordu. Arzu, sıcak bir el gibi bir anda Mathieu'yü yakaladı. Sonra, birden, "Kız gebe," diye düşündü. Doğruldu. Kulaklarında hâlâ arzunun acı uğultusu çınlıyordu.

"Dinle Marcelle," dedi. "Bugün... Olmaz! İkimiz de çok yorgunuz. Bağışla beni!"

Marcelle uykuda gibi usulca homurdandı, sonra hızla doğruldu, kalktı, parmaklarının ucuyla saçlarını düzelterek, "Nasıl istersen," dedi.

Sesi buz gibiydi. Sonra, daha yumuşak, devam etti:

"Aslında haklısın, ikimiz de çok yorgunuz, hem sinirlerimiz de bozuk. Senin yakınlığına ihtiyacım vardı, ama ben de çekiniyorum biraz."

"İş işten geçti, Marcelle," dedi Mathieu. "Başını derde soktum bir kere. Korkacak bir şey kalmadı artık."

"Evet, biliyorum, iş işten geçti, ama nasıl anlatayım bilmem ki... Ondan değil, senden ürktüm biraz."

Mathieu kalktı.

"Pekâlâ. Gidip şu kadını göreyim."

"Yarın bana telefon edersin, değil mi?"

"Akşam seni görsem daha iyi olmaz mı? Telefonla konuşmak kolay olmuyor."

"Hayır, yarın akşam görüşemeyiz. Öbür akşam olsun, istersen..."

Mathieu gömleğini, pantolonunu giymişti. Marcelle'i gözkapaklarından öptü:

"Bana küsmedin ya?"

"Senin bir suçun yok ki. Yedi yıldan beri ilk kez oluyor bu, sana niye küseyim? Ama ya sen, sen benden tiksinmedin, değil mi? Ha?"

"Delisin..."

"Ben kendimden iğreniyorum, sanki yığın yığın yemekler yemişim de şişmişim gibi nefret ediyorum kendimden."

Mathieu sevecenlikle, "Canım kızım," dedi, "küçücük kızım. Sekiz gün sonra hepsini unutmuş olacaksın, söz veriyorum sana."

Kapıyı usulca açtı ve ayakkabıları elinde, karanlıkta dışarı çıktı. Eşikte bir an dönüp baktı: Marcelle yatağın kenarına oturmuştu, gülümsedi. Ama Mathieu'ye, sanki gözlerinde dinmeyen bir kin varmış gibi geldi.

* * *

Kaskatı, bir yere takılı kalmış gibi kaskatı duran gözlerinde bir şey koptu sanki, kapaklarının altında rahatça hareket etmeye başladı. Marcelle'in bakışları üzerinde değildi artık; bakmıyordu. Gecenin karanlığına ve giysisinin kalın, koyu renkli kumaşına saklanan suçlu bedeni artık yavaş yavaş kendini güvende hissediyor, ısınıyor, gevşiyor, keyifleniyordu sanki. Yağdanlığı, çarşamba günü yağdanlığı götürecekti. "Unutmayayım." Hatırlayabilecek miydi? İşte yalnızdı artık.

Birden durdu: Hayır, gerçek değildi bu, yalnız değildi henüz. Marcelle onu bırakmamıştı, onu düşünüyordu. "Bu belayı başıma sardı," diyordu kendi kendine, gece yatağına çiş eden bir çocuk gibi keyfince kendini bıraktı.

Bu kimsenin onu görmediği, tanımadığı ıssız sokakta, karanlıkta, boğazına kadar kalın ve koyu kumaşlara saklanmış olarak, koşar adım yürüyüp gidebilirdi; ama bu kurtulmak, uzaklaşmak demek değildi. Marcelle'in kaygılar ve haykırılamamış feryatlarla bunalan bilinci orada kalmıştı ve Mathieu de onun yanındaydı: Orada, o pembe odada, çıplak ve savunmasız, Marcelle'in bakışlarını üzerinde hissettiği andan çok daha saydam, apaçıktı şimdi. Hırsla, "Bir tek kez," diye homurdandı. Marcelle'i inandırmak ister gibi tekrarladı: "Yedi yılda bir kez." Ama Marcelle inanmak istemiyordu: Odasında kalmıştı ve Mathieu'yü düşünüyordu. Orada, sessizce yargılanmak ve nefrete mahkûm olmak, bu dayanılmayacak kadar büyük bir haksızlıktı. Kendini savunamadan, hatta elleriyle karnını örterek saklanamadan... Hiç olmazsa şu anda ötekileri de aynı güçle yanında, şuracıkta hissedebilseydi. Ama Jacques'la Odette çoktan uyumuşlardı. Daniel sarhoştu mutlaka, değilse bile bütün budalalığı üstündeydi... Ivich gözünün görmediğini düşünmezdi hiçbir zaman. Belki Boris... Boris'in bilinci, ışığı zayıf, titrek bir küçük kandil gibiydi, Mathieu'yü bu kadar uzaktan pençesine

alan, büyüleyen o kıpırtısız, o dehşet verici aydınlıkla baş edemezdi. Gece, bilinçleri uyuşturmuş, örtmüştü: Mathieu Marcelle'le yalnızdı. Gece, karanlıkta, bir kadınla bir erkek...

Camus'de aydınlık vardı. Patron sandalyeleri birbiri üzerine koyarak kenara çekiyor, garson kız kapının bir kanadının sürgüsünü itmeye uğraşıyordu. Mathieu öbür kanadı iterek girdi. Aydınlığa çıkmak, görülmek istiyordu. Yalnızca görülmek. Bara yaslanarak, "Merhaba!" diye yüksek sesle selam verdi.

Patron ona baktı. İçeride bir otobüs biletçisi vardı, kasketini gözlerine doğru eğmiş, bir şey içiyordu. Bilinçlerdi bunlar. İyi niyetli, güler yüzlü bilinçler. Biletçi kasketini alnına doğru iterek Mathieu'ye baktı, Marcelle'in bilinci birden sıyrılıp gitti, gecenin karanlığına karıştı.

"Bir bira lütfen."

Patron, "Çoktandır görünmüyorsunuz," dedi.

"Susadım bu gece."

Biletçi, "Sahiden de susuyor insan," dedi. "Yaz ortası gibi sıcak."

Sustular. Patron bardakları kuruluyor, biletçi hafif hafif ıslık çalıyordu. Mathieu memnundu, ara sıra gözlerini kaldırıp birbirlerine bakıyorlardı. Aynada yüzünü gördü: Bir gümüş denizin ortasından sapsarı ve bembeyaz, bakıyordu. Camus'de böyle olurdu. İnsan ışığın, elleri, yüzleri, düşünceleri ağartan, gözlerdeki anlamı ezip büzen o yaldızlı, buğulu beyazlığın etkisiyle olacak, hep sabah oluyor sanırdı. Mathieu içti. Düşünüyordu: "Gebe ha! Ne berbat iş! Bunun gerçekliğine bir türlü inanamıyorum." Bu ona kaba, gülünç, hatta biraz da ayıp geliyordu, tıpkı ihtiyar bir kadınla ihtiyar bir adamın dudak dudağa, şehvetle öpüştüğünü görmüşçesine rahatsız oluyordu bu düşünceden: Yedi yıl sonra insanın başına böyle şeyler gelmezdi. "Marcelle gebe," diye düşündü gene. Karnında ağır ağır kabaran, şişen, donuk koyu renkli, peltemsi bir şey vardı. Gitgide büyüyecek, kıvrık, büklüm büklüm bir göz olacaktı. "Karnındaki bir alay ıvır zıvır arasında o serpilecek, açılacak, gelişecek. Çünkü o canlı." Ama şimdi loşlukta tereddütle ilerleyen, incecik, upuzun bir iğne vardı. Birden, karanlıkta yumuşak, sessiz bir ses duyuldu, iğne o kırmızı büklüm büklüm göze rastlamış ve onu öldürmüştü. Geride yalnızca kupkuru ve saydam bir zar kalmıştı. "O ihtiyar kadına gidip içini kazıtacak." Kendini boşalmış, tüm kanını canını yitirmiş hissediyordu. "Pekâlâ," diye mırıldandı. Bunlar umutsuz, boş düşüncelerdi; insan sabaha karşı saat dörtte böyle umutsuz, boş ve gülünç olurdu işte.

"Eyvallah!"

Parayı verdi ve çıktı.

"Ne zaman oldu bu?" diye düşünüyordu. Hatırlamaya çalışarak, ağır adımlarla yürüdü. "İki aydır..." Aklına gelmiyordu, daha doğrusu, galiba Paskalya tatilinden hemen sonraydı. Her zamanki gibi Marcelle'i sevgiyle kollarına almıştı, evet, sevgiyle, tutkuyla değil; ama sonra... "Bir çocuk ha. Ona zevk verdiğimi sanıyordum, halbuki o sırada bu çocuğu vermişim ona. Yaptığımın farkında bile değildim. Şimdi de ihtiyar cadıya dört yüz frank vereceğim, o da korkunç aletlerini Marcelle'in karnından içeri sokacak, delecek ve yaşam, geldiği gibi sessizce, akıp gidecek; ben gene eskisi kadar şaşkın ve budala, bu yaşamı yaratırken nasıl her şeyden habersiz idiysem, o yaşam sönerken de gene her şeyden habersiz, bekleyeceğim." Acı acı güldü: "Ya ötekiler? Çok ciddi tartışmalardan sonra baba olmaya karar vererek kadınlarının şişen karınlarına bir dâhinin eserine bakışı gibi göğüslerini gererek bakanlar, bu olup bitenlerden benden fazla bir şey anlıyorlar mı acaba? Onlar da bu işe körü körüne, tatlı canları için girişmişlerdi; sonrasını tıpkı fotoğraf çeker gibi, bir karanlık odayla biraz jelatin halletmedi mi? Evet, bu iş onların dışında, onlara gerek kalmadan, oracıkta olup bitti." Bir avluya girmişti, kapılardan birinin altından belirsiz bir ışık sızıyordu. Bir utanç duydu birden...

Ve kapıyı çaldı.

"Kim o?"

"Sizinle biraz görüşmek istiyorum."

"Bu saatte insan rahatsız edilir mi?"

"Beni size Andrée Besnier gönderdi."

Kapı aralandı. Mathieu, sarı saçlar ve sivri bir burun seçebildi.

"Ne istiyorsunuz? Bana bir oyun oynamak istiyorsanız, boşuna yorulmayın, polisten korkmam ben. Korkacak hiç bir şeyim yok. Eğer canım çekiyor da odamda sabaha kadar ışık yakıyorsam, buna kimse karışamaz. Hem, eğer polistenseniz, önce belgelerinizi gösterin."

"Polis falan değilim," dedi Mathieu. "Başım dertte. Arkadaşlar sizin bana yardım edebileceğinizi söylediler."

"Girin içeri."

Mathieu girdi. İhtiyar kadın bir erkek pantolonu giymişti, sırtında fermuarlı bir ceket vardı. Kupkuru, sıska bir kadındı, taş gibi, sert, anlamsız gözlerle bakıyordu.

"Andrée Besnier'yi tanıyor musunuz?"

Öfkeli ve haşin yüzüyle onu süzüyordu.

Mathieu, "Evet," dedi. "Geçen yıl Noel'e yakın size gelmişti, bir sorunu vardı. Sonra da epeyi hastalandığı için siz dört kez ona, evine gittiniz."

"E, sonra?"

Mathieu kadının ellerine bakıyordu. Bunlar erkek elleriydi, parçalayıcı, yırtıcı, öldürücü eller. Yer yer lekeli, çatlamış, yırtılmış, üzerinde yara izleri olan küt ve kirli tırnaklı, korkunç eller.. Sol elin başparmağında simsiyah, mosmor bir çürük ve eskimiş, kocaman bir nasır vardı. Mathieu Marcelle'in esmer, sıcak, yumuşak cildini düşünerek ürperdi.

"Size Andrée için gelmedim. Arkadaşlarımdan biri için konuşmak istiyorum."

İhtiyar kadın kısa bir kahkahayla güldü:

"İlk kez karşıma bir erkek dikilip benden bir şey istiyor. Ahbap, benim erkeklerle görülecek işim yok, anladın mı?"

Oda darmadağın ve pisti. Duvar diplerinde tahta sandıklar duruyordu, taş döşemeye samanlar dökülmüştü. Ortada bir masanın üzerinde bir rom şişesiyle yarısı içilmiş bir bardak vardı.

"Size ben geldim, çünkü arkadaşım sizinle hemen görüşmemi istedi. Kendisi bu akşam çıkamadığı için beni gönderdi."

Odanın öbür ucunda bir kapı sessizce aralanmıştı. Mathieu orada birinin durup kendilerini dinlediğine yemin edebilirdi. İhtiyar omuz silkti:

"Ah bu sersemler, bu sersem budala kızlar! İnsan sizi görür görmez, adamın başını belaya sokacak, şişeleri devirip camlar kıracak, tehlikeli bir tip olduğunuzu anlar. Değil mi? Hayır! Onlar sizden kaçacak yerde gelirler, size dünya yüzündeki en değerli şeylerini verirler. Ama, bana ne? Sonunda, layık olduklarını da bulurlar..."

Mathieu sabırla, "Ameliyatı nerede yapıyorsunuz?" diye sordu.

İhtiyar ona kin ve nefretle baktı.

"Ne, ne?" dedi. "Ne ameliyatından söz ediyorsunuz? Hem siz ne karışıyorsunuz? Arkadaşınız beni görmek istiyorsa, buyursun gelsin. Benim işim onunla, sizinle değil. Ama siz, bilmek istiyorsunuz, değil mi? Her şeyi bilmek, öğrenmek. O sizin elinize düşmeden, olup bitecek şeyleri size sordu mu? Anlattınız mı ona? Bana bakın! Ona kötülük etmişsiniz! Şükredin ki ben sizden daha becerikliyim, ona yardım etmesi için Tanrıya dua edin. İşte size söyleyeceğim bundan ibaret. Haydi güle güle!"

"Teşekkür ederim," dedi Mathieu.

Çıktı. Kendini hafiflemiş hissediyordu. Avenue d'Orleans'a doğru yürüdü. Marcelle'den ayrıldığından beri ilk kez onu korkusuzca, acı, ama rahat bir sevecenlikle düşünebiliyordu: "Yarın Sarah'ya gideceğim," diye söylendi.

II

Boris kırmızı beyaz damalı örtüye bakarak Mathieu Delarue'yü düşünüyordu. "Aslında iyi çocuk," dedi kendi kendine.

Orkestra susmuştu, havada mavi bir renk dalgalanıyor, insanlar alçak sesle konuşuyorlardı. Boris bu daracık salondakilerin hepsini tanıyordu: Bunlar orada eğlence aramıyorlardı, hepsi işlerinden çıkıp gelmişlerdi, karınları aç, yüzleri asıktı. Lola'nın karşısında oturan zenci "Paradise"de şarkı söylüyordu. Şu kenarda, yanlarında kadınlarıyla oturanlar "Nenette"in müzisyenleriydi; herhalde beklemedikleri, olağandışı bir şey olmuştu, belki yaz için iyi bir iş ayarlamışlardı, (geçende yarım ağızla İstanbul'daki bir gece kulübünden söz ettiklerini duymuştu) çünkü bu gece şampanya açmışlardı, oysa çoğu kez cepleri delik olurdu. Şu açık sarı saçlı kız da bir yerde, bir Uzakdoğu dansı yapıyordu. Puro içen, uzun, gözlüklü adamın Tholozé Caddesi'nde bir gece kulübü vardı, polis geçen hafta kulübü kapatmıştı. Ama adamın hükümette sözü geçer tanıdıkları vardı ki, bugün yarın tekrar işe başlayacağı söyleniyordu. Boris, ciddi ciddi, oraya bir gidip bakmadığına pişman olmuştu, açılır açılmaz gidecekti bir gece. Adam, uzaktan pek tatlı görünen ufacık tefecik bir oğlanla burun buruna oturuyordu, oğlan sarı saçlı, ince yüzlüydü ve yapmacık hiçbir tavrı yoktu. Boris, ikide bir peşine takılan bu sapık oğlanlardan hiç hoşlanmıyordu, ama Ivich, "Fena mı," diyordu. "Onların hiç olmazsa herkesten başka türlü görünmeye cesaretleri var." Boris, kız kardeşinin fikirlerine çok değer verirdi, onun için bir süredir bu adamları hoş görmek için kendini zorluyordu. Zenci karnabahar yiyordu. Boris, "Karnabahar sevmem," diye düşündü. Uzakdoğu dansları yapan kızın yediği yemeğin adı neydi acaba: Esmer bir salçası vardı, lezzetli bir şeye benziyordu. Masa örtüsünün üzerinde kan kırmızı bir leke vardı. Güzel, pırıl pırıl bir kırmızı, sanki örtünün orasında saten bir yama vardı; Lola lekeli yere biraz tuz serpmişti, Lola titiz kızdı. Tuz şimdi pembeleşmişti. Tuz lekeyi emmezdi ki, çıkarmazdı lekeyi. Bunu Lola'ya söylemeliydi. Ama söylemek için konuşmak gerekti: Boris konuşacak durumda olmadığını hissediyordu. Lola yanında, yorgun ve sıcacık oturuyordu ve Boris ağzını açıp tek söz edemiyordu, sesi çıkmıyordu. "Dilsiz olsaydım, işte böyle olacaktım herhalde." Ne tuhaf şeydi bu, sesi, pamuk gibi yumuşak, boğazında dolaşıyordu ve dışarı çıkamıyordu; sesi ölmüştü. Boris düşündü: Mathieu'yü seviyorum. Ve bu düşünceyle birden keyiflendi. Eğer Lola'nın kendisine baktığını, tüm sol yanıyla, şakağından sol kalçasına kadar tüm bedeniyle hissetmeseydi daha da rahat keyiflenecekti. Bu hırslı, iştahlı bir

bakıştı. Lola insana başka türlü bakamazdı ki. Bu bakışla rahatsızdı, çünkü bu bakışla insan yumuşak, anlamlı hareketler, gülüşler istiyor demekti, oysa Boris'in kımıldayacak hali yoktu. Felce uğramıştı. Ama, bu o kadar da önemli değildi, Lola'nın gözlerini görmüyordu; kendisine baktığını biliyordu, ama nihayet, ona neydi. Bakıyorsa bu yalnız onu, Lola'yı ilgilendirirdi. Orada, öylece, yarım dönmüş olarak, saçları gözlerinin içinde, Lola'nın parmağının ucunu bile görmeden otururken, onun kendisine değil de salona, dans edenlere baktığını kurabilirdi pekâlâ. Boris'in uykusu gelmemişti, burada kendini çok rahat hissettiği için gevşemişti, çünkü salondakilerin hepsini tanıyordu; zencinin pembe ağzını görüyordu, Boris'in bu zenciye ayrı bir saygısı vardı, çünkü bir gün zenci ayaklarını çıkarmış, ayak parmaklarının arasına aldığı bir kutudan kibrit çekip gene ayak parmaklarıyla sürterek yakmıştı. Boris hayranlıkla, "Bu hayvan dehşet bir herif," diye düşündü. "Herkes ayaklarını elleri kadar ustaca kullanmasını öğrenmeli dünyada." Sol tarafı ağrımaya başlamıştı, bakılmaktandı herhalde. Lola neredeyse, "Ne düşünüyorsun," diye soracaktı. Bu soruyu geciktiremezdi: Elinde değildi. Lola bunu, vakti gelince, sesinde o kendine özgü tonla soracaktı. Gerçekte hiç de zevksiz bir şey değildi: Boris damalı örtüye, Lola'nın kadehine bakıyordu. (Kız hafif bir şeyler yemişti, şarkı söyleyeceği için akşam yemeği yemezdi.) Bir bardak şarap içmişti: İhtiyarlamaktan dehşetli korktuğu için kendine çok dikkat eder, bir sürü ufak tefek kaprislerden bu uğurda sakınırdı. Bardağın dibinde şarap kalmıştı, bulanık, tozlu bir kana benziyordu. Caz, "If the moon turns green"i çalmaya başlamıştı, Boris, "Acaba bu şarkıyı söyleyebilir miyim?" diye düşündü. Pigalle'de, ay ışığında, ağzında bir ıslıkla bir aşağı, bir yukarı dolaşmak hiç de fena olmazdı. Mathieu ona: Islık çalarken tıpkı bir domuza benziyorsun, demişti. Boris kendi hayaline gülmeye başladı ve, "Ne anasının gözü şu Mathieu," diye düşündü. İçinden Mathieu'ye sevgi fışkırıyordu. Başını çevirmeden sol yanına bir göz attı ve Lola'nın, koyu kırmızı, ağır bir saç tutamının arasından görünen bakışlarıyla karşılaştı. İnsan bir bakışa pekâlâ katlanırdı. Birisi aç, hırslı gözlerle baktığı zaman yüzünde hissettiği o tuhaf sıcaklığa alıştı mı insan, artık üst yanı vız gelirdi. Boris, gövdesini, boynunu, ensesini ve kızın o kadar çok sevdiği incecik, zayıf yüzünü Lola'nın bakışlarına uslu uslu bırakmıştı; buna karşılık o da kendi içine rahatça gömülebilir, içinden gelip geçen ve ona zevk veren minicik düşüncelerle keyfince oyalanabilirdi.

Lola, "Ne düşünüyorsun?" diye sordu.

"Hiç..."

"İnsan her zaman bir şeyler düşünür."

"Hiçbir şey düşünmüyordum," dedi Boris.

"Çalınan parçayı sevdiğini, ya da ne bileyim, saksofon çalmak istediğini de düşünmüyor muydun?"

"İşte, onun gibi saçma sapan şeyler..."

"Gördün mü işte? Bana niye söylemiyorsun? Neler düşündüğünü bilmek istiyorum."

"Saçma sapan dedim ya. Bunlar kimseye söylenmez."

"Saçma sapan ha! Tanrı sana dilini yalnızca *filozofça*, müthiş sözler söyleyesin diye mi verdi?"

Ona baktı ve gülümsedi: "Onu seviyorum. Kızıl saçlı ve üstelik ihtiyar."

Lola, "Ne tuhaf çocuksun," dedi.

Boris gözlerini yumdu ve komik bir tavırla boynunu büktü. Kendinden söz edilmesini sevmezdi: Bu karışık, zor bir işti, içinden çıkılmazdı. Lola öfkelenmiş görünüyordu, ama bu onu çok fazla sevmesinden ve onun için kaygı duymasındandı. Bazen böyle anları olurdu, elinde değildi, sebepsiz korkular düşerdi içine; Boris'e bakar ve düşünürdü, ne yapacağını bilemez, elleri titrerdi. Başta, Boris şaşırmış, anlayamamıştı, ama sonra alışmıştı. Lola elini Boris'in saçlarının arasına koydu.

"Burada kafanın içinde neler var, merak ediyorum. Bu düşünce *beni korkutuyor.*"

Boris güldü.

"*Neden? Sana yemin ederim ki orada* temiz, suçsuz şeyler var."

"Biliyorum. Ama anlatamam ki sana... O suçsuz şeyler bensiz gelip geçiyor, onlara söz geçiremiyorum. Bütün o saçma sapan dediğin düşüncecikler benden alınmış, kaçırılmış şeyler. Anlıyor musun?"

Parmaklarıyla Boris'in saçlarını sımsıkı kavramıştı.

"Saçlarımı kaldırma," dedi Boris. "Alnımın meydana çıkmasını istemiyorum."

Lola'nın elini aldı, bir an avcunda tuttu, sonra usulca masaya bıraktı.

"Bir an bakıyorum, yanımdasın," dedi Lola. "Benim yanımda olmaktan hoşlandığını sanıyorum. Sonra bir de bakıyorum, yoksun... Gitmişsin. Nereye gittiğini anlayamıyorum."

"Hiçbir yere. İşte yanındayım."

Lola ona sokulmuş, ta yanından bakıyordu. Hafifçe şiş, yorgun yüzünde o kederli şarkıları söylediği zamanki acıklı, sevecen anlamlar vardı. Kenarları biraz aşağı düşen kalın dudaklarını uzatmıştı: *Bir zamanlar* bu dudakları çok sevmişti. Bu dudakları kendi dudaklarında hissettiği an ona, alçıdan bir maske üzerindeki sıcak ve ateşli bir *ıslaklığı öpüyormuş gibi gelirdi*. Şimdi Lola'nın yüzü-

nü daha çok seviyordu. Bu yüz o kadar beyazdı ki insana gerçek değilmiş gibi gelirdi.

"Benden... Benden sıkılmıyorsun ya?"

"Ben hiç sıkılmam ki..."

Lola içini çekti ve Boris tuhaf bir zevkle, "Bu kadar yaşlı olması ne kötü," diye düşündü. "Yaşını söylemez, ama en azından bir kırk olmalı." Kadınlarının böyle yaşlı başlı olmasını isterdi, bu ona güven veriyordu. Sonra yaş bu kadınlara, ilk bakışta seçilmeyen, korkunç bir incelik veriyordu, ciltleri yılların yıprattığı o kıymetli deriler gibi oluyordu, çabucak soluyor, çabucak yoruluyordu. Lola'nın kederli yüzünü öpmek istedi, onun tükendiğini, ömrünü tükettiğini ve yalnız olduğunu düşündü, hele kendisini sevdiğinden beri daha da yalnızdı. "Ona yardım edemem ki," diye kendi kendini inandırmaya çalıştı. Şu anda onu o kadar sıcak, o kadar sevilmeye değer buluyordu ki.

Lola, "Utanıyorum," dedi.

Sesi ağır, kalın bir kırmızı kadife gibi ağır ve yumuşaktı.

"Neden?"

"Sen küçücük bir çocuksun."

Boris, "Bana bunu söylemen hoşuma gidiyor," dedi. "Son şarkında böyle bir parça var, değil mi? Gazino kalabalık mıydı?"

"Karmakarışıktı. Nereden gelmişlerdi bilmiyorum, ama acayip bir kalabalık vardı. Beni dinlerken asılmaya gidermiş gibiydiler. Öyle bozuldum ki. Sonra çıkarken alkışladılar ama..."

"Usuldendir," dedi Boris.

"Bıktım hepsinden. Bu hayvan sürüsü için şarkı söylemek midemi bulandırıyor. Evine davet edemediği orospulara şampanya ısmarlayan yılışık herifler... Geldikleri zaman nasıl sırıttıklarını görsen. Kadının arkasında dururlar ve o otururken sandalyesini iterler. Sonra da sen şarkıya başlayınca rahatsız olmuş gibi seni şöyle bir yukarıdan aşağıya süzerler." Lola, birden, "Boris," dedi, "ben ekmek param için şarkı söylüyorum."

"Biliyorum."

"Eğer sonunun böyle geleceğini bilseydim, sahneye adımımı atmazdım."

"Ama önceleri de, müzikholde söylediğin zamanlar gene sesinle para kazanıyordun. Bir şey değişmedi ki."

"Aynı şey değildi, hayır."

Kısa bir sessizlik oldu, sonra Lola acele, "Biliyor musun," diye konuştu. "Hani benden sonra söyleyen o küçük oğlan var ya. Yeni gelen. Onunla konuştum bu akşam. Hoş bir çocuk, ama ben ne kadar Rus'sam, o da o kadar Rus."

Boris, "İçimi sıktığını sanıyor," dedi. "Ona sıkılmadığını söylemeliyim. Ama bu akşam değil, bir başka akşam."

"Belki bir yerde Rusça öğrenmiştir."

Lola, "Sen," dedi, "onunla konuşursan, Rusça'nın anadili olup olmadığını anlarsın."

"Babam Rusya'dan 17'de çıkmış, o zaman ben üç yaşındaymışım."

Lola düşünceli gözlerle baktı.

"Rusça bilmemen çok tuhaf," dedi.

"Çekilmez," diye düşündü Boris. "Benden yaşlı olduğu halde bana âşık olduğu için utanıyor. Oysa bu çok doğal. İki kişiden biri daima öbüründen yaşlı olur." Hem bu daha da akla yakındı: Boris kendi yaşında bir kızı sevmesini bilemezdi ki. İkisi de genç olurlarsa sevişmeleri de çocuk oyununa dönerdi. Halbuki olgun kadınlarla aşk büsbütün başkaydı: Onlar sağlam olur, insanı idare etmesini bilirlerdi ve aşklarının kendine göre bir değişik kündesi olurdu. Boris, Lola ile birlikte olunca vicdanı rahat ediyor, kendini temize çıkmış hissediyordu. Aslında Mathieu ile birlikte olmayı ona yeğlerdi. Mathieu olgun bir kadın değildi. Sonra oturup ona meraklı şeyler de anlatmıyordu. Yalnız, bazen Boris kendi kendine, Mathieu'nün kendisiyle arkadaşlıktan hoşlanıp hoşlanmadığını soruyordu. Mathieu ilgisiz ve haşindi; evet, erkekler aralarında gevşeyip kendilerini koyuvermezlerdi, ama gevşeyip yumuşamadan da insan birini sevdiğini, ona bağlandığını gösterebilirdi, bin türlü yolu vardı bunu. Boris, Mathieu'nün ona sevgisini anlatacak iki kelime söyleyebileceğini, bir küçük hareketle bunu pekâlâ belli edebileceğini düşündü. Ivich'le birlikteyken, Mathieu bambaşka bir Mathieu oluyordu. Boris birden, Mathieu'nün, Ivich'in mantosunu giymesine yardım ettiği sıradaki yüz ifadesini hatırladı ve içinde tatsız bir burkulma duydu. Mathieu gülümsemişti o gün: Boris'in o kadar sevdiği o sert, haşin dudaklar, yumuşak ve çocuksu bir gülüşle bükülmüştü. Ama düşüncelerinin burasında zihni birden kararıverdi ve hiçbir şey düşünmez oldu.

Lola, "İşte, gene gittin," dedi.

Yüzüne kuşkuyla bakarak, "Ne düşündün?" diye sordu.

Boris istemeyerek, "Mathieu Delarue'yü..." dedi.

Lola kederli bir gülümsemeyle, "Kırk yılda bir de beni düşünemez misin," dedi.

"Seni düşünmeme gerek yok ki. Sen buradasın."

"Neden boyuna Delarue'yü düşünüyorsun? Onunla birlikte olmak mı istiyorsun?"

"Burada olmaktan mutluyum."

"Burada olmaktan mı, yoksa benim yanımda olmaktan mı mutlusun Boris?"

"Ne fark var?"

"Senin için fark yok. Ama benim için var. Ben senin yanında olduktan sonra, nerede olursam olayım, umurumda değil. Zaten, ben seninle birlikteyken mutlu olmuyorum ki."

Boris birden şaşırdı.

"Nasıl?" diye hayretle sordu.

"Benim duygularıma mutlu olmak demezler, bunu biliyorsun sen de. Bunun adı başka. Ve bu duyguyu sen de tanıyorsun: Mathieu Delarue'yle birlikte olduğun zaman yüzünün ne hale girdiğini gördüm: Onunla birlikteyken, yerde mi gökte mi olduğunu fark etmiyordun."

"Ama aynı şey değil ki."

Lola ona yıpranmış, güzel yüzünü yaklaştırdı.

"Bana bak, küçük sersemim benim, ona bu kadar düşkün oluşunun sebebini anlat bana."

"Bilmem. Hem dediğin kadar da değil... İyi insandır!.. Lola, canım sana ondan bahsetmek istemiyor, çünkü sen daha baştan, ondan hoşlanmadığını söyledin."

Lola hoş görürcesine güldü.

"Şuna bakın hele, bana küsmüş. Bebeğim, ben sana ondan hoşlanmıyorum demedim. Yalnızca, onda bu kadar ilgi çekici, bu kadar olağanüstü ne bulduğunu anlayamadım baştan beri. Ama sen anlat, ben anlamaya hazırım."

Boris, "Yalan," diye düşündü. "Anlatmaya kalkışsam iki söz söylemeden zırıltı çıkarır."

Çekingen, "Çok sempatik bir kere," diye başladı.

"Bunu her zaman söylüyorsun zaten. Ben senin yerinde olsam, onu anlatmak için başka bir sözcük seçerdim. Bana zeki olduğunu, kültürlü olduğunu söyleyebilirsin, ama sempatik olduğunu... Hayır. Tabii, ben kendi fikrimi söylüyorum. Benim için sempatik insan, mesela, Maurice gibi biridir, apaçık, besbelli. Halbuki o insanı tedirgin ediyor, çünkü iyi mi, kötü mü, anlamıyorsun; insanları aldatıyor hep. Bak, mesela, elleri..."

"Ellerinde ne var? Ben ellerini beğenirim onun."

"Kocaman, iri elleri var. İşçi elleri. Ağır işler yapmış gibi hep titrer durur."

"Evet, öyle. Ne olmuş?"

"Ne mi olmuş? İşte gördün mü bak, elleri gerçekten işçi eli de değil. Onun koca pençesiyle bir viski kadehini tuttuğunu görüyorum bazen, o sırada sert ve zevk düşkünü görünüyor. Fakat içme-

si... İçmesini görmeye katlanamıyorum. O acayip, şekilsiz ağzıyla içmesini! Anlatabiliyor muyum sana, onu çok tatsız ve ruhsuz buluyorum; gözlerine baktığın zaman zekâsını ve bilgisini görebiliyorsun; ama o kadar. O hiçbir şeyi tam sevemez, ne yemeyi, ne içmeyi, ne de bir kadınla yatmayı. Her şeyi uzun uzun düşünecektir, o sesine benziyor zaten, o asla aldanmayan, her şeyin en iyisini bilen, ukala sesine. Evet işi bunu gerektiriyor, bir alay çocuğa bir şeyler öğretecekse insan; ama ben çocuk değilim, bu ses beni öldürüyor. Anlarım, insan birinden biri olur, ya eşeğin biri olur, ya kültürlü, saygı değer, nazik, zarif bir öğretmen. Ama ikisini birden olmak isterse insan... Bilmem, belki ondan hoşlanacak kadınlar da vardır. Ama bana çekilmez geliyor. Açıkçası, onun bana o koca işçi elleriyle sarılırken bir yandan da o soğuk, ukala gözleriyle bakması... Dayanılır şey değil bence."

Lola nefes nefese kalmıştı. Boris, "Onu bu kadar sinirlendiren nedir ki?" diye düşündü. Ama rahatsız olmamıştı. Onu seven iki insanın ayrı ayrı birbirini sevmesi şart değildi ve hatta, biri öbürünü kötüleyebilirdi.

Lola daha yumuşak, devam etti:

"Seni anlıyorum," dedi. "Hak veriyorum, sen onu benim gözlerimle göremezsin. Senin öğretmenindi, seni etkilemiştir. Bu o kadar belli ki: Mesela, sen insanların giyimine kuşamına çok önem verirsin, kimseleri beğenmezsin, oysa o her zaman dökülüyor, taktığı kravatları bizim otelin kapıcısı beğenip takmaz, ama sen bunu görmüyorsun bile."

Boris kendini yorgun ve bıkkın hissetti, "İnsanın canı üstü başıyla uğraşmak istemiyorsa, bu demektir ki giyime önem verse de olur, vermese de... Ama hem giyinip süslenip, herkesin gözünü boyamak ister, hem de gene dökülürse, gene pasaklı, gene çirkin olursa, buna dayanılmaz. Bu farkı anlamalısın."

"Sen herkesin gözünü çok güzel boyuyorsun ama, küçük keçi seni," dedi Lola.

Boris, alçakgönüllülükle, "Bana neyin yakıştığını bilirim," dedi.

Sonra üzerinde mavi kazağı olduğunu hatırlayarak birden memnun oldu: Güzel bir kazaktı bu. Lola onun elini eline almış, oynuyordu. Boris kadının avcunda sallanıp kıpırdayan kendi eline bakarak, "Bu benim elim değil," diye düşündü. "Tavada kızarmakta olan bir hamur tatlısına benziyor." Elini unutmuştu, duymuyordu onu, bu oyun hoşuna gitti, elini yeniden duyabilmek için bir parmağını kımıldattı. Parmağı Lola'nın avcuna değdi, Lola başını kaldırdı, mutlu gözlerle baktı. Boris, huzursuz, "Beni rahatsız eden

bu işte," diye düşündü. "Eğer Lola bu kadar azla yetinmese, bu kadar tok gözlü olmasa insan ona karşı daha rahat sevgi gösterebilir." Onun rahatını kaçıran buydu, yoksa, herkesin içinde, elini kırkını geçmiş bir kadının elinde oyuncak etmekten hiç rahatsız değildi. Zaten epeyden beri, insanların ilgisine alışmıştı: Hatta yalnızken bile, mesela metroda, insanlar ona tuhaf bakışlarla bakar, küçük işçi kızlar yüzüne bakıp gülerlerdi. Lola birden, "Bana, ona neden böyle hayran olduğunu hâlâ anlatmadın," dedi.

Lola böyleydi: Bir kere başladı mı, artık çenesini tutmayı bilmezdi. Boris onun şu anda ıstırap çektiğini biliyordu, ama o için için bu ıstıraptan da memnundu. Boris baktı: Kadının yüzü, mavimsi ışıkta mavimsi beyaz görünüyordu, ama gözleri sert ve haşindi.

"Haydi, söyle!"

"İyi çocuk dedim ya işte!" diye Boris inledi. "Öf! Beni şaşırtıyorsun. Hiçbir şeye bağlanmıyor o, sonra..."

"Hiçbir şeye bağlanmamak, özenilecek bir şey mi sence? Sen, ya sen, sen de hiçbir şeye bağlanmıyor musun?"

"Hayır."

"Ama ne de olsa, hiç olmazsa bana bir parçacık bağlısın, değil mi?"

"Canım, sana bağlıyım tabii."

Lola çok üzgün görünüyordu, Boris başını çevirdi. Lola böyle kederliyken ona bakmayı canı istemezdi. Kadın kendini yiyip bitiriyordu: Bu saçma bir şeydi, ama Boris'in elinden ne gelirdi. O kendi payına düşeni yapıyordu. Lola'yı aldatmıyordu. Ona her gün telefon ediyor, haftada üç gece onunla buluşuyordu; Sumatra'nın kapısında onu bekliyor, sonra onunla yatıyordu. Üst yanı, Lola'nın bileceği şeydi. Biraz, yaşın da etkisi vardı herhalde, yaşlılar bir başka tutkulu oluyorlardı, sanki, yaşamlarıyla kumar oynuyorlardı. Bir gün, Boris ufacık bir çocukken sofrada, kaşığını düşürmüştü; ona, "*Eğil de al!*" *demişler, Boris inat etmiş, almamak için çırpınmış*, kıyamet koparmıştı. O zaman babası, "Pekâlâ, o halde ben alırım" demişti; Boris zorlukla eğilen iri bir beden, çıplak bir kafa ve kan ter içinde, inildeyen, yaşlı bir yüz görerek birden bunun çok, çok büyük bir saygısızlık olduğunu hissedivermiş ve hıçkıra hıçkıra ağlamıştı. O günden sonra Boris ihtiyarları, kımıldaması zor, iri, ağır ve kutsal varlıklar olarak kabul etmişti. Eğildikleri zaman, orta yerlerinden kırılıverecekler sanırdı; yanlış bir adım atıp sendelediler mi, gülmek isteğiyle kutsal bir varlığa saygısızlık etmiş olmanın korkusu arasında bocalar, şaşırırdı. Ve nihayet, gözler yaşlandı mı, şimdi Lola'nın gözleri gibi, nereye bakacağını, ne söyleyeceğini bilemezdi. Bir ihtiyarın gözyaşlarında mistik bir şey vardı, sanki insanlığın

kötülüklerine ağlayan Tanrı'nın gözyaşlarıydı bunlar. Boris bir yandan da Lola'yı bu kadar tutkulu, böylesine duygulu olabildiği için beğeniyordu. Mathieu her zaman, insanların duygulu ve hırslı olması gerektiğini söylerdi. Descartes da aynı şeyi söylemişti.

Düşüncelerini yüksek sesle devam ederek, "Mathieu çok hırslıdır," dedi. "Ama gene de bir şeye bağlanmadan yaşayabiliyor. Özgür kalabiliyor."

"Ona bakarsan, ben de özgürüm. Çünkü senden gayrı hiç bir şeye bağlı değilim."

Boris yanıt vermedi.

Lola ısrarla, "Söyle, değil miyim?" diye sordu.

"İkisi aynı şey değil."

Anlatması çok zordu. Lola özgür olamazdı, çünkü kendi kendisinin sahibi değildi, kurbandı o ve başka türlü olabilme şansı da yoktu. Bütün bunlar onun işini zorlaştırıyordu. Üstelik, eroin kullanıyordu. Ne var ki, bu kötü bir şey değildi, hatta, belki iyiydi. Boris bundan Ivich'e de söz etmişti ve onunla, bunun Lola için iyi olduğuna karar vermişlerdi. Ama her şeyin bir yolu, yordamı vardı: İnsan eroini intihar etmek için ya da umutsuzluktan, kendini kaybetmek için ya da özgür olduğuna inanmak için kullanırdı. O zaman onun eli öpülürdü. Oysa Lola onu açgözlü bir iştahla, yığınla alıyordu; bu onun keyfiydi. Zaten, zehir almadığı an da yoktu ya.

Lola kuru bir sesle, "Güldürme insanı," dedi. "Her zaman Delarue'yü herkesten başka göstermenin yolunu bulursun! Biliyor musun, laf aramızda, bazen ikimizden hangimizin daha özgür olduğunu düşünüyorum: O mu, ben mi? Bir kere belli, değişmeyen bir yaşamı var onun: Aylık geliri belli, alacağı emekli aylığı belli, her şeyi önceden kararlı, tam bir küçük memur. Sonra, bir de o yapışkan macera var, o bana anlattığın hani: O kapı dışarı çıkmayan kadın hikâyesi; hepsi tamam, değil mi? İnsan ancak bu kadar özgür olabilir! Benimse dünya yüzünde üç-beş paçavramdan başka bir şeyim yok, yapayalnızım, otel odalarında sürünüyorum ve gelecek mevsim iş bulup bulamayacağımı bile bilmiyorum."

Boris, "İkisi aynı şey değil," diye direndi.

Canı sıkılmıştı. Lola'nın özgürlük falan umurunda değildi, bu gece salt Mathieu'yü küçük düşürmek için bu sözleri ediyordu.

"Bak hele! Böyle inadın tuttu mu insanın seni boğası geliyor. Hâlâ aynı şey değil, diyorsun! Neymiş o halde, neymiş, aynı şey değilmiş de?"

"Bak," dedi, "evet, sen özgürsün, ama bunu istemiyorsun ki. Bu özgürlüğü sen yapmadın, anladın mı? Halbuki Mathieu özgür olmayı istiyor ve bunu başarıyor."

Lola başını salladı.

"Gene anlamadım," dedi.

"Aylığını söylüyorsun: Aylık onun umurunda değil, onsuz da yaşayabilir, nerede olursa yaşayabilir; o kadın da öyle. Onunla birlikte, çünkü nihayet bir erkeğin bir kadınla yatması gerekir, değil mi? Onun özgürlüğünü sen göremiyorsun, çünkü o Mathieu'nün dışında değil, içinde!"

Lola düşünüyordu. Boris onu biraz kırmak, incitmek, bir şeylerin hıncını almak istedi:

"Sen, bana çok fazla bağlısın ve buna katlanabiliyorsun. Oysa o hiçbir zaman bir insana bu kadar yapışmaya dayanamaz."

Lola, ani bir öfkeyle, "Ya!" diye bağırdı. "Öyle mi, sana yapışıyorum ha? Aptal! Ya o, Ivich'e ne biçim yapışıyor, fark etmiyor musun? Geçen akşam 'Sumatra'daki halini görmedin mi?"

"Ivich'e mi? Haydi canım sen de."

Lola sustu ve o her zamanki karanlık bulut gene Boris'in beynini sarıverdi. Bir an öylece kalakaldılar, sonra cazın "St. James infirmary"yi çaldığını fark ettiler. Boris dans etmek istiyordu:

"Kalkalım mı?"

Dans ettiler. Lola gözlerini kapamıştı, Boris, onun kısa kısa nefes aldığını hissetti. Küçük homoseksüel, Uzakdoğu dansları yapan kızı dansa kaldırmıştı. Boris onu yakından görebileceğini düşünerek sevindi. Lola kollarına ağır geliyordu: Çok güzel dans ediyordu, bedeninden tatlı, okşayıcı bir koku yükseliyordu, ama çok ağırdı. Boris, Ivich'le dans etmekten zevk aldığını düşündü: Kız kardeşi çok, çok güzel dans ederdi. "Ivich klaket çalmasını da öğrenmeli," diye geçirdi içinden. Birden, Lola'nın kokusuyla başı döndü. Kadını sıkı sıkı göğsüne çekti ve kuvvetle nefes aldı.

Lola gözlerini açtı, dikkatle Boris'e baktı:

"Beni seviyor musun?"

Boris yüzünü tuhaf bir şekilde buruşturarak, "Evet," dedi.

"Niye yüzünü buruşturuyorsun?"

"Çünkü, beni şaşırtıyorsun sen."

"Neden? Sevmiyor musun beni?"

"Seviyorum."

"Neden bana, seni seviyorum, demiyorsun? Her zaman ben soruyorum, sen o zaman söylüyorsun."

"Canım söylemek istemiyor da ondan. Böyle şeyler söylenmemeli, iyi olmuyor."

"Ben sana, seni seviyorum dediğim zaman, hoşuna gitmiyor mu?"

"O başka, sen içinden geldiği zaman söyle bana. Ama bana,

beni seviyor musun, diye sorma."

"Canım, sana bir şey sorduğum, senden bir şey istediğim o kadar az ki. Çoğu zaman, yalnızca sana bakmak ve seni sevdiğimi bilmek bana yetiyor. Ama bazen, öyle anlarım oluyor ki, sana, senin aşkına dokunmak, ondan emin olmak istiyorum."

Boris ciddi, "Anlıyorum," dedi. "Gene de benim içimden gelmesini bekle! Öyle olmazsa, değeri olmaz ki."

"Ama sen kendin, sana sorulmadığı zaman söylemek istemediğini, durduğu yerde içinden gelmediğini söylemiyor musun?"

Boris gülmeye başladı.

"Tamam," dedi. "Şimdi ağzıma ettin işte. Ama Lola, insan birine karşı birtakım duygular besler de, gene de söylemek istemeyebilir. Olmaz mı sanki?"

Lola yanıt vermedi. Müzik durmuştu, alkışladılar, yeniden başladı. Sarı saçlı kızla dans eden homoseksüelin yanlarına geldiğini gören Boris sevindi, ama ta yakına gelince birden kan beynine çıktı: Herif en azından kırk beşinde vardı. Yüzünde, yirmi yıl önceki cila duruyordu, ama hemen derisinin altı çoktan ihtiyarlamış, bozulmuştu. Bir bebeğinki gibi iri, açık mavi ve suçsuz gözleri, pembe dudaklı çocuksu bir ağzı vardı; ama çini parlaklığındaki gözlerin altında yorgun torbacıklar belirmişti, dudaklarının kenarları incecik çizgilerle kaplıydı; burun delikleri can çekişen bir hastanın burun delikleri gibi yassılmış, yapışmıştı ve uzaktan altın ışıklarla parlayan saçlarının çıplak kafasına dikkatle, teker teker yatırılıp tarandığı belli oluyordu. Boris bu tüysüz, kart suratlı ihtiyar çocuğa ığrenerek, dehşet içinde bakakaldı. "Bir zaman bu da gençti," diye düşündü. Bazı insanlar vardı, onlar mesela otuz beş yaşında olmak için dünyaya gelmişlerdi sanki, Mathieu bunun bir örneğiydi. Çünkü onlar hiçbir zaman genç olmazlar. Ama eğer adamın biri yaşamının bir çağında gerçekten genç olmuşsa, artık kurtuluş yoktu, bu damgayı ömrünün sonuna kadar yüzünde, gözünde, bir yerlerinde taşırdı. Yirmi beş yaşına kadar, iyi kötü giderdi, ama sonra... Korkunç, dayanılmaz bir şeydi bu.

Boris Lola'ya baktı, aceleyle, "Lola," dedi. "Başını kaldır. Seni seviyorum."

Lola'nın gözleri pembe pembe oldu, Boris'in ayağına bastı. Kısaca, "Sevgilim," dedi.

Canı haykırmak istedi: Daha sıkı sarıl, seni sevdiğimi koyu koyu duyur bana. Ama Lola susuyordu, yalnızdı, şimdi sıra ona gelmişti, yalnızlığın zevkini çıkarıyordu, gözleri kapalı, mutluluğunun üzerine kapanmıştı. Boris kendini bir kenara atılıvermiş hissederek ürperdi ve birden korku, müthiş bir korku içini altüst etti: İhtiyarlamak istemiyorum, istemiyorum! Geçen yıl ne kadar rahat-

tı, böyle şeyleri aklına bile getirmezdi, ama şimdi, korkuyordu: Gençliğinin, parmaklarının arasından kayıp gittiğini her an, her an duyuyordu. Yirmi beş yaşına kadar! Boris, "Beş yılım daha var," diye düşündü, sonra, "beynime bir kurşun sıkar, geberip giderim." Artık çevresinde bu insanları görmeye, bu müziğin kulaklarında uğuldamasına dayanamayacaktı.

"Çıkalım mı?"

"Tabii canım, hemen."

Masalarına döndüler. Lola garsonu çağırdı, hesabı ödedi, kadife mantosunu sırtına aldı.

"Haydi," dedi.

Çıktılar. Boris belli bir şeyler düşünmüyordu, ama içinde bir burukluk vardı. Sokaklarda bir sürü adam, çoğu sert yüzlü, ihtiyar yüzlü adamlar. "Chat Botté"nin Maestrosu Piranese'e rastladılar, selamlaştılar. İtalyan'ın ince, kısa bacakları, sarkık göbeğin altında titriyordu. "Benim de böyle koca bir göbeğim olur belki." Aynaya bakmayı canı çekmemek, sanki kurumuş, suyu çekilmiş gibi hareket ederken gövdesinin takırdadığını duymak... Ve geçen her saniye, her saniye onu yıpratıyor, eskitiyor, onu ihtiyarlığa doğru itiyordu. "Bari biraz ağırdan alabilsem, kendimi kullanabilsem, belki birkaç yıl daha kazanabilirim. Ama bunu yapabilmek için, her gece sabaha kadar sokak sürtmemem gerek." Lola'ya nefretle baktı. "Beni sömürüyor."

Lola, "Neyin var?" diye sordu.

"Hiç."

Lola, Navarin Sokağı'ndaki otellerden birinde kalıyordu. Kapıdan anahtarını aldı, merdivenleri konuşmadan çıktılar. Oda bomboş ve çıplaktı, kenarda, üzerinde bir sürü etiketler yapıştırılmış büyük bir sandık duruyordu. Duvarda, raptiyeyle yapıştırılmış Boris'in resmi vardı. Bu, Lola'nın verip büyüttürdüğü vesikalık bir fotoğraftı. "Bu kalacak," diye düşündü Boris. "Ben bir şekilsiz et yığını haline geldiğim zaman bile burada böyle sırıtıp duracak." Canı fotoğrafı parçalamak istedi.

"Pek keyifsizsin. Neyin var?"

"Başım çatlıyor."

Lola birden kaygılandı.

"Hasta falan değilsin ya? Bir aspirin vereyim mi?"

"Hayır, istemem. Şimdi geçer."

Lola sokuldu, Boris'i çenesinden tutarak başını kaldırdı.

"Bana küskün gibisin. Ha? Küskün müsün? Doğru söyle. Ne oldu, bir şey mi yaptım?"

Korkmuştu.

Boris, yorgun, isteksiz, "Küskün falan değilim," dedi. "Deli misin?"

"Evet evet, bana küstün. Ama ne olduğunu bilsem... Söylesen, belki bir şeyler yapabilirim. İstemeyerek bir şey yaptımsa özür dilerim, Boris, n'olur söyle. Yalvarırım..."

"Yok bir şey dedim, anlamıyor musun?"

Kollarını Lola'nın omuzlarına koyarak dudaklarını öptü. Lola ürperdi. Boris yüzünde kokulu ve ılık bir nefes duydu ve dudaklarına gergin bir ıslaklık değdi. İçinde bir şeylerin kımıldadığını duyarak doğruldu, Lola yüzünü on kere, yüz kere üst üste öpüyordu.

Birden kadını canı çekmişti: Buna için için sevindi. Şehvet bütün karanlık düşünceleri, daha doğrusu, düşüncelerin hepsini siler, götürürdü. Beynini bütün başka şeylerden boşaltmaya çalışarak Lola'ya baktı. Elini kadının kalçasına koymuştu: İpek giysisinin altından etinin sıcaklığını duyuyordu. Parmaklarını büktü, ipek deri, canlı, dipdiri ve gergin, kımıldamamıştı. Lola kadife mantosunu sırtından alarak yatağın üzerine fırlattı, çıplak kollarını Boris'in boynuna doladı: Mis gibi kokuyordu. Koltuklarının tıraşlı derisi mavimsi bir esmerlikle esmerdi, incecik, küçücük siyahlıklarla beneklenmişti: Ta derinlere batmış minicik kıymıklar gibi. Boris'le Lola, tutkunun onları yakaladığı yerde, öylece ayakta bekliyorlardı, kımıldamaya güçleri kalmamıştı. Lola'nın bacakları titremeye başlamıştı ve Boris bir an, onun kendini halının üzerine koyvereceğini sandı. Lola'yı sımsıkı gövdesine bastırdı ve etinin üzerinde göğüslerinin yumuşak kabarıklığını duydu.

Lola, "Ayyy..." diye inledi.

Başını arkaya atmıştı ve Boris, bu ıslak, şişkin dudaklı bembeyaz yüze, bu medusa yüzüne büyülenmiş gibi bakıyordu. "Bunlar onun son mutlu günleri," diye düşündü. Onu göğsüne daha da sıkı bastırdı. "Günün birinde, bir sabah, yıkılıp gidecek," Artık ondan nefret etmiyordu; kendi gövdesini, kuru ve zayıf, yalnızca kastan yapılmış gibi kaskatı, Lola'nın bedeni üzerinde hissediyordu, kadın kollarıyla sımsıkı erkeğe sarılmıştı, ihtiyarlıktan ve ölümden onu saklıyordu sanki. Sonra bir an, zihni karıştı ve uykusu geldi: Lola'nın kollarına baktı, ihtiyar bir kadının saçları gibi bembeyaz kollarına ve parmaklarının arasında ihtiyarlığı tuttuğunu sandı, tutması, Lola'yı sıkması, yok edene kadar sıkması gerekti.

"Canımı yakıyorsun", diye baygın bir sesle inledi Lola. "Alsana beni."

Boris çekildi, şaşalamış, hatta ürkmüştü:

"Pijamamı ver," dedi. "Banyoya gidip soyunayım."

Banyoya girdi ve kapıyı kilitledi. Soyunurken Lola'nın içeri

girmesi sinirine dokunuyordu. Yüzünü, ayaklarını yıkadı, bacaklarına uzun uzun talk serpti. Ferahlamıştı. "Amma tatsız iş," diye düşündü. Başı dönüyordu, zihni ağırlaşmıştı, ne düşündüğünün farkında değildi. "Bundan Mathieu'ye bahsetmeliyim," dedi kendi kendine. Kapının ardında Lola bekliyordu. Çoktan soyunmuştu, çıplaktı mutlak. Canı acele etmek istemiyordu. Çırılçıplak bir gövde, çırılçıplak, tuhaf kokularıyla, çıplak bir beden, bu rahatsız edici, korkutucu bir şeydi; Lola bunu anlayamıyordu. Şimdi kendini kapıp koyvermek, kuvvetli, bastıran, ezen bir şehvetin derinliklerine yuvarlanmak gerekti. İnsan bir kere başladı mı, arkası gelirdi, ama başlayıncaya dek ürkerdi her seferinde. Sinirlenerek, "Ne olursa olsun," diye düşündü, "geçen seferki gibi beyinüstü gitmeyeceğim." Lavabonun aynasında dikkatle saçlarını taradı, dökülüp dökülmediklerini anlamak istiyordu. Ama beyaz fayansın üzerine tek saç düşmedi. Pijamalarını da giydikten sonra kapıyı açtı ve çıktı.

Lola, çıplak, yatağın üzerine uzanmıştı. Şimdi başka bir Lola'ydı, kirpiklerinin arasından, gevşek ve korkutucu, Boris'e bakıyordu. Mavi yatak örtüsünün üzerinde üçgen biçiminde kızıl bir tüy demetiyle beneklenmiş bedeni, bir balığın karnı gibi gümüş parıltılı bir beyazlıkla bembeyazdı. Güzeldi. Boris yanına doğru yürüdü ve ona, tiksintiyle karışık bir heyecanla baktı; Lola kollarını uzattı.

"Dur biraz," dedi Boris.

Duvara uzandı ve elektriği söndürdü. Oda birden kıpkızıl kesilmişti: Karşıki binanın üçüncü katına ışıklı bir reklam yerleştirmişlerdi. Boris, Lola'nın yanına uzandı ve elini usul usul omuzlarında, göğüslerinde dolaştırmaya başladı. Derisi o kadar yumuşak, o kadar kaygandı ki, ipek giysisi hâlâ üzerinde sanılırdı. Göğüsler biraz gevşemişti, Boris bunu seviyordu: Bunlar yaşamış, yaşamın gerçeğini öğrenmiş bir kadının göğüsleriydi. Elektriği söndürmüştü, ama şu Allahın belası reklamın ışığında gene de Lola'nın kızıl aydınlıkta simsiyah görünen kalın dudaklarını, soluk yüzünü görüyordu, bu yüzde acı vardı, gözleri haşindi. Boris kendini ağır, hantal ve kederli hissediyordu, tıpkı Nimes'de, ömründe ilk kez bir boğa güreşi seyredeceği zaman olduğu gibi; şimdi de bir şey olacaktı, feci, korkutucu ve önüne geçilmez bir şey: Boğanın kanlı ölümü gibi bir şey.

Lola, "Pijamanı çıkarsana," diye yalvardı.

"Hayır, olmaz."

Buna alışmışlardı. Her seferinde Lola, Boris'e pijamasını çıkarması için yalvarır, her seferinde Boris, aynı sözlerle bunu reddederdi. Lola'nın elleri pijamanın içine sokuldu ve göğsünü okşamaya başladı. Boris gülüyordu.

"Gıdıklanıyorum."

Öpüştüler. Lola, Boris'in elini aldı, bacaklarının arasına koydu. Lola'nın acayip istekleri vardı ve Boris çoğu zaman kendini savunmak zorunda kalırdı. Elini bir an Lola'nın bacaklarının arasında hareketsiz bıraktı, sonra usulca, omuzlarına doğru çekti.

Lola, Boris'i kendine doğru çekmeye uğraşarak, "Gel, gel," diye fısıldıyordu. "Seni seviyorum, bayılıyorum sana."

Kısık kısık inliyordu ve Boris, "Tamam," diye düşündü, "gene beyinüstü gidiyorum."

Belinden ensesine doğru elektrikli bir ürperme dolaşıyordu. Boris dişlerini sıktı: "Hayır, istemiyorum." Ama birden ona, birisi bedenini, bir tavşan yavrusuymuş gibi ensesinden tutup havaya kaldırmış gibi geldi ve boylu boyunca Lola'nın üzerine yattı, gözlerinde kırmızı, mor, benekler, benekler uçuştu.

Lola, "Canım," diye mırıldandı.

Onu usulca yana doğru devirdi ve sıyrılıp kalktı. Boris, başı yastığa gömülü, şaşkın, uzanmış kalmıştı. Lola'nın banyoya girip kapıyı kilitlediğini duydu ve düşündü: Lola ile bu hikâye bitsin, bir daha böyle rezilliklere kalkışmayacağım. Bir kadınla böyle mıncık mıncık sevişmek iğrenç bir şey. Hayır, sevişmek iğrenç değil ama, beyinüstü gitmek... Berbat! İnsan artık ne halt ettiğini bilmiyor, çileden çıkıyor; öyle olunca, sevиştiğin kim olursa olsun, önemi yok. Bir kere aklını kaçırdın mı, üst tarafı fizyolojik bir iş... Tiksintiyle tekrarlıyordu: Fizyolojik bir iş! Lola yıkanıyordu. Suyun sesi dinlendirici ve tertemizdi. Boris bu sesi zevkle dinledi. Çölde, susuzluktan delirenler de böyle kulaklarında suyun kutsal sesini duyarlarmış. Boris bir an kendini çıldırmış farz etti: Bu oda, bu kızıl aydınlık, bu kulaklarında şırıldayan şu, hepsi çılgınca rüyalardı, şimdi ayılacak ve kendini, çölde, burnu kızgın kumlara gömülü, başında kasket, serilmiş kalmış bulacaktı. Birden Mathieu'nün hayali gözünün önüne geldi: "Amma boktan iş," diye düşündü. "Erkekleri kadınlardan daha çok seviyorum. Bir erkeğin yanında, bir kadının yanında olduğumdan bin kez daha mutlu hissediyorum kendimi. Ama dünyayı bağışlasalar bir erkekle yatamam." Birden keyiflendi: "Lola'dan ayrılınca papaz olacağım." İçi rahatlamıştı. Lola yatağa atladı ve kollarını boynuna doladı.

"Bebeğim," diyordu, "tatlı bebeğim."

Saçlarını okşuyordu. Boris ses çıkarmadı. Lola konuşmaya başladığı zaman gözkapaklarının arkasında pırıl pırıl yıldızlar görüyordu. Lola'nın sesi kızıl ışıklı gecede tuhaf akisler yaptı:

"Boris, senden başka hiçbir şeyim yok benim. Yalnızım. Sen beni çok, çok sevmelisin, ben senden başka hiçbir şeyi sevmiyorum. Yalnızca seni düşünüyorum. Eğer yaşamımın saçmalığını dü-

şünecek olsam, hemen gidip kendimi köprüden nehre atmam gerek. Ama ben seni düşünüyorum. Sakın bana bir oyun oynamaya kalkışma canım, sen elimde kalan tek şeysin benim. Tek şeysin! yaşamım senin elinde, sevgilim; sakın, sakın beni harcama, ne olursa olsun. Harcama sakın beni, öyle yalnızım, öyle yalnızım ki!"

Boris sıçrayarak ayıldı ve apaçık, "Eğer yalnızsan," dedi, "bunu sen kendin istemişsin, çünkü çok gururlusun. Öyle olmasaydı benden yaşlı birini sevebilirdin pekâlâ! Ben, çok gencim ve senin yalnızlığına ortak olamıyorum. Belki de beni bunun için seçtin."

Lola, "Bilmiyorum," dedi. "Yalnızca seni çok, çok sevdiğimi biliyorum, o kadar."

Sımsıkı sarıldı. Boris onun, "Seni çok seviyorum," dediğini duydu ve sonra uyudu.

III

Yaz. Hava sıcak ve sıkıntılıydı. Mathieu yolun ortasında, kollarını sallayarak, altın yıldızlı aydınlığa dalıp çıkarak yürüyordu. Yaz gelmişti. Başkalarına ait bir yaz.

Mathieu için, akşama kadar güneş altında sürükleneceği karanlık, kasvetli bir gün başlıyordu. Bir adres. Biraz para. Paris'in dört yanına koşmak, aramak gerekti. Sarah adresi verecekti. Sonra Daniel parayı bulacaktı. Yahut, belki de Jacques. Gece rüyasında bir cinayet işlediğini görmüştü ve şimdi kör edici aydınlıkta, gözlerinin derinliğinde hâlâ bu rüyadan bir şeyler duruyordu. Delambre Sokağı, 26. Sarah orada, altıncı katta oturuyordu ve tabii, asansör bozuktu. Mathieu altı kat merdiveni tırmandı. Kapalı kapıların ardında kadınlar, önlerinde önlük, saçları bağlı, ev işleriyle uğraşıyorlardı. Onlar için de yeni bir gün başlıyordu. Ama ne gün! Mathieu nefes nefeseydi. "Biraz spor yapmalıyım," diye düşündü. Sonra can sıkıntısıyla söylendi: "Her merdiven çıkışta aynı şeyi söylüyorum." Kapıyı çaldı. Hafif bir tıkırtı duyuldu, sonra açıldı. Çıplak başlı, mavi gözlü, ufacık bir adam Mathieu'ye gülümsedi. Mathieu tanıdı: Bir göçmendi, bir Alman göçmen. Onu Dôme'da sık sık görüyordu, adam önünde bir sütlü kahve uzun uzun düşünüyor ya da birisiyle, dudaklarını hırsla yalayarak satranç oynuyordu.

Mathieu, "Sarah'yla görüşmek istiyorum," dedi.

Küçük adam saygıyla eğildi, topuklarını birbirine vurdu, kulakları mora çalıyordu. Soran bir sesle, "Weymuller," diye kendini tanıttı.

"Delarue," dedi Mathieu.

Küçük adam tatlı tatlı gülmeye başlamıştı.

"Girin," dedi. "İçeride, buyurun, sizi görünce çok sevinecek."

Onu içeri aldı, hafifçe topallayarak uzaklaştı. Mathieu camlı kapıyı itti ve girdi. Merdiven başındaki holde birden duraladı, gözleri kamaşmıştı; karşı duvarı boydan boya kaplayan pencereden ışık, çağlayan gibi içeri akıyordu. Mathieu gözlerini kırpıştırdı, şakakları zonkluyordu.

Sarah'nın sesi içerden, "Kim o?" diye seslendi.

Mathieu parmaklığa yaslanarak baktı. Sarah, üzerinde sarı kimonosu, divanda oturuyordu, sert ve seyrek saçları alnına düşmüştü. Tam karşısında alev kırmızısı, kocaman bir kafa vardı. Mathieu, "Brunet burada," diye düşündü. Canı sıkılmıştı. Brunet'yi görmeyeli altı ay vardı, ona tam bugün Sarah'da rastlamayı hiç de istemezdi doğrusu, bu işini zorlaştıracaktı. Aralarında, kopmak üzere olan bir arkadaşlık vardı ve birbirlerine söylenecek epeyi söz birikmişti. Hem, Brunet yanı sıra başka bir dünyanın taze ve sağlam havasını; haklı isyanların ve kıyasıya bir savaşın, sabırlı ve inatçı çabaların ve şaşmaz bir disiplinin gösterişsiz, apaçık ve değişik dünyasını getiriyordu: Bu dünyada Mathieu'nün Sarah'ya fısıldayacağı o utanç verici, aşağılık sırrın yeri yoktu. Sarah başını kaldırdı ve gülümsedi.

"Merhaba, merhaba!.."

Mathieu de gülümsedi: Buradan, üç-beş basamak yukarıdan Sarah'nın yuvarlak hatlı, biraz pörsümüş, iyi niyetli yüzünü ve kimonosunun yakasından taşan yumuşak ve büyük göğüslerini görüyordu. Acele adımlarla aşağı indi.

Sarah, "Hangi rüzgâr attı sizi buraya?" diye sordu.

Mathieu, "Size bir şey soracağım," dedi.

Sarah'nın yüzü hevesle pembeleşti.

"Tabii, ne isterseniz..."

Sonra, ona vereceği haberin sevinciyle heyecanlı, "Bilin bakalım," diye haykırdı. "Kim geldi?"

Mathieu Brunet'ye döndü, elini uzattı. Sarah yumuşak bir bakışla onları süzüyordu.

Brunet, "Merhaba, insanlık kaçağı," dedi.

Mathieu, ne olursa olsun, bu sesi duymaktan memnundu. Brunet, ağır ve durağan köylü yüzüyle kocaman ve sağlamdı. Pek sevimli sayılmayacak bir tavırla gülümsüyordu.

"Merhaba," dedi Mathieu. "Seni öldü biliyordum."

Brunet yanıt vermedi, güldü.

Sarah, açgözlü bir merakla, "Şuraya, yanıma oturun," dedi.

Sarah onun için bir şeyler yapacaktı, Mathieu şimdilik onun

esiri sayılırdı. Oturdu. Küçük Pablo masanın altında tahta oyuncaklarla oynuyordu.

Mathieu, "Gomez nerede?" diye sordu.

Sarah, "Her zamanki gibi," dedi. "Barcelona'da."

"Haber alıyor musunuz?"

"Geçen hafta mektup aldım." Sonra alayla devam etti: "Kahramanlıklarını anlatıyor."

Brunet'nin gözleri parlamıştı.

"Albay oldu, biliyor musun?"

Albay ha. Mathieu daha dün şuralarda dolaşan adamı düşünerek içinde bir rahatsızlık duydu. Gomez gitmişti! Bir gün, gazetede Irun'ün düştüğünü okumuştu. Gomez... Bütün gün atölyesinde, parmaklarıyla siyah kafasını karıştırarak, bir aşağı, bir yukarı dolaşmıştı. Sonra, üzerinde yalnızca ceketiyle, başı açık, sanki Dôme'a sigara almaya gidiyormuşçasına sokağa çıkmıştı. Ve dönmemişti. Atölyesi, öylece, onun bıraktığı gibi kalmıştı: Şövalenin üzerinde yarım bir tablo, masada, henüz ne olduğu belirsiz çizgilerle işlenmeye başlamış bir bakır parçası. Tablo ve gravür Madame Stimpson'a aitti. Kadın tabloda çırılçıplaktı Mathieu onun Gomez' in koluna yaslanmış, güzel bedeniyle dalgalanarak, kalın sesiyle şarkı söylediğini görür gibi oluyordu. "Gomez Sarah'ya karşı çok hayvanca hareket etti," diye düşündü.

Sarah neşeli bir sesle, "Kapıyı size bakan mı açtı?" diye sordu.

Gomez'den bahsedilmesini istemiyordu. Onun her şeyini affetmişti, değer bilmez kabalığını, ihanetlerini, başını alıp gidişlerini, her şeyini. Ama İspanya'ya gidişini, hayır! Bunu affetmemişti. Gomez insan öldürmeye gitmişti, insan öldürmüştü orada. Sarah için insan yaşamı dokunulmaz, kutsal bir şeydi.

Mathieu, şaşkın, "Hangi bakan?" diye sordu.

Sarah utangaç bir övünmeyle, "Kırmızı kulaklı, küçük, sivri burunlu adam. Bakanmış o! 922'de Münih'teki Sosyalist Hükümette bakanmış. Şimdi burada acından geberiyor," dedi.

"Tabii, hemen kanatlarınızın altına aldınız onu."

Sarah gülmeye başladı. "Bir gün elinde valizle çıkageldi. İnanın gerçekten gidecek yeri yokmuş. Kaldığı otele para ödeyemediği için kapı dışarı etmişler."

Mathieu parmaklarıyla hesaplayarak, "Anna, Lopez ve Santi' den sonra bu dördüncü pansiyoner oluyor," dedi.

Sarah özür diler gibi, "Anna yakında gidecek," dedi. "İyi bir iş buldu."

"Delilik!"

Mathieu şaşaladı ve Brunet'ye döndü. Brunet ağır ve durağan

köylü gözleriyle Sarah'ya bakıyordu, suçlaması da ağır ve durağandı. Tekrarladı, "Düpedüz delilik!"

"Ne? Delilik olan hangisi?"

Sarah heyecanla Mathieu'ye döndü, elini kolunun üzerine koyarak, "Mathieu, sevgili Mathieu," dedi, "bana ancak siz yardım edebilirsiniz. İmdadıma yetişin."

"Neden söz ettiğinizi anlamadım ki."

Brunet Sarah'ya canı sıkkın bir tavırla, "Bu Mathieu'yü ilgilendirecek bir şey değil," dedi.

Sarah onu dinlemiyordu, acınacak bir halde, anlattı:

"Kırmızı kulaklı bakanımı sokağa atmamı istiyor."

"Sokağa mı?"

"Onu evimde alıkoymakla cinayet işlediğimi söylüyor."

Brunet, asık suratla, "Sarah işi büyütüyor," diye konuştu. Mathieu'ye dönerek, isteksizce, anlattı:

"İşin içyüzü şu: Bu küçük adam hakkında hiç de güzel olmayan şeyler öğrendik. Altı ay öncesine kadar Alman elçiliğinden dışarı çıkmıyormuş. Bir Yahudi göçmenin oralarda niçin siftindiğini tahmin etmek zor olmasa gerek!"

Sarah, "Elinizde hiçbir delil yok," dedi.

"Hayır. Yok. Eğer olsaydı şimdi burada oturup keyfine bakamazdı zaten. Ama delil olmasa bile Sarah'ın onu evine alması delice bir ihtiyatsızlık oluyor."

Sarah hırsla, "Peki ama neden, neden?" diye sordu.

Brunet, yumuşak bir sesle, "Sarah," dedi, "civcivlerinizden birine dokunmaya kalksalar bütün Paris'i birbirine katacaksınız."

Sarah zayıf bir gülüşle, "Hayır," dedi. "O kadar değil. Ama şunu bilin ki Weymuller'i sizin parti hikâyeleriniz uğruna harcayamam. Bir Parti... O kadar karışık, anlaşılması güç şey ki."

Brunet, "Ben de aynı fikirdeyim," dedi.

Sarah şiddetle başını salladı. İri yeşil gözleri kızarmıştı. Ağlamaklı, "Küçük adamcık," dedi. "Onu siz de gördünüz, Mathieu, bir sineğe bile kötülük edemez o."

Brunet'nin rahatlığı, kendine güveni insanı korkutacak ölçüdeydi, okyanusun durgunluğu gibi bir şeydi bu. Şaşırtıyor ve korkutuyordu. Hiçbir zaman tek kişiymiş gibi görünmüyordu, onda büyük bir kalabalığın yavaş yavaş akan, ağır, sessiz ve sürükleyici yaşay ışı vardı. Anlattı:

"Gomez ara sıra bize haber gönderiyor. Bu mesajları getiren adamlar, buraya geliyorlar, onlarla bu evde görüşüyoruz. Bunlar, gizli kalması gereken mesajlar, tabii! Eh, şimdi sen, belki de casus olan bir Yahudi'yi getirip bu eve sokuyorsun, olacak şey mi bu?"

Mathieu yanıt vermedi. Brunet sorar gibi konuşuyordu, ama aslında bu bir soru değil, nazik bir emirdi. Brunet çoktan Mathieu'ye şu ya da bu mesele hakkında fikir sormaktan vazgeçmişti.

"Mathieu, sizi hakem yapıyorum: Weymuller'i kapı dışarı edersem, gidip kendini nehre atacak! Sorarım size: Yalnızca saçma sapan kuşkular üzerine bir adam ölüme mahkûm edilebilir mi?"

Sarah başını kaldırmış, dimdik ve heyecanlı, bekliyordu. Bu sözleriyle Mathieu'de, felakete uğramış insanlara karşı duyulan o ortaklaşa acıma duygusunu uyandırmaya çalışıyordu.

"Sahi mi?" diye sordu. "Kendini nehre mi atacak?"

Brunet, "Yok efendim," dedi. "Gene bir yolunu bulup Alman elçiliğine sokulacak ve ekmek parası uğruna vicdanını satacak."

Mathieu, "Aşağı yukarı aynı şey," dedi. "Her iki şekilde de adamın sonu geldi demektir."

Brunet, ilgisiz, omuz silkti.

"Eh, öyle..."

Sarah, büyümüş gözlerle bakıyordu.

"Duydunuz ya Mathieu," dedi. "Ne yapıyoruz şimdi? Bir şey söyleyin."

Mathieu'nün söyleyeceği bir şey yoktu. Brunet onun fikrini sormuyordu zaten. Onun gibi bir "pis burjuvanın", "kafası örümcekli bir entelektüelin", "bir çoban köpeğinin" fikrine gerek yoktu. "Buz gibi bir nezaketle beni dinleyecek, ama söylediklerim bir kayaya çarpmış gibi üzerinden kayıp gidecek, yarım ağızla gülecek ve... İşte o kadar." Mathieu, Brunet'nin, hakkında hükümler vererek yarım ağızla gülmesini istemiyordu. Çoktandır birbirlerini yargılamaktan vazgeçmişlerdi. Brunet, "Dostluk, birbiri hakkında hüküm vermek demek değildir, dostluk, inanmak demektir," derdi. Şimdi de aynı fikirdeydi herhalde, ama artık Mathieu'yü değil, parti arkadaşlarını düşünüyordu bunu söylerken.

Sarah, "Mathieu," dedi.

Brunet ona doğru eğildi, elini bacağının üzerine koyarak,

"Bakın Sarah," dedi. "Mathieu'yü severim, zekâsına da hayranım. Spinoza'nın ya da Kant'ın bir fikri bahis konusu olsaydı muhakkak ona başvururdum. Ama bu iş o kadar önemli, derin bir mesele değil, inanın bana ve karar vermek için bir felsefe öğretmeninin fikrine gerek olmadığını bilin. Bu iş halloldu demektir."

Kesinlikle. Evet, kesinlikle. Kalbinde ağır bir sıkıntı duyuyordu, ama Brunet'yi suçlayamazdı. Nihayet, böyle bir meselede fikir verebilecek bir insan mıydı ki? Yaşamı boyunca gerçekten büyük, gerçekten önemli ne yapmıştı?

Brunet kalkmıştı.

"Kaçıyorum ben," dedi. "Tabii, siz gene de istediğiniz şekilde ha-

roket edebilirsiniz. Siz Parti'den değilsiniz ve bizim için yaptıklarınız için size borçluyuz. Ama adamı yollamayacak olursanız, Gomez'den mesaj aldığınız zaman lütfen bana gelip kendiniz haber ediverin."

Sarah, "Peki," dedi.

Gözleri parlıyordu, ferahlamış, sevinmişti.

Brunet, "Mektuplarınızı ortada bırakmayın," diye ilave etti. "Hatta yaksanız daha iyi olur."

"Merak etmeyin."

Brunet bu kez Mathieu'ye döndü.

"Haydi bakalım, eyvallah, eski dost!"

Elini uzatmamıştı, ona dikkatle, dün gece Marcelle'in baktığı gibi apaçık, dimdik bakışla bakıyordu. Bu bakışlar karşısında çıplaktı, çırılçıplak, iri, upuzun bir budala. Didik didik edilen, yargılanan bir budala, beceriksiz herifin biri. "Ona öğüt verecek, akıl öğretecek adam mıyım ben?" Gözlerini kırpıştırdı. Brunet katı ve insafsızdı. "Ya ben? Suçumu suratımın orta yerinde taşımıyor muyum?" Brunet birden konuştu, sesi, Mathieu'nün beklediği ses değildi.

Usulca, "Suratın berbat," dedi. "Bir derdin mi var Mathieu?"

Mathieu de kalkmıştı.

"Başım... Başım dertte biraz. Ama önemli değil."

Brunet iri elini omzuna koymuştu. Ona kararsızlıkla bakıyordu:

"Ne yazık. İnsan bütün gün sağa sola koşmaktan eski dostları arayıp soramıyor! Ölsen bile haberini ancak üstünden bir ay geçtikten sonra alabilirim."

Mathieu güldü.

"Korkma," dedi. "O kadar çabuk ölmem."

Brunet'nin pençesini omzunda hissediyordu, "Hakkımda hüküm vermeye kalkışmıyor," diye düşündü ve içini korkak bir mutluluk doldurdu.

Brunet düşünüyordu, sonra, "Tabii, o kadar çabuk değil ama..." dedi. "Ne de olsa..."

Nihayet, karar vermiş göründü:

"Öğleden sonra serbest misin? Saat ikiye doğru sana gelsem, eskisi gibi, baş başa iki söz ederdik."

Mathieu, "Tamamen serbestim," dedi, "eskisi gibi. Seni bekleyeceğim."

Brunet dostça gülümsedi. Eski günlerin suçsuz çocuk gülüşünü koruyabilmişti. Döndü ve merdivene doğru yürüdü.

Sarah, "Sizi geçireyim," dedi.

Mathieu bakışlarıyla onları takip etti. Brunet iri cüssesinden beklenmeyecek bir hafiflikle merdiveni çıkıyordu: "Her şey bitmedi daha," diye düşündü. İçini umuda benzer bir şey, ılık ve yumu-

şak bir duygu kapladı. Birkaç adım attı. Yukarıda kapı kapanmıştı. Küçük Pablo ona ciddi gözlerle bakıyordu. Mathieu masaya doğru yürüdü ve çelik kalemlerden birini aldı. Bir sinek yarım kalmış bakır levhacığın üzerinden uçup gitti. Pablo hâlâ bakıyordu. Mathieu nedense rahatsız oldu. Çocuğun gözleri tarafından yeniliyor, yutuluyor gibi geldi ona. "Çocuklar açgözlü olurlar," diye düşündü. "Yaşamları ağızlarından ibarettir." Pablo'nun bakışlarına insanca ışıltılar gelmemişti, ama şimdiden yaşamın ta kendisi gibiydi: Çocuğun bir insan gövdesinin içinde yaşadığı günler çok yakındı ve bu açıkça görülüyordu; orada, küçücük, korkak, kararsız duruyordu ve üzerinde, bir insanın midesinde yarı yarıya sindirilip kusulmuş şeylerin erimiş, çözülmüş, tiksinti veren hali vardı. Ama göz çukurlarında oturan o şaşkın, acemi ve korkak pencerelerin ardında bilinç, ağır ağır şekilleniyor, pusu kuruyordu. Mathieu çelik kalemle oynuyordu. "Hava sıcak," diye söylendi. Sinek etrafında vızıldayıp duruyordu; pembe odada, bir başka insanın içinde koyu renkli, peltemsi bir yaşam kabarıyor, şişiyor, gelişiyordu.

Pablo, "Ben rüya gördüm," dedi.

"Anlat bakalım."

"Rüyamda ben bir kalemmişim..."

Mathieu, "Eh, zannederim," diye düşündü.

Sordu:

"E, peki, kalemdin de ne yapıyordun?"

"Hiç. Uyuyordum."

Mathieu çelik kalemi ani bir hareketle elinden fırlattı. Sinek korkmuş, uzaklaşmıştı. Sonra gene geldi, bakır levhacığın üzerinde kadının kollarını meydana getiren iki çizginin arasına oturdu. Çabuk olmalıydı, acele etmeliydi! O koyu renkli, peltemsi yaşam şişiyor, kabarıyor, kanlı ve şekilsiz gövdesinden kurtulup değişmeye; karanlıklardan sıyrılıp şekillenmeye ve şu yaşamı açgözlü varlığıyla sömüren, emen küçücük yaratığa benzemeye uğraşıyordu.

Mathieu merdivene doğru birkaç adım attı. Sarah'nın sesini duyuyordu. Sokak kapısını açmış, pervaza dayanmış, Brunet'ye gülümsüyordu. Niye inmiyordu sanki? Döndü, çocuğa ve sineğe baktı. Çocuk! Bir çocuk! Öldürüldüğü zaman haykıran ve kanayan, şuurlu bir et parçası. Bir sineği öldürmek, çocuğu öldürmekten elbette daha kolaydı. Omuz silkti. "Kimseyi öldürmeye niyetim yok! Bir çocuğun doğmasına engel olacağım, o kadar." Pablo tahta parçalarıyla oynamaya dalmış, Mathieu'yü unutmuştu. Mathieu parmağını uzatarak elini masanın tahtasına değdirdi: "Doğmasına engel olmak..." Sanki bir yerde, her şeyiyle bütünlenmiş, tamamlanmış bir çocuk vardı, buraya, bu güneşli odaya, dekorun bu tarafına atla-

yıvermek için işaret bekliyordu ve Mathieu onun önüne geçiyor, yolunu kesiyordu. Evet, bunun gibi bir şey değil miydi gerçekte: Bir yerlerde kurnaz ve hilekâr bir küçük insan vardı, çabucak kederlenen, ürkek ve yalancı bir küçük adam; bembeyaz yüzlü, kepçe kulaklı, şurasında burasında benleriyle pasaportlarda "ayırıcı özellikler" sayfasına yazılan bir avuç değişik niteliğiyle küçük bir erkek; bir küçük erkek ki, bir ayağı kaldırımda, bir ayağı çamurlu suyun içinde sokaklarda koşamayacak; bir çift göz, ya Mathieu'nünkü gibi yeşil ya da Marcelle'inki gibi kapkara bir çift göz ki kışın buzlu gökyüzünü, denizi, bir insanın yüzünü göremeyecek, bir çift küçük, kirli el ki karları avuçlayamayacak ya da bir kadının sıcak etini, ağaçların çatlamış kabuğunu derisinde duymayacak: Kanlı, pırıl pırıl, çirkin, tutkulu, baş döndürücü, korkunç, boş, ama vazgeçilmez umutlarla dolu bir hayal, evler, sokaklar, iriyarı, şehvetli kızlar ve iri, korkunç, öldürücü böceklerle dolu bir hayal ki bir iğne darbesiyle, çocukluk günlerindeki sevgili balonlar gibi söndürülüverecekti.

Sarah, "Geldim," dedi. "Sizi çok bekletmedim ya?"

Mathieu başını kaldırıp baktı ve içi rahat etti: Sarah, ağır ve şekli bozulmuş gövdesiyle parmaklığa dayanmıştı: O, köşeyi dönmüş olanlardandı; hiç doğmamışa, salamuradan çıkmışa benzeyen, eskimiş bir etti onunki; kadın gülümsedi, sonra acele adımlarla merdiveni indi, kimonosunun etekleri kısa bacaklarının etrafında uçuşuyordu.

Açgözlü bir merakla, "Ee, ne var?" diye sordu.

Koskocaman, heyecanlı gözleriyle, ısrarla Mathieu'yü süzüyordu. Mathieu başını çevirdi, kısaca, "Marcelle gebe," dedi.

"Yaa..."

Sarah sevinmiş gibiydi. Sıkılarak sordu:

"Şey! Yani... Şey mi edecek?"

Mathieu çabuk çabuk, "Yo yo," dedi, "istemiyoruz."

"Ha, anladım." Başını öne eğdi, sustu. Bir suçlama anlamı bile taşımayan bu susuş, Mathieu'yü sinirlendirdi.

Kabaca, "Eskiden siz de aynı şeyi yapmışsınız," dedi. "Gomez söylemişti."

"Evet. Eskiden..."

Birden gözlerini kaldırdı, bir nefeste, "Korkacak bir şey yok," dedi. "Vaktinde davranılırsa kolay olur."

Yargılamak, suçlamak istemiyordu, olanı başına kakmaktan vazgeçmişti ve şimdi tek isteği vardı: Mathieu'yü rahatlatmak.

"Çok kolay olur..."

Artık Mathieu gülebilir, geleceğe güvenle bakabilirdi: Bu küçücük ve gizli ölümün yasını Sarah tek başına üzerine almıştı.

Mathieu, sinirli, "Bakın, Sarah," dedi. "Beni anlamaya çalışın: Evlenmek istemiyorum. Bu, bencillikten değil: Ben evliliği..."

Sustu: Sarah evliydi, beş yıl önce Gomez'le evlenmişti. Kısa bir sessizlikten sonra ilave etti:

"Hem Marcelle çocuk istemiyor."

"Çocuk sevmez mi?"

"Pek ilgilenmiyor."

Sarah şaşırmıştı.

"Evet, evet," dedi, "tabii, nihayet..."

Mathieu'nün elini ellerinin arasına alarak:

"Zavallı Mathieu," dedi, "kim bilir ne kadar sıkıldınız. Size yardım edebilmek isterdim."

"Tamam işte," dedi Mathieu, "bize yardım edebilirsiniz. Başınıza... O şey geldiği zaman birine gitmişsiniz, bir Rus kadınıymış galiba."

Sarah, "Evet," dedi. (Yüzü değişmişti.) "Korkunçtu!"

Mathieu bozuk bir sesle, "Çok mu... Çok mu canınız yandı?" diye sordu.

"Hayır, canım yanmadı ama..." Ağlayacak gibiydi: "Hep çocuğu düşünüyordum," dedi. "Gomez çocuk istemiyordu. O sırada, o bir şeye olmaz dedi mi, bilirsiniz ya... Ama korkunçtu, bir daha, dünyada... Ayaklarıma kapanıp yalvarsa bir daha beni dünyada razı edemez."

Dalgın gözleriyle Mathieu'ye bakıyordu:

"Ameliyattan sonra elime küçük bir paket tutuşturdular, 'Bunu kubura atıverin,' dediler. Kubura! Pis bir sıçan gibi!" Birden Mathieu'nün kolunu sımsıkı kavrayarak, "Mathieu," dedi, "ne yaptığınızın farkında değilsiniz."

Mathieu, öfkeyle, "Ya siz, dünyaya bir çocuk getirdiğiniz zaman ne yaptığınızın farkında mısınız?" diye sordu.

Bir çocuk: Bir zavallı bilinç daha, duvarlara çarparak dört dönen, çırpınan, ama bir türlü kurtulamayan, küçücük, korkmuş bir aydınlık.

"Hayır, ama demek istiyorum ki, Marcelle'den ne istediğinizi bilmiyorsunuz; sonra sizden nefret etmesinden korkarım."

Mathieu, Marcelle'in etrafı morarmış, iri ve haşin gözlerini görür gibi oldu.

Sarah yatışmıştı, acıklı bir hali vardı: O kimseden nefret edemezdi, hele Gomez'den...

Kararlı bir sesle, "Zaten sizi o Rus kadına yollayamam," dedi. "Hâlâ ameliyat yapıyor, ama bu günlerde çok içiyormuş. Güvenemem. İki yıl önce az kalsın başı belaya giriyordu."

"Başka bir bildiğiniz yok mu?"

Sarah ağır ağır, "Yok, kimseyi bilmiyorum," diye konuştu. Sonra birden, içinin bütün iyiliği bir an yüzünde parladı, bağırdı: "Tamam, buldum, işiniz oldu! Daha önce nasıl akıl etmedim? Ben bu işi hallederim. Weldmann. Bizde görmemiş miydiniz? Bir Yahudi doktor, jinekolog. Yani kürtajın ustası sayılır, onunla insanın içi rahat olur. Berlin'de işi çok iyiymiş, Naziler gelince Viyana'ya kaçmış. Sonra orada da Anschluss hikâyesi ortaya çıkmış. O da tası tarağı toplayıp Paris'e gelmiş. Ama epeydir parasını İsviçre'ye yolluyormuş zaten."

"Yapar mı dersiniz?"

"Tabii. Ben hemen bugün gider görüşürüm."

"Çok sevindim," dedi Mathieu, "çok sevindim. Ne alıyormuş acaba?"

"Berlin'deyken 2000 mark alırmış."

Mathieu sapsarı oldu.

"Yani 10.000 frank."

Sarah telaşla, "Tabii orada şöhretini satıyormuş," dedi. "Burada kimse onu tanımaz ki, daha aklı başında bir fiyat söylemek zorundadır. Ben ona 3000 frank teklif edeceğim."

Mathieu dişlerinin arasından, "İyi," dedi.

"Bu parayı nereden bulacağım?" diye düşünüyordu.

Sarah:

"Bir dakika," dedi. "Şimdiden gidip görüşsem daha iyi olmaz mı? Blaise-Desgoffes Sokağı'nda oturuyor, şuracıkta. Hemen giyinip çıkayım. Beni bekler misiniz?"

"Hayır... On buçukta biriyle buluşacağım. Sarah, altın gibi kalbiniz var!"

Kadını omuzlarından tutarak sarstı, gülümsedi. Sarah, Mathieu'nün hatırı için, aslında ona çok ağır gelen bir işin suç ortaklığını kabullenmiş, büyük bir cömertlikle, nefret ve tiksintisini bile unutmayı başarmıştı: Bunu yapabildiği için de mutlulukla, pırıl pırıldı.

"Saat on birde nerede olursunuz? Size telefonla haber veririm."

"Dupont Latin'de. Saint-Michel Bulvarı'nda. Siz telefon edene kadar orada beklerim."

"Peki. Dupont Latin'de."

Sarah'nın kimonosunun önü açılmıştı, iri göğüsleri görünüyordu. Mathieu onu sevdiği ve göğüslerini görmek istemediği için kendine doğru çekerek kucakladı.

Sarah, "Güle güle Mathieu, sevgili Mathieu," dedi.

Güzelliğini kaybetmiş tatlı yüzünü Mathieu'ye doğru kaldırmıştı. Bu yüzde öylesine şaşırtıcı ve şehvetli bir boyun eğme ifadesi vardı ki insan, için için ona kötülük etmek, onu utandırmak, ezmek isteği duyuyordu. Daniel, "Sarah'yı görünce sadizmin ne olduğunu anlıyorum," derdi. Mathieu kadını yanaklarından öptü.

* * *

"Yaz!" Gök, maddesi olan bir hayalet, bir cin gibi sokağı çarpıyor, insanları çarpıyor; insanlar gökte, tutuşan, yanan yüzleriyle uçuşuyorlardı. Mathieu yeşil ve canlı kokuyu, taptaze toz kokusunu içine çekti; gözlerini kırpıştırdı, gülümsedi. "Yaz!" Bir-iki adım attı: Beyaz benekli siyah, yapışkan zift tabanlarında kalıyordu: Marcelle gebeydi, bu yaz, geçmiş yazlardan başka bir yazdı.

O uyuyordu şimdi, koyu bir loşlukta, uyurken terliyordu. Morumsu esmer güzel göğüsleri yayılmıştı, tepelerinde beyaz ve tuzlu, minicik çiçekler gibi ter taneleri titreşiyordu. Uyuyordu. Her sabah, ta öğleye kadar uyuyordu. Karnının derinliğinde, içinde, peltemsi kabarcık uyumuyordu: Uyumaya vakti yoktu; besleniyor ve büyüyordu. Zaman, kesin ve geri dönülmez sıçramalarla akıp gidiyordu. "Kırk sekiz saate kadar parayı bulmam şart!"

Luxembourg! Sıcak ve beyazlık, heykeller, güvercinler, çocuklar. Çocuklar koşuyor, güvercinler uçuşuyor... Demir sıralardan birine oturdu: "Parayı nereden bulmalı? Daniel vermez, ama gene de isterim bir kere... Nihayet, en sonunda, başka çare kalmazsa Jacques'tan isterim." Çimen bileklerine kadar yükseliyor, bir heykel, taştan kaba etlerini ona doğru uzatıyor, güvercinler huhuluyordu. "Nihayet on beş günlük mesele. Yahudi pekâlâ ay sonunu bekleyebilir. 29'unda aylığı alacağım."

Mathieu irkilerek durdu, düşüncelerinin burasında birden kendini görmüştü. Ve kendinden tiksinmişti: "Şu saatte Brunet sokaktadır," diye düşündü. "Sokağın aydınlığında, içi rahat, dolaşır. Zamanı gelince kırıp parçalayacağı camdan bir ağın içindeki kentin ortasında yürürken kendini güçlü hisseder: Biraz sallanarak, sakınarak yürür, çünkü her şeyi kırıp parçalayacağı zaman daha gelmemiştir; bekler, umutla bekler. Ya ben? Marcelle gebe. Acaba Sarah Yahudi herifi kandırabilecek mi? Parayı nereden bulmalı? İşte benim düşündüklerim bunlar." Birden, kalın siyah kaşlar altında birbirine yakın bir çift kara göz, gözlerinin önüne geldi: "Madrid! Oraya gitmek istiyordum. Yemin ederim... Ama ayarlayamadım." Ve birden, "İhtiyarladım," diye düşündü.

"İhtiyarladım. Şurada, bir sandalyenin üzerinde, gırtlağıma

kadar kendi yaşamıma gömülmüş oturuyor ve hiçbir şeye inanmıyorum. Oysa bir zaman ben de İspanya'ya gitmek istemiştim. Ama olmadı! İspanyalar gerçekten var mı? Ben buradayım, kendi kendimin tadına bakıyorum; kanın ve pas kokulu bir suyun buruk tadına bakıyorum; kanın ve pas kokulu bir suyun buruk tadını duyuyorum: Bu benim kendi tadım; kendi kendimin tadıyım ben ve varım, yaşıyorum. Var olmak, yaşamak, işte bu: Susamadan, canı çekmeden kendini içmek! Otuz dört yaş, otuz dört yıl! Otuz dört yıldır kendimi tatmaktayım ve ihtiyarım! Çalıştım, bekledim ve istediklerimi elde ettim: Marcelle, Paris ve özgürlük; artık bitti. Artık beklediğim hiçbir şey yok." Önündeki bahçeye bakıyordu; her gün aynı yaşamı yaşayan, her gün değişen, ama tıpkı yüzyıllardır aynı ses ve aynı renk dalgacıklarının koşuştuğu deniz gibi her gün aynı olan bahçeye... İşte bu vardı: Karmakarışık koşuşup duran, yüzyıllardan beri değişmeyen; hep aynı çocuklar, parmakları kopuk alçıdan kraliçeler üzerinde aynı güneş, aynı ağaçlar; Sarah ve sarı kimonosu vardı, gebe Marcelle ve para vardı. Bütün bunlar öylesine doğal, öylesine alışılmış, değişmez şeylerdi ki, bir yaşamı doldurmaya yeterdi, yaşam buydu işte. "Üst yanı, İspanyalar, İspanya'da şatolar, bunlar... Neydi? Benim getirdiğim, küçük, suya sabuna dokunmaz bir din mi? Gerçek yaşamımın saygılı ve ağzı sıkı birlikteliği mi? Yoksa, tanığım mı? Onlar, Daniel, Jacques, Marcelle, Brunet, onlar beni işte böyle görüyorlar: özgürlük peşinde bir adam. Herkes gibi yiyor içiyor, küçük bir memur, politikayla ilgisi yok, *L'oeuvre* ve *Le Polulaire* okuyor, paradan yana sıkıntısı var. Ama başkalarının pul koleksiyonunu seçmesi gibi o da özgürlüğü istiyor. Özgürlüğü onun gizli bahçesi, kendi kendisiyle yaptığı küçücük bir suç ortaklığıdır. Tembel ve biraz soğuk bir herif, azıcık da kuruntulu, ama akıllı; kendine usul usul, ortalama ve sağlam bir mutluluk, hareketsizliğin kıpırtısız mutluluğunu sağlamayı bildi. Ve çoğu zaman haklı olduğu ortaya çıktı. İşte bu... ben bu muyum?"

Yedi yaşında, Pithiviers'de, dişçi olan Jules Amcası'nın yanındayken, bekleme salonunda yalnız kalınca, kendini yok farz etmek oyununu oynardı: Bunun için, insanın yaşamayı durdurması gerekti, hani insan ağzına çok soğuk bir su alır da, yutmamak için, suyu bir anda boğazına yuvarlayıverecek olan o basit yutkunma hareketini yapmamak için hareketsiz bir güç sarf eder, işte onun gibi. Bir gün, beynini tamamen boşaltmayı başardı. Ama bu boşluk da gene bir duygu, bir tattı. Ahmakça bir şeydi aslında. O gün, sinek sinek kokan bir taşra sıcağında boğuluyordu, tam o sırada bir sinek yakalamış, kanatlarını koparmıştı. Hayvanın kafasının, mut-

faktaki kibritlerin başına benzediğini görmüş, kibrit kutusunu alıp sineğin başını, alevlenip alevlenmeyeceğini anlamak için, pürtüklü kenara sürtmüştü. Ama bunların hepsini istemeye istemeye, zorla yapmıştı: Bu, başarısız bir komediydi, çünkü kendisi de sinek kafasının tutuşmayacağını biliyordu. Masanın üzerinde eski dergiler ve papağan ibiği gibi kulpları olan grili yeşilli bir Çin vazosu vardı. Jules Amca vazonun üç bin yıllık, olduğunu söylemişti. Mathieu, elleri arkasında, sallanarak, biraz da korkuyla masaya yaklaşmıştı: Bu pişmiş, helmelenmiş ihtiyar dünyada, üç bin yıllık, duygusuz bir vazonun karşısında zavallı bir kırıntı olmak korkunç bir şeydi. Vazoya sırtını dönmüş, aynaya bakarak gözünü şaşılatıp burnundan soluyarak oyalanmaya çalışmış, ama oyalanamamıştı.

Masaya sokulmuş, ağır vazoyu kaldırmış ve yere bırakmıştı: Bu, bir anda esmişti ve hemen sonra kendini bir şeytanörümceği kadar hafif hissetmişti. Porselen parçalarına, kendinden geçerek bakmıştı: Bu üç bin yıllık vazoya, etrafı çeviren seksen yıllık duvarlar arasında ve bin yıllık yaz güneşinin aydınlığında bir şey olmuştu; saygısızca, ama günün doğuşu kadar gerçek bir şey. "Bunu yapan benim," diye düşünmüş ve gururlanmış, kendini dünyadan kurtulmuş, bağsız, ailesiz, köksüz hissetmişti; toprağı çatlatıp çıkan küçük ve inatçı bir türedi ot gibi.

On altı yaşında, küçük bir hayduttu; Arcachon'da kumun üzerine yatmıştı, okyanusun kocaman, yassı dalgalarına bakıyordu. Ona taş atan bir Bordeauxluyu dövmüş, pestilini çıkarmış, kafasını kumlara sokmuştu. Çamların gölgesinde oturmuş, nefes nefese, burun deliklerinde reçine kokusuyla kendini, havalara asılmış, yusyuvarlak, sert ve patlamaya hazır anlaşılmaz bir şey hissetmişti. Kendi kendine, "Özgür olacağım," demişti, daha doğrusu, hiçbir şey dememişti de demek istediği buydu ve bu bir yemindi; bütün yaşamının işte o güne benzeyeceğine yemin etmişti. Yirmi bir yaşındaydı, bir karnavalın son gününün sabahı odasında oturmuş, Spinoza okuyordu, yollardan karton mankenler yüklü renk renk, kocaman arabalar geçiyordu; gözlerini kaldırıp bakmış ve Brunet'yle birlikte benimsedikleri o yapmacık filozof havasıyla yeniden yemin etmişti: "Kendimi kurtaracağım!" On kez, yüz kez yeminini tekrarlamıştı. Sözcükler, yaşa ve moda olan havaya göre değişiyordu, ama temelde hepsi tek ve aynı yemindi; Mathieu kendi gözünde, bir erkek lisesinde felsefe dersi veren iriyarı adam değildi; Daniel'in, Brunet'nin arkadaşı Mathieu de değildi: o, bu yeminden ibaretti, bu yeminden başka bir şey değildi.

Hangi yemin? Işıktan yorulan gözlerini elleriyle örttü: Artık hiçbir şey bilmiyordu; son zamanlarda –gitgide sıklaşan– bunalma-

ları oluyordu. Yeminini anlayabilmek için, kendinde en iyiyi yaratması gerekti.

"Topu, lütfen."

Bir tenis topu ayaklarına kadar yuvarlanmıştı, elinde raketle bir çocuk koştu. Mathieu topu aldı ve attı. Şu haliyle içindeki en iyi "ben" değildi Mathieu; orada oturmuş ruhsuz yaz sıcağında kokuşuyor ve o değişmeyen, eskimiş "günü yaşama" duygusuna katlanıyordu: Eskiden onu kendinden geçiren, coşturan cümleleri şimdi istediği kadar söyleyebilirdi: "Özgür olmak! Kendi kendinin nedeni olmak: Benim, çünkü ben olmak istiyorum, diyebilmek! Kendi kendinin başlangıcı olabilmek!" Bunlar içi boş, cafcaflı sözler, okumuşların can sıkıcı, bıktırıcı tekerlemeleriydi.

Kalktı. Bir memur, parasızlıktan kıvranan ve eski öğrencilerinden birinin kardeşini görmeye gidecek olan bir memur kalktı. Düşünüyordu: Zarlar atıldı bitti mi? Gerçekten artık herhangi bir memurdan başka bir şey değil miyim? Ne kadar çok beklemişti; son yılları hep, bir savaş öncesinin bekleyişi içinde geçmişti. Günlük yaşamın bin bir küçük kaygısıyla bekliyordu: Tabii, kadın peşinde koşuyordu o zamanlar, geziyordu ve yaşamak için de para kazanıyordu. Ama bütün bunların yanı sıra tek çabası kendini bir başka şey için emre hazır tutabilmekti. Bu başka şey, üzerinde düşünülmüş, önemli ve özgür bir karardı, onun bütün yaşamını değiştirecek ve yepyeni bir varoluşun başlangıcı olacaktı. Hiçbir zaman kendini bir aşka bütünüyle verememiş, hiçbir zaman bütünüyle mutlu, gerçekten tasalı olamamıştı: Ona hep aşklar, mutluluklar, tasalar bir başka yerdeymiş, daha henüz doğmamış gibi gelmişti. Bekliyordu. Ve bu sırada yıllar, sinsi sinsi, usul usul, gelmiş, onu yakalamış, arkasından vurmuştu; otuz dört yıl. "Bir şeylere bağlanmaya yirmi beş yaşındayken karar vermem gerekirdi. Brunet gibi."

Küçük yelkenliler, Luxembourg havuzunda, fıskıyeye yaklaştıkça tokatlanıp dalgalanarak dolaşıyordu. Mathieu bu su şenliğini seyretmek için bir an durdu. "Artık beklemiyorum," diye düşündü. "Marcelle'in hakkı var: Baştan başa bekleyiş olmak için kendimi boşalttım, kısırlaştım. Şimdi bomboşum işte! Ve artık beklediğim bir şey yok."

Orada, fıskıyenin yanında yelkenlilerden biri batmak üzereydi, herkes bakıyor, gülüyordu, çocuğun biri uzun bir kanca almış, kurtarmaya çalışıyordu.

IV

Mathieu saatine baktı: "On bire yirmi var, gene geç kaldı."

Ivich'in geç kalmasına sinirleniyordu; ona her seferinde, bir yerlerde kendini ölüme bırakıverdi, gibi geliyor, korkuyordu. Ivich her şeyi unutuyordu, kendi kendinden kaçıyor, sonra kendini de unutuyordu, yemeyi unutuyordu, uyumayı unutuyordu. Günün birinde nefes almayı unutuverecekti ve o zaman, her şey bitecekti. İki genç, yanında, ayakta durmuşlar, gözleriyle boş bir masa araştırıyorlardı.

"Sit down," dedi biri.

Öbürü, "Sit down edelim bakalım," dedi, güldüler, oturdular. Bakımlı elleri, sert çizgili yüzleri vardı, derileri gergin ve diriydi. Mathieu, sinirli, "Buraya yalnız bu karı budalası züppeler geliyor galiba," diye düşündü. Lise, üniversite öğrencileri: Çevrelerinde siftinen dişileriyle keyiflenmiş niyeti bozuk erkek böceklere benziyorlardı. "Gençlik budala bir şey," diye düşündü Mathieu. "Dışından bakarsan, parlak, içine girdin mi bir halt bulamazsın. Genç olduklarının bile farkında değiller." Ivich genç olduğunun farkındaydı, Boris de öyle. Ama onlar başkaydı. Onlar gençliklerinin kurbanıydılar. "Ben genç olduğumu anlamamıştım bile, ne ben ne Daniel ne de Brunet. Bunu sonradan, o çağı atladıktan sonra fark ettik."

Biraz isteksiz, Ivich'i, Gauguin sergisine götüreceğini düşünüyordu. Ona güzel şeyler, tablolar, güzel filmler göstermeyi seviyordu, çünkü kendisi güzel değildi, böylelikle suçunu affettiriyordu kendince. Ama Ivich onu affetmiyordu: Bu sabah gene, o acayip, hatta biraz manyak gözleriyle tablolara bakacaktı; Mathieu, yanında, çirkin, suçlu ve terk edilmiş, unutulmuş bekleyecekti. Ama, gene de güzel olmayı istemezdi: Ivich, güzellikler karşısında yalnız, yapayalnız olurdu her zaman. Kendi kendine, "Ondan ne istediğimi de bildiğim yok," diye söylendi. Ve tam o sırada onu gördü: Genç kız, saçları kıvır kıvır, iri, gözlüklü bir oğlanla konuşarak geliyordu, yüzünü ona doğru kaldırmış, en parlak gülüşüyle bakıyor, heyecanla bir şeyler anlatıyordu. Mathieu'yü görünce gözlerindeki ışık söndü, arkadaşına şöylece bir el sallayıp, karşı kaldırıma geçti. Mathieu ayağa kalktı:

"Merhaba, Ivich."

"Bonjour."

Bu sabah yüzünü saçlarıyla tümüyle kapatmıştı: Sarı bukleleri burnuna kadar yanaklarını örtüyor, perçemleri gözlerinin üzerine düşüyordu. Kışın, rüzgâr saçlarını uçurur, renksiz ve çıkık elmacık kemiklerini, "Kalmuklardan kalma alnım" dediği yayvan ve dar al-

nını açıkta bırakır; bulut kümesi arasından bakan Ay'a benzeyen yayvan, solgun, çocuksu ve şehvetli yüz, ortaya çıkardı. Mathieu şimdi yalnızca, onun gerçeği gizlemek için kullandığı, üç köşe bir maskeye benzeyen o ince uzun, saf ve yapma yüzü görüyordu. Komşu masadaki gençler dönüp baktılar, "Ne güzel kız," diyorlardı muhakkak. Mathieu genç kıza sevecenlikle baktı: Bunca kalabalık içinde yalnızca o, Mathieu, Ivich'in çirkin olduğunu biliyordu. Sessiz ve somurtkan, oturdu: Boyanmamıştı, çünkü boya cildi bozuyordu.

Garson, "Madame ne emrediyorlar?" diye sordu.

Ivich adama gülümsedi, madam, denmesinden hoşlanırdı, sonra Mathieu'ye döndü, kararsız bir tavırla baktı:

"Bir pippermint için, seversiniz."

Ivich:

"Ha, sever miydim? Peki, öyle olsun."

Garson uzaklaşınca sordu:

"Nedir o kuzum?"

"Nane."

"Ne? Ay o geçende içtiğim yapışkan, yeşil şey mi? Aman sakın, istemem. İnsanın midesini altüst ediyor. Hep size bırakıyorum, ama bırakmamalıyım, çünkü zevklerimiz hiç uymuyor."

Mathieu, canı sıkkın,

"Geçen gün hoşunuza gitmişti," dedi.

"Evet, ama sonradan düşündüm, tadı aklıma geldi." Ürperdi: "Bir daha ağzıma koymam."

Mathieu, "Garson!" diye haykırdı.

"Hayır hayır, bırakın getirsin. Rengi çok güzel. İçmeyiveririm, işte o kadar. Zaten canım bir şey istemiyor."

Sustu. Mathieu ne söyleyeceğini bilemiyordu: Ivich o kadar az şeyle ilgilenirdi ki; hem canı da konuşmak istemiyordu. Marcelle oradaydı; görünmüyordu, elle tutulamazdı, ama oradaydı. Ivich karşısındaydı, Ivich'i görüyordu, ona adıyla seslenebilir, omzuna dokunabilirdi, ama incecik beli, güzel, diri göğüsleriyle o maddesiz, bedensiz görünüyordu, bir Gaugin tablosundaki Tahitili kız gibi; çizilmiş, boyanmış, ama maddesiz ve cansız. Birazdan Sarah telefon edecekti. Bir komi, "Monsieur Delarue!" diye seslenecekti. Mathieu telefonda karanlık cümleler duyacaktı: "Herif on bin franktan on para aşağı inmem, diyor." Hastane, ameliyat, eter kokusu, para... Mathieu zorla başını çevirerek Ivich'e bakmaya çalıştı. Genç kız gözlerini kapamıştı, parmaklarının ucuyla gözkapaklarını okşuyordu:

"Gözlerim sanki hep açık kalıyormuş gibi geliyor, rahatsız oluyorum. Ara sıra kapatırsam iyi geliyor. Kızarmış mı?"

"Hayır."

"Güneşten. Yazın hep gözlerim acır. Bu sıcaklarda insan sokağa gece çıkmalı; yoksa sıcaktan nereye saklanacağını bilemiyor. Hem sonra insanın avuçları yapış yapış oluyor."

Mathieu masanın altında parmaklarıyla avcunu yokladı: Eli kupkuruydu. Avuçları yapış yapış olan ötekiydi, o gözlüklü, kıvır kıvır saçlı oğlan. Ivich'e hiç heyecan duymadan bakıyordu; kendini birden biraz suçlu, ama kurtulmuş hissetti, çünkü Ivich'e çok daha az bağlıydı şu anda.

"Bu sabah sizi sokağa çıkmaya zorlayarak rahatsız ettim."

"Hayır. Zaten bütün gün odamda kalmaya dayanamazdım."

Mathieu hayretle sordu:

"Ya! Neden?"

Ivich sabırsız bir hareketle, "Bir talebe yurdunun ne olduğunu bilemezsiniz," dedi. "Kızlara, hele sınav sırası çok iyi bakarlar. Kadın beni bayağı sevdi, ikide bir, bir bahane icat edip odama girmeye başladı. Üstelik saçlarımı okşuyor, bana böyle dokundu mu biri, ölecek gibi oluyorum, öyle sinirim bozulur ki..."

Mathieu onu yarım yamalak dinliyordu; söylediklerini düşünmediğini biliyordu. Ivich sinirli bir hareketle başını salladı.

"Yurttaki şişko, sarı saçlıyım diye beni seviyor. Ama üç ay sonra benden nefret edecek. Bu hep böyle oluyor. Bana, sinsi olduğumu söyleyecek."

Mathieu, "Sinsisiniz ya," dedi.

Soluk yanaklarını hatırlatan renksiz bir sesle Ivich, "Evet, n'olacak," dedi.

"İnsanlar en sonunda sizin yüzünüzü mahsus, bile bile sakladığınızı, gözlerinizi yere indirerek suçsuz çocuk tavırları takındığınızı fark ediyor demek ki."

"Ee, peki, ya siz? Herkesin ne biçim bir insan olduğunuzu bilmesi hoşunuza gider mi?" Sonra hor görür bir gülümsemeyle ekledi: "Ama sahi, siz böyle şeylere aldırmazsınız. Bana gelince: Ben insanların gözlerinin içine bakmaya dayanamıyorum. Gözleri yüzümü delecek gibi geliyor."

Mathieu:

"Başta, sizi tanıdığım zaman tedirgin olmuştum; hep alnıma doğru, saçlarıma doğru bakıyordunuz. Ben o sırada saçlarım dökülecek de kel kalacağım, diye o kadar korkuyordum ki. Siz saçlarıma baktıkça ben kafamda bir çıplaklık fark ettiniz de ona bakıyorsunuz sanırdım."

"Ben herkese öyle bakarım."

"Evet, öyle ya da şöyle; yan yan..."

Mathieu ona kaçamak gözle, çabucak baktı.

Ivich gülüyordu, yarı alay, yarı öfkeyle, "Tamam, kesin," dedi. "Taklidimin yapılmasını hiç sevmem."

"Yok canım, bu o kadar kötü bir şey değil ki."

"Biliyorum, ama siz bana, benim kendi tavırlarımla göründünüz mü, ürküyorum."

Mathieu gülümsedi.

"Ne demek istediğinizi anlıyorum," dedi.

"Hayır, o anladığınızı sandığınız şey değil: Dünyanın en güzel erkeği de olsaydınız, bir şey değişmezdi, gene korkardım."

Sonra birden sesi değişti.

"Tanrım," dedi, "gözlerim öyle ağrıyor ki..."

Mathieu, "Eczaneye gidip size bir ilaç bulayım," dedi. "Ama bir telefon bekliyordum. Eğer ben yokken ararlarsa lütfen çocuğa söyleyin, şimdi geleceğim, beni beş dakika sonra tekrar arasınlar."

Ivich, soğuk bir sesle, "Hayır, gitmeyin, gerek yok," dedi. "İlaçla geçmez zaten, güneşten oluyor."

Sustular. Mathieu, içini burkan acı bir zevkle, "İşi bok ettim," diye düşündü. Ivich, piyano çalmaya hazırlanıyormuş gibi parmakuçlarını biraz kaldırarak avuçlarıyla eteğini düzeltiyordu. Elleri daima böyle morumsu kırmızı olurdu, kanı iyi dolaşmıyordu herhalde. Mümkün olduğu kadar yukarıda tutarak, hareket ettirerek bu morluğu dağıtmaya çalışırdı. Ivich'in elleri yalnızca bir şeyleri almaya yarardı, kollarının ucunda, biraz aşınmış iki küçük heykel gibiydi; eşyanın arasında kararsız, korkak devinimlerle dolaşır, tutmaktan çok sanki yalnızca yoklayıp geçerdi. Mathieu, Ivich'in uzun ve sivri tırnaklarına baktı; göz alıcı bir renge boyanmış, hemen hemen bir Çinlininki kadar uzun ve sivri tırnaklarına: Yalnızca bu çabuk kırılıveren, yararsız ve batıcı şeyleri görmekle insan Ivich'in elleriyle hiçbir şey yapmadığını anlardı. Bir gün, bu tırnaklardan biri kırılıp düşmüştü, Ivich onu atamamış, bir kutuya saklamış ve ara sıra korkuyla karışık bir zevkle ona bakmıştı. Bu kırık tırnağı Mathieu de görmüştü: Cilası hâlâ üzerindeydi. İri, parlak, ölü bir egzotik böceğe benziyordu. "Bu kadar keyfini kaçıran ne olabilir? Ivich'i hiç bu kadar durgun, böyle neşesiz görmemiştim. Sınavlara mı üzülüyor acaba? Belki de benimle birlikteyken içi sıkılıyordur, ona göre o kadar ihtiyarım ki."

Ivich, dümdüz bir sesle, birden, "İnsan kör olacağı zaman gözü böyle mi ağrır?" diye sordu.

Mathieu gülümsedi.

"Hayır," dedi, sanmam. "Sizin gözlerinizde basit bir konjoktüvit var, Laon'daki doktor öyle söylememiş miydi?"

Usul usul konuşuyor, usul usul gülümsüyordu, sanki üzerine

yumuşaklık ve sevecenlikten bir sıva sürülmüş, dümdüz olmuştu: Ivich'le hep böyle usul usul konuşmak, ona gülümsemek, hep böyle yumuşak olmak gerekti. "Daniel'le kedileri gibi."

Ivich, "Bazen gözlerim öyle fena ağrıyor ki," dedi, "durduğu yerde, hiç sebepsiz başlıyor." Konuşurken duraklıyordu: "Gözlerimin... Gözlerimin dipleri, kökleri ağrıyor. Geçende anlattığınız o delilik hikâyesinde de böyle oluyordu, değil mi?"

Mathieu, "Ha, o mu," dedi. "Bana bakın Ivich! Önce kalp hikâyesiydi, kalbim hasta, şimdi kriz gelecek, diye bekliyordunuz. Ne acayip çocuksunuz: Sanki kendinize acı çektirmekten zevk alıyorsunuz. Bazen de birden, aslan gibiyim bana bir şey olmaz, diye hiçbir şeye aldırmaz oluyorsunuz: Bu iki tavırdan birini seçmek gerek."

Sesi ağzında tuhaf bir şeker tadı bırakıyordu.

Ivich inatla ayaklarına bakıyordu.

"Bana kesinlikle bir şeyler olacak, kesinlikle..."

"Biliyorum," dedi Mathieu, "yaşam çizginiz kırık. Ama siz böyle şeylere inanmadığınızı söylemiyor muydunuz?"

"Evet, inanmam, ama... Zaten geleceği göremiyorum ki... Kapalı."

Sustu, Mathieu ona sessizce bakıyordu. Geleceği kapalıydı. Geleceği... Birden ağzında zehir gibi bir tat duydu ve Ivich'e bütün varlığıyla bağlı olduğunu anladı. Evet, Ivich'in geleceği yoktu: Ivich otuz yaşında, Ivich kırk yaşında, bütün bunların Mathieu için bir anlamı yoktu, çünkü o Ivich'in yaşamayacağını biliyordu. Mathieu yalnız olduğu ya da Daniel'le ya da Marcelle'le konuştuğu zaman yaşamı, önünde, birbirine benzeyen günleriyle, apaçık ve besbelli, uzanıyordu: Üç-beş gezi, üç-beş kitap. Bu yokuş aşağı uzun bir yoldu ve Mathieu bu yokuşu, ağır ağır, hatta bazen, neden bu kadar yavaş dedirtecek kadar ağır iniyordu. Ve birden, Ivich'i gördüğü zaman, korkunç bir felaketi yaşadığını sanıyordu. Ivich, geleceği olmayan, haz dolu, acı dolu küçücük bir ıstıraptı: Günün birinde gidecekti, çıldıracaktı, bir kalp krizi onu alıp götürüverecekti ya da ailesi tarafından Laon'a mahkûm edilecekti. Ama Mathieu'nün Ivich'siz yaşamaya gücü yoktu, yaşayamazdı. Eliyle korkak bir hareket yaptı: Ivich'in kolunu, dirseğinin üzerinden sımsıkı yakalamak, sıkmak istiyordu. "Bana dokundular mı ölecek gibi oluyorum, öyle sinirime dokunuyor ki." Mathieu'nün eli masanın üzerine düştü. Çabuk çabuk konuştu:

"Bluzunuz çok güzel, Ivich."

Bu bir yanlışlıktı: Ivich başını sert bir hareketle eğerek bluzunu eliyle silker gibi yaptı. İltifatlar ona küçük düşürücü sözler gibi

gelirdi; sanki bu sözler, kendisinin o kadar korkuyla kaçındığı bir görünüşü, bir biçimi, üç beş balta darbesiyle, kaba saba yontuyor, ortaya çıkarıyordu. Bu şeklin gerçek Ivich'e uyup uymadığını ancak kendisi kestirebilir, düşünebilirdi. Ve sessiz sedasız, konuşmadan düşünürdü, bu tatlı bir güven duygusu, hafiften bir okşayıştı. Mathieu utanan gözlerle Ivich'in küçük omuzlarına, düzgün ve yuvarlak boynuna baktı. Genç kız, "Kendi bedenlerinin farkında olmayan insanlardan nefret ederim," derdi. Mathieu kendi bedeninin farkındaydı, ama onu, ayaklarına dolanan ağır, hantal bir çuval olarak duyuyordu.

"Gauguinleri görmek istiyor musunuz? Gidelim mi?"

"Hangi Gauguinler? Ha, hani o bana sözünü ettiğiniz sergi mi? İyi ya, gidelim."

"Ama, pek istemiyorsunuz galiba."

"Yo, istiyorum."

"Eğer canınız istemiyorsa gitmeyelim."

"Siz istiyorsunuz..."

"Ben sergiyi gördüm. Size de göstermek istedim, eğer canınız çekiyorsa tabii, istemezseniz, gitmeyiz. Benim için, gitsem de olur, gitmesem de."

"Öyleyse başka bir gün gidelim, daha iyi."

Mathieu birden hayal kırıklığına uğramıştı, "Yalnız, sergi yarın kapanıyor."

Ivich isteksiz, "Eh n'apalım," dedi, "bir başka sefer gideriz." Sonra zoraki bir ilgiyle ekledi: "Zaten bunlar ikide bir açılır."

Mathieu sinirli bir yumuşaklıkla, "Ivich," dedi, "neden kendinizi zorluyorsunuz? Gitmek istemiyorum deyin, yeter. Bu serginin öyle hemen yakında yeniden açılmayacağını pekâlâ biliyorsunuz."

Ivich, "O halde doğrusunu söyleyeyim," dedi. "İstemiyorum, çünkü şu sınav işi canımı sıkıyor. Notları bu kadar geç ilan etmeleri öyle fena ki."

"Yarın ilan etmeyecekler miydi?"

"Evet."

Sonra Mathieu'nun kolunu parmaklarıyla sıkarak ilave etti:

"Bugün benim kusuruma bakmayın, çünkü kendimde değilim. Başkalarının elindeyim ve öyle küçük düşürücü, alçaltıcı bir şey ki! Kocaman, gri bir duvara yapışıp kalmış beyaz bir kâğıt gibi hissediyorum kendimi. İnsanı böyle düşünmeye zorluyorlar. Bu sabah gözümü açtığım zaman, sanki yarın sabah olmuş sandım anlıyor musunuz, sanki bugün yoktu, takvimden çoktan silinmişti. Bugünü benden çaldılar, halbuki önümde çok da gün kalmadı."

Sonra alçak sesle, çabucak ilave etti:

"Botaniği veremedim herhalde."

Mathieu, "Anladım," dedi.

Anılarının arasında, Ivich'inkini anlamasına yardım edecek bir kaygı, bir korku bulabilmeyi isterdi. Öğretmenliğe kabul edilip edilmeyeceğini öğreneceği gün, belki... Hayır, n'olursa olsun, aynı şey değildi. O günleri çok da önemsemeden, gürültüsüz yaşamıştı. Şimdi kendini korkutucu bir dünyanın ortasında, her an parçalanıverecek gibi hissediyordu, ama bu duygu Ivich'in hesabınaydı.

"Eğer geçmişsem, sözlüye girmeden iki kadeh içeceğim."

Mathieu yanıt vermedi.

"Yalnızca iki küçük kadeh..."

Mathieu, "Şubatta da aynı şeyi söylemiştiniz," dedi. "Sonra, tamam oldu; dört kadeh romu içip zom oldunuz."

Ivich, yapmacık bir sesle, "Zaten geçmiş olmama olanak yok," diye söylendi.

"Anladık, ama ya geçmişseniz?"

"Pekâlâ, içmem."

Mathieu ısrar etmedi; sınava gitmeden kafayı çekeceğini biliyordu: "Ben dünyada bunu yapmazdım, bu kadar sorumsuz davranamazdım." İçin için Ivich'e sinirlenmiş, kendinden iğrenmişti. Garson ayaklı bir kadeh getirdi, yeşil, naneli içkiyi koydu.

"Şimdi buzu getiriyorum," dedi.

Ivich, "Mersi," dedi.

Kadehe bakıyordu ve Mathieu ona bakıyordu. Güçlü ve belirsiz bir istek birden benliğini sarmıştı: Bir an, bu kendi kokusuyla dolu, çılgın bilincin yerini alıvermek; bu ince ve uzun kollara içinden dokunmak, öldürene kadar kolun derisine, bir çift dudak gibi yapışmak; bu bedenin, her an, her hücresinin, durmaksızın kendi kendine verdiği o gizli öpüşleri duymak. Ben olmakta devam ederken Ivich olabilmek. Ivich buz kâsesini garsonun elinden aldı, kadehine bir parça buz attı.

"İçmek için değil," dedi, "ama böyle çok güzel..."

Gözlerini kısarak baktı, çocuksu bir gülüşle, "Çok güzel," diye tekrarladı.

Mathieu kadehe irkilerek baktı, yeşil, yapışkan suyun ağır ve belirsiz devinimini, buz parçasının şaşırtıcı beyazlığını seyretmeye kendini zorladı. Boşuna. Ivich için bu bakış, insanı parmaklarımnucuna kadar yapış yapış eden, koyu, yoğun ve yeşil bir zevkti belki. Mathieu için bir hiç, hiçten de az: içinde yeşilimsi, ağır bir su bulunan bir kadeh. Ivich'in duygularını düşünebilir, kestirebilirdi, ama kendi içinde duyamazdı. Ivich'in dünyası heyecan vericiydi, insanın nefesini kesen varlıklarla, ta etine kadar sokulan baş dön-

dürücü burgaçlarla doluydu, ama Mathieu bunları uzaktan, yalnızca seyretmekle yetinirdi. Ivich'e baktı ve içini çekti: Her zamanki gibi geç kalmıştı gene; genç kız artık kadehe bakmıyordu; kederliydi ve saçlarının bukleleriyle oynuyordu:

"Bir sigara versenize."

Mathieu cebinden Gold Flake paketini çıkardı, uzattı.

"Bir dakika," dedi, "yakayım."

Sigarayı yaktı, birkaç nefes çekti. Elini dudaklarına yapıştırmıştı, dumanın avcu boyunca süzülüp gitmesini tuhaf bir bakışla seyrediyordu. Kendi kendine anlatır gibi, "Dumanın elimden çıkar gibi olmasını istiyorum," dedi. "Dumanı tüten bir el, ne tuhaf, değil mi?"

"Olamaz, duman çabucak dağılır gider."

"Biliyorum, her seferinde kızıyorum, ama gene de yapıyorum. Avcumda nefesimin elimi gıdıkladığını duyuyorum; tam ortadan geçiyor, elim sanki bir duvarla ikiye ayrılmış gibi oluyor."

Hafifçe güldü ve sustu, keyifsiz bir yüzle, büyülenmiş gibi avcunu üflemeye devam etti. Sonra sigarayı bıraktı ve başını salladı; saçlarının kokusu Mathieu'nün burnuna kadar geldi. Bu bir pasta ve şekerleme kokusuydu, çünkü saçlarını yumurta sarısıyla yıkıyordu ve bu vanilyalı kokuda anlaşılmaz bir şehvet tadı vardı.

Mathieu, Sarah'yı düşünmeye koyuldu.

"Ne düşünüyorsunuz Ivich?"

Bir an, ağzı açık, şaşkın baktı, sonra o her zamanki durgun tavrını aldı, yüzü kapanmıştı. Mathieu birden ona bakmaktan yorulduğunu fark etti, göz pınarları acıyordu:

"Ne düşünüyorsunuz?" diye tekrar sordu.

Ivich silkindi, "Ben mi?.. Hep bunu sorarsınız. Belli hiçbir şey düşünmüyorum, söylenemeyecek, sözcüklerle anlatılamayacak şeyler..."

"Ama gene de bir şeyler var işte. Mesela?"

"Eh, mesela, şu gelen adama bakıyordum: Şişman, terli, mendiliyle alnını kuruluyor, kravatı var... Ne söyleyeyim istiyorsunuz?" Birden sinirlenmiş ve utanmıştı, öfkeyle, "Beni bunları anlatmaya zorlamanız çok tuhaf," dedi, "bunlar söylenmeye, anlatılmaya değmeyecek şeyler."

"Aksine, benim için çok değerli. Eğer elimde olsaydı sizi daima yüksek sesle düşünmeye zorlardım."

Ivich ister istemez güldü.

"Ama bu çok ahlaksızca bir şey," dedi. "Sözcükler bunun için icat edilmemiştir."

"Ne fena; sizin sözcüklere karşı saygınız yok! Onların yalnızca

ölüm ve evlenme haberleri vermeye ya da kilisede sabah dualarında kullanılmaya yaradığını sanıyorsunuz. Siz insanlara da bakmıyordunuz, Ivich, ben sizi gördüm; önce ellerinize bakıyordunuz, sonra ayaklarınıza baktınız. Ben sizin ne düşündüğünüzü biliyorum."

"Öyleyse ne diye soruyorsunuz? Bunu keşfetmek için çok zeki olmak gerekmez: Sınavı düşünüyordum."

"Çakmaktan korkuyorsunuz... Öyle mi?"

"Evet, çakmaktan korkuyorum. Daha doğrusu, korkmuyordum, çaktım. Çaktığımı biliyorum."

Mathieu ağzında gene o zehir gibi acılığı duydu: Eğer kaldıysa, onu bir daha göremem artık. Hem kesinlikle kalmıştır: Besbelli.

Ivich, umutsuzlukla, "Laon'a dönmek istemiyorum," dedi. "Oraya sınıfta kalmış olarak gidersem, bir daha dönemem artık, bunun son şansım olduğunu söylemişlerdi bana."

Yeniden saçlarıyla oynamaya başlamıştı.

"Biraz daha cesur olabilsem..." dedi.

Mathieu kaygıyla, "Ne yapardınız?" diye sordu.

"Ne olursa. Oraya dönmektense her şeyi yapardım, ömrümü orada tüketmek istemiyorum, istemiyorum!"

"Ama babanızın bir-iki yıla kadar kereste fabrikasını satacağını, çoluk çocuk gelip Paris'e yerleşeceğinizi söylememiş miydiniz?"

"Bekleyeyim, ha?" Ivich öfkeyle kıvılcımlanan gözlerini ona çevirdi: "İşte hepiniz böylesiniz. Oraya bir gidin bakalım da göreyim sizi, ne yapardınız. İki yıl o dağ başında çile doldurmak! Bekleyeyim ha? Bu iki yılın benden çalındığını, zorla koparılıp alındığını o kalın kafalarınızla anlamıyor musunuz?" Öfkeyle, "Benim bir tek yaşamım var," diye çıkıştı, "bir tanecik! Ama siz bu yaşamın hiç bitmeyeceğini sanıyorsunuz galiba. Bir yıl kaybolmuş, ne çıkar, yerine bir yenisi konur, değil mi?" Gözlerinde yaşlar birikmişti: "Hayır, konmaz! Orada akıp gidecek olan benim en güzel yıllarımdır, gençliğimdir benim! Ben hemen yaşamak istiyorum, bekleyemem, vaktim yok. Daha yaşamaya başlamadım, halbuki ihtiyarladım bile, yirmi bir yaşındayım."

Mathieu, "Ivich, susun rica ederim," dedi. "Beni korkutuyorsunuz. Bir dakika durun da bana uygulamalı derslerden aldığınız notları söyleyin. Bazen memnun görünüyorsunuz, bazen de böyle umutsuzluğa düşüyorsunuz. Öbürlerini ne yaptınız?"

Ivich acı bir alayla, "Hepsinde takıldım," dedi.

"Fiziği verdiniz sanıyordum?"

Ivich acı bir alayla, "Tabii, ne demezsiniz," dedi. "Kimyayı da... Kimya sınavı bir rezalet oldu, formülleri aklımda tutmama olanak yok, öyle kuru, tatsız, berbat şeyler ki..."

"Peki, ama o halde ne diye başladınız bu işe?"

"Hangi işe?"

"P.C.N.'e demek istiyorum."

Ivich hırsla, "Laon'dan kurtulmak için başka çıkar yol var mıydı?" dedi.

Mathieu çaresizliğini anlayarak sustu. Kahveden bir kadın çıktı ve önlerinden geçti: Çok güzeldi, kusursuz yüzünde küçük, zarif bir burnu vardı, birisini arıyormuş gibi bakınıyordu. Ivich önce onun parfümünü duymuştu anlaşılan, somurtkan yüzünü kaldırıp baktı ve gözleri aydınlandı.

Yavaş ve değişik bir sesle, "Öff, ne güzel şey..." diye mırıldandı.

Mathieu ürperdi, bu sesten rahatsız olmuştu.

Kadın önlerinde durmuş, güneşten gözlerini kırpıştırıyordu. Otuz beşinde vardı herhalde, saydam, ipek giysisinden süzülen aydınlıkta ince uzun, biçimli bacakları fark ediliyordu, ama Mathieu bakmıyordu, onun gözleri Ivich'deydi. Ivich birden çirkinleşmiş gibiydi, ellerini hırsla birbirine kenetlemişti; bir gün Mathieu'ye, "Küçük güzel burunları öyle seviyorum ki," demişti, "canım ısırmak istiyor." Mathieu eğilerek baktı, şimdi yüzünün dörtte üçünü görebiliyordu; Ivich uyuyordu sanki, aralık gözlerinde acımasız bir ışık vardı. Mathieu, kızın ısırma arzusu duyduğunu düşündü.

Usulca seslendi:

"Ivich!"

Yanıt vermedi, Mathieu onun yanıt vermeyeceğini biliyordu; Ivich, Mathieu'nün varlığını unutmuştu bile, şimdi kendi kendisiyle yalnızdı.

"Ivich!"

İşte ona, asıl böyle anlarda bağlanıyordu; küçük ve dayanıksız varlığının, ıstırap veren, acıtan bir gücün, yani güzelliğin karşısında duyduğu yakıcı, sürükleyici, ama çirkinleştiren, küçük düşüren tutkunun pençesinde kıvrandığını fark ettiği anlarda. "Güzel değilim," diye düşündü ve o da, kendi hesabına yalnız kaldı.

Kadın gitmişti. Ivich onu gözleriyle takip etti, sonra müthiş bir öfkeyle, "Bazen erkek olabilmeyi öyle isterdim ki," diye söylendi.

Sinirli bir kahkahayla güldü, Mathieu ona kederle bakıyordu.

Komi, "Monsieur Delarue'yü telefondan istiyorlar," diye bağırdı...

Mathieu, "Benim," dedi.

Kalktı.

"Özür dilerim," dedi. "Sarah Gomez'dir, beni arayacaktı."

Ivich soğuk bir gülümsemeyle başını salladı, Mathieu içeri girdi merdiveni indi.

"Monsieur Delarue? Baştaki kabine!"

Mathieu telefonu eline aldı, kabinin kapısı kapanmıyordu.

"Alo, Sarah siz misiniz?"

Sarah'nın genizden gelen sesi, "Benim," dedi. "İş oldu, tamam."

"Öyle mi? Neyse. Çok sevindim."

"Yalnız, biraz acele etmeniz gerekiyor: Pazara Amerika'ya gidiyormuş. En geç öbür gün olsun diyor, ilk birkaç gün kontrol altında kalması şartmış."

"İyi, peki... Ben hemen Marcelle'e haber veririm, yalnız ben biraz sıkışacağım, para bulmam gerek. Ne istiyor?"

Sarah'nın sesi, "Ah, öyle üzüldüm ki," dedi, "dört bin istiyor, çok asıldım, sıkıntıda olduğunuzu söyledim, ama dinlemedi bile." Gülerek ekledi: "Pis Yahudi'nin biri..."

Sarah bitmek tükenmek bilmeyen bir sevecenlik kaynağıydı, ama bir kere de bir işi ele aldı mı, hastane hemşireleri gibi hoyrat ve işgüzar olurdu. Mathieu kulaklığı biraz uzaklaştırarak düşündü: Dört bin frank ve siyah, parlak kulaklıktan Sarah'nın gülen sesi; bu bir korkulu rüyaydı herhalde.

"İki güne kadar, öyle mi? Bir... Bir çaresine bakarım. Mersi Sarah, bulunmaz bir insansınız. Bu akşam, yemekten önce evde olursunuz, değil mi?"

"Bütün gün evdeyim."

"Peki. Bir ara uğrarım, size soracağım şeyler var."

"Bekliyorum."

Mathieu kabinden çıktı.

"Bir jeton rica ediyorum, matmazel. Ama durun hayır, istemiyorum, acelesi yok."

Kâsenin içine yirmi beş santim attı ve yukarı çıktı. Para meselesini halletmeden Marcelle'e haber vermesi gerekmezdi. "Öğleüzeri Daniel'i ararım." Ivich'in yanına oturdu ve ona duygusuz gözlerle baktı.

Ivich, nezaketle, "Başımın ağrısı geçti," dedi.

"Sevindim."

İçi kararmıştı.

Ivich uzun kirpiklerinin altından yan yan bakıyordu. Cilveli bir gülümsemeyle, "Acaba... Acaba sergiye gitsek mi?"

Mathieu, heyecansız, "Nasıl isterseniz," dedi.

Kalktılar ve Mathieu, Ivich'in önündeki kadehin boşalmış olduğunu gördü.

"Taksi," diye bağırdı.

Ivich, "Buna binmeyelim," dedi, "üstü açık, çok rüzgâr yeriz."

Mathieu şoföre, "Hayır, size değildi," dedi.

"Buna binelim. Bakın ne güzel, saray arabası gibi. Hem kapalıda."

Taksi durdu, Ivich bindi. Mathieu, "Oldu olacak Daniel'den bin frank daha alırım," diye düşündü. "O zaman ayın sonuna çıkabilirim."

"Güzel Sanatlar Galerisi, Saint-Honoré."

Ivich'in yanına oturdu. İkisi de biraz şaşkın ve rahatsızdılar.

Mathieu yerde, yarı içilip bastırılmış, uçları yaldızlı izmaritler gördü.

"Bu taksiye siniri bozuk biri binmiş," dedi.

"Neden?"

Mathieu yerdeki izmaritleri gösterdi.

Ivich, "Bir kadın herhalde," dedi. "Sigaraların ucunda ruj lekesi var."

Güldüler, sustular. Mathieu, "Bir kere bir takside yüz frank bulmuştum," dedi.

"Sevinmişsinizdir."

"Evet. Sonra şoföre verdim."

Ivich, "Aaa," dedi. "Neden? Ben olsam vermezdim. Neden verdiniz sanki?"

Mathieu, "Bilmem," dedi.

Taksi Saint-Michel Meydanı'ndan geçiyordu, Mathieu, "Bakın, Seine ne kadar yeşil bugün," diyecekti, ama demedi. Ivich birden, "Boris, bu gece üçümüz 'Sumatra'ya gidelim, diyordu," dedi. "Ben..."

Başını çevirmişti, dudaklarını sevecenlikle uzatmış, Mathieu'nün saçlarına bakıyordu. Ivich her zaman böyle şuh tavırlar takınmazdı, ama ara sıra, yüzünü olgun bir meyve gibi tatlı ve yumuşak hissetmek istediği zaman, böyle bir sevgi gösterisiyle insana sokulurdu. Mathieu bu tavrı yersiz ve can sıkıcı buldu.

"Sizinle ve Boris'le birlikte olmak isterim," dedi. "Beni düşündüren, farkında mısınız, Lola, hiç hoşlanmıyor benden."

"Bundan size ne?"

Kısa bir sessizlik oldu. Sanki ikisi aynı anda, bir kadınla bir erkek olduklarını ve bir takside, kapanmış, diz dize oturduklarını fark edivermişlerdi. Mathieu, korkuyla, "Yok, bu olmamalı," diye düşündü. Ivich, "Lola için kafa yormaya değmez," diye devam etti. "Güzel kadın, sesi de güzel, ama işte o kadar."

"Ben beğeniyorum."

"Tabii. Siz böylesiniz, daima kusursuz olmak istersiniz. Biri sizden nefret etti mi, siz onda birtakım değerler, üstünlükler bulmaya çalışırsınız." Sonra ekledi: "Ben Lola'yı beğenmiyorum."

"Size karşı çok iyi."

"Başka türlü olamaz ki; ben onu sevmiyorum, çünkü rol yapıyor bütün gün."

Mathieu kaşlarını kaldırarak, "Rol mü yapıyor," dedi. "Bak bu dünyada aklıma gelmezdi."

"Eğer gerçekten fark etmedinizse şaşarım: Oturup kendine acındırmak için acıklı acıklı iç çekiyor, sonra en pahalısından yemekleri, tabaklar dolusu midesine indiriyor."

Sonra sinsi bir kötü niyetle, "Ben, kendini çok umutsuz hisseden insanların, ölümden korkmadıklarını sanırdım," dedi. "Onun masraflarını kuruşu kuruşuna hesapladığını ve üstelik para biriktirdiğini görünce şaştım."

"Gene de bunlar bir insanın çok bahtsız ve umutsuz olmasına engel değil! İnsanlar, ihtiyarladılar mı, bu çareye başvururlar: Kendilerinden tiksindikleri için, kendilerini değil, parayı düşünmeyi yeğlerler, bu onları aldatır ve oyalar."

Ivich, sertçe, "Öyle mi," dedi. "O halde asla ihtiyarlamamalıyım!"

Mathieu irkilerek baktı.

"Hakkınız var, ihtiyarlık güzel şey değil."

"Ah, ama siz başka," dedi Ivich. "Sizin yaşınız yok. Bana öyle geliyor ki, siz hep bu yaştaydınız, sizde bir metalin devamlı gençliği var. Ara sıra, sizin çocukluğunuzu düşünüyorum, çocukken nasıl olduğunuzu gözümün önüne getirmeye çalışıyorum, olmuyor."

Mathieu, "Saçlarım kıvır kıvırdı," dedi.

"Bense sizi, bugün olduğunuz gibi düşünüyorum, tıpkı şimdiki gibi, yalnızca biraz daha küçük."

Bu kez Ivich, ne kadar tatlı ve sevecen olduğunun farkında değildi. Mathieu yanıt vermek istedi, ama boğazında tuhaf bir gıcıklanma vardı, konuşamadı, kendinden geçmişti. Marcelle'i, Sarah'yı, sabahtan beri durmadan sürüklendiği o bitip tükenmez hastane koridorları hayalini, hepsini arkada bırakmıştı, hiçbir yerde değildi şimdi, kendini özgür hissediyordu; bu yaz günü, onu yoğun ve sıcak varlığıyla kucaklıyordu, kendini bütün ağırlığıyla bu sıcaklığa koyuvermek isterdi. Birkaç saniye daha ona, dayanılmaz bir özgürlük duygusuyla, boşlukta asılıp kalmış gibi geldi, sonra birden elini uzattı, Ivich'i omuzlarından yakalayarak kendine çekti. Ivich, eklemsiz, tek parçadan yapılmış gibi dimdik, kendini bıraktı; dengesini kaybetmiş de devrilmiş gibiydi. Bir şey söylemedi, heyecansız ve duygusuzdu.

Taksi Rivoli Sokağı'na sapmıştı, Louvre'un kemerleri, camların ardından beyaz, iri güvercinler gibi ağır ağır, peş peşe geçiyor-

du. Hava sıcaktı, Mathieu göğsünün üzerinde sıcak bir beden hissediyordu; ön camdan ağaçlar ve bir direğin üzerinde üç renkli bir bayrak görünüyordu. Bir gün, çok eskiden, Mouffetard Sokağı'nda gördüğü bir adamı hatırladı: çok içtiği belli, kül rengi yüzlü biri. Adam, bir mezecinin vitrinine sokulmuş, tabakta duran soğuk etleri uzun uzun seyretmişti; sonra içeri girmiş, elini uzatıp et tabağını almıştı, bunu çok doğal saydığı belliydi, o da kendini özgür hissetmişti mutlak. Patron bağırmış, polis gelmiş, çok şaşmış görünen adamı alıp götürmüştü. Ivich hâlâ ses çıkarmıyordu.

Mathieu, birden sinirlenerek, "Hakkımda hüküm vermeye çalışıyor," diye düşündü.

Eğildi ve onu cezalandırmak için soğuk ve sımsıkı kapalı dudaklarını öptü, hırsla titriyordu; Ivich ses çıkarmadı. Mathieu başını kaldırdı, bütün heyecanı bir anda sönmüştü: "Taksi köşelerinde kızları sıkıştıran evli bir adam." Ve kolu, cansız ve hantal, düştü. Ivich'in bedeni, yerinden oynatılmış bir terazi ibresi gibi, mekanik bir hareketle doğruldu. "Bitti," diye düşündü Mathieu, "bunu asla unutturamam artık." İki büklüm olmuştu, erimek, yok olmak istiyordu. Bir polis sopasını kaldırdı, taksi durdu. Mathieu dimdik, önüne bakıyordu, ama artık ağaçları görmüyordu, aşkına bakıyordu.

Bu aşktı. Evet, aşktı. Mathieu düşündü: Ben ne yaptım? Beş dakika önce bu aşk yoktu; aralarında ender rastlanan, değerli bir duygu vardı; isim verilemeyen, hareketlerle anlam kazanmamış bir duygu. Ve sonra, Mathieu bir hareket yapmıştı, yapılmaması gereken tek hareketti bu... Bilerek yapmamıştı, kendiliğinden olmuştu. O tek hareketle aşk, sıradan ve can sıkıcı bir biçiminde Mathieu'nün gözünde şekillenivermişti. "Ivich, bundan böyle, beni seviyor," diye düşünecekti, "tıpkı ötekiler gibi," diyecekti kendi kendine; Mathieu, bundan böyle Ivich'i sevecekti, bütün öteki kadınları sevdiği gibi. "Ne düşünüyor?" Yanında, sessiz, kıpırdamadan oturuyordu; aralarında o hareket vardı, "Bana dokunmalarına sinirlenirim." Geçmiş her şeyin elle tutulacak bir yalanlaması olan o beceriksiz, sevgi dolu hareket! Bana kızıyor, beni suçluyor, ötekilerden farksız olduğumu düşünüyor. Umutsuz, "Ondan istediğim bu değildi," diye düşündü. Ama işte daha şimdiden, eskiden ondan ne istediğini hatırlayamıyordu. Aşk oradaydı; dümdüz, yusyuvarlak, rahat; basit istekleri ve gösterişsiz, alışılmış hareketleriyle aşk... Ve bu aşkı Mathieu, kendi özgürce yaratmıştı. Kendini zorlayarak, "Yalan," diye düşündü. "Onu istemedim ben, hiç istemedim." Ama şimdiden, onu isteyeceğini biliyordu: "Bu hep böyle biterdi, bacaklarına, göğsüne bakacağım, sonra, günün birinde..." Birden Mar-

celle'i gördü: çırılçıplak, yatağın üzerine uzanmış, gözleri kapalı. Marcelle'den nefret ediyordu.

Taksi durmuştu, Ivich kapıyı açtı ve çıktı. Mathieu hemen ardından çıkmamıştı; bu yeni, ama şimdiden eskimiş aşkı hareketsiz gözlerle seyrediyordu, bu küçük düşürücü, alçaltıcı, ta başından küçük düşmüş, alçalmış sinsi ve ayıp aşkı, bu evli adam aşkını seyrediyor ve onu şimdiden, bir alınyazısı gibi kabulleniyordu. Sonunda arabadan indi, parayı ödedi ve kapının önünde onu bekleyen Ivich'e yetişti. "Bari unutabilseydi." Kaçamak bir göz attı, Ivich haşin görünüyordu. "Aramızda bir şeyleri kopardım, öldürdüm," diye düşündü. Ama onu sevmekten vazgeçmeyi istemiyordu. Tek söz konuşmadan sergiye girdiler.

V

"Daniel." Marcelle esnedi, azıcık doğruldu, başını salladı ve ilk düşüncesi bu oldu: "Daniel bu akşam geliyor."

Bu gizli konuğu seviyordu, ama bugün canı onu düşünmek istemiyordu. Çevrede durgun, hareketsiz bir ürperti vardı, öğle saatlerinin ürpertisi. Bozulmuş, ekşimiş bir sıcaklık odayı doldurmuştu: Önce dışarıyı ısıtmış, parlaklığını ve ışıltısını perdenin büklümleri arasında bırakmıştı. Şimdi orada, bir alınyazısı gibi kıpırtısız ve korkunç, duruyordu. "Eğer bilse, o kadar dürüsttür ki; benden iğrenirdi." Yatağın kenarında oturmuştu, tıpkı dün, Mathieu, çırılçıplak, önünde durduğu zaman oturduğu gibi, karamsar bir tiksinmeyle ayak parmaklarını seyrediyordu; dünkü gece, pembe, ölü aydınlığıyla soğumuş bir koku gibi, elle tutulmaz bir varlık halinde, oradaydı. "Söyleyemedim... Söyleyemedim." Söyleseydi, Mathieu o umursamaz tavrıyla, bir ilacı yutar gibi, "Eh, pekâlâ," diyecekti. "Dur bakalım!" Buna dayanamayacağını biliyordu, onun için sesi boğazında düğümlenip kalmıştı. "Öğle!" diye düşündü. Tavan, güneş daha doğmamış gibi gümüş rengiydi, ama öğle olmuştu. Marcelle geç vakitlere kadar uyurdu, onun için sabahı tanımazdı, ona bazen yaşamı bir öğle saatinde duruvermiş gibi gelirdi; bu yaşam, her şeyin üzerini kaplamış, yağmur gibi, umutsuz ve saçma bir sonsuz öğle saatinden ibaretti. Dışarısı ışıl ışıl, aydınlıktı; insanlar aydınlık, açık renkler içindeydi. Mathieu dışarıda, Marcelle'siz başlamış ve şimdiden bir geçmişi olan bu yeni günün canlı ve keyifli toz toprağı içinde yürüyordu. İlgisiz, "Beni düşünüyordur," diye düşündü, "telaştadır." Şaşkın ve ürkekti, çünkü o apaydınlık sokaktaki sapasağlam acıma duygusunu, ruhu sağlıklı bir erkeğin kışkırtı-

cı, beceriksiz acıma duygusunu düşünüyordu. Kendini hâlâ uykudaymış gibi kirli, hantal ve nemli hissediyordu, alnında gene o demir kıskaç vardı; ağzı, bez çiğniyormuş gibi bir tatla berbattı, böğürlerinde ılık ürpertiler dolaşıyor, koltuklarının altında, siyah tüylerin arasında buz gibi bir soğuk oturuyordu. Kusmak istiyordu, ama kendini tutuyordu, Marcelle'in günü daha başlamamıştı bugün, sakat bir dengeyle tutturulmuş, karşısında duruyordu, en ufak bir hareketle, paldır küldür yıkılacaktı. Acı bir alayla, "Özgürlük ha?" diye düşündü. İnsan yataktan midesi altüst, kusarak kalktıktan ve önünde, tekrar yatağa serilene kadar geçireceği on beş uzun, bıktırıcı saat olduktan sonra özgür olmuş, olmamış, ne çıkardı. "Özgürlük insanın yaşamasına yardım etmiyor." Gırtlağının ta içini, küçücük, ince, pisi otlarının telcikleri kadar ince ve yumuşak tüyler gıdıklıyordu, sonra her şeyden iğrenen ve dilinin üzerinde kabarcıklanan bir tiksinti, dudaklarını sımsıkı kavradı, çekti. "Gene de şükretmeliyim. Bazıları ikinci ayda, sabahtan akşama kadar kusup dururmuş. Ben sabahları biraz kusuyorum, öğleden sonra çok halsizim falan, ama gene de iyi; annem anlatırdı, bazı kadınlar tütün kokusuna dayanamazmış. Bir o eksikti yani." Birden fırladı, musluğa koştu, koyu, köpük köpük bir su çıkardı, şöylece çırpılmış bir yumurta akı gibi. Musluğun kenarına yaslandı ve bu hava kabarcıklarıyla karışmış yapışkan suya baktı: Daha çok meniye benziyordu bu şekliyle. Marcelle kötü kötü güldü ve, "Aşk anısı," diye söylendi. Sonra, birden beyninin içinde derin bir sessizlik oldu ve gün başladı. Artık hiçbir şey düşünmüyordu, parmaklarını saçlarının arasında dolaştırdı. "Sabahları, üst üste geliyor," diye düşündü; "gene gelir şimdi." Sonra birden, Mathieu'nün yüzünü görür gibi oldu, suçsuz ve rahatlamış: "Çaresine bakacağız, değil mi?" diye sorduğu zamanki yüzünü ve içine şimşek gibi bir nefret saplandı.

İşte geliyordu. Önce aklına yağ geldi ve ürperdi, ağzında sapsarı ve donuk donuk bir yağ çiğniyormuş gibi oldu, sonra boğazının derinliğinde, kocaman bir kahkahaya benzer bir şey büyüdü ve musluğa koştu. Dudaklarında ince uzun, koyu bir salya sallanıyordu, koparıp atabilmek için şiddetle öksürdü. İğrenmiyordu. Oysa her zaman ne kadar titizlenirdi: Geçen kış, ishal olduğu zaman, Mathieu'nün yanına sokulmasını istememişti, ona sanki bedenine bir koku sinmiş, yapışıp kalmış gibi gelmişti; Mathieu de bu kokuyu duyar diye korkmuştu. Şimdi orada yaslanmış duruyor, beyaz fayansın üzerinde sümüklüböcek izleri gibi yapışkan ve pırıl pırıl yollar bırakarak musluğun deliğine doğru ağır ağır süzülen o kıvamlı, yumurta akı gibi şeye bakıyordu. Kendi kendine, "Berbat iş," diye söylendi. İğrenmiyordu: Bu yaşamdı işte, tıpkı ilkbaharda

dalların uçlarında parlayan zamklı tomurcuklar gibi; küçük yaprakların üzerini örten kızıl renkli ve kokulu zamktan daha iğrenç değildi bu da. "İğrenç olan bu değil," diye düşündü. Musluğu temizlemek için biraz su akıttı, yavaş hareketlerle gömleğini çıkardı. "Hayvan olsaydım, beni kendi halime bırakırlardı, rahatsız etmezlerdi," diye düşündü. O zaman kendini zevkle o yaşam verici tembelliğe koyuverebilir, mutlu bir yorgunluğun koynunda uyuklayabilirdi. Ama hayvan değildi. "Çaresine bakacağız, değil mi?" Dün geceden beri tuzağa düşürülmüş gibiydi.

Aynada, çevresi kurşun ışıltılarıyla çevrili hayalini görüyordu. Biraz daha yaklaştı. Ne omuzlarına bakıyordu, ne göğüslerine. Bedenini sevmiyordu. Karnına, geniş ve bereketli karnına baktı. Yedi yıl önce gene bir sabah böyle aynaya sokulmuş –o gece ilk kez Mathieu ile yatmıştı– aynı kararsız şaşkınlıkla düşünmüştü. "Demek gerçekten sevilebilirmişim!" Aynada, pürüzsüz ve cilalı etini seyretmişti; bu et, yumuşak bir kumaştı ve beden bir düzlükten ibaretti; yalnızca, ışığın saf ve suçsuz oyunlarını aksettirmek ve rüzgârın kımıldattığı su gibi, okşayışlar altında ürpermek için yaratılmış bir düzlük. Bugün bu, o aynı et değildi: Karnına bakıyor, o yumuşak, yağlı ve besleyici bolluk karşısında, küçük bir çocukken Luxembourg'a giden kadınların memelerini gördüğü zaman duyduğu hissi bugün gene içinde buluyordu: nefret, iğrenme ve korkunun yanı sıra tuhaf bir umut. "İşte burada," diye düşündü. Bu karnının içinde küçücük bir kan pıhtısı suçsuz bir telaşla, yaşamak için çırpınıyordu; henüz bir hayvan bile olmayan ve bir bıçak darbesiyle parçalanıverecek küçücük bir kan pıhtısı. "Şimdi benim gibi aynada karınlarına bakıp işte burada, diyen başka kadınlar vardır dünyada. Ama onlar bununla övünürler." Omuz silkti: Evet, öyleydi, budalaca bir çabayla gelişmeye, çiçeklenmeye çalışan bu beden ana olmak için yaratılmıştı. Ama erkeklerin düşüncesi başkaydı. O ihtiyar kadına gidecekti: İçindekinin herhangi bir küçük ur olduğunu düşünebilmek yeterdi. "Zaten şu anda ufacık bir urdan daha fazla bir şey değil." İhtiyar kadına gidecek, bacaklarını yukarı kaldıracaktı, kadın kasıklarının arasına aletini sokacak, içini kazıyacaktı. Sonra artık bu olaydan bir daha hiç söz edilmeyecekti, tatsız bir anı olup unutulacaktı. Herkesin yaşamında böyle anılar vardı. Marcelle pembe odasına dönecek, okumaya, bağırsaklarından yana sıkıntı çekmeye devam edecekti. Mathieu gene haftada dört gece gelecek, genç bir anne gibi ona özenle bakacak ve hele onunla yattığı zaman çok daha dikkatli hareket edecekti, sonra... Sonra, ara sıra da Daniel gelecekti. Daniel! Daniel belki de onun için kaçırılmış bir fırsattı, kim bilir? Birden aynada kendi gözlerini görerek başını çevirdi: Mathieu'den nefret etmek istemi-

yordu: "Kalkıp yıkanmalı, giyinmeli."

Kımıldamaya cesareti yoktu. Yatağın üzerine oturdu, ellerini usulca karnına, tam siyah tüylerin başladığı yere koyarak sevgiyle, ağır ağır bastırdı: "İşte şurada." Kini ve nefreti yumuşamıyordu. Kendini inandırmak isteyerek, kuvvetle, "Ondan nefret etmek istemiyorum," diye mırıldandı, "o da kendince haklı, bazı böyle kaza olunca... Herkes öyle değil mi? Hem bilmiyordu ki, suç bende, ona söylemedim." Bir an, gevşeyeceğini, rahatlayacağını sandı, Mathieu'yü suçlu bulmaktan korkuyordu. Ama hemen ardından, irkilerek, "Nasıl söyleyecektim?" diye öfkeyle düşündü. "Bana hiçbir şey sormaz ki!" Evet, ta baştan aralarında, birbirlerine her şeyi söylemeyi kararlaştırmışlardı, ama bu en çok Mathieu'nün işine yarıyordu. O kendinden bahsetmeyi, vicdanındaki küçük kımıldanmaları, ahlak kaygılarını anlatmayı seviyordu. Marcelle için kendini üzmüyordu: "Bunu bilmesi gerekti, kendimden söz etmediğimi; çünkü kendimi başkalarına anlatabilecek kadar sevmediğimi anlaması gerekti." Ama Daniel başkaydı. Daniel onu kendi kendisiyle ilgilendirmeyi biliyordu: Ona güzel, okşayıcı gözleriyle bakarak öyle tatlı bir merakla soruyordu ki. Sonra aralarında küçük bir giz de vardı. Daniel, giz dolu ilişkilerden hoşlanıyordu; Marcelle'i görmeye gizlice geliyordu ve bundan Mathieu'nün haberi yoktu. Kötü bir şey yapmıyorlardı, bu daha çok, muzip bir oyuna benziyordu, ama bu suç ortaklığı aralarında ince ve sevimli bir bağ oluşturmuştu; hem Marcelle azıcık "kendine özgü bir yaşam"ı olmasından memnundu, gerçekten kendinin olan, bir başkasıyla paylaşmak zorunda olmadığı bir şeydi bu. "Daniel gibi yapsa, yeterdi," diye düşündü. "Neden sanki yalnız Daniel beni konuşturabiliyor? Bana biraz, biraz yardım etseydi..." Dün, bütün gün boğazında kaskatı bir yumrukla dolaşmıştı, ona, "Bırakalım, kalsın" diyebilmek için kıvranmıştı. Ah! Bir saniye, yalnızca bir saniye düşünüp bekleseydi, söyleyebilecekti. Ama o gelmiş, o safdil suratı takınmış ve, "Çaresine bakacağız, değil mi?" demişti. O da susmuştu, sesi boğazından çıkamamıştı. "Giderken düşünceli görünüyordu, kadının bana bir şey yapmasından korkuyor. Bak, bu doğru: Şimdi daha iyi birini bulabilmek için sağa sola koşar, uğraşır, lisede dersler de kesildiğine göre bu, o kızla şurada burada dolaşmaktan daha kolay gelir ona. Üstelik, vazo kırmış bir çocuk gibi kendini beceriksiz hissediyordur. Ama içi, vicdanı rahattır, biliyorum. Kendi kendine, bundan böyle beni el üstünde tutmaya karar vermiştir." Kesik kesik güldü: "İşte hepsi bu kadar!" dedi. "Yalnız, aklı varsa elini çabuk tutsun: Yakında sevişemeyecek kadar yaşlı sayılacağım."

Elleri çarşafı parçalayacakmış gibi kenetlendi, korku içinde, "Ondan nefret edersem, elimde ne kalır?" Bir çocuk isteyip istemediğini kendi de biliyor muydu? Aynada, biraz uzaktan, koyu renkli ve hafifçe çökmüş bir hayal görüyordu: Bu onun, bir sultanınkine benzeyen, kısır, verimsiz bedeniydi. "Bu beden hiç yaşadı mı sanki? Ben çürüdüm, koktum artık." O ihtiyara gidecekti. Gece yarısı, saklana saklana. Ve ihtiyar, Andrée'ye yaptığı gibi, elini saçlarında dolaştıracaktı, ona çirkin bir suç ortağı tavrıyla, güzelim, diyecekti. "İnsan evli olmadığı halde gebe kalırsa, bu belsoğukluğu kadar iğrenç, mide bulandırıcı bir şey oluyormuş. Bende zührevi bir hastalık var şimdi, doğrusu bu."

Ama ne olursa olsun, elini karnında dolaştırarak okşamaktan kendini alamıyordu. "Burada, işte burada!" diye düşünüyordu. Canlı ve kendisi gibi şanssız bir şey. Anlamsız ve yararsız bir yaşam, kendi yaşamı gibi... Birden, ani bir tutkuyla düşündü: "O benim olmalıydı. Şekilsiz, sakat da olsa, budala da olsa, çirkin de olsa benim olmalıydı." Ama bu gizli istek, bu karanlık istek, o kadar yalnız, o kadar itiraf edilemeyecek ve insanlardan o kadar utançla saklanması gereken bir şeydi ki Marcelle birden kendinden nefret etti.

VI

Kapının üzerinde önce "R.F." harflerini taşıyan bir arma ve üç renkli bayraklar göze çarpıyordu.

Bu, hemen içerinin havasını veriyordu. Sonra, kocaman tenha salonlara, kocaman cilasız camlardan salona dolan ciddi yüzlü bir aydınlığa giriliyordu: Bu aydınlık, altın pırıltılarla gözlerinize giriyor, sonra erimeye başlıyor ve gümüş ışıltılı bir renge dönüşüyordu. Açık renk duvarlar, açık bej, kadifemsi bir boya; Mathieu, "Fransız ruhu," diye düşündü. Fransız ruhuyla dolu bir havuzdu burası, her yerde o ruh vardı. Ivich'in saçlarının üzerinde, Mathieu'nün ellerinde: Bu, süzülmüş, ayıklanıp temizlenmiş bir aydınlıktı, salonların ciddi ve saygılı sessizliğiydi. Mathieu kendini uygar bir sorumlulukla dopdolu buldu: Yavaş sesle konuşmak gerekti, eşyaya el sürmemek, kurcalayıcı zekâyı insaflı ve kararlı bir hızla kullanmak ve en önemlisi, bir Fransız'a en uygun nitelik olan "ağırbaşlılığı" unutmamak gerekti. Bütün bunlardan sonra, doğal olarak duvarların üzerindeki o renkli lekeler vardı: Tablolar. Mathieu'nün bunlara bakmaya hiç hevesi yoktu. Gene de Ivich'i sürüklüyor, ona, tek kelime konuşmadan, Brötanya'dan bir peyzaj, çarmıhta İsa, bir buket, kumsalda diz çökmüş iki Tahitili kız ve Maori süvarilerini gösteri-

yordu. Ivich konuşmuyordu ve Mathieu onun ne düşündüğünü merak ediyordu. Tablolara bakmaya çalışıyor, ama yapamıyordu. Canı sıkılarak, "Tablolar insanı çekip almıyor, yalnızca dinlendiriyor," diye düşündü. "Onların benim için var olup olmaması bana bağlı, onların karşısında bağımsızım." Evet, bağımsız! Bu ayrıca bir sorumluluk duygusu uyandırıyordu ve insan kendini suçlu buluyordu.

"Bu Gauguin," dedi.

Üzerinde: "Otoportre" yazılı bir etiket bulunan dört köşe bir tabloydu. Gauguin solgun ve dağınık görünüyordu, iri çenesiyle yüzünde rahat bir zekâ ve biraz çocuksu, kederli bir kendini beğenmişlik vardı. Ivich yanıt vermedi, Mathieu yan gözle ona baktı: Ancak ışığın yanıltıcı parlaklığıyla yaldızlarını kaybetmiş saçını görebildi. Geçen hafta, bu tabloyu ilk gördüğü zaman Mathieu çok güzel bulmuştu. Şimdi tablonun karşısında duygusuzdu. Zaten tabloyu görmüyordu: Mathieu gerçekle ağzına dek doluydu. Üçüncü Cumhuriyet ruhuyla sarmaş dolaştı; gerçek olan ne varsa hepsini görüyordu; hepsini, bu klasik ışığın aydınlattığı her şeyi, duvarları, duvarlardaki tabloları, tablolardaki kabuklaşmış renkleri. Yalnızca resimleri görmüyordu; resimler sönmüş, kapanmıştı ve bu aklı başında dünyada, çizecek ve boyayacak, tuvallerin üzerinde var olmayan şeyleri canlandıracak insanların yaşadığını düşünmek, korkunç bir şeydi.

Bir erkekle bir kadın salona girdi. Erkek potin düğmelerine benzer gözleri, yumuşak, beyaz saçları olan bembeyaz, iriyarı bir adamdı; kadın, daha çok bir ceylana benziyor, kırk yaşlarında görünüyordu. Girer girmez, evlerindeymiş gibi rahatlamışlardı: Böyle yerlere alışık olmalıydılar, onlardaki gençlik iddiasıyla bu seçilmiş ışık arasında inkâr edilmez bir yakınlık vardı: Bu çeşit gençlik, en kolay, bu sergilerin aydınlığında korunabiliyordu. Mathieu karşı duvarın ortasındaki büyük, küflü lekeyi gösterdi:

"Bu da Gauguin."

Gauguin, fırtınalı bir göğün altında, beline kadar çıplak, delilerin sert ve aldatıcı gözleriyle, dimdik, bakıyordu. Yalnızlık ve gurur yüzünü kemirmişti, bedeni, içi su dolu, yumuşak ve etli bir tropik meyvesi olmuştu. Kendine saygısını ve onurunu yitirmişti. O insanoğluna özgü onur ki, Mathieu, ne işe yarıyacağını pek de bilmeden korumuştu hep ve gururunu yitirmemişti. Gauguin'in arkasında karanlık birtakım varlıklar, simsiyah şekillerden bir karmaşa vardı. Bu çılgın ve korkunç bedeni ilk gördüğü gün Mathieu heyecanlanmıştı, ama o gün yalnızdı. Bugün yanında kin dolu bir küçücük insan vardı ve Mathieu kendinden utanıyordu. Utançtan da öte: Duvar dibinde bir kocaman çamur yığını.

Adamla kadın yaklaşmışlar, tablonun önünde iddialı bir dik-

katle duruyorlardı. Ivich bir adım çekilmek zorunda kaldı, çünkü önünü kapamışlardı. Erkek biraz arkaya eğilerek tabloya hoşnutsuz bir ciddiyetle baktı. Buna yetkiliydi, rozeti vardı.

Başını sallayıp dilini hoşnutsuzluğunu belirtmek için damağında şaklatarak, "Bundan hiç hoşlanmadım," dedi. "Kendini Hazreti İsa zannediyormuş galiba. Hele şu siyah meleğe bak, arkada, arkasında, yakışıksız, laubali..."

Kadın gülmeye başlamıştı; kuş cıvıltısı gibi bir sesle, "Tanrım," dedi. "Gerçekten, o melek pek uyduruk bir şey!"

Adam ciddi bir tavırla, "Düşündüğü zaman Gauguin'i sevmiyorum," dedi. "Gerçek Gauguin, süsleyen Gauguin'dir."

Gri flanelden iyi dikilmiş giysisi içinde dik ve kuru, o çıplak bedenin karşısında durmuş, Gauguin'e bebek gözleriyle bakıyordu. Mathieu tuhaf bir fıkırdama duyarak döndü: Ivich gülmekten katılmak üzereydi, dudaklarını ısırarak umutsuz gözlerle ona bakıyordu. Mathieu, bir sevinç fırtınası içinde, "Bana küsmemiş," diye düşündü. Kolundan tutarak onu, iki büklüm, salonun ortasındaki deri koltuğa sürükledi. Ivich gülerek kendini koltuğa bıraktı: Saçları karmakarışık yüzündeydi. Yüksek sesle, "Müthiş, harika," dedi. Ne diyordu: "Gauguin'i düşündüğü zaman sevmiyorum" mu diyordu? Ya kadın! Aman Tanrım! O kadın o adama ne kadar yakışıyor ama...

Adamla kadın, tereddütle bakınarak duruyorlardı: Gözleriyle, hangi tarafa gideceklerini birbirlerine sorar gibiydiler.

Mathieu, usulca, "Yandaki salonda başka tablolar var," dedi.

Ivich gülmekten vazgeçmişti, keyifsiz bir sesle, "Yok," dedi. "Kalabalık oldu şimdi..."

"Çıkalım isterseniz."

"Evet, çıksak fena olmaz, bu tablolar başımı ağrıttı. Biraz dolaşıp hava almak istiyorum."

Kalktı. Mathieu, sol duvardaki büyük tabloya üzgün gözlerle baktıktan sonra arkası sıra yürüdü, o tabloyu Ivich'e göstermek isterdi. İki kadın çıplak ayaklarıyla, yerde, pembe otlara basıyorlardı. Birinin başında bir kukuleta vardı, o büyücüydü. Öbürü kolunu peygamberlere özgü bir rahatlıkla, ileri uzatmıştı. İkisinde de cansızmışlar gibi bir görünüş vardı. Sanki tam maddeye geçiştikleri, canlıdan eşyaya doğru değiştikleri anda yakalanmışlardı.

Dışarıda sokak yanıyordu; Mathieu bir öpüşün içinden geçtiğini sandı. Kendini tutamadı, "Ivich," dedi.

Ivich yüzünü buruşturdu, elleriyle gözlerini örttü:

"Sanki gözlerimi oyuyorlar," dedi. "Off... Şu yazdan nefret ediyorum."

Birkaç adım attılar. Ivich hafifçe sendeliyordu, elleri hâlâ gözlerinin üzerindeydi.

Mathieu, "Dikkat edin," dedi. "Kaldırımın kenarına geldik."

Ivich birden ellerini indirdi ve Mathieu onun gerilmiş solgun gözkapaklarını gördü. Konuşmadan yürüdüler.

"Bunları herkese göstermemeli," dedi Ivich.

Mathieu, şaşkın, "Yani, tabloları mı demek istiyorsunuz?"

"Evet."

Mathieu, alışkın olduğu içten ve tanıdık tonu yakalamaya çalışarak zorlukla konuşuyordu, "Herkese göstermeseydiler," dedi, "biz nasıl görebilirdik sonra?"

Ivich, sertlikle, "Görmeyiverirdik," dedi.

Sustular. Mathieu, "Bana hâlâ kızgın," diye düşündü. Sonra birden dayanılmaz bir gerçekle burun buruna geldi:

"Beni ekip gitmek istiyor," diye düşündü. "Şimdi bütün istediği bu. Aklında, uygun bir ayrılık cümlesi arıyor, bulur bulmaz eyvallah deyip gidecek. Ama ben gitmesini istemiyorum, istemiyorum," korkuyla tekrarladı: "İstemiyorum."

"Yapılacak belli bir işiniz var mı?" diye sordu.

"Ne zaman?"

"Şimdi."

"Hayır, yok."

"Canınız dolaşıp hava almak istediğine göre... Acaba dedim, benimle Daniel'e kadar gelir miydiniz? Monmartre Caddesi'ne kadar. Kapının önünde ayrılırız, belki sizi bir taksiye bindirmeme de izin verirsiniz, yurda kadar yürüyemezsiniz nasılsa."

"Teşekkür ederim, nasıl isterseniz... Ama ben yurda dönmeyeceğim, Boris'e gideceğim."

"Gitmiyor." Bu onu bağışladığını göstermezdi. Ivich insanlardan ve bulunduğu yerden ayrılmaktan hoşlanmazdı, onlardan nefret bile etse... Çünkü gelecek onu korkuturdu. En tatsız durumlarda bile bir kaçamak bulur ve kendini somurtkan bir duygusuzlukla koşullara koyverirdi. Ama ne olursa olsun, Mathieu memnundu: Ivich'in yanında oldukça onun düşünmesine engel olacaktı. Durmadan konuşarak yanında bulunuşunu zorla kabul ettirebilirse, onda doğacak o öfkeli ve hor gören düşüncelerin bilinçlenmesini geciktirmiş olurdu. Hemen, hemen konuşmak, ne olursa olsun konuşmak gerekti. Ama Mathieu söyleyecek, anlatacak bir şey bulamıyordu. Sonunda beceriksizce, "Sergi... Biraz olsun hoşunuza gitti mi?" diye sordu.

Ivich omuz silkti, "Tabii."

Mathieu alnındaki terleri silmek istiyordu, ama cesaret edemedi. Bir saat sonra o, yalnız kalacak ve beni düşünerek suçlaya-

cak. Kendimi savunamayacağım. Buna engel olmam gerek, öylece gitmesine izin veremem. Ona anlatmalıyım.

Ona doğru döndü, ama biraz vahşi, ürkek gözlerini gördü, sözcükler boğazında düğümlendi.

Ivich birden, "Deli miydi acaba?" diye sordu.

"Gauguin mi? Sanmam. O tablo için mi soruyorsunuz bunu?"

"Gözleri için. Sonra, o arkasındaki siyah şekiller vardı, kulaklarına bir şeyler fısıldıyorlardı sanki."

Sesinde gizli bir özleyişle:

"Güzel adammış," diye ekledi.

Mathieu, şaşırmıştı.

"Bakın hele! Sahi mi? Bu benim hiç aklıma gelmemişti."

Ivich'in böyle ünlü, ama ölmüş insanlardan öyle bir söz edişi vardı ki Mathieu'yü şaşırtıyordu: Büyük ressamlarla eserleri arasında hiçbir bağ kurmuyordu; tablolar her zaman, her zaman var olmuşlardı onun gözünde, ve elde edilmesi özlenen, güzel, şehvetli şeylerdi. Ressam ise, insandı, herkese benzeyen, herhangi bir insan. "Güzel miydi, hoşa giden zarif bir insan mıydı, metresleri var mıydı," diye düşünürdü. Bir gün Mathieu ona, Toulouse Lautrec'in tablolarını sevip sevmediğini sormuştu, Ivich, "Öff... Ne korkunç, ne berbat şey!" diye yanıt vermişti. "Öyle çirkin adam ki." Mathieu gururunun kırıldığını hissetmişti.

Ivich, ısrarla, "Evet, güzel adammış," dedi.

Mathieu omuz silkti. Ivich, Sorbonne'un kişiliksiz kız gibi kırıtkan oğlanlarını gözleriyle yiyebilirdi, hem de keyfince, istediği kadar... Hatta bu, Mathieu'nün hoşuna bile gidiyordu; onun, iki rahibeyle birlikte yürüyen küçük bir oğlana, bir öksüzler yurdu öğrencisine uzun uzun baktıktan sonra, "Galiba ben sapıklaşıyorum," dediği gün, onu bu haliyle ne kadar canayakın bulmuştu. Kadınları da, onları da güzel bulabilirdi. Ama Gauguin'i değil! Hayır, bu güzel tablolar yapmış, olgun adamı değil.

"Ben," dedi. "Ben onda... Ben onu sevimli bulmuyorum."

Ivich alayla dudak büktü ve sustu.

Mathieu, aceleyle, "Ne var, Ivich?" diye sordu. "Onu sevimli bulmadığım için bana kızdınız mı?"

"Hayır, ama niye böyle söylediğinizi anlayamadım."

"İşte öyle. Bana öyle geldi de ondan: O kadar kendini beğenmiş ki, gözleri balık gözü gibi bakıyor."

Ivich saçıyla oynamaya başlamıştı, yüzünde yavan bir inat vardı. Renksiz bir sesle, "Soylu bir duruşu var," dedi.

Mathieu, aynı renksiz sesle, "Yani, azametli, kurumlu, demek istiyorsunuz," dedi.

Ivich sessizce güldü, "Tabii, tabii..."

"Neden tabii diyorsunuz?"

"Çünkü sizin buna 'kurum, azamet' diyeceğinizi biliyordum da ondan."

Mathieu yumuşak bir sesle, "Ama kötü niyetle söylemedim," dedi. "Ben insanların gururlu olmasını severim."

Uzunca bir sessizlik oldu. Sonra Ivich, budala bir sertlikle, kabaca, "Fransızlar soyluluktan hoşlanmazlar," dedi.

Ivich öfkelendiği zaman ve her seferinde aynı kaba, budalaca sertlikle Fransızların karakterinden, huyundan söz ederdi. Bön bir tavırla, "Ama hakları da var," diye ekledi. "Dıştan bakılınca soyluluk, pek abartılı görünüyor herhalde..."

Mathieu yanıt vermedi: Ivich'in babası soyluydu, eğer 917 Devrimi olmasaydı Ivich Moskova'da, soylu aile kızlarının gittiği bir koleje gidecek, sonra saraya takdim edilecek ve dar alınlı, ölü mavi gözlü, yakışıklı bir muhafız subayıyla evlenecekti. Monsieur Serguine şimdi Laon'da bir kereste fabrikasının sahibiydi. Ivich Paris'teydi; Paris'te, soyluluktan nefret eden bir yoksul halk çocuğuyla dolaşıyordu.

Ivich, birden, "Başını alıp gitmişti, değil mi?" diye sordu.

Mathieu, telaşla yanıt verdi:

"Evet, anlatmamı ister misiniz?"

"Biliyorum galiba: Evliymiş, çocukları varmış, falan filan, değil mi?"

"Evet, bir bankada çalışıyormuş. Pazar sabahları, elinde bir şövaleyle bir kutu boya, kırlara gidermiş. Şu 'pazar ressamı' dedikleri tiplerden..."

"Pazar ressamı mı?"

"Evet, başta öyleymiş, yani pazar günleri balığa çıkacak yerde resim yapan bir amatör. Bir çeşit açık hava sporu, anlıyorsunuz ya? Çünkü bu resimler daima kırlarda, açık havada yapılır."

Ivich güldü, ama bu Mathieu'nün beklediği gülüş değildi.

Mathieu, "Onun işe, pazar günleri resim yaparak başlamış olması size gülünç mü geliyor?" diye sordu.

"Onu düşünmüyordum."

"Ne düşünüyordunuz?"

"Pazar ressamları gibi, 'pazar şairleri' de var mıdır?' diye soruyordum kendi kendime."

Pazar şairleri: Her hafta sonu bir hikâye ya da üç-beş şiir yazarak yaşamlarına biraz ideal katmak isteyen küçük burjuvalar... Tıpkı açık hava sporu yapar gibi! Mathieu ürperdi. Neşeli görünmeye çalışarak, "Benim de o 'pazar şairleri'nden biri olduğumu mu söy-

lemek istiyorsunuz?" diye sordu. "Eh, görüyorsunuz ki insan bu yolla pekâlâ ünlü olabiliyor. Kim bilir, bir de bakarsınız ben de Tahiti'ye gitmişim. Olmaz mı?"

"Hiç sanmam."

"Neden? Neden olmasın? Belki Tahiti'ye gidemem, ama New York'a gidebilirim. Amerika'ya gitmeyi isterim."

Ivich sinirli parmaklarla saçlarını çekiştiriyordu.

"Evet," dedi. "Davetli olarak... Başka öğretmenlerle birlikte."

Mathieu yanıt vermedi, bakıyordu. Ivich devam etti:

"Belki yanılıyorum... Ama sizi, bir üniversitede, Amerikalı öğrencilerin karşısında konferans verirken gözümün önüne getirebiliyorum da, bir gemi güvertesinde, göçmenlerle birlikte, hayır!.. Bu belki de Fransız oluşunuzdan."

Mathieu kızararak, "Benim ancak lüks kamaralarda yolculuk edebileceğimi mi sanıyorsunuz?" diye sordu.

Ivich, kısaca, "Hayır," dedi, "ikinci mevkide."

Mathieu yutkunmakta güçlük çekiyordu. "Ben de seni görmek isterdim," diye düşündü, "bir geminin güvertesinde, göçmenlerle haşır neşir, ölürdün, herhalde."

"Neyse," dedi, "şöyle ya da böyle, benim bir yere gidemeyeceğimi sanmanızı yadırgadım. Yanılıyorsunuz Ivich, başımı alıp gitmek istediğim günler çok olmuştur. Ama şimdi artık geçti. Çünkü bu kaçışın çok budalaca bir şey olduğunu anladım. Bu hikâye, hele kırk yaşına kadar bir koltukta ekmek elden, su gölden rahat rahat oturmuş bir Gauguin söz konusu olunca, daha da saçma geliyor insana."

Ivich alaylı bir kahkahayla güldü. Mathieu, "Doğru değil mi?" diye sordu.

"Siz söylediğinize göre... Doğrudur! Zaten onun tablodaki yüzünü görmek yetiyor."

"Yani?"

"Yani; dünyada onun gibi 'ekmek elden, su gölden' geçinip gitmiş pek çok insan bulunmasa gerek! Onun her şeyden vazgeçmiş, her şeyi yitirmiş... Ve her şeyi göze almış bir hali var."

Mathieu iri çeneli, kocaman bir yüz görür gibi oldu. Gauguin insanoğluna özgü onurunu yitirmişti, yitirmeyi göze almıştı.

"Anlıyorum," dedi. "Dipteki büyük tabloyu söylüyorsunuz. O sırada çok hastaymış."

Ivich, dudak bükerek, "Küçük tablodan bahsediyorum," dedi. "Orada Gauguin henüz genç: Genç ve her şeyi yapabilecek bir insan olduğu besbelli..."

Gözleri boşluğa dalmıştı, Mathieu ikinci kezdir içinin kıskanç-

lıkla burkulduğunu duydu.

"Evet, gerçekten, bunu söylemek istiyorsanız," dedi, "ben her şeyi göze alabilecek bir adam değilim."

"Yo, hayır!"

"Hem, bunun niçin özlenir bir nitelik olduğunu da anlayamıyorum," dedi, "ya da ne demek istediğinizi iyi anlamadım."

"Neyse, bırakalım şimdi bu lafları."

"Tabii, gene her zamanki gibi, değil mi? Her zaman böyle: Üstü kapalı sözlerle beni iğneliyorsunuz, sonra anlatın diye rica ettiğim zaman, şimdi kalsın, deyip işin içinden çıkıyorsunuz. Bu size kolay geliyor..."

Ivich ilgisiz bir tavırla, "Ben kimseyi iğnelemiyorum," dedi.

Mathieu birden durdu ve ona baktı. Ivich de istemeyerek durdu, ağırlığını bir ayağından öbürüne vermiş bekliyor, bakışlarını Mathieu'den kaçırıyordu.

"Şimdi, ne demek istediğinizi anlatın bana."

Ivich, hayretle, "Nasıl, ne demek istediğimi?.." diye sordu.

"Şu 'her şeyi göze almış adam' sözüyle neyi kastettiğinizi öğrenmek istiyorum."

"Gene mi o laf? Bitmedi mi?"

Mathieu, "Aptalca bir şey belki, ama," dedi, "ne demek istediğinizi merak ettim."

Ivich saçlarının uçlarıyla oynamaya başlamıştı bile... Bu, insanın sinirine dokunuyordu.

"Hiçbir şey demek istemedim ki, öyle, aklıma geldi, söyledim."

Durakladı, zihninde bir şeyler, arıyor gibiydi. Bir ara ağzını açtı, Mathieu konuşacağını sanarak bekledi, ama Ivich yalnızca,

"İnsanlar şöyle olmuş, böyle olmuş, bana ne," dedi. "Umurumda bile değil."

Parmağına bir demet saç dolamış, koparacakmış gibi çekiyordu. Birden, ayaklarının ucuna bakarak anlattı:

"Siz yerinize yerleşmişsiniz ve dünyayı bağışlasalar, kıpırdamayı göze almazsınız."

"Demek buydu," dedi. "İyi, ama nereden biliyorsunuz?"

"Bilmiyorum, hissediyorum: İnsan size bakınca, tamamlanmış bir yaşamınız ve her şey hakkında peşin yargılarınız olduğunu hissediyor. Bir yerde durup emriniz altında bulunan şeylere elinizi uzatıyorsunuz, olup bitiyor; ama o şeyleri almak için siz yerinizden kıpırdamıyorsunuz."

Mathieu, tekrar, "Ne biliyorsunuz?" diye itiraz etti. Söyleyecek başka söz bulamıyordu, çünkü Ivich'in haklı olduğunu biliyordu.

Ivich, bıkkınlıkla, "Öyle sanıyordum," dedi. "Bir şeyleri tehli-

keye atmak istemediğinizi, istemeyecek kadar akıllı olduğunuzu sanıyordum." Yalancı bir ilgiyle, "Ama madem öyle olmadığınızı söylüyorsunuz," diye devam etti. "O halde..."

Mathieu bir an Marcelle'i düşündü, utançla, "Hayır," dedi, "öyleyim, haklısınız, sizin sandığınız gibiyim."

Ivich, bir zafer sevinciyle, "Ya," dedi.

"Bunun... Bunun çok aşağılık bir tavır olduğunu mu düşünüyorsunuz?"

Ivich, hoş görürcesine, "Aksine," dedi, "böylesi daha bile iyi bence. Gauguin'le yaşam taşınılmaz bir yük olurdu." Sonra, sesinde en ufak bir alay ifadesi olmaksızın, "Sizinle insan kendini güvende hissediyor," diye devam etti. "Beklenmedik, akla gelmedik bir şeyler olmasına imkân yok."

Mathieu, kuru bir sesle, "Gerçekten..." dedi. "Aklıma eseni yapamadığımı söylemek istiyorsanız, haklısınız. Oysa ben de başkaları gibi delilik yapabilirim, ama bunu saçma bulduğum için..."

Ivich, "Biliyorum, biliyorum," dedi. "Yaptıklarınız her zaman o kadar düzenli, o kadar akla yakın ki..."

Mathieu yüzünün gerildiğini hissetti, "Bunu neyi düşünerek söylediniz, Ivich?"

Ivich, "Hiç," dedi, "belli bir şeyi düşünmedim."

"Herhalde bir şey düşünmüşsünüzdür."

Ona bakmadan, mırıldandı:

"Her hafta, elinizde bir 'Semaine à Paris' ile gelirdiniz, bir program yapardınız..."

Mathieu, küskün, "Ivich," dedi. "Ama ben bunları sizin için yapıyordum."

Ivich incelikle, "Biliyorum," dedi. "Onun için de size teşekkür borçluyum."

Mathieu üzülmekten çok şaşırmıştı.

"Anlayamadım, Ivich. Konser dinlemeyi ya da güzel tabloları görebilmeyi istemiyor muydunuz?"

"İstiyordum tabii."

"Bunu nasıl da baştan savma söylüyorsunuz."

"Hepsini çok severim..." Sonra ani bir öfkeyle devam etti: "Ama sevdiğim şeyleri bir görev gibi önüme sürmelerinden nefret ederim!"

Mathieu kekeledi:

"Ya... Demek... Demek bunun için..."

Ivich başını kaldırmış, saçlarını arkaya savurmuştu, geniş, solgun yüzü ortaya çıkmıştı şimdi, gözleri ateş gibiydi. Mathieu birden gerçekle yüz yüze gelmişti: Ivich'in ince, gevşek dudaklarına bakıyor, onları nasıl olup da öptüğünü anlayamıyordu.

Kırılmış bir sesle, "Bana söylemeliydiniz," dedi. "Sizi zorlamazdım."

Ivich'i konserlere, sergilere sürüklemiş, ona dinlediklerini, gördüklerini anlatmaya çalışmış ve bu sırada Ivich ondan nefret etmişti.

Ivich, onu işitmemişti bile.

"Tablolardan bana ne," dedi. "Onlar benim değil ki, benim olmasına da imkân yok. Her seferinde, hırstan kuduruyordum, almak, kaçırıp götürmek isteğiyle kıvranıyordum. Ama elimi bile süremiyordum. Siz ise yanımda, sessiz ve saygılı, seyrederdiniz, kilisede dua dinler gibi..."

Sustular. Ivich haşin yüzüyle düşünüyordu. Mathieu'nün birden boğazı kurudu.

"Ivich, bu sabah olanlar için özür dilerim," dedi.

Ivich, "Bu sabah olanlar mı," dedi. "Unuttum bile. Gauguin'i düşünüyordum."

"Bir daha olmayacak," dedi Mathieu, "hatta bu sabah, nasıl olduğunu ben de anlayamadım."

Vicdanını rahatlatmak için konuşuyordu: Yoksa partiyi kaybettiğini biliyordu. Ivich yanıt vermedi, Mathieu kendini zorlayarak devam etti:

"Sonra müzeler ve konserler... Çok pişmanım şimdi. İnsan biriyle anlaştığını sanıyor, bir de bakıyor ki... Siz de hiçbir şey söylemiyordunuz."

Her cümlede artık susacağını sanıyordu. Ama hemen ardından bir başkası geliyor, dudaklarını zorluyordu. Tiksintiyle, isteksiz ve için için ürpererek konuşuyordu. Devam etti:

"Değişmeye çalışacağım."

"Aşağılık, ikiyüzlü herifin biriyim," diye düşündü. Çaresiz bir öfkeyle yanaklarının gerildiğini hissetti. *Ivich başını salladı.*

"İnsan değişemez," dedi. Aklı başında, anlayışlı bir tavırla konuşuyordu ve Mathieu ondan açıkça nefret ediyordu. Konuşmadan, yan yana, kör edici aydınlıkta yürüyorlar ve birbirlerinden nefret ediyorlardı. Mathieu kendini Ivich'in gözleriyle görüyor ve kendinden de nefret ediyordu. Ivich elleriyle şakaklarını bastırarak, "Daha çok var mı?" diye sordu.

"On beş dakikalık yolumuz kaldı. Yoruldunuz mu?"

"Evet! Özür dilerim, tablolar yordu beni. "Ayağını yere vurarak, öfkeyle, "İşte," dedi; "şimdiden hepsini unuttum, hepsi karmakarışık oldu zihnimde. Her seferinde aynı şey oluyor."

"Dönmek mi istiyorsunuz?"

"Dönsem daha iyi olacak."

Mathieu bir taksi çağırdı. Şimdi yalnız kalabilmek için acele ediyordu.

Ivich, ona bakmadan, "Hoşçakalın," dedi.

Mathieu, "Ya Sumatra?" diye düşündü. "Gitmem gerek mi acaba?"

Ama Ivich'le akşam tekrar birlikte olmayı canı çekmiyordu.

"Güle güle!"

Taksi uzaklaştı ve birkaç saniye Mathieu kederle ardından baktı. Sonra beyninde bir kapı kapandı, kilitlendi ve Marcelle'i düşünmeye başladı.

VII

Daniel, aynanın karşısında, beline kadar çıplak, tıraş oluyordu: "Bu iş bu sabahlık," diye düşündü, "öğleyin her şey bitmiş olacak." Bu dümdüz, sıradan bir niyet değildi: Bu niyet, şimdiden oradaydı, elektriğin ışığında, tıraş makinesinin zor duyulan sesindeydi; onu uzaklaştırmak ya da bir an önce bitsin diye, yakına getirmek olanaksızdı. Bunu yaşamak gerekti, o kadar! Saat daha yeni ona geliyordu, ama öğle şimdiden odada hazırdı, yusyuvarlak ve hareketsiz; bir göz gibi. Bundan öte solucan gibi kıvrılan herhangi bir öğle sonundan başka bir şey yoktu. Çok az uyumuştu, gözlerinin içi yanıyordu ve dudağı uçuklamıştı: Üzerinde beyaz bir noktayla küçük bir kırmızılık. Şimdi, ne zaman içse, böyle oluyordu. Daniel birden duralayarak dinledi: Hayır, sokaktan gelen seslerdi bunlar. Dudağındaki kırmızı ve cerahatli noktaya baktı –gözlerinin altında morumsu halkalar vardı– ve düşündü: Kendimi tüketiyorum. Uçuğun kenarında dokunmadan dolaşabilmek için tıraş makinesini çenesinde büyük bir dikkatle gezdiriyordu: Dudağının hemen yanında, küçük bir dairenin içinde siyah siyah kıl dipleri kalıyordu, ama çaresiz... Daniel böyle yaralardan, sivilcelerden çok rahatsız olurdu. Aynı anda, tekrar durdu, dinledi: Odanın kapısını, daha iyi duyabilmek için aralık bırakmıştı. "Bu kez kurtulamayacaksın," diye söylendi.

Hafif, çok hafif bir ses, hemen de duyulamayacak kadar hafif bir hışırtı oldu; Daniel, elinde tıraş makinesi, fırlamıştı bile, kapıyı ani bir hareketle ardına kadar açtı. Ama geç kalmıştı: Çocuk kaçmıştı; kaçmış, merdivenin loş bir köşesine saklanmış, heyecanla, nefesini tutarak bekliyordu. Daniel eşikte, ayaklarının arasında bir demet çiçek buldu; yüksek sesle, "Kuş beyinli yumurcak!" diye söylendi. Kapıcının kızıydı mutlak. Selam verdiği zamanki o eteği

peteği şaşırmış hali yeterdi. On beş gündür böyleydi: Okuldan gelir gelmez Daniel'in kapısına bir kucak çiçek bırakıyordu. Karanfilleri bir tekmede merdivene kadar savurdu. "Bir gün, ta öğleye kadar kapının arkasında bekleyeceğim. Onu başka türlü enseleyemem." Ona, beline kadar çıplak görünecek ve dik dik bakacaktı. "O benim yüzüme gözüme bayılır. Çünkü oturup hayal kuruyordur; ama böyle, göğsümdeki kılları da görünce dehşete düşer!"

Kapıyı kapadı, tıraşa devam etti. Aynadaki hayaline; hafifçe morarmış, solgun yanaklarıyla, kederli soylu yüzüne bakarak, "İşte onları kışkırtan bu," diye düşündü. Solgun, soylu bir yüz: Bir aziz, bir ermiş yüzü. Marcelle ona, "Benim ermişim!" diyordu ve Daniel şimdi, o ergenlik çağının coşkunluğuyla gözü dönmüş küçük orospuya, ermiş olmadığını kanıtlamak zorundaydı. Sinirli, "Azgın karılar," diye düşündü. Sonra aynaya sokularak, tıraş makinesinin ustaca bir hareketiyle uçuğun tepesindeki beyazlığı koparıverdi. Kadınların ayılıp bayıldıkları bu suratı azıcık karıştırmak tatlı bir şaka olacaktı: "Yaralı bereli bir yüz gene de bir şeyler söyleyen bir yüzdür. Hem belki böyle olursa bu surattan çabucak usanırım." Aynaya biraz daha sokuldu, kendini hiç zevk duymadan seyretti. "Güzel olmayı severim ama," diye mırıldandı. Yorgun görünüyordu. Kalçalarının üzerindeki etleri çimdikleyerek, "Kilo vermeli," diye düşündü. Dün gece, "Johnny's"de tek başına yedi bardak viski içmişti. Sabahın üçüne kadar yerinden kalkmaya cesaret edememişti; çünkü kalkmak; eve dönmek, kafayı yastığa koymak ve koyar koymaz da, yarın gene sabah olacağını bile bile karanlık bir yokluğa doğru yuvarlanmak demekti. Daniel, eski İstanbul köpeklerini düşündü: Hayvanları sokaklarda kovalar, yakalayıp kocaman sepetlere doldurur ve ıssız bir adaya bırakırlarmış. Köpekler orada birbirine saldırır, birbirlerini parçalar ve yermiş; ulumalarını denizin rüzgârı ta gemicilerin kulaklarına kadar götürürmüş. "Oraya bırakılması gereken, köpekler değildi halbuki." Daniel köpek sevmezdi. Kalktı, krem rengi ipek gömleğini ve gri flanel pantolonunu giydi, kravatını dikkatle seçti: Bugün yeşil çizgili kravatını takacaktı, çünkü yüzü çok soluktu. Sonra pencereyi açtı ve sabah, odasına doldu; ağır, boğucu, vaktinden önce ısınmış bir sabah. Daniel birkaç saniye bu hareketsiz sıcağa kendini koyuverdi, sonra çevresine baktı; odasını, kişiliksiz olduğu ve insanı bağlanmaya, sevmeye zorlamadığı için seviyordu: dört çıplak duvar, iki koltuk, bir sandalye, bir masa, bir dolap, bir yatak; herhangi bir otel odası gibi. Daniel'in eski ve sevilmiş günlerinden kalma ufağı tefeği yoktu. Odanın ortasında açık duran kocaman sepete gözü ilişince başını çevirdi: "Bugüne hazırlık..." diye söylendi.

Daniel'in saati onu yirmi beş geçiyordu, Mutfağın kapısını araladı, hafif bir ıslık çaldı. Önce Scipion göründü; kırmızımsı sarı ve beyaz tüylüydü. Ciddi gözlerle Daniel'e baktı, ağzını bir karış açıp esnedi ve sırtını kamburlaştırarak gerindi. Daniel diz çöktü, hayvanın burnunu sevgiyle okşadı. Gözleri hafifçe aralık, kedi mırıldanıyor, Daniel'in kolunu yumuşak ayaklarıyla ovuyordu. Daniel kediyi ensesinin derisinden tutup kaldırdı, sepete koydu. Scipion bir an şaşırdı, ama karşı koymadan kıvrılıp yattı. Malvina sonra geldi; Daniel Malvina'yı ötekiler kadar sevmiyordu, çünkü yalancı ve yüze gülücüydü. Daniel'in kendisini gördüğünü fark edince mırıldanmaya, kafasını kapının kenarına sürterek nazlanmaya başladı. Daniel hayvanın tombul ensesini kaşıdı, Malvina sırt üstü yatarak kısa bacaklarını havaya kaldırdı, Daniel elini onun uzun, siyah tüylerinin altında görünen memelerinin arasına sokarak okşadı. Şarkı söyler gibi, "Oooh. Oooh," diye mırıldanıyordu, kedi başını zarif bir hareketle çevirerek bir yandan bir yana yuvarlandı. Daniel, "Öğleye kadar bekle..." diye düşündü. O zaman... Sonra hayvanı dört ayağından yakalayarak sepete, Scipion'un yanına bıraktı. Malvina bir an şaşmış göründü, sonra ilgisiz bir tavırla Scipion'un yanına uzandı, mırıldanmaya devam etti.

Daniel, "Popée!" diye seslendi. "Popée, neredesin?" Popée çağrıldığı zaman gelmezdi. Daniel onu bulmak için mutfağa girdi, kedi onu görünce havagazı fırınının üzerine atladı. Bu, sağ yanında boydan boya bir yara iziyle iri bir sokak kedisiydi. Daniel soğuk bir kış gecesi, Luxembourg'da, bahçe kapılarının kapandığı saatte bulmuş, eve getirmişti. Huysuz ve kendini beğenmişti, ikide bir Malvina'ya saldırır, dişlerdi. Daniel, Popée'yi seviyordu. Hayvanı kollarına aldı, kedi ensesindeki tüyleri kabartarak başını içeri çekmişti, ürkmüş bir hali vardı. Elini uzatarak hayvanın burnunu okşadı, Popée bu eli yarı şaka, yarı öfkeli ısırır gibi yaptı. O zaman Daniel onun kabadayı ensesini sıktı, hayvan iri başını ona doğru kaldırdı. Horuldamıyordu, Popée hiç horuldamazdı zaten, ama ta gözlerinizin içine bakardı. Daniel, "İnsan şaşırıyor," diye düşündü; ta gözlerinin içine bakan bir kedi. Aynı anda, hayvanın çaresiz bir korkuyla dehşet içinde olduğunu hissederek gözlerini onun iri gözlerinden kaçırdı. Ötekiler, öbür ikisi, sepette, horuldayarak, aptalca bir keyifle, kıvrılıp yatmışlardı; ağustosböcekleri gibi. Daniel sepettekilere kötü bir rahatlıkla baktı: Miskin keratalar. Malvina'nın pembe memelerini düşündü. Ama Popée'yi sepete sokmak başlı başına bir meseleydi: Hayvanı arkasından itmek zorunda kaldı. Popée ani bir saldırıyla başını arkaya çevirerek hırladı ve tırmaladı. "Yaa öyle mi?" diye söylendi Daniel ve kediyi ensesiyle arka ayaklarından sımsıkı tutarak zorla öne eğdi, se-

pet Popee'nin sivri tırnaklarıyla çıtır çıtır ses verdi. Kedi bir an, dehşet ve şaşkınlık içinde hareketsiz kaldı, Daniel bu kısacık andan yararlanarak çabucak kapağı kapadı. Sonra, "Öfff be," dedi. Eli biraz acıyordu, ufacık bir acı, gıdıklanma gibi bir şey. Doğruldu ve sepete alaylı bir zafer duygusuyla baktı: "Neyse kapattık!" Elinin üzerinde incecik, uzun, üç yırtık ve içinde, kendi içinde, tatsız bir acı vardı. Arkası kötü gelebilecek bir tatsız acı. Masanın üzerinden ip yumağını aldı, pantolonunun cebine soktu.

Tereddüt ediyordu, "Yol epeyi, sıcaktan pişeceğim," diye söylendi. Flanel ceketini giymek isterdi, ama zararı yok, zaten her istediğini yapmaya alışık değildi, üstelik bu sıcakta, elinde koca bir sepet ve o kalın ceketle kan ter içinde yürümek gülünç olurdu. Gülünç... Bu düşünce onu güldürdü, mayıstan beri sırtına giymediği tüvit ceketini aldı. Sepeti kulbundan tuttu. "Amma da ağırmış, pis hayvanlar." Kedilerin hakarete uğramış; kırılmış gururlarıyla öfkeden kuduruşları gözünün önüne geldi. "Demek ben işte bunu seviyormuşum," diye düşündü. O putlaşmış sevgilileri kapaklı bir sepetin içine hapsetmek yetmişti: Onlar birden, herhangi üç kedi oluvermişlerdi, gösteriş budalası ve aptal üç memeli hayvan, korkudan titreyen güçsüz, zavallı üç canlı. Kutsal bir yanları da yoktu, hiç yoktu. Kedi, "herhangi bir kediydi." Kapıdan çıkarken bir an içi burkuldu, ama aldırmadı; merdiveni inerken kendini sert ve kuru hissetti, içinde tuhaf bir yavanlık, bir tatsızlık vardı, çiğ etin yavanlığı gibi bir şey. Kapıcı kadın oradaydı, gülümsedi. Daniel'i seviyordu, çünkü Daniel her zaman terbiyeli ve saygılıydı.

"Bu sabah erkencisiniz, Monsieur Sereno."

Daniel kadına dikkatle bakarak, "Hasta olmanızdan korkmuştum, Madame," dedi. "Dün gece eve çok geç döndüm, o saatte kapınızın altında ışık vardı."

Kapıcı, "Düşünün," dedi. "O kadar yorgundum ki, elektriği söndüremeden uyuyup kalmışım. Sonra birden kapıyı çaldığınızı işittim. Kendi kendime: 'İşte Monsieur Sereno geldi,' dedim. Çünkü dün gece sizden başka dışarı çıkan olmadı. Sonra ışığı söndürdüm. Saat üçü geçiyordu herhalde."

"Evet, aşağı yukarı."

Kadın, "Üüü," dedi. "Koca da bir sepetiniz var."

"Kedilerim var içinde."

"Hasta mı yoksa zavallı hayvancıklar?"

"Hayır, onları kız kardeşimin evine, Meudon'a götürüyorum. Veteriner açık havaya ihtiyaçları var, dedi de..."

Sonra ciddi bir sesle devam etti:

"Kediler de verem olur, biliyor musunuz?"

Kapıcı kadın, şaşırarak, "Verem mi," dedi. "Öyleyse onlara çok iyi bakmak gerek." Sonra, "Ama şimdi ev bomboş kalacak," dedi. "Odanızı temizlerken onlarla oynamaya alışmıştım. Hele siz kim bilir nasıl arayacaksınız."

Daniel, "Hem de nasıl, Madame Dupuy," dedi.

Kederli bir gülümseyişle kadına baktı, sonra yürüdü. "Bunak karı," diye söylendi. "Piç gibi kaldı şimdi, her yukarı çıkışında hayvanlarla oynuyormuş demek. El sürme diye kaç kez uyardım. Elin kedilerine bakacağına, kendi kızına baksa daha iyi eder." Kapıdan çıktı ve aydınlık, o insana batan, yakan çiğ aydınlık, gözlerini kamaştırdı. Gözleri acıyordu, ama bunun şaşacak bir yanı yoktu; insan bir gece önce içti mi, ertesi sabah aydınlığa bakamazdı. Bir şey göremez olmuştu, alnının çevresinde demir bir çemberle, kör gözlerle aydınlığın içinde yüzüyordu. Birden, yerde gölgesini gördü: Elinde sallanan koca sepetle kısa, güdük bir gölge. Daniel gülümsedi: Çok uzun boyluydu oysa. Gövdesini dikleştirerek daha da uzadı, ama gölge, gene kısa ve şekilsiz kaldı, tıpkı bir şempanzeye benziyordu. "Doktor Jekyll ve Mister Hyde. Yok, taksiye binmem. Dünya kadar vaktim var. Oraya kadar Mister Hyde'ın gölgesini göreceğim." Oradan Charenton'a gidecekti. Charenton'un bir kilometre kadar uzağında Seine'in tenha, ıssız bir kıyısı vardı. "Son dakikada tornistan etmeyeceğim," diye düşündü. "Bir bu eksik artık." Orada Vitry Fabrikaları, Seine'in sularını adamakıllı kirletiyordu; simsiyahtı sular ve üzerinde yeşilimsi, peltemsi lekeler yüzüyordu. Daniel kendini dinledi: İçi öylesine yumuşak, öyle rahattı ki, insana alışılmış bir şey gibi gelmiyordu. "İşte insanoğlu böyle," diye düşündü. "Önce biri vardı, taş gibi sert ve kıpırtısız, sonra, onun altında, af bekleyen bir kurban vardı. İnsanın kendinden, bir başkasıymış gibi nefret edebilmesi ne tuhaf," diye düşündü. Aslında bu da yanlıştı: Ne düşünürse düşünsün, yalnızca bir Daniel vardı. Kendini suçladığı zaman insana, kendinden sıyrılıp çıkıyormuş; pis, bulanık bir uğultunun üstünde yükselip, aşağıda kalanı yargılıyormuş gibi geliyordu; sonra bir anda yeniden yuvarlanıyor, aşağının çekişiyle savrularak insan gene kendine karışıyordu. "Boktan iş!" diye söylendi. "Kafayı çekmeli, başka çare yok." Üç-beş adım daha, hemen orada, Tailledouce Sokağı'ndaki Championnet'de iki kadeh bir şey içebilirdi. Garson kırmızı tahtadan, fıçı biçimindeki masaların tozunu alıyordu. Sepeti bir kenara koydu ve taburelerden birine çöktü.

Barmen, "Viski diyeceksiniz herhalde," dedi.

Daniel, sertlikle, "Hayır," dedi.

"İnsanları şemsiyeymiş ya da dikiş makinesiymiş gibi etiketle-

yip sıra sıra dizip ayırmak tutkularıyla Tanrı hepsinin belasını versin," diye düşündü. "Ben değilim... O da değilim, bu da değilim... Hiçbir zaman bir şey olmadım! Ama onlar gene de sizi kendi keyiflerince nitelendirip bir kutuya koyarlar. Bu bol bahşiş verir; öteki hergelenin biridir, insanı güldürür, ben de, her seferinde viski isterim!"

"Bir cin-fizz."

Barmen tek kelime söylemeden bardağı uzattı, korkmuştu anlaşılan. Daha iyi ya! Bir daha buraya gelmem zaten, çok yılışık herifler. Cin-fizz de müshil gazozuna benziyor. Dilin üzerine tozlu, yapışkan bir şey gibi yayılıyor, sonra boğazda demir kokulu berbat bir acılık bırakıyor. "Hiç hoşuma gitmedi," diye düşündü Daniel.

"Büyük bir kadehle bana bir votka verin."

Votkayı içti ve ağzında bir ateş yağmuruyla bir an durdu, düşündü. "Hiç bitmeyecek herhalde," diye mırıldandı. Ama bunlar, her zamanki içi boş düşüncelerdi, karşılıksız çekler gibi. "Hiç bitmeyecek olan ne? Hiç bitmeyecek olan ne?" Bir çatırtı ve kısa bir miyavlama duyuldu. Barmen sıçradı.

Daniel kısaca, "Sepette kediler var," dedi.

Kalktı, barın üzerine bir yirmi frank fırlattı ve sepeti aldı. Sepeti kaldırınca yerde, küçük, kırmızı bir leke görmüştü, kandı bu... "Ne halt ediyorlar içeride?" diye düşündü. Ürkmüştü, ama kapağı kaldırmak istemiyordu. Şimdi bu kapalı sepette yalnızca müthiş ve belirsiz bir korku vardı: Kapağı açtığı anda bu korku, birden kedilerinin şekline bürünecekti ve Daniel'in bunu görmeye cesareti yoktu. "Ya! Demek cesaretin yok ha? Ya ben şimdi o kapağı açıverirsem? ' Ne var ki Daniel sokaktaydı ve gene kör olmuştu: Yapışkan ve bembeyaz bir körlük; gözleriniz kaşınıyordu, yalnızca ateş görüyorum sanıyor ve birden, sizden üç-beş adım ötede birtakım evler gördüğünüzü fark ediyordunuz; sokağın ucunda yüksek mavi bir duvardan başka bir şey yoktu. "Böyle her şeyi görmek ne korkunç," diye düşündü. Cehennemi de böyle tasarlıyordu: Her yeri, her şeyi delip geçen, dünyanın öbür ucuna kadar her şeyi ve kendi içinde her şeyi gören bir göz. Sepet elinde kımıldadı; içeride kediler çırpınıyordu. Elinin bu kadar yakınında hissettiği bu müthiş korku, ona zevk mi, yoksa korku mu veriyor, kestiremiyordu Daniel. Hoş, ikisi de birdi ya aşağı yukarı. "Onları gene de rahatlatan bir şey var, kokumu alıyorlar, benim yanlarında olduğumu biliyorlar." "Gerçekten," diye düşündü. "Ben onlar için bir kokuyum. Ama bekleyelim." Daniel biraz sonra bu tanıdık kokuyu taşımayacaktı, hiç kokusuz; ona yeni bir koku verebilecek kadar içli ve duygulu olmayan bir insan kalabalığı arasında dolaşacaktı. Koku-

suz, gölgesiz, hatta geçmişsiz, kendinden kopmuş ve geleceğe giden bir çırpınma halinde! Daniel birden kendini, kendi bedenini birkaç adım ötede, elindeki yük yüzünden hafifçe topallayarak yürür gördü; kendine doğru geliyordu, bir bakıştan ibaretti. Ama bir mağaza vitrini parladı ve yaşam bir anda söndü. Daniel buruk ve yosunlu bir suyla doluyordu, bu su kendisiydi; Seine'in suyu da buruk ve yosunluydu, sepeti dolduracaktı ve kediler birbirlerini ısıracaklar, parçalayacaklardı. İçini koyu bir huzursuzluk doldurdu. "Saçma bir şey bu," diye düşündü. Durmuş, sepeti yere bırakmıştı. "Başkalarına kötülük ederek kendinden öç almak. İşte bu; çünkü insanın gücü kendine yetmiyor."

Sonra aklına gene İstanbul'un köpekleri geldi. Orada kocalarını aldatan kadınları da eskiden çuvallara koyar, vahşi kedilerle birlikte Boğaz'ın sularına fırlatırlarmış. Fıçılar, çuvallar ve kafesler: Zindanlar. Daha beteri de varmış. Daniel omuz silkti. İşte gene içi boş bir düşünce... Trajedi oynamak istemiyordu, bir zamanlar çok oynamıştı Trajedi oynuyorsa insan, kendini çok ciddiye alıyor demekti. Daniel artık hiç, ama hiçbir zaman kendini ciddiye almayacaktı. Otobüs birden göründü, Daniel şoföre işaret etti ve atladı.

"Terminale."

Biletçi, "Altı bilet," dedi.

Seine'in suyu onları delirtecekti. Mor ışıltılı kahverengi su. Genç bir kadın yapmacık bir ciddiyetle karşısına oturdu, yanında küçük bir kız vardı. Küçük kız sepete merakla bakıyordu. "Pis yumurcak," diye düşündü. Birden sepet miyavladı ve Daniel, bir cinayet işlerken suçüstü yakalanmışçasına irkildi.

Küçük kız, açık bir sesle, "Anne, bu ne?" diye sordu.

Anne, "Şşştt..." dedi. "Monsieur'yü rahat bırak."

Daniel, "Sepette kediler var," dedi.

Küçük kız, "Onlar sizin mi?" diye sordu.

"Evet."

"Neden sepete koydunuz onları? Nereye götürüyorsunuz?"

Daniel, yavaşça, "Hastalandılar da," dedi.

"Görebilir miyim kedilerinizi?"

Anne, "Jeannine," dedi, "çok oldun artık."

"Onları gösteremem, çünkü hastalıktan huyları bozuldu. Isırıyorlar."

Küçük kız tatlı ve inandırıcı bir sesle, "Bana bir şey yapmazlar," dedi. "Ben onları severim."

"Öyle mi sanıyorsun?" Daniel alçak sesle, hızlı hızlı konuşuyordu: "Ben şimdi kedilerimi suya atıp boğacağım, neden biliyor musun? Çünkü, dün, bana çiçek getiren küçük, senin gibi güzel bir

kızın yüzünü parçaladılar da ondan... Şimdi küçük kıza camdan bir göz takacaklar... Yaaa!"

Küçük kız, "Hiii!.." diye hafif bir çığlık attı, birkaç saniye sepete doğru baktı, sonra annesinin kucağına kapandı.

Daniel'e öfkeli gözlerle bakan anne, "Haydi haydi," diye çocuğu yatıştırmaya çalıştı. "Bak gördün mü, sana uslu otur diyorum, söz dinlemiyorsun. Herkesle konuşulur mu? Monsieur şaka yaptı, haydi, kaldır başını, bir şey yok."

Daniel kadını aynı soğuk bakışla süzdü. "Benden nefret etti," diye düşündü. Memnundu. Camların arkasından gri yüzlü evler gelip geçiyordu, kadının hâlâ kendisine baktığını hissediyordu. "Öfkeli bir anne! Bende nefret edilecek bir şey arıyor. Yüzümden gayrı tabii." Kimse Daniel'in yüzünden nefret edemezdi. "Giysimden de edemez, çünkü yeni ve temiz. Ha! Bak, belki ellerim..." Elleri geniş ve kısaydı, biraz kalınca parmaklarının üzerinde siyah tüyler de vardı. Ellerini dizlerinin üzerine koydu: "İşte buyrun bakın! İyice bakın!"

Ama kadın çoktan savaştan çekilmişti: Gözlerini önünde bir noktaya dikmişti, dinleniyordu. Daniel onu açgözlü bir merakla seyrediyordu: Böyle kendilerini koyuverip dinlenen insanlar, bunu nasıl yapabiliyorlardı? Sanki bütün bedeni, bütün ağırlığıyla kendi üzerine çökmüş, yığılmıştı. Bu başın içinde, kendi kendinden kaçmaya benzer bir küçücük düşünce, bir merak, bir kin, en ufak bir kımıldanma, bir ürperme bile yoktu: Yalnızca uykunun kalın, ağır varlığı hissediliyordu. Kadın birden uyandı, ani bir canlılıkla gözleri parladı:

"Geldik," dedi; "geldik. Haydi çabuk, iki saatte kalkamıyorsun, insanın içi sıkılıyor..."

Kızını elinden tuttu ve sürükledi. Küçük kız, inerken döndü ve sepete korkulu gözlerle baktı. Otobüs yürüdü, az ilerde tekrar durdu, insanlar gülüşerek Daniel'in önünden geçtiler.

Biletçi, "Terminal!" diye bağırdı.

Daniel sıçradı: Otobüs bomboştu. Kalktı ve indi. Burası küçük bistrolarıyla kalabalık bir alandı; birtakım işçilerle kadınlar eski tip bir otomobilin çevresini sarmış, seyrediyorlardı. Kadınlar bir an durup Daniel'e şaşkın gözlerle baktılar. Daniel adımlarını sıklaştırdı ve Seine'e doğru inen küçük, pis bir sokağa saptı. Yolun iki yanında antrepolar ve sıra sıra fıçılar vardı. Sepet artık durmadan miyavlıyordu, Daniel koşmaya başladı: Suyun damla damla akıp gittiği bir kova taşıyordu sanki elinde... Her miyavlama, bir su damlasıydı. Kova ağırdı. Daniel sağ elinden sol eline geçirerek alnının terini sildi. Kedileri düşünmemek gerekti. Ya! Demek kedileri dü-

şünmek istemiyorsun? Ama düşünmek gerek, şart; yoksa iş çok kolay olurdu! Daniel Popée'nin altın renkli gözlerini görür gibi oldu ve herhangi bir şey düşündü. Borsada önceki gün on bin frank kazanmıştı; Marcelle'i düşündü, gece Marcelle'i görmeye gidecekti. Daniel acı acı güldü: Marcelle'i küçümsüyordu şu anda: "Birbirlerini sevmediklerini itirafa cesaretleri yok," diye düşündü. Eğer Mathieu her şeyi olduğu gibi görebilse, bir karara varırdı, ama istemiyor, görmek istemiyor; çünkü yitirmek, kendini yitirmek istemiyor. O normal bir insan... Kediler, sanki bir yanları koparılmış gibi bağırmaya başlamışlardı. Daniel bir an aklını kaçıracağını sandı. Sepeti yere bıraktı ve çılgın gibi tekmeledi. Sepette şiddetli bir debelenme oldu, sonra ses kesildi. Daniel, başında, kulaklarının arkasında buz gibi bir ürpermeyle öylece durdu. Antrepoların birinden işçiler çıkmıştı; tekrar, hızlı hızlı yürümeye başladı. İşte orası! Seine'in rıhtımındaki taş merdivenden indi, yere, bir katran fıçısıyla çerçöp arasına çöktü. Nehir, mavi göğün altında sapsarıydı. Karşı rıhtımda fıçı yüklü, simsiyah salapuryalar yan yana dizilmiş, bekliyordu. Daniel güneş altında oturuyordu ve şakakları zonkluyordu. Suya, fosforlu gibi parlayan kocaman lekelerle parça parça, kabarmış, dalgalanan suya bakıyordu. Cebinden yumağı çıkardı ve çakısıyla uzun bir ip kesti, sonra kalkmadan, sol eliyle kaldırım taşlarından birini aldı. İpin bir ucunu sepetin sapına sıkı sıkı bağladı, sonra öbür ucunu taşın çevresine birkaç kez dolaştırdı, üst üste düğümledi ve yere bıraktı: Acayip bir silah olmuştu bu. Daniel, sepeti sağ eliyle, taşı sol eliyle taşımak gerektiğini düşündü; ikisini aynı anda suya bırakacaktı. Sepet belki saniyenin onda biri kadar kısacık bir zaman, suyun yüzünde kalacaktı, ama sonra sert, kaba bir güç onu dibe çekecekti ve sepet, bir anda batıp gidecekti. Daniel, "Hava çok sıcak," diye düşündü, kocaman, kalın ceketine küfretti, ama çıkaramazdı ceketi. İçinde, öteki çırpmıyor, yalvarıyor, rica ediyordu ve Daniel, öbür Daniel, haşin ve duygusuz, içindekinin iniltisini dinliyordu: "İnsan kendini bütünüyle öldürmeyi göze alamazsa, böyle bölük pörçük yapar bu işi..." Suya yaklaşıp veda edecekti: "Elveda, dünyada en çok sevdiklerim." Ellerine dayanarak biraz doğruldu ve iki yana bakındı: Sağında kıyı bomboştu, solda, uzakta bir balıkçı görünüyordu, güneşte durgun, simsiyah bir gölge gibiydi. Suyun anaforu dalga dalga ona kadar gidecekti ve balıkçı oltasına balık vurdu sanacaktı. Güldü ve alnında biriken teri silmek için mendilini cebinden çıkardı. Kol saatinin akrebiyle yelkovanı on bir yirmi beşi gösteriyordu. "On bir buçukta!" Bu inanılmaz, unutulmaz dakikaları uzatmak gerekti, Daniel ikiye bölünmüştü şimdi, kendini kurşun renkli bir göğün altında, kıpkızıl bir bulutun içinde

kaybolmuş hissediyordu, Mathieu'yü düşündü ve bir çeşit gururla, "Özgür olan benim," diye mırıldandı. Ama bu gurur, kimseye ait olmayan bir gururdu, Daniel bir "kimse" değildi ki. On biri yirmi dokuz geçe, Daniel kalktı, o kadar dermansızdı ki, katran fıçısına yaslandı. Tüvit ceketinde katran lekesi olmuştu, eğildi, baktı.

Kumaşın karışık deseni üzerindeki siyah lekeyi gördü ve birden gerçekte bir "kimse" olduğunu anladı; evet, birisi: Bir kimse: Bir alçak! Kedilerini seven ve onları suya atıp gebertemeyen bir alçak, bir sünepe. Çakıyı açtı, eğildi ve ipi kesti. Tam bir sessizlik, hatta kendi içinde bile tam bir sessizlik vardı, kendi kendisiyle konuşamayacak kadar kendinden utanmıştı. Sepeti tekrar yüklendi ve taş basamakları çıktı, kendi kendini lanetleyen, hor gören bir insana bakmamak için başını çevirip geçer gibiydi. İçinde hâlâ aynı sessizlik, aynı kuraklık... Merdiveni çıkıp kaldırıma ayak basar basmaz konuşmaya cesaret edebildi: "O kan damlası neydi?" Ama sepeti açıp bakamadı, topallayarak yürümeye başladı. Ben! Ben! Pis, mundar, alçak! Ama içinde gene de ufacık bir sevinç vardı, Popee'yi kurtarmıştı.

"Taksi!" diye bağırdı.

Taksi önünde durdu.

Daniel, "Monmartre Sokağı 22," dedi. "Şu sepeti yanınıza koyar mısınız?"

Bedenini otomobilin sarsıntısına bıraktı. Kendini lanetleyecek kadar bile gücü yoktu. Sonra utanç ağır basmaya başladı ve apaçık kendini gördü: "Hoş görülmesi olanaksız bir şeydi bu." "Ne bütünüyle, ne ayrıntılarıyla," diye acı acı güldü. Şoföre para vermek için davranınca cüzdanının dolu olduğunu gördü. Neşesiz bir sesle, "Para kazanmaya gelince, evet," dedi. "Onu beceriyorum."

Kapıcı kadın, "Nihayet gelebildiniz, Monsieur Sereno," dedi. "Şimdi sizi biri aradı, yukarı çıktı. Arkadaşlarınızdan biri, uzun boylu, böyle böyle omuzları var. Evde yok dedim, eh, öyleyse bir pusula yazar kapının altından atarım," dedi.

Sepete baktı, "A," dedi. "Kedileri geri getirmişsiniz."

Daniel, "N'apalım," dedi. "Belki ayıp, ama onlardan ayrılamadım."

Merdiveni çıkarken, "Mathieu'dür," diye düşündü. Tam sırası şimdi. Bir başkasından nefret edebildiği için mutluydu.

Üçüncü katın sahanlığında Mathieu'yü gördü.

"Merhaba," dedi Mathieu. "Seni görmekten umudu kesmiştim."

Daniel, "Kedileri biraz hava aldırmaya çıkardım," dedi. Yüzünde bir sıcaklık hissederek şaştı.

Aceleyle, "Yukarı çıkmıyor musun?" diye sordu.

"Çıkıyorum. Senden isteyeceğim bir şey var."

Daniel yan gözle baktı ve Mathieu'nün toprak rengi yorgun yüzünü gördü. "Berbat halde," diye düşündü. İçinde ona yardım etmek isteği uyandı. Çıktılar. Daniel anahtarı kilide soktu, kapıyı açtı:

"Geç," dedi. Elini Mathieu'nün omzuna koymuştu, hemen çekti. Mathieu, Daniel'in odasına girdi ve koltuklardan birine oturdu.

"Kapıcının anlattıklarından bir şey anlayamadım," dedi. Kedileri kız kardeşine götürdüğünü söyledi. "Kardeşinle barıştın mı?"

Daniel'in içinde birden bir şey buz gibi oldu. "Nereden geldiğimi bilse ne yapardı?" diye düşündü. Arkadaşının insanın içine işleyen, akıllı gözlerine baktı. Şu anda onu hiç sevmiyordu. "Doğru," diye düşündü. O normal bir insan. Aralarında bir anda derin bir uçurum açılmış gibiydi. Güldü.

"Ha, evet," dedi. "Kız kardeşim... Bu suçsuz küçük bir yalandan başka bir şey değildi."

Mathieu ısrar etmedi, etmeyeceğini biliyordu. Çünkü o, Daniel'i bir mitoman olarak kabul etmişti ve onu yalan söylemeye iten nedenleri sormazdı. Bu davranış Daniel'i deli ediyordu. Mathieu sessizce sepete bakıyordu.

Daniel, "İzin verir misin," dedi.

Şu anda tek düşüncesi sepeti açabilmekti. "O kan damlası neydi?" Düşünceli bir yüzle diz çöktü: "Kapağı açar açmaz üzerime atılacaklar." Ve yüzünü, onlara kolaylık olsun diye, sepete biraz daha yaklaştırdı. Kapağı açarken düşünüyordu: Küçücük bir can sıkıntısı ona iyi gelir. Böylelikle o her şeyi bilirim havalarından, bir an olsun vazgeçer. Popée homurdanarak sepetten fırladı, hışımla mutfağa gitti. Scipion da çıkmıştı, soylu ve ağırbaşlı hali gene üzerindeydi, ama daha inanmışa benziyordu. Dolaba kadar hesaplı adımlarla yürüdü, durdu, sinsice çevresine baktı ve yatağın altına girdi. Malvina kımıldamıyordu: "Yaralanmış." Sepetin dibinde serilmiş yatıyordu. Daniel parmağını çenesinin altına soktu, başını zorla yukarı kaldırdı: Burnunun üzerine berbat bir tırmık yemişti ve sol gözü kapanmıştı, ama artık kanamıyordu. Burnunun üzerinde siyahımsı bir kabuk vardı, çevresinde tüyler sert ve yapış yapıştı.

"Ne var?" Mathieu ayağa kalkmıştı ve kediye ilgiyle bakıyordu. "Bir kediyle böyle uğraştığım için beni komik buluyor. Ama kedinin yerine bir saksı olsaydı, iş değişirdi tabii, bilmem ne zamandan kalma bir saksı."

Daniel, "Malvina'nın suratı yırtılmış," dedi. "Bunu Popée yapmıştır, delinin biri. Özür dilerim, Mathieu, bir dakika izin verirsen şu yarayı temizleyeyim."

Dolaptan bir şişe arnikayla biraz pamuk aldı. Mathieu onun gidiş gelişlerini bir an gözleriyle kovaladı, sonra bir ihtiyarın hareketiyle elini alnına götürdü, sıktı. Daniel, Malvina'nın yüzünü temizliyordu, hayvan usulca debelendi.

Daniel, "Uslu dur bakalım," diyordu, "uslu dur! Şimdi... Şimdi bitiyor!"

Mathieu'yü sıktığını, tedirgin ettiğini sanıyordu ve bu düşünceyle pamuğu daha da bastırıyordu. Ama bir ara başını kaldırdı ve Mathieu'nün kaskatı gözlerle uzaklara, boşluğa baktığını gördü.

Daniel en yumuşak sesiyle, "Affedersin," dedi. "Şimdi bitiyor. İyice temizlemek gerek, biliyor musun, bu yaralar çok kolay iltihaplanır. Sıkılmıyorsun ya? Ve en güzel gülümseyişiyle ona baktı.

Mathieu ürperdi. Gülmeye başlamıştı, "İşine bak," dedi. "Öyle gözlerini baygınlaştırıp bakmana gerek yok, sıkılmıyorum."

"Gözlerimi baygınlaştırıp bakıyorum ha!" Mathieu'nün bu tepeden bakan hali insanı deli edebilirdi: "Beni tanıdığını sanıyor, küçük yalanlarımdan, gözlerimi baygınlaştırıp baktığımdan söz ediyor. Hayır, tanıdığı falan yok! Ama beni etiketleyip bir kutuya koyarak gönül eğlendiriyor."

Daniel içinden gelerek güldü ve Malvina'nın başını usul usul, dikkatle kuruladı. Malvina gözlerini yummuştu, böyle, ilk bakışta, zevkle kendinden geçtiği sanılırdı, ama Daniel hayvanın acı çektiğini biliyordu. Sırtını dostça, sevgiyle okşadı.

Ayağa kalkarak, "Tamam," dedi. "Yarına bir şeyi kalmaz. Öbür hergele de öyle bir tırnak atmış ki."

Mathieu, ilgisiz, "Popée mi," dedi. "Kedi değil, kurt o."

Birden, "Marcelle gebe," dedi.

"Gebe mi!"

Daniel'in şaşkınlığı kısa sürdü, ama şimdi kahkahayla gülmemek için dudaklarını ısırıyordu. Demek buydu ha! Buydu demek! "Öyle ya," diye düşündü. "O her ay ayın otuzu geldi mi, başlıyor kan işemeye. Üstelik fare gibi de doğurur ha... Kadını bu gece göreceğini düşünerek yüzünü buruşturdu. Pöff... Dünyada elimi süremem ona."

Mathieu heyecansız, "Boka battık yani," dedi.

Daniel ona baktı ve, "Haklısın," dedi, "anlıyorum!" Sonra, arnika şişesini yerine koymak için çabucak kalkıp arkasını döndü. Yüzüne karşı gülmekten korkuyordu. Annesinin nasıl öldüğünü düşünmeye çalıştı, bu onu böyle durumlarda kurtarırdı. Bir-iki sarsıntı ve titremeyle tehlikeyi geçiştirirdi. Mathieu, Daniel'in sırtından, ciddi sesiyle anlatmakta devam ediyordu.

"Beni asıl şaşkına çeviren," dedi, "bunu sorun yapması. Sen Marcelle'i çok görmedin, iyi tanımazsın, bir çeşit Walkyre'dir o." İyi

niyetle ilave etti: "Bir ev Walkyre'si. Bu, onun için gerçek bir felaket oldu."

Daniel, sevecen bir yumuşaklıkla, "Evet," dedi, "senin için de keyifli bir şey değil herhalde, yanına bile sokulamazsm. Ben olsam, iğrenirim. Bence bu, aşkı öldürür."

"Ona âşık değilim artık," dedi Mathieu.

"Değil misin?"

Daniel gerçekten şaşmıştı ve için için seviniyordu: "Bu gece cümbüş var," diye düşündü.

"Ona söyledin mi?"

"Tabii söylemedim."

"Neden 'tabii'? Bunu ona söylemen gerek. Başından savabilmek için..."

"Hayır. Onu başımdan savmaya niyetim yok."

"Eee?"

Daniel eğleniyordu. Marcelle'i bir an önce görebilmek için içi içini yiyordu:

"Eeee'si bu," dedi Mathieu. "Değişen bir şey yok. Ben artık sevmiyorsam bunun suçu onda değil ki."

"Ya kimde, sende mi?"

Mathieu sertçe, "Evet," dedi.

"Yani, gene kaçamaktan onu görmeye gideceksin, gene..."

"Peki sonra? Ne demek istiyorsun?"

"Demek istiyorum ki," dedi Daniel, "bu oyunu çok uzatırsan, sonunda ondan nefret etmeye başlarsın. Anladın mı?"

Mathieu'nün yüzü ciddi ve kararlıydı.

"Başının belaya girmesini istemiyorum."

Daniel, ilgisiz bir tavırla, "Eh," dedi, "niyetin kendini harcamaksa, o başka."

Mathieu bu Hazreti İsa suratını takındı mı, Daniel ondan nefret ederdi.

"Harcanacak neyim var zaten? Liseye derslere gideceğim, ara sıra Marcelle'i göreceğim. İki yılda bir, bir öykü yazacağım. Zaten bugüne dek bütün yaptığım bundan ibaret değil mi?" Sonra Daniel'in onda ilk kez gördüğü acı bir gülümsemeyle ekledi, "Ben bir pazar şairiyim!.. Hem ben Marcelle'i seviyorum, onu görememek bana acı verir. Ne var ki, bu sevgi değişti, aileden birini sever gibi bir şey..."

Sustular. Daniel, Mathieu'nün karşısındaki koltuğa oturmuştu.

Mathieu, "Bana yardım etmen gerekiyor," dedi. "İşi halledecek birini buldum, para bulamadım. Bana beş bin kâğıt borç ver."

Daniel kararsız bir sesle, "Beş bin kâğıt..." diye tekrarladı.

Ağzına dek dolmuş, şişmiş cüzdanı ceketinin cebindeydi, o domuz tüccarı cüzdanı; yalnızca açıvermek ve içinden beş tane banknot

çıkartmak yeterdi. Mathieu eskiden ona kaç kere yardım etmişti.

Mathieu, "Yarısını sana ayın sonunda veririm," dedi. "Üst tarafını 14 Temmuz'da, çünkü bayramda iki aylık birden alıyorum."

Daniel, Mathieu'nün kül rengi yüzüne bakarak, "Herifin başı dertte," diye düşündü. Sonra kedileri düşündü ve kendini taş gibi sert hissetti.

Üzgün bir sesle, "Beş bin frank," dedi. "Ama kardeşim, bu kadar param yok ki benim... olsaydı! Çok üzüldüm vallahi..."

"Geçende bana çok iyi bir işin peşinde olduğunu söylemiştin."

"Ya, öyleydi, ama o çok iyi iş, mükemmel bir kazık oldu sonunda... borsayı bilirsin. Hem, mesele apaçık ortada: "Borçlarımdan başka hiçbir haltım yok."

Sesinde çok bir içtenlik yoktu, çünkü inandırmak istemiyordu. Ama Mathieu'nün inanmadığını görünce gene de öfkelendi: "S...tirsin gitsin!" "Kendini çok akıllı sanıyor, benim içimi okuduğunu sanıyor, hayvan!" Hem ben ne diye ona yardım edecekmişim? "İşi gücü çevresindekilere çemkirmek." Asıl dayanamadığı, katlanamadığı, Mathieu'nün bu en sıkıntılı anlarında bile yitirmediği doğal ve bütünlenmiş haliydi.

"Pekâlâ," dedi Mathieu. "Demek gerçekten yapabileceğin bir şey yok?"

Daniel, "Bu kadar ısrar ettiğine göre çok ihtiyacı olmalı," diye düşündü.

"Yok ya," dedi. "Çok üzgünüm."

Mathieu'nün rahatsızlığını hissederek rahatsız olmuştu, ama bu çok da kötü bir his değildi: İnsanın parmağında tırnaklarından birinin ters dönüvermesi gibi bir şey. Daniel, başkalarının zor durmada kalmasından hoşlanırdı.

Üzüntülü bir sesle, "Acele lazımdı, değil mi? Başka birinden bulamaz mısın?" dedi.

"Zaten, biraz da onun için ya... Jacques'tan almak istemiyorum."

Daniel hayal kırıklığına uğramıştı.

"Öyle ya," dedi, "Jacques var. Hiç kaygılanma, parayı cebinde bil!" Mathieu'nün cesareti kırılmış gibiydi:

"Öyle değil," dedi, "Jacques, bana on para vermemeyi aklına koymuş, bu şekilde bana iyilik ettiğini sanıyor: 'Senin yaşında insan, bağımsız olmalı!' diye de öğüt veriyor."

Daniel, ilgiyle, "Aaa," dedi, "ama bu durumda mutlak verir." Hafifçe dilini çıkararak alt dudağını keyifle yaladı. İlk andan, o insanları çileden çıkaran rahat tavrı ve yapmacık iyimserliği yakalayabilmişti.

Mathieu kızardı.

"Ona parayı niçin istediğimi söyleyecek değilim, herhalde."

"Gerçekten," dedi Daniel. Bir an düşündü. "O zaman geriye, memurlara borç para veren yerler kalıyor. Şunu da söyleyeyim ki, insan oralarda çoğu zaman tefecilerin kucağına düşer. Ama sen buna aldırmazsın; eline para geçince, artık az çok demezsin, verirsin, biter gider."

Mathieu birden ilgilenmiş göründü ve Daniel canı sıkılarak onun biraz rahatlamış olacağını düşündü.

"Kimdir o adamlar? İnsana parayı hemen verirler mi?"

Daniel heyecanla, "Yo, hayır," dedi. "Gene en azından bir on gün sürer: Soruşturma yapacaklar tabii."

Mathieu sustu, tartıyor gibiydi. Daniel birden yumuşak bir hareket hissetti: Malvina dizlerine sıçramıştı, yumaklandı ve horuldamaya başladı. Daniel, tiksintiyle, "İşte kin tutmayan biri," diye düşündü. Hayvanı kayıtsız bir elle hafif hafif okşamaya başladı. Ne insanlar, ne hayvanlar ondan nefret edemezlerdi, belki o bön ve saf görünüşlü hareketsizliğinden, belki yüzündeki havadan. Mathieu zavallı, küçük hesaplarına gömülmüş, düşünüyordu: O da nefret etmemiş, küsmemişti. Daniel hafifçe eğildi ve Malvina'nın başını kaşımaya başladı.

Eli titriyordu. Mathieu'ye bakarak, "Aslında, sana bu parayı veremediğime sevinmem gerek," dedi. "Düşünüyorum da: Sen ki her zaman özgür olmayı istersin, işte karşına özgür olduğunu kanıtlamana yarayacak bir fırsat çıktı." Mathieu anlayamamıştı.

"Özgür olduğumu kanıtlayacak bir fırsat mı?" diye tekrarlayarak sordu.

"Evet," dedi Daniel, "Marcelle'le evlenmen yeter."

Mathieu kaşlarını çatarak baktı: Herhalde Daniel'in kendisiyle alay edip etmediğini anlamaya çalışıyordu. Daniel alçakgönüllü bir ciddiyetle bekliyordu.

"Delirdin mi?" diye sordu Mathieu.

"Neden? Bir kelimecik söyleyeceksin ve tamam, yaşantın baştan aşağı değişecek; bu insanın her zaman başına gelebilecek bir şey değil!"

Mathieu gülmeye başladı. Daniel, "İşi alaya alıp, kurtulacak," diye düşündü, keyfi kaçmıştı.

Mathieu, "Boşuna," dedi, "beni deneyemezsin. Hele şimdi..."

Daniel, az önceki iyimserliğiyle, "Ne var," dedi, "fena mı? İnsanın hiç istemediği bir şeyi yapması çok eğlencelidir. Bir başkası oluyormuş gibi gelir insana."

Mathieu alayla, "Hem de ne başka..." dedi. "İstersen, Luxem-

bourg Bahçesi'nde ellerinden tutup dolaştırdığım zaman kendimi başka biri hissetme zevki için sana da üç tane çocuk çıkartayım! Ama haklı olduğun bir yanı da yok değil: Büsbütün boktan bir herif olup çıkabilsem, rahat edeceğim."

Daniel, "Yok," diye düşündü. "O kadar değil! Sandığın kadar değil!"

Sonra, "Gerçekten," dedi, "büsbütün boku yemiş bir adam olmak çok da kötü bir şey olmasa gerek! Ama nasıl, sonuna kadar... burnuna kadar boka batacaksın, anladın mı? Gömüleceksin. Dediğin gibi, evli barklı, çoluklu çocuklu bir adam. İnsan ne kadar rahat eder kimbilir."

Mathieu, "Biliyorum," dedi. "O tarif ettiğin adamlara her gün rastlıyorum. Öğrencilerin babaları geliyor mesela. Dört çocuklu Okul – Aile Birliği Üyesi, boynuzlu herifler. Çok rahat görünüyorlar, kilisede kutsanmış gibi huzur içindeler."

Daniel, "Kendilerine özgü bir de sevinçleri vardır onların," dedi, "bakınca insanın başını döndürür. Peki sen? Sen kendini bir iyice tart bakalım: Bu sana gerçekten olmayacak bir şey gibi mi geliyor? Ben seni evli barklı bir adam olarak gözümün önüne getirebiliyorum: Altı aya kalmaz onlar gibi olursun. Besili, bakımlı, şakalar yapıp kahkahalar atan, pişmiş balık gözlü bir aile babası. Ben o zaman bile senden tiksineceğimi sanmıyorum."

Mathieu, heyecansız, "Senden de bu beklenir zaten," dedi. "Ama ben gene de ağabeyimden beş bin kâğıt istemeyi tercih ederim."

Kalktı. Daniel de Malvina'yı yere bırakarak davrandı. "Param olduğu halde vermediğimi biliyor," diye düşündü. "Gene de benden nefret etmiyor. Bu heriflere ne yapmalı öyleyse?"

Cüzdan yerindeydi, Daniel'in elini atıvermesi yeterdi, ona, "Al bakalım ahbap, seni biraz işletmek istedim," diyebilirdi. Ama kendi gözünde tekrar küçük düşmekten korktu.

Kararsız, "Üzüldüm," dedi. "Bir çare bulabilirsem, sana yazarım."

Mathieu'yü kapıya kadar geçirmişti.

Mathieu, neşeli bir sesle, "Aldırma," dedi, "kendini üzme. Başımın çaresine bakarım ben."

Kapıyı kapadı. Daniel onun çevik ayak seslerini dinleyerek, "Bu iş bir daha düzelmemecesine koptu," diye düşündü ve birden nefesi kesildi. Ama bu bir anlık bir duyguydu, çok sürmedi. "Bir saniye bile o rahat, ölçülü, kendi kendisiyle barışık tavrını bozmadı," diye düşündü. "Korkmuş, bombok olmuş, ama bu yalnızca dışarıda. İçi gene rahat, gene huzurlu!" Aynaya dönerek güzel, sol-

gun yüzünü seyretti. "Ama eğer Marcelle'le evlenmek zorunda kalsaydı, bu değil beş bine, milyon papele değerdi," diye söylendi.

VIII

"Marcelle çoktan uyanmıştır, içi içini yiyordur. Onu rahatlatmak, ne olursa olsun oraya gitmeyeceğine inandırmak gerek."

Mathieu onun önceki günkü umutsuz, yıkılmış, zavallı yüzünü hatırladı ve birden genç kadın ona dokunsan kırılıverecekmiş gibi zayıf, dayanıksız göründü. "Telefon etmeliyim." Ama önce Jacques'a uğramaya karar verdi. "Böylelikle belki de ona iyi bir haber verebilirim." Jacques'ın takınacağı tavrı düşünerek keyfi kaçıyordu. Biraz alaycı, ama ağırbaşlı, suçlamayan, ama af da etmeyen bir tavır; gözleri yarı kapalı, başını bir yana eğerek, "Gene mi?" diyecekti. "Gene mi para istiyorsun?" Düşündükçe tüyleri diken diken oluyordu. Karşı kaldırıma geçerken Daniel'i düşündü: Kızmıyordu, Daniel böyleydi, insan ona kızamazdı, gücenemezdi de. Jacques'a kızıyordu. Réomur Caddesi'nde kısa, güdük bir binanın önünde durdu, tabelayı, her sefer olduğu gibi, tuhaf bir rahatsızlıkla okudu. "Jacques Delarue, Avukat. İkinci kat." Avukat! Girdi ve asansöre bindi. Odette orada olmasa bari, diye düşündü.

Odette oradaydı. Mathieu küçük salonun camlı kapısından onu gördü: İncecik, zarif ve bütün kişiliğini silecek kadar temiz ve derli toplu, divanda oturmuş, okuyordu. Jacques her zaman, "Odette, okumaya vakit ayırabilen nadir Parisli kadınlardandır," derdi.

Rose, "Monsieur Mathieu, Madameı mı görmek istiyor?" diye sordu.

"Evet, bir merhaba diyeyim. Ama siz Monsieur'ye, kendisiyle büroda beş dakika görüşmek istediğimi haber verin," dedi.

Kapıyı itti, Odette ona şımarık ve çok boyanmış yüzünü kaldırarak baktı. Mutlu bir sesle, "Bonjour, Thieu," dedi. "Bana mı geldiniz?"

"Size," dedi Mathieu.

Bu geniş, beyaz alına, birbirinden uzak, iri yeşil gözlere sempatiyle baktı. Kuşku yok, güzel kadındı, ama bakılınca eriyip dağılan bir güzellikti bu. Lola'nınki gibi, ilk bakışta sert ve haşin bir çarpışla kendini kabul ettiren güzelliklere alışkın olan Mathieu, bu yüzdeki kaygan çizgileri hatırında tutmaya çalışır, ama her seferinde bütün, parça parça dağılır ve Odette'in güzel yüzü, o burjuva gizemini korurdu.

"Bugün yalnızca sizi görmeye gelmiş olmayı isterdim, ama,"

dedi, "Jacques'le görüşeceğim bir iş var."

"Ne aceleniz var," dedi Odette. "Jacques kaçıp gitmeyecek ya. Biraz oturun."

Yanında ona yer açtı, "Ama dikkatli olun," dedi. "En sonunda size küseceğim. Beni çok ihmal ediyorsunuz. Bir gün yalnızca benimle gevezelik etmeye geleceğinizi söylemiştiniz. Bu sözü tutmadınız."

"Daha doğrusu siz bu günlerde bir gün beni kabul edeceğinize söz vermiştiniz."

Odette güldü.

"Çok fazla naziksiniz," dedi, "bu da gösteriyor ki vicdanınız pek rahat değil."

Mathieu oturdu. Odette'i severdi, ama onunla konuşacak söz bulamıyordu.

"Nasılsınız Odette?" diye sordu. "Ne var ne yok?"

Sualindeki beceriksizliği örtebilmek için sıcak bir sesle söylemişti.

"İyiyim," dedi Odette. "Bu sabah neredeydim biliyor musunuz? Saint-Germain'de Françoise'a gittim. Otomobille gittim, öyle iyi geldi ki."

"Ya Jacques?"

"Bugünlerde çok çalışıyor. Doğru dürüst yüzünü bile göremiyorum, tabii kendine de bakmıyor..."

Mathieu birden içinde derin bir rahatsızlık duydu. Odette, Jacques'ın malı, diye düşündü. Belinde incecik kırmızı kemerle bir genç kız giysisi kadar gösterişsiz elbisesinden görünen biçimli, çıplak kollarına baktı: Kol, giysi, giysisinin içindeki beden, tıpkı şu divan, şu koltuk, şu abanoz masa gibi Jacques'ındı, Jacques'ın malıydı. Bu zarif ve namuslu kadın, mülkiyet kokuyordu. Kısacık bir sessizlik oldu, sonra Mathieu, Odette'le konuşurken kullandığı o biraz genizden gelen, sıcak sesle, "Elbiseniz çok güzel," dedi.

Odette hafifçe kaşlarını çatarak gülümsedi.

"Bırakın şimdi elbisemi," dedi. "Ne zaman gelseniz, elbisemden söz açarsınız. Anlatın bakalım: Bu hafta ne yaptınız?"

Mathieu de güldü, biraz rahatlamıştı.

"Gene de elbisenizden söz edeceğim, size bir şey söylemek istiyorum."

"Öyle mi, söyleyin bakalım, neymiş?"

"Bu elbiseyi giydiğiniz zaman küpe taksanız daha güzel olacak gibi geliyor bana."

Odette şaşkınlıkla baktı.

"Küpe mi?"

"Bunu çok bayağı mı buluyorsunuz?"

"Hayır, yalnız insana biraz fazla hafiflik veriyor."

Sonra gülerek ekledi:

"Galiba küpe taksam benimle kendinizi daha rahat hissedeceksiniz. Öyle mi?"

Mathieu belirsiz bir hareket yaptı.

"Yok canım, neden?"

Şaşırmıştı, düşünüyordu: Odette aptal değildi. Tıpkı güzelliğine benzer bir zekâsı vardı: uçucu, yakalanmaz bir zekâ.

Bir sessizlik oldu, Mathieu ne söyleyeceğini bilemiyordu. Ama kalkmak da istemiyordu, tuhaf bir huzurun tadını çıkarıyordu. Odette sıcak bir gülüşle, "Sizi zorla oturttum," dedi. "Aceleniz var galiba, hadi kalkın, Jacques içeridedir."

Mathieu kalktı. Birden, Jacques'tan para isteyeceğini düşündü ve parmaklarının ucu karıncalandı.

Sevecen bir sesle, "Hoşçakalın Odette," dedi. "Hayır hayır, rahatsız olmayın. Giderken size uğrarım."

Jacques'ın kapısını vururken, Odette'i düşünüyordu, bu genç kadın ne dereceye kadar kurban sayılırdı? Onun gibilerle, bir hüküm vermek, bunu kestirebilmek çok zordu.

Jacques, "Girin," dedi.

Kalktı, canlı adımlarla ve dimdik, yanına geldi; sıcak bir sesle, "Merhaba, ahbap," dedi. "Ne var ne yok?"

Mathieu'den büyük olduğu halde ondan çok daha genç görünüyordu. Mathieu onu biraz genişlemiş buldu, kalçaları yağlanmıştı. Korse giyiyordu herhalde.

Ve dostça gülerek, "Merhaba," dedi.

Kendini suçlu hissediyordu, yirmi yıldan beri suçlu hissediyordu kendini, ağabeyini ne zaman görse, hatta onu düşündüğü zaman bile...

Jacques, "Eee, söyle bakalım," dedi. "Ne var?"

Mathieu canı sıkkın bir hareket yaptı.

"Ne o, bir şeye mi canın sıkılıyor? Gel bakalım, şu koltuğa otur. Viski ister misin?"

Mathieu, "Viski içerim," dedi. Boğazında bir yumrukla koltuğa oturdu. Düşünüyordu: "Viskiyi içer, defolup giderim." Ama iş işten geçmişti. Jacques onun niçin geldiğini anlamıştı. "İstemeye cesaret edemedi, diye düşünür, güler arkamdan." Jacques ayaktaydı, elindeki şişeden kadehlere viski koyuyordu.

"Bu, evdeki son şişe," dedi. "Artık sonbahara kadar almayacağım. Bu sıcaklarda cin-fizz daha iyi geliyor insana. Ne dersin?"

Mathieu yanıt vermedi, kardeşinin pembe tenli çok genç yüzüne, kısa kesilmiş sarı saçlarına sevmeyen gözlerle bakıyordu.

Jacques suçsuz bir çocuk gülüşüyle gülüyordu, bütün varlığından aynı çocuksu saflık fışkırıyordu zatten, yalnızca gözleri buz gibiydi. Mathieu müthiş bir öfkeyle, "Niçin geldiğimi biliyor," diye düşündü. "Ama bu saflık numarasıyla o her zamanki suratını takınmaya hazırlanıyor." Haşin bir sesle, "Senden borç istemeye geldiğimi pekâlâ anladın," dedi.

İşte olan olmuştu. Artık geri dönemezdi, Jacques şimdiden açık bir şaşkınlık gösterisiyle gözlerini kırpıştırıyordu:

"Hayır, anlamadım," dedi. "Nereden anlayayım, yani bize yalnız başın sıkıştığı zaman, borç istemeye geldiğini mi söylemek istiyorsun; hiç nedensiz yalnızca bizi görmeye gelmiş olamaz mısın?"

Oturdu, gene dimdik; gövdesinin bu fazla dikliğini hoş göstermek ister gibi bacaklarını çevik bir hareketle birbirinin üzerine atarak koltuğa yaslandı. Üzerinde İngiliz kumaşından çok güzel bir spor giysi vardı.

"Neyse, uzatmayalım," dedi Mathieu. Sonra parmaklarıyla viski kadehini sıkarak, "Yarına kadar dört bin franga ihtiyacım var," dedi.

"Olmaz diyecek. Bir an önce dese de s...tir olup gitsem." Ama Jacques acele etmiyordu: Avukattı o, her zaman vakti vardı.

İşini bilir bir adam tavrıyla başını salladı, "Dört bin frank mı dedin? Dört bin frank..."

Bacaklarını öne uzattı ve ayakkabılarını zevkle seyretmeye başladı:

"Beni eğlendiriyorsun, Thieu," dedi. "Beni eğlendiriyorsun aynı zamanda aydınlatıyorsun." Sonra Mathieu'nün bir el hareketini görerek acele devam etti: "Yo, hayır! Seni suçluyorum sanma! Seni suçlamıyorum, yalnızca düşünüyorum, bakıyorum; dışarıdan, yüksekten bakıyorum, yani eğer bir felsefe öğretmeniyle konuşmasaydım filozofça diyebileceğim bir tavırla düşünerek anlamaya çalışıyorum. Görüyorsun ya! Seni düşünürken insanların sımsıkı bağlandıkları prensipler olmaması hakkındaki düşüncemin doğruluğuna da bir kere daha inanıyorum. Sen bu prensiplerle bunalmışsın, kendine göre yeni yeni prensipler icat ediyorsun ve onlara uyamamanın sıkıntısı içindesin. Aslında bu, bir kuram olarak çok güzel: Özgürsün, bağımsızsın ve sınıfların üstünde, dışında yaşıyorsun. Ne var ki, arkanda ben olmasam ne durumda olurdun, diye düşünmekten de kendimi alamıyorum doğrusu. Şunu da aklına koy ki, prensipleri olmayan bir insan olarak ben, ara sıra sana yardım edebildiğim için mutluyum. Ama bana sorarsan... Senin yerinde olsam, prensiplerime hiç uymayan bir sersem burjuvadan on para istemezdim." Sonra bol kahkahalar atarak güldü: "Çünkü senin gözünde ben, sersem burjuvanın biriyim, değil mi ya."

Gene gülerek devam etti:

"Sonra... Dahası var: Sen ki aile denilen şeyden nefret ettiğini söyler durursun, benden borç almak için aynı ailede doğmuş olmamızdan yararlanıyorsun. Çünkü, nihayet kardeşin olmasaydım, başın sıkışınca bana gelmezdin, değil mi?"

Birden içten bir merak ifadesiyle sordu:

"Gerçekten Mathieu," dedi. "Bu seni rahatsız etmiyor mu?"

Mathieu de gülüyordu.

"Zorunluyum..." dedi.

Şimdi onunla bir fikir tartışmasına girecek halde değildi. Jacques'la fikir tartışmaları, daima kötü sonuçlara varırdı. Mathieu hemen soğukkanlılığını kaybederek sinirlenirdi.

Jacques soğukça, "Evet, tabii," dedi. "Acaba biraz çabayla?.. Ama bu senin prensiplerine uygun düşmez, herhalde. Seni suçlu bulmuyorum, anladın mı? Asıl suç, prensiplerinde."

Mathieu, "Düşünmüyor musun ki," dedi, "bütün prensipleri reddetmek de bir prensiptir."

Jacques, "O kadar küçük bir prensip ki ama..." dedi.

Mathieu, "Şimdi arkası gelir artık," diye düşündü. Jacques'ın dolgun yanaklarına, sıhhatli, pembe rengine, dürüst ama hesapçı tavrına baktı ve içinde bir burkulmayla, "Rahat insanların sertliği, katılığı..." diye düşündü. Neyse ki Jacques yeniden konuşmaya başlamıştı:

"Dört bin frank..." diyordu. "Beklenmedik bir şey oldu herhalde. Çünkü geçen hafta bana... bana başka bir iş için geldiğin zaman bundan hiç söz etmemiştin."

Mathieu, "Evet, öyle," dedi. "Ben... dün oldu bu."

Birden Marcelle'i düşündü, onu pembe odasında çıplak, korkmuş ve bitkin görür gibi oldu ve kendisini bile şaşırtan bir heyecanla, "Jacques," dedi. "Bu parayı mutlak bulmam gerek."

Jacques ona merakla bakıyordu, Mathieu dudağını ısırdı. İki kardeş konuşurlarken duygularını böyle şiddetle belli etmekten kaçınırlardı her zaman.

"Bu kadar önemli ha? Tuhaf şey! Halbuki sen hiç... Yani her zaman... Ara sıra biraz borç isterdin; bu daha çok idareni bilmediğinden, ya da idare etmeyi istemediğinden, ne bileyim? Ama hiç sanmazdım ki..." Belirsiz bir soru ifadesiyle devam etti: "Senden bana olanı açıklamanı istemiyorum tabii."

Mathieu tereddüt ediyordu: Vergiler için gerek olduğunu söylesem, ama olmaz, mayısta hepsini ödediğimi biliyor. Birden, "Marcelle hamile," dedi.

Yüzünün kızardığını hissetti ve omuz silkti, ne vardı yani, ne

çıkardı? Bu ani ve yakıcı utanca ne lüzum var? Ağabeyinin yüzüne, hücuma hazır gözlerle dik dik baktı.

Jacques ilgilenmiş gibiydi.

"Çocuk mu istiyordunuz?" diye sordu.

İnadına anlamamış görünüyordu.

Mathieu kırıcı bir sesle, "Hayır," dedi, "kaza oldu."

"Şaşacaktım zaten," dedi. "Ama olur ya, belki de toplum yasalarının dışında yaşama iddianı sonuna kadar götürürsün diye düşündüm."

"Yanlış düşünmüşsün," dedi Mathieu:

Bir an sustular, sonra Jacques büyük bir rahatlıkla, "Eee?" diye sordu. "Nikâh ne zaman?"

Mathieu öfkeyle kıpkırmızı oldu. Jacques her zamanki tavrıyla gene kaçıyordu: Duruma mertçe, erkekçe, tam karşıdan bakacak yerde çevresinde dolaşacaktı ve o sırada zekâsı ona, içine sığınıp başkalarının hareketlerini gözleyeceği, tepeden bakıp yargılayacağı bir kartal yuvası bulacaktı. Ona ne söylenirse, ne yapılırsa, ilk aklına gelen, hemen yukarı çıkmaktı, o ancak ta tepeden baktığı zaman görebilirdi; onda bir "kartal yuvasına sığınma" hastalığı vardı.

Mathieu kabaca, "Çocuğu aldırmaya karar verdik," dedi.

Jacques, renk vermedi, heyecansız bir sesle sordu:

"Doktor bulabildin mi?"

"Evet."

"Güvenilir biri mi bari? Anlattıklarına göre o kadının sağlığı pek iyi değilmiş."

"Dostlardan biri salık verdi. İyi doktormuş."

"Eh, iyi öyleyse..." dedi Jacques.

Bir an gözlerini kapadı, sonra açtı, ellerini gererek parmak uçlarını birbirine dayadı.

"Kısacası," dedi "benim bu hikâyeden anladığım şu: Metresinin hamile olduğunu öğrendin, prensiplerine aykırı bulduğun için onunla evlenmek istemiyorsun; ama ona karşı kendini, tıpkı onunla evliymişsin gibi, borçlu ve sorumlu hissediyorsun. Evlenmeyi göze alamadığına, ama onu toplum içinde zor durumda bırakmayı da istemediğine göre en iyi şartlar altında onu ameliyat ettirerek durumu kurtarmak istiyorsun. Güvenilir bir dost sana, dört bin frank isteyen bir doktor salık verdi. Şimdi iş, bu parayı bulmaya kalıyor. Tamam mı?"

"Tamam," dedi Mathieu.

"Peki, para niye acele, hemen bugün bulunmalı diyorsun?"

"Doktor bir haftaya kadar Amerika'ya gidiyor."

"Anlaşıldı," dedi Jacques.

Birbirine dayalı parmaklarını gözlerine doğru kaldırdı ve söylenenlerden sonuç çıkartmaya çalışıyormuş gibi bir an düşündü. Ama bu davranış Mathieu'yu aldatamadı: Bir avukat öyle hemen sonuca varmazdı. Jacques şimdi ellerini indirmiş birbirinden ayırarak dizlerinin üzerine bırakmıştı; kendini koyuvererek koltuğa gömülmüştü, gözleri parlamıyordu. Uyuklar gibi, "Şu sırada kürtaj işini çok sıkı tutuyorlar," dedi.

Mathieu, "Biliyorum," dedi. "Ara sıra böyle görev damarları kabarır. Birkaç zavallıyı, tanıdığı, arkası olmayan budalayı deliğe tıkarlar, öbürleri, zenginler, ünlüler yerinden bile kımıldamaz."

"Yani bu meselede bir haksızlık olduğunu söylemek istiyorsun. Ben de seninle aynı fikirdeyim. Ama ne de olsa alınan sonucu küçümsemiyorum. Birkaç zavallı dediğin, kadınları o pis, uyduruk aletleriyle doğrayan büyücü kılıklı şarlatanlardır. Ağlar, bir seçme yapıyor, en zararlıları, en aşağılık olanları yakalıyor, işte olan budur!"

Mathieu, sabırsız bir tavırla, "Evet," dedi. "Onu anladım. Ben *senden dört bin frank istemiştim.*"

"Peki ama," dedi Jacques, "kürtaj senin prensiplerine uyuyor mu?"

"*Neden uymasın?*"

"Ben bilmem... Onun kararını sen verirsin. Sen insan yaşamına çok saygı gösterirsin her zaman, şimdi bir yaşamı yok etmeyi düşünüyorsun."

"Bu meselede kararlıyım," dedi Mathieu; "hem, ben insan yaşamına saygı gösteririm, ama körü körüne değil."

"Ya," dedi Jacques, "*ben sanıyordum ki...*"

Mathieu'yü alaycı bir saflıkla seyrediyordu.

"Yani sonunda bir çocuk katili kişiliğini kabulleniyorsun ha, zavallı Thieu! Bu sana hiç yakışmıyor."

Mathieu, "Yakalanacağımdan korkuyor," diye düşündü. "On para vermeyecek." Ona söyleyebilseydi: "Bu parayı verirsen senin için en ufak bir tehlike olmayacak, çünkü ben polis zabıtlarında adı hiç geçmemiş bir doktora gideceğim. Eğer vermezsen, o zaman Marcelle'i o bahsettiğin büyücü karılardan birine göndermek zorunda kalacağım ki, işte orada ne olacağını kimse bilemez. Çünkü polisin o kadını bildiğine şüphe yok. Yarın öbür gün kapana kıstıracaktır." Ama bütün bu düşünceler, Jacques'a söylenemeyecek kadar gerçekti. Mathieu yalnızca, "Kürtajın çocuk öldürmekle ilgisi yok," dedi.

Jacques bir sigara alıp yaktı.

"Evet," dedi. "Ben de biliyorum, kürtajın çocuk öldürmekle ilgisi yok! O maddesi olmayan bir cinayettir, metafizik bir cinayet!"

Sonra ciddi bir sesle devam etti: "Zavallı kardeşim, metafizik cinayetlere diyeceğim yok, hatta gerçek, dümdüz bir cinayete bile razıyım. Ama bunu senin işlemen, anlıyor musun, senin metafizik bir cinayeti işleyebilmen... senin gibi bir insanın..." Suçlandıran bir tavırla başını sallayarak dilini şaklattı.

"Doğrusu, bu sana hiç yakışmayan bir hareket."

Bitmişti, Jacques yardım etmeyi reddediyordu, Mathieu kalkıp gidebilirdi. Mathieu boğazını temizledi ve yalnızca içinde bir tereddüt bırakmamak için sordu:

"Yani bana yardım edemeyeceksin, öyle mi?"

"Beni anlamanı isterim," dedi Jacques. "Sana yardım etmek istemiyorum sanma. Bu parayı vermekle sana gerçekten yardım edeceğime inanmıyorum. Zaten senin bu parayı kolayca tedarik edeceğine de eminim..." Sonra birden yeni bir karar almış gibi kalktı, elini dostça kardeşinin omzuna koyarak heyecanla, "Dinle beni," dedi. "Farz et ki reddettim, senin kendine yalan söylemene razı olmadım. Ama sana başka bir çare teklif edeceğim..."

Koltuktan doğrulmak üzere olan Mathieu yeniden koltuğa çöktü ve otuz yıllık öfkenin yeniden içinde kabardığını duydu. Omzundaki bu kararlı ve yumuşak baskı dayanılır şey değildi. Başını geriye atarak baktı ve ta yanı başında Jacques'ın yüzünü gördü.

"Kendime yalan söylemek mi? Haydi canım sen de. Bir kürtaj işine burnunu sokmak istemediğini ya da bunu doğru bulmadığını, hatta sokağa atacak paran olmadığını söyleyebilirsin, bütün bunlar senin hakkın; böyle düşündüğün için sana darılamam. Ama yalan söylediğimi iddia ederken, ne demek istediğini anlamadım. Burada gerçek olmayan bir şey yok: Ben çocuk istemiyorum! İstemediğim halde bir çocuk geliyor, ben de onu yok ediyorum, işte bu!"

Jacques elini çekti ve düşünceli bir tavırla birkaç adım yürüdü. Mathieu, "Bana bir konferans verecek," diye düşündü. "Ben tartışmaya girmemeliydim."

Jacques, özentili bir sevecenlikle, "Mathieu," dedi, "seni, sandığından çok daha iyi tanıyorum ve bu yüzden de korkuyorum. Epeyidir, böyle bir şeyi bekleyerek üzüntüdeydim zaten: Bu çocuk, senin isteyerek, dileyerek yarattığın bir durumun beklenen sonucudur; şimdi onu yok etmek istiyorsun, çünkü hareketlerinin sonuçlarına katlanmak, bu sorumluluğu yüklenmek istemiyorsun. İşte, sana gerçeği olduğu gibi göstereyim: Belki şu anda yalan söylemiyorsun, ama senin yaşamın, bütünüyle, baştan sona yalan üzerine kurulu!"

Mathieu, "Jacques," dedi, "rica ederim, benim için üzülme! Söyle bana, şu kendimden sakladığım, saklamak için yalan söyle-

diğim şey neymiş?" Gülümsüyordu.

"O yalanla saklamaya çalıştığın şu ki," dedi Jacques, "sen, kendinden utanan bir burjuvasın. Ben, uzun tereddütlerden, aranmalardan sonra burjuva bir yaşamda karar kıldım, akıllı uslu bir evlenme yaptım, evlenmek gerek diye evlendim. Ama sen, yaradılışınla, zevklerinle, içgüdülerinle burjuvasın, seni evlenmeye iten de işte bu içgüdüler. Çünkü, sen benim gözümde zaten evlisin, Mathieu!"

"Ya," dedi Mathieu, "bunu ilk senden duyuyorum."

"Evet, evlisin. Ama aksini söylemeye çalışıyorsun, çünkü birtakım teorilerin var! O genç kadının evinde alışkanlıklar edinmişsin, her haftanın dört gecesi uslu uslu ona gidiyor, geceyi onunla geçiriyorsun. Yedi yıldır bu böyle: Bunun herhangi bir macera olduğunu söyleyebilir misin? Onu sayıyorsun, kendini ona borçlu, ondan sorumlu hissediyorsun ve ayrılmayı göze alamıyorsun. Ona giderken yalnızca zevk almayı düşünmediğini de biliyorum; hatta, *rahatça iddia edebilirim ki, önceleri onu ne kadar şiddetle arzu etmiş olursan ol, bu arzu da artık sönmüştür.* Ona gittiğin akşam, yanında oturup ona o gün ne yaptığını uzun uzun anlatıyor, ondan akıl soruyorsun. Değil mi?"

Mathieu omuz silkti.

"Tabii," dedi. "Ne olacak?" Kendi kendine kızıyordu.

Jacques, "Şimdi söyle bana," dedi. "Bütün bunlardan sonra, bu yasadışı evliliğin, herhangi normal bir evlilikten ne farkı var?"

Mathieu alayla, "Yasadışı evlilik mi dedin?" dedi. "Eh, affedersin ama, ben gene de arada arpa boyu bir fark olduğunu söyleyeceğim."

"Evet," dedi, "senin bu aradaki fark yüzünden hiç sıkıntı çekmediğine eminim."

Mathieu, "Hiç bu kadar uzun konuşmamıştı," diye düşündü, "şimdi öcünü alıyor." Kapıyı vurup gitmek gerekti artık, ama Mathieu sonuna kadar orada oturacağını biliyordu: Kardeşinin kendi hakkındaki düşüncelerini öğrenmek için, içinde kötü niyetli ve her an saldırmaya hazır bir merak duyuyordu.

"Neden benim, ama özellikle benim aradaki bu fark yüzünden sıkıntı çekmediğimi söylüyorsun?" diye sordu.

"Çünkü sen o fark sayesinde rahatını sağlıyorsun," dedi Jacques, "bir özgürlük hayali gerçekleşmiş gibi geliyor sana; evliliğin bütün kolaylıklarını, rahatlığını alıyorsun ve işine gelmeyen yanlarından sıyrılmak için prensiplerine sığınıyorsun. Durumunu yasal bir hale getirmeyi reddediyorsun, çünkü böylesi kolayına geliyor. Bundan rahatsız olacak biri varsa, o da sen değilsin herhalde."

Mathieu, öfkeden tıkanarak, "Evlilik hakkındaki fikirlerimde Marcelle de benimle birlikte," dedi. Söylediği her sözcük kulaklarında çınlıyor, kendini çok çirkin, çok tatsız buluyordu.

Jacques, "Muhakkak," dedi. "Seninle aynı fikirde olmasa bile bunu itiraf etmeyecek kadar gururludur herhalde. Sende anlayamadığım nedir, biliyor musun? Sen ki, bir haksızlıktan söz edildiği zaman isyan etmeye, o haksızlık için kederlenip kahrolmaya hazırsın; nasıl oluyor da bir genç kadını, sırf prensiplerinden ayrılmamış olmak zevki uğruna yıllar yılı toplum içinde utanç duyarak yaşamaya mahkûm edebiliyorsun? Bari gerçekten yapabilsen, yaşayışını prensiplerinle gerçekten bağdaştırabilsen. Ama, gene söylüyorum: Sen, hemen de evlisin, güzel döşenmiş bir apartmanda oturuyor, her ay başı topluca bir para alıyorsun, gelecek için kaygın yok, çünkü devlet sana bir emekli aylığı vermeyi garantilemiş... ve sen bu yaşamı seviyorsun! Bu düzenli, çalkantısız yaşamı, bu memur yaşamını..."

Mathieu, "Bir dakika," dedi. "Yanıldığın bir nokta var: Ben, burjuva olmuşum olmamışım, sorun değil benim için. Benim tek isteğim..." dişlerini sıkarak bir nevi utançla devam etti... "özgürlüğümden vazgeçmemek!"

Jacques, "Ben," dedi, "özgürlüğün, insanların kendi istekleriyle yarattıkları durumlara tam karşıdan bakmalarını ve o durumların sonuçlarına katlanmalarını gerektirdiğine inanıyorum. Ama sen benim gibi düşünmüyorsun galiba: Sen kapitalist düzeni suçluyorsun, o düzen içindesin ve o kapitalist devletin memurusun; komünistlere sempati beslediğini söyler durursun, ama herhangi bir uca bağlanmak istemediğini söyler, onlara sokulmazsın, oy vermezsin; Burjuva sınıfını hor görürsün, suçlarsın, halbuki kendin de burjuvasın, hem burjuva oğlu burjuvasın, tam bir burjuva gibi yaşamaktan hoşlanırsın."

Mathieu bir hareket yaptı, ama Jacques onu dinlemek istemiyordu; biraz acıyan, biraz azarlayan bir tonla devam etti:

"Oysa, artık akıl çağına geldin, Mathieu! Ama sen bunu da inkâr ediyorsun, olduğundan daha genç olma hevesindesin. Zaten... belki haksızlık ediyorum. Belki henüz akıl çağına gelmedin sen, çünkü bu bir duygu yaşıdır, ruh yaşıdır, beden yaşı değil... Belki ben, senden daha erken geldim o çağa."

Mathieu, "Tamam," diye düşündü, "gene gençliğinden söz etmeye başlayacak." Jacques gençlik yıllarıyla övünürdü, bu bir güven payıydı ve onun kurulu düzeni vicdan rahatlığıyla savunmasına yarıyordu. Beş yıl boyunca o günlerin modalarına uyarak büyük bir hevesle ve heyecanla topluma karşı yaşamıştı: Gerçeküstücülü-

ğe kendini vermiş, o yıllar için zafer sayılacak serüvenleri olmuştu ve bazı geceler bir kadınla yatmadan önce klorür detile batırılmış bir pamuk parçasını koklamayı da denemişti. Sonra bir gün, ani bir kararla kendini sınırların içine sokuvermişti: Odette ona altı yüz bin franklık bir çeyizle gelmişti. Mathieu'ye yazmıştı o zaman, "Hiç kimseye benzememek için insan herkese benzemek cesaretini göstermelidir," demişti. Sonra bir avukatlık bürosu açmıştı.

"Sana gençlik yılların için tek kelime söylemiyorum," dedi. "Hatta bazı kötü maceralara sürüklenmeyecek kadar da akıllıca hareket ettin. Ama ben kendi geçmişim için de aynı şeyleri söyleyebilirim. Aslında ikimiz de, korsan dedelerimizden kalan içgüdülere uymuş olduk. Ne var ki, ben bu içgüdüleri bir seferde, sonuna kadar kullandım ve tükettim. Sen ise küçük dozlarla, her gün birazını kullanıyorsun, bir dikişte içip bitirmeye gücün yok. Belki de sen, bana oranla daha az korsandın, işte senin şanssızlığın da bu oldu: Yaşayışın, basit bir temele dayanan, ama bitmek bilmeyen bir isyan ve anarşi tiryakiliğiyle, seni düzene, ahlak sağlamlığına ve günü gününe diyebileceğim alışılmış yaşama iten derin ve güçlü bir içgüdü arasındaki çatışmadan ibaret! Sonuç şu ki sen, sorumluluğu olmayan ihtiyar bir öğrenci olarak kaldın. Ama dostum, biraz dur da kendine bak: Otuz dört yaşındasın, saçlarında aklar parlamaya başladı –benimkiler kadar değil, ama gene de var–, artık körpecik bir delikanlı değilsin; anladın mı ve bu özentili bohem yaşamı sana hiç yakışmıyor. Zaten, bu bohem yaşamı denilen şey de nedir? Bundan yüz yıl önce pek güzel, romantik bir fikirdi herhalde, ama bugün artık modası geçmiş, ömrünü tüketmiş bir şey... Artık akıl çağındasın, Mathieu, akıl çağındasın, ya da... ya da olmalısın!"

Mathieu, "Yok efendim," dedi. "Senin akıl çağı diye anlattığın şey, kendimden vazgeçme çağı benim için. Ben bunu istemiyorum!"

Jacques onu dinlemiyordu, gözleri birden parlamıştı. Heyecanla, "Dinle," dedi. "Az önce söylediğim gibi sana bir önerim var; reddedersen, dört bin frangı nasılsa bir yerden bulursun, reddettiğin için de sana gücenmem. Bak, o kadınla evlenirsen sana on bin frank vermeye hazırım."

Mathieu bunu bekliyordu; bu öneri, görünüşü kurtarmak için hazırlanmış, yutulması kolay bir kaçamaktı.

"Çok mersi Jacques," dedi. Ayağa kalktı. "Çok düşüncelisin, ama ne yazık ki kabul edemeyeceğim. Yanlış düşünüyorsun diyemem, ama günün birinde evlenmem gerekirse, bu herhalde kendi isteğimle olmalı! Şimdi bu evlenme, içine battığım bataktan kurtulabilmek için budalaca bir çırpınış olur."

Jacques da kalkmıştı.

"İyice düşün," dedi, "vaktin var. Karın bizden iyi kabul görecektir, bundan emin olmanı isterim, senin zevkine ve aklına güvenirim, Odette onunla dost olmaktan mutluluk duyacaktır. Zaten karım senin özel yaşamın hakkında tek soru sormaz."

"Ben her şeyi düşündüm," dedi Mathieu.

Jacques sıcak bir sesle, "Sen bilirsin," dedi. –Gerçekten üzülüyor muydu?– Sordu: "Bize ne zaman gelirsin bir daha?"

"Pazara öğle yemeğine gelirim," dedi Mathieu. "Hoşçakal!"

"Güle güle!.. Eğer fikrini değiştirirsen, sözümden dönmediğimi unutma."

Mathieu gülümsedi ve yanıt vermeden çıktı. "Neyse bitti!" diye düşünüyordu. "Bitti!" Merdiveni dörder beşer indi, keyfi yoktu, ama canı şarkı söylemek istiyordu. Şimdi Jacques bürosundaki koltuğa oturmuştur, gözleri dalgın, acı bir gülümsemeyle, "Bu çocuk beni korkutuyor," diye söyleniyordur. "Halbuki akıl çağına geldi." Belki Odette'in yanına gitmiştir, ona, "Mathieu beni kaygılandırıyor," diye dert yanıyordur; "sebebini söyleyemem. Ama aklı başında hareket etmiyor." Odette ne yapar o zaman? Olgun ve iyi niyetli bir eş rolünü mü benimser, yoksa burnunu kitaptan kaldırmadan üç-beş cümleyle başından mı savar?

Mathieu, "Gördün mü?" diye düşündü. "Odette'e veda etmeyi unuttum." Bunu pişmanlıkla düşündü, şu anda pişmanlık duymaya hazırdı. "Gerçek mi? Ben acaba gerçekten Marcelle'i utanç duyacağı bir duruma mı düşürüyorum?" Marcelle'in evlenme konusundaki kesin sözlerini hatırladı. "Ben ona evlenme teklif ettim. Bir kere. Beş yıl önce." Doğrusunu söylemek gerekirse bunu laf olsun diye söylemişti ve Marcelle gülüp geçmişti. "Hadi hadi," diye düşündü. "Jacques yüzünden bir de aşağılık duygusu mu edineceğim?" Jacques'la birlikte olduğu zaman duyduğu o suçluluk duygusu ne kadar güçlü olursa olsun, Mathieu her seferinde kendini kendi gözünde haklı çıkaracak nedenler bulurdu; hayır, bu bir aşağılık duygusu olamazdı. "Ne olursa olsun domuz beni her zaman avcunda tutuyor. Onunla birlikteyken kendim için utanç duymazsam, bu defa da onun hesabına utanıyorum. Aile denilen şey bu işte, yaşamın boyunca ilişiğini kesemezsin; çiçek hastalığı gibi küçücükken bir tutuldun mu, ölünceye kadar izlerini suratında taşırsın." Montorgueil Sokağı'nın köşesinde bir bistro vardı. Girdi, kasadan jeton aldı, telefon kabini karanlık bir köşedeydi. Telefonu eline aldığı sırada kalbinin sıkıştığını duydu.

"Alo, alo! Marcelle?"

Marcelle'in odasında telefon vardı.

"Sen misin," dedi.

"Evet."

"Ne yaptın?"

"Hiç. İhtiyar cadıyı gördüm, olacak şey değil Marcelle."

Marcelle kaygılı bir sesle, "Ya," dedi.

"İnan bana, fitil gibi sarhoştu, odası felaket. Leş gibi kokuyor, ellerini görsen! Üstelik hayvan gibi de bir karı."

"Peki, ne olacak şimdi?"

"Başka birini buldum ben. Sarah'ya sordum. Çok güvenilir biri..."

Marcelle, ilgisiz, "Eh," dedi. Sonra sordu: "Kaç para istiyor?"

"Dört bin frank."

Marcelle şaşkın, "Ne kadar?" diye tekrar sordu.

"Dört bin."

"Gördün mü? Olacak şey değil işte. Ben gene o..."

Mathieu kesin bir sesle, "O kadına gitmeyeceksin," dedi. "Para bulacağım ben."

"Kimden? Jacques'tan mı?"

"Şimdi ondan geliyorum. Vermiyor."

"Daniel?"

"O da vermedi, hayvan! Bu sabah ona gittim, ceplerinin tıkabasa dolu olduğuna eminim."

Marcelle heyecanla, "Ona bu parayı... şey için istediğini..."

"Hayır," dedi Mathieu.

"Ne yapacaksın?"

"Bilmiyorum." Sesinin gerektiği kadar güçlü çıkmadığını fark ederek kendini toparladı: "Sen merak etme," diye acele ekledi, "önümüzde kırk sekiz saat var. Nasıl olsa çaresini bulurum. İşe şeytan karışmazsa dört bin frank bulunur; çok bir şey değil."

Marcelle tuhaf bir sesle, "Eh, hadi bakalım," dedi. "Bul bakalım!"

"Seni gene telefonla ararım. Yarın gece görüşüyoruz, değil mi?"

"Evet."

"Sen, iyisin ya?"

"İyiyim."

"Çok... çok... şey etmiyorsun ya?"

Marcelle kuru bir sesle, "Evet," dedi, "çok korkuyorum. Sinirlerim berbat." Sonra daha yumuşak, ekledi: "Ne yapalım, bir çare bulacaksın, değil mi?"

Mathieu, "Yarın akşam sana dört bin frangı getireceğim," dedi.

Bir an bekledi, kendini zorlayarak, "Seni seviyorum," dedi.

Marcelle yanıt vermeden telefonu kapadı.

Mathieu kabinden çıktı. Masaların arasından geçerken kulağında hâlâ Marcelle'in kupkuru sesi uğulduyordu: "Çok korkuyo-

rum." Bana küskün, hatta öfkeli. Oysa elimden geleni yapıyorum işte. Utanç verici bir durum... Ben onu utanç verici bir duruma mı düşürüyorum? Ya..." Kaldırımın kenarında birden durdu. "Ya Marcelle çocuğu istiyorsa?" İşte orada, bu noktada Mathieu yenilgiye uğruyordu. Bu olasılığı bir saniye düşünmek yeterdi, o bir saniyede her şeyin anlamı değişiyordu. Bu, başka bir hikâye oluyordu artık, Mathieu kendisi de tepeden tırnağa değişiyordu; o zaman, o da, istediği kadar kendine yalan söylesin dursun, o zaman o da eşeğin, hayvanın biriydi. Ama çok şükür ki bu gerçek değildi, gerçek olmazdı. Mathieu, Marcelle'in evli arkadaşlarından, hele çocuk doğuracakları zaman nasıl küçümseyerek söz ettiğini hatırlıyordu. Onlara, "Kutsal testiler," diyor; onlarla, "Yumurtlayacakları için o kadar kasılıyorlar ki, orta yerlerinden çatlayacaklar," diye alay ediyordu. "İnsan tüm bunları söyledikten sonra, artık öyle açıkça fikir değiştiremez; bu, inanca ihanet gibi bir şey olur. Marcelle böyle bir *ihaneti yapabilecek insan değildir!* Öyle olsa bana söylerdi, değil mi, neden söylemesin? Hem biz her şeyi birbirimize söylemiyor muyuz? Sonra biz... Yeter! Yeter!.." Çıkılması olanaksız bir labirentin içinde dört dönmekten yorgun düşmüştü: "Marcelle, Ivich, para, para, Ivich, Marcelle... her şeyi, her şeyi yapacağım, ama artık bunları düşünmek istemiyorum. Tanrı hakkı için başka şeyler düşünmek istiyorum." Brunet'yi düşündü, ama bu daha da üzücüydü; ölmüş, sona ermiş bir dostluk. Onu tekrar göreceğini düşündükçe sinirleniyordu. Bir gazeteci görerek sokuldu: "Bir Paris-Midi verir misiniz lütfen."

Paris-Midi kalmamıştı, başka bir gazete aldı: *Excelsior*'du bu. Mathieu parayı verdi ve yürüdü. *Excelsior* saldırgan bir gazete değildi; tapyoka gibi yavan, mızmız ve yağlı birkaç sayfa kâğıttan ibaretti. Sizi heyecanlandırmaya, öfkelendirmeye çalışmıyor, yalnızca elinizde tuttuğunuz sürece yaşama sevincinizi kırmaya yarıyordu. Mathieu okudu: "Valence'da hava bombardımanı" ve nedenini anlayamadığı belirsiz bir öfkeyle başını kaldırdı: Réaumur Caddesi kararmış bakır rengindeydi. Saat iki, sıcağın en ağır, en ıstırap verici olduğu saat; günün bu saatinde sıcak, şosenin ortasında ve sonu görünmeyen dev bir elektrik kıvılcımı gibi kıvrılıp bükülüyor, yakıyor. "Kırk bombardıman uçağı bir saat boyunca kentin üzerinde dolaşarak yüz elliden çok bomba attı. Ölü ve yaralıların sayısı tam olarak bilinmiyor." Göz ucuyla, başlığın hemen altında, ukala ve geveze görünüşlü, değişik harflerle yazılmış, küçücük bir çerçeve gördü: "Özel muhabirimizden." Rakamlar veriyorlardı. Mathieu sayfayı çevirdi, daha çoğunu öğrenmek istemiyordu. Monsieur Flandin'in Bar-le Duc'te söylediği nutuk. Fransa Majino hattının

ardında sipere yatıyor... Stokovsky: "Greta Garbo ile evlenmeyeceğim," dedi. Weidmann olayında yeni açıklama. İngiltere kralının ziyareti: Paris, hükümdarı bekliyor. Bütün Fransızlar... Mathieu birden irkildi ve düşündü: Bütün Fransızlar sersem ve budaladır. Gomez bunu bir defa ona Madrid'den yazmıştı. Gazeteyi tekrar katladı ve birinci sayfada, özel muhabirin anlattıklarını okumaya başladı. Şimdiden elli ölü ve üç yüz yaralı sayılmış, ama yıkıntıların altından yeni ölü ve yaralılar çıkmasından korkuluyormuş. Burada uçak yoktu, D.C.A. yoktu, Mathieu kendini suçlu hissetti. Elli ölü ve üç yüz yaralı, bu ne demektir gerçekte? Bir hastane dolusu insan mı? Feci, müthiş bir tren kazası gibi bir şey mi? Elli ölü. Fransa'da bu sabah, gazetelerini boğazlarında çaresiz bir öfke düğümlenmeden, yumrukları sıkılmadan okuyamamış binlerce, on binlerce insan vardı. Mathieu'nün boğazında öfke düğümlenmişti, yumruklarını sıkarak, "Allahın belaları!" dedi, "Allahın belaları!" ve kendini daha da suçlu hissetti. İçinde, ta içinde; iddiasız, alçakgönüllü, ama canlı bir heyecan pırıltısı bulabilseydi... Ama yoktu: Bomboştu, bir yerlerde büyük bir öfke vardı, umutsuz bir öfke, onu görebiliyordu. Ne var ki o cansızdı, hareketsizdi, yaşamak, alevlenmek, acı çekmek için kendisine bir varlık, bir beden verilmesini bekliyordu. O başkalarının öfkesiydi. "Allahın belaları!" Yumruklarını sıktı, uzun adımlarla yürüyordu, ama olmuyor, gelmiyor; öfke onun dışında kalıyordu. "Ben Valence'ı gördüm, gitmiştim oraya; 934'te ünlü Fiesta'yı görmüştüm, Ortega'yla, El Estudiante'yle korkunç bir boğa güreşi seyretmiştim." Zihni kentin üzerinde, bir sokak, bir ev, bir kilise, "Ben bunu görmüştüm. Yıkmışlar, yok olmuş şimdi," diyebileceği bir tanıdık yer arayarak dolaşıyordu. Tamam! Zihni iki taraflı kocaman anıtlarla yüklü loş bir sokak yakalamıştı: "Orayı gördüm." Orada dolaşıyordu, sabah, yakan bunaltan bir yarı karanlıkta dolaşıyordu; gök yüksekte, başlarının üstünde tutuşuyordu. Tamam, olmuştu. "Bombalar bu sokağa düştü, kocaman, boz renkli anıtların üzerine düştü. Yol korkunç bir genişlikle açıldı, yayıldı, ta evlerin içine giriyor artık, bu yolda gölge kalmadı; gök eriyip sokağa aktı, güneş taş yığınlarına çarpıyor." İçinde bir şey doğmaya çalışıyor, utangaç bir öfke ışığı. Tamam, oldu! Ama o kabaran şey birden söndü, yayıldı, yok oldu; o gene bomboştu, yalnızdı, Paris'te, bir öfkenin özlemiyle büyülenmiş herhangi bir adam. Mağazaların camları tutuşuyordu, otomobiller peş peşe akıp gidiyordu, Mathieu açık renk giysiler giymiş küçük adamların, göğe bakmayan, gökten kokmayan Fransızların arasında yürüyordu. Oysa bu gerçekti, orada, aynı göğün, aynı güneşin altında gerçekti, orada otomobiller durmuş, mağazaların camları parçalanmıştı;

kendi halinde kadınlar, gerçek cesetlerin yanıbaşında, ölmüş tavuklar gibi, şaşkın ve dilsiz, çömelip kalmışlardı ve başlarını kaldırıp göğe, ölüm saçan göğe bakıyorlardı; bütün Fransızlar sersem ve budaladır. Mathieu sıcaktan bunalıyordu, bu gerçek bir sıcaktı. Mendiliyle alnını sildi, düşündü: "İnsan istediği anda acı çekemez." Orada korkunç ve inanılmaz bir gerçek vardı ki, kendisi için acı çekilmesini bekliyordu... "Yapamıyorum, olayın içinde değilim. Paris'te, kendi varlıklarımın arasındayım, bürosunda oturmuş: 'Olmaz!' diyen Jacques'ın, sinsi sinsi alay eden Daniel'in, pembe odasında Marcelle'in ve bu sabah dudaklarını öptüğüm Ivich'in..." Gerçek varlığı, mide bulandıran o gerçek varlık, her şeyden çok gerçek olacak kadar zorluyordu. "Herkes kendi dünyasında; benimki, içinde gebe Marcelle'in yattığı bir hastane, benden dört bin frank isteyen Yahudi. Başka dünyalar da var. Gomez. O işin içindeydi, gitti, piyango ona vurmuştu. Sonra o dünkü adam. O gitmedi, sokaklarda dolaşıyor, benim gibi. Ama o yerde bir eski gazete bulup; 'Valence'da bombardıman,' diye okursa, kendini zorlamayacak, orada, o yıkıntılar arasındaki kentte acı çekecek. Neden ben bu sokak gürültüleri, bu ameliyat bıçakları, bu taksiler arasından sıyrılabilmek için yapılan koşuşmalar dünyasında, bu İspanya'sız dünyadayım? Neden Gomez'le, Brunet ile yan yana 'işin içinde' değilim? Neden dövüşmeye, oraya gitmek istemedim? Başka bir dünya seçemez miydim kendime? Ben gerçekten özgür müyüm? İstediğim anda, istediğim yere gidebilirim, beni hiçbir güç durduramaz, ama bu çok daha korkunç: Demir parmaklıkları olmayan bir kafeste gibiyim. İspanya'dan beni ayıran... beni ayıran bir şey yok, ama o hiç, o olmayan, aşılması, geçilmesi imkânsız bir şey." Excelsior'un baş sayfasına baktı: özel muhabirin yolladığı fotoğraflar, yol kenarında kaldırıma sıralanmış cesetler. Yolun ortasında şişman bir kadıncağız, sırtüstü devrilmiş, etekleri kalçalarına kadar sıyrılmış, başı yok, kopmuş, Mathieu gazeteyi katladı, katladı ve yol kenarından akan suya attı.

Boris dış kapının önünde durmuş onu gözlüyordu. Mathieu'yü görünce soğuk ve uzak bir tavır takındı. Bu onun serserilik tavrıydı:

"Kapınızı çaldım," dedi, "sanırım evde yoksunuz."

Mathieu de aynı tavırla, "Ya," dedi, "öyle mi? Evde olmadığıma emin misiniz?"

"Pek de emin değilim," dedi Boris. "Galiba evde olduğunuz halde kapıyı açmadınız bana."

Mathieu kısa bir an kararsız kaldı. Saat henüz ikiydi, Brunet yarım saatten önce gelmezdi.

"Hadi gelin benimle," dedi, "çıkalım bakalım, içimiz rahat et-

sin evde miyim, anlayalım."

Çıktılar. Merdivende Boris kendi sesiyle, "Akşam 'Sumatra'ya gidiyoruz, değil mi?" diye sordu.

Mathieu ona sırtını dönerek cebinde anahtarlarını arar gibi yaptı, "Bilmem ki..." dedi. "Düşündüm de, Lola... belki Lola sizinle yalnız olmayı ister."

"Tabii, öyle, ama ne çıkar? Gene de gayet kibar davranacaktır. Hem nasıl olsa onunla ikimiz baş başa olmayacağız ki: Ivich var."

Mathieu kapıyı açarken, "Ivich'i gördünüz mü?" diye sordu.

"Az önce birlikteydik," dedi Boris.

Boris, Mathieu'nün önüne geçerek, büyük bir rahatlıkla içeri girdi. Mathieu onun zayıf bedenine sevgisiz gözlerle baktı: "Ivich'i görmüş," diye düşündü.

"Eee, geliyor musunuz?"

Dönmüş, Mathieu'ye yumuşak, gülen gözlerle bakıyordu.

Mathieu:

"Ivich size bu... bu akşam için bir şey söylemedi mi?"

"Bu akşam için mi?"

"Evet. Belki gelmek istemez, diye düşünüyorum: Sınavlar yüzünden keyfi kaçmış."

"Gitmeyi çok istiyor," dedi Boris. "Dördümüz bir arada çok eğlenceli bir grup olacağız, diye gülüyordu hatta."

Mathieu, "Dördümüz..." diye tekrarladı. "Dördümüz mü dedi?"

Boris, safça, "Evet, dört oluyoruz ya," dedi. "Lola da var."

Mathieu, şaşkın, "Ha evet," dedi.

Bir sessizlik oldu. Boris balkona doğru sarkmış, sokağa bakıyordu, "Sokağınızı seviyorum," dedi, "ama uzun zaman oturunca insan sıkılır herhalde. Her zaman sizin bir apartmanda oturmanıza şaşarım."

"Neden?"

"Bilmem. Sizin gibi özgür, takıntısız bir insanın neyi var neyi yok satıp bir otele yerleşmesi daha uygun olmaz mı? Bir keresinde Monmartre'ın göbeğinde bir otelde kalırsınız, bir-iki ay sonra Temple'da, sonra bir ay Mouffetard Sokağı'nda..."

Mathieu, canı sıkkın, "Yok canım," dedi, "bunun ne önemi var?"

Boris, gözleri dalgın, bir süre rüya görür gibi düşündükten sonra, "Evet," dedi, "hiç önemi yok." Sonra üzgün, ekledi: "Kapı çalınıyor."

Mathieu kapıyı açtı: Brunet'ydi gelen.

"Merhaba," dedi Mathieu. "Biraz... erkence geldin, ha?"

Brunet gülümsedi.

"Evet, seni rahatsız etmedim ya?"

"Hayır, daha neler."

Brunet, "Kim var?" diye sordu.

Mathieu, "Boris Serguine," dedi.

Brunet, "Ha," dedi, "şu ünlü hayranınız. Kendisiyle tanışmamıştım."

Boris soğuk bir yüzle eğildi ve odanın ortasına doğru uzaklaştı. Mathieu, "Kendisinden hayranlarımdan, diye söz edilmesi sinirini bozuyor," diye anlattı.

Brunet, "Anlaşıldı," dedi. Kılı kıpırdamamıştı.

Boris'in nefret dolu bakışlarına aldırmadan, ilgisiz ve kendine güvenen bir tavırla parmakları arasındaki sigarayla oynuyordu.

Mathieu, "Otursana," dedi, "şu koltuğa geç."

Brunet iskemleye oturdu. Gülümseyerek, "Hayır," dedi, "koltukların insanı baştan çıkarabilecek cinsten, çok rahat." Sonra gülümseyerek ekledi:

"Ey, söyle bakalım, eski dost. Seni görebilmek için ta ayağına mı gelmek lazım?"

"Bunda benim suçum yok," dedi Mathieu, "kaç kez aradım; ama seni bulmak olanaksız."

Brunet, "Haklısın," dedi. "Köy köy dolaşan komisyonculara benzedim son zamanlarda; oradan oraya o kadar gidip geliyorum ki, bazı günler ben bile kendimi bulamıyorum."

Sevgiyle devam etti:

"Kendimi en çok, seni gördüğüm zaman bulabiliyorum. Sanırsın ki, sende kendimden bir şeyler biriktirmişim..."

Mathieu ona minnetle bakarak gülümsedi, "Ben de çoğu zaman, eskisi gibi gene üçümüz ara sıra bir araya gelebilsek daha yavaş ihtiyarlarız, diye düşünüyorum."

Brunet şaşırdı.

"Üçümüz mü?"

"Evet ya, Daniel, sen, ben..."

Brunet hâlâ şaşkın, "Ha, evet Daniel," dedi. "Daniel var hâlâ, değil mi? Ara sıra onunla buluşuyor musunuz?"

Mathieu'nün birden keyfi kaçtı: Portal'ı ya da Bourrelier'yi gördüğü zaman Brunet aynı içi sıkılmış tavırla, "Ha, Mathieu mü?" diyecekti, "Buffon Lisesi'nde felsefe öğretmeni, ara sıra görüyorum."

Acı bir gülümsemeyle, "Evet, buluşuyoruz," dedi.

Bir sessizlik oldu. Brunet ellerini dizlerinin üzerine koymuştu. İri ve ağır, oradaydı; Mathieu'nün iskemlelerinden birine otur-

muş, yüzünde inatçı bir anlamla kibritin alevine doğru eğilmişti, oda onun varlığıyla dolmuştu, onun varlığıyla, sigarasının dumanı ve ağır, yavaş hareketleriyle. Mathieu onun kalın parmaklı, iri köylü ellerine baktı, düşünüyordu: "Geldi." Güven ve mutluluğun usul usul içinde yeniden doğmaya çalıştığını duydu.

"Eh, daha başka nasılsın?" diye sordu Brunet. "Ne yapıyorsun?"

Mathieu bir an bocaladı: Şu ara, bir şey yapmıyordu.

"Hiç," dedi.

"Anlaşıldı: Haftada on dört saat ders ve tatilde bir yerlere gezmeye gidiş. Tamam mı?"

Mathieu güldü, Boris'le göz göze gelmemeye çalışıyordu:

"Eh, biraz öyle," dedi.

"Ya Jacques? Gene eski havasında mı?"

"Hayır," dedi Mathieu. "Değişiyor. Şimdi yeni alışkanlıklar edindi."

Brunet, "Doriot duymasın," dedi.

"Bazen onu konuşuruz..." dedi Mathieu; sonra düşünmeden, "Jacques'la atıştık bugün," diye ilave etti.

Brunet onu keskin ve çabuk bir bakışla süzdü.

"Neden?"

"Her zamanki gibi: Ondan bir şey istiyorum, o bana akıl veriyor."

Brunet, "Sen de sinirleniyorsun, ha," dedi. Sonra alayla, "Tuhafsın," diye ilave etti: "Hâlâ değiştirebileceğini mi sanıyorsun?"

Mathieu, canı sıkılarak, "Sanmıyorum tabii," dedi.

Bir kere daha sustular ve Mathieu hüzünle düşündü: Yürümüyor. Boris kalkıp gitseydi bari. Ama o gitmek niyetinde değildi, bir köşeye çekilmiş, dimdik oturuyor, hasta bir tazıya benziyordu. Brunet sandalyesinde bükülerek oturmuş, Boris'e dik dik bakıyordu. Mathieu tuhaf bir memnunlukla, "O da Boris'in gitmesini istiyor," diye düşündü. Boris'in gözlerinin arasında bir noktaya kımıldamadan, ısrarla bakmaya başladı: "Belki gözlerimden ne istediğimi anlar," diye düşünüyordu. Boris kımıldamadı. Brunet hafifçe öksürerek boğazını temizledi, "Felsefeye mi devam ediyorsunuz?" diye sordu.

Boris başını salladı.

"Yakında bitiriyor musunuz?"

Boris kuru bir sesle, "Lisansımı tamamlamak üzereyim," dedi.

Brunet, "Lisansınız ha," diye ilgisiz, tekrarladı. "Lisansınızı tamamlıyorsunuz demek. Kolay gelsin!"

Sonra rahat bir tavırla devam etti:

"Mathieu'yü biraz kaçırsam sizden, bana kızar mısınız? Siz her gün onunla birliktesiniz, oysa ben..." Sonra Mathieu'ye dönerek sordu: "Çıkıp biraz dolaşalım mı?"

Boris, Brunet'ye doğru yürüdü, sert bir sesle, "Anlaşıldı," dedi. "Siz kalın, ben çıkıyorum."

Hafifçe eğildi: Alınmıştı. Mathieu onu sokak kapısına kadar geçirdi, sıcak bir sesle, "Akşama görüşürüz," diye tekrarladı.

Mathieu kapıyı kapadı ve Brunet'nin yanına döndü.

Ellerini ovuşturarak, "Tamam," dedi, "oğlanı defledin."

Güldüler. Brunet sordu.

"Biraz ileri gittim galiba," dedi. "Seni zor durumda bırakmadım ya?"

Mathieu gülerek, "Yok canım," dedi. "Alışıktır. Hem baş başa kaldığımız iyi oldu."

Brunet, özentili, "Bir an önce gitmesini istiyorum," dedi. "Çünkü ancak bir çeyrek oturabileceğim."

Mathieu'nün gülümsemesi dondu:

"Bir çeyrek ha?" Sonra telaşla devam etti: "Biliyorum, biliyorum, vaktini keyfince kullanamıyorsun. Bu kadarcık bile olsa geldiğin için teşekkür ederim."

"Aslını ararsan, ben bugün sana gelemeyecektim, çok işim vardı. Ama sabah yüzünü görünce: Onunla mutlak görüşmem gerek," diye düşündüm.

"Çok mu berbattım?"

"Öyle ya! Yüzün çok fazla genç görünüyordu, gözkapaklarında acayip bir tik, biraz şiş; dudaklarını sinirli sinirli oynatıp duruyordun."

Sonra sevecenlikle ilave etti:

"Kendi kendime dedim ki: Oğlana bir şey olmasın?"

Mathieu hafifçe öksürdü.

"O halde olduğumun farkında değildim," dedi. Sonra zorlukla, "Gece uyuyamamıştım," diye anlattı. "Biraz sıkıştım bu günlerde. Para sıkıntısı tabii, hoş, herkes öyle ya!"

Brunet inanmış görünmüyordu, "Ondan ibaretse iyi," dedi. "Nasılsa bir çaresini bulursun. Ama bence sende, yıllarca büyük değer verdiği fikirlerin aslında on para etmediğini fark edivermiş bir insanın şaşkın hali vardı."

Mathieu belirsiz bir hareketle, "Aman, fikirler..." dedi. Brunet'ye iddiasız bir sevgiyle bakıyordu: Bunun için gelmiş, diye düşündü. Hiç vakti yokmuş, bir sürü önemli randevuları, işleri vardı herhalde, oysa o kalkmış, bana yardım edebilmek için buraya gelmiş. Ama gene de, gene de Brunet, sırf onu görmek arzusuyla gelmiş olsaydı, daha iyiydi.

Brunet, "Beni dinle," dedi. "Ben öyle dolambaçlı yollardan yürüyemem, sana bir önerim var: Parti'ye girmek ister misin? Eğer kabul edersen, birlikte gideriz, on dakikada iş hallolur."

Mathieu yerinden sıçradı.

"Yani... Komünist Partisi'ne mi?"

Brunet gülmeye başlamıştı, gözkapakları kat kat oldu, dişleri pırıl pırıl göründü.

"Evet, tabii," dedi. "Ne bekliyordun yani, seni satranç kulübüne mi çağıracaktım?"

Kısa bir sessizlik oldu.

Mathieu yumuşak bir sesle, "Brunet," diye sordu. "Benim komünist olmamı niçin istiyorsun? Benim iyiliğim için mi, yoksa partiye hizmet için mi?"

"Senin iyiliğin için," dedi Brunet. "Böyle kuşkucu bir tavır takınmana gerek yok: Ben Komünist Partisi'nin komiserlerinden değilim. Sonra, beni iyi dinle: Parti'nin sana ihtiyacı yok. Sen Parti için yalnızca küçük bir zekâ sermayesisin. Zekâdan yana öylesine bolluk içindeyiz ki, nereye koyacağımızı bilemiyoruz, o da başka. Ama senin partiye ihtiyacın var."

Mathieu, "Demek benim iyiliğim için," diye tekrarladı. "Benim iyiliğim için..." Sonra birden, "Bak bana," dedi. "Senin... önerine hazırlıklı değildim, beklemiyordum bunu, beni apansız yakaladın... Şimdi... Bana ne düşündüğünü tam olarak söylemeni istiyorum. Biliyor musun, kendilerinden başka bir düşüncesi olmayan ve prensip olarak bana hayranlık duyan bir alay çocukla haşır neşirim ben. Hiç kimse bana benden söz etmiyor, ben kendim, bazen kendimi bulmakta zorluk çekiyorum. Şimdi söyle bana! Sence bir uca bağlanmalı mıyım?"

Brunet kuvvetle, "Evet Mathieu," dedi. "Bağlanmak zorundasın. Bu ihtiyacı sen de duymuyor musun?"

Mathieu kederle gülümsedi: İspanya'yı düşünüyordu.

"Sen kendi yoluna gittin," dedi Brunet. "Sen burjuva çocuğusun, bize öylece, kolayca gelemezdin; kendinden kurtulman, sıyrılman gerekti. Şimdi, artık serbestsin, özgürsün. Ama özgürlük kendini bir yere, bir şeye vermek, bir şeye bağlanmak için değilse eğer, o zaman ne işe yarar? Kendi kendinden kurtulmak, temizlenmek için otuz beş yıl verdin, sonuç ne oldu? Hiçlik, boşluk!" Dost bir gülümsemeyle devam etti: "Acayip bir herifsin, biliyor musun? Havada yaşıyorsun, bütün burjuva bağlantılarını kesip attın, proletarya ile de ilgin, bağlantın yok, uçuyorsun sanki: Sen varlığı olmayan bir yaratıksın bir 'yok'sun... Ama bu her zaman insana zevk veren bir duygu olmasa gerek."

"Hayır," dedi Mathieu, "her zaman zevk vermiyor insana."

Brunet'ye yaklaştı, omuzlarından tutarak kuvvetle sarstı; onu çok seviyordu.

"Seni kokmuş, yalancı, Bolşevik bozuntusu seni," dedi. "Seni hergele..."

Brunet muzip bir gülümsemeyle baktı: Mathieu'nün aklından geçenleri biliyordu.

"Özgür olabilmek için her şeyden vazgeçtin," dedi. "Şimdi bir adım daha at, özgürlüğünden vazgeç: O zaman her şeyi yeniden kazandığını göreceksin."

Mathieu, "Vaaz eden bir papaz gibi konuşuyorsun," dedi. "Ama bu bir özveri olmayacak, biliyorsun. Orada her şeyi bulacağımı biliyorum: et, kan, bütün o gerçek tutkular. Ama, bilmiyorum neden, ben en sonunda gerçeklik duygusunu kaybettim: Hiçbir şey bana tam olarak gerçek görünmüyor."

Brunet yanıt vermedi: tartıyordu. Uçuk kırmızı, uzun kirpikleri; çizgileri aşağı aşağı, etli, iri ve tuğla renginde bir yüzü vardı. Bir Prusyalıya benziyordu. Mathieu onu ne zaman görse, burun deliklerinde tuhaf ve biraz da ürkek bir merak duyar, usulca bir nefes alır ve birden bir hayvan kokusu alacakmış gibi beklerdi. Ama Brunet'nin kokusu yoktu.

"Sende bu gerçeklik var," dedi Mathieu. "Elini neye sürsen onda bir gerçeklik havası yaratıyorsun. Odama girdiğinden beri burası da gerçek görünüyor ve beni rahatsız ediyor."

Sonra birden, "Sen bir insansın," dedi.

Brunet şaşaladı.

"İnsan mı?" diye sordu. "Aksi biraz tuhaf olurdu doğrusu. Ne demek istiyorsun?"

"Söylediğimi: Sen, insan olmayı istedin! Seçtin!"

Kısa ve sert gerçeklerle düşünen, şekilli ve güçlü kaslarıyla bir erkek-insan; dümdüz, kapalı, kendine güvenen ayağı sapasağlam yere basan bir insan; sanatın, psikoloji ve politikanın o suçsuz görünüşlü oyunlarına kendini koyverip eriyemeyen bir erkek, tam bir erkek; yalnızca erkek. Ve Mathieu orada, onun karşısındaydı; kararsız, ihtiyarlayamamış, pişememiş, insanoğluna yakışmayan bin türlü sersemlikle kuşatılmış Mathieu. Düşündü: "Ben bir erkeğe, bir insana benzemiyorum."

Brunet kalktı, Mathieu'nün yanına geldi.

"İyi ya," dedi. "Sen de benim gibi yap, seni tutan yok ki! Bütün bir yaşamı böyle ikisi ortasında geçirebileceğini mi sanıyorsun?"

Mathieu ona kararsızlıkla bakıyordu.

"Öyle öyle, orası öyle," dedi, "ama eğer seçersem, mesela, sizinle birlikte olmayı seçersem, artık seçme olanağım kalmaz, değil mi?"

Brunet, "Artık seçme olanağın kalmaz," diye tekrarladı. Biraz bekledi, sonra, "Eee, sonra?" diye sordu.

Mathieu, "Bırak nefes alayım," dedi.

"Nefes almasına al, ama elini çabuk tut. Yarın ihtiyarlamış olacaksın, vazgeçemeyeceğin alışkanlıklar edineceksin, özgürlüğünün esiri olup kalacaksın. Hatta belki dünya bile çok geç kalmış olacak."

Mathieu, "Anlayamadım," dedi.

Brunet ona baktı ve çabukça, "Eylülde savaş çıkacak," dedi.

"Alayı bırak," dedi Mathieu.

"İnan bana, İngilizler bunu biliyor, Fransız hükümeti de biliyor; eylül ayının ikinci yarısında Alman orduları Çekoslovakya'ya girecek."

Mathieu, canı sıkkın, "Bunlara inanırsan..." dedi.

Brunet hayretle sordu:

"Ama nasıl oluyor da anlamıyorsun?" Sonra daha yumuşak ilave etti:

"Gerçekten, eğer anlayabilmiş olsaydın, ben şimdi burada oturup sana bir şeyler anlatacağım diye ter dökmezdim. Dinle bak: Sen de benim gibi haritada yeri olmayan herifin birisin. Diyelim ki, şimdiki yaşayışını sürdürürken, bir gün seni aldılar: Sabun köpüğü gibi sönüp gidersin kardeşim, otuz beş yıl, gelecek günlerin hayalini kurmuşsun, değil mi; bir şarapnel gelip tepende patladı mı, o güzel hayaller de patlayıp gider, ne olduğunu anlamadan öbür dünyayı boylarsın. Herhangi bir memurdun, gülünç bir kahraman olacaksın; bir şey anlamadan, Bay Schneaider'in Skoda fabrikalarındaki çıkarları uğruna, ölüp gideceksin. İşte bu..."

"Ya sen?" diye Mathieu sordu. Sonra gülümseyerek, "Sevgili kardeşim," dedi, "korkarım ki Marksizmin insanları şarapnellerden korumak gibi bir gücü yoktur."

Brunet, "Ben de ondan korkuyorum ya," dedi. "Beni nereye yollarlar, biliyor musun? Majino hattının önüne: Orası da tam mezbahaya dönecektir yani..."

"Eee, öyleyse?"

"Ama bu aynı şey değil, benimki önceden bilinmiş, önceden kabul edilmiş bir rizikodur. Hiçbir güç benim yaşantımın anlamını yok edemez, onu bir alınyazısı olmaktan çıkaramaz."

Heyecanla ekledi:

"Bütün arkadaşlarımınki gibi..."

Sanki gururlanarak günaha girmekten korkuyor gibiydi.

Mathieu yanıt vermedi, balkona çıkmış, parmaklığa yaslanmış, düşünüyordu: Söyledikleri doğru. Brunet haklıydı: Onun yaşamı bir alınyazısıydı. Yaşını, toplumdaki sınıfını, çağını, hepsini yüklenmiş, üzerine almış, beynine inecek demir bastonu, bağırsak-

larını parçalayacak Alman şarapnelini kendi seçmişti. Bir uca bağlanmış, özgürlüğünü feda etmişti, o artık bir askerdi yalnızca. Ve ona hepsini geri vermişlerdi, özgürlüğünü bile. "O benden çok daha bağımsız: Kendi kendisiyle barışık, Parti'yle barışık." Oradaydı, gerçekti, ağzında gerçek bir tütün tadıyla; onun, Mathieu'nün gözlerini dolduran iri hatları, renkleri, görebildiğinden daha da gerçekti. Ama bunun yanı sıra, bütün ülkelerin proletaryası ile birlikte, toprağa yayılmış, acı çekiyor ve çarpışıyordu. Şu anda, tam şu anda, Madrid'in kenar mahallelerinde insanlar vardı; gelişigüzel kurşuna dizilmeyi göze almışlardı; Yahudiler vardı, Avusturyalı Yahudiler, toplama kamplarında can çekişiyorlardı; Nankin'de, yıkıntılar arasında Çinliler vardı. "Ve ben buradayım, taptaze, kendimi özgür hissediyorum, beş-on dakika sonra şapkamı alıp çıkacağım ve Luxembourg'da gezmeye gideceğim." Brunet'ye döndü, acı bir bakışla ona baktı. "Ben bir sorumsuzum," diye düşündü.

Birden, "Valence'ı bombalamışlar," dedi.

"Evet, biliyorum. Koca kentte tek uçaksavar yoktu. Bombalarını çarşının üzerine boşaltıp, gitmişler."

Yumruklarını sıkmamıştı, o yumuşak tutumunu, uyur gibi konuşmasını değiştirmemişti, ama tepesine bomba yağan oydu; öldürülen, ağabeyleri, kız kardeşleriydi, çocuklarıydı. Mathieu bir koltuğa oturdu: "Koltukların insanı baştan çıkarır." Birden kalktı, masanın kenarına ilişti.

Brunet, "Söyle bakalım," dedi.

Onu gözlüyormuş gibi bir hali vardı.

"Söyleyeceğim... şanslı adamsın, Brunet."

"Komünist olduğum için mi?"

"Evet."

"Sen de aynı derecede şanslı olabilirsin! İnsan kendi istediği, seçtiği için komünist olur, değil mi?"

"Biliyorum. İşte sen seçebildiğin, isteyebildiğin için şanslısın."

Brunet'nin yüzü sertleşir gibi oldu.

"Yani sen, seçemediğini, isteyemediğini mi söylüyorsun?"

İşte, şimdi ona yanıt vermek gerekti. Bekliyordu: evet ya da hayır. Partiye girmek, yaşamına bir anlam vermek, erkekçe bir tavrı seçmek, inanmak, hareket etmek. Bu, kurtuluş olacaktı. Brunet gözlerini ayırmadan ona bakıyordu.

"Reddediyorsun?"

Mathieu umutsuz, "Evet," dedi, "evet, reddediyorum Brunet."

"Kendindeki en iyiyi, en güzeli bana ikrama gelmişti," diye düşündü. İlave etti:

"Ama belli olmaz. Biliyorsun ya, belki daha sonra..."

Brunet omuz silkti:

"Daha sonra ha? Eğer karar verebilmek için içinden gelmesini bekleyeceksen, çok beklersin dostum. Parti'ye girdiğim sırada ben tamamen inanmış mıydım sanıyorsun? İnanç, sonradan gelir insana."

Mathieu kederle gülümsedi, "Bilirim: Diz çök, inanacaksın! Belki de haklısın. Ama ben önce inanmak isterim."

Brunet sabırsız, "Tabii," dedi. "Hepiniz böylesiniz, siz, aydınlar! Her şey yıkılsın, dünyanın anası ağlasın, tüfekler kendi kendilerine savaşa gitsinler, siz orada oturmuş, gülümseyerek, rahat rahat, inanma hakkından dem vurun. Ah! Kendini benim gözlerimle bir an görebilseydin, çok az vakit kaldığını anlardın."

"Evet, anladım, çok az vakit kaldı. Peki sonra?"

Brunet öfkeyle dizini yumrukladı:

"İşte," dedi. "Bu kadar şüpheci olduğun için pişmanlık duyuyor gibiydin, ama işte aynı noktada ısrar ediyorsun. Bu senin manevi konforun benim anladığım. Birisi ona dokundu mu, hemen üzerine kapanıyorsun, tıpkı Jacques'ın paracıklarına yaptığı gibi."

Mathieu, usulca sordu:

"Öyle açgözlü mü görünüyorum şu anda?"

"Onu demedim..." diye söylendi Brunet.

Sustular. Brunet yumuşamış görünüyordu. Mathieu. Beni anlayabilseydi, diye düşündü. Doğruldu: Brunet'yi inandırmak, kendi kendini inandırmanın tek çaresiydi çünkü.

"Savunulacak bir şeyim yok," dedi. "Yaşayışımla övünecek halde değilim, param da yok. Özgürüm. O da beni boğuyor: İşte yıllar var ki, bir hiç uğruna özgürüm. Bir inanç uğruna bir tekme savurup onu cehenneme yollama arzusuyla kıvranıyorum. Sizinle yan yana çalışmaktan başka bir şey istemezdim, bu bendeki beni değiştirirdi, başka bir insan olurdum. Çünkü kendimi unutmaya ihtiyacım var. Hem sonra, ben de düşünüyorum ki insan, uğrunda ölümü göze alabileceği bir şey bulmadığı müddetçe, insan değildir, adam değildir."

Brunet başını kaldırmış, yeniden onun gözlerinin içine bakıyordu:

"İyi ya, o halde?"

"O halde! Görüyorsun işte: Ben bağlanmak istemiyorum, bunun için yeter sebep göremiyorum kendimde. Ben de sizin gibi, aynı şeylere, aynı insanlara karşıyım, ama sizin kadar değil. Elimden gelmiyor, yapamıyorum. Yumruk sallayarak yürüyüşlere katılsam, boğazımı yırta yırta 'Enternasyonal'i söylesem ve bununla yetiniyorum, desem, kendi kendime yalan söylemiş olurum."

Brunet şu anda en önemli, en ağır, en köylü tavrını takınmıştı, koca bir kuleye benziyordu. Mathieu ona umutsuzlukla baktı:

"Beni anlayabiliyor musun, Brunet? Söyle, anlıyor musun?"

"Seni gerçekten anlayabiliyor muyum bilmem," dedi Brunet, "ama ne olursa olsun, kendini temize çıkarmaya uğraşma kardeşim, seni kimse suçlamıyor! Daha iyi bir fırsat için kendini saklıyorsun, bu senin en doğal hakkın. Bu fırsatın en yakın zamanda belirmesini dilerim."

"Ben de..."

Brunet ona merakla baktı:

"Sen de bunu dilediğine emin misin?"

"Evet, tabii."

"Öyle mi, iyi! Ama dileğinin pek çabuk gerçekleşeceğini sanmıyorum."

Mathieu, "Bunu ben de kendi kendime söyledim kaç kere," dedi. "Fırsatın hiç gelmeyeceğini, ya da çok çok geç geleceğini, ya da fırsat diye bir şeyin zaten var olmadığını çok düşündüm."

"O halde?"

"Eh, o halde... O zaman ben de zavallı sersemin biri olarak yaşamakta devam ederim."

Brunet kalktı, "İşte," dedi. "İşte! İşte arkadaşım, seni gördüğüm için gene de mutluyum."

Mathieu de kalkmıştı, "Hemen, böylece kalkıp gidemezsin. Birkaç dakikan daha vardır..."

Brunet saatine baktı.

"Geç bile kaldım," dedi.

Bir sessizlik oldu. Brunet terbiyeli bir tavırla bekliyordu. Hayır gitmesin. Onunla konuşmam gerek, diye düşündü Mathieu; ama söyleyecek bir şey bulamıyordu.

"Bana gücenmemelisin," dedi.

"Yok canım, ne diye güceneyim? Benim gibi düşünmek zorunda değilsin ki."

Mathieu, üzgün, "Hayır," dedi, "doğru söylemiyorsun. Ben sizleri bilirim: Sizin gibi düşünmek zorunda sayarsınız insanları, serserinin, hayvanın biri olmamak şartıyla tabii. Beni de serseri ve budala buluyorsun, ama söylemiyorsun; çünkü söylemekte yarar olmadığına inanıyorsun."

Brunet gülmeye çalıştı.

"Senin serseri olmadığını biliyorum. Yalnızca toplumdaki sınıfından, sandığım kadar kopmuş olmadığını düşünüyorum."

Konuşurken kapıya doğru yürümüştü. Mathieu, "Bu sabah beni berbat halde gördüğün için buraya, beni görmeye ve bana yardım

elini uzatmaya gelmen beni ne kadar sevindirdi, bilemezsin," dedi. "Haklısın, Brunet, biliyor musun? Haklısın, yardıma ihtiyacım var. Ama senin yardımına... Kral Marx'ınkine değil. Seni daha sık görmek, seninle uzun uzun konuşmak isterim, bu mümkün değil mi?"

Brunet gözlerini ondan kaçırdı.

"Ben de isterim," dedi. "Ama o kadar az vaktim oluyor ki."

Mathieu düşündü: "Gayet tabii. Bu sabah bana acımıştı, ben onun duygularını ters çevirdim. Şimdi gene birbirine yabancı iki insan olduk. Onun değerli vakti üzerinde benim en küçük bir hakkım yok artık..." Düşünmeden, söyleyiverdi:

"Brunet, unuttun mu? Sen benim en iyi arkadaşımdın."

Brunet kapının tokmağıyla oynuyordu.

"Ya bugün buraya niçin geldim sanıyorsun? Eğer önerimi kabul etseydin, birlikte çalışabilecektik..."

Sustular. Mathieu, "İçi içini yiyor," diye düşündü, "bir an önce gitmek istiyor." Brunet, ona bakmadan devam etti:

"Ben seni severim," dedi, "seni beğenirim de. Yüzünü, sesini, ellerini severim, sonra aramızda anılar var. Ama ne yapalım ki bu, işimiz açısından hiçbir anlama gelmez şu anda benim dostlarım, Parti arkadaşlarımdan ibarettir. Onlarla ortak olduğumuz, paylaştığımız tüm bir dünya var aramızda."

Mathieu, "Benimle aranda paylaşılmış bir şey kalmadığına mı inanıyorsun?" diye sordu.

Brunet yanıt vermeden omuzlarını kaldırdı. Bir sözcük, yalnızca küçük bir kelime söyleyebilirdi ve Mathieu o kelimeyle her şeyi yeniden bulmuş olurdu, Brunet'nin dostluğunu, yaşaması için gerekli nedenleri. Bu uyku kadar rahat, uyuşturucu, unutturucu bir şeydi. Mathieu birden ayıldı, "Seni tutmayayım," dedi. "Vaktin oldukça beni görmeye gel."

"Elbette. Sen de, eğer fikrini değiştirecek olursan, iki satır yazarsın bana."

"Tabii," dedi Mathieu.

Brunet kapıyı açmıştı. Mathieu'ye gülümsedi ve çıktı. Mathieu, "En iyi arkadaşımdı," diye düşündü.

Gitmişti. Bir gemici gibi elini kolunu sallayarak, yalpa vura vura sokaklardan yürüyordu ve sokaklar birer birer gerçekleşiyordu. Ama odanın gerçekliği onunla birlikte yok olmuştu. Mathieu baştan çıkarıcı yeşil koltuklarına, iskemlelerine, yeşil perdelerine baktı; "Gelip benim koltuklarıma oturmayacak, parmakları arasında sigarasını çevirerek perdelerime bakmayacak," diye düşündü; oda, yoldan otobüsler geçtikçe titreyen yeşil bir aydınlıktan ibaretti. Mathieu pencereye doğru yürüdü, parmaklığa yaslandı. Düşü-

nüyordu: "Kabul edemezdim," ve arkasında oda kıpırtısız, durgun bir su gibiydi, yalnızca başı suyun dışındaydı, sokağa bakarak düşünüyordu: "Gerçek mi? Gerçekten kabul edemez miydim?" Uzakta bir küçük kız ip atlıyordu, ip başının üstünde kocaman bir kulp gibi halkalanıyor, sonra ayaklarının altında toprağı savuruyordu. Bir yaz ikindisi: Işık, sonsuz bir gerçek gibi soğuk ve hareketsiz, sokağa, damların üzerine yığılıp kalmış. "Bir serseri, bir hayvan olmadığım kesin mi? Koltuk yeşil, ip kızın başının üstünde bir kulba benziyor, bunlar tartışılmayacak kadar gerçek. Ama iş insanlara geldi mi, her şey tartışılabilir, onların yaptıkları anlatılır açıklanır, ister yüksek sesle, ister alçak sesle. Reddettim, çünkü özgür kalmak istiyorum: İşte bunu böyle açıklayabilirim. Ya da, birtakım inançlarım var, diyebilirim; yeşil perdelerimi seviyorum, akşamları balkonumda oturup hava almayı seviyorum ve bunların değişmesini istemiyorum, diyebilirim; kapitalistlere kızmaktan hoşlanıyorum, onların yok edilmesini istemiyorum, çünkü onlar yok olursa kızacak bir şeyim kalmayacak; öfkeli ve yalnız yaşamaktan, hayır demekten, her zaman, her şeye hayır demekten hoşlanıyorum ve yaşanabilir bir dünya kurulmasından korkuyorum, çünkü orada evet demekten ve başkaları gibi hareket etmekten gayrı yapacak bir işim olmayacak, diyebilirim. Yüksek sesle ya da alçak sesle: Ama kararı kim verecek? Brunet kararını verdi: O benim bir serseri, bir hayvan olduğumu düşünüyor. Jacques da. Daniel de: Hepsi benim serserinin, hayvanın biri olduğumda kararlı. Zavallı Mathieu, boku yedi o, serseri oldu, ipsizin biri oldu. Ben, onlara, hepsine karşı, ne yapabilirim? Karar vermek gerek, ama neye karar vereceğim?"

Az önce hayır dediği zaman kendini içten sanıyordu, acı, ıstırap veren bir heyecan ta kalbinden yükselmişti. Ama kim, kim bu kör edici aydınlıkta heyecanın en küçük bir zerresini bile içinde saklayabilirdi? Bu bütün umutların sona erdiği ışıktı, dokunduğu her şeyi sonsuzluğa mahkûm ediyordu. Küçük kız sonsuzluğa kadar ip atlayacak, ip sonsuzluğa dek başının üstünde bir kulp gibi halkalanacak, sonra ayaklarının altındaki toprağı sonsuzluğa dek savuracaktı. Mathieu sonsuzluğa kadar seyredecekti onu. Neye yarardı ip atlamak? Neye yarardı? Özgür olmaya karar vermek neye yarardı? Bu aynı ışığın altında insanlar, Madrid'te, Valence'da pencerelerinin demirine yaslanmış, sonsuz ve kimsesiz sokaklara bakarak: Neye yarar? diye düşünüyorlardı. Savaşa devam etmek neye yarar? Mathieu odasına döndü, ama ışık onun ardı sıra içeri girmişti. Koltuğum, eşyam. Masasının üzerinde yengeç biçiminde bir tabla vardı. Mathieu onu canlıymış gibi iki parmağıyla tutarak kal-

dırdı: Yengeç biçimindeki tabla. Neye yarar? Neye yarar? Yengeci masanın üzerine bıraktı ve karar verdi: Ben sıfırı tüketmişim.

IX

Saat altıydı, Daniel bürodan çıkarken bekleme odasındaki aynaya bakarak düşünmüştü: "Gene başlıyor." Ve korkmuştu. Réomur Sokağı, tavanı göğe açık bir koridor gibiydi, duyulmayan, kayboluveren adımlarla yürünen bir koridor. Akşam, sokağın iki yanındaki işhanlarını boşaltmıştı; yapıların kararmış camlarının ardında tanıdık hayaller bulunması korkusu yoktu artık. Daniel'in rahatlayan bakışları, iki yanlı dimdik yükselen delik deşik taş duvarların arasından geçiyor, sokağın ufuktan alıp hapsettiği ince, uzun, pembe ve kubbeli gök parçasına kadar gidiyordu.

Saklanmak kolay değildi, Réomur Sokağı için bile fazla göz alıcıydı. Mağazalardan çıkan iri, çok boyalı birkaç kadın açgözlü bakışlarla onu süzdüler, Daniel birden bedenini olduğu gibi duydu. "Orospular!" diye dişlerini gıcırdattı. Kokularını duymaktan korkuyordu: Kadınlar, yıkansalar da, gene kokarlardı. Neyse ki bu sokakta onlara çok rastlanmazdı, burası kadınlara göre bir sokak değildi ve erkekler ona aldırış etmiyorlardı. Yürürken gazetelerini okuyor, yorgun hareketlerle gözlük camlarını temizliyor ya da boşluğa bakarak tuhaf bir şaşkınlıkla gülümsüyorlardı. Bu, biraz seyrek de olsa gene bir kalabalıktı, ağır ağır akıyor, toplumun ortak alınyazısıyla eziliyordu sanki. Daniel bu ağır akışa ayak uydurmuştu, bu adamların uykulu, şaşkın gülümseyişini belirsiz, korkulu alınyazısını paylaşmış, kalabalığın içinde kendini kaybetmişti: Daniel'den, çığ içindeki bir taneciğin yuvarlanışından doğan sağır bir gürültü kalmıştı geriye; o şimdi unutulmuş, gözden silinmiş, ıssız bir kıyı gibiydi: "Marcelle'e erken gitmek istemiyorum. Biraz yürümeye vaktim var."

Doğruldu, dimdik ve pervasızdı, kendini bulmuştu, kendini asla uzun zaman kaybedemezdi. "Biraz yürümeye vaktim var." Bu, Kermes'e kadar bir gidip dolaşmaya vaktim var, demekti gerçekte. Daniel epeydir kendini oyalayacak bir şeyler yapmamıştı. Zaten, düşünmek bile gerekmez; Kermes'e mi gitmek istiyordu, öyleyse giderdi. Giderdi, çünkü kendini oraya gitmekten alıkoymak için en küçük bir istek duymuyordu: Bu sabah kediler, sonra Mathieu, sonra dört saatlik iç sıkıcı çalışma ve hepsinin üstüne, gece Marcelle, dayanılır gibi değildi. "Biraz acısını çıkarmalıyım!"

Marcelle, Marcelle bir bataktı. Saatler süren vaaza katlanıyor,

dinliyor ve evet, diyordu; evet, evet, her zaman evet ve fikirler kafasının içinde kayboluyor, yok oluyordu. O yalnızca görünen, dokunulan varlığıyla vardı. Bir budallayla biraz oynamak fena olmazdı; bir ip bağlardı insan, ipi koyverirdi; o , kursaktan yapılmış eski zaman balonları gibi kocaman ve hafif, havaya yükselirdi; sonra ip çekilince geri döner, yerlerde, ipin her hareketiyle sıçrayıp hoplayarak, şaşkın, budala, yuvarlanır dururdu. Ama bu oyunu her seferinde bir başkasıyla oynamak gerekti; yoksa insan usanır, tiksinirdi. Hem şimdi Marcelle çürümüş gibi kokuyordu mutlak, odasında durulmazdı. Zaten her zaman, içeri girdiniz mi, nefesinizi tutmak zorunda kalırdınız. Gerçekte odada koku falan yoktu, ama insan gene de tam inanamazdı, nefes borularının ta içinde, derinliklerinde bir küçük kuşku kalırdı ki, bu, astım yapardı, insanda. Kermese gideceğim. Böyle, bin dereden su getirmeye ne lüzum var? Bu çok doğal bir şeydi: Orada müşteri peşinde dolaşan karı kılıklı oğlanları seyredecekti. Sébastopol Bulvarı'ndaki Kermes kendi alanında ünlü bir yerdi, Durat Şirketi'nin kontrolörü sonradan öldürdüğü o küçük orospuyu orada tavlamıştı. Orada, para makinelerinin önünde siftinerek müşteri bekleyen sıska oğlanlar Montparnasse'taki meslektaşlarından çok daha gülünçtü: Bunlar ayaküstü pazarlıkla ayarlanan oğlanlardı; yontulmamış, daha doğrusu ters taraflarından yontulmuş, kabadayılığa özenen, kırıcı, pis, çatlak sesli, miskince bir sinsilikle sokulgan, yalnızca bir on frank ve bir akşam yemeğine fit olmaya hazır piçler... Ve sonra bunların müşterileri: İnsanın baktıkça gülesi gelirdi: Özentili yumuşak, kıvıl kıvıl; sesleri bal gibi tatlı, bakışları alçakgönüllü, kışkırtıcı, baştan çıkarıcı... Daniel onların o hor görülmüş, aşağılanmış, ürekkliklerine dayanamıyordu, hep mahkeme karşısında suçunu kabul etmiş gibi bir halleri vardı. Hep onları dövesi gelirdi; kendi kendini suçlamış, mahkûm etmiş bir adam, çileden çıkarırdı insanı; insan onu biraz daha ezmek, içinde bir yerde kalmış son bir gurur döküntüsü varsa onu da ufalayıp yok etmek için tepesine vurmak, çiğnemek isterdi. Daniel parmaklıklara dayanarak durur, kımıldamadan onların genç sevgililerinin alaycı ve tembel bakışları karşısında çalım satıp kos koslanmalarını seyrederdi. Onlar, Daniel'i sevgililerine göz koymuş bir rakip ya da oradaki orospulardan birinin pezevengi sanarak sinirlenirlerdi, onların bütün keyfini kaçırmış olurdu.

Daniel birden içinde bir sabırsızlık duydu ve adımlarını sıklaştırdı. "Gene şenlik var!" diye düşünüyordu. Boğazı kupkuruydu, çevresinde kuru hava yanıyordu. Gözleri bir şey görmez olmuştu, bakışlarının önünde bir leke belirmişti; kalın, yumurta sarısı bir aydınlığın anısı olan bir leke; içinden bu iğrenç aydınlığı itmek, ama aynı

anda onu yakalamak geliyordu. Görmek istiyordu, ama o uzaktaydı, alçak duvarların arasında bir mahzen kokusu gibi dalgalanıyordu. Réomur Sokağı bir anda yok olmuştu, şimdi önünde yalnızca engeller vardı: ağır ağır yürüyen insanlar. Bu bir korkulu rüyaya benziyordu, ama korkulu rüyalarında Daniel hiçbir zaman yolun sonuna varamazdı. Uçuk renkli göğün altında taş kesilmişçesine Sébastopol Bulvarı'na saptı, adımları yavaşlamıştı. Kermes: Kocaman levhayı hemen gördü ve gelip geçen arasında tanıdık bir yüz görmek korkusuyla bir an bakındıktan sonra rahatlayarak içeri girdi.

Bu, dar, uzun; duvarlarının koyu renkli sıvasıyla bir antreponun haşin çirkinliğini ve ekşimsi kokusunu almış tozlu, kocaman bir salondu. Daniel sarı aydınlığa daldı, ışık her zamankinden daha hüzünlü, daha kıvamlı, daha yapışkandı; günün aydınlığı salonun üzerine çökmüş, çöreklenmişti. Daniel için bu, deniz tutmasının rengiydi, ona Palermo'ya giden bir gemide hasta, bitkin geçirdiği geceyi hatırlatırdı: Gözüne bomboş görünen makine dairesinden koyu sarı, vıcık vıcık bir buğu yükseliyordu; hâlâ bazı geceler rüyasında görür, sıçrayarak ve kendini tanıdık bir karanlığın içinde bulunca sevinerek uyanırdı. Kermes'te geçirdiği saatler ona, o korkulu rüyadaki gibi, bir buhar makinesi piston kolunun değişmeyen, sağır vuruşlarıyla birlikte hızlanıyor gibi gelirdi.

Salonda duvar boyunca, dört yüksek ayak üzerine oturmuş kocaman kutular sıralanmıştı, bunlar oyun makineleriydi. Daniel hepsini ezbere bilirdi: futbol oyuncuları, ince bakır çubuklara takılı on altı tane küçük manken, polo oyuncuları, minyatür evler ve bahçeler arasındaki bezden bir yol üzerinde koşturulan beyaz madenden küçük otomobiller, mehtaplı bir gecede, bir damdaki beş kediyi vurup devirecek beş tabanca, elektrikli bir karabina, otomatik çikolata ve kolonya makineleri. Salonun dibinde üç sıralı dizilmiş "kinerama"lar duruyordu, iri siyah harflerle filmlerin adları yazılmıştı: Yeni evliler, çapkın hizmetçi kız, güneş banyosu, yarıda kalan zifaf gecesi. Gözlüklü, efendiden bir adam, sinsi adımlarla makinelerden birine sokuldu, deliğe parayı atıp beceriksiz bir aceleyle gözlerini mika kaplı deliklere yapıştırdı. Daniel bunalmıştı: sıcaktan, tozdan; öte yandan duvara tekdüze bir ritimle vurmaya başlamışlardı. Döndü ve sol tarafta fare kapanını gördü: Üstü başı hırpani genç çocuklar zenci boksörün, karnının ortasında deri bir yastıkla bir kadran bulunan dev mankenin çevresine toplanmışlardı. Dört çocuktu: biri sarışın, biri kızıl saçlı, ikisi esmer; ceketlerini çıkarmışlardı, kolları dirseklerine kadar sıvalı, küçük ve sıska pazılarıyla deri yastığa öfkeli yumruklar indiriyorlardı. Daniel'e kaçamak bir bakış fırlattıktan sonra, daha da hevesle yumruklama-

ya devam ettiler. Daniel, onlara yanlış kapı çaldıklarını anlatmak için dik dik baktı ve sırtını döndü. Sağda kasanın yanında, arkadan gelen aydınlıkta ince uzun, benzi kül gibi bir genç adam gördü; üzerinde bumburuşuk bir ceket, içinde pijama ceketi ve ayağında lastik çizmeler vardı. Onun müşteri avına çıkan oğlanlardan olmadığı besbelliydi; oradakilerin hiçbirini tanımıyordu, gelişigüzel girivermişti içeri -böyle değilse eğer, Daniel kellesini verirdi- ve kendinden geçmiş, otomatik vinç kutusunu seyrediyordu. Birkaç saniye sonra, vitrinin arkasında, renkli kâğıtlara sarılı şekerlerin arasında yatan cep feneriyle fotoğraf makinesinin çekiciliğine dayanamamış olacak ki, sessiz adımlarla makineye yaklaştı, yüzünde sinsi anlamlarla delikten içeri para attı, sonra geri çekilerek gene düşündüklerine döndü; ince uzun parmakları dalgın hareketlerle burun kanatlarını okşuyordu. Daniel çok tanıdık bir ürpertinin ensesinde dolaştığını duydu: Kendini seviyor, diye düşündü; kendine dokunmaktan zevk alıyor. En merak uyandırıcı, en çekici olanlar bunlardı işte.

En basit hareketlerle bilinç haline gelmemiş, gizli bir beğenilme isteğini, kendi kendine karşı duyulan derin ve sır dolu bir aşkı dile getirirlerdi. Genç adam makinenin kollarını yakalamış, vinci usta bir hareketle çeviriyordu. Vinç tutuk ve felçli zorlanmalarla, gıcırdayarak kendi üzerinde döndü, makine bütünüyle sallanmıştı. Daniel onun elektrik fenerini kazanmasını istiyordu, ama makine bir yerinden, güdük ve budala görünüşleriyle kurufasulye tanelerine benzeyen bir avuç renk renk şeker akıttı. Genç adamın hevesi kırılmışa benzemiyordu, ceplerini karıştırdı, bir yirmi beşlik daha çıkardı. Daniel, "Cebindeki son metelikleri harcıyor," diye düşündü. Yemin ederim ki dün geceden beri açtır. Ama yok, olmaz! Bunu yapamazdı, bu incecik, çekici, yalnızca kendi kendisiyle ilgilenen varlığın ardında yoksullukların, umut ve özgürlüklerin sır dolu dünyasını arayamazdı. Bunu yapamazdı bugün. Bu cehennemin ortasında, bu ölümü düşündüren aydınlıkta, duvara vurulan sağır darbeler kulaklarımda uğuldarken; sonuna kadar dayanacağıma yemin ettim ben! Ama buna karşın Daniel, bu makinelerden birinin karşısında yapışıp kalmanın, ağır ağır cebindeki tüm paranın akıp gittiğini duymanın, sonra boğazı öfke ve şaşkınlıkla kupkuru, tekrar, tekrar ve tekrar saldırmanın ne demek olduğunu çok iyi anlıyordu: Daniel bu kahredici baş dönmesini iyi bilirdi. Vinç, cakalı ve ağır hareketlerle gene dönmeye başlamıştı: Bu beyaz nikel cilalı makinenin kendinden memnun bir hali vardı. Daniel korkmuştu: Bir adım attı, elini genç adamın koluna koymak -kumaşı sert, kırpık kırpık, avcunun içinde duyar gibi oluyordu- ve ona, "Artık oynama!" demek is-

teğiyle kıvranıyordu. Korkulu rüya gene başlayacaktı: bu sonsuzluk duygusu, bu duvarın ardındaki zafer tam-tamları ve içinden yükselen, kabaran, bu her şeyden vazgeçmiş keder dalgasıyla; bu tanıdık, tükenmeyen keder, her şeyi, her şeyi örtecek, kaplayacaktı ve ondan kurtulabilmek için günlerle, gecelerle acı çekecekti. Ama içeri bir adam girdi ve Daniel kurtuldu: Doğruldu, dikildi ve kahkahayla gülesi geldi; "İşte geldi," diye düşündü. Biraz şaşkındı, ama gene de sevinmişti, çünkü sonuna kadar dayanabilmişti.

Adam coşkulu bir aceleyle, gövdesi dimdik, yalnızca dizlerini yumuşak hareketlerle bükerek yürüyordu. Daniel, "Sen korse giymişsin, ahbap," diye düşündü. Elli yaşlarında bir adamdı, yaşamın yoğurduğu yüzünde halden anlar bir ifade vardı, sinekkaydı tıraş olmuştu, beyaz saçlarının altında şeftali yumuşaklığındaki derisi pespembe görünüyordu, hafif kemerli güzel bir burnu ve bu yüze göre çok sert, çok miyop bakışları vardı: Rastlantının bakışlarıydı bunlar. Girişi salonda heyecan yaratmıştı: Dört küçük haydut aynı günah kokan masumiyetle dönüp baktılar ve sonra dev zencinin karnına yumruk sallamaya devam ettiler, ama akılları başka yerdeydi. Adam bir an, içinde biraz da sertlik okunan ölçülü bakışlarını bu yüzlerde dolaştırdı, sonra döndü ve futbol oyununa doğru yürüdü. Demir çubukları çevirdi ve onu oraya iten çocuksu hevesle alay eder gibi gülümseyerek küçük mankenlere baktı. Daniel gülümseyişi gördü ve ta kalbine bir bıçak yemiş gibi oldu; bütün bu kaçamak davranışlar, bu yalanlar onu iğrendiriyor, onda kaçıp gitme isteği uyandırıyordu. Ama bu bir an süren bir duyguydu: Fark etmeden, elinde olmadan yapılmış bir kaçma hamlesiydi, buna alışıktı. Parmaklığa rahatça yaslandı ve adama anlamlı bir yüzle baktı. Sağında, pijama ceketli genç cebinden üçüncü bir yirmi beşlik çıkarmış ve vincin çevresindeki küçük ve sessiz manevrasına yeniden başlamıştı.

Yakışıklı ihtiyar oyun kutusuna doğru eğilmişti, küçücük tahta futbolcuları parmaklarıyla okşuyordu: Hemen harekete geçip değerini yitirmek istemiyor, beyaz saçları ve açık renk güzel giysisiyle bu genç sinekleri üzerine üşüştürecek kadar çekici bir pasta olduğunu biliyordu anlaşılan. Gerçekten, zenci boksörün önündeki grupta birkaç dakika süren gizli bir görüşme oldu, sonra sarışın küçük arkadaşlarından ayrıldı, ceketini giymemiş, omuzlarına atmıştı, elleri ceplerinde, salına salına adama yaklaştı. Korkak ve tetikte bir hali vardı, kalın kaşlarının altından bakan gözlerinde bir köpeğinkini andıran manalar parlıyordu. Daniel oğlanın etli sağrılarına, acemi bir sakalın gölgelediği kocaman, sağlıksız kül renkli köylü yanaklarına tiksintiyle baktı. "Bir kadın bedeni bu," diye düşündü. "Ekmek hamuru gibi yoğrulur..." Yakışıklı ihtiyar onu evi-

ne götürecek, yıkayacak, sabunlayacak, belki kokular da sürecekti. Düşüncelerinin burasında Daniel içindeki öfkenin yeniden kabardığını duydu: "Bok soyları!" diye söylendi. Genç çocuk yakışıklı ihtiyarın birkaç adım ötesinde durmuştu, o da birden futbol kutusuyla ilgilenmiş görünüyordu. İkisi de eğilmişler, birbirleriyle ilgilenmez görünerek, demir çubuklara meraklı gözlerle bakıyorlardı. Genç adam birkaç saniye sonra içinden bir karara varmış göründü: Bir düğmeyi çevirdi ve çubuklardan birini döndürdü. Dört küçük futbolcu birden yarım daire şeklinde toplandılar, başları aşağıda, ayakları yukarıda, durdular.

Yaşlı adam, tatlı bademyağı gibi sesiyle sordu:

"Oynamasını biliyor musunuz? Bana da anlatsanıza, ben hiç bilmiyorum."

"Şuraya para koyarsınız, sonra çekersiniz. Küçük küçük toplar çıkar alana, onları şu delikten içeri atmak gerek."

"Ama iki kişi gerek değil mi? Ben topu hedefe yollamaya çalışacağım, siz de engel olmaya."

"Öyle," dedi genç çocuk. Sonra anlattı: "Siz bu uçta duracaksınız, ben bu uçta."

"Benimle bir el oynamaz mısınız?"

Genç çocuk, "Peki oynayalım," dedi.

Oynadılar. Adam, "Delikanlı ne kadar ustasınız," dedi. "Her seferinde kazanıyorsunuz. Nasıl yapıyorsunuz bunu, bana da öğretsenize."

Çocuk, alçakgönüllülükle, "Alışkanlık," dedi.

"Ya, demek her zaman oynuyorsunuz. O halde sık sık buraya geliyorsunuz. Bazı günler geçerken ben de şöyle bir uğrarım, ama bugüne dek size rastlamadım, görseydim, unutmazdım. Evet, tabii unutmazdım, belleğim güçlüdür, sizin ise unutulmayacak kadar değişik bir yüzünüz var. Tourangesulü müsünüz?"

Çocuk şaşkın, "Evet, tabii," dedi.

Adam oyunu bırakmış, çocuğa doğru eğilmişti.

Delikanlı saf bir tavırla, "Oyun bitmedi ki," dedi, "beş topunuz daha var."

"Evet, sonra gene oynarız. Eğer içiniz sıkılmazsa biraz konuşalım sizinle."

Genç yapmacık bir neşeyle gülümsedi. Adam onun yanına gidebilmek için dönmek zorundaydı, geçerken başını kaldırdı ve gözleri Daniel'in bakışlarıyla karşılaştı. Daniel yüzünü buruşturdu, adam hemen gözlerini kaçırdı ve birden ürkmüş göründü, bir keşiş gibi ellerini ovuşturuyordu. Çocuk bir şey fark etmemişti, ağzı açık gözleri bomboş ve ilgisiz, ona söz söylenmesini bekliyordu. Kısa bir

sessizlik oldu, sonra adam etkileyici bir sesle, usul usul ve Daniel'den yana bakmadan konuşmaya başladı. Daniel kulaklarını dikti, ama "villa" ve "bilardo"dan başka bir şey duyamadı. Oğlan inanmışçasına başını sallıyordu.

Yüksek sesle, "Bütün para isterim," dedi.

Adam yanıt vermedi ve Daniel'e kaçamak bir bakış fırlattı. Daniel içinin kupkuru, ama zevk verici bir öfkeyle ısındığını hissetti. Buradan çıkışın bütün yöntemlerini biliyordu: Birbirlerine hoşçakal diyecekler ve önce yaşlı adam, acele adımlarla yürüyüp gidecekti. Çocuk ilgisiz bir tavırla arkadaşlarının yanına dönecek, zencinin göbeğine birkaç yumruk daha sallayacak, sonra şöyle bir eyvallah deyip ayaklarını sürüye sürüye çıkacaktı: İşte asıl onun peşi sıra gitmek gerekti. Ve yakışıklı ihtiyar, yan sokakta bir aşağı bir yukarı dolaşarak küçük sevgilisini beklerken, birden onun ensesinde Daniel'i görecekti. Ne heyecan! Daniel düşündükçe şimdiden keyifleniyor, kurbanının ince ve yıpranmış yüzüne bir celladın iştahlı gözleriyle bakıyordu. Elleri titriyordu, şu boğazı da böyle kupkuru olmasa mutluluğu tamamlanacaktı, ama susuzluktan ölüyordu. Fırsatını bulursa, ahlak zabıtası numarası yapacaktı onlara, ihtiyarın adını sanını sorabilir, onun korkudan ödünü patlatırdı: "Eğer benden hüviyet sorarsa, ben de polisten aldığım izin kâğıdını gösteririm."

Utangaç bir ses, "Bonjour, Monsieur Lalique," dedi.

Daniel sıçradı: Lalique ara sıra kullandığı bir kaçamak adıydı. Birden dönerek çıkıştı:

"Ne işin var burada? Sana buraya adımını atmayacaksın demedim mi?"

Bobby'ydi bu. Daniel onu bir eczacının yanına koymuştu. İrileşmiş, şişmanlamıştı, yepyeni hazır alınmış giysisinin içinde hiç de çekici görünmüyordu. Bobby başını bir yana eğmiş, çocuk gibi bakıyor, Daniel'e, "Hu hu! Burdayım," der gibi, saf ve ürkek, gülümsüyordu. Bu gülümseme Daniel'in öfkesini son haddine çıkartmaya etti:

"Ne var, söylesene be!"

Bobby mız mız konuşmasıyla, "Üç gündür sizi arıyorum, Monsieur Lalique," dedi, "adresinizi bilmiyordum. Kendi kendime: Monsieur Lalique bu günlerde burayı bir dolaşmaya gelir, nasıl olsa dedim..."

"Burayı bir dolaşmaya gelir, ha? Miskin budala!" Kendinde Daniel'i düşünecek, hakkında fikir yürütecek yetkiyi buluyordu demek. Yapılacak şey yoktu ya da onu sümüklüböcek ezer gibi ezmek gerekti: Şu daracık alnın arkasında Daniel imgesi, bir ur gibi

göreklenip kalmıştı ve her zaman, orada yaşamakta devam edecekti. Daniel bütün öfkesine karşın kendini, bu yumuşak ve canlı izi ile birlikte, onunla ortak hissetti: Bobby'nin bilincine böyle yerleşip yaşayan kendisiydi.

"Çok çirkinsin," dedi, "şişmişsin, sonra bu ceket de sana hiç gitmemiş, nereden buldun bunu? Böyle görmemişler gibi giyinip kuşandığın zaman adiliğin, bayağılığın büsbütün ortaya çıkıyor."

Bobby alınmış görünmedi; gözlerini iri iri açmış, gülümsüyordu. Daniel bu yoksullara özgü hareketsiz sabırdan, bu lastik gibi yumuşak ve yapışkan gülümsemeden tiksiniyordu: Bu dudakları bir yumrukta parçalasa bile gülüş gene o kanlı ağızda yapışık duracaktı herhalde. Daniel kaçamak bir gözle yakışıklı ihtiyara baktı: ve onun artık kendisinden rahatsız olmadığını gördü, genç çocuğa doğru yaslanmış, onun sarışın başını gülümseyerek kokluyordu. Daniel hırsla, "Böyle olacağı belliydi," diye düşündü. "Bu bok çuvalını yanımda görünce beni de kendilerinden sandı. Pislendim gitti, kahrolası!" Bu ibneler arası masonluk havasından da nefret ediyordu: "Herkesi kendileri gibi sanırlar. Ben kendi hesabıma o kart zamparaya benzemektense gebermeyi tercih ederim."

Sert bir sesle çıkıştı:

"Ne istiyorsun? Seninle kaybedecek vaktim yok benim, işim var. Hem, biraz uzak dur, briyantin kokusundan burnumun direği kırıldı."

Bobby, telaşsız, "Affedersiniz," dedi. "Uzaktan, hiç de öyle acele işiniz varmış gibi görünmüyordunuz. Onun için yanınıza gelmeye cesaret..."

Daniel gülmekten katıldı.

"Anladık anladık," dedi "Çok naziksin. Yeni giysinle birlikte bir de yeni dil almışsın galiba. Ha?"

Bu alaylar Bobby'nin üzerinden kayıp gitti. Başını arkaya devirmiş, yarı kapalı gözkapaklarının arasından tavana yumuşak bir alçakgönüllülükle bakıyordu. "O zaman işte böyle kediye benzediği için hoşuma gitmişti." Daniel düşüncelerinin burasında delice bir öfkeyle yerinden sıçradı: O zaman! Evet, o zaman hoşuna gitmişti! Ama bu bütün ömrünce Bobby'nin onun üzerinde hak sahibi olmasını gerektirmezdi herhalde!

Yakışıklı ihtiyar şimdi genç arkadaşının elini babacan bir tavırla avuçlarına almıştı. Sonra yanağını okşayarak ayrıldı, Daniel'e göz kırpar gibi baktı ve dans eden, kıvrak adımlarla kalabalığa karıştı. Daniel ona dilini çıkardı, ama adam çoktan uzaklaşmıştı bile.

Bobby gülmeye başladı.

Daniel, "Ne oluyoruz?" diye sordu.

"Hiç! Şu kart herife dilinizi çıkardınız da." Sonra okşar gibi bir sesle devam etti: "Hiç değişmediniz Monsieur Daniel, çocuktan farkınız yok."

Daniel'in tüyleri diken diken oldu.

"Evet evet," dedi. Sonra birden kuşkulanarak sordu:

"Senin eczacı ne yapıyor? Yoksa onun yanında değil misin artık?"

Bobby, acınacak bir halde, "Hiç şansım yok," dedi.

Daniel ona tiksinerek bakıyordu.

"Ama orada göbek şişirmeyi bilmişsin," dedi.

Sarışın oğlan umursamaz bir tavırla Kermes'ten çıktı, geçerken Daniel'e sürtünmüştü. Öbür üçü de ardı sıra çıktılar, yüksek sesle gülüşüyor, itişip kakışıyorlardı. "Burada ne işim var benim?" diye düşündü Daniel. Gözleriyle pijamalı genç adamın kamburlaşmış omuzlarını, zayıf ensesini aradı.

"Hadi, söyle," dedi. "Ne yaptın? Bir şeyler mi aşırdın?"

"Karısının yüzünden," dedi Bobby. "Beni istemiyordu."

Pijamalı genç adam ortada yoktu. Daniel kendini birden yorgun ve boşalmış hissetti, kendi kendisiyle gene baş başa kalmaktan korkuyordu.

Bobby devam etti:

"Ralph'la görüşüyorum," diye bana tebelleş oldu.

"Seni Ralph'la görüşme diye uyarmıştım. Eşeğin biri o."

"İnsan iyi bir iş bulunca eski dostları ekmeli mi yani?" Bobby küskün bir sesle konuşuyordu: "Eskisi kadar sık görüşmüyordum," ama gene de büsbütün bırakmak istemedim. Karı, o hırsızın biri, diyordu, eczaneye adımını atmayacak," dedi. Ne yaparsın, kıskanç orospunun biriydi karı. Ben de onunla dışarıda buluşmaya başladım, beni yakalayamasın diye. Ama bir de, hani bir gün eczanede benim yanımda gördüğünüz o stajyer var." Bobby kızararak devam etti: "O hayvan da şey herhalde. Orada çalışmaya başladığım zaman, Bobby'ciğim aşağı, Bobby'ciğim yukarı, benden iyisi yoktu; ben ona s... tir çekene kadar. Sonra bana, ben seni nasıl olsa enselerim, dedi. Bir gün eczaneye geldi, ortalığı birbirine kattı, sözde bizi birlikte görmüş, çirkin bir durumdaymışız da sokaktan geçenler dönüp dönüp bize bakıyorlarmış. Kadın, ben sana ne dedim, dedi, onunla görüşmeyeceksin demedim mi, madem öyle, artık burada çalışamazsın. Ben de ona, madam dedim, eczanede sen emredersin, ama sokakta bana karışamazsın. İşte bu!"

Kermes boşalmıştı, duvarın arkasındaki sağır vuruşlar duyulmuyordu artık. Kasadaki kadın kalkmıştı, sarışın, şişman bir kadındı, otomatik kolonya makinelerinden birine giderek aynasına doğru eğildi, baktı, gülümsüyordu. Saat yediyi çaldı.

Bobby kendinden memnun, "Eczanede sen emredebilirsin, ama dışarıda bana karışamazsın, dedim," diye tekrarladı.

Daniel birden ayıldı, dudaklarının arasından:

"Yani, seni kapı dışarı ettiler, öyle mi?" diye sordu.

Bobby, kibirle, "Hayır," dedi, "ben kendim çıktım. Onlara, 'Ben gidiyorum,' dedim. Cebimde on para yoktu, ama ben gidiyorum, dedim, çıktım. Bana alacaklarımı bile vermediler, ama ne yapalım, Allah belalarını versin! İşte ben böyleyim. Şimdi Ralph'la kalıyorum. Gündüzleri uyuyorum, çünkü o geceleri odasına bir kadın alıyor. Çok zenginmiş. Yeni sevgilisi. Önceki geceden beri de yemek yemedim."

Daniel'e okşayan bir bakışla bakıyordu.

"Kendi kendime, Monsieur Lalique'i arayayım, dedim; o benim durumumu anlar."

Daniel, "Sersem sen de," dedi. "Ne yaparsan yap, beni ilgilendirmez. Sana iş bulalım diye bilmem neremizi yırtıyoruz, sonra sen daha ayına varmadan kendini kovdurmanın yolunu buluyorsun! Sonra, bir de sanıyorsun ki, anlattıklarını yutuyorum ha? Bir ayak üstünde bin yalan uydurursun sen."

Bobby, "İsterseniz gidin, sorun," dedi, "yalan söylemiş miyim, söylememiş miyim?"

"Kime soracağım?"

"Patronun karısına, kime olacak?"

Daniel, "Ha, başka işim kalmadı," dedi. "Oraya gidersem neler işiteceğimi biliyorum; zaten, artık seninle uğraşamam ben."

Birden kendini dermansız hissetti: "Gitmeliyim," diye düşünüyordu, ama bacakları tutulmuş gibiydi.

Bobby, ilgisiz bir tavırla, "Çalışalım dedik Ralph'la ikimiz," diye anlattı. "Kendi paramızla bir iş yapalım dedik."

"Ya, öyle mi? Sen de benden, ilk sermayeniz için yardım istemeye geldin, değil mi? Hadi hadi, bu masalları başkalarına yuttur. Söyle bakalım, kaç para istiyorsun?"

Bobby ağlamaklı, "Çok iyi kalplisiniz Monsieur Lalique," dedi. "Daha bu sabah Ralph'a söylüyordum, Monsieur Lalique'i bulayım, bak görürsün o beni sıkıntıda koymaz, diyordum."

"Kaç para istiyorsun?" diye Daniel tekrar sordu.

Bobby ezilip büzülmeye başladı, "Yani, acaba, siz bana biraz borç verebilseniz, ha? Ben size yılbaşından sonra öderim, yani, birinci ayın sonunda."

"Ne kadar?"

"Yüz frank."

"Pekâlâ," dedi Daniel. "Al, elli frank veriyorum sana! Şimdi yaylan bakalım."

Bobby parayı cebine attı, sonra, kararsız, karşı karşıya durup kaldılar.

Daniel, "Hadi defol," dedi. Bütün bedeni pamuktan yapılmış gibi yumuşamıştı.

Bobby, "Mersi Monsieur Lalique," dedi. Birkaç adım atarak gider gibi yaptı, sonra tekrar döndü. "Beni ya da Ralph'ı görmek isterseniz, Ours Sokağı 6 numarada oturuyoruz, altıncı kat. Siz Ralph için öyle düşünüyorsunuz, ama o sizi çok sever, biliyor musunuz?"

"Defol!"

Bobby geri geri giderek birkaç adım uzaklaştı, hâlâ gülümsüyordu, sonra arkasını döndü ve yürüyüp gitti. Daniel vince sokuldu ve baktı. Fotoğraf makinesiyle el fenerinin yanında, o ana kadar görmediği bir de dürbün duruyordu. Delikten bir yirmi beşlik attı ve düğmeleri gelişigüzel çevirdi. Vincin kolları şekerlerin arasında beceriksiz hareketlerle dolaşmaya başladı. Daniel avcuna dökülen beş-altı şekeri ağzına attı.

Güneş, kocaman siyah yüzlü binalara bir avuç altın serpmişti, gök altın yüklüydü sanki... Yumuşak ve akıcı bir gölge sokaklardan doğru yükselmeye başlamıştı, insanlar bu gölgenin okşayışlarıyla gülümsüyordu. Daniel ölesiye susamıştı, ama içmek istemiyordu: Geber geber susuzluktan! "Sonunda, kötü bir şey yapmış değilim ki..." Daha beterini yapmıştı: Kötü'nün eteklerine sürülmesine izin vermişti; her şeyi, isteklerini doyurmaktan başka her şeyi yapmıştı ve kendini tatmin etmek cesaretini bile gösterememişti. Şimdi de "Kötü"yü capcanlı bir kımıldanma olarak tüm bedeninde, tepeden tırnağa beraberinde taşıyordu, zehirlenmişti, gözlerinde hâlâ o sarımsı zevk artığı duruyor, her şeyi sarıya boyuyordu. Tutkuyla sarhoş olup kendini koyvermek ve böylece kendindeki "Kötü"yü tepelemek, yok etmek daha iyi değil miydi? Gerçek şu ki o, her an yeniden doğmaya hazır, bekliyordu. Ani bir hareketle dönüp arkasına baktı: "Nerede oturduğumu anlamak için peşime düşmüş olabilir!" diye düşündü. "Ah! Onu peşimde bir yakalasam, sokak ortasında gebertene kadar döverdim." Ama Bobby görünürlerde yoktu. Ralph'ın evinde. Ours Sokağı 6 numara. Daniel irkildi: "Şu adresi bir unutabilsem. Ne olursa olsun bu adresi unutmalıyım." Neye yarar? Unutamayacağını biliyordu.

Çevresinde kendi kendileriyle barışık, rahat insanlar gevezelik ediyorlardı. Bir ihtiyar karısına, "Ohoo," diyordu, "o savaştan önceydi. 912'de, 913'te. Ben daha Paul Lucas'ta çalışıyordum." Huzur! Onurlu, namuslu insanların, iyi niyetli insanların huzuru! Neden onlarınki "iyi" niyet de benimki değil? Nedeni yok, bu böyleydi, çaresi yoktu bunun. Şu gökte, şu ışıkta, şu doğa düzenindeki bir

şey böyle karar vermişti. Onlar da biliyorlardı haklı olduklarını ve gerçekten varsa, Tanrı'nın da kendilerinden yana olduğunu biliyorlardı. Daniel yüzlerine bakıyordu: Gösterişsizliklerine karşın ne kadar haşin görünüyorlardı. Bu insanların üzerine saldırıp onu paramparça etmeleri için bir işaret yeterdi. Ve gökyüzü, ışık, ağaçlar, bütün doğa onlara hak verirdi, her zaman olduğu gibi: Daniel "kötü" niyetli bir insandı.

Soluk yüzlü, çöküк omuzlu şişman bir kapıcı, kapısının önüne çıkmış, hava alıyordu. Daniel onu uzaktan gördü. "İşte, iyi niyet!" diye düşündü. Kapıcı bir sandalyeye oturmuş, ellerini bir Buda heykeli gibi karnının üzerinde kavuşturmuştu; gelip geçeni seyrediyor ve ara sıra başını sallayarak selam veriyordu. Daniel, "Şu herifin yerinde olmak!" diye hasetle düşündü. Biraz yaltaklanmayı severdi herhalde. Bunun dışında, doğa güçleri karşısında duyarlıydı, sıcak, soğuk, ışık ve yağmur, bunları duyardı. Daniel durdu: Uzun, bir hayvanınkine benzeyen kirpiklerin, dolu dolu yanaklarda yalancı bir onurla örtünmeye çalışan kurnazlığın büyüsüne kapılmıştı. Bundan ibaret kalana kadar, kafasının içinde tıraş kremine benzer bir avuç beyaz merhemden gayrı bir şey bulunmayacak hale gelene kadar aptallaşmak... Daniel, "Her gece mışıl mışıl uyuyordur," diye düşündü. Onu gebertmek mi istiyordu, yoksa bu düzenli, yasalara uygun ruhun içine sıcacık, sokulup girivermek mi, kendi de bilmiyordu.

Şişman adam başını kaldırdı ve Daniel yürüdü: "Şu yaşantımla işin çok uzun sürmeyeceğini umut edebilirim hiç olmazsa."

* * *

Çantasına kötü kötü baktı, elinde bunu taşımayı hiç sevmiyordu; bu ona bir avukat havası veriyordu. Ama çantayı eline boşuna almadığını, aksine, kendisine çok gerekli olduğunu hatırlayınca keyfi birden yerine geldi. Bu işin bazı tehlikeleri olduğunu kendinden saklamıyordu, ama serinkanlı ve sakindi, yalnızca belki biraz fazla acele ediyordu, o kadar. "Eğer kaldırımın kenarına on üç adımda varırsam..." On üç adım attı ve kaldırımın kenarında durdu, on üçüncü adımını öbürlerinden daha geniş atmıştı, eskrim yapar gibi öne sıçramıştı sanki. "Zaten hiç önemi yok," diye düşündü. İş olup bitti sayılır. Yanılmış olmasına olanak yoktu, bu çok matematik bir sonuçtu, hatta insan nasıl olup da şimdiye kadar kimse bunu akıl etmedi, diye şaşıyordu. Sertlikle, "Orası muhakkak," diye düşündü. "Hırsızlar çok enayi." Karşı kaldırıma geçti ve düşüncesini daha da geliştirdi: "Bu iş için çoktan bir örgüt kurabilir-

lerdi; sihirbazlar gibi, bir sendika kurabilirlerdi." Tekniğin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi için kurulmuş bir birlik, işte onlarda eksik olan buydu. Bir genel kurul, bir onur kurulu, gelenekleri ve kitaplığıyla... Tabii teknik ve öğretici filmler için bir de sinema salonu; filmlerdeki önemli kısımlar yavaş çekimle gösterilecek... Her teknik yenilik filme alınacak, teorisi plaklar vasıtasıyla anlatılacak ve, ve plağın üzerinde icat edenin adı yazılı olacak, bunlar sınıf sınıf ayrılacak tabii; mesela, sergi yoluyla hırsızlık, 1673 sayı numarasıyla ya da "Serguine yöntemi" adıyla kataloğa geçirilecekti. Buna "Kristof Kolomb'un yumurtası" adı da verilebilirdi. (Çünkü bu çok, çok kolay bir yöntem, ama akıl etmek gerek.) Boris küçük bir öğretici filme hayır demezdi herhalde. "Ama dur! Bedava tarafından hırsızlık psikolojisi dersleri de vermek gerek!"

Onun yöntemi tamamen bu psikolojiye dayanıyordu. Tek katlı, asma kabağı renginde bir kahvehane görerek gülümsedi ve birden Orléans Caddesi'nde olduğunu fark etti. Orléans Caddesi'nde, akşam saat yediyle yedi buçuk arası insanların bu kadar sevimli olmaları şaşılacak şeydi. Bu, biraz da ışıktan oluyordu herhalde; kırmızımsı, saydam bir tül gibiydi ışık. Sonra, Paris'in bir ucunda, ta kapıya yakın olduğunu hissetmek çok hoştu, yollar ayaklarınızın altında kentin ortasına, ticaretin kaynadığı eski sokaklara doğru akıyordu; Paris Hali'ne, Saint-Antoin'ın karanlık yüzlü kaldırımlarına. İnsan kendini uzak mahallelerin ve akşam saatlerinin yumuşak, kutsal yalnızlığı içinde, gurbette sanıyordu. İnsanların sokağa, bir arada olabilmek için çıktıklarını sanırdınız, birbirlerine çarpıp ittikleri zaman kızmıyorlardı, hatta, sanki bundan hoşlanıyorlardı. Sonra, vitrinlere çocuksu bir saflıkla ve ilgisizce, bakıyorlardı. Saint-Michel Bulvarı'nda da insanlar vitrinlere bakarlar, ama satın almak niyetiyle. Boris heyecanla, "Her akşam buraya geleceğim," diye karar verdi. Sonra, gelecek yaz, şu 48 devrimini çağrıştıran ve ikiz kardeşlere benzeyen üç katlı evlerden birinde bir oda tutacaktı. Ama bu pencereler hep böyle daracık idiyse, kadınlar sokağa, askerlerin başına attıkları koca somyaları bu pencerelerden dışarı nasıl çıkarabildiler acaba? "Pencerelerin çevresi, isten simsiyah olmuştu, bir yangının alevleri bunları yalamış, karartmış sanırdınız. Bu soluk, kirli duvarlardaki siyah delikler hiç de hüzünlü değildi, masmavi bir gökyüzünde fırtınadan artakalmış siyah bulut parçalarına benziyordu. Pencerelere bakıyorum, şu küçük kahvehanenin çatı katına çıkabilseydim, orada, odaların ucunda, ince uzun göller gibi parlayan aynalarıyla dolaplar görecektim; kalabalık benim içimden gelip geçiyor; ben, neden bilmem, muhafız kıtalarını, Kral Sarayı'nın altın yaldızlı parmaklıklarını, 14 Temmuz'u düşü-

nüyorum." Sonra birden, "O komünist herifin Mathieu'nün evinde ne işi vardı?" diye düşündü. Boris komünistleri sevmezdi, ona göre çok suratsızdılar komünistler. Hele o Brunet, gören papa sanırdı. Boris, "Beni sepetledi," diye düşündü. Alayla, "Beni resmen sepetledi herif," diye söylendi. Ve birden kötü olma arzusu onu kavradı, beynine takılıveren küçük ve hızlı bir vida gibi: "Belki Mathieu baştan sona yanıldığını anladı," diye düşündü, "anladı ve şimdi Komünist Partisi'ne girmek istiyor." Bir an, böylesine bir değişmenin hesaplanamayacak sonuçlarını düşünerek eğlendi. Ama hemen ardından ani bir korkuya kapıldı ve durdu. Hayır, Mathieu aldanmamıştı kuşkusuz, bu çok ağır, korkulu bir şey olurdu, hele şimdi, tam Boris gerçeği anlamışken –Boris'in felsefe kurlarındayken komünizme büyük sevgisi vardı– Mathieu gerçek özgürlüğün ne olduğunu anlatarak onu bu rüyadan uyandırmıştı. Genç adam hemen anlamıştı: İnsanların, her istediklerini yapabilmek gibi bir görevleri vardı; her istediklerini yapmak, keyifleri nasıl isterse öyle düşünmek, yalnızca kendilerine karşı sorumlu olmak ve bütün düşündüklerini ve var olan her şeyi, her an, yeniden söz konusu etmek, tartışabilmek. Boris yaşamını bunun üzerine kurmuştu ve büyük bir titizlikle özgürdü. Hele insanları her an yeniden tartıyordu, Mathieu ve Ivich'ten gayrı... Bu ikisi için düşünmek gerekmezdi, çünkü onların kusursuzluğunu baştan kabul etmişti. Özgürlüğe gelince, onu da çok düşünmeye gelmezdi, çünkü o zaman insan özgürlüğünü kaybederdi. Boris şaşkın bir tavırla alnını kaşıdı ve bu her şeyi yıkma hevesindeki dalgaların böyle ara sıra beyninde kabarıvermesinin nedenini düşünmeye çalıştı. Alaylı bir şaşkınlıkla, "Belki de için için çok kuşkucu bir karakterim var," diye düşündü. Çünkü nihayet, soğukkanlılıkla düşünürse insan, Mathieu'nün aldanmamış olduğunu görürdü, bu olacak şey değildi: Mathieu aldanacak adam mıydı? Boris yeniden keyiflendi ve çantayı elinde sallamaya başladı. Kendi kendine, çok kuşkucu olmanın ahlaka aykırı bir şey olup olmadığını soruyordu, bunu olabiliri ve olmayabiliriyle düşünmeye çalıştı, ama sonra araştırmalarını daha ileri götürmeye gerek görmedi: Mathieu'ye sorardı bunu. Boris, onun yaşında olanların kendi düşüncelerine çok fazla bel bağlamalarını, önem vermelerini yadırgardı. Sorbonne'da o gözlüklü, kekremsi, içi boş, École Normale ukalalarından çok görmüştü; bunların yedekte daima bir teorileri bulunurdu; şöyle ya da böyle, ama sonunda kesinlikle şapa otururlardı; hem sonra, her zaman ahmakça olmasalar bile bu teoriler daima iç sıkıcıydı. Boris'in en korktuğu şey, gülünç düşmekti; şapa oturmaktansa susmayı, boş kafalı görünmeyi yeğlerdi. Bu ona çok daha az ayıp geliyordu. İleride, ama çok sonra bu

iş elbet değişecekti, ama şimdilik o bunu, mesleği düşünmek olan Mathieu'ye bırakıyordu. Hem Mathieu'nün düşünmeye başlaması onun pek hoşuna giderdi: Mathieu kızarır, parmaklarına bakmaya başlar, biraz tekler, ama bu namuslu ve güzel bir çalışmadır. Bazen, istemediği halde Boris'in de aklına bir şeyler geldiği olur, Mathieu bunu fark etmesin diye elinden geleni yapar, ama hayvan herif hemen anlar, "Senin kafanın içinde bir şey var," diye başlayan sorularının ardı gelmezdi. Boris için bu bir işkenceydi, sözü değiştirmeye çalışır, ama beceremezdi; Mathieu bir konuya yapıştı mı, kene gibiydi. Boris pes eder, sonra gözlerini iki ayağının arasına diker, hele Mathieu'nün, sanki Boris dâhice bir fikir bulmakla övünmüş gibi, "Tümüyle aptalca, kafanızda beyin yerine et parçası mı var?" demesi pek gücüne giderdi. Keyiflenerek, "Hayvan!" diye tekrarladı. Şık bir eczanenin kırmızı, parlak duvarı önünde durdu ve kendi hayalini tarafsızlıkla seyretti. "Ben alçakgönüllüyüm be!" diye düşündü. Kendini sevimli bulmuştu. Otomatik baskülde, dünden beri kilo almış mıyım, diye tartıldı. Kırmızı bir ampul yandı, makine işledi ve Boris'in eline bir karton parçası tutuşturdu: Elli yedi buçuk kilo. Bir an şaşaladı: "Beş yüz gram almışım," diye düşündü. Ama elinde çantasını fark edince ferahladı. Baskülden indi ve yürüdü. Bir metre yetmiş üç boya elli yedi kilo, hiç fena değil. Boris pek keyifli bir günündeydi, içi ona kadife kaplıymış gibi geliyordu. Sonra dışında, ağır ağır kararan, kızıllaşan ışığı ve pişmanlık dolu kokularıyla içine işleyerek ona sürtünen şu bayatlamış günün melankolisi vardı. Şu biten gün, solgun bir göğün altında onu yalnız bırakarak çekilen bu tropik denizi, bu da bir duraktı, küçücük bir uğrak. Gece olacaktı. "Sumatra"ya gidecekti; Mathieu'yü görecek, Ivich'i görecek, dans edecekti. Sonra tam gündüzle gecenin kavuştuğu sırada yapılacak o marifet, o büyük iş vardı. Boris davrandı ve adımlarını sıklaştırdı: İşi biraz daha sıkı tutmak gerekiyordu. Hiç renk vermeyen, ağırbaşlı bir tavırla kitapları karıştıran ve özel dedektiflerden başka bir şey olmayan o herifler yüzünden. Garbure Kitabevi bu çeşit altı dedektif çalıştırıyordu. Picard jeoloji sınavında çaktığı zaman, evden harçlığını kestikleri için üç gün bu işte çalışmak zorunda kalmış, ama sonra tiksinerek vazgeçmişti; Boris de durumu Picard'dan öğrenmişti. Picard'ın anlattığına göre, görevi yalnızca gözcülük etmek değildi; ona, en umulmadık müşteriyi bile gözlemesini, mesela, tek gözlüklü, saf ve çekingen tiplerden biri kitap raflarına sokulur sokulmaz üzerine atılmasını ve garibi cebine bir kitap sokmakla suçlamasını emretmişlerdi. Tabii zavallılar neye uğradıklarını şaşırıyor, sonra uzun bir koridorun dibindeki loş yazıhaneye götürülüyor ve orada, polise verilme teh-

didiyle ve zorla yüz frankları kesiliyordu. Boris keyiflenmişti: Hepsinin öcünü alacaktı; hem de onu yakalayamayacaklardı. Heriflerin çoğu kendilerini savunmayı bilmez, diye düşündü; zaten kitap aşıran yüz kişiden sekseni bu işi hazırlıksız yapar. O hazırlıksız değildi; evet, her şeyi bilmiyordu, ama bildiklerini metotlu bir çalışmayla öğrenmişti. Zira kafasıyla yaşayan bir insanın, gerçekle bağını koparmamak için bir el işini de benimsemesi gerektiğini, her zaman düşünmüştü. Bugüne kadar uğraşlarından elle tutulur bir yarar sağlamış değildi: On yedi diş fırçası, yirmi kadar tütün tablası, bir pusula, bir maşa ve bir çorap yumurtasını başarı sayamazdı.

Onun her işte üzerinde durduğu teknik güçlükler oluyordu. Örneğin, geçen haftaki gibi, eczacının gözleri önünde küçük bir regliz kutusunu yürütmek, tenha bir mağazada maroken cüzdan aşırmaktan daha değerliydi. Hırsızlıktan elde edilen çıkarın önemli yanı maddi olanı değildi; Boris eski Ispartalılara yürekten hak veriyordu, bu bir tehlike idmanıydı. Hani o insana öldüresiye zevk veren an yok mu; hani beşe kadar içimden sayacağım, beşe geldiğim zaman diş fırçası cebimde olmalı dediği an, o an insan güç nefes alır, ama kendini şaşırtıcı bir aydınlık ve güçlülük içinde bulurdu. Gülümsedi: İlk defa prensiplerinden ayrılıyordu, ilk defa çıkar düşüncesiyle bir şey çalacaktı; en geç yarım saat sonra o mücevher, o vazgeçilmez hazine onun olacaktı. "Beş yüz yıl önce yaşasaydım buna hazine demezdim, onların diliyle, Thesaurus, derdim," diye tekrarladı. Bu kelimeyi seviyordu, çünkü ona ortaçağı, Abélard'ı, Faust'u ve Cluny Müzesi'nde gördüğü bekâret kemerlerini hatırlatıyordu. "O artık benim olacak; günün her saatinde, istediğim an ona bakabileceğim." Oysa şimdiye kadar onu rafın üzerinde karıştırmakla yetiniyordu, üstelik sayfaları da kesik değildi; çoğu zaman ondan ancak bölük pörçük bir şeyler öğrenebiliyordu. Gece onu başucundaki masanın üzerine koyacak ve sabah gözünü açar açmaz ilk işi ona bakmak olacaktı. Birden can sıkıntısıyla, "Ama, olmaz ki," diye düşündü. "Gece Lola'da kalacağım." Her neyse, onu Sorbonne'daki kitaplığa götürecek ve çalışmalarına ara verdikçe gidip karıştıracaktı. Kendi kendine, günde en az bir, hatta iki deyim öğreneceğine söz vermişti; altı ayda bu, üç kere altı on sekiz, ikiyle çarparsan üç yüz altmış eder, bunu şimdi zaten bildiği beş-altı yüz kelimeye eklersen, eh bini bulur, bu da orta karar, ama iyi bir dil bilgisi sayılırdı. Raspail Bulvarı'nı geçti ve içinde hafif bir hoşnutsuzlukla Denfert-Rochereau Sokağı'na saptı. Denfert-Rochereau Sokağı içini sıkıyordu; belki kestane ağaçları yüzünden... Ama nedeni ne olursa olsun, bu ölü bir sokaktı; hele o kurutemizleyici dükkânı, siyah duvarları ve bir kafatasından yüzülmüş gibi

sarkan, sallanan kan rengi perdeleriyle sinir bozan dükkân... Boris geçerken temizleyicinin dükkânına bakarak gülümsedi, sonra sokağın sarışın ve ağırbaşlı sessizliğine daldı. Sokak mı? Yok canım, bu, iki tarafında evler sıralanan bir deliktir. "Ama altından metro geçiyor," diye düşündü, Boris ve bu düşünceyle biraz rahatladı, birkaç dakika incecik bir zift kabuk üzerinde yürüdüğünü tasarladı, neredeyse çökecek, içine gömülecekti. "Bunu Mathieu'ye anlatmalı," diye mırıldandı. "Ağzının suyu akar keratanın." Hayır! Birden yüzüne kan çıktı, ona bir şey anlatmayacaktı. Ivich'e evet: Ivich onu anlıyordu, eğer kendisi çalmıyorsa bu, beceriksiz oluşundandı. Olayı, korkudan öldürmek için, Lola'ya da anlatacaktı. Oysa Mathieu onun bu küçük hırsızlıkları için ne düşündüğünü açık açık söylemiyordu. Boris anlattığı zaman, hoş görür bir gülümsemeyle alay ediyordu, ama Boris onun gerçekten hoş gördüğüne inanmıyor, Mathieu'nün ona bu konuda neler söyleyebileceğini düşünüyordu. Lola, o, deli oluyordu; kendi de açgözlü olduğu halde bunu aklı almıyordu, ama bu da çok doğaldı, onun böyle incelikleri anlaması çok zordu çünkü. Boris'e, "Sen kendi ananı bile soyarsın, bir gün beni de soyup dımdızlak bırakacaksın herhalde," diyordu. Boris, "Eh," diyordu, "fırsat bulsam, yaparım." Ama kuşkusuz bu aynı şey değildi, kendi insanlarına yapmazdı bunu: Bu çok kolaydı, fazla kolaydı, Lola'ya sırf canı sıkıldığı için öyle söylüyordu, kadının her sözü kendine getirmesi sinirine dokunuyordu. Ama Mathieu... Mathieu'yü anlayamıyordu. Mathieu'nün, kurallara uygun olarak yapıldığı zaman hırsızlık için söyleyeceği sözü olmaması gerekmez miydi? Mathieu'nün böyle sessiz ve alay edercesine kendisini ayıpladığını düşünmek, Boris'in keyfini kaçırdı, sonra başını sallayarak, "Ne boktan iş!" diye söylendi. Üç yıl sonra, beş yıl sonra onun kendi fikirleri olacak, Mathieu'nün düşünceleri ona eskimiş, modası geçmiş ve pek dokunaklı şeyler gelecekti; o artık kendi kendini tartışabilecek ve kendi hakkındaki hükmü kendi verecekti: "Belki de o zaman birbirimizi görmeyiz bile." Boris o günün gelmesini hiç istemiyordu, bu durumda çok mutluydu; ama akıllıydı da ve bunun kaçınılmaz bir gerçek olduğunu biliyordu. Değişecekti, değişmek zorundaydı; değişecek ve ardında bir sürü şey, bir sürü insan bırakacaktı, ama daha vakit gelmemişti. Mathieu bu yolda bir uğraktı, tıpkı Lola gibi, Boris'in ona büyük bir coşkunlukla hayran olduğu anlarda bile bu heyecanda, onun Mathieu'ye köle olmaksızın hayranlık duyabilmesini sağlayan geçici bir şey vardı. Mathieu bir insanın olabileceği kadar "iyi"ydi, ama Boris'le birlikte değişemezdi; daha doğrusu hiç değişemezdi, çünkü o kusursuzdu. Bu düşünceler Boris'in içini karartmıştı. Ed-

mond-Rostand Meydanı'na sapınca sevindi: Bu meydanı geçmek, kocaman hindiler gibi üstünüze üstünüze gelen ve aralarından göylece gövdenizi bir yana eğerek, ustalıkla sıyrılmanız gereken otobüslerle eğlenceli bir serüven olurdu. "İster misin tam bugün kitabı kaldırmış olsunlar?" Monsieur le Prince Sokağı'yla Saint-Michel Bulvarı'nın köşesinde bir an duraladı: Sabırsızlığını frenlemek istiyordu, böyle heyecan ve umutla kıpkırmızı, aç kurtlar gibi gözleri parlayarak gitmek olmazdı. Prensip olarak serinkanlı hareket etmeyi severdi. Kendini şemsiye ve bıçak satan bir dükkânın önünde durmaya zorladı, metotlu bir dikkatle vitrindeki eşyayı teker teker gözden geçirmeye başladı, saatler, küçücük, yeşil, kırmızı, parlak renkli kadın şemsiyeleri, buldog kafası biçiminde fildişi saplarıyla erkek şemsiyeleri, bütün bu eşya insanı ağlatacak kadar suratsız ve neşesizdi, üstelik Boris'in bunları satın almaya gelen ihtiyarları düşünmesine yol açıyordu. Soğuk ve sevimsiz düşüncelere dalmak üzereydi ki birden, *vitrinde gördüğü bir şey onu yeniden* heyecanlandırdı, "Ne güzel!" diye mırıldandı, elleri titriyordu. Bu bir hançerdi, ortası hafif oluklu, uzun, enli bıçağı ve siyah boynuz sapıyla tam bir hançer, üç-beş günlük bir hilal kadar zarifti, bıçağın üzerinde iki küçük pas lekesi vardı ki kan lekesine benziyordu. Boris, kalbi tutkuyla burkularak, "Ah!" diye inledi. Bıçak, iki şemsiyenin arasında, cilalı bir tepsi üzerinde duruyordu. Boris uzun uzun baktı ve çevresinde dünya ağır ağır renk değiştirdi, bu hançerin soğuk parıltısıyla parlamayan her şey gözünde bütün değerini kaybetti. Her şeyi yüzüstü bırakmak, şu dükkâna girmek, bıçağı satın alıp gözünün görebildiği yere kadar kaçıp gitmek. Bir hırsız gibi, hançeri göğsüne bastırarak. "Picard bana onu atmayı da öğretir," diye düşündü. Ama görev duygusu bütün ağırlığıyla bu düşünceleri bastırdı: "Birazdan. Birazdan alırım, iş iyi giderse, kendime armağan ederim bunu..."

Garbure Kitabevi, Vaugirard Sokağı'yla Saint-Michel Bulvarı'nın köşesindeydi ve -ki bu nokta Boris için çok önemliydi- her iki sokağa birer kapısı vardı. Dükkânın önüne ince uzun masalar konmuş ve üzerine çoğu ucuz şeyler olan bir sürü kitap yığılmıştı. Boris gözucuyla her zaman oralarda dolaşan ve dedektif olmasından kuşkulandığı kırmızı bıyıklı adamı gördü. Sonra üçüncü masaya yaklaştı; oradaydı: Kitap iri, kocaman, orada duruyordu. O kadar iri ve kocamandı ki, Boris bir an umutsuzluğa kapıldı, yedi yüz sayfa, üzeri nakışlı, pürtüklü, her biri parmak kalınlığında yedi yüz sayfa. Bunu çantaya sokmak gerek, diye düşündü ve dermanı kesildi. Ama cesaretinin tazelenmesi için ciltli kapağın üzerinde uslu uslu parlayan altın yaldızlı harfleri görmesi yetti: "Tarihî ve etimolojik sokak

lehçeleri ve argo deyimleri kılavuzu. On dördüncü yüzyıldan çağımıza kadar." Boris kendinden geçmişçesine: "Tarihî..." diye tekrarladı. Ona bağlılığını perçinlemek ister gibi parmakuçlarıyla tanıdık hareketler yaparak cildi okşadı. Hayranlıkla, "Bu bir kitap değil," diye düşündü, "bir kıymetli eşya, bir antika." Şimdi kırmızı bıyıklı adam hemen ardında durmuş onu gözlüyordu kesinlikle. Komediye başlama vakti gelmişti, kitabı karıştıracak, bir türlü karar veremeyen bir enayi gibi sağa sola bakınacak ve bekleyecekti. Boris kitabı açtı ve rasgele okumaya başladı: "Tek kürek alabanda yapmak. (Bugün de bazı bölgelerde kullanılır): İstimnada bulunmak. Tek bacak: me'bun, ahlaksız genç. Örnek: Bırak, tek bacağın biridir o!"

Sonraki sayfalar kesilmemişti. Boris okumaktan vazgeçti ve kendi kendine gülmeye başladı, zevkle, "Tek kürek alabanda!" diye tekrarladı. Sonra birden ciddileşti ve içinden saymaya başladı: "Bir! İki! Üç! Dört! Beş!" Kalbi müthiş bir heyecanla çarpmaya başlamıştı.

Omzuna bir el dokundu. Boris, "Tamam," diye düşündü. "Oldu! Ama biraz erken davrandılar, şimdi beni suçlamalarına imkân yok."

Serinkanlılıkla, ağır ağır döndü: Daniel Sereno'ydu, Mathieu'nün arkadaşlarından biri. Boris onu iki-üç kez görmüştü, çok beğeniyordu onu; şimdi, şimdi öküz gibi bakıyordu Boris'e.

Sereno, "Bonjour," dedi, "ne okuyorsunuz böyle? Kendinizden geçmişsiniz."

Hiç de öküz gibi bakmıyordu, ama gene de ondan sakınmak gerekti; doğrusunu ararsan çok fazla yumuşak görünüyordu, bir halt karıştırmaya hazırlanıyordu herhalde. Sonra, Boris'i tam şu argo sözlüğü karıştırırken yakalamıştı, bu kesinlikle Mathieu'nün kulağına gidecekti ve o kimbilir nasıl işletecekti Boris'i.

Sıkılgan bir gülümsemeyle, "Geçerken uğradım," dedi.

Sereno da gülümsedi, sözlüğü aldı ve ta gözlerine kadar kaldırdı, miyoptu anlaşılan. Boris onun rahatlığına hayran oldu, burada kitapları karıştıranlar, dedektif korkusundan kitapları ellerine alamazlar, masanın üzerindeyken bakmayı yeğlerdi, Sereno'nun kendisinde her şeyi yapmaya hak bulduğu belliydi. Boris ilgisiz görünmeye çalışarak boğuk bir sesle, "Acayip bir kitap..." dedi.

Sereno yanıt vermedi, okumaya dalmış görünüyordu. Boris sinirlendi ve Daniel'e dikkatli, inceleyen gözlerle baktı. Ama dürüstlükle, Sereno'nun gerçekten çok zarif olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Bu biraz pembemsi tüvit giyside, bu yün gömlekte ve bu sarı kravatta Boris'i şaşırtan bir hesaplı küstahlık vardı. Boris gösterişsiz ve biraz ihmal edilmiş zannını veren giysileri severdi. Ama ne olursa olsun, kıyafet bütünüyle kusursuzdu, tereyağı kadar yumuşak ve tazeydi. Sereno bir kahkaha attı. Gülüşü sıcak ve

tatlıydı, gülerken ağzını kocaman açtığı için Boris'in hoşuna gitti.

Sereno, "Tek bacak ha!" diye gülüyordu. "İlk kez duyuyorum, fena değil, sırası geldikçe kullanmalı bunu."

Kitabı masanın üzerine bıraktı.

"Siz tek bacak mısınız, Serguine?" diye sordu.

Boris, dili tutulmuş, kekeledi:

"Ben..."

Sereno, "Niye kızardınız," dedi. –Boris kanının yüzüne hücum ettiğini duydu.– "Bunu laf olsun diye sordum. Ben tek bacakları görür görmez tanırım. –Bu deyimden hoşlandığı belliydi.– Hareketlerinde öyle gevşek bir yuvarlaklık vardır ki insanı aldatmaz. Oysa siz, sizi deminden beri seyrediyorum; hayran oldum, hareketleriniz heyecanlı ve zarif, ama hiç yuvarlak değil, aksine köşeli. Çok becerikli bir insansınız sanırım."

Boris, Daniel'i dikkatle dinliyordu: Birinin sizi kendi gözleriyle gördüğü gibi anlatması her zaman meraklı bir şeydir. Sonra Daniel'in çok tatlı bir bas sesi vardı. Örneğin, gözleri insanı şaşırtıyordu: İlk bakışta insan onları sevecenlikle pırıl pırıl sanıyordu, sonra, daha dikkatle bakıldığı zaman bu bakışlarda sert, acımasız, hatta delice bir şeyler keşfediyordu. Boris, "Bana bir oyun oynamaya hazırlanıyor," diye düşündü ve tetikte, bekledi. Sereno'ya "köşeli hareketler" derken ne demek istediğini sormak istiyordu, göze alamadı, ne kadar az konuşursa o kadar iyi olacağını düşündü, sonra, bu ısrarlı bakışların içini tuhaf ve dağınık bir yumuşaklıkla ısıttığını duydu, bu baş döndürücü yumuşaklığı dağıtmak, yok etmek için silkinmek, doğrulmak istiyordu. Başını çevirdi ve gergin bir sessizlik oldu. Boris, benim bir sersem olduğuma karar verecek, diye düşündü.

Daniel, "Felsefe mi okuyorsunuz?" diye sordu.

Boris, acele, "Evet, felsefe," diye yanıt verdi.

Sessizliği bozmak için bir konu bulunduğuna sevinmişti. Ama tam o anda Sorbonne'un saati çaldı, bir kere vurmuştu; Boris birden korkuyla donup kaldı, kaygıyla, "Sekizi çeyrek geçiyor," diye düşündü. "Hemen çıkıp gitmezse, işi bok ettik demektir." Garbure Kitabevi sekiz buçukta kapanıyordu. Daniel'in öyle hemen gitmeye niyeti olmadığı belliydi. Gülümseyerek,

"Felsefeden hiçbir şey anlamadığımı itiraf ederim," dedi. "Siz, siz tabii anlıyorsunuz..."

Boris, kıvranarak, "Bilmem, eh biraz..." dedi.

"Terbiyesizlik ediyorum, ama," diye düşündü, "o da ne diye gitmiyor?" Mathieu söylemişti; Daniel daima gelmemesi gereken zamanda ortaya çıkardı, bu da onun o acayip karakterinin bir görüntüsüydü.

Daniel, "Anladığıma göre siz seviyorsunuz ama," dedi.

Boris, "Evet," dedi, ikinci kez yüzünün kızardığını hissediyordu. Duygularından söz etmeyi hiç sevmezdi: Bunu ayıp, ahlaka aykırı buluyordu. Daniel'in de bunu fark ettiğini anlamıştı; fark etmişti ve özellikle saygısızca hareket ediyordu. Daniel ona içine işleyen bir dikkatle baktı:

"Neden?"

"Bilmem."

Gerçekti: Bilmiyordu. Ama buna karşın çok seviyordu. Hatta Kant'ı bile.

Daniel gülümsedi, "Hiç olmazsa," dedi, "kafanızla sevmediğiniz belli oluyor."

Boris isyanla dikleşti ve Daniel aceleyle, "Şaka ediyorum," dedi. Gerçekten, sizi şanslı buluyorum. Ben, birçokları gibi debelendim, ama bana sevdirmeyi bilemediler... Öyle sanıyorum ki, beni soğutan Delarue oldu: Bana göre çok dolu o! Bazı ona bir şeyler sorduğum oldu, ama o anlatmaya başlayınca ben onu dinleyemez hale geldim, öyle ki, kendi sorumu bile anlamaz oldum."

Boris bu sözlerdeki kötü niyetli alaydan rahatsız olmuştu; hatta, Daniel'in, sonradan ona anlatıp eğlenmek zevki için kendisini Mathieu'yü kötülemeye zorladığından kuşkulandı. Daniel'e, bu kadar sistemli şekilde kaba ve kötü olabildiği için bir an hayranlık duydu, ama hemen ardından isyan etti ve kuru bir sesle, "Mathieu çok iyi anlatır," dedi.

Bu kez Daniel kahkahayla güldü ve Boris dudaklarını ısırdı.

"Bundan kuşku duymak aklımın ucundan geçmez. Ne var ki biz onunla çok eski arkadaşız, onun öğretici niteliklerini genç arkadaşlarına sakladığını sanıyorum. O müritlerini prensip olarak öğrencileri arasından seçer."

Boris, "Ben onun müridi değilim," dedi.

Daniel, "Sizi düşünerek söylemedim," dedi. "Sizde bir mürit havası yok zaten. Ben Hourtiguère'i kastediyorum, o geçen yıl Çin Hindi'ne giden uzun boylu, sarışın oğlanı. Adını duymuş olacaksınız, müthiş bir şeydi, her dakika birlikteydiler."

Boris yumruğun tam yerine oturduğunu itiraf etmek zorunda kaldı ve Daniel'e bir kere daha hayran oldu; onun suratını bir vuruşta dağıtmayı ne kadar isterdi.

"Mathieu bana anlattı," dedi.

Mathieu'nün kendinden önce tanımış olduğu o Hourtiguère denilen heriften nefret ediyordu. Boris, Mathieu'yü görmeye Dôme'a gittiği günler bazı onu çok heyecanlı ve dolu bulurdu, Mathieu her seferinde, "Bunu Hourtiguère'e yazmalıyım," derdi. Sonra, gurbetten memlekete mektup yazan bir asker gibi uzun uzun, hayal görür-

cesine düşünür, dolmakaleminin ucuyla, beyaz kâğıdın üstüne, havada daireler çizerdi. Boris yanına oturur çalışmaya başlardı, ama o sırada ondan nefret ederdi. Hourtiguère'i kıskanmıyordu tabii. Aksine içinde ona tiksintiyle karışık bir acıma duyuyordu. (Zaten onun hakkında bir şey bildiği de yoktu, yalnızca golf pantolonlu çirkin, iri bir genç adam olarak göründüğü bir fotoğrafını ve hâlâ Mathieu'nün masasında duran ve çekilmez bir aptallıktan başka bir şey olmayan bir araştırma yazısını görmüştü.) Ama ileride, birkaç yıl sonra, Mathieu'nün kendisine de, o budalaya gösterdiğine benzer bir dostlukla bağlanmaması için dünyada razı olmayacağı şey yoktu. Günün birinde onun genç bir felsefe öğrencisine önemli ve keyifsiz bir tavırla, "Ya! Bugün oturup Serguine'e mektup yazmam gerek!" diyeceğini bilse, daha şimdiden onun yüzünü görmemeye razı olur, selamı sabahı keserdi. Mathieu'nün kendi yaşamında bir uğrak olduğunu -bu bile ona acı veriyordu- ister istemez kabul etmişti, ama kendisinin Mathieu için yalnızca bir uğrak olabileceği düşüncesine katlanamazdı.

Daniel demir atmış görünüyordu. Rahat ve gevşek bir tavırla ellerini masaya dayamıştı.

"Felsefe konusunda bu kadar cahil olduğum için çoğu zaman utanırım," dedi. "Bu işi iyi anlamış olanlar bundan kendilerine büyük bir mutluluk payı çıkarıyorlar."

Boris yanıt vermedi.

Daniel, "Bana yol gösterecek biri gerekti," dedi. "Sizin gibi mesela... Çok bilgiç, çok iddialı olmayan, ama işi ciddiye alan birisi."

Sonra aklına çok hoş bir şey gelmiş gibi güldü.

"Bakın hele, sizden felsefe dersi alsam çok eğlenceli olur."

Boris ona dikkatle baktı. Bu da bir tuzaktı herhalde. Kendisinden çok daha zeki olduğundan ve bir alay şaşırtıcı sorular soracağından şüphe etmediği Daniel'e ders verebileceğini aklı kesmiyordu. Utançtan ölürdü herhalde. Serinkanlı bir hükümle saatin sekizi yirmi beş geçtiğini düşündü. Daniel hâlâ gülümsüyordu, fikrinden pek memnun kalmış gibiydi. Ama gözleri acayipti. Boris ona bakarken rahatsızlık duyuyordu.

Daniel, "Çok tembelim ben," dedi, "biliyor musunuz? Bana sert davranmak gerekir..."

Boris kendini tutamadı ve güldü, açıkça itiraf etti:

"Ben hiç sanmıyorum ki size..."

"Evet evet," dedi Daniel. "Ben bunun olabileceğine inanıyorum."

"Beni utandırırsınız siz," dedi Boris.

Daniel omuz silkti:

"Yok canım!.. Durun, bir dakika gelebilir misiniz benimle? Karşıda, Harcourt'ta oturup iki kadeh içelim, o arada projemizi konuşuruz."

"Projemiz..." Boris kaygılı gözlerle Garbure Kitabevi memurlarından birinin kitapları üst üste koyarak toplayışını takip ediyordu. Aslında Daniel'le birlikle Harcourt'a gitmeyi isterdi: Acayip bir herifti, hem sonra çok da yakışıklıydı, ayrıca onunla konuşmak zevkli olurdu, çünkü işi sıkı tutmak gerekti, insan kendini her an tehlikede hissediyordu.

Bir an kendi kendisiyle çatıştı sonra görev duygusu ağır bastı. Pişmanlık ve üzüntüden bozulan sesiyle, "Benim biraz işim vardı..." dedi.

Daniel'in yüzü hemen değişti.

"Peki," dedi, "nasıl isterseniz, sizi rahatsız etmek istemem. Yolunuzdan alıkoyduğum için özür dilerim. Hoşçakalın, Mathieu'ye selam!"

Hızla döndü ve gitti. Boris huzursuz, "Çok bozuldu," diye düşündü. Bir an Saint-Michel Bulvarı'ndan yukarı doğru yürüyen Daniel'in geniş omuzlarını seyretti, sonra birden kaybedecek saniyesi olmadığını hatırladı.

"Bir. İki. Üç. Dört. Beş."

Beşte, çok rahat bir hareketle kitabı eline aldı ve gizlenmeye bile gerek görmeden, yürüdü.

* * *

Gelişigüzel, gözünün görebildiği yere kaçışan sözcükler kalabalığı; sözcükler kaçıyordu, Daniel ince ve çelimsiz, biraz öne eğik küçük bir bedenden, kestane rengi gözlerden, ciddi ve çok tatlı bir yüzden kaçıyordu; o bir küçük keşişti, bir Rus keşişi, Alyoşa. Ayak sesleri, sözcükler, ayak sesleri beyninin içinde uğulduyordu, bu ayak seslerinden, bu sözcüklerden başka bir şey olmak: "Küçük budala, hakkında yanılmamışım. Annem, tanımadığın insanlarla konuşma diye uyardı, bir şeker almaz mısın küçük kız; annem uyardı... Ha ha! Salağın, beyinsizin biri; bilmem, bilmem, felsefeyi sever misiniz, bilmem, tabii, nereden bilecek kuzucuk! Mathieu sınıfın sultanı, ona mendilini fırlattı, sonra alıp bir kahvehaneye götürdü ve oğlancık hepsini yuttu, krem şantiyili kahveleri ve teorileri, kurbanlık koyun gibi. Hadi, git, git o ağzı süt kokan kuzular gibi dolaş bakalım; orada boynuna muska takılmış eşek gibi süzülerek bakıyordu; evet, anladım, sana elimi süremem, değil mi, buna layık değilim; sonra ben felsefeden anlamam dediğim zamanki ba-

kışı, sonuna doğru nezaket göstermeye bile davranmadı. Evet! Evet! eminim, –Hourtiguère varken de bundan şüphelenmiştim– onları, Daniel'e dikkat edin, diye uyarıyor." Daniel gülerek, "Çok iyi, çok iyi," dedi. "Doğrusu çok güzel bir ders oldu, hem de ucuza geldi doğrusu, beni başından savdığına memnunum; eğer bir delilik edip onunla çok ilgilenmiş ya da içtenliğine inanıp çok konuşmuş olsaydım, bunu yemeyip içmeyip Mathieu'ye yetiştirecekti. Sonra ikisi bir olup beni tiye alacaklardı." O kadar ani durdu ki, arkası sıra yürüyen bir kadın olanca hızıyla sırtına çarptı ve kısa bir çığlık attı. "Ona benden söz etmiş." Bu, dayanılmayacak bir şeydi, insanı delirtecek, kudurtacak bir şey; onları Montparnasse'ın o tütün dumanıyla zehirlenmiş, kirli çamaşır kokan kahvehanelerinden birinde, baş başa oturmuş düşünmek; baş başa, rahat, birlikte olmaktan mutlu; oğlan, ağzı bir karış açık, gözleri büyümüş, o kutsal nutuktan tek kelime kaçırmamak için kulak kesilmiş, büyülenmiş gibi Mathieu'ye bakarken gözünün önüne geldi. "Mathieu ona derin, anlamlı bir dikkatle bakıyor, ona, benim karakterimi açıklıyor, aman, insanı gülmekten bayıltır bu." Daniel, "Gülmekten bayıltır," diye tekrarladı ve tırnaklarını avuçlarına geçirdi. O yokken, ardından yargılamışlardı, onu sökmüşler, parçalamışlar, didik didik etmişlerdi ve o kendini savunamamıştı bile, her şeyden habersizdi, onlar onu otopsi masasına yatırırken o, her günkü gibi var olmakta devam etmişti; sanki gerçek bir varlığı ve önemi olmayan herhangi bir saydam görüntüymüş, sanki başkaları için biraz yağlanmış bir gövdeden, her gün biraz şişen yanaklardan ve her gün biraz daha solan bir güzel yüzden, belki bir acı gülümsemeden başka bir şey değilmiş gibi. Kim bilir? Hayır, kimse bilmezdi. Daha doğrusu, evet Bobby bilirdi, Ralph da bilirdi, Mathieu bilmezdi. Bobby iri bir karidesti, o kadar... O bir beyin, bir bilinç değildi, Ours Sokağı 6 numarada oturuyordu, Ralph'la birlikte. Ah! İnsan bir körler ülkesinde yaşayabilse. Ama o kör değil, bununla da övünür, görmesini bilir o, üstelik gerçek bir psikologdur, beni on beş yıldır tanıdığı ve en yakın arkadaşım olduğu için de kendinde, beni tartışmaya hak görür, çekinmez de; birine rastladı mı, artık ben iki kişi için var olurum, sonra üç kişi için, sonra dokuz, sonra yüz. Daniel, Daniel, zampara Daniel, tefeci Daniel, Daniel... Ahhh! Bir geberip gitse, hayır, gebermez, beyninin orta yerinde benim hakkımda verilmiş hükümlerle, elini kolunu sallayarak dolaşır ve her kendine sokulanı bu hükümlerle zehirler, sonra senin koşman, sağa sola koşman, kazıman, kazıman, silmen, şakır şakır yıkaman gerekir; işte yıkadım, kazıdım, Marcelle'i kemiklerine kadar temizledim. İlk gün bana uzun uzun bakarak elini uzattı. 'Mathieu bana sizden

o kadar çok söz etti ki,' dedi. Ben de ona baktım, büyülenmiş gibiydim, orada, onun içindeydim, şu etin içinde, şu inatçı alnın ardında, şu gözlerin dibindeydim. Orospu! Ama şimdi Mathieu'nün benim için söylediklerinin tek kelimesine inanmıyor."

Kendinden memnun, gülümsedi; bu zaferle o kadar mutluluk duyuyordu ki bir an kendini gözlemeyi unuttu: Sözcük dokusu arasında incecik bir yırtık oldu, yırtık açıldı, genişledi, genişledi, bir sessizlik haline geldi. Sessizlik, ağır ve bomboş. Susmayacaktı, susmaması, konuşması gerekti. Fırtına dinmişti, öfke bocalıyor ve ağır ağır sönüyordu; sessizliğin içinde Boris'in yüzü vardı, Boris'in yüzü, bir yara gibi. O tatlı, karanlık yüz: Onu biraz aydınlatmak için nasıl bir sabır, nasıl bir coşku isterdi. Düşündü: "Ben yapardım bunu..." Daha bu yıl, bugün yapabilirdi. Sonra... Düşündü: "Benim son şansım artık." Bu onun son şansıydı ve Mathieu onu ilgisiz ve acelesiz savurmuştu. Ralph'lar, Bobby'ler, işte ona bıraktıkları bunlardı. "Onu, o yavrucağı da bir terbiyeli maymun haline getirecek!" Sessizlik içinde yürüyordu, ayak sesleri yapayalnız, beyninin içinde çınlıyordu, sanki sabah çok erken, bomboş bir yolda yürür gibi. Bu, bir iyi niyetli bilinç kadar tatlı gökyüzünün altında, bu işi gücü, acelesi olan kalabalığın içinde yalnızlığı o kadar ağırdı ki, bir an, nasıl olup da gerçekten var olabildiğine şaştı; o birinin korkulu rüyasıydı herhalde, o korkulu rüyayı gören sonunda uyanacaktı. Neyse ki öfke yeniden doludizgin kabardı, her şeyi örttü, Daniel çılgın bir öfkeyle canlandığını hissetti ve kaçış başladı, sözcüklerin akını başladı; Mathieu'den nefret ediyordu. İşte varoluşunu çok doğal bir şeymiş gibi kabullenen biri. O kendi kendine soru sormuyordu; bu dürüst ve gerçek ışık, bu erdemli gök onun için yaratılmıştı, orada kendi evindeydi o, hiçbir zaman yalnız kalmıyordu. Daniel, "Eğer kendini Goethe yerine koymuyorsa ne olayım," diye düşündü. Başını kaldırmıştı, gelip geçenlerin ta gözlerinin içine bakıyordu; içindeki nefreti seviyor, okşuyordu: "Yalnız dikkat et, canın isterse kendine müritler bul, ne halt edersen et, ama bana sataşma, yoksa sonunda sana öyle bir oyun oynarım ki..." Yeni bir öfke dalgası onu kaptı, yerden kaldırdı sanki, ayakları yere değmiyordu, kendini korkunç, dehşet verici hissetmenin sevinciyle uçuyordu, fikir, kıpkızıl ve bıçak gibi keskin, beyninde canlandı: "Onu düşündürmek, onu kendine dönmeye zorlamak mümkün olur belki, her şeyin ona bu kadar kolay gelmemesi için bir çare bulunur, ne büyük bir iyilik olur bu." Marcelle'in ona nasıl haşin ve erkeksi bir tavırla, sözde laf olsun diye, "Bir kadın sıfırı tüketti mi, yapabileceği tek şey, bir çocuk peydahlamaktır," dediğini hatırlıyordu. İkisinin aynı fikirde olmaması ne tuhaf olurdu, biri pembe odasın-

da oturmuş, çocuk doğurmak arzusuyla kıvranırken öteki büyücü büyücü dolaşıp çocuk düşürme çareleri arıyorsa. Kadın ona bir şey söylemeyi göze alamazdı, ama... Birisi olsa, ona cesaret verecek biri, bir dost... İçi sevinç dolu, "Çok kötü insanım ben," diye düşündü. Kötülük, o baş döndürücü hız duygusuydu; insan bir anda benliğinden sıyrılır kopar ve ok gibi en önde gitmeye başlardı, hız sizi ensenizden kavrar, bırakmazdı ve her geçen saniye biraz daha, biraz daha artardı, bu dayanılmaz, ama nefis bir şeydi, insan frensiz, ölümle at başı gider, sağda solda beklenmedik anlarda ortaya çıkıveren engelleri yıkar –Mathieu, zavallı oğlan, ben bir hayvanım, senin yaşamının da içine edeceğim–, kurumuş bir ağaç gibi devirirdi, bu bir elektrik kıvılcımı kadar kupkuru, korkuyla yoğrulmuş mutluluk, bu durmak bilmeyen heyecan, sarhoş edici, deli edici bir şeydi. "Bilmem ki, daha hâlâ müritleri olabilecek mi? Bir aile babası, çok çekici bir şey olmasa gerek." Mathieu evlenme haberini verdiği zaman Boris'in suratı ne hale gelecekti kim bilir, oğlanın nefesini kesen şaşkınlığı ve hor gören, küçümseyen bakışları. "Evleniyor musunuz?" Mathieu kekeleyecekti: "İnsanların bazı görevleri vardır," diyecekti. Ama çocuklar bu görevlerden bir şey anlamazdı. İçinde bir şey usul usul, korkarak görünmeye çalışıyordu. Mathieu' nün yüzüydü bu, iyi niyetle parlayan dürüst yüzü, ama koşu yeniden, daha da hızlı başlamıştı: Kötülük, ancak tam hızla giderken dengede kalabiliyordu, bisiklette olduğu gibi. Düşüncesi, canlı ve keyifli, bir sıçrayışta öne geçti: "Mathieu iyiliklerin adamı. Kötü değil o, hayır: Hâbil'in soyundan geliyor! Vicdanı ona hak veriyor, onun tarafını tutuyor her zaman. O halde Marcelle'le evlenmesi gerek. Ve sonra, iyiliklerinin meyvelerini toplayarak dinlenir, daha çok genç, önünde bu iyi hareketi kutlamak için upuzun bir ömür var."

O saf, temiz ve sırrına erişilmez vicdanın, tanıdık, cömert, gönüllü, affedici bir göğün altındaki dinlenişinde öylesine baş döndürücü bir şey vardı ki, Daniel bunu Mathieu için mi, yoksa kendisi için mi istediğini kestiremiyordu. Bitmiş, savaştan vazgeçmiş ve durulmuş bir adam, durulmuş sonunda!.. "Ya istemezse? Ya istemezse... Ama eğer çocuğu istemesi için binde bir şansım varsa, yemin ediyorum ki yarın gece ona, evlenelim, diyecektir." Monsieur ve Madame Delarue... Monsieur ve Madame Delarue aziz ve sevgili dostlarına bilmem ne tarihinde evlendiklerini bildirmekle... "Evet, ne olur, ben onların koruyucu meleği olurum. Kutsal aile yuvasını bekleyen bir melek." Bir melek, bir peygamber, kötülükler ve nefretler peygamberi, Vercingetorix Sokağı'na sapan bir peygamber. Bir an incecik, zarif ve mahcup bir beden, bir kitaba eğilmiş zayıf

bir çocuk yüzü gördü, ama hayal çabucak şekil değiştirdi ve bu kez Bobby göründü. "Ours Sokağı 6 numara." Kendini hava kadar özgür hissetti, her şeyi yapmaya hakkı vardı. Vercingetorix Sokağı'ndaki bakkal daha kapanmamıştı, Daniel girdi. Çıktığı zaman sol elinde Madame Duffet için bir kutu şeker ve sağ elinde, melekler ve peygamberler ordusunun komutanı Aziz Michel'in görünmez kılıcı vardı.

X

Küçük saat onu vurdu. Madame Duffet duymamış gibiydi. Dikkatle Daniel'e bakıyordu, ama gözleri hafifçe kızarmıştı.

Daniel, "Neredeyse sızar," diye düşündü. Kadın ona kurnaz bir ifadeyle gülümsüyordu, ama birbirine iyice yapışmayan ihtiyar dudaklarının arasından incecik bir hava süzüldü, gülümserken esniyordu. Birden başını arkaya atar gibi yaptı, bir karar almıştı; çok bilmiş bir neşeyle, "Eh çocuklar, ben yatmaya gidiyorum," dedi. "Onu çok geç bırakmayın Daniel, sonra taa öğle yemeğine kadar uyanamıyor."

Ayağa kalktı ve küçük, titreyen eliyle Marcelle'in omzunu okşadı. Marcelle yatağın üzerinde oturuyordu.

İhtiyar kadın, dişlerinin arasından konuşarak, eğleniyormuş gibi, "Duyuyor musun," diye tekrarladı dobiç. "Taa saat on ikilere kadar uyuyorsun, şişko olup çıkacaksın sonra."

Daniel, "Söz veriyorum, gece yarısından önce giderim," dedi.

Marcelle gülümsedi:

"Ben bırakırsam tabii."

Daniel, Madame Duffet'ye dönerek yapma bir çaresizlikle,

"Görüyorsunuz ya," dedi. "Ben ne yapabilirim?"

Madame Duffet, "Her neyse," dedi, "sözümü unutmayın. Güzel şekerleriniz için teşekkür ederim."

Kurdelelerle süslü kutuyu gözlerine kadar kaldırdı, biraz korkutur bir hareketle, "Çok fazla naziksiniz, beni şımartıyorsunuz," dedi. "Sonunda kulağınızı çekmek zorunda kalacağım."

Daniel etkileyici sesiyle, "Bu bile beni sevindirir," dedi.

Madame Duffet'nin eline doğru eğildi ve öptü. Yakından bakınca el buruşmuş ve mavimsi beneklerle lekelenmiş görünüyordu.

Madame Duffet, yumuşak bir gülümsemeyle, "Melek huylu çocuk," dedi. Sonra Marcelle'in alnını öptü. "Hadi ben artık gidiyorum."

Marcelle yaşlı kadını belinden kavrayarak bir an göğsüne bas-

tırdı. Madame Duffet, onun saçlarını okşadı, sonra biraz sabırsız bir hareketle sıyrıldı.

Marcelle, "Birazdan gelir üzerini örterim," dedi.

"Hayır istemem, kötü çocuk. Seni meleğinle baş başa bırakıyorum."

İhtiyar kadın, küçük bir kız kadar çevik adımlarla uzaklaştı ve Daniel ardından ona soğuk gözlerle baktı. İhtiyarın hiç gitmeyeceğini sanmıştı. Kapı kapandı, ama Daniel kendini hâlâ rahatlamış hissetmiyordu. Marcelle'le yalnız kalmaktan biraz korkuyordu. Ona döndü ve Marcelle'in kendisine gülümseyerek baktığını gördü.

"Niçin gülüyorsunuz?" diye sordu.

Marcelle, "Sizi annemle birlikte görmek hoşuma gidiyor," dedi. "İnsanları baştan çıkarmayı o kadar iyi biliyorsunuz ki! Bu utanılacak bir şey vallahi, birinin sizi görüp de hoşlanmaması imkânsız!"

Ona bir mal sahibinin gözleriyle bakıyordu, onun yalnızca kendine ait bir şeymiş gibi orada bulunmasından zevk aldığı belliydi. Daniel kinle, "Yüzünde o gebelere özgü anlam var," diye düşündü. Bu kadar mutlu görünebildiği için ona kızıyordu. Bu uzun süren baş başa konuşmalara başlayacağı zaman hep aynı belirsiz kaygıyı duyardı. Hafifçe öksürerek boğazını temizledi. Astım başlayacak gene, diye düşündü. Marcelle, yatağın üzerine dertop edip bırakılmış, en ufak bir kıpırdanmayla yayılan, buharlaşan ağır, tatsız bir kokuydu!

Ayağa kalktı.

"Size bir şey göstereceğim," dedi.

Ocağın üzerinden bir fotoğraf aldı.

Resmi uzatırken, "Gençken nasıl olduğumu merak eder dururdunuz," dedi.

Daniel fotoğrafı aldı: Marcelle burada on sekiz yaşında kadar olmalıydı; gevşek, yayvan ağzı ve haşin gözleriyle yüzü iri bir balığa benziyordu. Üzerinde çok geniş kesilmiş bir giysi gibi iğreti duran aynı et örtüsü vardı, yalnızca çok daha inceydi. Başını kaldırdı ve Marcelle'in kaygılı gözleriyle karşılaştı.

İhtiyatla, "Çok hoşmuşsunuz," dedi. "Çok da değişmiş sayılmazsınız."

Marcelle gülmeye başladı.

"Hadi hadi," dedi. "Koca yalancı siz de, değiştiğimi, çok değiştiğimi pekâlâ biliyorsunuz. Merak etmeyin, annemle konuşmuyorsunuz, gerçeği söyleyebilirsiniz."

Sonra ilave etti:

"Güzelce bir kızmışım, değil mi?"

Daniel, "Ben, sizi şimdiki halinizle daha çok beğeniyorum,"

dedi. "O zaman ağzınızda çok acemi ve yumuşak bir ifade var. Halbuki şimdi çok daha çekici ve sır dolusunuz."

Marcelle kaşlarını çattı.

"Sizin ne zaman ciddi olduğunuz, ne zaman alay ettiğiniz belli olmaz ki," dedi. Ama için için memnun olduğu belliydi.

Hafifçe doğruldu ve kaçamak bir bakışla aynadan yana baktı. Bu anlamsız ve hayâsız hareket Daniel'i şaşırtmıştı. Bu beklenmedik cilvede katılaşmış çizgilerle dolu yüzüne yakışmayan iddiasız ve çocuksu bir iyi niyet vardı. Daniel gülümsedi.

Marcelle, "Ben de size sorayım," dedi, "niye gülüyorsunuz bakalım?"

"Çünkü şimdi aynaya kaçamak bir bakışla bakarken, tıpkı küçük bir kız çocuğuna benziyordunuz. Öyle heyecanlı bir şey oluyor ki bu, sizin ara sıra kendinizle ilgilenmeniz..."

Marcelle kızardı, ayağıyla yere vurarak, "Elinde değil, insanı pohpohlamadan duramaz," dedi.

İkisi de güldüler ve Daniel biraz korkarak, zamanı geldi, diye düşündü. Vakti gelmişti, tam zamanıydı şimdi. Ama o kendini bomboş ve güçsüz hissediyordu. Cesaretini toplamak için Mathieu'yü düşündü ve içinde nefretini taptaze bularak sevindi. Mathieu bir kemik gibi sert ve pürüzsüzdü, ondan nefret edebilirdi. Marcelle'den nefret edilmezdi.

"Marcelle! Bana baksanıza biraz!"

Boynunu uzatmış, onu kuşkulu gözlerle süzüyordu.

Marcelle, "Buyrun efendim," dedi.

Gözünü kaçırmadan bakıyordu, ama başı belirsiz hareketlerle sarsılıyor gibiydi: Genç adamın bakışlarına zor dayanıyordu.

"Çok yorgun görünüyorsunuz."

Marcelle gözlerini kırpıştırdı:

"Evet, biraz dermansızım. Sıcaklardan tabii."

Daniel biraz daha eğildi ve sesinde üzgün bir alay ifadesiyle,

"Çok yorgun ha?" diye tekrarladı. "Az önce anneniz bize Roma yolculuğunu anlattığı sıra size bakıyordum; o kadar sinirli, o kadar düşünceli görünüyordunuz ki sanki..."

Marcelle, sinirli bir gülüşle onun sözünü kesti.

"Bakın Daniel," dedi. "Annem üçüncü kez size aynı hikâyeyi anlatıyor. Ve siz üçüncü kez aynı hikâyeyi aynı heyecan ve merak ifadesiyle dinler görünüyorsunuz. Açık söylemek gerekirse, bu beni şaşırtıyor biraz, o sırada aklınızdan neler geçtiğini kestiremiyorum."

Daniel, "Anneniz hoşuma gidiyor," dedi. "Hikâyelerinin tümünü biliyorum, ama gene dinlemekten sıkılmıyorum, küçük küçük öyle tatlı el hareketleri var ki, seyretmeyi seviyorum."

Boynunu şöyle bir yana eğdi ve Marcelle kahkahayla güldü: Daniel canı isterse çok güzel taklit yapardı. Ama hemen ciddileşti ve Marcelle de sustu. Genç kadına dargın gözlerle baktı, Marcelle bu bakıştan rahatsız olmuştu.

"Bu akşam bir tuhaf hali olan asıl sizsiniz," dedi. "Neyiniz var kuzum?"

Daniel yanıt vermekte acele etmedi. Yüklü bir sessizlik üzerlerine abanmıştı, oda fırın gibiydi. Marcelle hemen dudaklarında donup kalan yapmacık bir gülüşle gülmeye çalıştı. Daniel için için eğleniyordu.

"Marcelle," dedi, "belki size söylememeliyim ama..."

Birden geri çekilerek, "Ne o," dedi Marcelle. "Ne söyleyeceksiniz?"

"Mathieu'ye darılmayacağınıza söz verirseniz..."

Marcelle sapsarı oldu.

"Demek... Ya! Halbuki söylemeyeceğine yemin etmişti."

"Marcelle, bu kadar önemli bir şey oluyor ve siz benden saklamaya uğraşıyorsunuz. Ben, sizin dostunuz değil miyim?"

Marcelle ürperdi.

"Pis bir şey bu."

İşte! Tamam, oldu. Marcelle çırılçıplak şu anda. Artık ne cilveli şakalar var, ne gençlik resimleri; o güler yüzlü gurur maskesi düşmüştür. Şimdi yalnızca şişman ve gebe, et et kokan bir kadın var. Daniel sıcaktan bunalıyordu, avcuyla terli alnını sıktı.

Usulca, "Hayır," dedi, "pis değil."

Kolunu dirseğinden doğru şiddetli bir hareketle salladı, odanın bunaltıcı havası sarsıldı.

"Kim bilir benden nasıl iğreniyorsunuz!"

Daniel canlı bir sesle, "İğrenmek mi? Ben..." Gülerek, "Marcelle," dedi, "sizin, beni kendinizden iğrendirecek bir neden bulabilmeniz için epey uğraşmanız gerekir."

Marcelle yanıt vermedi, başını kederle öne eğmişti. Nihayet,

"Sizi bütün bunların dışında tutabilmeyi ne kadar istemiştim," dedi.

Sustular. Şimdi aralarında yeni bir bağ vardı, göbek bağı gibi bir şey.

Daniel, "Benden sonra Mathieu'yü gördünüz mü?" diye sordu.

Marcelle, haşin, "On bire doğru telefonla konuştuk," dedi.

Kendine gelmişti, sertleşmiş, dikilmişti, şimdi tetikte gibiydi, burun kanatları kısılmıştı; acı çekiyordu.

"Size kendisine para vermeyi reddettiğimi söyledi mi?"

"Paranız olmadığını söyledi."

"Param vardı."

Marcelle, "Var mıydı?" diye kekeledi.

"Vardı, ama ona vermek istemedim. Hiç olmazsa sizinle konuşmadan vermek istemedim."

Bir an sustu, sonra, "Marcelle, ona para vermemi istiyor musunuz?" diye sordu.

Marcelle şaşalamıştı.

"Ne bileyim ben," dedi. "Ben bilmem, buna ancak siz karar verebilirsiniz, ben değil."

"Tabii verebilirim. Canımın istediğine verebileceğim on beş bin frankım var hazırda."

Marcelle, "O halde verin," dedi. "Verin tabii, sevgili dostum, verin!"

Bir sessizlik oldu. Marcelle, yatak çarşafını parmaklarının arasında buruşturuyordu; iri göğüsleri heyecanla inip kalkıyordu.

Daniel, "Beni anlamadınız," dedi. "Yani size şunu soruyorum: Bu parayı ona vermemi gerçekten, ta içinizden istiyor musunuz?"

Marcelle başını kaldırdı ve ona şaşkın gözlerle baktı.

"Çok tuhaf konuşuyorsunuz Daniel," dedi. "Dilinizin altında bir şey var."

"O halde söyleyeyim. Mathieu'nün... Mathieu'nün sizin fikrinizi alıp almadığını öğrenmek istedim."

"Tabii sordu." Belirsiz bir gülümsemeyle, "Daha doğrusu," diye anlattı, "her zamanki gibi, bilirsiniz ya, biz birbirimizle öyle uzun boylu konuşmayız, biri söyler, 'Şöyle yapalım ya da böyle yapalım,' der, eğer istemezse öteki itiraz eder."

"Evet..." dedi Daniel. "Evet... Ama bu daima kafasında önceden hazır fikri bulunanın yararına sonuçlanır, öteki yalnızca bocalar, şaşırır ve kendine göre bir fikir edinmeye zaman bulamaz."

Marcelle, "Belki de..." dedi.

"Mathieu'nün sizin düşüncelerinize, isteklerinize ne kadar değer verdiğini biliyorum," dedi Daniel. "Ama o anı gözümün önüne getiriyorum; bu hayal beni bütün gün rahatsız etti, üzdü. Mathieu, her zaman bu gibi hallerde takındığı o düşünceli, çok önemli tavrını takınmıştır ve yutkunarak, 'Eh, pekâlâ! Mümkün olanı yaparız,' demiştir. Tereddüt etmemiştir, edemezdi de zaten, çünkü o erkektir. Yalnız... bu biraz fazla acele alınmış bir karar olmadı mı? Siz, kendiniz bile ne istediğinizi rahatça düşünmeye zaman bulamadınız..."

Marcelle'e doğru eğilerek ısrarla, "Öyle değil mi?" diye sordu. "Öyle olmadı mı?"

Marcelle ona bakmıyordu. Başını musluktan tarafa çevirmişti ve Daniel, onu yandan görebiliyordu. Yüzü kararmıştı.

"Evet, biraz öyle oldu," dedi.

Yüzüne kan hücum etti.

"Yo! Artık bundan bahsetmeyelim Daniel," dedi. "Rica ederim, bu... bunlar zevkli şeyler değil."

Daniel gözünü ondan ayırmıyordu. "Çırpınıyor," diye düşündü. Ama ona işkence etmekten mi, yoksa onunla birlikte acı çekmekten mi zevk aldığını keştiremiyordu. Kendi kendine, "İş sandığımdan daha kolay olacak," diye düşündü.

"Marcelle, benden kaçmayın," dedi. "Yalvarırım, bunları konuşmanın sizi ne kadar üzdüğünü biliyorum..."

"Hele sizinle," dedi Marcelle. "Siz o kadar başka bir insansınız ki."

"Allah kahretsin! Ben, onun meleğiyim ya!"

Marcelle tekrar ürperdi ve kollarını göğsüne sımsıkı doladı,

"Size bakmaya cesaret edemiyorum," dedi. "Benden iğrenmeseniz bile, sizi yitirdiğimi biliyorum artık."

Daniel acı bir sesle, "Evet," dedi. "Bir melek, bir peygamber çabuk öfkelenir, ha? Bakın Marcelle, bana bu gülünç rolü vermekten vazgeçin, rica ederim. Ben peygamber filan değilim, sizin dostunuzum yalnızca, en iyi dostunuz." Sonra kararlı bir sesle devam etti: "Ben, size yardım etmek istiyorum, bunun için de size birkaç söz etmeyi kendimde hak görüyorum. Marcelle, bu çocuğu gerçekten istemediğinize emin misiniz?"

Bir an Marcelle tam bir bozguna uğramışçasına sarsıldı, paramparça dağılacak gibi perişan titredi. Ama bu parçalanma başladığı gibi birden durdu; yatağın kenarında ağır ve kıpırtısız yığılıp kaldı. Başını Daniel'den yana çevirdi; yüzü kıpkırmızıydı, fakat ona kinsiz, öfkesiz ve şaşkın gözlerle bakıyordu Daniel, "Acı çekiyor, çünkü mutsuz," diye düşündü.

"Bana bir söz söyleyeceksiniz; eğer kendinizden şüpheniz yoksa Mathieu yarın sabah parayı alacak."

Hemen de onun, "Kendimden şüphem yok," demesini diliyordu. Sabah parayı gönderirdi ve her şey olup biterdi. Ama Marcelle bir şey söylemiyordu, ona dönmüştü, bir şeyler bekliyor gibiydi; sonuna kadar gitmek gerekti artık... Tiksintiyle, "Aman! Sakın!" diye düşündü. "Bana borçluymuş gibi bakıyor! Tıpkı Malvina gibi, acı çektirdiği halde ona böyle gözlerle bakan Malvina gibi."

Marcelle, "Siz..." dedi. "Siz bunu düşündünüz. Halbuki o... Daniel, şu koca dünyada sizden başka benimle ilgilenen yok."

Daniel kalktı, kadının yanına oturdu, elini avuçlarının arasına aldı. Bu el, bir itiraf gibi yumuşak ve alev alevdi. Daniel bu eli sessizce ellerinde hapsetti. Marcelle gözyaşlarını tutmaya uğraşıyor, başını kaldırmadan dizlerine bakıyordu.

"Marcelle, çocuğu yok etmelerine razı mısınız?"

Kadın, yorgun bir tavırla, "Başka ne yapılabilir ki?" diye mırıldandı.

Daniel, "Kazandım," diye düşündü. Ama hiç de sevinç duymuyordu. Yalnızca sıcaktan bunalıyordu. Bu kadar yakından Marcelle hafifçe kokuyordu, koktuğuna yemin edebilirdi, o kadar hafif ki duyulmuyordu, hatta belki buna koku bile denemezdi sanki. Çevresindeki havayı döllüyor, kendinden bir şeyler aşılıyordu. Sonra şu elinin içinde terleyen el vardı. Bu eli sıkıp ezerek, bütün özünü akıtmak isterdi.

Biraz sert, "Ne yapılabileceğini bilemem," dedi, "sonra düşünürüz bunu. Ben şimdi yalnızca sizi düşünüyorum. Bu çocuk, doğacak olursa belki sizin için bir felaket olacaktır, ama belki de bir şanstır. Marcelle! Sonra ileride, bir gün, yeteri kadar düşünmemiş olduğunuz için kendinizi suçlamanızı istemem."

"Evet," diye kekeledi Marcelle, "evet..."

Onu birden gençleştiren iyi niyetli bir şaşkınlıkla boşluğa bakıyordu. Daniel fotoğrafta gördüğü genç kızı düşündü. "Gerçekten. O da gençmiş..." Fakat bu nankör yüzde, gençliğin ışığı bile insanı heyecanlandıramıyordu. Avucundaki eli birden bıraktı ve biraz geri çekilerek, "Düşünün," diye ısrar etti. "Kendinizden emin misiniz?"

Marcelle, "Bilmiyorum," dedi.

Ayağa kalktı.

"Affedersiniz, gidip annemi bir dolaşacağım."

Daniel ses çıkarmadı. Bu, ikisinin de boyun eğdikleri bir alışkanlıktı. Kapı kapanınca, "Kazandım," diye düşündü. Ellerini mendiliyle kuruladı, sonra acele kalkarak yatağın yanındaki küçük masaya yaklaştı, çekmeceyi açarak baktı; bu çekmecede çoğu kez eğlenceli mektuplar bulurdu, Mathieu'nün kısa, tam bir aile babası ağzıyla yazılmış mektupları ya da bahtsız sevgilinin bitmek tükenmek bilmeyen yakınmaları. Çekmece boştu, Daniel koltuğa oturdu ve düşündü: "Kazandım, yumurtlamak için ölüyor." Yalnız kalabildiği için memnundu. Nefretini rahatça tazeleyebilirdi. "Yemin ederim ki onunla evlenecek," diye söylendi. Hem zaten hayvan gibi davranmış, kızın fikrini bile sormamış. "Değmez," diye kuru bir gülüşle söylendi. "Böyle iyi şeyler için ondan nefret etmeye değmez. Öbürleriyle başımın derde girdiği yeter."

Marcelle, şaşkın darmadağınık bir yüzle gelmişti. Kaba bir tavırla, "Ey," dedi. "Diyelim ki çocuğu istiyorum, bu neyi değiştirir? Evlilik dışı bir çocuk sahibi olabilecek kadar cesur değilim; onun, benimle evleneceğini de umut edemem, o halde?"

Daniel şaşmış bir ifadeyle kaşlarını kaldırarak, "Neden?" diye sordu. "Neden sizinle evlenmesin?"

Marcelle şaşkın gözlerle baktı, sonra gülmekten başka çaresi kalmamışçasına bir kahkaha attı.

"Aman Daniel! Sanki bilmiyormuşsunuz gibi..."

"Ben bir şey bilmiyorum," dedi. "Benim bildiğim tek şey Mathieu'nün, canı isterse herkes gibi gerekli işlemleri yaptırıp gene herkes gibi bir aya varmadan sizinle evlenebileceğidir. Asla evlenmemek kararını veren siz misiniz Marcelle?"

"Benimle istemeye istemeye evlenmesine katlanamam."

"Bu bir yanıt değil."

Marcelle bir an düşündü. Sonra gülmeye başladı ve Daniel yanlış bir yola girdiğini anladı. Marcelle, "Aslında," dedi, "bana Madame Delarue deyip dememeleri pek de umurumda değil."

Daniel aceleyle, "Tabii, tabii," dedi, "biliyorum. Demek istediğim şu: Ya çocuğu harcamamanın tek yolu buysa?"

Marcelle şaşaladı.

"Ama... ben sorunu bu şekliyle hiç düşünmemiştim."

Bu gerçekti kesinlikle. Onun bir konuya dosdoğru bakmasını sağlamak zordu; burnundan tutup sürüklemek gerekti onu, yoksa dikkati dört tarafa dağılır, savrulurdu.

Marcelle, "Bu..." dedi, "bu aramızda kendiliğinden alınmış bir karar; evlilik aslında uşaklıktan başka bir şey değil ki... Ne ben, ne o bunu istiyoruz."

"Ama çocuğu istiyorsunuz?"

Yanıt vermedi. Bu son an kesin andı, dönüm noktasıydı; Daniel sert bir sesle tekrarladı:

"Değil mi? Çocuğu istiyorsunuz?"

Marcelle tek eliyle yastığa dayanmıştı, öbür eli kalçasının üzerindeydi. Biraz doğruldu, sonra elini karnının üzerine getirdi, sanki sancısı varmış gibi; bu kaba, haşin, ama büyüleyici bir şeydi. Tuhaf bir sesle, "Evet. Çocuğu istiyorum," dedi.

Zafer. Daniel sustu. Gözlerini bu karından ayıramıyordu. Bu düşman bedenden, bu yağlı ve bereketli bedenden, bu ekmek dolabından. Mathieu'nün, bu bedeni istemiş olduğunu düşündü ve kısacık bir mutluluk içini ısıttı. Ondan şimdiden öç almış gibiydi. Esmer parmaklar ipek kumaşın üzerinde kenetleniyor, bu karnı bastırıyordu. Bu şaşırmış, bocalayan, ağır ve etli dişi, içinden, ta içinden ne hissediyordu? Onun yerinde olmak isterdi. Marcelle sağır bir sesle, "Daniel, beni kurtardınız," dedi. "Bunu... bunu hiç kimseye, hiç kimseye söyleyemezdim, sonunda bu isteğin bir suç olduğuna inanmıştım."

Ona kaygılı gözlerle bakıyordu.

"Bu bir suç, değil mi?"

Daniel kendini tutamayarak güldü.

"Suç mu? Ama bu sapık bir düşünce Marcelle. Siz duygularınızı en doğal halleriyle meydana çıktığı zaman bunu suç mu sayıyorsunuz?"

"Hayır. Demek istediğim, Mathieu'ye karşı bu anlaşmamıza ihanet olmuyor mu?"

"Onunla açık açık konuşmak gerek, Marcelle. O kadar."

Marcelle yanıt vermedi, zihninde evirip çevirerek düşünüyordu. Sonra birden tutkuyla konuştu:

"Ah! Bir çocuğum olsa, benim gibi yaşamını ziyan etmesine izin vermeyeceğim. Yemin ederim."

"Siz yaşamınızı ziyan etmediniz."

"Evet... Evet."

"Hayır, Marcelle. Henüz ziyan edilmiş bir şey yok."

"Evet. Yaşamımda önemli sayılabilecek hiçbir şey yapmadım ve bana gereksinimi olan tek insanım yok."

Daniel yanıt vermedi. Bu sözler o kadar gerçekti ki.

"Mathieu'nün bana gereksinimi yok. Ölüp gitsem... arkamdan intihar etmez herhalde. Siz de öyle Daniel. Beni çok sevdiğinizi biliyorum, bu belki de dünyada sahip olduğum en değerli şey. Ama sizin de bana gereksinimiz yok, daha çok ben size muhtacım."

Yanıt vermek? Reddetmek? Dikkat etmek gerekti: Marcelle o kuşkucu uyanıklık evrelerinden birine giriyordu.

Elini eline aldı ve anlamlı bir hareketle sıktı.

Marcelle, "Bir çocuk," diye devam etti. "Bir çocuk, evet, onun bana gereksinimi olacaktır."

Daniel elini okşadı.

"Bütün bunları Mathieu'ye söylemek gerek," dedi.

"Söyleyemem."

"Ama neden?"

"Onunla konuşurken boğazım düğümlenir gibi oluyor. Söze onun başlamasını bekliyorum."

"Ama bu kez sözün ondan gelmesine olanak yok, biliyorsunuz. O bunu bilmiyor ki, düşünmüyor bile."

"Neden düşünmüyor? Siz nasıl düşündünüz?"

"Bilemem."

"O halde işi oluruna bırakırım ben de. Siz yarın parayı verirsiniz, doktora giderim..."

Daniel birden, "Olamaz," diye bağırdı, "bunu yapamazsınız."

Birden sustu ve Marcelle'e korkuyla baktı. Onu böyle sersem gibi bağırtan heyecandı. Bu fikir onu çileden çıkarmıştı; bir işi olu-

runa bırakmaktan nefret ederdi. Dudaklarını kıstı ve bir kaşını kaldırarak alayla baktı. Ama kaygısı boşunaydı, karşısında bir Marcelle vardı ki... Omuzları düşmüştü, kolları gövdesinin iki yanından aşağı sarkıyordu. Güçsüz ve yıpranmış, bekliyordu, yıllarca böyle bekleyecekti, sonuna kadar. "Bu onun son şansı," diye düşündü, az önce kendisi için düşündüğü gibi. Otuzla kırk arası insanlar son oyunlarını oynarlar. Marcelle de oynayacak ve kaybedecekti. Birkaç gün sonra çaresiz bir şişmanlıktan başka bir şey olmayacaktı artık. Buna engel olmak gerekti.

"Mathieu'yle ben konuşsam?"

İçini yapışkan, vıcık vıcık duygular doldurmuştu. Marcelle'e en ufak bir sevgisi yoktu, hatta çoğu zaman tiksiniyordu ondan, ama acıma duygusu dayanılmayacak bir şey halinde oradaydı. Bundan kurtulabilmek için yapmayacağı yoktu. Marcelle başını kaldırdı, ona delirdin mi, der gibi bakıyordu.

"Mathieu'yle konuşmak mı? Siz mi? Ama Daniel... Ona ne söyleyeceksiniz?"

"Ona... size rastladığımı söylerim."

"Nerede? Ben kapı dışarı çıkmam. Hem diyelim ki çıktım da size rastladım, ayaküstü bu hikâyeleri size anlatabilir miyim?"

"Hayır, olmaz tabii."

Marcelle elini onun dizine koydu.

"Daniel," dedi, "rica ederim. Siz bu işe karışmayın. Mathieu'ye öyle kızdım ki, bunu size söylememeliydi..."

Daniel vazgeçmek niyetinde değildi.

"Bakın Marcelle, ne yapacağız, biliyor musunuz? Ona gerçeği söyleyeceğiz, olduğu gibi, açıkça. Ona, 'Biz senden bir şey gizledik, bunu affedeceksin,' diyeceğiz. 'Marcelle'le biz ara sıra buluşur, konuşuruz, bunu sana söylemedik,' deriz."

Marcelle, "Daniel, olmaz!" diye yalvardı. "Olmaz! Ona benden söz etmenizi istemiyorum. Ondan böyle bir şeyi dilenir görünmektense ölmeyi tercih ederim. Bunu o istemeli."

Sonra bir evli kadın özentisiyle, "Hem," dedi, "bunu ona, ben kendim söylemedim diye bana kızar, dünyada affetmez beni. Biz, onunla birbirimizden hiçbir şey saklamayız."

Daniel, "Ne sersemlik," diye düşündü, ama canı gülmek istemiyordu.

"Ben, sizin hesabınıza konuşmayacağım ki," dedi. "Ona, sizi gördüğümü, pek bitkin ve kederli olduğunuzu, her şeyin sandığı gibi yolunda gitmediğini söyleyeceğim. Hepsini ben düşünmüşüm gibi."

Marcelle inatla, "İstemiyorum," dedi. "İstemiyorum, olmaz."

Daniel, onun omuzlarına, boynuna aç gözlerle bakıyordu. Bu

hayvanca inat onu kışkırtıyor, sinirlendiriyordu; bu inadı kırmak, yok etmek istiyordu. Aşağılık ve karşı konulmaz bir dürtünün pençesindeydi. Bu bilincin saklı derinliklerine girmek, onu elde etmek ve onunla birlikte yerlerde sürünmek. Ama bu sadizm değildi, daha korkak, daha kararsız, daha kaypak, şehvet gibi bir şeydi: İyilikti bu.

"Ama bu gerekli Marcelle! Marcelle, gözlerime bakın!"

Onu omuzlarından yakaladı ve parmakları ılık yağın içine gömüldü.

"Eğer ben konuşmazsam, siz ona asla bir şey söyleyemezsiniz. Böylece her şey bitmiş olur, onun yanı başında, susarak ve ondan nefret ederek yaşamaya devam edersiniz."

Marcelle yanıt vermiyordu, ama Daniel, onun sönük ve kin dolu bakışlarından artık karşı koyamayacağını anladı. Hâlâ, "İstemiyorum," diyordu.

Daniel, onu bıraktı, öfkeyle, "Konuşmama izin vermezseniz, sizi kesinlikle affetmem," dedi. "Çünkü böylece kendi ellerinizle yaşamınızı mahvetmiş olacaksınız."

Marcelle, ayağının ucunu küçük halının üzerinde dolaştırıyordu.

"Ona... Ona belli belirsiz, havadan sudan bir şeyler söylemeli," dedi. "Yalnızca onu uyaracak, dikkatini çekecek kadar bir şey..."

Daniel, "Tabii," dedi.

"Hiç merak etme," diye düşündü.

Marcelle birden pişmanlık duymuş gibi, "Ama olmaz," dedi.

"Hadi hadi. Biraz düşünürseniz şu kararsızlıktan kurtulacaksınız. Niçin olmasın?"

"Ama ona birbirimizi gördüğümüzü söylemek zorunda kalacaksınız."

Daniel can sıkıntısıyla, "Evet, söyleyeceğim. Bunu daha önce konuşmadık mı? Ama eğer o, benim tanıdığım Mathieu ise size kızmayacaktır, kurallara uymak için biraz sinirlenecektir, ama sonra zaten kendini suçlu hissettiği için sizi suçlayacak bir neden bulduğuna ayrıca sevinecektir. Hem ona, bizim yalnızca üç-beş aydan beri görüştüğümüzü ve çok uzun aralarla buluşabildiğimizi söyleyeceğim. Aslında bunu nasıl olsa günün birinde ona söylemek zorundaydık."

"Evet."

İnanmış, rahatlamış görünmüyordu. Derin bir pişmanlıkla, "Bu bizim sırrımızdı," dedi. "Bakın Daniel, bu kendi yaşamımdı benim. Bana ait bir şey. Başka bir şeyim yok ki..."

Nefretle ilave etti:

"Ancak ondan gizleyebildiğim şeyler tümüyle benim olabilir."

"Gene de deneyeceğiz. Çocuğun hatırı için."

Boyun eğecekti, biraz beklemek yeterdi; kendi ağırlığına dayanamayarak kayacak, her şeyden ve kendinden vazgeçecekti: birkaç dakika sonra bütün varlığıyla açılacak, savunmasız ve içi dopdolu, "Nasıl isterseniz yapın. Ben her şeyi size bırakıyorum," diyecekti. Marcelle, onu şaşırtıyordu; bu içini kemiren yumuşak ve tatlı alevin "kötülük" mü, yoksa "sevecenlik" mi olduğunu kestiremiyordu. Kötülük ve İyilik! Onun Kötülüğü ve onların İyiliği, aynı şeydi. Bu kadın vardı, bu baş döndüren ve kışkırtan ortak inanç vardı.

Marcelle, ellerini saçlarının üzerinde dolaştırdı.

"Pekâlâ deneyelim," dedi. "Sonunda bu bir deneme olur benim için."

"Deneme mi? Denemek istediğiniz Mathieu mü?"

"Evet."

"Onun ilgisiz kalabileceğini mi düşünüyorsunuz? Sizi anlamak, size sormak için hemen size koşmayacağını mı sanıyorsunuz?"

"Bilmiyorum."

Kuru bir sesle tamamladı:

"Ona inanmaya, ona saygı duymaya gereksinimim var."

Daniel'in kalbi hızlı hızlı atmaya başlamıştı.

"Ona inanmıyor musunuz?" diye sordu.

"İnanıyorum... Ama dün geceden beri ona olan güvenimi yitirdim. Dün gece... Hakkınız var, çok ilgisizdi. Benim için üzülmedi bile. Sonra bugünkü telefonu... Bana..."

Kızardı, "Bana, seni seviyorum demek gereğini duydu. Tam sonunda telefonu kapatırken. Bu vicdanının rahat olmadığını gösterir. Beni nasıl etkilediğini anlatamam size! Ya artık onu beğenmez olursam... Ama bunu düşünmek istemiyorum. Bazen ona kızıyorum, ama bu kadarcığı bile bana acı geliyor. Yarın beni biraz söyletmek istese, bir kez olsun, 'Ne düşünüyorsun,' diye sorsa..."

Sustu, kederle başını salladı. Daniel, "Ben, ona açarım," dedi. "Şimdi buradan çıkınca ona uğrar, bir pusula bırakırım, yarın buluşuruz."

Sustular. Daniel yarınki konuşmayı düşünmeye başlamıştı. Sert ve şiddetli bir konuşma olacaktı, bunu tasarlamak bile Daniel'i üzerine bulaşan duygulardan temizliyordu.

"Daniel," dedi Marcelle, "sevgili Daniel!"

Başını kaldırdı ve Marcelle'in bakışını gördü. İnsanı ezen ağır bir bakıştı bu, teşekkür anlamına gelen, doymuşluk ifade eden bir aşk sonrası bakışı. Daniel gözlerini yumdu, şimdi aralarında aşktan öte bir şey vardı. Marcelle, ona açılmış, Daniel bu benliğe girmiş, karışmış... artık tek kişi gibiydiler. Marcelle, "Daniel," diye tekrarladı.

Daniel gözlerini açtı ve sarsılarak öksürdü; astım başlamıştı. Genç kadının elini avcuna aldı ve nefesini tutarak uzun uzun öptü. Marcelle'in, başının üzerinden gelen sesi, "Meleğim," diyordu.

Sanki yaşamını bu kokulu elin üzerine eğilmiş, tamamlayacaktı ve Marcelle saçlarını okşadı, okşadı...

XI

Kocaman eflatun bir çiçek göğe doğru yükseliyordu, geceydi bu. Mathieu bu gecede dolaşıyor, düşünüyordu:

"Ben mahvolmuş bir adamım." Bu yepyeni bir fikirdi, evirmek, çevirmek, özenle yoklamak gerekti. Mathieu, onu bazen yitiriyor, geride yalnızca sözcükler kalıyordu. Ama sözcüklerin de biraz karanlık bir çekiciliği yok değildi: "Mahvolmuş bir adam!" İnsana inanılmayacak kadar güzel felaketleri, intiharları, isyanları ve her şeyin sonu demek olan umutsuz çareleri hatırlatıyordu. Fakat fikir çabuk geri dönüyordu; hayır, öyle değildi, hiç değildi; bu gürültüsüz, sıradan ve alçakgönüllü bir sefaletti, umutsuzluk yoktu bunda, hatta belki de rahattı. Mathieu'ye, bir hastaya yaptıkları gibi, kendisine her şey için izin verilmiş gibi geliyordu. "Bana böylece kendimi yaşamaya kapıp koyvermekten başka bir iş kalmıyor," diye düşündü. Ateşten harflerle "Sumatra" yazısını gördü. Zenci, elini kasketine götürerek yanına sokulmuştu. Kapıda Mathieu bir an tereddüt etti, içeriden bir tangoyla karışık kahkaha sesleri geliyordu, ruhu hâlâ geceyle ve tuhaf bir tembellikle doluydu. Sonra kendiliğinden oldu, sabahları, hani kalktığımızın farkında olmadan kendimizi birden ayakta bulduğumuz gibi, yeşil kapıyı itmiş, on yedi basamağı inmişti, masa örtülerinin sağlıksız bir beyazla yer yer lekelediği kıpkırmızı ve uğultulu bir yerdi burası, insan kokuyordu, içeride dolu dolu insan vardı, kilisede, sabah duasında olduğu gibi. Salonun dibinde ipek gömlekleriyle goşolar bir setin üzerinde bir şeyler çalıyorlardı. Önünde, ayakta, hareketsiz ve kusursuz adamlar vardı, bekliyorlardı sanki; dans ediyorlardı, somurtkan ve keyifsiz, bitmeyen bir kaderin kurbanı gibiydiler. Mathieu bıkkın gözlerini Boris'le Ivich'i arayarak salonda dolaştırdı.

"Masa mı emrettiniz Monsieur?"

Güzel bir genç adam, önünde bir kılavuz sırıtışıyla eğildi.

"Birini arıyorum," dedi Mathieu.

Genç adam onu tanımıştı.

"Siz misiniz Monsieur? Matmazel Lola giyiniyor. Arkadaşlarınız sol tarafta, dipte. Size göstereyim."

"Hayır, teşekkür ederim, ben bulurum. Bu gece epey kalabalık var."

"Eh, fena değil. Hollandalılar. Biraz fazla gürültücü insanlar, ama iyi içiyorlar."

Genç adam gözden kayboldu. Dans eden çiftlerin arasında bir yol açmayı ümit etmek boşunaydı. Mathieu bekledi; tangoyu ve ayakların yerde sürüklenişini dinliyor, bu sessiz mitingin ağır ağır yer değiştirişini seyrediyordu. Çıplak omuzlar, bir zenci başı, kolalı bir yakanın beyazlığı, nefis ve olgun kadınlar, özür diler gibi bir tavırla dans eden yaşlı erkekler. Tangonun yakıcı müziği başlarının üstünden gelip geçiyordu; goşolar, tangoyu onlar için çalmıyordu sanki. Mathieu, "Buraya ne halt etmeye geldim?" diye kendi kendine sordu. Ceketinin kolları dirsek yerlerinde parlamıştı, pantolonunda ütü diye bir şey yoktu, iyi dans etmiyordu, böyle bir başıboşlukla eğlenmeyi beceremezdi. Kendini tedirgin ve rahatsız hissediyordu. Monmartre' da, metrdotellerin bütün güler yüzlülüğüne karşın rahat edilmezdi; havada kaygılı ve huzursuz bir sertlik, bir acımasızlık vardı.

Beyaz ampuller yandı. Mathieu sağa sola kaçan sırtların arasından pisti geçti. Bir köşede iki masa vardı. Birinde bir kadınla bir adam oturmuş, birbirlerine bakmadan kesik kesik konuşuyorlardı. Ötekinde Boris'le Ivich'i gördü. Çok zarif bir ciddiyetle birbirlerine doğru eğilmişlerdi, acele acele bir şeyler konuşuyorlardı. "Küçücük rahiplere benziyorlar." Konuşan Ivich'ti, elleriyle savruk hareketler yapıyordu. Mathieu'ye, hatta en içten anlarında bile böylesine bir yüzle görünmemişti. "Ne kadar genç ikisi de," diye düşündü. Gerisin geri dönmek ve uzaklaşmak, kaçmak istiyordu. Ama gene de yaklaştı, burada daha fazla yalnız kalmaya dayanamazdı, onlara bir anahtar deliğinden bakıyormuş gibi oluyordu. Şimdi onu görecekler ve ona, ana-babalarına, kendilerinden büyüklere ayırdıkları o hazırlanmış, devşirilmiş yüzle bakacaklardı, hatta ta içlerinde bile değişen bir şey olacaktı. Ivich'in yanı başındaydı, ama kız, onu görmüyordu. Boris'in kulağına eğilmiş, bir şeyler fısıldıyordu. Şu anda biraz, çok az bir abla hali vardı. Boris'le, kendisine mutluluk verdiği besbelli bir lütufkâr tavırla konuşuyordu. Mathieu içinin biraz rahatladığını fark etti: Ivich hatta kendi kardeşiyle bile kendini tam olarak koyvermiyor, bu ablalık tavrıyla komedi oynuyor, kendini unutamıyordu bir türlü. Boris birden güldü.

"Sersemler," dedi.

Mathieu elini masanın üzerine koydu. "Sersemler!" Bu sözlerle diyalog sona eriyordu; bu, bir romanın ya da bir piyesin son cümlesi gibiydi. Mathieu, Boris'le Ivich'e baktı, onları masal kahramanlarına benzetiyordu.

"Merhaba," dedi.

Boris ayağa kalkarken, "Merhaba," dedi.

Mathieu çabucak Ivich'e baktı, biraz geriye çekilmişti. Renksiz ve ruhsuz gözlerini gördü. Gerçek Ivich kaybolmuştu gene. Sinirli, "Neden gerçek Ivich?" diye düşündü.

"Bonjour Mathieu," dedi Ivich.

Gülümsemedi, ama şaşırmış ya da öfkelenmiş görünmüyordu. Mathieu'nün varlığını çok doğal karşıladığı belliydi. Boris eliyle kalabalığı göstererek:

"Amma kalabalık," dedi.

"Evet," dedi Mathieu.

"Buraya, benim yerime oturmak ister misiniz?"

"Hayır, gerek yok; birazdan Lola'yı oturtursunuz."

Oturdu. Pist boştu, gogoşalar tango programını bitirmiş gitmişlerdi, Zenci orkestrası "Hijito's Band" neredeyse görünürdü.

Mathieu, "Ne içiyorsunuz?" diye sordu.

Çevresinde insanlar uğulduyordu. Ivich, onu fena karşılamamıştı; içini ıslak ıslak bir sıcaklık doldurmuştu, insanlar arasında bir insan, onlardan, içlerinden biri olmanın verdiği mutlu bir doluluk duygusunun keyfini çıkarıyordu.

Ivich, "Votka," dedi.

"Ya, demek artık votkayı sevmeye başladınız."

Ivich kısaca, "Sert de ondan," dedi.

Mathieu haksızlık etmemek için Boris'in kadehindeki beyaz şeyi göstererek, "Ya bu?" diye sordu.

Boris, ona keyifli ve şaşkın bir hayranlıkla bakıyordu. Mathieu birden huzursuzluk duydu.

Boris, "Yapış yapış bir şey," dedi, "barmenin yaptığı kokteyl."

"Ayıp olmasın diye mi istediniz?"

"Üç haftadır tadına bakayım diye başımın etini yiyor. Biliyor musunuz, kokteyl yapmayı da hiç beceremez. Bir zamanlar hokkabazmış, onun için şimdi barmenlik yapıyor. Hokkabazlıkla barmenliğin aynı şey olduğunu söylüyor, ama yanılıyor tabii."

Mathieu, "Belki karıştırıcı iyi değil," dedi. "Yumurtaları kırınca adamakıllı çalkalamak ister."

"O halde hokkabaz değil, jonglör olması gerekmiş. Ben gene de ne yapıp edip bu pis şeyi içmezdim, ama bu gece ondan yüz kâğıt borç aldım."

"Yüz frank," dedi Ivich. "Ama benim param vardı."

Boris, "Benim de," dedi, "ama o barmen..." Sonra ciddi bir sesle anlattı: "Bir barmenden ara sıra borç almak iyi olur." Mathieu, barmene baktı. Barın arkasında, üzerinde bembeyaz ceketiyle kol-

larını kavuşturmuş, sigara içiyordu. Yorgun görünüyordu.

"Barmen olmayı isterdim," dedi Mathieu. "Kim bilir ne kadar içi sıkılır insanın."

Boris, "Size pahalıya otururdu," dedi, "ne var ne yok kırardınız."

Bir sessizlik oldu. Boris, Mathieu'ye bakıyordu; Ivich, Boris'e. Mathieu kederle, burada fazlalığım ben, diye düşündü.

Metrdotel içki listesini uzattı, dikkat etmeliydi, beş yüz frank da tam değildi cebinde.

"Bir viski," dedi Mathieu.

Birden bütün bu cimri hesaplardan ve cüzdanındaki zayıf para tomarından nefret etti. Metrdotel'e seslenerek, "Bir dakika. Şampanya olsun daha iyi."

Listeyi aldı, baktı. Mumm, 300 franktı.

Ivich'e, "Siz de içersiniz, değil mi," dedi.

"Hayır. Evet," dedi. Düşünmüştü... "Şampanyayı seviyorum."

"Bize bir Mumm verin, kordon ruj."

Boris, "Şampanya içmek istiyorum," dedi. "Çünkü sevmiyorum şampanyayı. Alışmak gerek halbuki."

Mathieu, "İkiniz de antikasınız," dedi, "hep sevmediğiniz şeyleri içiyorsunuz."

Boris mutluydu. Mathie'nün onunla böyle konuşmasına bayılırdı. Ivich dudaklarını ısırdı. "Bunlarla konuşulmaz ki," diye düşündü Mathieu, "birinden biri mutlak bozulur." Orada, karşısında, dikkatli ve ciddi oturuyorlardı, ikisi de hayallerinde kendilerine göre bir Mathieu yaratmışlardı ve ikisi de bu hayalin ona benzediğine inanıyorlardı. Ne var ki bu iki hayalin birbiriyle bağdaşmasına imkân yoktu.

Sustular.

Mathieu bacaklarını uzattı ve zevkle gülümsedi. Trompetin sesi, ekşimsi ve çığlık çığlık dalgalar halinde kulağına geliyordu; bu seslerde bir müzik aramak aklına gelmezdi, trompet oradaydı, o kadar; gürültü ediyordu, bu, ona tüylerini ürpertecek kadar büyük bir zevk veriyordu. Evet tabii, mahvolmuş bir adam olduğunu biliyordu; ama nihayet burada, bu masada, kendisi gibi sıfırı tüketmiş bütün bu adamların arasında, bunun o kadar da önemi yoktu, hiç de azap verici bir şey değildi. Başını çevirdi, barmen hâlâ rüya görüyordu. Sağda tek gözlüklü bir herif vardı, yıkılmış, bitmiş bir yüzle, tek başına oturuyordu; daha ötede bir başka adam, o da tek başına üç boş kadeh ve bir kadın çantasının karşısındaydı, arkadaşıyla masadaki kadın dans ediyorlardı herhalde, daha çok rahatlamış bir hali vardı; elini ağzına kapayarak uzun uzun esnedi, küçük gözlerini kırpıştırıyordu. Her yanda tertemiz, gülümseyen, ama

gözleri tükenmiş, boşalmış yüzler... Mathieu birden, evlerine dönmeleri çok daha iyi olacağı halde, buna bile güçleri yetmediği için orada incecik sigaralar içerek, pas kokan acayip şeyler içerek, gülümseyerek, kulakları müzikten tiksinmiş, boş gözlerle alınyazılarının döküntülerini seyrederek oturan bu adamlarla arasında tuhaf bir ortaklık, bir dayanışma olduğunu hissetti; iddiasız, orta halli ve korkak bir mutluluğun, ona seslendiğini duydu: "Onlar gibi olmak." Birden korktu ve yerinden sıçradı, Ivich'e döndü. Uzak ve kinci, Ivich gene de onun tek umuduydu. Ivich, kadehinin dibinde kalan şeffaf suya bakıyordu, kaygılı gözlerinde kuşkuya benzer bir şeyler vardı.

Boris, "Bir dikişte içmelisin," dedi.

Mathieu, "Yok, öyle yapmayın," dedi, "boğazınız kavrulur sonra."

Boris sert bir tavırla, "Votka bir kerede içilir," dedi.

Ivich kadehini aldı.

"Bir dikişte içip bitirmeyi yeğlerim," dedi. "Böylelikle çabucak bitmiş olur."

"Hayır içmeyin, şampanyayı bekleyin daha iyi."

Ivich sinirlenmişti, "Bunu da içeceğim," dedi. "Eğlenmek istiyorum."

Arkaya doğru yaslanarak kadehi dudaklarına götürdü ve içindekini olduğu gibi ağzına boşalttı, bir sürahi doldurmuş gibiydi. Bir an öylece, yutmaya cesaret edemeden durdu, boğazındaki küçük ateş gölcüğü ile bekledi. Mathieu onun adına azap çekiyordu.

Boris, "Yut," dedi. "Bunun su olduğunu düşün; en iyi yol budur."

Ivich'in boynu kabardı ve yüzünü buruşturarak kadehi masaya bıraktı, gözlerine yaşlar hücum etmişti. Esmer kadın, yanlarındaki masada birkaç saniye somurtkan hayallerinden ayrılarak Ivich'i alaylı bir bakışla seyretti.

"Pöhh... Ateş gibi!"

Boris, "Alıştırmak için sana koca bir şişe votka alacağım," dedi.

"Marc'la işe başlasam daha iyi olur herhalde, o votkadan daha sert, değil mi?"

Bir çeşit kaygıyla devam etti:

"Galiba artık eğlenebileceğim..."

Kimse yanıt vermedi. Ivich birden Mathieu'ye döndü, ona ilk kez bakıyordu, "Siz alkole dayanabilir misiniz?"

Boris, "O mu," dedi, "kraldır... Bir gün onun tam yedi viski içtiğini gördüm. Kant'tan bahsediyordu. Sonuna doğru ben bir şey

duymaz oldum, onun yerine ben sarhoş olmuştum."

Gerçekti: Mathieu içkiyle bile kendini kaybedemezdi. İçtiği müddetçe daha da sıkı sarılıyordu bir şeylere. Ama neye? Birden Gauguin'i görür gibi oldu; boş, çıplak gözleriyle solgun, iri, etli bir yüz; "İnsanlık onuruna," diye düşündü. Kendini bir an koyverse, beyninde bir sıcak günün sisi gibi kopuk, başıboş uçuşan bir karasinek ya da koca bir karaörümcek kadar iğrenç bir düşünce bulmaktan korkuyordu.

Biraz utanarak, "Sarhoş olmaktan korkuyorum," dedi. "İçiyorum, ama tüm gövdem sarhoşluğu itiyor, reddediyor."

Boris hayranlıkla, "Aaa," dedi, "bakın bu konuda inatçısınız da ondan. Katırdan beter hem de."

"İnatçı değilim, gerginim; kendimi kapıp koyvermeyi bilmiyorum. Her an bana ne oluyor, diye düşünüp tartıyorum, bu bir savunma biçimi sanırım."

Sonra kendi kendine söyler gibi alayla devam etti:

"Ben düşünen bir kütükten başka bir şey değilim."

Kendi kendine söyler gibi. Hayır, bu doğru değildi, gerçek değildi, Mathieu, Ivich için, onun hoşuna gitmek için söylüyordu. "Buralara kadar düştük mü?" diye düşündü. Bu düşüşten yararlanacak kadar düşmüştü, bundan küçük, miskin çıkarlar beklemekte hiçbir sakınca görmüyor, küçük kızlara gösteriler yapmak için bunu kullanıyordu. "Sersem budala!" Ama birden durdu, ürkmüştü, kendine sersem, budala dediği zaman da içten değildi; gerçekten kahrolmuyor, pişmanlık duymuyordu. Kendine kendi gözünde yeniden değer kazandırmak için başvurulmuş bir hileydi bu da, böyle açıkça "gerçeği görerek" kendini bu düşüşten kurtaracağını sanıyordu, ama bu "gerçeği görüş" bir işe yaramıyordu, yalnızca onu eğlendiriyordu. Ya bu kendi açıklığı, gerçeği görüşü hakkındaki düşünceleri, bu kendi ensesine binişteki rahatlık! "İliklerime kadar değişmem gerekiyor." Ama ona yardım edebilecek hiçbir şey yoktu, bütün düşündükleri daha doğarken aynı pisliğe bulaşmış oluyordu. Birden Mathieu, kocaman bir yara gibi bir boydan bir boya açıldı ve kendini öylece, bütünüyle, apaçık gördü: Düşünceler, düşüncelerin üstünde düşünceler, düşüncelerin düşünceleri üstünde düşünceler, sonsuzluğa kadar cam gibi şeffaftı ve sonsuzluğa kadar kokmuş, çürümüştü. Sonra bu ışık söndü, kendini, yüzüne tuhaf gözlerle bakan Ivich'in karşısında buldu.

"Nasıl? Biraz çalışabildiniz mi?"

Ivich öfkeyle omuz silkti.

"Bunu konuşmak istemiyorum," dedi. "Fenalık geldi artık, bıktım! Buraya eğlenmeye geldim ben..."

Bütün gün divanın üstünde, fincan gibi gözlerle, dertop titredi durdu.

Ivich'in öfkeli gözlerine aldırış etmeden, Boris iftiharla ilave etti:

"Ne antika kızdır," dedi. "Yaz ortasında soğuktan donuyordu sanki."

Ivich saatlerce titremiş, belki de hıçkırmıştı. Ama şimdi o Ivich'e hiç benzemiyordu; gözkapaklarını mavi farla boyamış, dudaklarına çilek rengi ruj sürmüştü, yanakları alkolden pembeleşmişti.

"Bu gece ölesiye eğlenmek istiyorum," dedi, "çünkü bu benim son gecem."

"Gülünçsünüz."

İnatla, "Evet, evet," dedi, "beni sepetleyecekler okuldan, biliyorum, ben de hemen atlayıp gideceğim, Paris'te bir gün bile kalamam artık. Ya da..."

Sustu.

"Ya da?"

"Hiç! Rica ederim, artık bundan söz etmeyelim, kasvet çöküyor içime. Hah, işte şampanya," dedi.

Mathieu şişeyi gördü ve düşündü: 300 frank. Dün, o Vercingetorix Sokağı'nda rastladığı adam da çoktan boku yemişti, ama alçakgönüllülükle, şampanyasız, görkemli çılgınlıklar yapmadan, üstelik açtı da o. Mathieu şişeden nefret etti. Boynunda beyaz bir peçeteyle siyah ve ağırdı. Garson, buz kovasına doğru azametli ve saygılı bir yüzle eğilmiş, şişeyi parmaklarının ucunda ustalıkla çeviriyordu. Mathieu hâlâ şişeye bakıyor, hâlâ dün rastladığı adamı düşünüyordu. Kalbinin gerçek bir acıyla sıkıştığını duydu, ama o sırada soylu yüzlü bir genç adam mikrofonda şarkı söylüyordu:

Il a mis dans le mille
Emile

Sonra, bu renksiz parmakların ucunda görkemle dönen şişe vardı ve sonra kendi özsuyu içinde pişip duran, ama bunu hiç de sorun yapmayan bunca adam vardı. "Bir matah sanırsın, aslında ötekilerden farkı yok. Zaten şampanyayı sevmiyorum." Salon, her şeyiyle ona sabun balonu kadar hafif bir küçük cehennem gibi göründü, gülümsedi.

Boris yanıt alamayacağını bile bile, "Niye gülüyorsunuz?" diye sordu.

"Son dakikada şampanyayı sevmediğimi hatırladım."

Üçü birden gülmeye başladılar. Ivich'in gülüşü tiz bir kahka-

ha halinde çınladı, yan masadaki kadın dönüp baktı, onu süzdü.

Boris, "İşler yolunda gibi görünüyor," dedi.

İlave etti:

"Garson gittikten sonra şişeyi buz kovasına boşaltabiliriz."

"Hayır," dedi Ivich. "Ben içmek istiyorum, kızmayacağınızı bilsem bütün şişeyi içerim."

Garson kadehleri doldurdu ve Mathieu kederle kadehini dudaklarına götürdü. Ivich kendi kadehine hayran gözlerle bakıyordu.

Boris, "Kaynar kaynar içilse bayağı güzel olacak," dedi.

Beyaz ampuller sönmüş, kırmızı ampuller yanmıştı, davul hafif hafif başladı. Smokin giymiş topalak, çıplak başlı bir adam setin üzerine sıçramış, mikrofona gülümsüyordu:

"Bayanlar, baylar. 'Sumatra' sizlere bu gece Paris'te ilk temsillerini veren Miss Elinor'u tanıtmakla şeref duyar. Miss E-li-nor!.."

Orkestranın ilk notalarıyla birlikte ince uzun, sarışın bir kız salona girdi. Çıplaktı, kırmızı ışıkların altında bedeni kocaman bir pamuk yığınına benziyordu. Mathieu Ivich'e döndü: İri iri açılmış uçuk renkli gözleriyle kıza bakıyordu, yüzüne o delilere özgü yırtıcı anlam gelmişti gene.

Boris, "Tanıyorum bu kızı," diye fısıldadı.

Kız, kendini beğendirebilmek arzusuyla korkmuş, dans ediyordu; deneyimsiz ve acemi görünüyordu, bacaklarını birbiri ardı sıra enerjiyle havaya savuruyor ve ayakları, bacaklarının ucunda, el parmakları gibi yere dokunuyordu.

Boris, "Amma çırpınıyor," dedi. "Bir tarafı kopacak."

Gerçekten, ince uzun gövdesinde insanı ürkütecek bir hal vardı; ayaklarını yere bastığı an bacakları, bileklerinden kalçalarına kadar sallanıyor, titriyordu. Ta öne geldi ve döndü. Mathieu, "Tamam bir bu eksikti, şimdi de sağrılarını gösterecek," diye düşündü. Konuşmalar sağanak sağanak müziği örtüyordu.

Ivich'in komşusu boyalı dudaklarını bükerek, "Dans etmeyi bilmiyor," dedi. "Konsomasyona otuz beş frank koyunca insan atraksiyonlara biraz özenmeli."

Şişman adam, "Lola Montero var," dedi.

"Ne olursa olsun, ama bu yüz karası; bunu kesin sokakta bulmuşlardır."

Kadın kokteylinden bir yudum aldı, yüzükleriyle oynamaya başladı. Mathieu bakışlarını salonda dolaştırıyordu, gözleri yalnızca sert ve haklı yüzlere rastladı; insanlar öfkelerinin tadını çıkarıyorlardı; kız, onlara iki kere daha çıplak görünüyordu, çünkü beceriksizdi. O da bu öfkeyi hissetmiş gibiydi, insanları yumuşatabilmek için çırpınıyordu. Mathieu, onun bu şaşkın iyi niyetinden ra-

hatsız olmuştu; kız, Mathieu'nün içini ezen bir debelenişle aralık kaba etlerini onlara doğru sallıyordu.

Boris, "Amma harcıyor kendini," dedi.

"Tutmaz. İnsanlar saygı istiyor."

"Kıç seyretmek de istiyor!"

"Evet, ama işin içinde biraz da sanat olmak şartıyla."

Dansözün bacakları bir an gövdesinin gülünç ve kaskatı bükülüşü altında eşelendi; kız gülümseyerek doğruldu ve kollarını havaya kaldırarak sarstı, sonra kürek kemiklerinden başlayarak böbrekler hizasında sona eren titremeler arasında aşağı indirdi.

Boris, "Belinin böyle kaskatı olması ne fena," dedi.

Mathieu yanıt vermedi, Ivich'i düşünmüştü. Ona bakmaya cesaret edemiyordu, ama yüzündeki yırtıcı anlamı unutmamıştı. O da, o cadı da ötekilerden farklı değildi: Çekici görünüşü ve akıllı uslu giysisiyle kendini iki kere emniyete almış, hayvanca duygularla bu zavallı çıplak eti gözleriyle yiyordu. Bir kin dalgası Mathieu'nün dudaklarına kadar yükseldi, ağzı zehirlenmiş gibiydi. "Bu sabah o numaraları yapmasına hiç gerek yoktu." Başını hafifçe yana döndürdü ve Ivich'in, masanın üzerinde kenetlenmiş elini gördü. Başparmağının tırnağı, kan kırmızı, sipsivri, yol gösteren bir ok gibi sahneye çevrilmişti. Mathieu, "Şimdi yapayalnız," diye düşündü. "Altüst olmuş yüzünü saçlarının arasına saklamış, kızın kalçalarını mıncıklıyor, zevk alıyor." Bu düşünce ona dayanılmaz bir şey gibi geldi, birden kalkmak, çıkıp gitmek istedi, ama bunu yapacak gücü bulamadı kendinde, yalnızca düşündü: "Bir de ben, onu saflığı, temizliği için seviyorum..." Dansöz, yumrukları kalçalarında, parmak uçlarında zıplayarak masaların arasında dolaşıyordu, kalçasıyla onlara sürtünerek geçti. Mathieu, sırf düşünceleriyle eğlenmek için, Ivich'e inat olsun diye, bu ürkek belkemiğinin altında keyifle kıpırdayan yuvarlak yığını arzu edebilmek isterdi. Kız şimdi yere kapaklanmıştı, bacakları birbirinden ayrı, eğilmiş, vücudunu ağır ağır öne arkaya sallıyordu, tıpkı gece, küçük bir tren istasyonunda görünmeyen bir elin salladığı soluk, ışıksız fenerler gibi.

Ivich, "Öff," dedi, "bakamıyorum."

Mathieu şaşkınlıkla ona döndü, öfke ve tiksintiyle buruşmuş üç köşe bir yüz gördü, içi ısınarak, "Heyecanlanmamış," diye düşündü. Ivich ürperiyordu, ona gülümsemek istedi, ama başının içi üşüyor, donuyor, titriyordu sanki. Boris, Ivich, o utanç verici beden ve kıpkırmızı duman, elinin değmeyeceği kadar uzağa gitti. Yalnızdı, uzakta Bengal ateşi yanıyor ve dumanlar arasında korkunç bir yaratık, dört ayağıyla bir tekerlek gibi yuvarlanıyor, ıslak ıslak yap-

rak hışırtıları arasında bir bayram müziği dalgalanarak ona kadar geliyordu. Kendi kendine, "Neyim var?" diye sordu. Sabahki gibi çevresinde yalnızca seyirlik bir görüntü vardı ve o, Mathieu orada değildi.

Müzik birden kesildi ve kız, yüzünü salona döndürerek durdu. Gülümseyen dudaklarının üstünde güzel ve çaresiz gözleri vardı. Kimse alkışlamadı ve alaycı gülüşmeler duyuldu.

Boris, "Eşekoğlueşekler," dedi.

Birden hırsla el çırpmaya başladı, şaşmış yüzler dönüp onlara baktı.

Ivich öfkeyle, "Kes şunu," dedi. "Alkışlama!"

Boris, alkışlamakta devam ederek, "Elinden geleni yaptı," dedi.

"Daha iyi ya."

Boris omuz silkti.

"Tanıyorum onu," dedi. "Lola'yla üçümüz yemek yedik. Çok iyi bir kız, ama kafasız!"

Kız gülümseyerek ve öpücükler fırlatarak gitti. Bembeyaz bir aydınlık salonu doldurdu, uyanıştı bu. İnsanlar hak yerini bulduktan sonra gene bir araya geldikleri için mutluydular. Ivich'in komşusu bir sigara yakmış ve yalnızca kendisi için yumuşak bir gülüşle dudaklarını bükmüştü. Mathieu uyanmamıştı, bu beyazlık bir korkulu rüyaydı, işte o kadar; çevresinde yüzler, gevşek ve güler yüzlü bir kendini beğenmişlikle açılıyordu, çoğunun ardı bomboş gibiydi, "Benimki de böyledir herhalde, benimkinde de gözler, dudak kenarları yerli yerindedir, ama bakınca oyulmuş, boşaltılmış olduğu görülür; şu setin üzerine sıçrayan ve herkesi susmaya davet ederek elini kolunu sallayan adam da korkulu rüyada bir imgedir; o yaratıcı şaşkınlığın önceden tadına bakan ve mikrofona yalnızca bir isim söyleyivermenin yapmacık tavrı içinde gülümseyen adam."

"Lola Montero!"

Salon heyecan ve tuhaf bir suç ortaklığı duygusuyla ürperdi, alkışlar yükseldi. Boris'in hoşuna gitmişti.

"Tam kıvamındalar," dedi. "İyi gidecek."

Lola kapıya yaslanmıştı, uzaktan geniş ve çıkık elmacık kemikleriyle gölgeli görünen yüzü bir aslan başına benziyordu; omuzları, o titreyen, ürperen yeşil ışıltılı beyazlık, fırtınalı bir gecede bir otomobil farında görünen, iri güzel bir kayın ağacıydı.

Ivich, "Ne kadar güzel!" diye mırıldandı.

Lola acelesiz adımlarla, alışkanlıkla yürüdü; küçük elleri ve bir sultanmkine benzer ağır, görkemli bir güzelliği vardı, ama yürüyüşüne erkeksi bir cömertlik sinmişti.

Boris, "Kendini pahalı satıyor," dedi. "Numaralarını ona söktüremezler."

Doğruydu: En önde oturanlar sandalyelerinin üzerinde geri çekilmişlerdi, bu ünlü yüze bu kadar yakından bakmaya cesaretleri yok gibiydi. Bir devlet adamının korkulu şüpheleriyle yoğrulmuş, iri hatlı ve deneyimli, güzel bir eski Romalı yüzüydü bu. Ağız işinin ehliydi: Nefret ve acıyı gönlünce kusabilmek ve sesi uzaklara göndermek için dudaklarını kabartarak kocaman kocaman açılmayı biliyordu. Lola birden durdu, Ivich'in komşusu heyecan ve hayranlıkla içini çekti. Mathieu, "Onları avcuna aldı bile," diye düşündü.

İçinde tuhaf bir rahatsızlık vardı. Lola gerçekte ta içinde, derinliklerinde soylu ve ihtiraslıydı, ama yüzü yalan söylüyor ve ihtiraslı bir kadın rolü oynuyordu. Lola ıstırap çekiyordu, Boris, onu umutsuzluğa düşürüyordu, ama o her gece "Sumatra"da şarkı sırası kendine gelince bu beş dakikadan, tadını çıkararak acı çekmek için yararlanıyordu. "Peki ya ben? Ben de müzik eşliğinde boku yemiş bir adam rolü oynayarak gönlümce acı çekmekle meşgul değil miyim? Oysa ben gerçekten boku yemiş bir herifim." Çevresindekiler de böyleydi: Hiç var olmayan adamlar vardı, buhar gibi, bir de çok fazla var olanlar vardı. Barmen mesela. Az önce bir şair pozuyla, hülyalı, sigara içiyordu; şimdi ayılmıştı, biraz fazla barmendi, karıştırıcıyı sallıyor, gereksiz bir gösteriyle bardaklara sarı bir şey akıtıyordu, barmen rolündeydi. Mathieu, Brunet'yi düşündü: "Belki de başka türlüsü yapılamaz, belki mutlaka seçmek gerekiyor, bir şey olmamak ya da gerçekte ne ise, onun rolünü oynamak. Ama bu berbat bir şey, daha doğuştan hileli olur insan."

Lola acele etmeden, ağır ağır gözlerini salonda dolaştırıyordu. Acı çeken maskesi sertleşmiş ve donmuştu, onu yüzüne takıp unutmuş gibiydi. Ama Mathieu bu yüze bakınca gözlerin, o yaşayan tek varlığın derinliklerinde, role sokulmamış gizli bir alev, korkutucu ve açgözlü bir merak alevi yakalayabildiğini sandı. Lola sonunda Boris'le Ivich'i görmüş ve rahatlamıştı. Onlara iyi niyet dolu bir gülümsemeyle baktı, sonra uzak bir sesle konuştu:

"Bir gemici şarkısı: Johnny Palmer."

Ivich, "Lola'nın sesini seviyorum," dedi. "Kalın bir kadifeye benziyor."

"Evet."

Mathieu, "Gene Johny Palmer," diye düşündü.

Orkestra hafifçe akort yaptı ve Lola ağır kollarını kaldırdı, tamam olmuştu, Mathieu kanayan bir ağzın açıldığını gördü.

Kimdir kıskanç ve hovarda?
Hile yapan kim kumarda?

Mathieu artık dinlemiyordu, bu acı çeken hayal karşısında tuhaf bir utanç duymuştu. Bu bir hayaldi kuşkusuz, biliyordu, ama ne de olsa...

"Ben acı çekmeyi bilmiyorum, hiçbir zaman gerçekten acı çekemiyorum." Istırap denilen şeyin en feci tarafı, onun bir hayalden başka bir şey olmayışıydı; insan ömrünü onun peşinde koşmakla geçirir, her zaman onu yakalayabileceğini, ona kendini koyvererek, dişleri kenetlenmiş, ölesiye ıstırap çekeceğini sanır, fakat tam kucağına düştüğü an o kaybolur, kaçar, uzaklaşır, geride yalnızca savrulmuş, saçılmış sözcükler ve inceden inceye özenle biriktirilmiş, uğuldayan düşünceler kalırdı. "Beynimin içinde uğulduyor, durmadan uğulduyor, onu susturabilmek için dünyayı verirdim." Boris'e hasetle baktı, bu inatçı alnın arkasında derin, kocaman sessizlikler vardı.

Kim yaşamı zehir eder?
Johnny Palmer.

"Yalan söylüyorum!" O düşüşü, sızlanmaları, şikâyetleri, hepsi yalandı, boştu, boşluktu; kendini kendi yüzeyinden boşluğa itmişti, gerçek dünyasının dayanılmaz baskısından kaçmak, kurtulmak için yapmıştı bunu. Gerçek dünyası, eter kokan karanlık ve kavurucu dünya. Orada, o dünyada Mathieu mahvolmuş bir adam değildi, hiç değildi, aksine daha beteri, keyfi yerinde bir adamdı: sağlıklı, keyfi yerinde ve suçlu. Eğer öbür güne kadar beş bin frangı bulamazsa o zaman Marcelle mahvolmuş olacaktı. Kesinlikle, şiirsiz, müziksiz; bu demekti ki çocuğu doğuracak ya da o büyücü karının elinde ölümle burun buruna gelecekti. Orada, o dünyada ıstırap bir ruh hali değildi ve onu dile getirmek için sözcükler gerekmiyordu. O, maddenin bir hali, bir kıvamıydı. "Onunla evlen, bohem bozuntusu; evlen onunla, azizim neden evlenmiyorsun Marcelle'le?" Mathieu kinle, "Yemin ederim ki sevincinden ölür", diye düşündü. Herkes alkışladı ve Lola gülümser gibi yaptı. Hafifçe eğildi ve konuştu:

"*Beş Kuruşluk Opera*'dan: La fiancée du Pirate."

"Bu şarkıyı söylediği zaman onu sevmiyorum. Margo Lion daha iyiydi. Daha gizemliydi. Lola akılcıdır, sır yoktur onda. Ve çok iyi insan... Benden nefret ediyor; ama bu büyük, pürüzsüz bir nefret, sağlam, temiz, dürüst bir insan nefreti." Bir ambarda koşuşan fareler gibi sağa sola giden bu hafif, uçucu düşünceleri eğlenerek dinli-

yordu. Altta derin, ağır ve kederli bir uyku vardı, sessiz bekleyen derin bir dünya. Mathieu er geç ona yuvarlanacaktı. Marcelle'i görür gibi oldu, Marcelle'in haşin ağzını ve birbirinden uzak gözlerini. "Evlen onunla, evlen, bohem bozuntusu, evlen, artık akıl çağındasın sen, onunla evlenmen gerek!"

Bir gemi girecek limana
Otuz toplu, pupa yelken
Bir sabah erken

"Yeter! Yeter! Parayı bulacağım, sonunda kesin bulacağım parayı, bulamazsam onunla evleneceğim, anladık, tamam; ben hayvan değilim, ama bu gece, yalnız bu gece yakamı bıraksınlar, bütün bunları unutmak istiyorum. Marcelle unutmuyor, odasında, yatağa uzanmış, her şeyi anımsıyor ve beni *görüyor,* bedeninin fısıltılarını dinliyor, ee sonra? Gerekirse bütün bir ömür ismimin sahibi olacak, ama bu gece benim gecem." Ivich'e döndü, bütün varlığıyla ona doğru eğildi, Ivich gülümsedi, sonra alkışlar başlayınca gözleri cam gibi dondu. "Daha!" diye haykırıyorlardı, "daha!" Lola bu yalvarmalara aldırmıyordu. Gece, saat ikide bir programı daha vardı, kendini idare ediyordu. İki kere selam verdi, sonra Ivich'e doğru yürüdü. Başlar Mathieu'nün masasına döndü. Mathieu'yle Boris ayağa kalktılar.

"Bonjour Ivich canım, ne haber?"

Ivich gevşek bir sesle, "Bonjour Lola," dedi Lola usulca Boris'in çenesini okşadı.

"Merhaba, ayyaş!"

Sakin ve kalın sesi bu "ayyaş" sözcüğüne bir çeşit kibir katıyordu. Lola bu sözcüğü şarkılarının tutkulu ve acılı kelimeleri arasından mahsus seçip ayırmış sanılırdı.

Mathieu, "Bonjour Madame," dedi.

Lola, "Oo, siz de burada mısınız," dedi.

Oturdular; Lola, Boris'e döndü, çok rahat görünüyordu.

"Elinor'u kovdular ha?"

"Öyle gibi."

"Ağlaya ağlaya locama geldi. Sarrunyan öfkeden deliriyor, sekiz günden beri bu üçüncü."

Boris kaygıyla, "Onu kapı dışarı etmeyecek ya?" diye sordu.

"İstiyor, kızın kontratı yok. Sarrunyan'a söyledim, o giderse ben de birlikte giderim, dedim."

"Ne dedi?"

"Bir hafta daha kalabilir," dedi.

Bakışlarını salonda dolaştırdı ve yüksek sesle, "Pis bir kalabalık var bu gece," dedi.

Boris, "Yok canım," dedi, "bana hiç öyle görünmemişti."

Lola'yı gözleriyle, utanmazca yiyen Ivich'in komşusu bu sözleri duyarak sararmıştı. Mathieu'nün canı gülmek istedi. Lola'yı çok sevimli buluyordu.

"Alışkanlığın yok da ondan," dedi Lola. "Salona girer girmez onların kötü bir oyun oynamış olduklarını hissettim, öyle iki yüzlü bir sırıtışları vardı ki." Sonra devam etti: "Eğer kız buradan da kovulursa artık kaldırımlarda müşteri bekleyecek, anladınız mı?"

Ivich birden başını kaldırdı, şaşırmış gibiydi. Şiddetle, "Kaldırımlarda dolaşsın, umurumda değil," dedi. "Hem bu ona dans etmekten daha çok yakışır."

Başını dik tutmak, pembeleşmiş, mavisi solmuş gözlerini açabilmek için kendini zorluyordu. Sonra güveni sarsılır gibi oldu, gönül alıcı bir sesle ilave etti:

"Tabii, anlıyorum, yaşamını kazanmak zorunda."

Kimse yanıt vermedi ve Mathieu, onun yerine acı çekti, başını dimdik tutabilmek zordu herhalde. Lola, ona rahat bir gülümsemeyle bakıyordu. "Zengin çocuğu ne olacak," diye düşünüyordu herhalde. Ivich usulca güldü, muzip bir ifadeyle, "Benim dans etmeme gerek yok," dedi.

Gülüşü dudaklarında dondu ve başı öne düştü.

Boris yumuşak bir sesle, "Ne oluyor buna?" diye söylendi.

Lola, Ivich'in başını merakla seyrediyordu. Birkaç saniye sonra küçük ve tombul elini uzatarak Ivich'in saçlarını yakaladı ve başını yukarı kaldırmaya zorladı. Bir hastabakıcıya benziyordu.

"Ne var çocuğum? Biraz çok mu içtik, ha?"

Ivich'in sarışın bukleleri bir perde gibi aralandı, soluk ve çıkıntılı yanakları meydana çıktı. Mathieu heyecanlanmadan, "Kusacak," diye düşündü. Lola, Ivich'in saçlarını çekiyordu.

"Açın gözlerinizi, hadi bakalım, açın gözlerinizi. Yüzüme bakın bakayım."

Ivich'in gözleri koskocaman açıldı, kin ve nefretle pırıl pırıldı; buz gibi bir sesle, "Pekâlâ, işte, size bakıyorum," dedi.

"Vay," dedi, "o kadar da sarhoş değilmişsiniz."

Ivich'in saçlarını bıraktı. Ivich çabucak ellerini kaldırdı ve saçlarını yanaklarına yapıştırdı, bir maskeyi yeniden düzeltiyor gibiydi, gerçekten de üç köşeli yüzü parmaklarının ucunda meydana çıkmıştı, ama dudaklarının kenarlarında ve gözlerinde yorgun, yıpranmış bir şeyler kalmıştı. Bir an, bir uyurgezerin insanı ürküten haliyle, kımıldamadan durdu. Orkestra bir slova başlamıştı.

Lola, "Beni kaldırıyor musun?" diye sordu.

Boris kalktı ve dansa başladılar. Mathieu onları gözleriyle kovaladı, canı konuşmak istemiyordu.

Ivich karanlık bir sesle, "Bu kadın bana hakaret ediyor," dedi.

"Lola mı?"

"Hayır, yan masadaki. Beni ayıplıyor."

Mathieu yanıt vermedi. Ivich tekrar konuştu:

"Bu gece ne kadar eğlenmek istiyordum... sonra, işte! Şampanyadan nefret ediyorum."

"Benden de nefret ediyordur, çünkü şampanyayı ona ben içirdim." Onun şişeyi aldığını ve kadehini doldurduğunu görerek şaşırdı.

"Ne yapıyorsunuz?" diye sordu.

"Herhalde yetecek kadar içmedim, diyorum. Bir yere kadar gitmek gerek, ondan sonrası iyidir."

Mathieu, ona engel olması gerektiğini düşündü, ama ses çıkarmadı. Ivich kadehi dudaklarına götürdü ve yüzünü tiksintiyle buruşturdu, kadehi bırakırken, "Ne berbat şey," dedi.

Boris'le Lola masanın yanından geçtiler, gülüyorlardı.

Lola, "Ne haber, bebek?" diye seslendi.

Ivich nazik bir gülümsemeyle, "Çok iyi," dedi.

Şampanya kadehini aldı ve Lola'dan gözünü ayırmadan bir nefeste içti. Lola da gülümsedi ve dans ederek uzaklaştılar. Ivich büyülenmiş gibiydi.

Hemen de duyulmayacak kadar alçak sesle, "Onu nasıl da bastırıyor kendine," dedi. "Bu... bu gülünç bir şey. Tıpkı bir devanasına benziyor."

Mathieu, "Kıskanıyor," diye düşündü. "Ama hangisini?"

Ivich sarhoştu, dudaklarında sağlıksız bir gülümsemeyle yalnızca Boris ve Lola'ya bakıyordu; Mathieu'nün varlığına aldırış ettiği yoktu, Mathieu yüksek sesle konuşmasını mazur gösterecek bir araçtı şimdi. Gülüşleri, tavırları, söylediklerinin hepsi, onun içinden geçip gidiyor ve gene Ivich'e dönüyordu. Mathieu, "Buna kahrolmam gerekirdi," diye düşündü, "oysa vız geliyor."

Ivich birden, "Dans edelim," dedi.

Mathieu irkildi.

"Siz, benimle dans etmeyi sevmezsiniz," dedi.

"Zararı yok," dedi Ivich, "zaten sarhoşum ben."

Kalktı, sallanıyordu, az kalsın düşecekti, masanın kenarını yakaladı. Mathieu, onu kollarının arasına alıp götürdü, bir buharın içine girdiler, kalabalık, kokulu ve karanlık, üzerlerine kapandı. Mathieu bir an boğulmuş gibi oldu. Ama hemen kendine geldi, bir

Zencinin arkasında ayaklarına bakarak tempoyu yakaladı, ilk melodilerden beri Ivich yoktu, uçmuştu.

"Ne kadar hafifsiniz."

Gözlerini yere indirdi ve birçok ayak gördü, "Benim kadar bile dans edemeyen bir sürü adam var," diye düşündü. Ivich'i biraz kendinden uzakta, kollarının ta ucunda tutuyor, ona bakmıyordu.

Ivich, "İyi dans ediyorsunuz," dedi. "Ama zevk almadığınız belli oluyor."

Mathieu, "Hayır, ama biraz korkuyorum," dedi.

Gülümsedi.

"Şaşılacak şey," dedi. "İki dakika önce ayakta zor duruyordunuz, şimdi bir profesyonel gibi dans ediyorsunuz."

Ivich, "Ölecek halde olsam gene dans edebilirim," dedi. "Bütün gece, sabaha dek dans ederim, yorulmam."

"Ben de öyle olmak isterdim."

"Yapamazsınız."

"Biliyorum."

Ivich sinirli bir aceleyle çevresine bakıyordu.

"Devanasını göremiyorum," dedi.

"Lola mı? Arkanızda, solda."

"Onlara doğru gidelim."

Zayıf bir adama çarptılar, adam özür diledi, kadın öfkeyle baktı. Ivich, başı geriye dönük, Mathieu'yü geri itiyordu. Ne Boris ne Lola onları görmüştü. Lola gözlerini kapamıştı, mavi gözkapakları yüzünde haşin iki leke gibiydi; Boris, kutsal bir yalnızlığın içindeymiş gibi gülümsüyordu.

Mathieu, "Daha gidiyor muyuz?" diye sordu.

"Burada kalalım, başka yer yok."

Ivich yeniden ağırlaşmıştı, gözleri kardeşiyle Lola'ya takılı, hemen de dans etmiyordu. Mathieu, Ivich'ten iki perçem arasındaki küçücük bir kulaktan başka bir şey görmüyordu. Boris'le Lola dönerek onlara doğru geldiler. İyice yaklaştıkları zaman Ivich kardeşinin kolunu dirseğinin üzerinden çimdikledi.

"Merhaba Parmak Çocuk!"

Boris şaşkınlıkla gözlerini açtı:

"Hey Ivich, kaçma! Bana neden Parmak Çocuk dedin?"

Ivich yanıt vermedi, Mathieu'yü çevirdi ve Boris'e sırtını dönerek dansa devam etti. Lola gözlerini açmıştı.

Boris, ona, "Bana neden Parmak Çocuk dediğini sen anlayabildin mi," diye sordu.

Lola, "Galiba anladım,' dedi.

Boris bir şeyler daha söyledi, ama alkış sesleri kelimeleri boğ-

du; caz susmuştu, Zenciler seti Arjantin orkestrasına bırakabilmek için acele acele aletlerini topluyorlardı.

Mathieu'yle Ivich masalarına döndüler.

"Çok eğleniyorum," dedi Ivich.

Lola oturmuştu bile. Ivich'e, "Gerçekten çok güzel dans ediyorsunuz," dedi.

Ivich yanıt vermedi, tuhaf bir bakışla gözlerini Lola'ya dikmişti.

Boris, Mathieu'ye, "Amma koşturuyordunuz," dedi. "Dans ettiğinize bin şahit lazımdı."

"Kardeşiniz öyle istedi," dedi Mathieu.

Boris gülüyordu.

"Bu kadar iri olduğunuza göre, sizin daha çok akrobatik danslar yapmanız gerek zaten."

Ağır bir sessizlik oldu. Ivich, yalnız ve küstah, susuyordu ve kimsenin canı konuşmak istemiyordu. Yalnızca kendilerine ait küçücük bir gök, yuvarlak, kuru ve boğucu, üzerlerine kapanmıştı.

Ampuller yandı. Tangonun ilk notalarıyla Ivich, Lola'ya doğru eğildi. Kısık bir sesle, "Gelin," dedi.

"Ben idare etmesini bilmem," dedi Lola.

"Ben idare edeceğim," dedi Ivich. Sonra dişlerini meydana çıkaran kötü bir gülüşle ilave etti:

"Korkmayın! Ben bir erkek gibi idare edebilirim."

Kalktılar. Ivich, Lola'yı yakalayarak kabaca piste doğru itti.

Boris piposundan derin nefesler çekerek, "Ne iç sıkıcı şeyler," dedi.

"Evet."

Özellikle Lola sıkıyordu insanı, genç kız havasıyla...

"Bakın," dedi Boris.

Cebinden, boynuz saplı bir hançer çıkardı ve masanın üzerine bıraktı. Sonra, "Bir Arap hançeri," diye anlattı. "Bakın, emniyet mandalı var."

Mathieu nazik bir ilgiyle bıçağı aldı.

"Öyle değil," dedi Boris. "Tanrım, elinizi parçalayacaksınız."

Bıçağı aldı, kınından çıkardı ve kadehinin yanına koydu.

"Bu, bir Bedevi şeyhin hançeri," dedi. "Şu esmer lekeleri görüyor musunuz? Bana satan adam o lekelerin kan lekesi olduğuna yemin etti."

Sustular, Mathieu uzaktan gölgeli bir denizin üzerinde Lola'nın eski Romalı başını gördü. "Lola'nın bu kadar uzun boylu olduğunu fark etmemiştim." Gözlerini çevirdi ve Boris'in yüzünde, içini burkan saf bir mutluluk gördü. Pişmanlıkla, "Benimle birlikte olduğu

için mutlu," diye düşündü, "oysa ben, ona söyleyecek söz bile bulamıyorum."

Boris, "Şu gelen kadına bakın," dedi, "sağda, üçüncü masada."

"Boynunda inciler olan sarışın mı?"

"Evet, yalancı inci tabii. Bakın, o da bize bakıyor."

Mathieu soğuk gözlü, iri, güzel kıza gizlice baktı.

"Nasıl buldunuz?"

"Güzel."

"Geçen gün tanıştık, bir asılış asıldı, bütün gece dans edelim, diye balta oldu. Bir de üstüne bana sigara tabakasını hediye etti. Lola deli oldu, tabakayı metrdotele verdi."

Somurtkan bir yüzle ekledi:

"Gümüştü, üzerinde küçük taşlar da vardı."

Mathieu, "Sizi gözleriyle yiyor," dedi.

"Herhalde."

"Peki ne yapacaksınız?"

Boris hor gören bir tavırla, "Hiç," dedi. "Orta malı karının biri."

Mathieu şaşırmıştı, "Ee, ne olacak," dedi. "Papazlığınız mı tuttu birdenbire?"

Boris güldü.

"Yok canım, o demek değil, ama orospular, dansözler, şarkıcılar, işte hepsi sonunda aynı şey. Biriyle yatıyorsunuz, hepsi sizinmiş gibi olur." Piposunu masaya bıraktı sonra ciddi bir sesle açıkladı: "Ben aslında namuslu adamım," dedi, "bunlarla ilgim yok, sizin gibi değilim."

"Hımm," dedi Mathieu.

"Göreceksiniz," dedi Boris, "göreceksiniz, şaşacaksınız, yemin ederim. Lola'yla iş bittikten sonra nasıl papazlar gibi yaşayacağım."

Keyifle ellerini ovuşturdu. Mathieu, "Lola'yla iş o kadar çabuk biteceğe benzemiyor," dedi.

"Temmuzun birinde bitecek, nesine girersiniz bahse?"

"Hiçbir şeyine. Her ay bir dahaki ay başında ondan ayrılacağınızı söylersiniz, her seferinde de bahsi kaybedersiniz. Bana zaten yüz frank, bir dürbün, beş paket Corona Corona, bir de o Seine Sokağı'nda gördüğümüz şişe içindeki gemiyi borçlusunuz. Hiçbir zaman ayrılmayı düşünemezsiniz, Lola'ya bağlısınız siz."

Boris, "Bu sözleriniz içime işliyor," dedi.

Mathieu heyecansız devam etti:

"Ne var ki kendinizi gerçekten bağlı hissetmeye katlanamıyorsunuz, elinizde değil."

Boris öfkeli, gülerek, "Susun bakalım," dedi. "Sigaralarınızla geminizi almak için gene de bahse girebilirsiniz."

"Bilirim bilirim, namus borçlarınızı asla ödemezsiniz. Siz kötü bir adamsınız."

Boris, "Siz," dedi, "siz de sıradan bir adamsınız."

Yüzü aydınlandı.

"'Sen sıradan bir herifsin.' Nasıl? Birine savrulacak güzel bir küfür değil mi?"

"Fena değil," dedi Mathieu, "Ya da daha iyisi: Sen fiyatı biçilmemiş herifin birisin."

"Yok," dedi Mathieu. "Bu iyi değil. Bununla sizin durumunuz zayıflıyor."

Boris cömertlikle kabul etti:

"Hakkınız var. Siz çekilmez bir adamsınız, çünkü her zaman haklı çıkıyorsunuz."

Piposunu özenle doldurarak tekrar yaktı.

"Açık konuşmak gerekirse," dedi, "benim niyetim başka. Sonra biraz korkulu ve manyak gözlerle bakarak anlattı: Yüksek sosyeteden bir kadın ayarlamak istiyorum."

"Bak sen," dedi Mathieu, "o niye?"

"Bilmem. Bana öyle geliyor ki bu çok eğlenceli olur, kim bilir ne numaralar yapar onlar. Sonra fiyakalı da bir şey, çoğunun *Vogue*'da ismi geçiyor. Anlıyorsunuz ya. Bir *Vogue* alırsınız, resimlere bakarsınız, bir de birinin altında bir yazı: 'Madame la Kontes de Rocamadour, sevgili tazılarıyla.' Siz de, ben dün gece bu kadınla yattım, diye düşünürsünüz. Bu, insanın hoşuna gider herhalde."

"Şuna bakın, size gülümsüyor," dedi Mathieu.

"Evet, kuduruyor şimdi, bu sırf namussuzluğundan, biliyor musunuz? Beni Lola'nın elinden almak istiyor, çünkü Lola'ya diş geçiremiyor başka türlü. Sonra karar verdi: Arkama dönüp oturacağım."

"Nedir o, yanındaki kim onun?"

"Bir arkadaşı, Alcazar'da dans ediyor. Güzel oğlan değil mi ha? Şu surata bakın! Burnunu sokmadığı pislik kalmaz, ondan sonra bir de bakarsın ortaya gene on altı yaşında tüysüz bir oğlan olarak çıkmış."

"Ne olmuş yani," dedi Mathieu. "Siz de otuz beş yaşına gelince öyle olacaksınız."

Boris somurtuk, "Ben, otuz beşime gelene kadar çoktan nalları dikmiş olacağım," dedi.

"Bunu söylemek hoşunuza gidiyor."

"Ben veremim."

"Biliyorum." –Boris bir sabah dişlerini fırçalarken diş etini kanatmış ve musluğa kan tükürmüştü.– "Biliyorum, ee sonra?"

"Verem olmak umurumda değil," dedi Boris. "Ama tedaviler,

ilaçlar hiç bana göre değil. Zaten otuzuna gelince ölüp gitmeli insan, otuzdan sonra muşmulaya dönüyor, bir halta yaramıyor."

Sonra Mathieu'ye bakarak telaşla ilave etti:

"Bunu sizin için söylemedim."

"Hayır," dedi Mathieu, "ama haklısınız, insan otuzundan sonra bir halta yaramaz hale geliyor."

"İki yaş daha yaşlanmak, sonra ömrümün sonuna kadar hep o yaşta kalabilmek isterdim. Ne güzel olur kim bilir."

Mathieu, ona şaşkın bir sevecenlikle baktı. Boris için gençlik, insan ömrünün çabucak tüketilen, ucuz bir bölümüydü ve ondan alabildiğine yararlanmalıydı insan, ama aynı zamanda o, ruhun bir erdemiydi ve ona layık olmak gerekti. Daha doğrusu insanın kendi gözünde haklı çıkması demekti. "Zararı yok," diye düşündü Mathieu, "o genç olmayı biliyor." Buradaki bunca insan arasında yalnız Boris, yalnızca o gerçekten burada, bu gece kulübündeydi, gerçekten bu sandalyede oturuyordu. "Aslında bu o kadar boktan bir şey olmasa gerek; gençliğini kıyasıya yaşamak, ta köküne kadar ve sonra, otuzunda geberip gitmek. Zaten ölmese de insan otuzundan sonra gerçekten yaşamıyor ki."

Boris, "Çok canı sıkkın görünüyorsunuz Mathieu," dedi.

Mathieu irkildi. Boris utançla kızarmıştı, ama gene de ısrarlı bir kaygıyla Mathieu'ye bakmakta devam ediyordu.

"Anlaşılıyor mu?" diye sordu Mathieu.

"Hem de nasıl."

"Parasızlık içimi sıkıyor."

Boris sertçe, "Siz biraz idaresizsiniz," dedi. "Ben sizin aldığınız aylığı alsaydım, sağdan soldan borç aramazdım herhalde. Barmenden aldığım yüz frangı vereyim mi?"

"Mersi. Beş bin kâğıda ihtiyacım var benim."

Boris şaşkın bir ıslık çaldı, "Pardon," dedi. "Arkadaşınız Daniel'den mi alacaksınız?"

"Veremiyor."

"Ağabeyiniz?"

"Vermek istemiyor."

"Hay Allah," dedi Boris. "Hay Allah kahretsin!" Sonra kekeleyerek şaşkın devam etti: "Eğer... eğer isterseniz..."

"Eğer istersem ne?"

"Hiç, düşünüyorum da, ne boktan iş, Lola'nın bir dolu parası var, bir boka da yaramıyor."

"Lola'dan borç almak istemem."

"Ama yemin ederim ki o paralar hiçbir işe yaramıyor, öyle duruyor. Bankadaki parasına bir şey demem, bono alıyor, Borsada oy-

nuyor, o para ona gerekli. Ama tam yedi bin frangı var, nakit para, dört aydır evinde saklıyor, elini sürmedi, hatta bankaya kadar götürecek zaman bile bulamadı. Size diyorum ki, bir çantanın içinde öylece duruyor."

Mathieu, canı sıkkın, "Anlatamadım," dedi. "Lola'dan isteyemem, çünkü istersem vermemezlik edemeyeceğini biliyorum."

Boris gülümsedi.

"Bu doğru," dedi. "Vermemezlik edemez."

"Gördünüz mü?"

"Ne pis iş be," dedi Boris. "Şu beş bin kâğıt için arpacıkumrusu gibi düşünüp duruyorsunuz, elinizin altında da bir alay para yatıyor, almak istemiyorsunuz. Peki, ondan kendim için istesem?"

Mathieu telaşla, "Hayır, hayır, sakın öyle şeyler yapmayın," dedi. "Sonunda nasılsa gerçeği öğrenir. Söz, değil mi?" Israrla, "Bakın," dedi, "böyle bir şey yaparsanız çok üzülürüm."

Boris yanıt vermedi. Bıçağını iki parmağıyla tutmuş, ucu aşağıda, alnının hizasına kadar kaldırmıştı. Mathieu içinde bir rahatsızlık duydu. "Ne alçak herifim ben," diye düşündü. "Marcelle'i harcayarak soyluluk numaraları yapmaya ne hakkım var." Boris'e döndü, ona, "Lola'dan şu parayı alıverin," demek istiyordu. Ama tek kelime söylemedi, bütün kanı yüzüne hücum etmişti. Boris parmaklarını araladı ve bıçak düştü. Keskin çelik, masaya saplandı, boynuz sap titredi.

Ivich'le Lola masaya dönmüşlerdi. Boris bıçağı çekip çıkardı ve masaya bıraktı.

Lola, "Bu korkunç şey de ne?" diye sordu.

"Bir Bedevi şeyhin hançeri," dedi Boris, "seni doğru yola getirmek için aldım."

"Sen küçük bir canavarsın."

Orkestra yeni bir tangoya başlamıştı. Boris, Lola'ya karanlık gözlerle bakarak, "Hadi kalk," dedi.

"Hepiniz elbirliği edip beni cennete göndereceksiniz galiba."

Yüzü aydınlanmıştı, mutlu bir gülümsemeyle devam etti:

"Çok tatlısın."

Boris ayağa kalktı ve Mathieu, "Gene de parayı isteyecek," diye düşündü. Utançla içi ezilmişti ve kendini sefil bir şekilde ferahlamış hissediyordu. Ivich yanındaki iskemleye geçti, kısık bir sesle,

"Nefis bir kadın," diye söylendi.

"Evet, çok güzel."

"Ooo!.. Hele bedeni! O canlı, taze, dipdiri beden üzerinde o yorulmuş, yıpranmış baş; ne heyecan verici bir şey. Zamanın aktığını duyar gibiydim, kollarımın arasında tükenip sönecek sandım."

Mathieu'nün gözleri Boris'le Lola'yı kovalıyordu. Boris daha konuya gelmemişti. Şaka ediyordu herhalde, Lola gülüyordu.

Mathieu usulca, "Hoş bir kadın," dedi.

Ivich kuru bir sesle, "Hoş mu? Yok, hiç de değil! Aksine pis, kötü bir kadın, bir dişi," dedi.

Sonra gururla ilave etti:

"Benden çekiniyor ama..."

Mathieu, "Farkındayım," dedi. Sinirli hareketlerle bacak bacak üstüne atıyor, doğruluyor, dönüyor, bacaklarını tekrar değiştiriyordu.

"Dans etmek istiyor musun?" diye sordu.

"Hayır," dedi Ivich, "içmek istiyorum. Kadehini yarıya kadar doldurdu, sonra anlattı: "Dans ederken içmek güzel bir şey, çünkü dans, insanın sarhoş olmasını önlüyor ve alkol insanı dik tutuyor."

Gergin bir gülüşle devam etti:

"Benim eğlenmem de böyle zaten," dedi. "Sonunda işi berbat ediyorum."

"Tamam," diye düşündü Mathieu, "söylüyor." Boris ciddi bir yüz takınmıştı, Lola'ya bakmadan konuşuyordu. Lola bir şey demiyordu. Mathieu yüzünün kıpkırmızı kesildiğini hissetti, Boris'e kızıyordu şimdi. Dev bir zencinin omuzları bir an Lola'nın başını maskeledi, sonra asık bir yüzle tekrar göründü; müzik durdu, kalabalık aralandı ve Boris, kötü ve kendini beğenmiş yüzle kalabalıktan sıyrıldı. Lola, onun biraz gerisinden yürüyordu, durumdan memnun olmadığı belliydi. Boris, Ivich'e doğru eğilerek, "Şunu dansa kaldır lütfen," dedi.

Ivich şaşmış görünmedi, kalktı ve Lola'yı karşıladı.

Lola, "Ah, yok Ivichciğim," dedi, "çok yorgunum."

Birkaç saniye konuştular, sonra Ivich, onu piste sürükledi.

Mathieu, "Olmaz mı diyor?" diye sordu.

Boris, kinle, "Evet," dedi, "ama ben, ona bunu ödeteceğim."

Sapsarıydı, dudaklarındaki gevşek ve kinci anlamla şu anda kız kardeşine benzemişti. Bu, insanı şaşırtan, rahatsız eden bir benzeyişti.

Mathieu kaygılı, "Aptallığı bırakın," dedi.

"Şimdi bana kızıyorsunuz, değil mi," dedi Boris, "bana konuşma demiştiniz."

"Size kızabilmek için hayvan olmam gerek, pekâlâ biliyorsunuz ki sonradan ben de kabul ettim. Neden vermiyor?"

Boris, omuzlarını kaldırarak, "Bilmiyorum," dedi. Suratını astı, "o para bana gerekli, dedi. Ne âlâ, dedi." Şaşkın bir öfkeyle, "Ondan kırk yılda bir şey istiyorum," diye devam etti, "hanımefendi burun kıvırıyor. Ama ödemesi gerek; onun yaşında bir kadın, benim

gibi birini tavlamaya kalkışırsa bunun fiyatını ödemesi gerekir."

"İşi ona nasıl anlattınız?"

"Ona bu parayı garaj almak isteyen bir arkadaşa vereceğimi söyledim. Hatta adını da söyledim. Picard, dedim, sahiden de o bir garaj almak peşinde. Lola da tanır Picard'ı."

"Size inanmadı herhalde."

"Bilmiyorum," dedi Boris. "Ama bildiğim bir şey var, o bunu bana ödeyecek, hem de şimdi, hemen..."

Mathieu, "Oturun oturduğunuz yerde," diye haykırdı.

Boris, bir çocukla konuşur gibi, "Peki, peki," dedi. "Anlaşıldı. Bu bana ait iş, siz karışmayın."

Kalktı ve iriyarı sarışına doğru yürüdü. Kız hafifçe kızardı ve kalktı. Onlar dansa başladıkları sıra Lola'yla Ivich, Mathieu'nün yanından geçtiler. Sarışın, önem vermez bir tavır takınmıştı. Ama gülümseyişinin ardında tetikteydi. Lola sakindi, gururla ilerliyor, yolu üzerinde insanlar ona saygılarından, kenara çekiliyorlardı. Ivich küçük adımlarla, geri geri gidiyordu, her şeyden habersiz gibiydi, gözleri göklerdeydi. Mathieu, Boris'in hançerini aldı ve boynuz sapı küçük darbelerle masanın kenarına vurmaya başladı, burada kan dökülebilir," diye düşündü. Ama hiç umurunda değildi, hiç; o şimdi Marcelle'i düşünüyordu. "Marcelle, kadınım, karım," diye düşündü ve bir şeyler gürültülerle üstüne kapandı. "Karım, kadınım, benim evimde yaşayacak. İşte bu!" Bu çok doğal bir şeydi, nefes almak, yutkunmak kadar doğal. Bu her yerden geliyordu, ona sokuluyor, sürtünüyordu; "Bırak kendini, koyver, böyle kıvranma, yumuşak ol... Evimde. Onu her gün göreceğim." Düşündü: "Her şey apaçık belli, bir yaşamım var benim."

Bir yaşam! Çevresine, bütün o kızarmış yüzlere baktı, o bulutan yastıklarda dinlenen kırmızımsı aylara. "Hepsinin yaşamı var. Her birinin. Her birinin kendi yaşamı. Bu yaşamlar bir gece kulübünün duvarları arasından, Paris sokaklarından, sonra Fransa'dan geçiyor, birbirlerine rastlıyor, birbirini kesiyor ve gene tıpkı bir diş fırçası, bir tıraş makinesi, birbirinden alınıp verilemeyen bütün o ufak tefek kişisel eşya gibi, kopamayacak, ayrılamayacak kadar insanlara bağlı, onlara özgü kalabiliyor. Ben zaten biliyordum. Her birinin bir yaşamı olduğunu biliyordum. Benim de kendime özgü bir yaşamım olduğunu bilmiyordum. Diyordum ki, ben hiç kımıldamıyorum, ondan sıyrılıp kaçabiliyorum. Halbuki ta baştan beri içindeymişim. İçinde geberiyormuşum bilmeden." Bıçağı masaya bıraktı, şişeyi aldı, kadehinin üzerine dimdik kaldırdı, ama şişe boştu. Ivich'in kadehinde iki parmak şampanya kalmıştı, kadehi aldı ve içti.

"Esnedim, içtim, kadınlarla yattım. Ve bütün bunlar iz bırakıyordu. En ufak bir hareketim benim dışımda, ötemde, geleceğin içinde, gelişen, olgunlaşan küçük ve inatçı bir bekleyiş oluşturuyordu. Ben'im bu bekleyiş, ben'im; köşe başlarında, yol kavşaklarında, nikâh memurluğunda beni, kendimi bekleyen ben'im; orada, kırmızı bir koltuğa oturmuş olan ben'im, siyah bir giysi, kolalı beyaz yaka ile gelmemi, sıcaktan patlayarak: Evet, evet, onu karılığa kabul ediyorum, dememi bekliyorum." Şiddetle başını silkti, ama yaşam olduğu gibi çevresinde duruyordu. "Usul usul, yavaş yavaş, keyfimce, miskinliklerim nasıl emrederse öyle, kabuğumu ördüm, kapadım. Şimdi oldu, tamam, artık oldum, her yanda ben varım. Ortada evim var, içinde ben, yeşil koltuklarımın arasında, dışarıda Gaité Sokağı var, tek yönlü bir yol bu, çünkü ben her gün onu yokuş aşağı, aynı yöne iniyorum. Maine Caddesi ve bütün Paris çevremde çepeçevre, önde kuzey, arkada güney, sağ kolda Panthéon, sol kolda Eyfel Kulesi, tam karşımda Clignancourt Kapısı ve Vercingetorix Sokağı'nın ortasında, pembe pırıltılı bir küçük delik; Marcelle'in, karımın, kadınımın odası ve Marcelle içinde, çıplak, beni bekliyor. Ve sonra Paris'in çevresinde çepeçevre Fransa, kırmızı kalın çizgilerle gösterilmiş tek yönlü yollarla, sonra maviyle ya da siyahla boyanmış denizler, mavi Akdeniz, siyah Kuzey Denizi, sütlü kahverengiyle Manş ve sonra ülkeler, Almanya, İtalya, -İspanya bembeyaz görünüyor; renksiz, çünkü oraya dövüşmeye gitmemiştim– ve sonra odamdan değişmeyen uzaklıktaki küçük, yuvarlak kentler; Timbuktu, Toronto, Kazan, Nijni – Novgorod, sınır taşları gibi değişmez, belli. Gidiyorum, geliyorum, dolaşıyorum, geziyorum, gezebilirim. Bunlar benim yaz tatillerim, nereye gitsem kabuğumu birlikte götürüyorum, odamda, kitaplarımın arasında, evimde kalıyorum; Marakeş'e ya da Timbuktu'ya bir santimetre bile yaklaşmıyorum. Trene, vapura, otokara da binsem, tatil geçirmeye Fas'a gitsem, sonra birden kalkıp Marakeş'e dönsem, gene de hep odamda, kendi evimde olacağım. Hatta kumlarda dolaşsam, çarşıda Marakeş'i parmaklarımın ucunda duymak için Arap'ı okşasam gene boş. O Arap Marakeş Çarşısı'nda olacaktır, ama ben, hayır: Ben, Faslı Arapla maşlahından üç bin kilometre uzaktaki odamda, yorgun ve düşünceli oturuyor olacağım, kendi arzuladığım yaşamın gerektirdiği gibi. Sonsuza kadar, sonsuza kadar Marcelle'in eski âşığı, şimdi kocası, lisede öğretmen, İngilizceyi öğrenememiş bir adam, Komünist Partisi'ne girmemiş, İspanya'ya dövüşmeye gitmemiş bir adam, sonsuza kadar."

"Kendi yaşamım." Yaşamı onu çevreliyor, sarıyordu. Bu, başlangıcı ve sonu yoklukta, ama sonsuz olmayan acayip bir şeydi. Bu

yaşamı Mathieu bir belediye memurunun gözlerinin önünden, öbür belediye memurunun gözlerinin önüne sererek götürmüştü; 1923'te kaydolduğu bir semtin belediye memurluğundan, 1938'in Ağustos ya da Eylül ayında Marcelle'e evlenmek için gideceği bir başka semtin belediye memurluğuna; yaşamının, bütün doğadan olan şeyler gibi belirsiz ve kararsız bir anlamı, tozlu, menekşemsi bir kokusu, yapışkan ve yavan bir tadı vardı.

"Bütün ömrümce dişleri sökülmüş olarak yaşadım," diye düşündü. "Evet, dişleri sökülmüş. Asla ısırmadım, bekledim, bekliyor ve kendimi hep daha sonra gelecek günlere saklıyordum ve şimdi, birden gördüm ki hiç dişim kalmamış. Ne yapmalı şimdi? Kabuğu mu kırmalı? Söylemesi kolay. Hem sonra geriye ne kalır? Toz toprak içinde, ardında pırıl pırıl izler bırakarak tırmanan yapışkan bir küçük zamk parçası."

Gözlerini kaldırdı ve Lola'yı gördü, Lola'nın dudaklarında çirkin bir yarım gülüş vardı. Ivich'i gördü: Ivich başı geriye atılı, kendini unutmuş, yaşı, geleceği olmayan bir yaratık olarak dans ediyordu. "Onun kabuğu yok," diye düşündü. Dans ediyordu, sarhoştu, ama Mathieu'yü düşünmüyordu. Hiç, hiç düşünmüyordu. Öylesine ki, Mathieu hiç var olmamış gibiydi onun için. Orkestra bir Arjantin tangosu çalmaya başlamıştı. Mathieu bu tangoyu biliyordu; *Mio caballo murrio*'ydu, ama şimdi Ivich'e bakarken ona bu hüzünlü ve feci müziği ilk kez duyuyormuş gibi geliyordu. "O hiçbir zaman benim olmayacak, hiçbir zaman benim kabuğuma girmeyecek." Gülümsedi, içinde alçakgönüllü ve serinletici, yaşam verici bir acı duydu, özgürlüğünün bağlı olduğu bu küçük, kırılgan ve öfkeli bedeni seyrediyordu. "Sevgili, sevgili Ivich," diye düşündü, "sevgili özgürlüğüm." Ve birden, kirlenmiş varlığının üstünde, yaşamının üstünde berrak ve saf bir bilinç uçmaya başladı, "ben"siz bir bilinç, yalnızca bir avuç sıcak hava; uçuyordu, bir bakıştı o, bohem bozuntusuna bakıyordu, rahatına sıkı sıkıya yapışmış küçük burjuvaya, o hiçbir sonuca varamamış aydına, "devrimci değil, isyan etmiş", gevşek yaşamıyla çepeçevre sınırlanmış o maddesiz hayal budalasına bakıyor ve hüküm veriyordu: "Bu herif sıfırı tüketti, uçamadı." Ama o, o kimseyle el ele değildi, kendi çevresinde dönüp duran o sabun baloncuğunun içinde, kirlenmiş, bitmiş, aşağılarda, Ivich'in gözlerinde acı çekerek, baştan ayağa müziğe bulanmış, ölümlü ve pişman, dönüp duruyordu. Kıpkırmızı bir bilinç, küçük somurtkan bir İtalyan melodisi *Mio caballo murrio,* o her şeyi yapabilir, İspanyollar için gerçekten umutsuzluğa kapılabilir, her şeye her şeye karar verebilir. Bu böyle sürüp gidebilseydi... Ama sürüp gidemezdi: Bilinç şişiyor, şişiyordu, orkestra sustu, o patladı, paramparça oldu. Mat-

hieu kendini yaşamının dibinde, sert ve kupkuru, kendi kendisiyle baş başa, yapayalnız buldu. Kendi hakkında hüküm bile veremiyordu artık, kendini kabul de edemiyordu, Mathieu'ydü o kadar. "Bir kriz daha! Peki sonra?" Boris masaya dönmüştü, çok da kendinden memnun görünmüyordu. Mathieu'ye, "Vay babam vay," dedi.

"Hı?" diye sordu Mathieu.

"Sarışın. Anasının gözü."

"Ne yaptı?"

Boris kaşlarını çattı ve yanıt vermeden ürperdi. Ivich gene Mathieu'nün yanına oturmuştu. Yalnızdı. Mathieu salona göz gezdirdi ve Lola'yı müzisyenlerin yanında gördü, Sarrunyan'la konuşuyordu. Sarrunyan şaşmış göründü, sonra kaçamak bir bakışla iriyarı sarışına baktı, kadın umursamaz bir rahatlıkla sigara içiyordu. Lola, ona bakarak gülümsedi ve salonun ortasından yürüdü. Oturduğu zaman tuhaf bir hali vardı. Boris dikkatle ayakkabılarına doğru baktı ve ağır, yüklü bir sessizlik oldu.

İriyarı sarışın, "Delirdiniz mi?" diye bağırdı. "Hayır, yapamazsınız, ne hakkınız var? Gitmiyorum!"

Mathieu yerinden sıçradı ve herkes dönüp baktı. Sarrunyan, sarışın kadının önünde, buyruk bekleyen bir metrdotel gibi, merasimli bir tavırla eğilmişti. Onunla alçak sesle konuşuyordu, terbiyeli ve sertti. Sarışın birden ayağa kalktı. Yanındaki oğlana, "Gel," dedi.

Çantasını karıştırdı. Dudakları titriyordu.

"Hayır, hayır," dedi Sarrunyan, "benim misafirim olunuz."

Sarışın, bir yüz franklık çıkardı, parmaklarının arasında buruşturduktan sonra masaya fırlattı. Genç adam da kalkmıştı, yüz franklığa ayıplayan gözlerle baktı. Sonra kadın onu kolundan yakaladı ve ikisi yan yana, başları havada, kalçalarını aynı tempoyla sallayarak, salondan çıktılar.

Sarrunyan ıslık çalarak Lola'ya doğru geldi. Eğlenmiş bir gülümsemeyle, "Bir daha gelirse ona yıldızları da saydırırım," dedi.

"Mersi," dedi Lola. "İşin bu kadar kolay olacağını ummamıştım."

Sarrunyan dönüp gitti. Arjantin orkestrası salondan çıkmıştı, zenciler ellerinde çalgıları, birer birer geliyorlardı. Boris bir an öfke ve hayranlıkla parlayan gözlerini Lola'ya çevirdi, sonra Ivich'e dönerek birden, "Gel," dedi, "dans edelim."

Lola sakin gözlerle baktı. Ama onlar uzaklaşır uzaklaşmaz yüzü bir anda altüst oldu. Mathieu, ona gülümsedi.

"Burada her istediğinizi yapabiliyorsunuz," dedi.

Lola ilgisiz, "Onlar benim avcumda," dedi, "insanlar buraya benim için geliyor."

Gözleri kaygılıydı, masaya sinirli parmaklarla vurmaya başladı. Mathieu ne söyleyeceğini bilemiyordu. Neyse ki Lola iki dakika sonra birden kalktı.

"Özür dilerim," dedi.

Mathieu, onun salonu dolaştığını ve dışarı çıktığını gördü. "Zehir vakti geldi herhalde," diye düşündü. Yalnızdı. Ivich'le Boris bir müzik parçası kadar berrak ve bir müzik parçasından hemen de farksız bir sertlikle haşin, dans ediyorlardı. Başını çevirdi ve masanın altından görünen ayaklarına baktı. Bomboş, ölü bir zaman aktı geçti; kafası da bomboştu. Kısık, iniltiye benzer bir sesle yerinden sıçradı. Lola dönmüştü, gözleri kapanmak üzereydi, gülümsüyordu: "Onun bir hesabı var." Lola gözlerini açarak oturdu, hâlâ gülümsüyordu.

"Boris'in beş bin franga ihtiyacı olduğunu biliyor muydunuz?"

"Hayır," dedi. "Bilmiyordum, beş bin franga mı ihtiyacı varmış?"

Lola, ona bakmakta devam ediyor, bütün bedeniyle ağır ağır öne arkaya sallanıyordu; Mathieu, kadının minicik gözbebeklerinin çevresindeki kocaman, yemyeşil rengi gördü.

Lola, "Ona borç vermeyi reddettim," dedi. "Parayı Picard için istediğini söyledi, halbuki ben, onun Boris'ten önce size başvuracağını biliyorum."

Mathieu gülmeye başladı.

"Picard, bende hiçbir zaman para bulunmadığını bilir."

Lola inanmamış bir tavırla,

"Ya," dedi, "demek bu işten haberiniz yoktu!"

"Eh, evet, yoktu."

Lola, "Sahi mi," dedi, "bu tuhaf işte!"

Onun, bir gemi enkazı gibi burnu havada, bir yere çarpıp parçalanacağı ya da ağzı boydan boya yırtılıp boğazında müthiş bir feryadın fışkıracağı sanılırdı.

"Dün Boris size geldi mi?"

"Evet, saat üç sıralarında," dedi Mathieu.

"Size hiçbir şey söylemedi, öyle mi?"

"Şaşacak ne var bunda? Belki Picard'ı bugün görmüştür?"

"Öyle dedi, zaten."

"O halde?"

Lola omuz silkti.

"Picard sabahtan akşama kadar Argenteuil'de çalışıyor."

Mathieu ilgisiz bir sesle, "Picard'm paraya ihtiyacı vardı, Boris'in oteline uğramış olacak, diye anlattı. Onu otelde bulamamış, Saint-Michel Bulvarı'ndan geri dönerken Boris'e rastlamıştır."

Lola alayla, "Ya," dedi, "demek Picard, aydan aya üç yüz frank

cep harçlığı alan Boris'ten beş bin frank istemeye gitmiş öyle mi? Olacak şey mi bu?"

Mathieu öfkeyle, "Ee artık bilmiyorum," dedi.

"Parayı benim için istedi," diye bağırmak geldi içinden. Böylece her şey oracıkta biterdi. Fakat bunu yapamazdı, Boris vardı. "Boris'i dünyada affetmez, böyle olunca benimle suç ortaklığı yapmış oluyor." Lola kırmızı, sivri tırnaklarının uçlarıyla masaya hızlı hızlı vuruyordu, dudaklarının kenarları bir an yukarı kalktı, titriyordu, sonra gene indi. Mathieu'ye kaygılı bir ısrarla, dikkatle bakıyordu, Mathieu bu tetikte üzerinde bekleyen öfkenin gerisinde derin bir boşluk bulunduğunu hissetti. Canı gülmek istedi.

Lola gözlerini çevirmişti.

"Bu, daha çok bir deneme olmasın," dedi.

Mathieu hayretle, "Deneme mi?" diye tekrarladı.

"Evet, şimdi aklıma geldi."

"Deneme, yani nasıl?"

"Ivich, ona her zaman benim açgözlü olduğumu, cimri olduğumu söyler durur."

"Ne biliyorsunuz?"

Lola bir zafer gülüşüyle, "Şaştınız, değil mi?" diye sordu. "Boris çok dürüsttür. Ona, beni kötüleyecek bir şeyler söylerseniz bu lafların doğruca bana geleceğini bilmelisiniz. Her şeyiyle belli eder bunu; onun, bana nasıl baktığına dikkat etmek yeter. Ya da bana, hiç onunla ilgisi yokmuş gibi sorular sorar. Gelirken onu uzaktan görsem söyleyecek bir şeyleri olduğunu anlarım. Elinde değil, konuşup içini boşaltmadan edemez."

"Evet, yani?"

"Bu kez de öyle. Benim gerçekten cimri olup olmadığımı anlamak istedi. Bu Picard hikâyesini de onun için uydurdu. Ya da birisi ona akıl öğretti."

"Kim akıl öğretmiş olabilir?"

"Bilmem. Benim ihtiyar bir cadı olduğumu, Boris'in yakasını bırakmadığımı düşünen çok. Bunu anlamak için bizi bir arada gördükleri zaman yüzlerindeki anlama bakmak yeter."

"Siz, Boris'in onun bunun lafıyla hareket edeceğini mi sanıyorsunuz?"

"Hayır, ama bildiğim bir şey var, bana karşı kışkırtarak ona iyilik ettiklerini sananlar bulunabilir."

"Bana bakın," dedi Mathieu, "lafın etrafında dolanmaya gerek yok, bunu, beni kastederek söylüyorsanız, yanılıyorsunuz Lola."

Lola soğuk bir sesle, "Ya," dedi. "Öyle mi! Olabilir!" Ağır bir sessizlik oldu, sonra Lola birden sordu: "Peki öyleyse neden siz bi-

zimle birlikte olduğunuz zaman her seferinde böyle bir tatsızlık çıkıyor?"

"Ne bileyim? Hiçbir şey bilmiyorum. Bugün zaten gelmek istemiyordum ben... Belki de Boris, size ve bana başka başka duygularla bağlı olduğu için, ikimizi bir arada gördüğü zaman biraz şaşırıyor ve sinirleniyor."

Lola somurtkan ve gergin bir yüzle önüne bakıyordu.

Sonunda, "Bakın," dedi, "şunu iyice aklınıza koyun: Onu, benim elimden almalarını istemiyorum. Ben, ona kötülük yapmadığımı biliyorum. Benden usandığı zaman, bırakıp gidebilir, bu da yakındır zaten biliyorum, ama başkalarının onu, benden zorla almalarını istemiyorum."

Mathieu, "Boşalıyor," diye düşündü. Kuşkusuz az önce aldığı zehirin tesiri vardı bunda. Ama başka bir şey daha vardı: Lola, Mathieu'den nefret ediyordu, fakat şu anda ona söylediklerini asla başka hiç kimseye söyleyemezdi. Mathieu'yle aralarında kin ve nefrete karşın bir çeşit dayanışma, bir çeşit kader ortaklığı vardı.

Mathieu, "Onu, sizden ayırmak istemiyorum," dedi.

Lola durgun bir tavırla, "Ben öyle sanıyordum," dedi.

"İyi işte, bundan böyle sanmayın. Boris'le ilişkiniz beni ilgilendirmez Lola. İlgilendirmiş de olsaydı bu ilişkide hiçbir kötülük görmezdim ben."

"Ben kendi kendime, öğretmeni olduğu için, kendini Boris'le ilgilenmek zorunda hissediyor, diye düşünüyordum."

Lola sustu. Mathieu, onun hâlâ rahatlayamadığını hissetti; kadın, zihninde uygun sözcükleri arıyor gibiydi.

Acıyla, "Ben... ben yaşlı olduğumu biliyorum," dedi. "Bunu fark etmem için birisinin bana hatırlatmasına gerek yok. Ama ben, yaşlı olduğum için ona yararlı olabildiğime inanmıyorum, ona birçok şeyler öğretebilirim ben." Sonra isyanla devam etti: "Hem onun, beni çok yaşlı bulduğunu kim söyledi size? O, beni böylece, olduğum gibi seviyor, birileri kafasına o tatsız şeyleri sokmadıkça benim yanımda mutlu oluyor..."

Mathieu susuyordu. Lola ürkmüş gibiydi, öfkeyle, "Söylesenize," diye bağırdı. "Onun, beni sevdiğini siz de biliyorsunuz! O, size her şeyini söylediğine göre beni sevdiğini de söylemiştir. Neden susuyorsunuz?"

Mathieu, "Sizi sevdiğini sanıyorum," dedi.

Lola, ona dolu dolu gözlerle baktı.

"Erkeğin her çeşidini gördüm ben," dedi, "bundan utanmıyorum da. Ama Boris, benim son şansım, anlıyor musunuz? Ondan sonra... artık bana istediğinizi yapabilirsiniz."

Mathieu hemen yanıt vermedi. Boris'le dans eden Ivich'e bakıyordu. Lola'ya, "Boşuna bu tartışma," demek isterdi. "Boşuna! Görmüyor musunuz ki ikimiz aynı yolun yolcusuyuz!" Fakat bu benzeyiş onu rahatsız ediyordu; Lola'nın aşkında, bütün derinliğine karşın, bütün saflığına karşın açgözlü, doymak bilmeyen ve bencil bir şeyler vardı. Ama gene de, "Bunu bana mı söylüyorsunuz," dedi. "Ben bütün bunları en az sizin kadar biliyorum."

"Neden en az benim kadar?"

"Aynı durumdayız da ondan."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Onlara bakın, bir de bize bakın."

Lola hor gören bir gülümsemeyle dudak büktü.

"İkimiz aynı halde değiliz," dedi.

Mathieu omuz silkti, sustular, hava hâlâ gergindi. Barışamamışlardı. İkisi de Boris'le Ivich'e bakıyorlardı. Boris'le Ivich dans ediyorlardı, farkında bile olmadan acımasızdılar. Ya da az çok biliyorlardı. Mathieu, Lola'nın yanında oturmuştu, onlar dans etmiyorlardı, çünkü o yaşta dans edilmezdi artık. Mathieu, "Lola'yı benim sevgilim sanırlar şimdi," diye düşündü. Lola'nın kendi kendine mırıldandığını duydu: "Parayı Picard için istediğine inanabilsem..."

Boris'le Ivich masaya doğru geliyorlardı. Lola zorlukla ayağa kalktı. Mathieu, onun yuvarlanacağını sandı, ama kadın masaya tutundu ve geniş bir nefes aldı.

Boris'e, "Gel," dedi, "seninle konuşacaklarım var."

Boris birden rahatı kaçmış göründü, duraladı.

"Burada konuşamaz mıyız?" diye sordu.

"Hayır."

"O halde bekle. Şimdi caz başlar, dans ederken konuşuruz."

"Hayır," dedi Lola, "yorgunum. Locama gel, konuşalım. Özür dilerim Ivich! Şimdi geliriz."

"Ben sarhoşum zaten," dedi Ivich.

Lola, "Hemen geliriz," diye tekrarladı. "Biraz sonra şarkı sıram geliyor."

Lola uzaklaştı, Boris asık yüzle peşinden yürüdü. Ivich sandalyeye yığılır gibi oturmuştu.

"Gerçekten sarhoşum," dedi. "Dans ederken oldum birdenbire."

Mathieu yanıt vermedi.

"Neden gittiler?" diye sordu Ivich.

"Konuşacaklar, anlaşacaklar. Hem sonra Lola az öne eroin aldı. Belki bilirsiniz, insan bir kez zehir aldı mı, ardından bir daha almadan duramaz."

Ivich, rüyada gibi, "Zehir kullanmak hoşuma gidecek," dedi.

"Tabii."

Ivich birden başını kaldırdı.

"Ey, ne olmuş yani," dedi. "Ömür boyu Laon'da yaşayacaksam kendimi oyalayacak bir şey bulmam gerek."

Mathieu susuyordu. Ivich, "Ha anladım," dedi. "Sarhoş oldum, diye bana kızıyorsunuz."

"Yok canım."

"Evet, evet, beni ayıplıyorsunuz."

"Niye ayıplayayım? Zaten siz gerçekten sarhoş değilsiniz ki."

Ivich keyifle, kelimelere basa basa, "Sar-hoş-şum, hem de nasıl," dedi.

Salonda masalar teker teker boşalıyordu. Saat herhalde sabahın ikisiydi. Locada, o küçük, duvarları kırmızı kadife kaplı, tozlu odacıkta Lola, eski bir yaldızlı aynanın önünde, tehdit ediyor ve yalvarıyordu: "Boris! Boris! Beni deli edeceksin!" Ve Boris ürkek, ama inatçı başını eğiyordu. Kırmızı kadife duvarlar arasında savrulan uzun, siyah giysi ve uzun siyah giysinin aynadaki siyah yankısı ve acıklı bir özlemle kıvranan güzel, beyaz kolların pırıltısı. Sonra Lola birden paravanın arkasına geçecek, orada her şeyi unutacak, burnu kanıyormuş da kanı durdurmak için başını kaldırıyormuş gibi başını arkaya devirerek burnuna iki tutam beyaz toz çekecek. Mathieu'nün alnı ter içindeydi, ama silmeye cesareti yoktu, Ivich'in önünde terlediği için utanıyordu. Ivich durmadan dans etmişti, gene bembeyazdı, terlemiyordu. Daha bu sabah, "O ıslak ıslak avuçlardan nefret ediyorum," demişti. Mathieu ellerini nereye koyacağını bilemiyordu. Kendini zayıf ve yorgun hissediyordu, içinde hiçbir istek kıpırtısı yoktu, bir şey düşünmüyordu. Ara sıra kendi kendine, "Neredeyse güneş doğacak," diyordu; gene sağa sola koşmaya başlayacak, Marcelle'e telefon edecek, Sarah'ya telefon edecek, yeni bir günü bir uçtan bir uca yaşayacaktı, bu ona olmayacak, inanılmayacak bir şey gibi geliyordu. Sonsuza dek bir masada, bu yalancı aydınlığın içinde ve Ivich'in yanında oturmak isterdi.

Ivich sarhoş bir sesle, "Çok eğleniyorum," dedi.

Mathieu ona baktı. Ivich bir anda korkunç bir öfkeye dönüşebilen o sarhoşlara özgü coşkunluk içindeydi.

Ivich, "Sınavların Allah belasını versin," dedi. "Kovulursam, bayram edeceğim. Bu gece Paris serüvenimin cenaze törenini kutluyorum."

Gülümsedi ve kendinden geçmişçesine, "Elmas gibi pırıl pırıl parlıyor," diye mırıldandı.

"Elmas gibi parlayan ne?"

"Şu an! Şu yaşadığım an, yusyuvarlak, boşlukta asılı duruyor, küçücük bir elmas gibi, ben ölümsüzüm..."

Boris'in hançerini aldı, keskin bıçağı masaya yatırarak sağa sola çevirmeye başladı. Sonra, "Buna ne oluyor?" diye birden sordu.

"Kime?"

"Yanımda oturan siyahlı kadın. Buraya geldiğinden beri gözünü benden ayırmadı. Benimle alay ediyor."

Mathieu döndü baktı. Siyah giysili kadın yan gözle, ısrarla Ivich'e bakıyordu.

"Öyle değil mi?"

Mathieu, "Evet," dedi, "bakıyor."

Ivich'in kötü anlamlarla dolu buruşmuş, küçük yüzünü, dalgın ve kinci gözlerini görerek, "Sussam daha iyi ederdim," diye düşündü. Siyah giysili kadın onların kendisinden söz ettiklerini anlamıştı. Kibirli bir tavırla başını kaldırdı, kocası ayılmıştı, o da yuvarlak yuvarlak gözlerle Ivich'e bakıyordu. "Amma tatsız iş," diye düşündü Mathieu. Kendini miskin ve alçak hissediyordu, şurada bir sorun çıkmaması için her şeye razı olabilirdi.

Ivich bıçakla oynayarak, "O kadın, benimle alay ediyor, beni ayıplıyor, çünkü kendisi çok namuslu," dedi. "Ben namuslu değilim; ben, ben eğleniyorum, içiyorum, sarhoş oluyorum, beni üniversiteden kovacaklar." Sonra birden ağlamaklı, "Ben namustan nefret ediyorum!" diye bağırdı.

"Susun Ivich, rica ederim."

Ivich ona buz gibi bir bakışla baktı.

"Bana bir şey mi söylüyordunuz," dedi. "Ha, öyle ya, unuttum, siz de namuslusunuz değil mi? Ama korkmayın, Laon'da anamınbabamın dizinin dibinde on yıl geçirdikten sonra ben, sizden de daha namuslu olacağım."

Sandalyesine yığılır gibi oturmuştu, bir çılgının hareketleriyle boynuz saplı bıçağı masaya saplayıp çıkarıyordu. Ağır bir sessizlik oldu, sonra siyah giysili kadın kocasına dönerek, "Şu küçüğün kendini bu hale getirmesini benim aklım almıyor," dedi.

Koca, Mathieu'nün omuzlarına ürkek gözlerle bakarak usulca homurdandı:

"Hımm..."

Kadın, "Ama suç onda değil," diye devam etti, "asıl suç onu buraya getirenlerde..."

Mathieu, "Al sana!" diye düşündü. "Kepazelik başlıyor." Ivich duymuştu, ama ses çıkarmıyordu, usluydu. Çok usluydu, bir şeyler tasarlıyor gibiydi, başını kaldırmıştı, gözlerinde çılgınca bir neşe vardı.

Mathieu korkuyla, "Ne var?" diye sordu.

Ivich yüzü sapsarı, "Hiç. Ben," dedi, "ben Madame'ı eğlendirmek için bir edepsizlik daha yapacağım. Nazik madamın kan görünce ne yapacağını merak ediyorum."

Ivich'in komşusu bir çığlık kopardı ve gözlerini kapadı. Mathieu, Ivich'in ellerine bakıyordu. Ivich bıçağı sağ eliyle tutmuştu, sol avcunu dikkatle, özene bezene yarıyordu. Avuç, başparmağın altındaki kabarık etten küçük parmağın dibine boydan boya açıldı, kan ağır ağır taşmaya başladı.

Mathieu, "Ivich," diye haykırdı. "Eliniz..."

Ivich karanlık gözlerle bakarak alay etti:

"Artık bakmaktan vazgeçer mi dersiniz?"

Mathieu masanın üstünden elini uzattı. Ivich uslu uslu onun bıçağı almasına izin verdi. Mathieu'nün kalbi deli gibi çarpmaya başlamıştı; kanla kıpkırmızı kesilmiş incecik parmaklara bakıyordu, kızın eli çok acıyordu muhakkak.

"Çıldırdınız mı siz," dedi. "Hadi gelin tuvalete gidelim, oradaki kadın elinizi sarsın."

Ivich kötü kötü güldü.

"Ne dediniz," dedi. "Elimi mi sarsın? Yok canım..."

Mathieu kalktı.

"Gelin Ivich, *çok rica ederim, gelin!*"

Ivich kımıldamadan, "Çok tatlı bir his," dedi. "Elimin koca bir parça tereyağı olduğunu sandım."

Sol elini gözlerine doğru kaldırmıştı, dikkatle bakıyordu. Kan her noktadan aynı anda fışkırıyordu, iri bir karınca yuvasındaki o kaynaşan gidiş geliş gibi.

"Benim kendi kanım," dedi Ivich, "kanımı seyretmek hoşuma gidiyor."

Mathieu, "Hadi, tamam, oldu artık," dedi.

Ivich'i omuzlarından yakaladı, fakat kız şiddetle silkinerek kurtuldu ve kocaman bir damla kan masa örtüsünü lekeledi. Ivich, Mathieu'ye kin ve nefretle ateş gibi yanan gözlerle bakıyordu.

"Daha hâlâ bana el sürmeye cesaret edebiliyorsunuz demek," dedi. Sonra küfreder gibi güldü. "Bunu bir taşkınlık sayacağınızı biliyordum zaten. İnsanın kendi kanıyla eğlenebilmesi sizi korkutuyor, değil mi?"

Mathieu öfkeyle titriyordu, yüzünün bütün kanı çekilmişti. Yerine oturdu, sol elinin avucunu yere açtı ve vahşi bir sesle, "Taşkınlık mı," dedi, "hayır Ivich! Bunun müthiş bir şey olduğunu biliyorum. Bu soylu prensesimiz için heyecanlı bir oyun."

Bıçağı bir anda avcuna sapladı, hiçbir acı duymamıştı. Boynuz

sapı bıraktığı zaman hançer, dimdik, titreyerek avcunun etine gömülü kaldı.

Ivich haykırdı:

"Ayyy! Ayyy!.. Çıkarın şunu, çıkarın!"

Mathieu dişlerini gıcırdattı.

"Görüyorsunuz ya, herkes yapabilir bu oyunu."

Kendini sağlam ve mutlu hissediyordu, beyninde belli belirsiz bir bayılma korkusu kıpırdamıştı. Fakat içinde inatçı bir doygunluk, kurnaz ve acımasız bir kötü niyet vardı. Eline bıçağı saplayışı yalnızca Ivich'e meydan okumak için değildi, bu aynı zamanda Jacques'tan, Brunet'den, Daniel'den, hatta kendinden, kendi yaşamından alınmış bir intikamdı. "Eşekoğlueşeğin biriyim ben," diye düşündü. "Brunet, bana, 'Sen bir çocuksun,' dediği zaman haklıydı." Fakat mutlu olmaktan kendini alamıyordu. Ivich, yere çivilenmiş gibi duran ele bakıyordu; kan, bıçağın gömüldüğü yerde halkalanmaya başlamıştı. Sonra Mathieu'ye baktı, yüzü bambaşkaydı şimdi. Usulca, "Niye yaptınız bunu?" diye sordu.

Mathieu sert bir sesle, "Ya siz?" dedi.

Sol yanlarında korkutucu mırıltılar yükselmeye başlamıştı. "Kamuoyu" homurdanıyordu. Mathieu aldırış etmedi, Ivich'e bakıyordu.

Ivich, "Ah! Ne kadar... ne kadar üzüldüm," diye mırıldandı.

Homurtular gitgide artıyordu, siyah giysili kadın inledi.

"Bunlar sarhoş, birbirlerini öldürecekler, buna engel olmalı, ah bakamıyorum!"

Birkaç baş onlardan tarafa döndü, bir garson kadının yanına sokulmuştu, eğilerek, "Madame bir şey mi emrettiler?" diye sordu.

Siyahlı kadın dertop ettiği mendilini ağzına kapamıştı, tek kelime söylemeden başıyla Ivich'le Mathieu'yü işaret etti. Mathieu bıçağı avcundan ani bir hareketle çekip aldı ve canı yandı.

"Şu bıçakla elimizi kestik."

Garson bunun gibi neler görmüştü. Heyecansız, "Madame'la Monsieur lavaboya kadar gelebilirler mi," dedi. "Orada gerekli her şey var."

Bu kez Ivich söz dinleyerek kalktı. Pisti birer elleri havada, garsonun arkasından yürüyerek geçtiler. Bu öylesine gülünç bir durumdu ki Mathieu kahkahayla güldü. Ivich bir an korkuyla baktı, sonra o da gülmeye başladı. O kadar çok güldü ki eli sarsıldı, parkeye iki damla kan aktı.

Ivich, "Çok eğleniyorum," dedi.

Lavabodaki kadın, "Aman Tanrım!" diye bağırdı. "Vah benim güzel kızım, ne yaptınız böyle? Ya siz Monsieur?"

Ivich, "Bıçakla oynadık," dedi.

Kadın üzülmüştü.

"Ya," dedi. "Ondan sonra elinizi kestiniz. Yemek bıçağı mıydı?"

"Hayır."

"Belli zaten... Yara da çok derin." Ivich'in eline dikkatle bakarak ilave etti: "Merak etmeyin, çabucak geçer." Duvarda bir dolap açtı ve vücudunun yarısıyla içine gömüldü. Mathieu'yle Ivich birbirlerine bakarak gülümsediler. Ivich ayılmış görünüyordu. Mathieu'ye, "Bunu yapabileceğinizi sanmazdım," dedi.

Mathieu, "Görüyorsunuz ki henüz her şey kaybedilmiş değil," dedi.

"Şimdi acımaya başladı," dedi Ivich.

"Benimki de."

Mathieu mutluydu. Uçuk kül rengine boyanmış kapıların üzerindeki altın yaldızlı harflere baktı: "Bayanlar" sonra "Baylar." Beyazlı grili parlak çinilere baktı, hafif naneli serinleten sabun kokusunu duydu ve kalbi genişledi sanki!.. Hevesle, "Tuvalette çalışmak hiç de fena bir şey değil," dedi.

Ivich neşeyle, "Yok canım," dedi.

Gözlerinde yumuşak bir yırtıcılıkla bakıyordu, bir an tereddüt etti, sonra birden kanlı avcunu Mathieu'nün kanayan avcuna yapıştırdı. Islak ıslak, yumuşak bir ses çıktı.

"Bu bir kanlar karışımı," diye anlattı.

Mathieu avcundaki eli tek kelime söylemeden sıktı ve şiddetli bir acı duydu, avcunun içinde kocaman bir ağız açılmış gibi geldi.

Ivich, "Canımı acıtıyorsunuz," dedi.

"Biliyorum."

Lavabodaki kadın, gömüldüğü dolaptan, yüzüne kan hücum etmiş olarak çıktı. Beyaz kutuyu açtı.

"İşte hepsi burada," dedi.

Mathieu bir şişe tentürdiyot, küçük makaslar, çengelli iğneler ve sargı bezleri gördü.

"Hazırlıklısınız," dedi.

Kadın ciddi bir tavırla başını salladı.

"Tabii," dedi. "Bazı kez iş şaka olmaktan çıkıyor. Önceki gün kadının biri, en iyi müşterilerimizden birinin kafasına kadehini fırlattı. Kanıyordu, ama nasıl kanamak, ben gözlerinden korktum, kaşının içinden kocaman bir cam parçası çıkardım."

"Vay canına," dedi Mathieu.

Lavabodaki kadın Ivich'in üzerine eğilmişti:

"Bir dakika güzelim, biraz yakacak, tentürdiyot sürüyorum, oldu, şimdi geçer."

Ivich alçak sesle, "Eğer saygısızlık etmekten korkmasam..." dedi.

"Evet?"

"Ben Lola'yla dans ederken ne düşünüyordunuz, sorabilir miyim?"

"Az önce mi?"

"Evet, Boris o sarışın kızı dansa kaldırdığı sıra. Masada tek başınıza kalmıştınız."

"Yanılmıyorsam kendimi düşünüyordum," dedi Mathieu.

"Size bakıyordum. Bayağı.. güzeldiniz o sırada. Her zaman yüzünüz öyle olabilse."

"İnsan her zaman kendini düşünemez ki."

Ivich güldü.

"Ben, bana öyle geliyor ki her zaman kendimi düşünüyorum."

Lavabodaki kadın, "Elinizi uzatın Monsieur," dedi. "Biraz yakacak, tamam, oldu oldu."

Mathieu elinde şiddetli bir acı duydu, ama önem vermedi. Aynanın önünde durmuş, sarılı eliyle buklelerini tutarak beceriksiz hareketlerle saçını tarayan Ivich'e bakıyordu. Sonunda saçlarını tümüyle arkaya attı ve geniş yüzü meydana çıktı. Mathieu içinin yırtıcı, ama umutsuz bir istekle dolup taştığını hissetti.

"Ne güzelsiniz," dedi.

Ivich gülerek, "Hayır," dedi, aksine, "feci şekilde çirkinim. Bu benim gizli yüzüm."

Mathieu, "Gizli yüzünüzü öbür yüzünüzden daha çok sevdiğimi sanıyorum," dedi.

Ivich, "Yarın saçlarımı böyle tarayacağım öyleyse," dedi.

Mathieu ne yanıt vereceğini bilemedi. Başını öne eğdi ve sustu.

Lavabodaki kadın, "Tamam, bitti," dedi.

Mathieu, kadının incecik bir bıyığı olduğunu fark etti.

"Mersi madame," dedi, "bir hastabakıcı kadar beceriklisiniz."

Lavabodaki kadın sevincinden kızardı.

"Ah," dedi. "Tabii, değil mi? Bizim meslekte böyle ince işleri de bilmek şarttır."

Mathieu, kâsenin içine bir on franklık bıraktı, çıktılar. Sarılıp sarmalanmış, uyuşmuş ellerine memnun gözlerle bakıyorlardı.

Ivich, "Sanki tahtadan, takma bir elim varmış gibi..." dedi.

Salon hemen hemen boştu. Boris masada oturmuş, onları bekliyordu. Siyah giysili kadın ve kocası meydanda yoktu. Masalarının üzerinde yarıya kadar içilmiş iki kadeh ve içinde birkaç sigara bulunan, kapağı açık bir sigara paketi duruyordu.

Mathieu, "Bu tam bir bozgun," dedi.

"Evet," dedi Ivich, "onları alt ettim."

Boris komik bir ifadeyle bakıyordu, "Ne o," dedi. "Kan gövdeyi götürmüş burada."

Ivich gülerek, "Senin pis bıçağın yüzünden," dedi.

Boris sarılıp sarmalanmış ellere amatör bir dikkatle baktı.

"Ya," dedi. "Güzel kesiyormuş."

Mathieu, "Lola nerede?" diye sordu.

Boris birden kapandı.

"İşi berbat ettik," dedi. "Boktan bir laf ettim."

"Ne dediniz?"

"Picard, bana, otele geldi, onunla odamda konuştuk, dedim. Halbuki daha önce başka bir şey söylemişim. Ne bilirim ben..."

"Saint-Michel Bulvarı'nda rastlayıp konuştuğunuzu söylemiştiniz."

"Ayyy," dedi Boris.

"Kızdı mı?"

"Öff! Hem nasıl! Kuduz köpeğe döndü. Şu haline bakın."

Mathieu, Lola'ya baktı. Kadının yüzü hırçın, ama çok da üzgündü.

Mathieu, "Affedin Boris," dedi.

"Af dilemenize gerek yok, bu benim suçum. Hem sonra biz böyle şeylere alışkınız, bu kavgaların sonu hep iyi biter."

Sustular. Ivich sarılı elini yumuşak gözlerle seyrediyordu. Uyku, serinlik, elle tutulamayacak bir mavimsi gri aydınlık salondan içeri süzülmüştü, hava sabahın erken saatleri gibi kokuyordu. Yuvarlak, pırıl pırıl bir elmas, diye düşündü Mathieu, öyle söylemişti, küçücük bir elmas... Mutluydu, artık kendini düşünmüyordu; ona, dışarıda bir sıranın üzerinde oturuyormuş gibi geliyordu, dışarıda, bu salonun dışında, kendi yaşamının dışında. Gülümsedi: "Ivich, ben sonsuzum dedi," diye düşündü. "Ben sonsuzum, dedi."

Lola şarkıya başlamıştı.

XII

"Saat onda, Dôme'da." Mathieu uyanmıştı. Şu yatağın üzerindeki beyaz bezden küçük dağ, sol eliydi. Eli acıyordu, ama bütün benliği canlı bir mutluluk içindeydi.

"Saat onda, Dôme'da." Ivich, "Ben, sizden önce giderim," demişti, "çünkü bütün gece gözümü kırpmayacağımı biliyorum." Saat dokuzdu, yataktan fırladı. "Saçlarını başka türlü tarayacak," diye düşündü.

Panjurları açtı. Sokakta kimseler yoktu, gök kül rengi ve basıktı, hava dünkü kadar sıcak değildi, gerçek bir sabahtı bu. Banyonun musluğunu açtı, başını serin suyun altına soktu: "Ben de bu sabahın içindeyim." Yaşamı, ağır kıvrımlar halinde ayaklarının dibine yığılmıştı, henüz etrafını çevreliyor, onu köstekliyordu, ama Mathieu bir atlayışta ondan sıyrılacak, onu ölü bir deri gibi ardında bırakacaktı. Yatak, yazı masası, lamba, yeşil koltukları demirden yapılmış sıradan şeylerdi; geceyi bir otel odasında geçirmişti. Çabucak giyindi ve ıslık çalarak merdiveni indi.

Kapıcı, "Size bir mektup var," dedi.

Marcelle! Mathieu birden boğazının derinliğinde zehir gibi bir tat duydu. Marcelle'i unutmuştu. Kapıcı sarı bir zarf uzattı, mektup Daniel'dendi.

"Sevgili Mathieu," diyordu Daniel, "sağda solda araştırdım, ama ne yazık ki istediğin parayı toparlayamadım. İnan ki çok üzgünüm. Öğleyin bana uğrayabilir misin? Şu mesele hakkında konuşmak istiyorum seninle. Selamlar."

"Pekâlâ," diye düşündü Mathieu, "gidelim bakalım. Parayı vermiyor, ama anlaşılan başka bir çare bulmaya uğraşıyor." Yaşamak kolay görünüyordu şimdi ona, kolay olması gerekti. Sarah ne yapar yapar, doktoru birkaç gün daha beklemeye kandırırdı, olmazsa parayı sonradan Arjantin'e yollayabilirlerdi.

Ivich oradaydı, karanlık bir köşede oturmuştu. Mathieu önce onun sarılı elini gördü.

Tatlı bir sesle, "Ivich," dedi.

Kız gözlerini kaldırıp baktı. Mathieu, onun o üç köşeli, yalancı yüzünü gördü; Ivich gene o yanaklarının yarıdan fazlasını gizleyen perçemleri, o küçük, ahlaksız saflığı ile gelmişti; saçlarını başka türlü taramamıştı

Mathieu kederle, "Biraz uyudunuz mu bari?" diye sordu.

"Hiç."

Oturdu. Ivich, onun sarılı ellerine baktığını fark edince kendi elini usulca masanın altına çekti. Garson yaklaştı. Mathieu'yü tanıyordu.

"Nasılsınız Monsieur?"

"İyi," dedi Mathieu. "Bana bir çay getirin, iki de elma lütfen."

Mathieu'nün, gecenin anılarından sıyrılabilmek için kendini zorladığı kısa bir sessizlik oldu, sonra kalbinin artık bomboş olduğunu duyduğu an, başını kaldırarak baktı.

"Keyifsiz görünüyorsunuz," dedi. "Sınavı mı düşünüyorsunuz?"

Ivich yalnızca dudaklarını bükmekle yetindi ve Mathieu sustu. Boş masalara bakıyordu. Bir kadın, diz çökmüş, taşları yıkıyor-

du. Dôme yeni yeni uyanıyordu, sabahtı. Tekrar uyuyabilmek için önlerinde on beş saat vardı. Ivich alçak sesle, sinirli, konuşmaya başlamıştı.

"İkide," dedi. "Halbuki saat daha dokuz buçuk. Elimin altında saatlerin birer birer eridiğini hissediyorum."

Saçlarını bir delinin asabi hareketleriyle çekiştirmeye başlamıştı gene, bu dayanılır şey değildi.

"Büyük bir mağazaya beni satıcı olarak alırlar mı acaba?" diye sordu.

"Bunu aklınıza bile getirmeyin Ivich, öldürücü bir iştir."

"Peki manken olarak?"

"Biraz ufak tefeksiniz, ama gene de bir denemeye değer."

"Laon'da kalmamak için her şeyi yapabilirim. Bulaşık bile yıkarım." Sonra kaygılı ve biraz ihtiyar bir yüzle, "Böyle durumlarda gazetelere ilan verilir, değil mi?" diye sordu.

"Bakın Ivich, bunları konuşacak zaman buluruz nasıl olsa. Şimdilik daha sınıfta kalıp kalmadığınız belli değil."

Ivich omuz silkti ve Mathieu aceleyle devam etti:

"Hem gerçekten kalmış bile olsanız, bu her şeyin sonu demek değil ki? Mesela, siz bir-iki ay için Laon'a dönersiniz, ben burada size uygun bir şeyler bulurum."

Saf bir adam telaşıyla onu inandırmaya uğraşıyordu, ama hiç umudu yoktu; bir iş bulsa bile Ivich bir hafta sonra kendini kapı dışarı attırmanın yolunu bulurdu.

Ivich öfkeyle, "İki ay Laon'da..." dedi. "Orayı hiç bilmediğiniz nasıl da belli. Yaşanılır yer değil orası."

"Nasıl olsa tatilinizi geçirmeye gideceksiniz."

"Evet, ama orada beni nasıl karşılayacaklar bakalım."

Sustu. Mathieu tek kelime söylemeden ona baktı, yüzü her sabah olduğu gibi taptazeydi. Gece onun üzerinden kayıp geçmişti. Hiçbir şey onda iz bırakmıyor, diye düşündü. Sonra kendini tutamayarak sordu:

"Saçlarınızı kaldırmadınız mı?"

Ivich, hırçın bir sesle, "Görüyorsunuz ya," dedi, "kaldırmadım."

Mathieu, biraz sinirli, "Dün gece bana söz vermiştiniz," dedi.

"Sarhoştum." Sonra Mathieu'ye acı vermek ister gibi tekrar etti: "Öyle sarhoştum ki kendimi bilmiyordum."

"Bana söz verdiğiniz zaman o kadar sarhoş görünmüyordunuz."

Ivich sabırsız bir hareket yaptı.

"Eh pekâlâ, ne olacak? Şu insanlar ne tuhaftır, bir söz vermektir tutturmuşlar..."

Mathieu yanıt vermedi. Sanki birileri ona peş peşe, cevabı çok zor sorular soruyordu. Akşam olmadan beş bin frangı nasıl bulmalı? Gelecek yıl Ivich'in Paris'e dönebilmesi için ne yapmalı? Şimdi Marcelle'e karşı nasıl bir tavır takınmalı? Kendine gelmeye, geceden beri bütün düşüncelerinin derinliklerinde dolaşan bu yanıtsız sorular üzerinde durmaya vakti yoktu. Kimim ben? Yaşamı ne uğruna harcadım? Bu yeni kaygıdan kurtulmak ister gibi başını çevirince, terasta birini arar gibi bakınan Boris'in ince siluetini gördü.

Keyfi kaçarak, "Boris geldi," dedi. Sonra içinde uyanan tatsız bir kuşkuyla sordu: "Onun buraya gelmesini siz mi söylediniz?"

Ivich hayretle, "Yok canım," dedi. "Onunla öğleyin buluşacaktık, çünkü o dün gece Lola'yla kaldı. Şu suratının rengine bakın!"

Boris görmüştü. Onlara doğru yürüdü. Gözleri kocaman kocaman açılmıştı, dimdik bakıyordu, rengi bembeyazdı. Gülümsüyordu.

Mathieu, "Merhaba," diye seslendi.

Boris iki parmağını şakağına doğru götürerek her günkü selamı tekrarlamak istedi, ama eli yanına düştü, sonra elleriyle masaya yaslandı, tek kelime söylemeden bütün bedeniyle öne arkaya sallanmaya başladı. Hâlâ gülümsüyordu.

Ivich, "Ne oluyorsun," dedi. "Frankenstein'a dönmüşsün."

"Lola öldü," dedi Boris.

Budala bir inatla dimdik önüne bakıyordu. Mathieu birkaç saniye anlayamadan ona baktı, sonra birden içini çılgın bir şaşkınlık doldurdu:

"Lola, ne?"

Boris'e bakıyordu, ona hemen bir şeyler sormak imkânsızdı. Kolundan yakaladı ve Ivich'in yanına oturttu, Boris bir robot gibi tekrarladı:

"Lola öldü."

Ivich kardeşine sonuna kadar açılmış gözlerle bakıyordu. Sandalyesinin üzerinde biraz geri çekilmişti, sanki ona dokunmaya korkuyordu.

"İntihar mı etti?" diye sordu.

Boris yanıt vermedi ve elleri titremeye başladı.

Ivich sinirli bir sesle, "Söyle," dedi, "söylesene, intihar mı etti ha? İntihar mı etti?"

Boris'in gülüşü korkulu bir şekilde genişledi, dudakları dans ediyor gibiydi. Ivich saçlarını çekiştirerek kıpırdamadan ona bakıyordu. Mathieu öfkelenerek, "Anlamıyor," diye düşündü.

"Peki," dedi, "bırakın bunları şimdi. Sonra anlatırsınız."

Boris gülmeye başlamıştı.

"Eğer siz... Eğer siz..." diye kesik kesik hıçkırıyordu.

Mathieu parmaklarının ucuyla sessiz ve bıçak gibi bir tokat attı. Boris birden durdu, kahkahası dudaklarında dondu. Mathieu'ye baktı, sonra kendini koyverdi ve ağzı açık, yüzünde aptalca bir durgunlukla yığılıp kaldı. Üçü de susuyorlardı ve ölüm, kutsal ve sahipsiz, aralarındaydı. O olmuş bir şey değildi, o bir ortamdı, öylesine bir yaygın maddeydi ki Mathieu arasından kahve fincanını, siyah mermer masayı ve Ivich'in soylu ve hain yüzünü görüyordu.

Garson, "Monsieur ne emrediyorlar?" diye sordu.

Sokulmuştu ve Boris'e belirsiz bir alayla bakıyordu.

Mathieu, "Çabuk bir konyak getirin," dedi. Sonra doğal sesle, "Monsieur'nün işi var, gidecek," diye ekledi.

Garson gitti ve çabucak elinde bir şişe ve bir kadehle döndü. Mathieu, içini yumuşacık ve bomboş hissediyordu, şu anda yalnızca gecenin yorgunluğunu duyuyordu.

Boris'e, "İçin şunu," dedi.

Boris uslu bir çocuk gibi söz dinledi. Kadehi yere bıraktı, sonra kendi kendine konuşur gibi mırıldandı:

"Hiç fena değil."

Ivich, ona yaklaşarak, "Küçüğüm," dedi, "küçüğüm benim."

Boris'e sevecenlikle gülümsedi, saçlarını yakaladı, kafasını sarstı. Boris birden rahatlamış gibi içini çekti.

"Buradasın, değil mi," dedi. "Ellerin sıcacık."

"Hadi anlat artık," dedi Ivich. "Öldüğüne emin misin?"

Boris zorlukla konuşarak, "Gece uyuşturucu aldı," dedi. "Aramız açıktı."

Ivich heyecanla, "O halde kendini öldürmüş," dedi. "Öyle ya!"

"Bilmiyorum," dedi Boris.

Mathieu şaşkınlıkla Ivich'e bakıyordu. Kardeşinin elini sevgiyle okşuyordu, ama üst dudağı küçük beyaz dişlerini meydana çıkararak acayip bir şekilde bükülmüştü. Boris ağır bir sesle anlatmaya başladı. Sanki onlara söylemiyor gibiydi:

"Odaya çıktık, o eroin aldı. Daha önce de locasında, kavga ettiğimiz sıra almıştı."

"O ikinci kereydi," dedi Mathieu. "Bana öyle geldi ki, siz Ivich'le dans ettiğiniz zaman da almıştı."

Boris bıkkınlıkla, "İyi," dedi. "O halde üç oluyor. Üç kere. Hiçbir zaman bu kadar birden, üst üste almazdı. Konuşmadan yattık. Yatakta sağa sola kıvranıp duruyordu, uzun zaman uyuyamadım. Sonra o sakinleşti, ben de uyumuşum."

Kadehi sonuna kadar içti, sonra devam etti:

"Sabah müthiş bir sıkıntıyla uyandım, boğuluyordum. Koluydu, kolu boynuma dolanmıştı. 'Çek kolunu, beni boğacaksın!' dedim. Kıpırdamadı. Barışmak için bana sarıldığını sandım, kolunu

tuttum, buz gibiydi. 'Neyin var?' diye sordum. Yanıt vermedi. O zaman kolunu olanca gücümle ittim, neredeyse yataktan yere yuvarlanacaktı, fırlayıp kalktım, bileğinden yakalayıp çektim, onu döndürüp yüzüstü getirdim. Gözleri açıktı." Boris bir çeşit öfkeyle, "Gözlerini gördüm," dedi. "Gözlerini gördüm, ölünceye kadar unutmayacağım gözlerini..."

"Benim küçücüğüm," dedi Ivich.

Mathieu, Boris'e acıyabilmek için kendini zorluyordu, ama acıyamadı; Boris, onu Ivich'ten de çok şaşırtıyordu. Sanılırdı ki Boris, öldüğü için Lola'yı suçluyor, ona kızıyordu.

Genç adam anlamsız bir sesle devam etti.

"Giysilerimi aldım, giyindim," dedi. "Beni odasında görmelerini istemiyordum. Aşağıda kimse yoktu, çıkarken beni görmediler. Bir taksiye atladım, geldim."

Ivich usulca, "Üzülüyor musun?" diye sordu. Boris'e doğru çok da heyecanlanmadan eğilmişti, sanki bir öğüt bekler gibiydi.

"Bak bana!" diye ısrar etti. "Üzgün müsün?"

Boris, "Ben," diye kekeledi, "ben..." Ivich'e bakıyordu, sonra birden, "Korktum," dedi, "müthiş bir şey bu!"

Garson geçiyordu, çağırdı:

"Bir konyak daha."

Garson gülümseyerek, "Bu da çok acele mi olsun?" diye sordu.

Mathieu sertçe, "Hadi," dedi, "çabuk getirin."

Boris, onu şaşırtıyordu. O kuru ve katı güzelliğinden eser kalmamıştı şimdi, yeni yüzü Ivich'e çok fazla benziyordu. Mathieu, Lola'nın bir otel odasındaki yatağın üzerinde yatan cansız bedenini düşündü. Siyah melon şapkalı adamlar odaya girecekti, bu nefis kadın vücudunu görev duygusuyla karışık bir şehvetle seyredecekler, sonra örtüleri bir yana atıp polis müfettişliğinin böyle tatlı tarafları olduğunu düşünerek, yara bere var mı, diye araştıracaklardı. Mathieu ürperdi:

"Orada yapayalnız mı şimdi?" diye sordu.

Boris kuşkucu bir tavırla, "Evet," dedi, "onu öğleden önce bulamazlar. Hizmetçi kadın her gün onu o saatte uyandırır."

"İki saat sonra," dedi Ivich.

Abla tavırlarını sürdürüyordu. Kardeşinin saçlarını acıyan, ama yüksekten bakan bir gülümsemeyle okşuyordu. Boris kendini bu okşayışlara bırakmıştı. Birden bağırdı:

"Hay Allah belasını versin."

Ivich sıçradı. Boris argo konuşmayı severdi, ama böyle heyecanlanıp küfretmezdi. Korkuyla, "Ne var, ne oldu?" diye sordu.

"Boku yedim," dedi Boris.

"Neden?"

"Mektupları bırakıp geldim, ne ahmaklık!"

Mathieu anlayamamıştı.

"Ona yazdığınız mektuplar mı?" diye sordu.

"Evet."

"Eee, ne olur?"

"Ne mi olur?.. Doktor gelince eroin alıp öldüğü anlaşılacak."

"Yani siz mektuplarınızda eroinden mi söz ediyordunuz?"

Boris küskün bir sesle, "Ee, evet," dedi. Mathieu, onun rol yaptığından şüphelendi:

"Siz de mi zehir kullanıyordunuz?" dedi. Biraz incinmişti, çünkü Boris, ona hiç bundan bahsetmemişti.

"Ben... bazı benim de aldığım oldu. Ya bir ya da iki kere iş olsun diye, meraktan. Sonra mektuplarda zehir satan bir heriften de söz etmişti, Boule-Blanche'dan bir herif. Bir kere Lola için ona gitmiştim. Herifin benim yüzümden başının belaya girmesini istemem."

Ivich, "Sen delisin Boris," dedi, "böyle şeyleri nasıl yazabildin?"

"Belki de mektupları bulamazlar," dedi Mathieu.

"İlk bulacakları odur. Hiçbir şey olmasa beni tanık olarak dinlerler."

"Hii, babam," dedi Ivich, "küplere binecek!"

"Belki de beni Laon'a çağırır, bankanın birine sokar. Yapar da."

Ivich korkutucu bir sesle, "Bana arkadaşlık edersin, fena mı," dedi.

Mathieu, onlara acıyarak bakıyordu: "Demek bu kadar bunlar", diye düşündü. Ivich az önceki yüksekten bakan abla değildi. Birbirlerine sokulmuş, sapsarı, altüst iki küçük ihtiyara benziyorlardı. Bir sessizlik oldu, sonra Mathieu, Boris'in ona yan gözle baktığını hissetti, dudaklarının kenarlarında kurnaz bir anlam vardı, güçsüz, acınacak bir kurnazlık. "Bir şeyler tasarlıyor," diye düşündü. Mathieu sinirlenmişti. Sordu:

"Hizmetçi onu uyandırmaya öğlene doğru mu gelir dediniz?"

"Evet. Lola yanıt verene kadar kapıyı vuruyor."

"Pekâlâ. Saat on buçuk, rahat rahat geri dönecek ve mektuplarınızı alacak kadar vaktiniz var. Bir taksiye binin isterseniz, ama otobüsle de gidebilirsiniz."

Boris gözlerini kaçırdı.

"Oraya dönemem bir daha."

Mathieu, "Tamam," diye düşündü. "Şimdi olan oldu işte."

"Gerçekten gidemez misiniz?"

"Yapamam, imkânı yok."

Mathieu, Ivich'in ısrarla kendisine baktığını fark etti:

"Mektuplar nerede?" diye sordu.

"Pencerenin önünde küçük siyah bir sandık var, onun içinde. Sandığın üzerinde bir de valiz var, onu bir kenara koyuverin. Sandığın içinde bir sürü mektup var, benimkiler sarı kurdeleyle bağlı."

Bir an sustu, sonra ilgisiz bir tavırla devam etti:

"Para da var sandıkta. Yüzlükler, binlikler dolu..."

Yüzlükler binlikler... Mathieu usulca ıslık çaldı. "Oğlan kurnaz," diye düşündü. "Her şeyi tasarlamış, hatta ödeyeceği parayı bile."

"Sandık kilitli mi?"

"Evet, anahtar Lola'nın çantasındadır. Çanta yatağın başucundaki masanın üzerinde. Bir deste anahtar var, sandığınki sarı, küçük, yassı bir anahtar."

"Odası hangisi?"

"Üçüncü katta 21 numara, soldan ikinci oda."

"İyi," dedi Mathieu, "gidiyorum."

Kalktı. Ivich hâlâ bakıyordu. Boris rahatlamış görünüyordu, yeniden güzelleşen yüzünü Mathieu'ye doğru kaldırarak zarif bir hareketle alnına dökülen saçları geriye attı. Korkak bir gülümsemeyle, "Soran olursa Bolivar'ı aradığınızı söylersiniz, "Kamçatka'da şarkı söyleyen zenciyi," dedi. "İyi tanırım, o da üçüncü katta kalıyor."

Mathieu, "Siz ikiniz beni burada bekleyin," dedi.

Elinde olmadan emreden bir tonla konuşmuştu. Daha yumuşak ilave etti:

"Bir saate kadar dönerim herhalde."

"Sizi burada bekleyeceğiz," dedi Boris.

Sonra hayranlık ve heyecandan titreyen bir sesle, "Bulunmaz bir insansınız..." dedi.

Mathieu, Montparnasse Bulvarı'nda yürüdü, sonunda yalnız kalabildiği için memnundu. Ardında Boris'le Ivich alçak sesle konuşmaya başlamışlardı herhalde. Konuşacaklar, o değerli ve sır dolu dünyayı, kendi dünyalarını yeniden yaratacaklardı. Ama Mathieu şimdi bunu düşünemezdi. Geçmiş gecenin kaygıları, paramparça, bölük pörçük çevresini sarmıştı. Ivich'e olan aşkı, Marcelle' in gebeliği, para ve sonra ortada kör bir leke, ölüm. Elini yüzünde gezdirdi, yanaklarını bastırarak birkaç kere, "Uf!" diye inledi. "Zavallı Lola! Ben, onu seviyordum." Ama onun ardından kederlenmek Mathieu'ye düşmezdi. Bu ölüm lanetlenmiş bir ölümdü, kimse ona gönül dolusu hak vermemiş, kimse onu hoş görmemişti. Ölüm, korkudan çılgına dönmüş küçük bir ruha, ağır bir taş gibi düşmüş-

tü; orada gitgide büyüyen halkalar yapmış ve kaybolmuştu. Bu ölümü düşünmek ve affettirmek ödevi, ağır ve ezici bir sorumluluk halinde o küçük ve korkmuş ruha düşüyordu. Yalnız bir saniye, kısacık bir saniye Boris'in ruhunda bir keder kıvılcımı parlayabilseydi... Ama o yalnızca korku ve nefret duymuştu. Lola'nın ölümü sonsuzluğa dek dünyamızın dışında, ötesinde kalacak, bitmeyen bir pişmanlık gibi sonsuzluğa dek yerlerde sürünecekti. "Tıpkı gebermiş bir köpek gibi!" Bu dayanılmaz bir düşünceydi. Mathieu haykırdı:

"Taksi!"

Otomobilde kendini biraz daha durulmuş hissetti. Hatta sanki birden, Ivich'in yaşında olamayışının suçunu affettirebilmiş ya da gençlik bir anda gerçek değerini kaybetmiş gibi içini bir üstünlük duygusu doldurdu. Acı bir gururla, "Onlar şimdi benim elimde," diye düşündü. Taksinin, otelin kapısında durması doğru olmazdı.

"Navarin Sokağı'yla Martyres Sokağı'nın köşesinde ineceğim."

Mathieu, Raspail Bulvarı'nın karanlık yüzlü binalarına bakıyordu. "Onlar, benim elimde şimdi," diye tekrarladı. Kendini sağlam, ağır ve güçlü hissediyordu. Sonra otomobilin camları karardı, taksi Bac Sokağı'nın gölgeli aralığına sapmıştı ve birden Mathieu, Lola'nın ölmüş olduğunu, az sonra onun odasına gireceğini ve Lola'nın orada, kocaman kocaman açılmış gözleri, donmuş beyaz bedeniyle yattığını olanca gerçekliği ile apaçık gördü. "Lola'ya bakmayacağım," diye karar verdi kendi kendine. Lola ölmüştü. Bilinci yoktu artık. Ama yaşam devam ediyordu. Uzun yıllar boyunca içinde var olduğu sıcak ve yumuşak hayvan tarafından terk edilince bu yalnız ve çıplak yaşam tükenmemiş, yalnızca durmuştu. O şimdi yankısız çığlıklar, yararsız ve amaçsız umutlarla karanlık pırıltılar, eskimiş ve yıpranmış imgeler ve kokularla dolu; boşlukta kımıldamadan duruyordu, o dünyadan uzaktı, dünyadan uzaktı, gerçek varlığı olmayan, fakat unutulması imkânsız kesin bir gerçek olarak duruyordu; bir maden kadar değişmez bir şeydi, onun bir zamanlar var olmuş bir gerçek olmasına hiçbir güç engel olamazdı, çünkü o değişiminin en son ve en kesin şeklini yaşamıştı, geleceği yoktu onun. Mathieu, "Bir yaşam gelecekle yoğrulmuştur," diye düşündü, tıpkı insanların boşlukla yoğrulmuş oldukları gibi. Başını öne eğdi, kendi yaşamını düşündü. Gelecek ta içine kadar işlemişti, orada her şey bir bekleyiş, inatçı bir bekleyiş ve bir sonu belirsiz süre, bir vade değil miydi? Çocukluğunun en uzak günleri, "Özgür olacağım," dediği gün, "Büyüyeceğim, erkek olacağım," dediği gün, hepsi, bugün bile ona ancak bir gelecekle birlikte var olmuş gibi görünüyordu; sanki her gününün üzerinde küçücük, yu-

varlak ve kendine özgü bir gök vardı ve o "gelecek" kendisiydi, şimdiki Mathieu yorulmuş, ama hâlâ olgunlaşmakta olan bir adam. O günlerin kendi üzerinde hakları vardı, aradan geçen bunca zamana karşın onlar isteklerinden vazgeçmemişlerdi, huysuz, titizdiler ve Mathieu çoğu zaman acı bir pişmanlık duyuyordu, çünkü bıkkın ve kararsız "bugün", o geçmiş günlerin artık eskimiş geleceğinden başka bir şey değildi. O günlerin, yirmi uzun yıl beklediği gelecek kendisiydi, o günlerin küçük hırçın çocuğu, çocuk hayallerinin gerçekleştirilmesini ondan, bu yorgun adamdan beklemişti. O günlerde verilmiş sözlerin, çocukça hayaller olarak kalması ya da bir alınyazısının müjdecileri olarak yaşamakta devam etmesi ona bağlıydı. Geçmiş, bugünün eliyle düzeltilmeye, yontulmaya devam ediyordu; her geçen gün büyüklük rüyalarını biraz daha yıkıyordu ve her günün yeni bir geleceği vardı; bekleyişten bekleyişe, gelecekten geleceğe, Mathieu'nün yaşamı ağır ağır akıyordu. Neye doğru?

Hiçe doğru. Lola'yı düşündü, o ölmüştü ve yaşamı tıpkı Mathieu'nünkü gibi bir bekleyişten ibaret olmuştu. Geçmiş, uzak bir yaz günü, bir küçük kız vardı mutlak, kızıl bukleli bir çocuk, gelecekte büyük bir sanatçı olmaya karar vermişti ve 1923 yıllarında genç, güzel bir kız, bir şarkıcı, ismini kocaman kocaman harflerle afişlerde göreceği günü sabırsızlıkla bekliyordu. Ve Boris'e olan aşkı, bu büyük, derin ihtiyar kadın aşkı, başladığı andan beri bir bekleyiş, dolması korkuyla beklenen bir vadeydi. Daha dün onun, kahrolarak ve sendeleyerek geleceği beklediğini hissetmişti, daha dün yaşayacağını ve günün birinde Boris'in kendisini seveceğini sanıyordu; en dolu, en mutlu anlar ona sonsuz, nihayetsiz gibi gelmiş, en güzel aşk geceleri bile birer bekleyişten başka bir şey olmamıştı.

Sanki beklenmiş bir şey yoktu; ölüm bütün bu bekleyişlerin ardından gelmiş ve onları durdurmuştu, kıpırtısız ve dilsiz kalmıştı bekleyişler, amaçsız anlamsız. Sanki beklenmiş bir şey yoktu. Lola sonunda Boris tarafından sevilebilmiş miydi, bunu kimse asla bilemezdi, sorunun anlamı yoktu. Lola ölmüştü, yapılacak şey kalmamıştı, ne bir okşayış, ne bir dua. Bitmeyen bir bekleyişten, karmakarışık, renkli ve usul usul kendi üzerine yığılarak sönmüş bir yaşamdan başka bir şey yoktu. Mathieu birden, "Şu anda ölsem," diye düşündü, "hiç kimse gerçekten mahvolmuş bir adam mıydım, yoksa kurtulabilmem için henüz umut var mıydı, bilemez."

Taksi durdu ve Mathieu indi. "Beni burada bekleyin," dedi. Caddeyi karşıdan karşıya geçti, otelin camlı kapısını itti, ağır parfüm kokan, karanlık bir hole girdi. Solda, camlı kapının üzerinde

emaye bir plaka vardı: "Müdüriyet." Mathieu camdan içeri kaçamak baktı, oda boş gibiydi, yalnızca bir duvar saatinin tik takları duyuluyordu. Otelin her günkü müşterileri, şarkıcılar, dansözler, zenci cazcılar geç yatar ve geç kalkarlardı. Henüz hepsi uykudaydı. Mathieu, "Merdiveni çok acele çıkmamalıyım," diye düşündü. Kalbinin hızlı hızlı çarpmaya başladığını hissetti, bacakları yumuşamış gibiydi. Üçüncü katın sahanlığında durdu ve bakındı. Anahtar kapının üzerinde duruyordu. "Ya içeride biri varsa?" Bir an durup dinledi, sonra kapıyı vurdu. Kimse yanıt vermedi. Dördüncü katta birisi sifonu çekti, Mathieu gürül gürül akan, sonra goruldayan bir su sesi duydu. Kapıyı açtı ve girdi.

Oda karanlıktı ve havada uykunun yapışkan, nemli kokusu duruyordu. Mathieu gözleriyle loşluğu araştırdı; Lola'nın çizgilerinde ölümü okumak için tuhaf bir heves duyuyordu, bu bir çeşit insancıl duyguydu sanki. Yatak solda, odanın sonundaydı. Mathieu, bembeyaz ve iri gözlerle bakan Lola'yı gördü. Alçak sesle, "Lola," dedi. Lola yanıt vermedi. Korkunç bir şekilde anlamlı, ama anlamı çözülemeyecek bir yüzü vardı; göğüsleri çıplaktı, güzel kollarından biri yatakta, boylu boyunca, dimdik uzanmıştı, öbürü örtülerin altında kayboluyordu. Mathieu yatağa yaklaşarak, 'Lola!' diye tekrarladı. Gözlerini bu dik ve mağrur göğüslerden ayıramıyordu, içinden bu göğüslere dokunmak geliyordu. Birkaç saniye yatağın yanında, kararsız, şaşkın, korkmuş, bütün vücudu hırçın bir arzuyla titreyerek durdu, sonra ani bir hareketle döndü, masanın üzerinden Lola'nın çantasını aldı. Yassı, küçük anahtar çantadaydı. Mathieu anahtarı aldı ve pencereye doğru yürüdü. Perdelerin aralığından kül rengi bir aydınlık içeri süzülüyordu, oda, hareketsiz bir varlıkla doluydu; sandığın önünde diz çöktü, o hareketsiz ve vazgeçilemez varlık arkasındaydı şimdi, kıpırtısız, bir bakış gibiydi. Anahtarı kilide soktu. Kapağı kaldırdı ve ellerini sandığın içine uzattı, parmaklarının ucunda kâğıtlar hışırdadı. Bunlar kâğıt paralardı, pek de çoktu. Bin franklıklar... Paraların ve kâğıtların altına Lola, sarı bir kurdeleyle bağlanmış bir deste mektup saklamıştı. Mathieu mektupları çıkardı, ışığa doğru tuttu, üzerindeki yazılara baktı ve alçak sesle, "Tamam, bunlar!" diye mırıldandı. Ama kalkamıyordu, orada, diz çökmüş, gözleri para yığınına dikili bekliyordu. Birkaç saniye sonra sinirli parmaklarla kâğıtları karıştırmaya başladı, başı dönüyordu, bakmadan, görmeden aldı. "İşte ücretimi aldım," diye düşündü. Arkasında, uzanmış yatan o ince, uzun, beyaz, gözleri şaşkınlıkla açılmış kadın vardı, kolları hâlâ uzanabilecek, kırmızı tırnakları hâlâ parçalayabilecek gibiydi. Sonra ayağa kalktı ve dizlerini sol eliyle silkeledi. Sağ elinde bir deste

kâğıt para vardı. "İşi hallettik," diye düşündü. Paralara şaşkın gözlerle bakıyordu, "İşi hallettik!" Elinde olmadan kulak veriyor, Lola'nın kıpırtısız bedenini dinliyordu, olduğu yerde çivilenmişti sanki. Kendi kendini inandırmak ister gibi, "İyi," diye söylendi. Parmakları açıldı ve paralar havada döne döne sandığa döküldü. Mathieu kapağı kapadı, anahtarı kilitte çevirdi, cebine koydu ve sessiz adımlarla odadan çıktı.

Dışarının aydınlığı gözlerini kamaştırmıştı, şaşkınlıkla, paraları almadım, diye düşündü.

Eli, merdivenin parmaklığında, bir an durarak düşündü: Korkak herifin biriyim ben! Öfkeden kudurmak için ne varsa aklına getirdi, ama insan hiçbir zaman kendine karşı duyduğu öfkeyle gerçekten deliye dönemezdi. Birden Marcelle'i düşündü, katil pençeli iğrenç ihtiyarı düşündü ve çaresiz bir korkuyla titredi: "Hiçbir şey değildi. Mesele değildi, elimi uzatmam yeterdi, onu ıstıraptan kurtarmak, ömür boyu unutulmayacak bir acıyla ruhunun lekelenmesine engel olmak için elimin bir küçük hareketi yeterdi. Ama yapamadım, korkağım çünkü, güçsüz ve korkak! Vay be, ahlaklı, namuslu çocuk, aslan!" Sonra gözü, elindeki sargıya ilişti. "Ama ateşli, küçük kızlara fiyaka satmak için kendimi bıçaklamayı bile göze alabiliyorum," diye acı acı söylendi. "Kendime değer vermeyi öğrenemedim." Marcelle, o ihtiyar cadıya gidecekti, başka seçenek yoktu; cesaret ve güç gösterme borcu onun payına düşüyordu, korku ve tiksintiye o göğüs gerecekti, o sırada saygıdeğer Mathieu bir bistroda, önünde bir kadeh konyak, heyecanını yatıştırmak için kafayı çekecekti. Korkuyla, "Hayır!" diye düşündü. "Oraya gitmeyecek, evleneceğim onunla, madem bu kadar ahlaklıyım..." Yaralı elini parmaklığa bastırarak tekrar etti, "Evleneceğim onunla," ve birden boğulur gibi oldu. Mırıldandı: "Hayır! Hayır!" Başını geriye atarak derin nefesler aldı ve döndü, koridoru geçti, odaya girdi. Sırtını kapıya dayayarak durdu ve gözleriyle karanlığı araştırarak bekledi.

Çalmaya yetecek cesareti olup olmadığını bile bilmiyordu. Odanın ortasına doğru gelişigüzel iki adım attı ve Lola'nın yemyeşil yüzünü, sonuna kadar açık ve kendisine bakan gözlerini gördü.

"Kim var orada?" diye sordu Lola.

Sesi güçsüz, ama hırçındı. Mathieu iliklerine kadar ürperdi, sonra birden, sersem budala, diye düşündü.

"Mathieu," dedi, "Mathieu!"

Uzun bir sessizlik oldu, sonra Lola sordu:

"Saat kaç?"

"On bire çeyrek var."

"Başım ağrıyor," dedi Lola. Yorganı çenesine kadar çekti ve kımıldamadan Mathieu'ye baktı. Yüzünde hâlâ ölümün rengi vardı.

"Boris nerede?" diye sordu.

Mathieu aceleyle, "Biraz hastaydınız siz," dedi.

"Ne oldum?"

"Buz kesmiştiniz, gözleriniz de açıktı, kımıldamıyordunuz. Boris, sizinle konuşmuş, yanıt vermemişsiniz, o da korkmuş."

"Öldü mü sanmış?"

Mathieu yanıt vermedi.

"Ha? Öyle değil mi? Beni öldü zannetti."

Mathieu kaçamaklı, "Çok korkmuş," diye yanıt verdi.

"Uff..." dedi Lola.

Yeniden bir sessizlik oldu. Lola gözlerini kapamıştı, dudakları titriyordu. Kendine gelmek için müthiş bir çaba harcadığı belliydi. Gözleri hâlâ kapalı, "Çantamı verin," dedi, "başucumdaki masanın üzerinde."

Mathieu çantayı uzattı, Lola bir pudriyer çıkardı ve küçücük aynada yüzüne tiksintiyle baktı.

"Gerçekten ölüden farkım yok," dedi.

Çantayı yatağın üzerine bıraktı ve bitkin bir sesle, "Daha iyisine de layık değilim ya..." diye mırıldandı.

"Başınız mı ağrıyor?"

"Biraz. Ama akşama doğru geçer, alışkınım."

"Bir şeye ihtiyacınız var mı? Doktor çağırayım mı?"

"Hayır. Bir şey istemem. Demek sizi buraya Boris gönderdi?"

"Evet. Deli gibiydi."

Lola doğrularak, "Şimdi aşağıda mı?" diye sordu.

"Hayır... Ben Dôme'daydım, anladınız mı, beni aramaya oraya koşmuş. Bir taksiye atlayıp geldim."

Lola'nın başı yastığın üzerine düştü.

"Teşekkür ederim," dedi.

Sonra gülmeye başladı, kesik kesik, acı dolu bir gülüştü bu.

"Oyunu yarıda bırakıp kaçtı demek," dedi, "oysa bütün fişler onun önündeydi. Sonra da sizi buraya, gerçekten iyice ölmüş olup olmadığımı anlamak için gönderdi."

"Lola," dedi Mathieu.

"Anlaşıldı," dedi, "yalan söylemenize gerek yok."

Gözlerini kapadı ve Mathieu, onun yeniden bayılacağını sandı. Fakat bir-iki saniye sonra kuru bir sesle, "Ona, içini rahat ettirmesini söyleyin," dedi. "Korkacak bir şey yok. Bazı bana böyle krizler gelir, çok fazla... neyse, o anlar zaten. Kalbim biraz kalleşlik yapıyor. Ona hemen bana gelmesini söyleyin. Bekliyorum. Akşama

kadar dışarı çıkmayacağım."

"Pekâlâ," dedi Mathieu. "Gerçekten bir şeye ihtiyacınız yok mu?"

"Hayır. Gece iyileşmiş olacağım ve şarkı söylemeye gideceğim."

Sonra acı bir alayla devam etti:

"Daha benimle işi bitmedi..."

"Peki öyleyse, hoşçakalın."

Kapıya doğru yürüdü, Lola tekrar seslendi. Yalvaran bir sesle, "Onu buraya çağırmama izin veriyorsunuz, değil mi," dedi. "Dün gece biraz... biraz küsmüştük birbirimize. Ona dargın olmadığımı söyleyin, ona hiçbir şey sormayacağım artık. Gelsin! Mutlak, mutlak gelsin! Rica ederim, yalvarırım size, onun, beni ölmüş bildiğini düşünmek beni deli ediyor."

Mathieu ne diyeceğini şaşırmıştı, kekeleyerek, "Peki," dedi, "şimdi gönderirim onu."

Çıktı. Ceketinin iç cebine koyduğu mektup destesi göğsüne batıyordu. "Haberi duyunca suratı ne hale girecek kimbilir," diye düşündü. "Ona anahtarı vereyim, usulca çantaya koysun." Neşeli görünebilmek için kendini zorluyordu. "Parayı alsaydım felaketti!" diye düşündü. Ama neşeli değildi, alçaklığının iyi bir sonuca varmasının önemi yoktu, önemli olan, onun parayı alamamış olmasıydı. "Ne olursa olsun, ölmediğine sevindim."

Şoför, "Hey, Monsieur buradayım!" diye bağırdı.

Mathieu döndü, şaşkın, "Ne oluyor?" diye sordu, sonra taksiyi tanıdı. "Ha dedi, siz misiniz?"

Bindi ve taksi hareket etti. Utanç verici korkaklığını unutmak, zihninden söküp atmak istiyordu. Cebinden mektup destesini çıkardı, kurdeleyi çözdü ve gelişigüzel okumaya başladı. Bunlar Boris'in paskalya tatilinde Laon'dan yazdığı kısa ve kuru mektuplardı. Bazı yerlerinde eroinden söz edilmişti, ama o kadar belirsiz, o kadar ustalıkla gizlenerek yazılmıştı ki, Mathieu şaştı, ben Boris'in bu kadar dikkatli olacağını hiç sanmazdım, diye düşündü. Mektupların hepsi, "Sevgili Lola," diye başlıyordu, üst tarafı Boris'in, Laon'da geçirdiği günlerin kısa özetlerinden ibaretti. "Babamla atıştık. Bugün yıkandım. Eski bir güreşçiyle tanıştım, bana keç dersi verecek. Bugün bir Henry Clay içtim, ta sonuna kadar külü düşürmedim." Boris mektupların hepsini aynı sözlerle bitiriyordu: "Seni seviyorum. Öpücükler." Mathieu, Lola'nın bu mektupları nasıl okuduğunu, daha zarfı açmadan duyacağı hayal kırıklığını içini ezen bir hisle, önceden beklediğini, ama gene de her seferinde aynı hayal kırıklığı ile aynı acıyı çektiğini ve kendini aldatabilmek için nasıl çırpındığını, "Aslında beni seviyor, ama anlatmasını bilmiyor," diye nasıl kendine yalan söylediğini görür gibi oluyordu.

Ama gene de mektupları saklamış, diye düşündü. Kurdeleyi dikkatle bağladı ve desteyi cebine soktu. "Boris bunları, Lola görmeden sandığa koymanın bir yolunu bulmalı." Taksi durduğu zaman Mathieu kendini Lola'nın yanı başında hissetti. Ama onu, eski Lola'yı düşündüğü gibi düşünmesine imkân yoktu. Dôme'a girerken ona, bir ölünün haklarını korumakla görevliymiş gibi geldi.

Boris, Mathieu'nün gidişinden beri kıpırdamamış sanılabilirdi. Omuzları düşük, ağzı açık, burun delikleri kısılmış, öylece oturuyordu. Ivich kulağına eğilmiş heyecanla bir şeyler anlatıyordu, ama Mathieu'nün geldiğini görünce sustu. Mathieu, onlara doğru yürüdü ve mektup destesini masanın üzerine fırlattı.

"İşte alın!"

Boris mektupları aldı ve telaşla cebine soktu. Mathieu, ona anlamsız gözlerle bakıyordu.

"Çok zor olmadı ya?" diye sordu Boris.

"Hiç zor olmadı, yalnız... Lola ölmemiş."

Boris gözlerini Mathieu'nün yüzüne doğru kaldırdı, anlayamamıştı. Aptalca, "Lola ölmemiş," diye tekrarladı.

Birden yığılır gibi oldu, biraz daha çöktü, biraz daha büzüldü, ezilmişti sanki. Mathieu, "Allah kahretsin," diye düşündü, "bu, ölüme kendini alıştırmış bile..."

Ivich, Mathieu'ye kıvılcımlar saçan gözlerle bakıyordu.

"Ben biliyordum zaten," dedi, "ne yapmış?"

Mathieu hırsla, "Sadece bayılmış," dedi.

Sustular. Boris'le Ivich bu yeni durumu sindirmeye çalışıyorlardı. Mathieu, "Bu bir tuhaf oyun oldu," diye düşündü. Boris sonunda başını kaldırdı, gözleri cam gibiydi:

"Mektupları size... o mu verdi?" diye sordu.

"Hayır. Onları aldığımda baygındı."

Boris konyak kadehini bir dikişte bitirdi ve kadehi masaya bıraktı, kendi kendisiyle konuşur gibi, "Olur şey değil," diye mırıldandı.

"Bazen zehri çokça aldığı zaman böyle olurmuş. Bunu sizin de bildiğinizi söyledi."

Boris yanıt vermedi. Ivich canlanmıştı, merakla, "Ne dedi?" diye sordu. "Sizi yatağının başucunda görünce ne kadar şaşırmıştır kim bilir."

"Çok da şaşırmadı. Ona, Boris'in korktuğunu, Dôme'a gelip beni aradığını söyledim, bir taksiye atlayıp hemen olanı biteni anlamak için otele geldiğimi anlattım. Bunu unutmayın da rasgele bir şeyler söylemeyin. Hem mektupları da bir an önce yerine koymanız gerek."

Boris elini alnında gezdirdi:

"Elimde değil," dedi, "ölüsü gözümün önünden gitmiyor."

Mathieu bıkkınlıkla, "Sizi görmek istiyor," dedi, "hemen..."

Boris özür diler gibi:

"Onun... onun öldüğüne inanmıştım," dedi.

Mathieu öfkelenmişti.

"İyi işte. Şimdi ölmediğini anladınız," dedi. "Bir arabaya atlayın ve hemen ona gidin."

Boris kımıldamadı.

Mathieu, "Duyuyor musunuz," dedi. "Zavallı kadın korkunç şekilde yalnız ve çok da umutsuz."

Boris'i kolundan yakalamak için elini masanın üstünden uzattı, fakat Boris şiddetle silkinerek yana çekildi.

"Hayır!" diye öyle bir öfkeyle bağırdı ki, bir kadın dönüp hayretle onlara baktı. Sonra daha alçak sesle, yumuşak, ama inatçı bir ısrarla devam etti: "Gitmeyeceğim!"

Mathieu hayretle sordu, "Niçin?" dedi. "Ama gece olanlar geçti artık, Lola tek bir soru sormayacağına yemin etti."

Boris omuz silkti.

"Hıh, gece olanlar..."

"Öyleyse?"

Boris gözlerinde kötü pırıltılarla, "Tiksindim ondan," dedi.

"Bir ara ölmüş sandınız da ondan mı? Hadi canım siz de, kendinize gelin Boris! Bütün bu olay baştan sona maskaralıktan başka bir şey değil. Aldandınız, pekâlâ, kabul, ama geçti artık."

Ivich heyecanla, "Bence Boris'in hakkı var," dedi. Ve sonra sesinde Mathieu'nün anlayamadığı sinsi bir kışkırtmayla ilave etti: "Onun yerinde ben de olsam aynı şeyi yapardım."

"Ama nasıl oluyor da anlayamıyorsunuz? Onu gerçekten öldürmüş olacaksınız böylece."

Ivich başını salladı, yüzünde o acayip, karanlık ifade vardı. Mathieu, ona nefretle baktı, "Çocuğun aklını çeliyor," diye düşündü.

Ivich, "Oraya dönerse bunu sırf, ona acıdığından yapacak," dedi. "Ondan bunu isteyemezsiniz, bundan daha küçük düşürücü bir şey olamaz, hatta Lola için de."

"Hiç olmazsa bir kez onu görmeyi deneyebilir. O zaman kararını versin."

Ivich yüzünü buruşturdu.

"Bazı şeyler var ki anlayamıyorsunuz," dedi.

Mathieu bir an, ne söyleyeceğini kestiremeyerek durdu, Boris bundan yararlanarak inatçı bir sesle, "Onu görmek istemiyorum," dedi. "Benim için Lola ölmüştür."

Mathieu, "Bu çok sersemce bir şey," diye bağırdı.

Boris, ona karanlık gözlerle baktı.

"Bakın," dedi, "size bunları söylemek istemezdim, ama onu görürsem, ona dokunmam gerekecek." Sonra tiksintiyle devam etti: "Buna dayanamam."

Mathieu birden güçsüzlüğünü hissetti. Bu iki küçük ve vahşi yaratığa yorgun gözlerle baktı.

"Peki," dedi, "öyleyse biraz bekleyin. Unutuncaya kadar. Ama onu yarın ya da öbür gün mutlak arayacağınıza söz verin bana."

Boris rahatlamıştı.

"Tamam," dedi. Yapmacık bir neşeyle, "Yarın," diye ekledi.

Mathieu, hiç olmazsa bir telefon edin, kendisini yarın arayacağınızı söyleyin, demek istedi. Fakat söylemedi. "Telefon da etmeyecek, ben söylerim, daha iyi." Kalktı.

Ivich'e, "Daniel'e gideceğim," dedi. "Sonuçları ne zaman öğrenirsiniz, öğleden sonra mı?"

"Evet."

"İsterseniz ben öğreneyim."

"Hayır mersi. Boris bakacak."

"Ne zaman görüşürüz?"

"Bilmem."

"Sonuçları alınca bana bir haber verin."

"Peki."

Mathieu uzaklaşırken, "Ama unutmayın," dedi. "Hoşçakalın!"

İkisi aynı anda, "Güle güle," dediler.

Mathieu Dôme'un zemin katına indi ve telefon rehberine baktı. Zavallı Lola! Yarın Boris kuşkusuz, Sumatra'ya dönecekti. "Ama onu beklemekle geçireceği upuzun gün... Onun yerinde olmak istemezdim."

Şişman telefoncu kadına, "Bana Trudaine 00-35'i bulur musunuz," dedi.

"İki telefon da meşgul. Biraz bekleyeceksiniz."

Mathieu bekledi, açık iki kapıdan lavaboların beyaz, parlak çinilerini görüyordu. Dün gece, bir başka yerdeki "tuvaletler" de... Tuhaf bir aşk anısıydı doğrusu.

İçini Ivich'e karşı duyduğu kinle dolu hissediyordu. "Ölümden korkuyorlar," diye düşündü. "Taze ve tertemiz olabilirler, ama ruhları küçük, cimri ve karanlık, çünkü korkuyorlar. Ölümden, hastalıktan ve ihtiyarlamaktan korkuyorlar. Can çekişen bir hastanın yaşama sarılması gibi onlar da gençliklerine yapışıyorlar. Ivich'in kaç kez ayna önünde uzun uzun yüzüne baktığını gördüm. Şimdiden bu yüzde kırışıklar görmek korkusuyla titriyor. Ömürlerini, gençliklerini gözlemekle, yoklamakla tüketiyorlar; hayalleri,

gelecek hakkındaki umutları hep kısa vadeli, sanki önlerinde üçbeş yıllık yaşamları kalmış gibi. Sonra... Sonrası için Ivich kendini öldüreceğini söylüyor, ama korkmam, böyle bir şeye asla cesaret edemeyecektir. Onlar gelecekte, geçmiş günlerin anılarını canlandırarak gençliklerini yaşatmaya çalışacaklar. Benim yüzüm buruştu, derim timsah derisine döndü, kaslarım düğüm düğüm, ama benim önümde yaşanacak uzun yıllarım var daha. Sonunda inanıyorum ki asıl genç olan bizlerdik. Biz erkek olmak çabasındaydık, gülünçtük herhalde, ama anlaşılan gençliğini kurtarabilmenin tek çaresi, onu unutabilmek." Ama içi rahat değildi, onların yukarıda, baş başa vermiş, iki suç ortağı gibi fısıldaşarak oturduklarını ta içinde duyuyordu, onları düşünmek büyüleyici bir şeydi her şeye karşın...

"Telefon boşalıyor mu?" diye sordu.

Şişman kadın ekşi bir tavırla, "Bir dakika Monsieur," dedi. "Amsterdam'la konuşan bir müşteri var."

Mathieu döndü, birkaç adım yürüdü: "Parayı alamadım." Bir kadın, o bir küçük kız çocuğu yüzüyle: "Gidip çişimi edeyim," diyen çeşitten bir genç kadın, çabuk ve hafif adımlarla merdiveni indi. Mathieu'yü gördü, bir an tereddüt etti, sonra uzun, süzülür gibi adımlarla yürüyüşüne devam etti, bu baştan aşağı hayal, baştan aşağı koku dolu bir şeydi ve tuvalete girdi. "Parayı alamadım; özgürlüğüm bir Tanrı benim için, bir Tanrı (Brunet çok haklı)... ve yaşamım geri kalan her şeyimle onun altında, makineleşmiş bir katılıkla akıp gidiyor. Bir yokluk, bir hiç olmanın gururlu ve karanlık hayali, her an olduğumdan başka bir şey olma arzusu. Kendi çağımda olmamak için bir yıldan beri o iki küçük maymunla oyalanıyorum. Ama boşuna, ben bir adamım: Yaşlı başlı bir adam, küçük Ivich'i arabada sıkıştırıp öpen de yaşlı başlı bir adamdı. Sol dergilere yazı yazışım da kendi gerçek sınıfımda olmama çabasından, ama boşuna, ben bir burjuvayım, Lola'nın parasını alamadım, çünkü toplumun kutsal yasaları korkuttu beni. Kendi gerçek yaşamımdan kurtulabilmek, kaçabilmek için böyle sağa sola saklanıyorum; Marcelle'le nikâh memurunun önünde oturmaktan kaçışım da bu yüzden, ama boşuna: Ben aslında evliyim, evli bir adamın yaşamını yaşıyorum." Telefon rehberini almıştı, gelişigüzel karıştırdı ve okudu: "Hollebecke, tiyatro yazarı, Nord 77-80..." Midesi bulanıyordu, kendi kendine, "İşte!" dedi. "Gerçekten neysem onu isteyebilmek, işte payıma düşen son özgürlük bu benim. Tek özgürlüğüm: Marcelle'le evlenmeyi istemek." Kendini birbirine zıt akıntılar arasında öyle bıkkın, öyle yorgun hissediyordu ki, bir an rahatlar gibi oldu. Yumruklarını sıktı ve içinden, bir büyük insan, bir

burjuva, bir aile babası ciddiyetiyle, "Marcelle'le evlenmek istiyorum," diye geçirdi.

Pöh! Bu herhangi bir sözcükler topluluğuydu, çocuksu ve boş bir düşünceydi. "Bu da," diye düşündü, "bu da yalan, onunla evlenmek için güç harcamama gerek yok, yalnızca kendimi koyvermem yeter." Rehberi kapadı, yılgın, ezilmiş, insanlık onurundan arta kalmış döküntüleri seyrediyordu. Ve birden sanki özgürlüğünü apaçık görmüş gibi oldu. O erişilemeyecek kadar uzak, acımasız ve şımarıktı; ona, Mathieu'ye kısaca ve açıkça Marcelle'i kaderine terk etmesini emrediyordu. Bu bir saniye sürdü, bir saniye; bu bir cinayetin renklerine bürünmüş anlaşılmaz özgürlük bir an görünmüş ve kaybolmuştu. O Mathieu'yü korkutuyordu ve ne kadar uzaktaydı. *O çok fazla insancıl iradesine inatla yapıştı ve o insancıl* sözcükleri inatla tekrar etti: "Marcelle'le evleneceğim!"

Telefoncu kadın:

"Sıra sizin Monsieur," dedi.

"Mersi," dedi Mathieu.

Kulübeye girdi.

"Konuşun lütfen."

Mathieu uslu bir çocuk gibi telefonu kulağına götürdü:

"Alo! Trudaine 00-35 mi? Madame Montero için bir not bırakacağım. Hayır hayır, rahatsız etmeyin, sonra çıkar kendisine bildirirsiniz. Monsieur Boris tarafından, Madame'a gelemeyeceğini haber vermenizi rica ediyor."

Ses, "Monsieur Maurice mi?" diye sordu.

"Hayır, Maurice değil, Boris. M değil, B; Bernard gibi B. Octave gibi O. Tamam mı? Gelemeyeceğini haber veriyor. Evet, tamam. Mersi."

Çıktı, başını kaşıyarak düşündü: Marcelle şimdi dokuz doğuruyordur. Hazır buradayken ona da bir telefon etsem iyi olur. Telefoncu kadına kararsız bir tavırla baktı.

"Konuşacak mıydınız?" diye sordu kadın.

"Evet... Ségur 25-64'ü rica ediyorum."

Sarah'nın numarasıydı bu.

"Alo, Sarah? Ben Mathieu," dedi.

Sarah'nın kederli sesi:

"Bonjour," dedi. "Ne haber? Bir şeyler uydurabildiniz mi?"

"Ne gezer," dedi Mathieu. "Kimse parasına kıyamıyor. Ben de size onun için telefon ettim. Şu adama kadar bir gidebilir miydiniz acaba, bana ayın sonuna kadar mühlet versin."

"Ama o, ayın sonunda gitmiş olacak."

"Parasını Amerika'ya gönderirim."

Kısa bir sessizlik oldu.

Sarah çok da heveslenmeden,

"Bir deneyelim bakalım," dedi. "Ama umudum yok. Herif cimrinin biri, üstelik Viyana'dan kovulduğundan beri bir Siyonizm hastalığına tutulmuş, Yahudi olmayan her şeyden nefret ediyor."

"Eğer size çok zor gelmezse bir deneyin, bakalım, belki..."

"Bana hiç zor gelmez. Yemekten sonra hemen gider görürüm onu."

"Mersi Sarah," dedi Mathieu. "Eşi bulunmaz bir insansınız."

XIII

"Haksızlık ediyor," dedi Boris.

Ivich, "Evet," dedi, "Lola'ya yardım ettiğini sanıyor."

Sonra kuru bir sesle güldü, Boris sustu, memnundu: Ivich'ten başka kimse onu anlayamazdı. Zemin kata inen merdivenden yana bakarak sertlikle, bu sefer işin tadını kaçırdı, diye düşündü. Kimsenin, onun az önce benimle konuştuğu şekilde konuşmaya hakkı yoktur. Ben Hourtiguère değilim. Hâlâ merdivene bakıyor, yukarı çıktığı zaman Mathieu'nün onlara bakıp gülümseyeceğini umuyordu. Mathieu göründü, onlara bakmadan çıktı gitti. Boris'in içinde bir yer burkulmuştu.

"Pek kurumluydu," dedi.

"Kim?"

"Mathieu. Şimdi çıktı."

Ivich yanıt vermedi. Yüzü anlamsızdı, sarılı eline bakıyordu.

"Bana kızdı," dedi Boris. "Benim vicdansız olduğuma karar verdi."

"Evet, ama unutur." Sonra omuzlarını silkerek devam etti: "Bu kadar ahlaklı göründüğü zaman ondan hoşlanmıyorum."

Boris, "Ben seviyorum," dedi. Biraz düşündü, devam etti: "Ama ben, ondan daha ahlaklıyım aslında."

"Pöff," dedi Ivich. Taburenin üzerinde hafif hafif sallanıyordu, yüzünde ahmak bir ifadeyle yanaklarını şişirerek düşünüyordu. Sesinde edepsizce bir şeylerle, "Ahlakın da Allah belasını versin," dedi, "vız geliyor bana ahlak!"

Boris, kendini birden yalnız hissetti. Ivich'e sokulmak isterdi, ama Mathieu aralarındaydı.

"Haksızlık ediyor," dedi Boris. "Bana derdimi anlatacak vakit bırakmadı."

Ivich bilmiş bir tavırla, "Bazı şeyler var ki ona anlatamazsın," dedi.

Boris sustu, her zamanki gibi karşı koymadı, ama içinden Mathieu'ye her şeyin anlatılabileceğini düşünüyordu. Yalnızca onun kıvamında, iyi bir gününde olması gerekti. Boris, Ivich'le konuşurken, daima onun zihnindeki Mathieu hayalinin kendi bildiği Mathieu'ye benzemediğini sezinliyordu. Ivich'inki daha yavan, daha sığ bir Mathieu'ydü.

Ivich isteksizce güler gibi yaptı.

"Sen yok musun," dedi. "Katır gibi inatçısın vallahi."

Boris yanıt vermedi. Fırsat bulursa Mathieu'ye neler söyleyebileceğini tasarlıyordu. Ona bencil bir küçük budala olmadığını söyleyecekti; ona, Lola'yı öldü sandığı için müthiş sarsıntı geçirdiğini anlatacaktı; çok sarsılmıştı, hatta bir ara acı çekmekten korkmuştu, bu, onu dehşete düşürmüştü, çünkü Boris ıstırabı çok aşağılayıcı, çok ilkel bir şey sayıyordu; kendinde duymaya gerçekten katlanamazdı. Bu yüzden bütün gücüyle kendini zorlamıştı. Salt bu ahlak kaygısıyla. Ve o zaman içinde bir şeyler kopmuş, donup kalmıştı, işlemez olmuştu, şimdi yeniden canlanması, yeniden harekete geçmesi için zaman gerekti.

"Amma boktan iş," dedi Boris, şimdi Lola'yı düşününce o bana ihtiyar bir kadınmış gibi geliyor.

Ivich kötü kötü güldü. Boris rahatsız oldu. Haksızlık etmiş olmak korkusuyla acele ekledi:

"Ama o şu anda hiç de eğlenmiyordur..."

"Herhalde."

"Onun acı çekmesini istemem."

Ivich, şarkı söyler gibi, "Ondan kolay ne var," dedi. "Atla bir taksiye, git gör onu."

Boris, Ivich'in kendisine bir tuzak hazırladığını fark ederek aceleyle, "Gitmeyeceğim," dedi. "Bir kere o... onu hep, o ölmüş, kaskatı kesilmiş haliyle görüyorum. Sonra Mathieu'nün benimle, kedinin fareyle oynadığı gibi oynayabileceğini sanmasını istemiyorum."

Bu noktada direnecekti, o Hourtiguère değildi. Ivich tatlı bir sesle, "Seninle, kedinin fareyle oynadığı gibi oynadığı biraz da doğru ama..." dedi.

Bu domuzuna bir laftı, Boris bunu hissetti, ama öfkelenmemişti. Ivich iyi niyetliydi, onun Lola'yla arasını açmak istiyordu, bunu Boris'in iyiliği için yapıyordu. Her zaman, herkes Boris'in iyiliğini isterdi, ama bu "iyi", insandan insana değişiyordu.

Kendine güvenen bir insan tavrıyla, "Ona bu zanni veriyo-

rum," dedi, "mahsus yapıyorum. Benim, ona karşı kullandığım taktik bu."

Fakat o söz, ta içinde bir yere dokunmuştu, Mathieu'ye kızıyordu şimdi. Oturduğu yerde sinirli hareketlerle kımıldamaya başladı; Ivich, ona kaygıyla bakıyordu.

"Çok fazla, çok uzun düşünüyorsun küçüğüm," dedi. "Onun gerçekten ölmüş olduğuna kendini inandır, bitti gitti."

"Evet, gerçekten," dedi Boris. "En kolayı o. Ama yapamıyorum."

Ivich eğlenmiş görünüyordu.

"Ne tuhaf," dedi, "halbuki ben yapabiliyorum. Ben insanları gözlerimle görmedim mi, onlar benim için yoktur artık, yaşamıyorlarmış gibi olur."

Boris hayranlıkla kardeşine baktı ve sustu; kendisinin böylesine bir irade göstermesine imkân yoktu. Sonra birden, "Acaba parayı almış mıydı?" diye sordu. "Eğer aldıysa, yandık."

"Hangi para?"

"Lola'dan. Beş bin frank istiyordu."

"Bak sen..."

Ivich'in tedirgin ve huzursuz bir hali vardı. Boris, acaba dilimi tutsaydım daha mı iyi olurdu, diye bir an düşündü. Evet, iki kardeş birbirlerine her şeyi söylerlerdi, ama ara sıra insanın söylemeyeceği bir şey de olurdu.

"Sanki Mathieu'ye diş biliyorsun," dedi.

Ivich dudaklarını sımsıkı kapatarak, "Sinirime dokunuyor," dedi. "Bu sabah bana erkeklik numarası yapmaya kalkıştı."

"Evet," dedi Boris.

Kendi kendine, Ivich'in ne demek istediğini sordu, ama ona belli etmedi: Onlar bir sözle, bir bakışla anlaşmalıydılar, yoksa işin sihri bozulurdu. Bir sessizlik oldu, sonra birden Ivich, "Kalk gidelim buradan," dedi. "Dôme'u hiç sevmiyorum."

"Ben de," dedi Boris.

Kalktılar ve kahvehaneden çıktılar. Ivich, Boris'in koluna girdi. Boris içinde belirsiz, ama yapışkan bir kusma ihtiyacı duyuyordu.

"Günlerce böyle surat asar mı dersin?" diye sordu.

Ivich sabırsız, "Yok be," dedi, "geçer..."

Boris kötü niyetli bir kurnazlıkla güldü.

"Sana da kızıyor."

Ivich güldü.

"Eh, zannederim, ama bunun için sonra ağlarım. Şimdi düşünecek başka şeylerim var."

Boris utanmıştı.

"Gerçekten," dedi, "canın sıkkın değil mi?"

"Berbat haldeyim."

"Sınavlar yüzünden... Ha?"

Ivich omuz silkti, yanıt vermedi. Sessizce yürüdüler. Boris, Ivich'i böylesine üzen şeyin gerçekten sınavlar olup olmadığını düşünüyordu, öyle olmasını yeğlerdi zaten, öylesi daha ahlaka uygun oluyordu.

Başını kaldırdı, baktı ve Montparnasse Bulvarı'nın bu gümüş rengi ışık altında çok güzel olduğunu fark etti. İnsan kendini sonbaharda sanırdı. Boris sonbaharı çok severdi. "Geçen sonbahar Lola'yı tanımıyordum," diye düşündü. Ve o anda, içinde bir kurtuluş hissetti: "Yaşıyor!" İlk kez, donmuş bedenini karanlık odada bırakıp kaçtığından beri ilk kez onun yaşadığını hissediyordu, bu bir "ölümden sonra diriliş"ti sanki. "Mathieu, beni uzun zaman suçlayamayacak," diye düşündü, "madem Lola ölmedi." O ana kadar Boris, Lola'nın ıstırap çektiğini, kuşkularla kıvranarak kendisini beklediğini biliyordu, ama bu ıstırabın, bu acı dolu bekleyişin, bütün umutlarını yitirmiş olarak ölen insanlarınki gibi çaresiz ve umutsuz olduğunu sanıyordu. Ama yanlıştı, zarlar yanlış atılmıştı: Lola yaşıyordu, yaşıyor ve yatağında, gözleri iri iri açılmış bekliyordu; içinde capcanlı bir öfke vardı, o her zaman, Boris randevularına geç geldiği günler duyduğu küçücük öfke... Başka herhangi bir öfkeden ne daha az, ne daha çok saygı değer bir öfke, yalnızca belki biraz daha güçlü. Ona, ölülerin yaşayandan beklediği o kararsız, belirsiz ve korkutucu zorunluklarla bağlı değildi, fakat ciddi ve gerçek görevleri vardı ona karşı, tıpkı aile bağlarının gerektirdiği borçlar gibi. Boris birden Lola'nın yüzünü tiksinmeden hatırlayabildi. Hatırladığı bir ölünün donmuş yüzü değildi, dün gece, kendisine çılgın bir umutsuzlukla, "Yalan söylüyorsun! Picard'ı görmedin sen!" diye bağırdığı an gördüğü o hâlâ genç ve öfkeli güzel yüzdü. Ve aynı anda, bunca rezalete sebep olmuş o yapmacık ölüye içinde taş gibi bir hınç duydu.

"Bizim otele gitmeyeceğim," dedi, "beni aramaya gelebilir."

"Claude'da kalırsın."

"Evet."

Ivich'in aklına bir şey gelmişti.

"Ona mektup yazarsın," dedi. "Daha kolay olur."

"Lola'ya mı? Olmaz öyle şey!"

"Neden, pekâlâ olur."

"Ne yazacağımı bilemem."

"Ben yazarım sana, kaz kafalı..."

"Peki, ama ne diye yazayım, ne söyleyeyim ona?"

Ivich şaştı.

"İşi kökünden halletmek istemiyor muydun?"

"Bilmiyorum."

Ivich şaşırmış ve öfkelenmişti, ama üstelemedi. Hiçbir zaman ısrar etmezdi, bu onun oyunuydu. Kesin olan bir şey vardı: Boris, Mathieu'yle Ivich arasında yere çok sıkı basmak ve adımlarını çok dikkatle atmak zorundaydı. Şimdilik Lola'yı tekrar görmeyi istemediği gibi, onu yitirmeyi de göze alamıyordu.

"Bakalım," dedi, "şimdiden oturup düşünmenin yararı yok."

Bu geniş caddede kendini mutlu hissediyordu, insanların güzel, keyifli yüzleri vardı. Boris hemen de hepsini yarım yamalak tanıyordu; sonra "Leylak Çiftliği" mağazasının geniş camlarını okşayan incecik, güler yüzlü güneş ışınları vardı.

"Acıktım," dedi Ivich, "bir şeyler yiyeceğim."

Üzerinde kocaman harflerle "Demaria" yazılı bir dükkâna girdi. Boris dışarıda bekliyordu. Kendini, yeni yataktan kalkmış bir hasta gibi güçsüz ve yumuşamış hissediyordu ve belleği, ona küçücük bir zevk verebilecek minik bir anı bulmaya çabalıyordu. Birden düşüncesi "tarihi ve etimolojik argo kılavuzu" üzerinde durdu. Ve içi ısınıverdi. Kitap şimdi yatağının başucundaki masanın üzerinde duruyordu. Odada ondan başka bir şey görünmüyordu artık. "O değerli bir eşya, bir antika," diye büyük bir sevinçle düşündü, "kral bir iş yaptım vallahi." Sonra bir mutluluk hiçbir zaman yalnız başına gelmeyeceği için, bu kez de bıçağı hatırladı, onu cebinden çıkardı ve baktı: "İşler gümüş gene," diye keyifle mırıldandı. Şu bıçağı daha dün almıştı, ama onun şimdiden bir geçmişi, yaşanmış bir serüveni vardı, dünyada en çok sevdiği iki insanın etine batmış ve yarmıştı. "Ustura gibi kesiyor," diye düşündü.

Bir kadın geçti ve ona dikkatle, ısrarla baktı. Çok güzel giyinmişti. Boris kadını arkadan görmek için döndü, kadın da dönmüştü, birbirlerine anlamlı gözlerle baktılar.

"Geldim," dedi Ivich.

Elinde kocaman iki Kanada elması vardı. Birini kalçasının üzerinde sürterek temizledi, adamakıllı parlayınca ısırdı, öbürünü Boris'e uzattı.

"Yok, istemem," dedi Boris. "Acıkmadım." Sonra ekledi: "Beni şaşırtıyorsun."

"Neden?"

"Elmaları popona sürtüyorsun, sonra da yiyorsun."

"Temizlensin diye yapıyorum."

"Şu kadına bak," dedi Boris. "Geçerken bir hallendi ki görme!"

Ivich elmayı babacan bir rahatlıkla ısırdı, ağzı dolu, "Gelen mi?" diye sordu.

"O değil," dedi Boris, "arkanda."

Ivich dönüp baktı ve kaşlarını kaldırdı. Kısaca, "Çok güzel," dedi.

"Üstündekilere dikkat ettin mi? Şöyle bir karı ayarlayamadan ölürsem yuh olsun bana. Şöyle zengin, yüksek sosyeteden bir kadın... Ne keyiftir kim bilir."

Ivich uzaklaşan kadının ardından bakmakya devam ediyordu. İki avcunda birer elma vardı, sanki onları kadına uzatacakmış gibi.

Boris cömert bir tavırla, "Ben bırakırsam sana aktarırım," dedi.

Ivich elmayı dişledi.

"Deme be," dedi.

Sonra Boris'i kolundan yakalayarak sürükledi. Montparnasse Bulvarı'nın karşı kaldırımında bir Japon mağazası vardı. Karşıya geçtiler ve mağazanın önünde durdular.

"Küçük kadehlere bak," dedi Ivich.

"Sake içmek için o."

"Nedir o?"

"Pirinç rakısı."

"Sonra gelip şunlardan alayım. Çay fincanı yaparım."

"Ama çok küçük."

"Bir tane içeceğime birkaç kere içerim."

"Ya da altısını birden doldurur, peş peşe içersin."

Ivich, kendinden geçerek, "Evet, evet," dedi. "Önüme altı bardak çay koyarım, bir birinden içerim, bir öbüründen."

Birkaç adım geriledi ve dişleri kısılmış, ihtiraslı bir sesle, "Ahh," dedi. "Bütün dükkânı almak isterdim."

Boris, kardeşinin biblolara karşı olan delice aşkına kızıyordu. Ama gene de içeri girmek istedi. Ivich kolunu tuttu.

"Yok bugün olmaz. Gel!"

Denfert-Rochereau Sokağı'na saptılar: Ivich, "Böyle bir alay ufak tefeğim olsun diye –ama odalar dolusu, tıkabasa– kendimi paralı bir moruğa satabilirim," dedi.

Boris, sertçe, "Beceremezsin," dedi. "Bu da bir sanattır. Herkes yapamaz, öğrenmek ister."

Yavaş yavaş yürüyorlardı, bu bir mutluluk anıydı: Ivich her halde sınavları unutmuştu, yüzü aydınlıktı, keyifliydi. Böyle anlarda Boris, ikisinin iki ayrı insan değil, bir ve tek varlık olduklarını sanırdı. Gökte kocaman, masmavi parçalarla beyaz kümeler kaynaşıyordu. Ağaçların üzerinde yapraklar yağmurla ağırlaşmıştı, havada çok hafif, odun yanığına benzer bir koku vardı, bir köyün sokaklarındaki gibi.

Ivich ikinci elmayı ağzına götürürken, "Böyle havaya bayılırım," dedi. "Biraz rutubet var, ama insana yapışmıyor. Hem insanın

gözlerini de rahatsız etmiyor. Şimdi rahatça yirmi kilometre yürüyebilirim."

Boris kaçamak gözlerle oralarda kahvehaneler olduğunu gördü. Ivich'in yirmi kilometre yol yürümekten dem vururken, kahvehanenin birine çöküverdiği görülmemiş şey değildi.

Ivich, Belford aslanına bakarak heyecanla, "Şu aslan çok hoşuma gidiyor," dedi. "İnsanı büyülüyor."

"Ya," dedi Boris.

Kardeşinin zevklerini paylaşmadığı zaman bile ona saygı gösterirdi. Zaten Mathieu de bu konuda çok nazik davranmıştı, "Kardeşinizin acayip zevkleri var," demişti, "ama bu en kusursuz zevklerden daha değerli bence, çünkü derin ve içten." Bu şartlar altında tartışmaya gerek kalmıyordu. Fakat Boris, kendisi, klasik güzelliği tercih ediyordu.

"Arago Bulvarı'na mı sapıyoruz?" diye sordu.

"Arago Bulvarı hangisi?"

"Bu."

"Ne güzel, oraya sapalım. Pırıl pırıl her taraf."

Konuşmadan yürüdüler. Boris, kardeşinin yavaş yavaş kapandığını fark ediyordu. Hareketlerinde sinirli bir hava vardı, ayaklarını mahsus burka burka yürümeye başlamıştı. Boris korkuyla, "Gene can çekişmeye başlayacak," diye düşündü. Ivich, sınavların sonucunu öğreneceği zaman, her seferinde böyle can çekişirdi. Boris başını kaldırdı ve onlara doğru gelen işçileri gördü. Adamlar alaylı gözlerle bakıyor, gülüyorlardı. Boris bu alaylara alışıktı, hatta gülerek karşılıyordu. Ivich başını kaldırmamıştı, adamları fark etmemişti bile. Genç işçiler onların hizasına gelince ikiye ayrıldılar, ikisi Boris'in sağından, öbürleri Ivich'in solundan geçti.

Biri, "Bir sandviç yapalım mı?" diye laf attı.

Boris nezaketle, "Pis serseri," dedi.

O anda Ivich yerinden sıçradı ve bir çığlık attı, elini ağzına kapatarak hemen sustu. Kıpkırmızı olmuştu. Utancından kekeleyerek,

"Beni sokak karısı sandılar galiba," dedi. İşçiler çoktan uzaklaşmışlardı.

Boris şaşkın, "Ne var?" diye sordu.

Ivich tiksintiyle, "Çimdikledi beni," dedi. "Hayvan herif!"

Sonra sert bir sesle ilave etti, "Sokak ortasında bağırdım," dedi. "Ne ayıp!"

Boris öfkeyle, "Hangisi yaptı?" diye sordu.

Ivich kolunu tuttu.

"Rica ederim, rahat dur. Dört tane öküz gibi herif. Hem zaten yeteri kadar kepaze oldum..."

Boris, "Seni çimdikledi diye değil," dedi. "Ama ben yanınday-

ken sana böyle şeyler yapabilmeleri beni deli ediyor. Yanında Mathieu varken sana kimse elini süremiyor. Beni ne sanıyorlar bunlar yani?"

Ivich, kederle, "Bu böyle işte, küçüğüm," dedi, "ben de seni koruyamıyorum. Saydıramıyoruz kendimizi..."

Birbirlerine sokuldular, sımsıkı, kol kola girdiler. Kendilerini öksüz, kimsesiz, sahipsiz hissetmişlerdi. Birkaç dakika sonra Ivich, "Burası da ne?" diye sordu.

Kestane ağaçlarının yeşili arasında simsiyah görünen yüksek bir duvarı gösteriyordu.

"Orası Santé," dedi Boris, "hapishane."

"Korkunç," dedi Ivich. "Ömrümde bunun kadar korkunç bir şey görmedim. Kaçan oluyor mu acaba?"

"Çok zor herhalde. Bir mahkûmun duvardan atlayıp kaçmış olduğunu bir yerlerde okumuştum, çok eskiden, galiba ağaçlardan birine atmış kendini, oradan aşağı inmiş."

Ivich düşündü, sonra kestane ağaçlarından birini göstererek,

"Bu ağaçtı herhalde," dedi. "Şuradaki sıralardan birine otursak mı? Yoruldum, beş dakika dinlenelim. Hem belki yeni bir mahkûmun atladığını görürüz burada."

Boris gönülsüz, "Belki," dedi. "Ama onlar bu işi gece yaparlar."

Karşıya geçtiler ve sıralardan birine oturdular. Tahta ıslaktı. Ivich zevkle, "Oh," dedi, "ne güzel, serin serin."

Ama oturur oturmaz, sinirli hareketlerle kıpırdanmaya, saçlarını çekiştirmeye başladı. Boris o saçlarını yolmasın diye eline vurmak zorunda kaldı.

"Elime bak," dedi Ivich, "buz gibi."

Gerçekti. Ve Ivich sapsarıydı, acı çekiyordu, sanki tüm gövdesi için için hıçkırır gibi titriyordu. Boris, onun kederli, umutsuz yüzünü görünce, kendini, Lola'yı sevecenlikle düşünmeye zorladı.

Ivich birden başını kaldırdı, kararlı bir tavırla, "Zarların cebinde mi?" diye sordu.

"Evet."

Mathieu, Ivich'e küçük bir maroken torba içinde oyun zarları hediye etmiş, Ivich de bunu Boris'e vermişti. Akıllarına estikçe oynuyorlardı.

"Oynayalım," dedi Ivich.

Boris deri torbayı çıkardı. Ivich ilave etti:

"İki manş, bir bel. Hadi başla bakalım."

Birbirlerinden uzaklaştılar. Boris ata biner gibi oturdu. Zarları sıranın üzerine doğru attı.

"Kare dam," dedi.

"Senden nefret ediyorum," dedi Ivich.

Kaşlarını çattı ve zarları atmadan önce bir şeyler mırıldanarak parmaklarına üfledi. Bu, bir çeşit duaydı sanki. Boris, "İş ciddi," diye düşündü. "Sınavlar için zar atıyor." Ivich zarları attı ve kaybetti: Üç dam atmıştı.

Boris'e ateş saçan gözlerle bakarak, "Bir dahaki manş'a," dedi. Ve bu kez üç as attı.

"Bu sek," dedi. "Üç asım var."

Boris zarları attı ve bir kare as geleceğini anladı. Fakat zarlar henüz yere oturmadan, elini onları toplamak istermiş gibi uzattı ve hızla parmakuçlarıyla zarların ikisini hafifçe itti. Bir asla bir pokerin yerine iki rua geldi. Üzgün bir sesle, "Dö per," dedi.

Ivich, heyecanla, "Bir manş'ım var," dedi. "Bel'i oynuyorum."

Boris kendi kendine, zarlarla oynadığını Ivich'in görüp görmediğini soruyordu. Ama, bu o kadar önemli değildi, çünkü Ivich nasılsa yalnızca sonuca bakıyordu. Bel'i ikiye karşı birle, Boris tek zar atamadan, kazandı.

Kısaca, "İyi," dedi.

"Bir daha oynamak ister misin?"

"Hayır hayır," dedi. "İstemez. Sınavları atlayıp atlayamadığımı anlamak için oynamıştım."

"Bilmiyordum," dedi Boris. "Öyleyse iyi, atlamışsın."

Ivich omuz silkti.

"Hiç sanmıyorum," dedi.

Sustular ve yan yana, başları önlerinde oturdular. Boris, Ivich'e bakmıyordu, ama onun titrediğini duyuyordu.

"Öff, terledim," dedi Ivich. "Ne iğrenç!.. avuçlarımın içi sırsıklam. Korkudan sırsıklamım."

Heyecandan, az önce buz kesen sağ eli şimdi ateş gibi yanıyordu. Sol eli, sarılmış, sarmalanmış, hareketsiz, dizlerinin üzerindeydi.

"Şu sargı sinirime dokunuyor," dedi Ivich. "Savaşta sakatlanmış heriflere döndüm. Şeytan kaldır şu bezleri at," diyor.

Boris yanıt vermedi. Uzakta bir saat çaldı. Ivich sıçradı. Şaşkın bir sesle, "Saat... yarım mı?" diye sordu.

Boris kol saatine bakarak, "Bir buçuk," dedi.

Birbirlerine baktılar ve Boris, "Eh," dedi, "vakit geliyor. Ben bir gidip bakayım."

Ivich, ona yapıştı ve kollarını sımsıkı omuzlarına sararak söylendi:

"Gitme, Boris canım, gitmeni istemiyorum! Bir şey bilmek istemiyorum, bu gece trene atlayıp Laon'a döneceğim, sonra... Bir şey bilmek istemiyorum."

Boris sevgiyle, "Boşuna telaşlanıyorsun," dedi. "Öğrenmek zorundayız, çünkü annen baban sorduğu zaman onlara sonuçları söylemen gerekecek. Değil mi?"

Ivich kollarını indirdi.

"Öyleyse git hadi," dedi. "Ama hemen, hemen dön, seni burada bekliyorum."

Boris şaşırdı, "Burada mı," dedi. "Oraya kadar birlikte gelmek istemez misin? Orada Quartier Latin'deki kahvehanelerden birinde oturur beklerdin."

"Hayır, hayır," dedi Ivich. "Burada bekleyeceğim."

"Pekâlâ, nasıl istersen. Ama yağmur başlarsa."

"Boris, lütfen bana eziyet etme! Çabuk git, hadi. Burada oturacağım, yağmur yağsa, yer yerinden oynasa gene oturacağım; çünkü ayağa kalkacak gücüm yok, bacaklarım tutmuyor, parmağımın ucunu bile kımıldatacak mecalim yok."

Boris kalktı ve acele adımlarla uzaklaştı. Karşı kaldırıma geçince arkasını dönerek baktı. Ivich'i arkadan görüyordu: Sıranın üzerine yığılmış, başı omuzlarına gömülü, ihtiyar bir dilenciye benziyordu. "Hiç belli olmaz, belki de geçmiştir," diye mırıldandı Boris. Birkaç adım attı ve birden Lola'nın yüzünü gördü. Gerçek yüzünü. "Acı çekiyor," diye düşündü ve kalbi şiddetle çarpmaya başladı.

XIV

Az sonra... Az sonra o yararsız, boş çırpınmaya başlayacaktı; az sonra Marcelle'in bıkkın ve kin dolu bakışlarıyla, Ivich'in üç köşe küçük yüzünün sinsi anlamı ve Lola'nın gözlerindeki o korkunç ölüm katılığının anısıyla zehirlenmiş, damağında gene o ateşli hastalık acılığını bulacak, kaygılar midesini burkan bir ağrı halinde yeniden başlayacaktı.

Az sonra. Koltuğa biraz daha gömüldü ve piposunu yaktı, içi boşalmış gibiydi, kendini barın loş serinliğine koyuvermişti. Önünde masa yerine kullanılan şu cilalı tahtadan fıçı vardı, duvarlara asılmış artist resimleri ve eski gemici şapkaları vardı, serin bir su sesi gibi usul usul mırıldanan, nereye saklandığı belirsiz radyo vardı, salonun dibinde Porto şarapları ve kocaman sigaralar içerek konuşan iki şişman, zengin adam vardı –son müşterilerdi bunlar, işadamları, öbür müşteriler çoktan yemeğe gitmişti–, saat bir buçuk olmalıydı, ama henüz sabah olduğu besbelliydi, gün oradaydı, uslu bir deniz gibi serilmiş duruyordu. Mathieu bu heyecansız, çırpıntı-

sız denizde erimişti sanki, o belli belirsiz duyulan kederli bir zenci şarkısıydı şu anda, değişik, ama saygılı seslerden doğmuş bir uğultu, pas rengi bir aydınlıktı, parmakları arasındaki kocaman sigaralarla baharat yüklü bir Bedevi kervanı gibi ağır ağır sallanan o güzel ve bir cerrah eli kadar temiz ve canlı ellerdi Mathieu. Huzur dolu, mutlu bir yaşamın bu küçük ve sıradan parçacığını ona ödünç verdiklerini ve çok yakında iade etmek zorunda kalacağını Mathieu biliyordu, ama ondan acelesiz ve yumuşak bir açgözlülükle yararlanıyordu: Yaşam ömrünü yitirmiş insanlarına da küçük, alçakgönüllü ve iddiasız mutluluklar ayırmış, hatta bütün o gelip geçici güzellikleri onlar için saklamıştır, ama onların alçakgönüllü ve iddiasız mutluluklardan yararlanmaları şartıyla... Daniel sol yanındaki koltukta, sessiz ve ciddi oturuyordu. Mathieu, onun, o güzel Arap şeyhi yüzünü de keyfince seyredebiliyordu, bu da gözlerinin bir mutluluğuydu. Mathieu bacaklarını gererek öne uzattı ve yalnızca kendisi için gülümsedi.

Daniel, "Kseresleri nefis. Tavsiye ederim," dedi.

"İyi ya! Ama sen ısmarlıyorsun, ben meteliksizim."

"Ben ısmarlıyorum," dedi Daniel. "Bak bana, sana iki yüz frank vereyim mi? Bu kadarcık teklif edebildiğim için utanıyorum ama..."

"Yok canım," dedi Mathieu, "aldırma."

Daniel, iri, okşayıcı gözlerini ona çevirmişti.

"Rica ederim," diye ısrar etti. "Ay sonuna kadar bir dört yüz frangım var, gel yarı yarıya bölüşelim."

Sağlam durmak, bu öneriyi kabul etmemek gerekti, oyunun kaidesi buydu.

"Hayır," dedi Mathieu. "Emin ol, çok mersi, ama istemiyorum."

Daniel, ona kaygılı gözlerle bakıyordu.

"Gerçekten ihtiyacın yok mu?"

"Evet," dedi Mathieu, "var. Beş bin franga ihtiyacım var. Ama hemen şimdi değil. Şu anda istediğim bir kadeh kseresle senin sözlerin..."

"Sözlerimin kseres kadar zevk verici olmasını dilerim," dedi Daniel.

Gülüyordu, ne yazdığı pusuladan ne de Mathieu'yü çağırmasındaki gerçek nedenden söz açmıştı. Ama Mathieu, Daniel'i iyi tanırdı; açılmakta gecikmeyecekti.

"Dün Brunet'yi gördüm," dedi.

Daniel nezaketle sordu:

"Sahi mi?"

"Bu kez artık aramızdaki her şey bitti sanırım."

"Kavga filan mı ettiniz?"

"Kavga etmedik. Ama daha kötüsünü yaptık..."

Daniel üzgün bir tavır takınmıştı; Mathieu elinde olmayarak güldü:

"Brunet vız gelir sana, değil mi?"

"Yok canım," dedi Daniel, "ama biliyorsun... Ben hiçbir zaman onunla, seninle olduğum kadar içten olmadım. Brunet'yi çok beğenirim, ama elimde bir güç olsa onu av kuşları gibi doldurtur, üzerine, 'Yirminci yüzyıl adamı' diye bir etiket yapıştırıp müzeye koyardım."

"Hiç de çirkin olmazdı yani," dedi Mathieu.

Daniel yalan söylüyordu. Bir zamanlar Brunet'yi çok sevmişti. Mathieu kseresin tadına baktı:

"Güzelmiş..."

"Evet," dedi Daniel, "buranın en iyi içkisi. Ama stokları tükeniyormuş, İspanya savaşı yüzünden de yenisini getirtemiyorlar."

Boşalan kadehi masaya bıraktı, elini uzattı, küçük kâseden bir zeytin alıp ağzına attı.

"Biliyor musun," dedi. "Bugün sana bir itirafta bulunacağım."

Bitmişti: O alçakgönüllü ve yumuşak mutluluk geçmişe karışıp yok olmuştu. Mathieu yan gözle baktı. Daniel'in yüzünde soylu, ama dalgın bir anlam vardı.

"Söyle bakalım," dedi.

Daniel kararsız bir sesle, "Beni nasıl karşılayacaksın, bilemiyorum," dedi. "Bana kırılırsan çok üzüleceğim."

Mathieu güldü.

"Eh, bir an önce söyle de rahat et öyleyse."

"Peki, dün akşam kimi gördüm, tahmin et bakalım!"

Mathieu hayal kırıklığına uğramıştı.

"Dün akşam kimi mi gördün," dedi. "Ne bileyim, bir sürü birilerini görmüş olabilirsin. Ne olacak?"

"Marcelle Duffet'yi gördüm."

"Marcelle'i mi? Bak sen!"

Mathieu şaşmış görünmedi. Daniel'le Marcelle'in pek görüşmedikleri halde birbirlerine sempatileri olduğunu bilirdi.

"İyi, görebilmişsin," dedi. "Marcelle sokağa hemen de hiç çıkmaz. Nerede gördün?"

Daniel gülümseyerek, "Nerede olacak, evinde tabii," dedi. "Sokağa çıkmadığına göre, başka nerede görmüş olabilirim?"

Sonra gözlerini kırpıştırarak usulca ilave etti:

"Daha doğrusu biz Marcelle'le ara sıra buluşuyoruz."

Bir sessizlik oldu. Mathieu, Daniel'in hafifçe titreyen uzun siyah kirpiklerine bakıyordu. Bir saat ikiyi çaldı, bir zenci sesi şarkı

söylüyordu: "There's crandle in Caroline." Biz ara sıra buluşuyoruz. Mathieu başını çevirdi ve duvarda asılı gemici beresinin kırmızı ponponlarına bakmaya başladı. Sonra söylediklerini kendi de iyice anlayamadan, "Ara sıra buluşuyorsunuz ha," dedi. "Nerede?"

Daniel sesinde bir şaşkınlık ifadesiyle:

"Evinde tabii," dedi, "söyledim ya?"

"Evinde mi? Yani oraya, Marcelle'in evine gittiğini mi söylemek istiyorsun?"

Daniel yanıt vermedi. Mathieu sordu:

"Peki ama niye, nereden çıktı bu dostluk?"

"Ne demek niye? Marcelle Duffet'yi her zaman takdir ettiğimi bilirsin. Cesaretini, cömertliğini çok beğenirdim."

Bir an sustu; Mathieu hayretle, "Marcelle'in cesareti, cömertliği..." diye düşündü. Cesaret, cömertlik. Onun Marcelle'de en çok beğendikleri bunlar değildi.

Daniel devam etti:

"Bir gün çok canım sıkılıyordu, geçerken Marcelle Duffet'ye bir uğrayayım, dedim. Beni güler yüzle karşıladı. İşte bu. O günden sonra ara sıra buluşup görüşmekte devam ettik. Tek yanlışımız bu dostluğu senden saklamamız oldu."

Mathieu pembe odanın ağır, sıcak kokusuna, insanın içine yapışan o pamuğumsu havasına girmişti şimdi: Daniel koltukta oturmuştu, Marcelle'e siyah ceylan gözleriyle bakıyordu ve Marcelle karşısındaydı, fotoğrafı çekilecekmiş gibi iğreti, acemi bir ilgiyle gülümsüyordu. Mathieu başını salladı: Yok, bu hikâyede aksayan bir şey vardı, bu hayal yerine oturmuyordu, budalaca, sersemce bir şeydi bu, aklın almayacağı bir şey. Bu iki insanın paylaşabilecekleri ortak hiçbir şeyleri yoktu, bir araya gelmeleri imkânsızdı.

"Sen oraya gidiyorsun ve o bunu bana söylemiyor, ha?"

Ve rahat bir tavırla gülümsedi.

"Hadi canım, olmaz öyle şey! Beni işletiyorsun..."

Daniel başını kaldırdı ve Mathieu'ye dargın gözlerle baktı.

"Mathieu," dedi, "bu konuda şaka etmediğimi bilmen gerek. Ben, senin Marcelle'le olan yakınlığını hiçbir zaman hafife alıp şaka konusu yapmadım. Buna inanmanı isterim. Bu yakınlığın çok değerli ve dokunulmaz bir şey olduğunu biliyorum."

Mathieu, "Evet," dedi, "ben de aksini söylemiyorum. Ama gene de o acayip şakayı yapabilirsin, değil mi?"

Daniel yorgun bir tavırla ellerini iki yana bıraktı.

"Madem öyle, hiç konuşmayalım daha iyi."

"Hayır, hayır," dedi Mathieu, "konuş, anlat! Çok eğlenceli bir hikâye, anlamakta zorluk çekiyorum, ama olsun."

Daniel küskün, "İşimi zorlaştırıyorsun," dedi. "Senin adına

kendimi suçlu hissetmekten zaten rahatsızım." İçini çekti: "Yalnızca sözlerimle yetinerek bana inanmanı isterdim, ama madem delil istiyorsun..."

Cebinden kâğıt paralarla tıklım tıklım dolu bir cüzdan çıkardı. Mathieu parayı görünce, "Hayvan," diye düşündü. Ama gerçek bir öfke değildi bu, heyecansız, kurala uymak için duyulmuş öfke...

"Bak," dedi Daniel.

Mathieu'ye bir mektup uzatıyordu. Mathieu aldı, yazı Marcelle'indi. Okudu:

"Bu kez de haklıymışsınız sevgili Daniel, sevgili iyilik meleğimiz. Her zamanki gibi haklıymışsınız, o cezayirmenekşesiymiş. Bana yazdığınız mektuptan bir şey anlamadım. Ne yapalım, madem yarın işiniz varmış, cumartesi olsun. Annem çikolatalar için kulağınızı çekeceğini söylüyor. Çabucak gelin, sevgili iyilik meleğimiz, sabırsızlıkla bekliyoruz. Marcelle.'"

Mathieu, Daniel'e baktı.

"Demek... doğru?"

Daniel başıyla, evet der gibi bir işaret yaptı. Düello tanıklığına çağrılmış bir adam gibi matemli, dimdik ve kusursuz görünüyordu. Mektup nisanın yirmisinde yazılmıştı. "Marcelle bunu yazmış ha!" Bu telaşlı, sevinçli, cilveli satırlar Marcelle'e o kadar az uyuyordu ki. Mathieu bir an ne yapacağını bilemedi, burnunu kaşıyordu, sonra bir kahkaha attı:

"İyilik meleği! Sana, iyilik meleğim, diyor ha? Bak işte bu, dünyada aklıma gelmezdi. Ama herhalde Tanrı'nın gözünden düşmüş bir melek olacaksın sen, bir çeşit iblis! Hem sonra ihtiyar annemizin de elini öpüyorsun... her şey tamam yani!.."

Daniel bozulmuştu.

"Sen bilirsin," dedi. "Ben, seni üzeceğimden, hatta öfkelendireceğimden korkuyordum, halbuki sen..."

Mathieu başını çevirdi ve kuşkuyla baktı. Daniel'in onun öfkeleneceğini düşünerek söze başladığı belliydi.

"Gerçekten öfkelenmem gerekirdi," dedi. "Normali buydu herhalde. Biraz sabret, öfke de gelir arkadan. Ama şimdi yalnızca şaşkınım."

Kadehini bir dikişte boşalttı, daha güçlü bir öfke duymayışına kendi de şaşıyordu.

"Sık sık görüşüyor musunuz?" diye sordu.

"Belli olmuyor. Ayda aşağı yukarı iki kez."

"Peki ama, ne konuşuyorsunuz, konuşacak ne buluyorsunuz?"

Daniel birden dikildi, gözleri alevlenmişti.

"Yoksa bize hazır konular mı tavsiye edeceksin?"

Mathieu barışçı bir tavırla, "Sinirlenme," dedi. "Bütün bunlar

benim için o kadar yeni, o kadar umulmadık şeyler ki... hani nerdeyse bayağı keyifleneceğim. Kötü maksatla söylemedim, ama... Demek gerçek ha? Gerçekten bir arada olmaktan zevk duyabiliyorsunuz? Peki, ama lütfen sinirlenme, anlamaya çalışıyorum, ne konuşuyorsunuz? Nelerden söz ediyorsunuz?"

Daniel soğuk bir sesle, "Her şeyden," dedi, "Marcelle, benden çok önemli laflar beklemiyor. Ben, onu eğlendiriyorum, hatta dinleniyor benimle."

"İnanılır şey değil. Birbirinizden o kadar farklısınız ki!.."

O inanılmaz hayali gene görüyordu: Daniel, bütün o salon adamı zarafeti, o sinsi ve soylu yüzüyle, dudaklarında o değişik, Afrikalı şeyh tebessümü, o Kont Kagliostro havasıyla Daniel ve sonra Marcelle, dimdik, beceriksiz, fazla düz, fazla içten... Öyle mi? Dimdik, beceriksiz, içten... Ama o kadar da beceriksiz değildi herhalde: "Çabucak gelin, sizi bekliyoruz, sevgili..." Bunları Marcelle yazmıştı, bu cilveli dostluk sözleri onundu. Mathieu ilk kez içinin bir çeşit öfkeyle kabardığını hissetti: "Bana yalan söyledi. Altı aydan beri yalan söylüyor!" diye hayretle düşündü.

"Marcelle'in benden bir şey saklaması o kadar tuhaf geldi ki bana."

Daniel yanıt vermedi.

Mathieu, "Ondan susmasını sen mi istedin?" diye sordu.

"Evet, ben. Arkadaşlığımızı senin düzene koymanı istemedim. Şimdi artık Marcelle'le birbirimizi epey zamandın tanıyoruz, onun için senin işe karışman o kadar önemli değil artık."

Mathieu biraz rahatlamıştı, dalgın, "Bunu sen istedin," diye tekrarladı, sonra ilave etti: "O sana itiraz etmedi mi?"

"Çok şaştı."

"Evet, çok şaştı, ama reddetmedi."

"Hayır. Bunu çok da büyük bir suç saymadı herhalde. Gülmüştü, hatırlıyorum, sonra, 'Bu bir vicdan denemesi olmalı,' dedi. Benim böyle çevreme bir sır perdesi çevirmekten zevk aldığımı söylüyor." Sonra, Mathieu'yü çok rahatsız eden gizli bir alayla ilave etti: "Başta bana Lohengrin," diyordu. "Şimdi görüyorsun ya, fikrini değiştirdi, benim bir iyilik meleği olduğuma karar verdi."

"Evet," dedi Mathieu. Düşünüyordu: "Alay ediyor Marcelle'le," ve Marcelle adına kendini yaralanmış hissetti. Piposu sönmüştü, elini uzatıp kâseden bir zeytin aldı. Korkutucu bir şeydi bu; kendini gerektiği kadar yıkılmış hissetmiyordu. Düşüncenin bir şaşkınlığı vardı, evet, tıpkı baştan sona aldandığını fark ediveren bir insanın hayal kırıklığı gibi... Ama eskiden, eskiden olsa içinde gerçekten acıyan, ıstırap veren capcanlı bir nokta olurdu. Anlamsız bir sesle, "Bir birbirimizden bir şey saklamazdık," dedi.

"Sen öyle sanıyordun," dedi Daniel, "insanın gerçekten her şeyini söyleyebileceğine inanıyor musun?"

Mathieu sinirli bir tavırla omuz silkti. Ama o şu anda daha çok kendine kızıyordu.

"Sonra şu mektup," dedi. "Çabucak gelin, sizi sabırsızlıkla bekliyoruz. Bana sanki yepyeni bir Marcelle keşfediyormuşum gibi geliyor."

Daniel ürkmüştü.

"Yepyeni bir Marcelle," dedi, "daha neler! İşi çok büyütüyorsun. Bak bana, sakın böyle saçma bir şey için..."

"Az önce bu olaya gereği kadar önem vermediğimden yakınan sen değil miydin?"

"Senin için ya hep ya hiç," dedi Daniel. Sonra yumuşak ve anlayışlı bir tavırla devam etti: "Senin yanlışın, insanlar hakkında peşin verdiğin hükümlere çok bel bağlaman... Şu basit hikâye ispat ediyor ki, Marcelle senin sandığın kadar dümdüz bir insan değildir. İşte bu."

"Belki," dedi Mathieu. "Ama başka şeyler de var."

Marcelle kendini haksız duruma düşürmüştü ve Mathieu, onu suçlu bulmaktan korkuyordu, ona olan güvenini yitirmek istemiyordu, hele şimdi, belki de onun için özgürlüğünü feda etmek zorunda kalacağı şu günlerde. Ona saygı duymak istiyordu, onu beğenmesi gerekti, aksi çok acı olurdu.

Daniel, "Zaten sana söylemek istiyorduk," dedi, "nasıl olsa söyleyecektik, ama böyle senin ardından birleşmişiz, suç ortağı olmuşuz gibi bir his vardı içimizde, sana açılmayı hep bir günden ertesi güne bırakıyorduk."

Biz! Biz, diyordu, biri Mathieu'ye, Marcelle'den söz ederken, biz, diyordu. Mathieu, Daniel'e düşman gözlerle baktı, şimdi ondan nefret etmek zamanı gelmişti. Ama Daniel gene gönül alıcıydı her zamanki gibi, Daniel'den nefret edilemezdi. Mathieu birden, "Daniel," diye sordu, "niye yaptı bunu?"

"Canım, sana söyledim ya? Ben rica ettiğim için sustu. Sonra belki bir saklısı, bir gizlisi olmak hoşuna gitmiştir. Oyun gibi gelmiştir ona."

Mathieu başını salladı.

"Hayır. Başka bir şey var. Ne yaptığını çok iyi biliyordu. Ama niye yaptı?"

"Bak Mathieu," dedi Daniel, "senin çok yakınında, gözlerinin önünde, apaçık yaşamak her zaman kolay değildir. Belki de Marcelle kendine biraz gölgeli, biraz loş bir yer aramıştır."

"Yani... benim fazla hak sahibi olduğumdan mı yakınıyor?"

"*Açıkça söylemedi, ama anladığıma göre biraz öyle,*" dedi Daniel, sonra gülümseyerek ilave etti: "Ne yapalım kardeşim çok güçlüsün. Ama unutma ki Marcelle sana hayrandır, senin camdan bir kulübe içinde yaşaman ve herkesin, kendi içinde sıkı sıkı sakladığı gerçekleri korkusuzca, bağıra çağıra söylemen onu hayran bırakıyor... ve biraz da yıldırıyor. Benimle dostluğunu senden gizledi, çünkü senin bu dostluğu emrin altına almandan korktu; onu, bana karşı olan duygularını adlandırmaya zorlamandan, bu duyguları didikleyip paramparça etmenden çekindi. Bilir misin ki dostluklar çoğu zaman fazla aydınlıktan tedirgin olur... Dostluk kararsız, kolay anlaşılamayan bir şeydir..."

"Bunları sana o mu söyledi?"

"Evet. Bunu o söyledi. Bana, 'Sizinle en çok hoşuma giden, nereye gittiğimi kestiremeyişim. Halbuki Mathieu ile bunu her zaman tereddütsüz biliyorum,' dedi."

Mathieu'yle nereye gittiğimi biliyorum! Ve Ivich: Sizinle insan hiçbir zaman beklenmedik bir şeyden korkmaz. Mathieu birden içinde bir burkulma duydu.

"Bana niçin bunlardan hiç söz etmedi?"

"Marcelle, senin kendisine hiç soru sormadığını, onun hiçbir şeyini merak etmediğini söylüyor."

Gerçekti bu! Mathieu başını eğdi; ne vakit Marcelle'in duygularını didiklemek gerekse, Mathieu içinde nihayetsiz bir tembellik, bir tokluk duyuyordu. Onun gözlerinde bir gölge, bir bulut gördüğü olmuştu, ama omuz silkmişti: "Adam sen de, bir sıkıntısı olsa bana söyler. Biz, birbirimize her şeyi söyleriz. Ve ben buna, Marcelle'e olan güvenim adını veriyordum. Her şeyi berbat ettim."

Silkindi ve birden, "Peki ama," dedi, "bütün bunları bana bir başka gün değil de bugün söylemenin sebebi ne?"

"Şu gün olmuş, bu gün olmuş, nasıl olsa söylemeyecek miydik?"

Bu hafif, umursamaz tavır, onun merakını gıcıklamak içindi. Mathieu budala değildi.

"Neden bugün ve neden sen? Neden Marcelle değil? Bunu, onun söylemesi daha uygun değil miydi?"

Daniel yapmacık bir bocalamayla, "Ne bileyim," dedi. "Belki aldanıyorum... ama ben böylesinin, ikinizin de menfaatine daha uygun olduğunu düşünüyorum."

Tamam. Mathieu katılaştı: "Arkası kötü gelecek," diye düşündü. "Daha yeni başlıyor."

Daniel devam etti:

"Sana gerçeği söyleyeceğim: Marcelle, benim seninle konuştuğumu bilmiyor. Daha dün sana bunları hemen söylemekte tered-

düdü vardı, kararsızdı. Onun için, konuştuklarımızdan ona bahsetmemeni rica edeceğim."

Mathieu canı istemediği halde güldü.

"İşte tam sana göre bir teklif bu. İblis seni! Her yana sır dağıtıyorsun. Daha dün Marcelle'le bana karşı komplo kuruyordun, bugün gelmiş bana, Marcelle'e karşı suç ortaklığı teklif ediyorsun. Senin ihanetine bile akıl erdirmek mümkün değil."

Daniel gülümsedi.

"Ben iblis falan değilim," dedi. "Yalnızca dün gece içime bir kaygı düştü ve seninle konuşmaya karar verdim. Bana öyle geldi ki siz, Marcelle'le sen, birbirinizi yanlış anlamışsınız, bir konuda tabii ve bu yanlış, kötü sonuçlar verebilecek gibi görünüyor... Marcelle bunu seninle açık açık konuşamayacak kadar gururludur, bilirsin."

Mathieu kadehini avcunda kıracakmış gibi sıktı, anlamaya başlıyordu.

"Şu sizin..." Daniel utançla devam etti: "Şu kaza hakkında."

"Ha," dedi Mathieu. "Ona, bunu bildiğini söyledin demek?"

"Hayır, hayır, bir şey söylemedim. Hiç! Sözü o açtı."

"Daha dün, telefonda, meseleden Daniel'e söz etmiş olmamdan korkmuş gibi bir hali vardı. Oysa aynı günün akşamı kendisi oturup her şeyi ona anlatmış. Bir komedi daha..."

"Eee, peki sonra?"

"Sonra... Sonrası şu ki, o meselede bir pürüz var."

Mathieu boğazına bir yumruk tıkandığını hissetti.

"Nasıl, ne biliyorsun?"

"Belirli bir şey değil aslında. Ama onun, bana... anlatış şeklinden anladım bunu."

"Nedir yani, çocuğu yaptım diye mi kızıyor bana?"

"Sanmıyorum. Öyle değil. O daha çok senin dünkü tutumundan rahatsız olmuş. Bana sanki öfkeyle anlattı."

"Ne yapmışım?"

"Sana tam olarak anlatamayacağım. Yalnız onun sözlerini tekrarlayabilirim. Bana, senden söz ederken, 'Her zaman karar veren odur,' dedi. 'Onun, her konuşmanın başında çok önceden hazırlanmış fikirleri, inançları vardır; tabii, ben istersem kabul etmeyebilirim, ama bana kendime özgü bir fikir sahibi olabilecek zaman bırakmıyor ki.' Buna yakın bir şeyler..."

Mathieu itiraz etti:

"Ama alınacak yeni bir karar yoktu ki. Böyle bir meselede ne yapacağımızı çok önceden kararlaştırmıştık biz."

"Evet. Ama önceki gün onun fikrini sormak aklına gelmedi, değil mi?"

"Doğrusunu söylemek gerekirse, sormadım," dedi Mathieu. "Onun, benim gibi düşündüğüne emindim."

"Evet, yani sonunda ona bir şey sormadın. Bu... bu olasılığı ne vakit düşünüp de karar almıştınız?"

"Bilmem, üç-dört yıl oluyor."

"Üç-dört yıl. Bu kadar uzun zaman içinde onun fikrini değiştirmiş olabileceğini düşünmedin mi hiç?"

Salonun dibindeki şişman işadamları kalkmış, gülerek konuşuyorlardı, bir garson şapkalarını getirdi, üç siyah fötr ve bir melon. Barmene dostça el sallayıp çıktılar, garson radyoyu kapadı. Bar birden kupkuru bir sessizlikle ezildi, havada bir felaket ağırlığı vardı. Mathieu, sonu kötü bitecek, diye düşündü. Neyin kötü biteceğini de pek kestiremiyordu. Bu ağır felaket havasıyla yüklü günün mü, kürtaj hikâyesinin mi, Marcelle'le olan ilişkisinin mi? Hayır, bu daha da geniş ve daha belirsiz, daha sınırsız bir şeydi: yaşamı, sonra Avrupa, bu tatsız, yavan ve korkutucu barış. Brunet'nin kırmızı perçemlerini görür gibi oldu: "Savaş var, eylülde!" Şu anda, bu yarı karanlık, tenha barda buna inanmak biraz zordu. Mathieu'nün yaşamında, bu bunaltıcı yaz mevsiminde çürümüş, bozulmuş, sonuna gelmiş bir şeyler vardı.

"Ameliyattan mı korkuyor?" diye sordu.

Daniel uzak bir tavırla, "Bilmiyorum," dedi.

"Kendisiyle evlenmemi mi istiyor?"

Daniel gülmeye başladı.

"Ne bilirim, bilmiyorum. Bana bilemeyeceğim şeyleri soruyorsun: Herhalde bu kadar basit değil bu iş. Sen bu gece onunla konuşmalısın. Benden hiç söz etmeden tabii. Sanki içine birden bir kaygı düşmüş gibi. Dün gördüğüm gibiyse hâlâ seninle konuşmaktan kaçınmayacaktır. Çünkü bana boşalmaya hazır göründü."

"Pekâlâ. Onu konuşturmaya çalışırım."

Kısa bir sessizlik oldu, sonra Daniel, rahatı kaçmış bir tavırla, "İşte," dedi, "sana her şeyi söyledim."

"Evet. Gene de teşekkür ederim," dedi Mathieu.

"Bana dargın mısın?"

"Hayır, asla. Bu tam sana göre bir yardım şekli: Damdan düşen kiremit gibi beyninizin ortasına iniyor."

Daniel kahkahayla güldü, ağzını kocaman açmıştı, pırıl pırıl, bembeyaz dişleri ve pembe boğazı göründü.

* * *

"Yok, bunu yapmamalıydım," Marcelle eli telefonun üzerinde,

düşünüyordu; "yapmamalıydım, biz birbirimize her zaman her şeyi söylerdik, Marcelle bana her şeyi söyler," diye düşünüyordu.

Ah! Düşünüyor, biliyor, şimdi biliyor artık, kafasının içinde müthiş bir şaşkınlık, kafasının içinde küçük bir ses: Marcelle bana her şeyi söylerdi...

Bu ses kafasının içinde şimdi, orada, dayanılmaz bir şey bu: "Benden nefret etmesini yüz kere, bin kere tercih ederdim, ama o oradaydı, barın taburesine çökmüş, sanki bir şey düşürmüş gibi kollarını sarkıtmıştı; sanki yere bir şey düşmüş, kırılmış gibi gözlerini yere, ayaklarının dibine dikmişti. Bitti artık, konuşma oldu bitti. Ne duydum, ne gördüm, orada yoktum, bir şey bilmiyorum ve o, o konuşma orada oldu, hâlâ orada sanki; sözcükler, sözcükler söylendi ve ben bir şey bilmiyorum, kalın, güzel ses bir duman gibi barın tavanına doğru yükseldi, ses oradan geri gelecek, o güzel kalın ses, o telefon kulaklığını titreten kalın ses, oradan gelecek ve Tanrım! Tanrım, ne söyleyecek o ses? Ben çırçıplağım, dopdoluyum ve ses telefonun kulaklığından giyimli, örtülü olarak gelecek, bunu yapmamalıydık, yapmamalıydık; neredeyse Daniel'i suçlayacaktı, onu suçlayabilecek gücü olsaydı eğer; o kadar iyi, o kadar cömertti ki, benimle ilgilenen tek insan o, benim davamı hemen benimsedi, benim iyilik meleğim, kalın güzel sesini benim davam için kullandı. Bir kadın, zayıf ve güçsüz bir kadın, erkekler ve bütün yaşayanlar dünyasında sıcak, kalın ve güzel bir ses tarafından korunan güçsüz, zayıf bir kadın, ses, oradan gelecek. Marcelle, bana her şeyi söylerdi, zavallı Mathieu, sevgili iyilik meleği, sevgili Daniel, Daniel," diye düşündü ve gözlerine yaşlar hücum etti, tatlı gözyaşları, bol ve verimli, cömert gözyaşları, sekiz feci gün yaşamış gerçek bir kadının yumuşak, huzurlu bir kadının gözyaşları. "Beni kollarına aldı, okşadı, rahat ettirdi, göz kenarlarında dans eden küçücük bir su, sonra yanaklarda incecik bir su yolunun eğile büküle süzülen okşayışı ve dudaklarda ufacık bir titreme, sekiz gün boyunca uzaklarda bir noktaya kımıldamadan bakmıştı, gözleri kupkuru, bomboş: Onu benden alacaklar, öldürecekler onu, sekiz gün boyunca o kararlı Marcelle'di, sağlam ve katı Marcelle'di, aklı başında Marcelle'di, erkek Marcelle'di, o bana, 'Sen erkek kızsın,' diyordu ve işte gözyaşları, zayıf, güçsüz kadın, gözlerde bir yağmur, neden, karşı koymak neden; yarın aklıbaşında ve kaskatı olacağım, bir kez, yalnızca bir kez, bir kerecik gözyaşı, pişmanlık, hasret, o yumuşak kendine acıma duygusu ve daha da yumuşak bir utanç sırtımda, kalçalarımda dolaşan kadife elleri..." Mathieu'yü kollarına almak ve ondan af dilemek istiyordu, diz çökerek af dilemek: "Zavallı Mathieu, benim zavallı kocaman adamım. Bir kere, bir kerecik, ko-

runmuş, affedilmiş olmak ne güzel bir şey." Birden bir düşünceyle nefesi kesildi, damarlarında sirke gibi yakıcı bir şey dolaştı; "Bana geldiği zaman, kollarımı boynuna doladığım, onu öptüğüm zaman o her şeyi biliyor olacak ve ben, ben onun bildiğini bilmezlikten gelmek zorundayım. Ah! Ona yalan söylüyoruz," diye umutsuzlukla kıvranarak düşündü, "onu aldatıyoruz hâlâ aldatıyoruz, birbirimize her şeyi söyleriz biz, ama içtenliğimiz zehirlendi bir kere. O biliyor, gece gelecek, onun iyi gözlerini göreceğim, düşüneceğim, o biliyor, buna nasıl dayanabilirim; kocamanım, benim kocamanım, benim kocaman adamım, ilk kez sana acı çektirdim, azap verdim sana ah! Her şeye razıyım, o ihtiyar kadına gideceğim, çocuğu öldüreceğim, utanıyorum, istediği her şeyi yapacağım, ne istersen yapacağım."

Telefon ellerinin altında çalmaya başladı, parmakları kulaklığı sımsıkı kavradı, "Alo," dedi. "Alo! Daniel?"

Yumuşak, sakin bir ses, "Evet," dedi, "kimsiniz?"

"Marcelle."

"Bonjour Marcelle."

"Bonjour," dedi Marcelle; kalbi iri iri çarpmaya başlamıştı.

"İyi uyudunuz mu?" Kalın, güzel ses karnının içinde bir yerlerde uğulduyor gibiydi. Bu dayanılmaz, ama zevk verici bir şeydi. "Dün gece çok geç ayrıldım sizden. Madame Duffet, beni affetmeyecek. Ama umarım hiçbir şeyin farkında olmamıştır. "

Marcelle heyecandan nefes nefese, "Hayır," dedi. "Fark etmedi. Gittiğiniz sıra mışıl mışıl uyuyordu."

Yumuşak ses tekrar sordu:

"Siz? Siz uyuyabildiniz mi?"

"Ben mi? Eh... şöyle böyle. Biraz sinirliyim, biliyorsunuz."

Daniel gülmeye başladı, bu yüksek fiyatlı, güzel ve kendine güvenen bir gülüştü, lüks bir gülüş. Marcelle biraz rahatladı.

"Sinirli olmaya gerek yok. İşler yolunda gitti."

"İşler yolunda... sahi mi?"

"Evet. Umduğumdan iyi gitti. Mathieu'yü ikimiz de yanlış tanıyormuşuz Marcelle."

Marcelle içinin haşin bir pişmanlıkla burkulduğunu duydu:

"Yanlış tanıyormuşuz değil mi? Öyle değil mi?"

"Daha söze başlarken beni durdurdu," dedi Daniel. "Bana işin içinde bir şey olduğunu anladığını, bu yüzden dün akşama kadar azap çektiğini söyledi."

Marcelle boğulur gibi, "Ona... ona görüştüğümüzü söylediniz mi?" diye zor işitilen bir sesle sordu.

Daniel şaşmış gibiydi, "Söyledim tabii," dedi. "Öyle konuşmamış mıydık?"

"Evet, evet! Nasıl karşıladı, ne dedi?"

Daniel bir an düşünür gibi sustu, sonra, "Çok iyi karşıladı," dedi, "yani sonuç olarak çok iyi. Başta inanmak istemedi."

"Size, 'Marcelle, bana her şeyini söyler,' dedi herhalde."

"Gerçekten, –Daniel gülüyordu galiba– öyle dedi. Sözcükler bile aynı."

Marcelle birden, "O kadar pişmanım ki Daniel," dedi, "ah! Çok pişmanım!"

Derin, canlı ses gene güldü:

"Duygularınız nasıl da buluşuyor. O da pişman. Benden ayrıldığı zaman pişmanlıkla kıvranıyordu. Vay vay vay! İkiniz de böyle ağlamaklı bir halde olduğunuza göre, buluşmanız çok eğlenceli olacak demektir; bir yana gizlenip sizi seyretmek isterdim."

Tekrar güldü ve Marcelle, içinde yumuşak bir şeylerin kıpırdadığını duydu. "Benimle alay ediyor," diye düşündü. Ama ses hemen ciddileşmişti ve kulaklık bir org gibi titriyordu.

"Neyse Marcelle, bakın her şey yolunda, sizin adınıza o kadar sevinçliyim ki. Beni konuşturmadı bile, daha ilk cümlede beni susturdu, bana, 'Ben çok suçluyum,' dedi, 'zavallı Marcelle, kimbilir ne kadar acı çekti. Ama her şey bitmedi, onun gönlünü alabilirim, değil mi?' dedi. Gözleri dolu dolu olmuştu. Sizi öyle çok seviyor ki!"

"Ah Daniel, Daniel," diyordu Marcelle. "Ah! Daniel!"

Bir sessizlik oldu, sonra Daniel devam etti:

"Bu akşam sizinle açık açık konuşmak istediğini söyledi. 'Apseyi boşaltalım,' dedi hatta. Şimdi artık her şey sizin elinizde, siz ne isterseniz onu yapacak."

"Ah, Daniel!" Sonra heyecanla kekeledi:

"O kadar iyisiniz ki, o kadar, o kadar... Sizi en yakın zamanda görmek isterdim, size söyleyecek o kadar çok şey var ki, ama yüzünüzü görmeden söyleyemiyorum. Yarın gelebilir misiniz?"

Ses birden ahengini kaybetti, kurudu sanki:

"Yarın, yok olmaz. Ben de sizi görmeyi çok istiyorum ama... Bakın, Marcelle, ben gene telefon ederim, olmaz mı?"

"Peki, telefon edin, ama gecikmeden, hemen. Ah! Daniel, sevgili Daniel!..."

"İyi günler Marcelle, bu akşam çok ustalıkla hareket etmeniz gerek."

"Daniel," diye bağırdı Marcelle, ama telefon kapanmıştı.

Marcelle telefonu bıraktı ve mendilini gözlerine götürdü. "Çabucak kapadı, kendisine teşekkür etmemden korktu." Pencereye yaklaştı ve gelip geçene baktı: kadınlar, çocuklar, üç-beş işçi. Genç bir kadın yolun ortasında koşuyordu, kucağında çocuğu vardı; hem

nefes nefese koşuyor hem gülerek onunla bir şeyler konuşuyordu. Marcelle genç kadını gözleriyle kovaladı, sonra döndü, aynaya doğru giderek şaşkın gözlerle hayaline baktı. Musluğun üstündeki cam rafta bir küçük bardağın içinde üç pembe gül vardı. Marcelle kararsız bir hareketle güllerden birini aldı, parmaklarının arasında utangaç bir gülümsemeyle çevirerek baktı, sonra gözlerini kapadı ve gülü siyah saçlarının arasına iliştirdi. "Saçlarımda pembe bir gül..." Gözlerini açtı, aynaya baktı, utançla gülümseyerek saçlarını düzeltti.

XV

Kısacık boylu adam, "Burada bekleyeceksiniz, Monsieur," dedi.

Mathieu arkalıksız sandalyelerden birine oturdu. Burası lahana kokan, karanlık bir bekleme odasıydı. Soldaki kapının camı loşlukta parlıyordu. Kapı çalındı ve kısacık boylu adam açtı. Yoksul, ama özenerek giyinmiş bir genç kadın girdi.

"Lütfen şöyle buyrun Madame."

Kısa boylu adam genç kadını hafifçe iterek sandalyeye kadar götürdü, kadın bacaklarını sandalyenin altına doğru sokup toplayarak oturdu.

"Daha önce de gelmiştim," dedi, "bir para meselesi için."

"Evet, Madame, tabii..."

Kısa boylu adam genç kadının ta yanına kadar sokularak, "Memur musunuz?" dedi.

"Ben değil," dedi kadın, "kocam."

Çantasını açmış, bir şeyler arıyordu. Çirkin değildi, ama yüzünde ürkek ve haşin çizgiler vardı. Kısa boylu adam, kadına iştahlı gözlerle bakıyordu. Genç kadın sonunda çantadan özenle katlanmış birkaç kâğıt çıkardı, uzattı. Adam bunları aldı, soldaki camlı kapıya doğru yürüyerek kâğıtlara camdan süzülen aydınlıkta dikkatle, uzun uzun baktı.

Kadın kâğıtları verirken, "Çok iyi, çok iyi," dedi. "İki çocuk ha? Bu kadar genç yaşta? Şaşılacak şey doğrusu." Sonra gülerek devam etti: "Çocuklar başta pek hasretle beklenir, ama geldikten sonra bütçeyi altüst eder, değil mi? Kolay değil, iki çocuk.... Şimdi biraz utanıyorsunuz ha? Yok canım..."

Genç kadın kıpkırmızı oldu, kısa boylu adam iyi niyetli bir telaşla ellerini ovuşturarak, "İyi," dedi, "çaresine bakarız, çaresine bakarız; işimiz ne başka..."

Kadına bir an düşünceli bir tavırla gülümsedi ve dönüp gitti.

Genç kadın Mathieu'ye kaçamak bir bakışla baktı, sonra çantasının sapıyla oynamaya başladı. Mathieu rahatsız olmuştu, gerçekten yoksul olanların dünyasına zorla sokulmuştu ve şimdi alacağı para, onların parasıydı; kirli yüzlü, buruşuk, lahana kokulu bir para. Başını önüne eğdi ve ayaklarının arasından görünen taban tahtalarına baktı: Lola'nın sandığındaki parlak, yeni ve güzel kokulu paraları görür gibi oluyordu, bu aynı para değildi, hayır, değildi.

Camlı kapı açıldı ve beyaz bıyıklı, şişman bir adam göründü. Dikkatle arkaya doğru yatırılmış gümüş rengi saçları vardı. Mathieu onun ardı sıra büroya girdi. Şişman adam ona yıpranmış bir maroken koltuk gösterdi, oturdular. Adam dirseklerini yazı masasının üzerine dayayarak güzel ellerini birleştirdi. Koyu yeşil kravatının üzerinde bir inci parlıyordu.

Yumuşak bir baba tavrıyla, "Servisimizden bir isteğiniz mi var?" diye sordu.

"Evet."

Mathieu'ye bakıyordu, güzel mavi gözleri şaşkınlıkla büyümüş gibiydi:

"Monsieur...?"

"Delarue."

"Şirketimizin statüsünün ancak memurlara yardım etmeye uygun olduğunu herhalde biliyorsunuz."

Ses güzel, biraz yağlı ve bembeyazdı, tıpkı eller gibi.

"Ben memurum," dedi Mathieu. "Lise öğretmeniyim."

Adam birden ilgilenmişti.

"Ya," dedi. "Ya! Sizin gibi aydınlara yardım edebilmekten ayrıca mutluluk duyarız. Demek lise öğretmenisiniz?"

"Evet. Buffon Lisesi'nde."

Adam rahatlıkla, "Çok iyi," dedi. "Öyleyse bazı ufak formaliteleri tamamlayalım... Her şeyden önce sizden bir kimlik belgesi rica edeceğim. Herhangi bir şey olabilir. Nüfus cüzdanı, pasaport, seçim kartı, askerlik terhis kâğıtları... Ne varsa."

Mathieu kâğıtlarını uzattı. Adam aldı ve bir an, saygılı bir tavırla inceledi.

"Çok güzel, tamam. Arzu ettiğiniz miktarı sorabilir miyim?"

"Altı bin frank," dedi Mathieu.

Bir an düşündükten sonra düzeltti:

"Ya da yedi bin diyelim."

İçi birden hafiflemişti. Bu kadar kolay olacağı aklıma gelmezdi, diye düşünüyordu.

"Koşullarımızı biliyorsunuz değil mi? Altı ay vade ile borç veriyoruz ve bu altı ay içinde bir ödeme yapamıyoruz. Yüzde yirmi

kadar bir faiz istemek zorundayız, biliyor musunuz, bir kere masraflarımız çok, sonra işimizin rizikosu büyüktür."

Mathieu aceleyle, "Tamam, tamam," dedi.

Adam çekmeceden üzeri yazılı iki kâğıt çıkardı.

"Şu kâğıtları doldurabilir miydiniz, lütfen? En alta imzanızı atacaksınız."

Bu iki nüshalı bir borç isteme kâğıdıydı. İsim, yaş, doğum yeri ve adres yazılacaktı. Mathieu yazmaya başladı.

Adam kâğıtlara bir göz attıktan sonra tekrar, "Mükemmel," dedi. "Doğum, Paris 1905... Fransız ana ve babadan olma... Evet, şimdilik bu kadar. Yedi bin frangı size ödediğimiz zaman bir imzanızı daha rica edeceğiz. O zamana kadar..."

"O zamana kadar mı? Nasıl? Parayı hemen veremiyor musunuz?"

"Hemen mi?" Adam şaşmış görünüyordu. "Araştırmalarımızın tamamlanması en azından on beş gün sürer," dedi.

"Araştırma mı, ne gibi? Kâğıtlarımı gördünüz ya?"

Şişman adam Mathieu'ye hoş görür bir gülümsemeyle bakıyordu:

"Ah, ah," dedi. "Siz aydınlar hep böylesiniz. Hep idealist insanlar. Şuna işaret etmek isterim ki, sözlerinizden kuşkulanmak asla aklımıza gelmez. Ama, siz de kabul edersiniz ki, genellikle bize gösterilen kâğıtların sahte olması her zaman mümkündür." Keyifsiz bir gülümsemeyle devam etti: "İnsan parasını rizikoya koydu mu, önlem almasını da öğreniyor. Evet, aslında bu çirkin bir şey, ben de sizinle birlikteyim, ama para söz konusu olunca insanlara güvenmeye gelmiyor. İşte bu yüzden, hakkınızda küçük bir araştırma yapmak zorundayız. Bakın, yapılacak şey şundan ibaret: Bağlı olduğunuz bakanlığa yazıp soracağız, yalnız içiniz rahat olsun, bu büyük bir gizlilikle yapılacaktır. Ne var ki bakanlıkları benim kadar siz de bilirsiniz. Bu duruma göre siz paranızı 5 Temmuz'dan önce alamayacaksınız demektir."

Mathieu, zor nefes alıyordu, kısık bir sesle, "Olamaz," dedi. "Bana bu akşam ya da en geç yarın sabah için lazım o para. Çok önemli, acele bir iş için. Acaba... acaba daha yüksek bir faiz ödemek şartıyla..."

Adam şaşırmıştı, güzel ellerini yukarı kaldırarak, "Biz tefeci değiliz mösyö," dedi. "Şirketimiz Sosyal Yardım Bakanlığı'nın izniyle kurulmuştur, hatta yarı resmî bir kurum olduğunu bile söyleyebilirim. Masraflarımızın ve göze aldığımız rizikonun yüksekliği göz önüne alınarak hazırlanmış normal bir faiz sistemimiz var, bu sistemin dışında kalacak herhangi bir işe girişmeyiz."

Sonra sertlikle ekledi:

"Bu kadar acele idiyse, daha erken gelmeniz gerekirdi. Şu hal-

de broşürümüzü dikkatle okumamış olacaksınız."

"Hayır," dedi Mathieu. Ayağa kalkmıştı. "Uzun uzun okumaya vaktim olmadı."

"Şu hale göre... özür dilerim, Monsieur. Çok üzgünüm. Doldurmuş olduğunuz kâğıtları yırtalım mı?"

Mathieu Sarah'yı düşündü: 'Herhalde üç-beş günlük bir söz almıştır.'

"Hayır, yırtmayın," dedi. "Belki gene gelirim size."

Şişman adam yorgun bir tavırla, "Tabii," dedi, "gerekli parayı on beş gün içinde size verecek bir arkadaş bulabilirsiniz sanırım." İşaretparmağını kâğıtların üzerine koyarak, "Adresiniz bu değil mi?" diye sordu. "Huygens Caddesi 12."

"Evet."

"Pekâlâ, temmuzun ilk haftasında size durumu bir yazıyla bildiririz."

Kalktı ve Mathieu'yü kapıya kadar uğurladı.

"Hoşçakalın Monsieur," dedi Mathieu, "mersi."

Adam eğilerek, "Size yardım edebilmekten mutluluk duyarım," dedi. "Tekrar görüşmek umuduyla güle güle."

Mathieu bekleme odasını hızlı adımlarla geçti. Genç kadın hâlâ oturuyordu, sinirli hareketlerle eldiveninin parmağını çiğniyordu.

Şişman adam, Mathieu'nün ardından, "Büroya buyurmaz mısınız Madame," dedi.

Dışarıda günün kül rengi aydınlığında yeşilimsi ışıklar titreşiyordu. Mathieu hep, çevresinde yıkamadığı bir dört duvar varmış gibi bunalıyordu. "Gene fiyasko!" diye düşündü. Sarah'dan başka kimsede ümidi kalmamıştı.

Sebastapol Bulvarı'na gelmişti, kahvehanelerden birine daldı ve bir jeton istedi.

"Telefonlar dipte, sağda."

Numarayı çevirirken Mathieu, "Ah, işi becermiş olsa," diye mırıldandı. "Ne olur, becermiş olsa..." Bu, bir çeşit duaydı sanki.

"Alo," dedi, "Alo! Sarah?"

Bir ses, "Evet," dedi, "ben Weymuller."

"Ben Mathieu Delarue. Sarah'yla konuşabilir miyim?"

"Dışarı çıktı."

"Dışarı mı çıktı? Çok fena... Ne zaman döneceğini biliyor musunuz?"

"Hayır, bilmiyorum. Bir arzunuz varsa bana söyleyin, gelince kendisine söylerim."

"Hayır. Yalnızca aradığımı söyleyin."

Telefonu kapadı ve çıktı. Geleceği kendine ait değildi artık,

Sarah'nın elindeydi, ona yalnızca beklemek düşüyordu. Otobüse işaret etti, bindi ve mendilinin içine öksürüp duran yaşlı bir kadının yanına çöker gibi oturdu. "Yahudiler birbirini tutar daima." Kuşkusuz kandıracaktı doktoru, kuşkusuz.

"Danfert-Rocheraeu."

"Üç bilet," dedi biletçi.

Mathieu üç bilet aldı ve camdan dışarı bakmaya başladı. Marcelle'i kederle karışık bir hınçla düşünüyordu. Camlar zangırdıyor, yaşlı kadın öksürüyor, siyah hasır şapkasının siyah çiçekleri hopluyordu. Şapka, çiçekler, yaşlı kadın, Mathieu, hepsi o kocaman makinenin içinde sürüklenip gidiyordu; yaşlı kadın burnunu mendilinden çıkarmıyordu, ama buna karşın Ours Sokağı'yla Sébastapol Bulvarı'nın kesiştiği köşede öksürüyordu, Réaumor Sokağı'nda öksürüyordu, Montorgueil Sokağı'nda öksürüyordu, Pont-Neuf'ten geçerken kül renkli nehrin üstünde öksürüyordu. "Yahudi kabul etmezse?" Ama bu düşünce onu daldığı uyuşukluktan kurtaramadı, o şimdi bir kamyona yığılmış kömür çuvalları arasında bir kömür çuvalıydı. "Daha iyi ya, bu iş de bitmiş olur, bu akşam ona kendisiyle evleneceğimi söylerim, olur biter." Otobüs, kocaman ve bir çocuk gibi şımarık, onu sağa savurarak, sola savurarak hoplatıp zıplatarak bir yerlere götürüyor, sokakta olup bitenler onu sandalyenin arkalığı ile iteliyor, dürteliyordu, yaşamının hızı içinde sallanıyordu, sanki: "Yaşamım artık benim değil, benim olmaktan çıktı, herhangi bir alınyazısı artık," diye düşündü. Saint-Pères Sokağı'nın karanlık yüzlü binalarının peş peşe görünüp kayboluşunu seyrediyordu, kendi yaşamına bakıyor gibiydi. Evlenecek, evlenmeyecek... "Benimle ilgili değil artık bu. Yazı mı, tura mı? İşte bundan ibaret."

Şiddetli bir frenle otobüs durdu. Mathieu birden doğruldu ve şoförün sırtına korkuyla baktı: Tüm özgürlüğü bir anda üzerine yığılmıştı. "Hayır, hayır," diye düşündü. "Yazı mı tura mı değil. Ne olacaksa olsun, ama mutlaka benim elimle olacak." Kendini kapıp koyuverecek bile olsa, hatta yıkılmış, bütün umutlarını yitirmiş olarak, pis bir kömür çuvalı gibi sürüklenip götürülmeye boyun eğse de kendi bitişini, kendi yok oluşunu kendi seçecekti: O özgürdü, her şeyi yapmakta özgürdü, bir hayvan ya da ruhsuz bir makine olup çıkmakta, boyun eğmekte özgürdü, isyan etmekte özgürdü, kararsız olmakta özgürdü; evlenmek, silkinip çıkıvermek ya yıllarca bu yükü ayaklarıyla gittiği yere sürüklemek; nasıl isterse öyle hareket edebilirdi, ona kimse öğüt veremezdi, kendi hükümleriyle yaratacağı "iyi" ve "kötü"den öte iyi ve kötü yoktu onun için. Çevresinde her şey toplanmış ona bakıyor, tek bir hareket yapmadan onu bekliyordu. Korkunç bir sessizliğin ortasında yapayalnızdı, özgür ve yapa-

yalnız, yardımdan ve aftan yoksun, hiçbir yardım umudu olmadan karar vermeye mahkûmdu, ölünceye dek özgür olmaya mahkûmdu.

Biletçi, "Denfert-Rochereau!" diye bağırdı.

Mathieu kalktı ve otobüsten indi; Froideveau Sokağı'na saptı. Yorgun ve sinirliydi, gözlerinin önünden gitmeyen bir hayal vardı, karanlık bir odada kapağı kaldırılmış bir sandık ve sandığın içinde güzel kokulu, kuştüyü gibi yumuşak paralar, bu pişmanlığa benzer bir duyguydu: "Ah! Parayı almam gerekti!"

Kapıcı kadın, "Size bir mektup var," dedi. "Şimdi geldi."

Mathieu zarfı aldı, yırttı; o anda çevresini çevreleyen dört duvar yıkılıverdi ve ona sanki dünyası değişmiş gibi geldi. Kâğıdın ortasında iri iri harflerle yazılmış dört kelime vardı:

"Kaldım. Deli gibiyim. Ivich."

Kapıcı, "Kötü bir haber değil ya?" diye sordu.

"Hayır."

"Ya, eh iyi. Çok üzülmüş göründünüz de."

"Kaldım. Deli gibiyim. Ivich."

"Eski bir öğrencim, sınavlarını verememiş."

"Ah, okumak günden güne zorlaşıyor, öyle diyorlar."

"Evet, çok zor."

"Düşünün. Bu kadar genç var, okullara giriyorlar. Hepsi bir şeyler olup çıksa bunların hepsine iş nerede?"

"Evet öyle."

Ivich'in kısacık mektubunu dördüncü kez okudu. Mektuptaki cafcaflı, özentili facia havasından korkmuştu. "Kaldım. Deli gibiyim..." Bir halt karıştırıyor mutlak, diye düşündü, bir halt karıştırıyor. Bu, gün gibi meydanda, bir halt karıştırıyor.

"Saat kaç?"

"Altı."

Saat altıydı. Sonuçları saat ikide öğrenmişti. Tam dört saattir Paris sokaklarında umutsuz dolaşıyordu. Zarfı cebine soktu.

Kapıcıya, "Bana elli frank verir misiniz Madame Garinet," dedi.

Kadın şaşırmıştı.

"Bilmem, elli frank var mı," dedi. Sonra önündeki çekmeceyi karıştırdı, bir yüz franklık çıkarıp uzattı:

"Alın, yüz frank var, üstünü akşama verirsiniz."

"Tamam," dedi Mathieu, "mersi."

Çıktı. Düşünüyordu: "Nereye gitmiş olabilir?" Kafasının içi bomboştu, elleri titriyordu. Froideveau Sokağı'ndan bir taksi geçiyordu. Mathieu işaret etti:

"Saint-Jacques Sokağı, Öğrenci Yurdu'na. Çabuk!.."

"Peki," dedi şoför.

"Nereye gitmiş olabilir? En iyi olasılıkla atlayıp Laon'a gitmiştir, en kötüsü de... Dört saat geç kaldım, dört saat." Öne doğru eğilmişti ve arabayı hızlandırmak ister gibi sağ ayağını olanca kuvvetiyle yere basıyordu.

Taksi durdu. Mathieu indi ve yurdun kapısını çaldı.

"Matmazel Ivich Serguine burada mı acaba?"

Kadın dikkatle baktı.

"Gidip bir bakayım."

Çabuk döndü.

"Matmazel Serguine sabah çıkmış, hâlâ dönmemiş," dedi. "Bırakılacak bir mesajınız var mıydı?"

"Hayır."

Mathieu tekrar taksiye bindi, bu defa, "Sommerard Sokağı, Polonya Oteli," dedi.

Birkaç dakika sonra camı vurarak, "Bir dakika, bir dakika," dedi. "Otel karşıda, solda."

Taksiden indi ve camlı kapıyı iterek girdi.

"Monsieur Serguine burada mı?"

Kırmızı saçlı, kırmızı kirpikli şişman garson kasada oturuyordu. Mathieu'yü tanıdı.

"Monsieur Serguine dün gece gelmedi," dedi.

"Kız kardeşi... sarışın bir kız uğradı mı acaba?"

Garson, "Aaa, Matmazel Ivich'i tanıyorum," dedi. "Hayır, gelmedi, yalnız Madame Montero iki kere telefonla Monsieur Boris'i aradı, gelir gelmez bana gelsin diye haber bıraktı, görürseniz Monsieur Boris'e söyleyin lütfen."

"Pekâlâ," dedi Mathieu.

Çıktı. Nereye gitmiş olabilirdi? Sinemaya? Olacak şey değil. Sokaklarda mı dolaşıyordu? Ne olursa olsun herhalde Laon'a gitmemişti, öyle olsa yurda uğrar giysilerini filan alırdı. Mathieu cebinden zarfı çıkardı ve baktı: Cujas Sokağı'ndaki postaneden atılmıştı, ama bunun bir anlamı yoktu ki.

Şoför, "Nereye gidiyoruz?" diye sordu.

Mathieu, ona kararsız gözlerle baktı, sonra birden yüzü aydınlandı: Bunu yazmış olması için iyice beyninin dönmüş olması gerek. Öyle olunca da gitmiş, bir yerde kafayı çekmiştir.

"Bakın," dedi, "rıhtımdan başlayıp Saint-Michel Bulvarı'nı ağır ağır çıkacağız. Birini arıyorum, bütün kahvehanelere teker teker bakacağız."

Ivich, Biarritz'de yoktu, Source'ta yoktu, Harcourt'da yoktu. Biard'da yoktu, Palais du Café'de yoktu. Capoulade'da Mathieu

Ivich'i tanıyan bir Çinli öğrenci gördü. Ona doğru yürüdü. Çinli bir taburenin üzerinde tünemiş, Porto içiyordu.

Mathieu başını ona doğru kaldırarak, "Affedersiniz," dedi, "Matmazel Serguin'i tanıyorsunuz değil mi? Bugün kendisini gördünüz mü hiç?"

"Hayır," dedi Çinli. Zorlukla konuşuyordu. "Başına bir kaza geldi..."

"Başına bir kaza mı geldi?" diye bağırdı Mathieu.

"Hayır," dedi Çinli. "Yalnızca size, başına bir kaza mı geldi, diye soruyorum."

Mathieu, ona sırtını dönerek, "Ne bileyim ben," dedi.

Şimdi artık Ivich'i, kendine karşı korumak telaşında değildi, şu anda yalnızca onu görme arzusu, çılgın ve acı veren tutku halinde benliğini dolduruyordu. "Ya kendini öldürmeye kalkışırsa? Bunu yapabilecek kadar sersemdir," diye öfkeyle düşündü. Ama, sonunda, belki de şu anda Montparnasse'taydı?

"Vavin Meydanı'na," dedi.

Otomobile atladı. Elleri titriyordu; cebine soktu. Taksi, Medici Çeşmesi'nin çevresinde dönerken Mathieu, Renata'yı gördü. Renata, Ivich'in arkadaşı bir İtalyan kızdı. Luxembourg Bahçesi'nden çıkıyordu, kolunun altında bir çanta vardı.

Mathieu şoföre, "Durun, durun!" diye bağırdı. Taksiden atladı ve kıza doğru koştu:

"Ivich'i gördünüz mü?"

Renata gururlu bir tavır takındı.

"Bonjour Monsieur," dedi.

"Bonjour," dedi Mathieu. "Ivich'i gördünüz mü?"

"Ivich'i mi," dedi Renata. "Tabii gördüm."

"Ne vakit?"

"Bir saat kadar oluyor."

"Neredeydi?"

"Luxembourg'da." Renata dudaklarını bükerek anlattı: "Yanında acayip birileri vardı. Biliyorsunuz değil mi," dedi, "takıldı zavallı."

"Evet, biliyorum. Nereye gitti?"

"Dansa gideceklerini söylüyorlardı. 'Tarentule'e galiba."

"Nerede bu?"

"Monsieur-Le-Prince Sokağı'nda. Göreceksiniz, büyük bir plak mağazası var, onun altında."

"Mersi."

Mathieu yürüdü, sonra birden geri döndü.

"Özür dilerim. Size hoşçakalın demeyi unuttum."

"Güle güle Monsieur," dedi Renata.

Mathieu şoföre döndü:

"Monsieur-le Prince Sokağı," dedi. "Hemen şuracıkta. Ağır gidin, size gösteririm."

"Hâlâ orada olsa... Yoksa bütün dansingleri dolaşmam gerekecek..." diye düşündü.

"Durun, işte burası. Beni bir saniye bekleyeceksiniz."

Mathieu bir plak mağazasına girdi:

"Tarentule?" diye sordu.

"Zemin katta. Merdivenden inin."

Mathieu merdiveni indi, yüzüne serin ve küf kokulu bir hava çarptı, deri kaplı bir kapıyı iterek baktı ve midesine bir yumruk yemiş gibi oldu. Ivich oradaydı, dans ediyordu. Kapının pervazına yaslandı ve düşündü: "Ivich burada!"

Bu, çırçıplak ve bir hastane odası kadar antiseptik, gölgesiz bir yerdi. Yağlı kâğıttan yapılma tavan lambalarından, süzgün bir aydınlık fışkırıyordu. Mathieu, bu ölü ışık denizinin dibinde, üzerlerinde açık renk örtülerle küçük masalar gördü.

Bej rengi boyalı duvarlarda, egzotik çiçekleri taklit eden bağırtkan renkli kocaman karton şekiller vardı, ama hepsi şimdiden nemi yiyerek kabarmış, kaktüsler bir hastalığa tutulmuş gibi yer yer kararmış, şişmişti. Görünmeyen bir yerde bir pikap bir pasodoble çalıyordu ve bu konser ve müzik, salonu daha çıplak, daha ölü gösteriyordu.

Ivich, başını kavalyesinin omzuna bırakmış, ona sımsıkı sarılmıştı. Genç adam güzel dans ediyordu. Mathieu, onu tanıdı: Önceki gün Saint-Michel Bulvarı'nda Ivich'in yanında gördüğü uzun boylu, esmer, genç adamdı. Ivich'in saçlarını kokluyor, ara sıra yüzünü gömerek öpüyordu. Ivich'in yüzü sapsarıydı, gözleri kapalı, genç adam kulağına bir şeyler fısıldadıkça başını arkaya atarak gülüyordu; pistte yalnızdılar. Salonun dibinde dört genç çocuk, çok boyalı bir genç kadınla oturmuş, "Ole!" diye bağırarak el çırpıyorlardı. Uzun boylu genç adam, Ivich'i belinden kavrayarak onlara doğru götürdü, çocuklar el çırparak onları karşıladılar; tuhaf bir halleri vardı: Tanıdık, ama özentili, yapmacık bir havayla biraz uzak duruyor, belirsiz, ama yumuşak tavırlarla onlara bakıyorlardı. Çok boyalı genç kadın, tetikte gibiydi; hareketsiz bakışlarla ağır ve gevşek durmuş, seyrediyordu. Bir sigara yaktı ve düşünür gibi, "Ole!" dedi.

Ivich, genç kadınla çenesinde bir boydan bir boya incecik sakalı olan sarışın bir çocuğun arasındaki sandalyeye yığılır gibi oturdu. Çılgın kahkahalar atıyordu. Elini, yüzünün önünde aşağı yukarı sallayarak, "Hayır, hayır," dedi. "Tanığa gerek yok. Tanık istemem."

Sakallı çocuk, yakışıklı, esmer genç adama yer vermek için sandalyesinden kalktı. Mathieu, tamam, diye düşündü. Herife, Ivich'in yanında oturma hakkını tanımışlar! Yakışıklı genç adam, bu ikramı çok doğal bulmuş olmalıydı, zaten kendini rahat hisseder görünen bir o vardı içlerinde.

Ivich parmağıyla sakallı çocuğu göstererek, "Kaçıyor," dedi, gülerek devam etti, "kaçıyor, çünkü ona, seni öpeceğim, diye söz verdim."

Sakallı, yapmacık bir kibirle.

"Rica ederim," dedi, "söz vermediniz, beni tehdit ettiniz."

"İyi ya, ben de seni öpmem, Irma'yı öperim."

Genç kadın memnun, "Beni öpmek mi istiyorsunuz sevgili Ivich?"

"Evet, gel." Kadını haşin bir hareketle kolundan yakaladı.

Ötekiler irkilerek çekildi; biri usulca, azarlar gibi, "Ivich, deli misin?" diye söylendi. Yakışıklı genç adam soğuk bir gülümsemeyle bakıyordu, gözlüyordu sanki. Mathieu birden sinirlendi: Bu yakışıklı, zarif genç adam için Ivich, herhangi bir serüvenden başka bir şey değildi, onu şehvetli ve bilgili gözleriyle adeta soyuyordu, Ivich şimdiden onun gözlerinin önünde çırılçıplaktı, göğüslerini, kalçalarını görüyor, etinin kokusunu duyuyordu sanki... Mathieu ani bir öfkeyle silkindi ve Ivich'e doğru gevşek adımlarla yürüdü. İlk kez, onu tanıdığından beri ilk kez Ivich'i arzu ettiğini, bir başka erkeğin şehvetli gözlerinde onu arzu ettiğini utançla hissetmişti.

Ivich çok boyalı genç kadını öpünceye kadar binbir cilve yaptı. Sonra onun başını avuçlarının arasına alarak dudaklarını uzun uzun öptü ve birden onu itti. Alayla, "Sigara kokuyorsun," dedi.

Mathieu önlerinde durmuştu.

"Ivich," dedi.

Ivich, ağzı açık, bakakaldı ve Mathieu, onun kendisini tanıyıp tanıyamadığını düşündü. Kız, sol elini ağır ağır yukarı kaldırarak, "Sen misin," dedi. "Bak!"

Elindeki sargıyı çıkarmıştı. Mathieu üzerinde küçük, sarı, cerahatli pürtüklerle kırmızımsı ve yapışkan bir kabuk gördü.

Ivich hayal kırıklığına uğramış gibi, "Sen elindeki sargıyı çıkarmamışsın," dedi. "Ama doğru ya, sen tedbirli, aklı başında bir adamsın."

Boyalı genç kadın, özür diler gibi, "Bizi dinlemedi, sargıyı çıkarıp attı," dedi. "Küçük bir şeytan bu vallahi."

Ivich birden ayağa kalktı ve Mathieu'ye karanlık gözlerle bakarak, "Alın, götürün beni buradan," dedi. "Ben buralarda alçalıyorum... aşağılık bir şey oldum burada."

Çocuklar birbirlerine baktılar. Sakallı sarışın, Mathieu'ye, "Ona, biz içirmedik," dedi, "biliyor musunuz? Hatta ona engel olmaya çalıştık."

Ivich, yüzünü tiksintiyle buruşturarak, "Bak, bu doğru," dedi. "Kuzu gibi oğlanlar, işte bu."

Yakışıklı genç adam, "Benden başkası tabii," dedi.

Ivich'e bir suç ortağının sinsi gözleriyle bakıyordu. Ivich, ona dönerek, "Evet, bu aşağılık serseriden başkası," dedi.

Mathieu usulca, "Gelin," dedi.

Onu omuzlarından yakaladı ve sürükledi, ardında şaşkın mırıltılar işitiyordu.

Merdivenin ortasında Ivich büsbütün ağırlaştı. Mathieu, "Ivich," diye yalvardı.

Buklelerini alayla sallayarak, "Oturmak istiyorum," dedi Ivich.

"Rica ederim, yalvarırım..."

Ivich inlemeye başladı, eteğini dizlerinin üzerine doğru çekerek, "Şurada oturayım," dedi.

Mathieu, onu belinden yakaladı ve sürükleyerek çıkardı. Sokağa çıktıkları zaman bıraktı, debelenmemişti. Gözlerini kırpıştırarak somurtkan bir yüzle çevresine bakınıyordu. Mathieu, "Sizi yurda götüreyim mi?" diye sordu.

Ivich, "Hayır," diye hıçkırdı.

"Öyleyse Boris'e gidelim."

"Boris otelde değil."

"Nerede?"

"Ne bileyim, kim bilir hangi cehennemde!"

"Nereye gitmek istiyorsunuz?"

"Ne bileyim ben? Ne bileyim... Siz bulun bir yer, madem beni siz getirdiniz buralara."

Mathieu bir an düşündü, sonra, "Pekâlâ," dedi.

Bir taksi çağırdı.

"Huygens Sokağı 12 numara," dedi.

"Sizi kendi evime götüreyim," dedi. "Divanda uzanır, dinlenirsiniz, size koyu bir çay yaparım."

Ivich itiraz etmedi. Taksiye zorlukla bindi ve kendini arkaya bıraktı.

"Kötü müsünüz?"

Ivich sapsarıydı.

"Hastayım," dedi.

"Bir eczanenin önünde duralım," dedi Mathieu.

Ivich, öfkeyle, "Hayır, istemem," diye bağırdı.

"Öyleyse gözlerinizi kapatın, kendinizi rahat bırakın, şöyle...

Az sonra evde olacağız."

Ivich hafifçe inledi. Birden yemyeşil oldu ve başını kapının camına dayadı. Mathieu, kızın öğürtülerle sarsılan zayıf, küçük sırtını görüyordu. Elini uzattı ve usulca kapının kilidini bastırdı. Kapının açılıvermesinden korkmuştu. Sonra, öğürtü durdu. Mathieu ani bir hareketle kendini arkaya attı, piposunu dişlerinin arasına sıkıştırdı, düşünceli bir tavırla dışarı bakmaya başladı. Ivich doğruldu, sonra kendini gene geriye koyuverdi. Mathieu piposunu cebine sokarak, "Geldik," dedi.

Ivich inleyerek davrandı. Ağlamaklı bir sesle, "Utanıyorum," dedi.

Mathieu önce indi ve ona yardım etmek için elini uzattı. Ama o, bu eli iterek dışarı atladı. Mathieu, şoförün parasını verdi ve kıza döndü. Ivich duygusuz gözlerle bakıyordu; güzel, çocuksu ağzından ekşi bir kusmuk kokusu yayılıyordu. Mathieu, bu kokuyu ihtirasla içine çekti, "Daha iyice misiniz?" diye sordu.

Ivich asık suratla, "Sarhoş değilim," dedi. "Ama başım çok ağrıyor, çatlayacak gibi."

Mathieu, onu usul usul merdivenlerden çıkardı. Ivich, ona düşmanca bakıyordu.

"Her adımda beynime bir bıçak saplanıyor," dedi. İkinci katın sahanlığında bir an durup nefes aldı, sonra, "Şimdi her şeyi hatırlıyorum," dedi.

"Ivich!"

"Her şeyi... O pis heriflerle, o serserilerle dans ettim, içtim, içtim, rezil oldum. Hem... hem de kovuldum P.C.N.'den..."

"Gelin," dedi Mathieu, "bir merdiven kaldı."

Konuşmadan çıktılar. Ivich birden, "Beni nasıl buldunuz?" diye sordu.

Mathieu anahtarı kilide sokabilmek için iki büklüm olmuştu.

"Sizi arıyordum," dedi, "sonra Renata'ya rastladım."

Ivich arkasında, mırıldandı:

"Hep, siz geleceksiniz diye bekledim."

Mathieu kenara çekilerek, "Girin," dedi.

Geçerken, Mathieu'ye sürtünmüştü, Mathieu onu kollarına almak arzusuyla ürperdi.

Ivich kararsız adımlarla odaya girdi. Somurtkan bir yüzle çevresine baktı.

"Burası mı odanız?" diye sordu.

"Evet," dedi Mathieu. Ivich ilk kez geliyordu. Yeşil deri koltuklarına ve çalışma masasına baktı, onları Ivich'in gözleriyle gördü ve utandı.

"Divan burada," dedi, "gelin, uzanın."

Ivich tek kelime söylemeden divanın üzerine serildi.

"Çay ister misiniz?"

"Üşüyorum," dedi Ivich.

Mathieu battaniyeyi getirdi, kızın bacaklarına örttü. Ivich gözlerini kapadı ve başını yastığa bıraktı. Acı çekiyordu, alnında, kaşlarının arasında incecik çizgiler belirmişti.

"Çay istiyor musunuz?"

Yanıt vermedi. Mathieu elektrikli ibriği aldı ve musluktan su doldurdu. Mutfak dolabında bayatlamış, derisi kupkuru olmuş bir yarım limon adamakıllı sıkılırsa belki bir-iki damla suyu çıkardı. Bir tepsiye iki fincan koydu ve odaya döndü.

"Su neredeyse kaynar," dedi.

Ivich yanıt vermedi: Uyuyordu. Mathieu koltuklardan birini gürültüsüzce divanın yanına çekti ve oturdu. Ivich'in kaşlarının arasındaki çizgiler kaybolmuştu, alnı pürüzsüz ve pırıl pırıldı, gözleri kapalı gülümsüyordu. "Ne kadar genç," diye düşündü Mathieu. Bütün umudunu bir çocuğa bağlamıştı. Divanda yatmış uyurken, ne kadar zayıf, ne kadar güçsüz görünüyordu. Kimseye yardım edemezdi Ivich, aksine yaşayabilmesi için ona yardım etmek gerekti. Ve Mathieu yardım edemiyordu, yardım edemezdi. Ivich, Laon'a gidecekti, orada bir ya da iki kış pinekleyecek, sonra biri çıkacaktı ortaya, bir adam, genç bir adam ve alıp götürecekti. "Ben Marcelle'le evleneceğim." Mathieu kalktı, sessiz adımlarla su kaynamış mı diye bakmaya gitti, sonra gelip gene sessizce Ivich'in yanına oturdu, uykusunda daha da soylu görünen bu küçük, terli ve hasta yüze sevecenlikle baktı; birden Ivich'i sevdiğini düşündü ve şaştı; hayır, bu aşk değildi, bu aşka benzemiyordu, bu bir değişik, kendine özgü heyecan değildi; hatta duygularının bir değişik, kendine özgü hali, varoluşu da değildi; ufkuna çökmüş, kıpırtısız bir felaket, bir uğursuzluk denebilirdi buna; ıstıraplı, bahtsız bir gelecek! Su, mırıldanarak kaynamaya başlamıştı; Ivich gözünü açtı.

"Size çay yapıyorum," dedi Mathieu. "İçersiniz, değil mi?"

"Çay mı?" Ivich şaşmış gibiydi, sonra, "Siz çay yapamazsınız," dedi.

Avuçlarını yanaklarına yapıştırarak perçemlerini düzeltti, gözlerini ovuşturarak kalktı.

"Çay kutusunu verin," dedi, "size Rus usulü bir çay yapayım. Ama semaver ister."

Mathieu çay kutusunu uzatırken, "Yalnızca bir elektrikli ibriğim var," dedi.

"Yazık! Üstelik Seylan çayı ha? Neyse, zararı yok."

Kaynayan ibriğe doğru baktı.

"Demlik nerede?" diye sordu.

"Sahi," dedi Mathieu. Mutfaktan demliği getirdi.

"Mersi."

Ivich kaynar suyu demliğe boşalttı, sonra gelip oturdu.

"Demlenmesi için biraz beklemek gerekir," dedi.

Sustular. Sonra Ivich, "Evinizi sevmedim," dedi.

"Tahmin ettim," dedi Mathieu. "Biraz toparlandınızsa çıkabiliriz."

"Nereye gidebiliriz?" dedi Ivich. "Burada iyiyim ben. O pis kahvehaneler hep beynimin içinde dönüyordu, sonra o insanlar... Korkulu rüya gibi. Burası çirkin, ama rahat. Perdeleri kapayamaz mısınız? Şu küçük lambayı yakalım."

Mathieu kalktı panjurları kapadı, perdeleri tutan kordonları çözdü. Ağır yeşil perdeler birleşerek duvarı boydan boya örttü. Sonra küçük lambayı yaktı.

Ivich mutlu bir gülümsemeyle, "Oh," diye mırıldandı. "Gece oldu."

Divanın yastıklarına gömülerek, "Ne güzel," dedi, "ne yumuşak, sanki gün gerçekten bitmiş gibi. Sokağa çıkacağım zaman gece olmuş olsun, aydınlıktan korkuyorum."

"İstediğiniz kadar oturabilirsiniz burada," dedi Mathieu. "Gelecek kimse yok, gelen olursa kapıyı çalar çalar gider. Bu gece serbestim ben."

Doğru değildi bu, gece on birde Marcelle bekleyecekti. Mathieu hınçla düşündü: "Beklesin biraz!"

"Ne zaman gidiyorsunuz?" diye sordu.

"Yarın. Öğleüzeri bir tren var."

Mathieu birkaç saniye konuşmadı. Sesine hâkim olmak istiyordu. Sonra, "Sizi geçirmeye gelirim," dedi.

"Hayır," dedi Ivich. "Nefret ederim bundan, lastik gibi uzayıp giden vedalaşmalar olur. Sonra yorgunluktan ölüyorum."

"Nasıl isterseniz. Eve telgraf çektiniz mi?"

"Hayır. Ben... Boris çekecekti, ama ben bırakmadım."

"Demek, siz kendiniz söyleyeceksiniz onlara, öyle mi?"

Ivich başını eğdi.

"Evet."

Bir sessizlik oldu. Mathieu Ivich'in öne doğru eğdiği başına, zayıf omuzlarına bakıyordu: Ona, sanki kız ağır ağır kendisinden kopuyormuş, onu terk ediyormuş gibi geliyordu.

"Demek," dedi, "bu, bu yıl son gecemiz, öyle mi?"

"Ha ha," dedi Ivich. "Bu yıl ha?" Alayla gülüyordu.

Mathieu, "Ivich," dedi, "böyle konuşmayın. Hem ben sizi görmeye Laon'a geleceğim."

"İstemiyorum. Laon'a sürtünen her şey kirlenir benim gözümde."

"Peki, öyleyse siz gelirsiniz."

"Hayır."

"Ekimde sınav var. Sanmam ki aileniz..."

"Onları tanımıyorsunuz," dedi Ivich.

"Hayır, ama bir sınavda takıldınız diye sizi, geleceğinizle oynayarak cezalandırmaya kalkmazlar herhalde, değil mi?"

Ivich, "Beni cezalandırmayı düşünmezler bile," dedi. "Yalnızca, benimle ilgilenmezler artık, beni unuturlar, büsbütün yok bilirler beni." Sonra acı bir gülüşle devam etti: "Ben de bundan fazlasına değmem zaten, hiçbir şey olamam; P.C.N'ye bir yıl daha gitmektense, ömrümün sonuna kadar Laon'da çürümeyi tercih ederim."

Mathieu korkmuştu.

"Böyle söylemeyin," dedi. "Böyle her şeyden vazgeçmiş gibi konuşmayın Ivich, siz Laon'dan nefret ediyorsunuz."

Ivich dişlerini sıktı.

"Doğru," dedi. "Laon'dan nefret ediyorum."

Mathieu çaydanlıkla fincanları getirmek için kalktı. Birden yüzüne kan hücum etti, Ivich'e döndü, yüzüne bakmadan, "Bakın Ivich," dedi, "yarın gideceksiniz, ama size söz veriyorum, Paris'e döneceksiniz, ekimde, en geç ekimde! Ben bir yolunu bulacağım!"

Ivich, bıkkın bir hayretle, "Ne yapabilirsiniz," dedi. "Size söylüyorum, ben hiçbir şey öğrenemem, hiçbir iş yapamam! Hiç..."

Mathieu sonunda gözlerini kaldırarak ona bakmaya cesaret edebildi, ama rahat değildi; kızı ürkütmeden konuşabilmek için zihninde sözcükler arıyordu.

"Hayır," dedi, "demek istediğim bu değildi. Acaba... bana izin verseydiniz... size yardım etmek isterdim."

Ivich hâlâ anlamamıştı. Mathieu devam etti:

"Üç kuruş bir param olacak umuyorum."

Ivich birden irkildi.

"Ha," dedi. "Onu mu söylemek istiyordunuz?"

Haşin bir sesle ekledi:

"Hayır, olacak şey değil."

Mathieu sıcak bir sesle, heyecanla, "Neden," dedi, "neden olmasın? Neden? Bakın, tatilde biraz para biriktireceğim, Jacques'la Odette, beni her yaz Juan-les-Pins'deki evlerine davet ederler, hiçbir yaz gidemedim, ama bir gün gitmek gerek tabii, bu yaz ağustosu onlarda geçirebilirim, hem bir değişiklik olur bana, hem de para biriktiririm..." Sonra telaşla sesini yükseltti: "Ne olur, ne olur hemen reddetmeyin, borç olur bu. Sonra..."

Sustu. Ivich'in omuzları çökmüş gibiydi, kaşlarının altından tuhaf bir bakışla onu süzüyordu.

"Bana öyle bakmayın Ivich!"

"Nasıl baktığımı bilmiyorum... Ah! Başım öyle fena ağrıyor ki."

Gözlerini indirdi ve devam etti:

"Gidip yatsam daha iyi olacak."

"Yalvarırım Ivich! Dinleyin beni, para bulacağım ben, siz Paris'e döneceksiniz, hayır demeyin, yalvarırım size, iyice düşünmeden hayır demeyin! Bu sizi rahatsız etmesin; yaşamınızı kazanabildiğiniz zaman bana ödersiniz, ne olur..."

Ivich omuz silkti, Mathieu heyecanla, "Ya da Boris öder," dedi.

Ivich yanıt vermedi. Yüzünü, saçlarının arasında gizlemişti. Mathieu önünde, dimdik, kımıldayamadan duruyor, kendini şaşkın ve bahtsız hissediyordu.

"Ivich!"

Ivich susuyordu. İçinden, küçük çenesini yakalamak ve başını zorla yukarı kaldırtmak geliyordu.

"Ivich, lütfen! Yanıt verin bana, niçin yanıt vermiyorsunuz?"

Ivich hâlâ susuyordu. Mathieu odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı, düşünüyordu: "Evet, diyecek, evet demeden onu bırakmam. Bırakamam. Ben de... Ben de ders veririm, bir şeyler yaparım.."

"Ivich," dedi, "neden kabul etmediğinizi anlatın bana."

Ivich'i bıktırmaktan, sora sora bıktırmaktan ve konuşturmaktan başka çare yoktu.

"Neden kabul etmiyorsunuz," dedi. "Söyleyin, neden kabul etmiyorsunuz?"

Ivich sonunda başını kaldırmadan mırıldandı:

"Sizden para alamam."

"Neden? Babanızın parasını kabul ediyorsunuz pekâlâ."

"O başka. İkisi aynı şey değil."

"Gerçekten aynı şey değil. Bana belki yüz kere babanızdan nefret ettiğinizi söylediniz."

"Sizden para almam için hiçbir neden yok."

"Babanızdan almanız için neden var, demek."

"Bana cömert davranılmasından nefret ederim," dedi Ivich. "Söz konusu olan babamsa eğer... babama karşı kendimi borçlu hissetmek zorunda değilim."

Mathieu öfkeyle, "Bu ne biçim gurur Ivich!" diye bağırdı. "Saçma bir onur kaygısı yüzünden yaşamınızı berbat etmeye ne hakkınız var? Orada katlanacağınız yaşamı düşünün bir kere! Orada geçireceğiniz her saat, her gün, beni reddettiğiniz için pişmanlık duyacaksınız belki de."

Ivich altüst olmuştu.

"Beni rahat bırakın," dedi. "Rahat bırakın beni!"

Kalın ve kısık bir sesle ilave etti:

"Ahh... Zengin olmamak ne büyük bahtsızlık. Ne hallere düşürüyor insanı. Dayanılmaz bir işkence bu..."

Mathieu yumuşak bir sesle, "Sizi anlayamıyorum Ivich," dedi. "Daha geçenlerde paranın çok aşağılık bir şey olduğunu, parayı hiç düşünmemenin en soylu bir hareket olacağını söylüyordunuz. Hatta, nereden gelirse gelsin, umurumda değil, cebimde biraz para olsun yeter, diyordunuz."

Ivich omuz silkti. Mathieu, onun alnının en yukarısını, saçlarının arasından ensesini ve giysisinin beyaz yakasını görebiliyordu. Ensesi, yüzünden biraz daha esmerdi.

"Değil mi? Öyle demediniz mi?"

"Bana para vermenizi istemiyorum."

Mathieu'nün sabrı tükenmişti.

"Eveeet," dedi, kesik kesik güldü. "Çünkü ben bir erkeğim, öyle mi?"

"Ne demek istiyorsunuz?" diye sordu Ivich.

Mathieu'ye soğuk bir öfkeyle baktı.

"Bu çok kaba bir düşünce," dedi. "Böyle bir şey asla aklıma gelmedi... hem de umurumda değil! Vız gelir bana."

"Peki öyleyse neden? Düşünün bir kere: Yaşamınızda ilk kez gerçekten özgür olacaksınız, canınız nerede isterse orada oturacaksınız, aklınıza eseni yapabileceksiniz. Bana, felsefe lisansı yapmayı arzu ettiğinizi söylemiştiniz, iyi işte, felsefeye devam edersiniz, Boris'le ben size yardım ederiz."

"Neden bana yardım etmeye uğraşıyorsunuz?" diye sordu Ivich. "Ben, size hiç... hiçbir şey yapmadım. Size karşı her zaman çok kaba hareket ettim ve siz şimdi tutmuş bana acıyorsunuz."

"Ben size acımıyorum."

"Öyleyse bana ne diye paranızı vermek istiyorsunuz?"

Mathieu bir an, kararsız düşündü, sonra başını çevirerek, "Sizi bir daha görememek korkusundan," dedi. "Buna katlanamam."

Kısa bir sessizlik oldu, sonra Ivich düşünceli bir tavırla, "Demek istiyorsunuz ki... Demek istiyorsunuz ki, bunu salt kendinizi düşünerek yapıyorsunuz, öyle mi," dedi.

Mathieu kuru bir sesle, "Salt kendimi düşünerek," dedi. "Sizi tekrar görebilmek istiyorum, işte hepsi bu."

Ivich'e dönerek bakmaya cesaret etti. Kız kaşlarını çatmış, dudakları hafifçe aralık, dikkatle ona bakıyordu. Sonra birden rahatlamış göründü, ilgisiz bir bakışla, "Öyleyse belki..." diye mırıldandı.

"O zaman bu yalnızca sizi ilgilendiren bir şey... Sonra aslında hakkınız var, para şuradan ya da buradan gelmiş, o kadar da önemli değil."

Mathieu içini çekti: "Nihayet," diye düşündü. Ama içi yatışmamıştı. Ivich'in yüzünde hâlâ o karanlık anlam vardı. Onu biraz daha bağlamak için sordu:

"Eve nasıl anlatacaksınız bunu?"

Ivich gelişigüzel bir hareket yaptı.

"Bir şeyler söylerim," dedi. "İster inansınlar, ister inanmasınlar. Hem onlara ne, parayı onlar vermedikten sonra?"

Başını öne eğerek mırıldandı:

"Ama oraya dönmek zorundayım."

Mathieu sabırsızlığını belli etmemek için gülümseyerek, "Ne çıkar, nasıl olsa gene buraya geleceksiniz," dedi.

"Oh," dedi Ivich, "olacak şey değil bu... Evet diyorum, hayır diyorum, tartıyorum, düşünüyorum, ama olabileceğine inanmıyorum. Öyle uzak bir şey ki. Halbuki Laon... şuracıkta. Yarın gece oradayım."

Elini boynuna dokundurarak, "Tam buramda hissediyorum," dedi. "Hem sonra valizlerimi hazırlamam gerek. Bütün gece uğraşsam bitiremem."

Kalktı.

"Gelin," dedi. "Çay olmuştur."

Fincanlara çay koydu. Çay kahve gibi simsiyahtı.

"Size yazarım," dedi Mathieu.

"Ben de yazarım," dedi Ivich. "Ama size yazacak bir şey bulacağımı sanmıyorum."

"Bana evinizi, odanızı anlatırsınız. Sizi orada gözümün önüne getirebilmek isterim."

"A yok," dedi Ivich. "Bütün bunları anlatmak istemem. Orayı bir kez yaşamak yeter de artar bile."

Mathieu, Boris'in Lola'ya gönderdiği kısa, kupkuru mektupları düşündü, ama yalnızca bir an. Ivich'in ellerine bakıyordu, sivri, kırmızı tırnaklarına, incecik, zayıf bileklerine ve "Onu tekrar göreceğim, mutlak göreceğim," diye düşünüyordu:

Ivich, çay fincanını masaya bırakırken, "Ne acayip çay," dedi.

Mathieu elinde olmadan sıçradı, kapı çalınmıştı. Ses çıkarmadı. Ivich'in duymamış olduğunu umarak çayını içmeye devam etti.

"Bir dakika," dedi Ivich. "Kapı çalındı galiba."

Mathieu parmağını dudaklarına götürerek, "Az önce kapı çalınırsa açmayacağız, demedik mi?" diye fısıldadı.

Ivich berrak bir sesle, "Olur mu," dedi, "olur mu? Belki önemli bir şeydir, gidin açın!"

Mathieu kapıyı açmaya giderken, "Benimle suç ortağı olmaktan korkuyor," diye düşündü. Sarah zile ikinci kez basıyordu ki,

Mathieu kapıyı açtı.

Sarah nefes nefese, "Bonjour," dedi. "Beni amma koşturdunuz. Küçük bakan beni aradığınızı söyledi, ben de kalktım geldim, kafama bir şapka bile giymeden.'"

Mathieu ona dehşetle bakıyordu, cam yeşili tayyörüyle, çürük dişlerini gösteren gülüşü, taraz taraz saçlarıyla ve insana dokunan iyi niyetli gözleriyle Sarah felaket habercisi gibiydi.

Acele, "Merhaba Sarah," dedi, "biliyor musunuz, içeride..."

Sarah, onu itti ve içten bir laubalilikle başını içeri uzattı, açgözlü bir merakla, "Kim var?" diye sordu. "Ha! Ivich Serguine'miş. Nasılsınız?"

Ivich kalkmıştı, hafifçe eğildi. Hayal kırıklığına uğramış bir hali vardı. Sarah da burulmuştu. Ivich, Sarah'nın sevemediği, affedemediği tek insandı dünyada.

"Ne kadar zayıfsınız," dedi. "Yeteri kadar yemediğinize yemin edebilirim. Ama hiç iyi etmiyorsunuz."

Mathieu, Sarah'nın karşısında durmuştu, ona dimdik, kıpırtısız gözlerle bakıyordu.

Sarah keyifli bir sesle, "Mathieu bana gözlerini açıyor," dedi, "bakın size zayıflıktan söz etmemi istemiyor herhalde."

Mathieu'ye dönerek, "Geç vakit dönebildim," dedi. "Waldmann'ı bulmak mesele. Paris'e geleli yirmi gün olmadı, daha şimdiden bir sürü karanlık işin peşinde. Onu ancak saat altıda yakalayabildim."

"Çok naziksiniz Sarah," dedi Mathieu, "çok teşekkür ederim."

Sonra kelimelere basa basa ilave etti:

"Pekâlâ, bunları sonra konuşuruz. Gelin bir çay için."

"Hayır, hayır, oturmayacağım. Hemen İspanyol Kitabevi'ne gideceğim, beni acele görmek istiyorlarmış, anlaşılan Gomez'in bir arkadaşı gelmiş."

Mathieu vakit kazanmak için, "Kimmiş?" diye sordu.

"Bilmiyorum daha. Bana, *Gomez'in bir arkadaşı* dediler, o kadar. Madrid'den geliyor."

Mathieu'ye sevgiyle bakıyordu. Gözleri şefkat ve iyilikle kocaman kocaman açılmıştı.

"Sevgili Mathieu," dedi, "size kötü bir haberim var. Kabul etmiyor."

"Hımmm."

Mathieu, kendinde konuşacak güç bulduğuna şaşarak, "Benimle ayrıca konuşmak isterdiniz herhalde," dedi.

Kaşlarını çatarak Sarah'nın gözlerini yakalamaya çalışıyordu. Ama Sarah, ona bakmadan acıklı bir sesle, "Ah," dedi. "Buna gerek yok. Söylenecek şey o kadar az ki!"

Sonra sır dolu bir tavırla devam etti:

"Elimden geldiği kadar uğraştım, ama boşuna. O kimsenin yarın sabah parayla birlikte orada bulunması gerek..."

Mathieu, "Peki, mersi," dedi. Sonra sözcüklerin üzerinde durarak, "Bundan söz etmeyelim artık," diye devam etti. Sarah, kendini temize çıkarmak telaşı içinde anlattı:

"Elimden geleni yaptım, yalvardım yakardım biliyor musunuz? Bana, 'Kadın Yahudi mi?' diye sordu. Hayır, dedim. O da, 'Ben kredi yapamam,' dedi, 'eğer kendisini kurtarmamı istiyorsa parayı öder,' dedi. 'İstemiyorsa, buyursun. Paris'te hastaneden çok ne var?' dedi."

Mathieu ardında divanın yaylarının gıcırdadığını duydu. Sarah anlatıyordu:

"Dedi ki: 'Onlara hiçbir zaman yardım etmem. Onlar bize o kadar acı çektirdiler ki.' Haklı da biliyor musun, onu çok iyi anlıyorum. Bana Viyana'daki Yahudilerden, toplama kamplarından bahsetti. İnanamadım vallahi." Sarah'nın sesi kısıldı: "Onlara eziyet etmişler," diye devam etti.

Sustu ve odaya ağır bir sessizlik çöktü. Sarah başını sallayarak sordu:

"Şimdi ne yapacaksınız?"

"Bilmiyorum."

"Herhalde şey... etmeyeceksiniz?"

Mathieu kederle, "Herhalde," dedi, "işin sonu öyle bitecek herhalde."

Sarah heyecanla, "Ooo, Mathieu'cüğüm..." diye mırıldandı.

Mathieu kadına sert sert baktı ve Sarah şaşaladı, Mathieu, onun gözlerinde bir bilinç pırıltısı gördüğünü sandı.

Birkaç saniye sonra Sarah, "Peki," dedi. "Peki, ben kaçıyorum. Yarın sabah bana telefon edin, mutlak, merak ederim."

"Olur," dedi Mathieu, "güle güle Sarah."

Sarah kapının aralığından, "Hoşçakalın Ivich," diye bağırdı.

"Güle güle Madame."

Sarah gittikten sonra Mathieu odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı gene. Üşüyordu.

"Şu kadın," dedi gülerek, "kasırga sanki. Fırtına gibi içeri dalar, ne var ne yok saçar, savurur, sonra gene fırtına gibi paldır küldür gider."

Ivich bir şey demedi. Mathieu, onun yanıt vermeyeceğini biliyordu. Geldi, kızın yanına oturdu ve ona bakmadan, "Marcelle'le evleneceğim Ivich," dedi.

Yeni bir sessizlik oldu. Mathieu karşı duvardaki ağır yeşil perdelere bakıyordu. Yorgundu.

Başını öne eğerek Ivich'e anlattı:

"Önceki gün bana hamile olduğunu haber verdi."

Sözcükler dudaklarından zorlukla çıktı. Ivich'e dönüp bakmaya cesareti yoktu, ama onun kendisine baktığını biliyordu.

Ivich buz gibi bir sesle, "Bunları bana niçin söylediğinizi anlayamıyorum," dedi. "Bunlar yalnızca sizi ilgilendirir."

Mathieu omuzlarını kaldırdı:

"Ama siz pekâlâ onun... şey olduğunu..."

Ivich, kibirle başını kaldırdı.

"Onun metresiniz olduğunu biliyor muydum, diye mi soruyorsunuz," dedi. "Böyle şeylerle ilgilenmediğimi bilmeniz gerek."

Bir an tereddüt etti, sonra, "Hem neden böyle şaşkın bir hal aldığınızı da anlamıyorum," dedi. "Evlendiğinize göre, evlenmeyi istiyorsunuz, demektir. Öyle olmasa... çünkü bildiğime göre bunun bir yolu varmış."

"Param yok," dedi Mathieu, "aramadığım yer kalmadı."

"Ha, demek Boris'i bunun için Lola'dan beş bin frank istemeye yolladınız."

"Ya! Demek biliyorsunuz? Ben hiç... neyse! Evet, onun için istedim."

Ivich anlamsız bir sesle, "Ne çirkin şey..." dedi.

"Evet."

"Zaten bu beni ilgilendirmez," dedi Ivich. "Ne yaptığınızı biliyorsunuz herhalde."

Çayını ağır ağır içti, sonra, "Saat kaç?" diye sordu.

"Dokuza çeyrek var."

"Hava kararda mı?"

Mathieu pencereye gitti, perdeyi kaldırıp baktı. Panjurlardan içeri kirli bir gün ışığı süzülüyordu.

"Hayır, iyice kararmamış," dedi.

Ivich ayağa kalkarken, "Eh, ne yapalım," dedi. "Olsun. Gitmek zorundayım." Ağlamaklı bir sesle, "Toplanacak bir sürü valiz var," diye ilave etti.

"Peki," dedi Mathieu. "Güle güle!"

Onu alıkoymayı içi istemiyordu.

"Hoşçakalın."

"Ekimde görüşürüz, değil mi?"

Bu sözler, farkında olmadan dudaklarından fışkırmıştı.

Ivich'in gözleri şimşekler çakıyordu. Şiddetle, "Ekimde!" diye bağırdı. "Ekimde! Yok! Hayır!"

Gülmeye başlamıştı.

"Kusura bakmayın ama," dedi, "ne kadar tuhafsınız. Paranızı

kabul etmeyi asla düşünmemiştim; zaten paranız ancak ailenizi geçindirmeye yetecektir."

Mathieu, onu kolundan yakalayarak, "Ivich!" diye bağırdı.

Ivich bir çığlık attı ve şiddetle silkinerek kolunu kurtardı.

"Bırakın beni! Dokunmayın bana!"

Mathieu kollarını yana bıraktı. İçinde çaresiz bir öfkenin kabardığını duyuyordu

Ivich, zor nefes alarak, boğulur gibi devam etti.

"Zaten şüphelenmiştim," dedi. "Dün sabah... bana dokunmak cüretinde bulunduğunuz zaman... bunlar evli bir erkeğin tavırları demiştim kendi kendime."

Mathieu katı bir sesle, "Pekâlâ," dedi. "Israr etmekte mana yok! Anladım."

Karşısındaydı, orada, öfkeyle kıpkırmızı, güler gibi bükülen dudaklarında fışkırmaya hazır hakaretler, bakışlarında ağır, küçültücü bir anlamla onu seyrediyordu. Mathieu, kendinden korktu. Ivich'i iterek dışarı çıktı ve sokak kapısını büyük bir gürültüyle kapadı.

XVI

Bilmiyorsun sevmeyi, bilmiyorsun,
Boşuna sana bel bağlayışım.

"Üç Silahşörler" Kahvehanesi, akşamın kararsız loşluğunda bütün ışıklarıyla parlıyordu. Yaşamın tadını keyfince çıkarabilenler terasta toplanmıştı, az sonra gece, binbir pırıltılı dantelini kahvehane kahvehane, vitrinden vitrine dolaştıracak ve bütün Paris'i örtüsünün altına alacaktı; insanlar, müzik dinleyerek geceyi bekliyordu, mutluydular, ufukta beliren kızıl lekelerle ürpermiş, telaşlanmışlardı. Mathieu bu mutlu kalabalığın yanında geçti gitti, akşamın yumuşak heyecanı ona göre değildi.

Bilmiyorsun sevmeyi, bilmiyorsun,
Boşuna hep çırpınıp ağlayışım.

Dümdüz, uzun bir sokak. Ardından, yeşil bir odada kinle, nefretle dolu bir küçücük bilinç, onu bütün gücüyle itiyordu. Önünde, pembe bir odada hareketsiz bir kadın vardı, dudaklarında umut dolu bir gülümsemeyle onu bekliyordu. Bir saate varmadan o pembe odaya gizlice, sessiz adımlarla girecek ve o yumuşak umut, o bekleyiş, o hareketsiz aşk onu yutacak, yok edecekti. Bütün bir yaşam

için, uzun, upuzun bir yaşam için. İnsanlar, bundan çok daha hafifi için kendilerini suya atıyorlardı.

"Önüne baksana ulan!"

Mathieu, otomobilden kaçabilmek için kendini yana attı, ayağı kaldırımın kenarına takıldı ve kapaklandı; ellerinin üzerine düşmüştü.

"Allah kahretsin!"

Kalktı, avuçları ateş gibi yanıyordu. Çamurlu ellerine dikkatle baktı: Sağ el, birkaç sıyrıkla kızarmış, çamur içindeydi; sol el acıyordu. Çamur sargılara yapışmıştı. Gerçek bir öfkeyle, "Bir bu eksikti," diye düşündü, "bir bu eksikti!" Cebinden mendilini çıkardı, tükürüğüyle ıslattı, bir çeşit acımayla avcunu silmeye başladı; canı ağlamak istiyordu. Bir an boşlukta kalakaldı, kendine şaşkın gözlerle bakıyordu. Sonra gülmeye başladı. Kendine, Marcelle'e, Ivich'e, gülünç ve budala beceriksizliğine, yaşamına, miskin, mızmız tutkularına gülüyordu; geçmiş umutlarını hatırlıyor ve gülüyordu, çünkü o umutlar burada sona ermişti; burada, bu yere kapaklandığı için neredeyse ağlayacak olan ciddi, çok ciddi adamda; kendini hiç utanç duymadan, soğuk ve şehvetli bir alayla seyrediyordu, söylendi: "Bir de kendimi önemsiyorum ha!" Gülme kesildi, hıçkırır gibi birkaç kesik gülüşten sonra kesildi, gülecek kimse yoktu.

Boşluk. Gövde, ağır, sıcak, ürpertili, boğazında, midesinde öfkenin yakıcı ıstırabı, ayaklarını sürüyerek yürümeye başladı. Ama gövde boştu, içinde kimse yoktu artık. Sokaklar, bir su oluğu gibi boşalmıştı; daha biraz öncesine kadar bunları dolduran bir şey çekilmiş, yok olmuştu. Maddeler kalmıştı, el değmemişçesine, ama demetleri çözülmüş kocaman sarkıtlar gibi gökten iniyor, masal sarayları gibi kişiliksiz yerden göğe yükseliyordu. Tüm o alışılagelmiş yakarışlar, günlük, basit gevezelikler havada erimiş, susmuştu. Artık yalnızca bir insan geleceği vardı, ruhsuz maddelere doğru atılan ve onların aynasında bin bir ayartıcı imgeye dönüşen bir insan geleceği... Gelecek ölmüştü.

Gövde sağa döndü, üzerleri ışıkla çizgi çizgi olmuş buz dağlarının arasında, pis bir çatlağın dibindeki kıpırtılı ve aydınlık bir buluta daldı. Karanlık, ağır kütleler gıcırdayarak sürükleniyordu. Gözlerin hizasında yaprakları benekli çiçekler sallanıp duruyordu. Bu dumanlı çatlağın derinliklerinde, bu çiçeklerin arasında cam gibi bir saydamlık kayıyor ve kendini buz gibi bir tutkuyla seyrediyordu.

"Bugün alacağım..." Ve dünya yeniden var oldu: Birden gürültüyle bütün otomobilleri, insanları, aydınlık vitrinleriyle ve Mathieu kendini Départ Sokağı'nda buldu. Ama bu aynı dünya değildi ve o aynı Mathieu değildi artık. Dünyanın ucunda, binaların ve sokakların ötesinde kapalı bir kapı vardı. Cüzdanını karıştırdı ve bir

anahtar çıkardı. Orada, o kapalı kapı ve bu küçük yassı anahtar. Bunlar dünyadaki son varlıklardı, ikisi arasında yalnızca üst üste yığılmış mesafeler ve engeller vardı. "Bir saat sonra. Yürüyerek gitmeye vaktim var." Bir saat: Oraya gidip o kapıyı açmaya yetecek kadar zaman; o bir saatin ötesinde bir şey yoktu. Mathieu düzgün adımlarla yürüyordu, kendi kendisiyle barışıktı şu anda, kendini soğuk ve kötü hissediyordu. "Ya Lola hâlâ hasta yatıyorsa?" diye düşündü. Anahtarı cebine koydu ve karar verdi: "Ne olursa olsun, parayı ne olursa olsun alacağım!"

* * *

Lamba soluk bir ışık veriyordu. Daracık, uzun pencerenin yanında, Marlène Dietrich'in resmiyle Robert Taylor'un resminin arasında, üzerinde küçük, rutubet lekeleriyle dolu bozuk bir aynası olan bir takvim vardı.

Daniel aynaya doğru yürüdü, dizlerini hafifçe kırarak eğildi ve aynada kravatının düğümünü düzeltti; bir an önce tümüyle giyinmiş olmak için acele ediyordu. Orada, kendi görüntüsünün ardında, odanın yarı karanlığında, aynanın beyaz ve yapışkan pisliğiyle hemen de görünmez olan Ralph'ın ince, kuru profilini gördü ve elleri titremeye başladı: Bu gırtlağı, sipsivri fırlamış sıska boynu sıkmak, onu parmaklarının arasında çatır çatır kırmak için delice bir arzu duydu. Ralph şimdi yüzünü aynadan yana çevirmişti, Daniel'in kendisini gördüğünden habersiz, tuhaf bir bakışla onu seyrediyordu. "Suratı katil suratına döndü," diye düşündü Daniel, ürperdi –bu hem de bir şehvet ürpertisiydi–. "Hayvan, yaralandı, benden nefret ediyor şimdi." Kravatını düzeltmeye devam ederek oyalandı. Ralph hâlâ ona bakıyordu; Daniel, onları bağlayan bu tekrar tekrar ısıtılmış, kırk yıllık bir anı gibi eskimiş, bir çeşit mülkiyete benzer kıyasıya nefreti duymak ve tadına varmaktan mutluydu sanki; sanki bu onu temizliyordu, durulaştırıyordu. "Bir gün bu oğlanlardan biri beni arkamdan vurup gebertecek," diye düşündü. Çocuksu yüz, aynada büyüyecek, büyüyecek ve sonra her şey bitecekti, bu bir lanetlenmiş ölüm olacaktı, tam ona yakışacak bir şey.

"Havlun yok mu?"

Daniel'in elleri nemlenmişti.

"Kovanın içinde vardır."

Kovanın içinde, pis, iğrenç bir havlu vardı. Daniel ellerini dikkatle kuruladı.

"Bu kovada hiç su görmedim," dedi. "İkiniz de sudan pek hoşlanmıyorsunuz galiba, yıkanıyor musunuz ara sıra?"

Ralph somurtkan bir yüzle, "Koridordaki muslukta yıkanıyoruz," dedi.

Bir sessizlik oldu, sonra oğlan, "Daha kolay oluyor," dedi.

Yatağın kenarına oturmuş, gövdesi öne eğik, sağ dizi havada, ayakkabısını giyiyordu. Daniel bu zayıf sırta, bu kısa kollu Lacoste gömleğinden çıkan genç, incecik, kasları yer yer kabarmış kola, yansız bir gözle baktı, tuhaf bir güzelliği var, diye düşündü. Ama o bu güzellikten nefret ediyor, iğreniyordu. Birkaç saniye daha, sonra dışarıda olacaktı Daniel ve bütün bunlar geçmişte kalacaktı. Ama o dışarıda olacakları, dışarıda kendisini neyin beklediğini biliyordu. Ceketini giyecekken durdu, omuzları, göğsü terle yapış yapıştı; ceketini giyerse keten gömleğinin nemli vücuduna yapışacağını düşünerek irkilmişti.

Ralph'a, "Burası çok sıcak," dedi.

"Çatının hemen altı da ondan."

"Saat kaç?"

"Dokuz. Saat şimdi çaldı."

Gün yeniden doğana kadar öldürülecek on uzun saat var demekti. Yatmak istemiyordu. Yattığı zaman azap daha da dayanılmaz oluyordu. Ralph başını kaldırdı.

"Monsieur Lalique," dedi, "size bir şey sormak istiyordum. Bobby'ye tekrar o eczacının yanına dönmesini siz mi söylediniz?"

"Dönmesini mi? Hayır. Ona yalnızca bu kadar çabuk kapı dışarı edilmesinin sersemce bir şey olduğunu söyledim."

"Ha! O zaman başka! Bu sabah geldi, bana öyle dedi. Gidip özür dilemek gerekmiş, dedi, sizin, böyle yapmasını istediğinizi söyledi."

"Benim bir şey istediğim yok," dedi Daniel, "hele gidip özür dile filan da demedim."

Bir an göz göze bakıştılar ve sinsi sinsi güldüler. Daniel ceketini giymek istedi, ama gene cesaret edemedi.

Ralph eğilerek, "Ona, ne istersen yap, dedim," diye anlattı. "Ne üstüme vazife benim, değil mi? Madem Monsieur Lalique söylemiş, dedim. Ama şimdi anlıyorum işin içyüzünü..."

Sol ayakkabısının bağını öfkeyle, koparırcasına çekerek bağladı.

"Ona bir şey söylemem," dedi, "yararı yok ki. Alışmış bir kere, yalan söylemeden duramaz. Ama biri var ki... Bir elime geçsin, anasını ağlatacağım onun."

"Eczacı mı?"

"Evet. Ama moruğu değil, ötekini, o tüysüzü."

"Stajyer."

"Evet. O hayvanı. Bobby'yle benim için anlattıklarını unutmadım ben. Bobby, o kenef dükkâna kapılandım diye öyle koskoslan-

masın. Ama dur, bir gece kapıda kıstırıp geberteceğim onu!"

Kötü kötü güldü. Öfkeyle sarhoş olmuştu.

"Ellerim cebimde, aptal aptal sırıtarak yanına sokulacağım, ona: Beni tanıdınız mı, diye soracağım. Tanıdınız, öyle mi? Memnun oldum! Öyleyse söyle bakalım, benim için neler uydurdun ha, neler uydurdun benim için? Ne yalanlar attın bakalım? Siz görün o zaman o pezevengi, ben bir şey söylemedim, ben bir şey yapmadım! Ha! Bir şey demedin ha? Öyle mi? Al öyleyse! Güm! Bir tane çenesine, yere devirdiğim gibi ensesine bineceğim hayvanın, suratına, pestilini çıkaracağım. Bobby'nin sevgili tüysüzünü..."

Daniel alayla karışık bir iç ezilmesiyle ona bakıyordu. "Hepsi aynı," diye düşündü. Hepsi aynıydı, Bobby'den başkası tabii, Bobby erkek değildi ki, o bir dişi hayvan, bir inekti yalnızca. Ötekiler, hepsi böyleydi işte. Her seferinde iş olup bittikten sonra vurup kırmaktan, birilerinin çenesini dağıtıp gebertmekten dem vururlardı. Ralph, gözleri pırıl pırıl, kulakları kızarmış, elini kolunu sallayarak konuşuyordu, sert hareketler yapmak, bağırıp çağırmak gereğini duyduğu besbelliydi. Daniel birden içinde onu biraz daha yere vurmak arzusu duydu.

"Ama," dedi, "ya o, seni tepelerse?"

"O mu?" Ralph nefretle tükürür gibi güldü: "Denesin bakalım. Oriental'in garsonuna bir sorun, ne diyecek? Otuzunu geçmiş bir herif... Pazıları nah böyle vallaa! Beni dışarı çıkaracaktı aklı sıra. Aldı dersini, kuzu gibi oldu."

Daniel gülümsedi.

"Çenesine bir yumruk salladın tabii..."

"Hoh ho! Bir gidin sorun," dedi Ralph. "Belki on kişi vardı bizi seyreden. Ona, 'Dışarı gel istersen,' dedim. Bobby vardı, bir de o iriyarı oğlan, hani geçende yanınızda görmüştüm, Corbin, mezbahada çalışıyor, işte o, o da vardı. Bana, 'Bana adamlığı sen mi öğreteceksin ulan?' demez mi? Ha! Gözünün ortası budur diye bir tane ekledim önce, sonra döndüm, midesine doğru verdim yumruğu, verdim yumruğu... Böyle! Böyle!" Gözleri kızarmış, kavgayı taklit ederek boşluğa saldırıyordu. Döndü, eğildi, mavi keten pantolonun sımsıkı kavradığı küçük, sert kaba etlerini Daniel'e çevirmişti. Daniel öfkeden boğulacakmış gibi oldu, canı onu dövmek, öldürmek istiyordu. "Burnundan kan işiyordu eşoğlueşek," dedi Ralph. "Bacaklarından yakaladığım gibi hoop yere!.. Neye uğradığını anlayamadı hayvan!"

Korkunç gözlerle, geçmiş zaferin hatırasıyla sarhoş, sustu. Daniel, "Geberteceğim şunu," diye düşündü. Anlattıklarına pek inanmıyordu, ama gene de Ralph'ın otuzunu geçmiş bir adamı tartaklayabilmiş olması onuruna dokunmuştu. Gülmeye başladı.

"Demek kabadayılığa meraklısın," dedi. "Ama bir gün biri çıkar, seni bir ıslatır ki dünyanın kaç bucak olduğunu o zaman anlarsın."

Ralph da güldü.

"Kabadayılık merakında değilim," dedi, "ama öyle irikıyım herifler vız gelir bana!"

"Demek kimseden korkmazsın, ha?" dedi Daniel. "Kimseden korkmazsın, öyle mi?"

Ralph kıpkırmızı olmuştu.

"Daima en iriler en güçlü olmaz ki," dedi.

Daniel ona sokulmuştu, hafifçe iterek, "Ya sen," dedi. "Sen güçlü müsün, göster bakalım! Hadisene!"

Ralph bir an ağzı açık bakakaldı, sonra gözleri parladı.

"Aa, sizle isterim," dedi. "Ama şaka olsun diye tabii." Sesi ıslık gibi çıkıyordu. "Kim güçlüymüş anlarız."

Daniel, onu kemerinden yakalayarak, "Hadi bakalım küçük," dedi. "Göster kendini."

Ralph sert ve kıvraktı, kasları Daniel'in parmaklarının arasından kayıyordu sanki. Sessizce itiştiler ve Daniel kesik nefesler almaya başladı, bir an kendini iri, şişman, koca bıyıklı bir orta yaşlı adam gibi hissetti. Ralph, onu yakalamış, ayaklarını yerden kesmişti, ama Daniel avuçlarını onun küçük yüzüne dayayarak tüm gücüyle itti. Ralph kollarını gevşetmek zorunda kaldı. Karşı karşıya, birbirlerine, nefretle bakarak, gülümseyerek, nefes nefese durdular.

Ralph acayip bir sesle, "Alay ediyorsunuz, ha," dedi. "Benimle alay etmek istiyorsunuz."

Birden başını eğdi ve Daniel'e saldırdı. Daniel bir an şaşaladı ve iki büklüm oldu, oğlanı ensesinden yakaladı, ama nefes nefese kalmıştı. Ralph hiç de yorulmuş görünmüyordu. Yeniden kapıştılar ve odanın ortasında, öylece sessizce itişerek dönmeye başladılar. Daniel ağzında ateşli ve buruk bir tat duydu. "Bu işi hemen bitirmeli, yoksa beni benzetecek," diye düşündü. Oğlanı var gücüyle itti. Ralph kımıldamadı. Çılgın bir öfke Daniel'i delirtmişti. "Aşağılık herifim biriyim ben," diye düşündü. Birden eğildi, Ralph'ı belinden yakaladı, yatağın üzerine fırlattı ve aynı anda, kendini olanca ağırlığıyla oğlanın üzerine attı. Ralph çırpınıyor, yüzünü gözünü tırmalıyordu, ama Daniel ellerini sımsıkı yakaladı ve şiddetle bastırarak şilteye gömdü. Ralph, üzerindeki bu orta yaşlı adamın ağırlığıyla kıpırdayamadan, güçsüz yatağa çivilenmiş yatıyordu. Daniel, onu kendinden geçerek seyretti. Ralph'ın gözleri çılgın bir öfkeyle yanıyordu, şu anda çok güzeldi.

Daniel kesik kesik nefes alarak, "Kimmiş en güçlü ha," dedi. "Kimmiş?"

Ralph hemen gülümsedi ve yapmacık bir neşeyle, "Siz güçlü-

sünüz Monsieur Lalique," dedi.

Daniel, onu bıraktı ve ayağa kalktı. Kendini bitkin ve küçülmüş, alçalmış, düşmüş hissediyordu, kalbi iri iri çarparak, zorlukla konuştu:

"Güçlüyüm, ama şimdi... şimdi nefesim kesiliyor."

Ralph kalkmıştı, gömleğini pantolonunun içine sokuyordu, ama o nefes nefese kalmamıştı. Gülmeye çalıştı, gözlerini Daniel'in bakışlarından kaçırıyordu.

"Nefesin önemi yok," dedi, aslan dövüşçü! "Nefes, antrenman işi..."

"Kendini iyi koruyorsun, iyi vuruşuyorsun," dedi Daniel. "Ama aramızda kilo farkı var."

Karşılıklı, kaçamak gözlerle bakışarak güldüler. Daniel, Ralph'ı boğazından yakalamak ve suratına olanca hızıyla vurmak arzusuyla kıvranıyordu. Ceketini giydi, keten gömleği ıslak vücuduna yapıştı.

"Hadi bakalım," dedi, "ben gidiyorum."

"Güle güle Monsieur Lalique."

"Odada bir yere senin için bir şey sakladım," dedi Daniel. "Ara bakalım, bulabilecek misin?"

Kapı arkasından kapandı. Daniel, merdiveni titreyen dizleriyle ağır ağır indi. "Önce bir gidip yıkanayım," dedi, "tepeden tırnağa bir yıkanayım." Tam sokak kapısından çıkarken aklına bir şey geldi, birden durdu. Sabah tıraş olmuş ve keskin usturayı öylece, açık şöminenin üzerinde unutmuştu.

* * *

Mathieu kapıyı itince bir yerlerde ince, yumuşak bir çıngırak sesi duyuldu: Sabah bu zili fark etmemişim ya da akşam, saat dokuzdan sonra işletiyorlar zili, diye düşündü.

Yandaki camlı kapıya gizlice baktı ve bir karartı gördü. Odada biri vardı. Anahtarların asılı olduğu tablaya doğru telaşsız adımlarla yürüdü. Üzerinde 21 yazılı çivide bir anahtar sallanıyordu. Mathieu anahtarı aldı ve cebine attı, sonra döndü ve merdivene doğru gitti. Ardında bir kapı açılmıştı. Şimdi seslenecekler, diye düşündü Mathieu. Korkmuyordu, oyunun bir kısmıydı bu.

Sert bir ses, "Kim var orada?" diye bağırdı. "Hey, nereye gidiyorsunuz?"

Mathieu döndü. Uzun boylu, zayıf, gözlüklü bir kadındı. Kuşkulu ve işini sıkı tutan bir insan hali vardı yüzünde. Mathieu gülümsedi.

Kadın tekrar sordu:

"Nereye gidiyorsunuz? Kimseye sormadan..."

Bolivar'dı. Zencinin adı Bolivar'dı.

"Monsieur Bolivar'a çıkıyorum, üçüncü kata."

Kadın şüpheyle baktı.

"Şuralarda dolandığınızı gördüm de," dedi.

"Anahtarı yerinde mi diye baktım."

"Yerinde mi?"

"Hayır yok," dedi Mathieu. "Bolivar odasında demek ki."

Kadın anahtarlığa yaklaştı. Mathieu bekledi, yüzde elli bir şans vardı şu anda. Kadın, yüzünde hayal kırıklığına benzer bir ifadeyle döndü:

"Evet," dedi, "anahtar yerinde yok."

Mathieu derin bir nefes aldı. Konuşmadan yürüdü, merdiveni tırmanmaya başladı. Üçüncü katın sahanlığında bir an çevresine bakındı, sonra cebinden anahtarı çıkardı ve üzerinde 21 yazılı kapının kilidine soktu, kapıyı açtı.

Oda, gecenin içinde simsiyahtı. Kadınca bir koku ve ateşle yüklü *bir gece. Bir yerlere çarpmamak için önce* ellerini uzattı, ama gözleri karanlığa çabuk alıştı. Yatak yapılmamıştı, çarşafın üzerinde, ortaları hâlâ çukur çukur bekleyen iki yastık atılı duruyordu. Mathieu sandığın önünde diz çöktü ve kapağı açtı, içinde belirsiz bir kusma ihtiyacı duyuyordu. Sabah bıraktığı paralar, mektup destelerinin üzerine düşmüştü. Mathieu içinden beşini çekip aldı, kendisi için bir şey çalmak istemiyordu. "Anahtarı ne yapacağım?" Bir an tereddüt etti, sonra anahtarı sandığın kilidinde bırakmaya karar verdi. Kalkarken, odanın dibinde, sağda bir kapıya gözü ilişti. Açtı baktı, banyoydu. Bir kibrit çaktı ve karanlıkta, bir aynada akseden, alevin pembeliğiyle yaldızlanmış kendi yüzünü gördü. Kibrit sönünceye kadar görüntüsünü seyretti, sonra çöpü yere fırlattı ve odaya döndü. Şimdi odadaki eşyayı daha rahatlıkla seçebiliyordu: eşyayı, portmantoyu, kanepelerin arkalıklarına itinayla asılmış giysileri, pijamayı, ipek sabahlığı, Lola'nın tayyörünü; kötü kötü güldü ve çıktı.

Koridor bomboştu, ama yaklaşan ayak sesleri ve gülüşmeler duyuluyordu. Merdivenleri bir çıkan vardı. Bir saniye, odaya dönmek için bir adım atar gibi yaptı, ama hemen vazgeçti, omuz silkti, yakalansa da umurunda değildi. Anahtarı kilide soktu ve iki kere çevirdi. Doğrulduğu zaman bir askerle bir genç kadın gördü.

"Dördüncü katta," dedi kadın.

Asker, "Epey yüksek," dedi.

Mathieu, onların geçip gitmesini bekledi, sonra indi. İçin için gülerek, en zor işin en arda kaldığını düşündü: Anahtarı yerine koymak gerekti.

Birinci katta durdu, parmaklığın üzerinden eğilip baktı. Ka-

dın sokak kapısının önündeydi, sırtını dönmüş, dışarı bakıyordu. Mathieu son basamakları sessizce indi, anahtarı çiviye taktı, gene usulca yukarı çıktı. Birkaç saniye bekledi, sonra basamakları gıcırdata gıcırdata merdiveni yeniden indi. Kadın döndü baktı ve geçerken selam verdi.

"İyi geceler, Madame."

"Güle güle."

Çıktı, sırtında kadının bakışlarının ağırlığını duydu ve içinden kahkahayla gülmek geldi.

* * *

Hayvan gebersin ki zehri sönsün! Dizlerinde, bileklerinde bir gevşeklikle uzun adımlar atarak yürüyordu.

İçinde bir korku vardı, ağzı kurumuştu. Sokaklar çok mavi, hava gereğinden çok güzeldi. *Alev, fitil boyunca koşuyor, barut fıçısı neredeyse patlayacak!* Merdiveni dörder dörder atlayarak çıktı, eli titriyordu, anahtarı kilide zorlukla sokabildi... İki kedi ayaklarına dolandı: Hayvanlar da ondan korkuyorlardı şu anda. Hayvan gebersin...

Ustura oradaydı, açık, parlak. Sapından tuttu ve baktı. Sap siyahtı, bıçak beyaz. *Alev, fitil boyunca koşuyor...* Parmağını çeliğin keskin kenarına sürdü, parmağının ucunda yakıcı ve keskin bir tat duydu, ürperdi; her şeyi yapması gereken benim elim, kendi elim. Ustura yardım etmiyor insana, o bir hareketsizlikten başka şey değil, elinde kocaman bir böceğin ağırlığıyla kımıldamadan duruyor. Odada birkaç adım attı, bir yardım, bir işaret bekliyordu. Her şey hareketsiz ve suskun. Masa hareketsiz, sandalyeler hareketsiz, hareketsiz bir aydınlığın içinde dalgalanır gibi hepsi. Çok mavi bir aydınlığın içinde ayakta olan tek varlık, tek canlı. Hiçbir şey bana yardım etmeyecek, hiçbir şey olmayacak. Kediler mutfakta bir yeri tırmalıyor. Elini masanın üzerine bastırdı, masa bu basınca aynı güçte bir basınçla karşılık verdi, ne eksik, ne fazla! Eşya bir köledir. Söz dinler. Keyfince kullanabilir insan. Her şeyi elim yapacak. İç sıkıntısı ve korkudan uzun uzun esnedi. Korkudan da çok iç sıkıntısı. Dekor içinde tek başınaydı. Onu karar vermeye bir şey zorlamıyor, vazgeçirmeye uğraşan bir şey yok; tek başına, yapayalnız karar vermek gerek. Davranışı bir yokluktan ibaret. Bacaklarının arasındaki bu kırmızı çiçek, hayır yerinde değil; parkenin üzerindeki bu kızıl leke, orada da değil. Parkeye bakıyor. Parke tertemiz, pırıl pırıl, üzerinde leke için yer yok. "Yere uzanmış olacağım, hareketsiz, nefessiz, pantolonum açık ve yapış yapış; ustura kıpkırmızı, körelmiş, hareketsiz yerde olacak." Parkeye, usturaya büyü-

lenmiş gibi bakıyor; o kıpkızıl lekeyi, o alev alev yanışı daha güçlü, daha güçlü, o hareketi yapmadan, kendiliğinden olup bitebilecek kadar kesinlikle tasarlayabilse! "Acı, acıya dayanabilirim. İstiyorum, arzuluyorum bunu. Ama o hareket..." Parkeye baktı, sonra keskin çeliğe baktı. Boşuna; hava tatlı, yumuşak, oda ılık gölgelerle dolu, ustura yumuşak ışıldıyor, avcundaki ağırlığı yumuşamış. Bir hareket, bir hareket yapmak gerek, yaşamı ilk kan damlacığının ucunda sallanıyor. "Her şeyi, her şeyi yapacak olan elim, kendi elim."

Pencereye gitti, gökyüzüne baktı. Perdeleri kapadı sol eliyle. Usturayı sağ elinden sol eline geçirdi. Cüzdanını çıkardı. İçinden beş tane bin franklık aldı. Yazı masasından aldığı bir zarfın içine koydu. Zarfın üzerine "Monsieur Delarue, Huygens Caddesi 12" diye yazdı. Zarfı yazı masasının üzerine, ilk bakışta göze çarpacak şekilde koydu. Ayağa kalktı, dolaşmaya başladı, karnına yapışık duran hayvanı birlikte taşıyordu, hayvan onu emiyor, sömürüyordu, hissediyordu bunu. Evet ya da hayır! Birden paniğe kapıldı. Karar vermek gerekti. Bunun için önünde bütün bir gece vardı. Kendi kendinin karşısında, yapayalnız. Bütün bir gece. Sağ eli, usturayı aldı gene. Elinden korkuyor, gözünü elinden ayıramıyordu. Bu el, kolunun bitiminde kaskatı, dimdik duruyordu. "Hadi!" diye mırıldandı. Ve incecik bir ürperti, gıdıklar gibi belinden ensesine doğru tırmandı. "Hadi, bitsin şu iş!" Kendini birden kesilmiş, parçalanmış, koparılmış buluverse; insanın sabah, ne zaman uyanıp ne zaman yataktan fırladığını bilmeden kendini uyanmış, ayakta buluvermesi gibi. Ama önce o hareketi yapmak gerekti, o utanç verici çirkin hareketi, o çişi gelmiş erkeğin hareketini; ağır ağır sabırla düğmelerini çözmeye başlamak. Usturanın hareketsizliği parmaklarından eline, sonra koluna doğru yükseldi. Taşlaşmış, donmuş bir kolu olan, canlı, sıcak bir gövde. Ucunda bir usturayla kocaman hareketsiz, buz gibi bir kol, bir heykel kolu. Parmaklarını açtı. Ustura masanın üzerine düştü.

Ustura orada, masanın üzerinde, açıktı. Hiçbir şey değişmemişti. Elini uzatabilir, onu alabilirdi. Ustura kımıldamadan boyun eğecekti. Daha zaman, her zaman daha zaman olacak, önünde uzun bir gece var, tüm gece. Odanın ortasında dolaşıyordu. Artık kendinden nefret etmiyordu, istediği bir şey yoktu artık, boşlukta dalgalanıyordu. Hayvan şuracıktaydı, bacaklarının arasında, dümdüz ve sert. Pis, iğrenç! O kadar iğrendiriyorsa seni, ne duruyorsun, işte ustura orada, seni bekliyor! *Hayvanı gebert...* Ustura. Ustura. Gözlerini usturadan ayırmadan masanın çevresinde dönüyordu. Onu oradan almasına engel olacak hiçbir şey yoktu demek? Hiç! Her şey hareketsiz, her şey suskundu. Elini uzattı, çeliğe par-

mağını değdirdi. Elim her şeyi yapacak. Birden geri sıçradı, kapıyı açtı ve kendini merdivenlere doğru attı. Kedilerden biri korku içinde basamakları onun önü sıra atlayarak indi.

Daniel sokakta koşuyordu. Yukarıda kapı ardına kadar açık kalmıştı, lamba yanıyordu, ustura masanın üzerindeydi, kediler karanlık basamaklarda dolaşıyordu. Geri dönmesine, yukarı çıkmasına engel olan bir şey yoktu. Odası, yumuşak başlı bir sabırla onu bekliyordu. Hiçbir şeye karar verilmemişti, asla karar verilmeyecekti. Koşmak, koşmak ve kaçmak, alabildiğince uzağa kaçmak, ışıklara, seslere, başka insanlara doğru koşmak, atılmak gerekti, başka insanlar arasında herhangi bir insan olmak ve başka insanların kendisine baktığını duymak gerekti. "Kral Olaf"a kadar koştu, kapıyı nefes nefese açtı, içeri daldı.

Tıkanarak, "Bir viski verin," dedi.

Kalbi, parmaklarının ucuna varıncaya kadar bütün vücuduyla deli gibi atıyordu, ağzında mürekkep gibi buruk bir tat vardı.

Garson saygılı bir tavırla, "Yorgun görünüyorsunuz," dedi.

Bu, Fransızca'yı pürüzsüz konuşan iri bir Norveçliydi. Daniel'e yumuşak gözlerle bakıyordu ve Daniel yeniden çok yüklü bahşişler bırakan, biraz manyak ve zengin bir müşteri kalıbına girdiğini hissediyordu. Gülümsedi.

"Çok değil," dedi. "Biraz ateşim var."

Garson başını salladı ve gitti. Daniel yeniden yalnızlığıyla baş başa kaldı. Odası yukarıda bekliyordu, hazırdı, kapı ardına kadar açıktı, ustura masanın üzerinde duruyordu. "O odaya bir daha ayak basamam, asla!" Kendini kaybedinceye kadar içmek zorundaydı. Sonra, saat sabahın dördünü çalarken garson, barmenle birlikte onu bir taksiye atar, evine götürürdü. Her sefer olduğu gibi.

Garson yarısına kadar dolu bir kadehle bir şişe Perrier getirdi.

"Tam istediğiniz gibi," dedi.

"Mersi."

Daniel bu sessiz ve huzurlu barda yalnızdı. Sarışın bir aydınlık çevresinde köpükleniyordu, tahtaların sarışın rengi parlıyordu, tahta kalın, kıvamlı bir cilayla parlatılmıştı, insanın parmaklarına yapışıyordu. Kadehine Perrier'yi boşalttı, viski birkaç saniye fıkırdadı, küçücük kabarcıklar acele acele yukarı, yüze çıktı ve dedikoducu kadınlar gibi birbirlerine sokularak fısıldaştılar, sonra bütün bu küçük kargaşalık duruldu, sona erdi. Daniel, üzerinde incecik köpükler dolaşan sarı sıvıya baktı, bozulmuş, açık kaldığı için kesilmiş biraya benziyordu. Barın arkasında, görünmeyen bir yerde garsonla barmen Norveççe konuşuyorlardı.

"Gene içiyorum. Gene!"

Elini şiddetle savurarak kadehi yere fırlattı, kadeh paramparça

oldu. Barmenle garson birden sustular. Daniel masanın üzerinden sarkarak baktı, köpüklü sıvı taşların üzerinde bir sandalyenin ayağına doğru tuhaf şekilli parmaklar uzatarak, ağır ağır yayılıyordu.

Garson koşup geldi.

Daniel gülümsüyordu.

"Amma sakarım, değil mi?" dedi.

Garson, "Yenisini getireyim," dedi.

Eğilmiş, sırtını gererek yerleri kuruluyor, cam parçalarını topluyordu.

"Evet... Hayır," dedi Daniel. Sonra alaylı bir sesle ilave etti: "Bu bir uyarı oldu. Bu gece içmeyeceğim. Bana yarım bardak Perrier ile yarım limon verin."

Garson uzaklaştı. Daniel kendini daha rahat hissediyordu. Çevresinde donuk, kalın bir dünya şekilleniyor, oluşuyordu. Zencefil kokusu, sarışın aydınlıklar, sarışın cilalı tahtalar...

"Mersi."

Garson şişeyi açmış ve bardağı yarısına kadar doldurmuştu. Daniel içti ve kadehi bıraktı. "Biliyordum, yapamayacağımı biliyordum," diye düşündü. Sokaklarda adımlarını uzun uzun atarak yürürken, merdiveni dörder dörder atlayarak deli gibi tırmanırken, hep biliyordu sonuna kadar gidemeyeceğini; usturayı eline aldığı zaman da biliyordu, kendini bir an bile aldatamamıştı, on para etmez bir aktördü. Yalnızca en sonunda kendini korkutmayı başarabilmişti ve o zaman da dörtnala kaçmıştı. Bardağı aldı ve avcunda sıktı, bütün gücüyle kendinden iğrenmek, tiksinmek istiyordu, bunun kadar mükemmel bir fırsat her zaman ele geçmezdi. "Pis hayvan! Yalancı korkak! Alçak!" Bir an başaracağını sandı, ama hayır, sözcükler vardı yalnızca. Ona gereken... Ah! Kim olursa olsun, hangi mahkeme olursa olsun boyun eğecekti, ama kendini, kendini istemiyordu. Hiçbir zaman gereği kadar cesaret gösteremeyen o kendi kendinden nefreti, o güçsüz, o korkak, o her an tükenecekmiş sanılan, ama bitmeyen ölüm halindeki nefreti istemiyordu. Bir başkası bilseydi, üzerinde bir başkasının suçlayan, kahreden bakışlarını duyarak ezilseydi... "Ama bunu asla, asla yapamayacağım, kendimi gene kendim cezalandırmayı bin kez tercih ederim." Saate baktı, on birdi, gün aydınlanıncaya kadar öldürülmesi gereken sekiz uzun saat vardı daha. Zaman akmıyordu.

On bir! Birden sıçradı: "Mathieu şimdi Marcelle'de, Marcelle'le konuşuyor. Tam şu anda onunla konuşuyor, kollarını boynuna dolamış, müjdeyi hemen vermek için sabırsızlanıyor. Bunu da, bunu da ben yaptım." Tüm bedeniyle titremeye başlamıştı, "Ona boyun eğecek, boyun eğecektir biliyorum, yaşamım mahvettim."

Bardağı bıraktı, ayaktaydı, gözleri bir yere takılı, dimdik, ken-

dini ne unutabiliyor, ne lanetleyebiliyordu. Ölmüş olmayı isterdi, ama yaşıyordu, kendini yaşatmakta ısrarla inat ediyordu. Ölmüş olmayı isterdi, ölmüş olmayı istediğini düşünüyordu, ölmüş olmayı istediğini düşündüğünü düşünüyordu... Tek çıkar yol, tek çıkar yol, tek çıkar yol!...

Yüksek sesle konuşmuştu. Garson koştu.

"Beni mi çağırdınız?"

"Evet," dedi Daniel. "Bu sizin!"

Masanın üzerine bir yüz franklık fırlattı. Bir yolu vardı. Her şeyi düzeltmenin bir yolu vardı. Omuzlarını dikleştirdi ve yürüdü. "Mükemmel bir fikir!" Kısa bir gülüşle güldü, kendini usta bir oyunla alt edeceği zaman daima keyiflenirdi.

XVII

Mathieu kapıyı, gıcırdamasın diye menteşeleri üzerinde biraz kaldırarak usulca açtı, sonra ayağını en alt basamağa koyarak eğildi, ayakkabılarının bağlarını çözdü, dizi çenesine değiyordu. Ayakkabılarını çıkardı, sol eline aldı, gözlerini kaldırdı, yukarıda, karanlıkta asılı gibi duran pembemsi buluta baktı, sağ eli merdivenin tırabzanındaydı. Kendi hakkında hüküm yürütmekten çoktan vazgeçmişti. Karanlıkta, basamakları gıcırdatmamaya dikkat ederek merdiveni çıktı.

Odanın kapısı aralıktı, itti. İçerisi ağır kokuyordu. Günün boğucu sıcağı bütünüyle, bir tortu gibi bu odaya birikmişti. Yatağın kenarında oturmuş, gülümseyerek bakan bir kadın vardı, Marcelle'di bu. Lame kuşaklı güzel beyaz sabahlığını giymiş, itinayla boyanmıştı, yüzünde önemli ve mutlu günlere özgü anlam vardı. Mathieu kapıyı kapattı, elleri iki yanında sarkık, durdu; varolmanın o dayanılmaz, o tatlı yumuşaklığı boğazına bir yumruk gibi oturmuştu. O tatlı, yumuşak duygu buradaydı, burada, bu gülümseyen kadının yanındaydı, burada açılıyor, yaşıyor; bu hastalık, vanilya ve aşk kokulu havaya karışıyordu. Marcelle başını geriye atmış, onu yarı kapalı gözkapaklarının aralığından muzip bakışlarla seyrediyordu. Ona gülümsedi ve ayakkabılarını dolaba koymak için duvara doğru yürüdü. Aşk ve sevecenlikle dopdolu bir ses, ardından fısıldadı:

"Sevgilim."

Mathieu birden döndü ve dolaba yaslandı. Alçak sesle, "Merhaba," dedi.

Marcelle elini şakaklarının hizasına kaldırarak parmaklarını oynattı:

"Merhaba!"

Kalktı, kollarını Mathieu'nün boynuna doladı ve öptü, uzun uzun, dilini usulca onun ağzına kaydırarak öptü. Gözkapaklarına mavi far sürmüştü, saçlarının arasında bir çiçek vardı. Mathieu'nün ensesini okşayarak:

"Çok sıcak, değil mi?" diye sordu.

Ona aşağıdan yukarı doğru doğru, dilini muzip ve mutlu çocuk gibi dişlerinin arasına kıstırmış bakıyordu. Güzeldi. Mathieu içi ezilerek, Ivich'in kuru ve haşin çirkinliğini düşündü.

"Çok sıhhatli görünüyorsun," dedi. "Halbuki dün sabah telefonda sesin çok bozuktu."

"Evet. Aptalım da ondan. Ama bugün iyiyim, hatta çok iyiyim."

"Gece iyi uyudun mu?"

"Uyudum. Hem de mışıl mışıl."

Sokuldu, tekrar öptü. Mathieu dudaklarının üzerinde, onun dudaklarının kadife yumuşaklığındaki dolgunluğunu, sonra dilini duydu: hareketli, kaygan, sıcacık bir çıplaklık. Usulca geri çekilerek kollarından sıyrıldı. Marcelle beyaz sabahlığının içinde çıplaktı. Mathieu iri, güzel göğüslerini gördü ve ağzına ballı bir tat yayıldı. Marcelle onu belinden yakalayarak yanına çekti.

"Gel yanıma otur."

Mathieu yatağın kenarına, onun yanına oturdu. Eli hâlâ Marcelle'in ellerinin içindeydi, genç kadın acemi bir okşamayla bu eli avuçlarında bastırıyordu ve Mathieu'ye, bu avuçların sıcaklığı ta içine, kemiklerine kadar yayılıyormuş gibi geliyordu.

"Burası çok sıcak," dedi.

Yanıt vermedi; onu dudakları aralık, yüzünde alçakgönüllü ve inanmış bir ifade, hayran gözlerle seyrediyordu. Mathieu sol elini usul usul midesinin üzerinden kaydırarak sinsi bir hareketle pantolonunun sağ cebine soktu, sigarasını çıkaracaktı. Marcelle bu eli gördü hafif bir çığlık kopardı:

"Hii! Eline ne oldu?"

"Kestim."

Marcelle, onun sağ elini bıraktı ve yaralı sol eli yakaladı. Bu eli avcunda, dikkatle evirip çevirerek inceledi:

"Sargın çok kirlenmiş," dedi, "mikrop kaptıracaksın. Hem çamurlanmış da, ne yaptın sen?"

"Sokakta gelirken yere kapaklandım."

Marcelle şaşkın, ama saygılı bir gülüşle ona baktı.

"Elimi kestim, sokakta düştüm, elimi çamurladım, şu koca bebeğe de bakın! Ne oldu sana böyle? Bir dakika dur, şu pansumanı değiştireyim. Böyle gezilir mi hiç?"

Mathieu'nün elindeki sargıyı çözdü ve başını salladı.

"Öff, berbat bir yara. Nasıl yaptın bunu? Teneke mi kesti, ne oldu, ha?"

"Hayır. Dün gece, 'Sumatra'da oldu."

"'Sumatra'da mı?"

Geniş, solgun elmacık kemikleri, altın pırıltılı saçlar; yarın, yarın saçlarımı böyle tarayacağım sizin için.

"Boris'in deliliği," dedi Mathieu. "Yeni bir bıçak almış, avcuna saplayamazsın diye iddia etti."

"Sen de tabii saplayabileceğini hemen kanıtladın, değil mi? Ama sevgilim, şu hale bak, elini parçalamışsın. Yazık değil mi sana, şu zıpçıktı oğlanlar sonunda senin canına okuyacaklar diye korkuyorum vallahi. Zavallı elceğizine bak..."

Mathieu'nün eli, alev alev yanan iki elin arasında, kıpırtısız yatıyordu; yara, kararmış, cerahatli kabuğuyla iğrenç bir şeydi. Marcelle bu eli ağır ağır yüzüne doğru kaldırdı, bir an gözünü kırpmadan baktı, sonra birden eğildi ve dudaklarını heyecanla bu yaraya yapıştırdı. Mathieu, "Ne oluyoruz?" diye şaşkınlıkla düşündü. Marcelle'i kendine doğru çekti ve kulağının ucunu öptü.

"Benimle birlikte olmaktan mutlu musun?" diye sordu Marcelle.

"Evet, tabii."

"Ama öyle görünmüyorsun?"

Mathieu, ona yanıt vermeden gülümsedi. Genç kadın kalkmıştı, dolaptan, ilaç çantasını çıkarmaya gitti. Şimdi ona arkasını dönmüştü, üst rafa yetişebilmek için ayaklarının ucunda yükselmiş, kollarını yukarı kaldırmıştı, sabahlığının kolları dirseklerinden aşağı kaymıştı. Mathieu o kadar severek okşadığı bu esmer, çıplak kollara baktı ve içinde unutulmuş arzuların kımıldadığını duydu. Marcelle, yürüyüşünde korkutucu bir ağırlıkla ona doğru geldi.

"Ver bakalım elini."

Küçük bir pamuk parçasına alkol dökmüştü, elini silerek temizlemeye başladı. Mathieu kalçasının bir noktasında bu çok tanıdık vücudun sıcaklığını duyuyordu.

"Şunu tükürükle!"

Marcelle ince, uzun zamklı bir yakı parçası uzatıyordu. Dilini çıkardı ve uslu uslu, yakının pembe hafif tüylü yüzüne sürdü. Marcelle yakıyı yaraya yapıştırdı, sonra eski pansumanı parmaklarının ucuyla tutarak kaldırdı, baktı:

"Ya bu pisliği ne yapmalı? Sen gittikten sonra çöp tenekesine atarım."

Elini temiz, beyaz bir sargı beziyle yeniden sardı.

"Demek Boris, seninle iddiaya tutuştu, öyle mi? Sen de elini bıçakladın! Vay koca bebek vay! Peki Boris de kesti mi elini?"

"Kesmedi," dedi Mathieu.

Marcelle güldü.

"Seninle iyi oynamış," dedi.

Ağzına bir çengelli iğne almıştı, sargı bezini iki eliyle tutup çekerek yırttı. Dişlerini çengelli iğnenin üzerine bastırarak dudaklarının ucuyla sordu:

"Ivich de orada mıydı?"

"Elimi kestiğim zaman mı?"

"Evet."

"Hayır. Lola'yla dans ediyordu."

Marcelle iğneyi sargı bezinin ucuna geçirdi. İncecik çeliğin sırtında dudaklarının kırmızı boyası kalmıştı.

"Tamam, işte oldu! İyi eğlendiniz mi?"

"Eh işte..."

"'Sumatra' güzel mi? Ne istiyorum biliyor musun? Bir gece seninle oraya gitmek!"

Mathieu can sıkıntısıyla, "Sen orada sıkılırsın," dedi.

"Yok canım, bir kerecik. Uzun uzun hazırlanır da öyle gideriz hem de, seninle birlikte bir yere çıkmayalı çok oldu, değil mi?"

"Bir yere çıkmayalı! Seninle bir yere çıkmayalı!" Bu evli kadın ağzı birden Mathieu'yü sinirlendirdi. Marcelle'in seçtiği sözcüklerden yana şansı yoktu.

"İstemez miydin?"

"Bak," dedi Mathieu, "sonbahardan önce olmaz bu dediğin. Bir kere senin şimdi bir müddet kendini yormaman gerek. Sonra, sonra da 'Sumatra' yaz tatiline girer, kapanır. Zaten Lola da Kuzey Afrika'ya turneye gidecek."

"Peki, sonbahara olsun. Söz mü?"

"Söz."

Marcelle bir an sustu, sonra çekingen bir tavırla öksürerek, "Sen..." dedi, "bana küskünsün biraz, değil mi?"

"Ben mi?"

"Evet... Önceki gün huysuzluk ettim."

"Yok canım."

"Evet evet. Çok sinirliydim."

"İkimiz de sinirliydik. Ama senin suçun yok ki, suç bende yavrucuğum."

Marcelle birden, inanan bir insanın isyanıyla, "Hayır, senin hiç suçun yok," diye bağırdı. "Hiç! Hiç suçun yok."

Mathieu dönüp bakmaya cesaret edemiyordu, onun yüzündeki ifadeyi tahmin ediyordu çünkü, çok iyi biliyordu ve bu nedeni anlaşılmaz ve hak edilmemiş güvenin açık belirtisini görmeye katlanamıyordu. Daha fazla bekleyemeyecekti:

"Bak," dedi.

Cebinden cüzdanını çıkardı ve dizlerinin üzerine koyarak açtı. Marcelle boynunu uzatmış, çenesini Mathieu'nün omzuna dayamıştı.

"Neye bakayım?"

"Buna!"

Cüzdanından kâğıt paraları çıkardı. Birer birer parmaklarıyla şaklatarak, sesinde bir zafer neşesiyle:

"Bir, iki, üç, dört, beş," diye saydı. Kâğıtlardan Lola'nın hafif parfümü sinsi sinsi yayılmıştı. Mathieu bir an Marcelle'in konuşmasını bekleyerek sustu, sonra onun ses çıkarmadığını fark ederek dönüp baktı. Marcelle başını kaldırmış, gözlerini kırpıştırarak bakıyordu. Anlamış gibi görünmüyordu. Sonra sözcüklerin üzerine basa basa, usulca, "Beş bin frank," diye mırıldandı.

Mathieu, bir aile babası tavrıyla parayı yatağın başucundaki küçük masanın üzerine koydu:

"Evet," dedi, "beş bin frank. Bulmak hiç de kolay olmadı doğrusu."

Marcelle yanıt vermedi. Dişlerini alt dudağına geçirmiş, inanmayan gözlerle masanın üzerindeki paraya bakıyordu. Birden çökmüş, ihtiyarlamıştı. Mathieu'ye kederli, ama hâlâ güvenen bakışlarını kaldırarak, "Ben..." diye kekeledi.

Mathieu sözünü kesti, çabucak, "Şimdi o Yahudi doktora gidebilirsin işte," dedi. "Çok ünlü bir doktormuş. Viyana'da binlerce kadın geçmiş elinden. Hem de sosyete kadınları, zengin kadınlar..."

Marcelle'in gözlerindeki ışık sönmüştü.

"İyi," dedi, "iyi."

Çantadan bir çengelli iğne almış, sinirli parmaklarıyla açıp kapıyordu. Mathieu devam etti:

"Parayı sana bırakıyorum. Sanırım Sarah, seni oraya götürür, adama parayı sen verirsin, herif parayı peşin istiyormuş."

Bir sessizlik oldu, sonra Marcelle sordu:

"Parayı kimden buldun?"

"Sen keşfet," dedi Mathieu.

"Daniel?"

Mathieu omuz silkti: Marcelle, Daniel'in parayı vermek istemediğini pekâlâ biliyordu.

"Jacques?"

"Hayır. Telefonda Jacques'ın para vermeyi reddettiğini sana söylemiştim dün."

Marcelle haşin bir sesle, "Öyleyse ben düşünmekten vazgeçtim," dedi. "Sen söyle! Kim verdi?"

"Kimse vermedi," dedi Mathieu.

Marcelle keyifsiz bir gülümsemeyle, "Herhalde biri verdi," dedi, "çalmadın ya!"

"Evet, çaldım."

Marcelle bir an neye uğradığını bilemeden şaşkın bakakaldı, sonra rüyada gibi, "Çaldın mı?" diye tekrarladı. "Yalan söylüyorsun."

"Evet çaldım. Lola'dan."

Bir sessizlik oldu. Mathieu alnının terini siliyordu.

"Anlatacağım sana," dedi.

Yüzü yemyeşildi. Marcelle ona bakmadan, mırıldandı.

"Çocuktan kurtulmayı bu kadar çok istiyordun ha."

"Ben en çok, senin o canavar karıya gitmemeni istiyordum."

Marcelle düşünüyordu, dudakları sert ve kuşkucu ifadesini almıştı. Mathieu, "Parayı çaldığım için beni ayıplıyor musun?" diye sordu.

"Umurumda değil."

"Öyleyse ne var?"

Marcelle birden şiddetli bir hareket yaptı ve ecza çantası yuvarlandı. İkisi de bir an çantaya baktılar, sonra Mathieu ayağıyla öteye itti. Marcelle ağır ağır ona döndü, yüzünde derin bir şaşkınlık vardı.

Mathieu, "Söyle ne var?" diye tekrarladı.

Marcelle kesik kesik gülüyordu.

"Neye gülüyorsun?"

"Kendi halime gülüyorum," dedi Marcelle.

Saçlarının arasına iliştirdiği çiçeği çekip almıştı, parmaklarının arasında evirip çeviriyordu. Mırıldandı:

"Ne kadar aptalmışım!"

Yüzü sertleşmişti. Sanki konuşmak istiyormuş da sözcükler dudaklarından çıkmıyormuş gibi bir an ağzı açık, hareketsiz durdu, söyleyeceğinden korkar gibiydi. Mathieu'ya bakmadan, "Daniel'le konuştuğunu biliyorum," dedi.

Olan olmuştu artık. Marcelle başını geriye atmış ve kaskatı kesilmiş parmaklarıyla çarşafı sımsıkı yakalamıştı, dehşete düşmüş, ama kurtulmuş bir ifade vardı yüzünde. Mathieu de birden kendini hafiflemiş, kurtulmuş hissetti. Kartlar apaçık önlerindeydi şimdi, artık sonuna kadar gidebilirdi, gitmek gerekti. Bunun için önlerinde bütün bir gece vardı.

"Evet, konuştum," dedi Mathieu. "Ama sen nereden biliyorsun? Demek onu bana sen yolladın ha? İkiniz, baş başa verdiniz, bu oyunu hazırladınız öyle mi?"

"Böyle bağırma," dedi Marcelle, "annemi uyandıracaksın. Onu sana ben yollamadım, ama seninle konuşacağını biliyordum."

Mathieu kederle, "İçinden çıkılmaz bir şey bu," dedi.

"Evet, içinden çıkılmaz bir şey..." Marcelle acı acı güldü.

Sustular. Daniel orada, yanlarındaydı, aralarında oturuyordu.

"Öyleyse," dedi Mathieu, "her şeyi açık açık konuşmak gerek. Yapılacak başka şey kalmadı."

Marcelle, "Açık açık konuşacak bir şey yok," dedi. "Her şey, her şey ortada! Daniel'le konuşmuşsun, o sana söyleyeceğini söylemiş; sonra sen, ondan ayrılır ayrılmaz gidip Lola'dan beş bin frangı çalmışsın. İşte bu! Öyle değil mi?"

"Evet. Ve sen, aylardan beri Daniel'i evine kabul ediyorsun, gizli gizli, benden saklayarak... Görüyorsun ya, açık konuşulması gereken şeyler var daha." Sonra birden, Marcelle'in gözlerinin içine bakarak sordu: "Bir dakika," dedi, "söyle bana, önceki gün ne yaptım ben?"

"Önceki gün mü?"

"Anlamazlıktan gelme! Daniel'e, önceki gün hareketlerim yüzünden bana kırıldığını söylemişsin."

"Ah, bırak," dedi Marcelle. "Bırak, benimle uğraşma artık."

"Rica ederim Marcelle, inat etme! Yemin ederim ki iyi niyetle soruyorum. Yanlışlarımın hepsini biliyorum, kabul ediyorum, haklısın, ama konuş. Önceki gün ne yaptığımı söyle bana. Birbirimize biraz daha fazla inanabilsek, biraz daha güvenebilsek işler o kadar kolaylaşacak ki."

Marcelle, somurtkan, ama biraz daha rahat bir yüzle susuyor, tereddüt ediyordu. Mathieu, onun elini avucuna alarak tekrarladı:

"Rica ederim..."

"Ben... öyleyse söyleyeyim. Önceki gün de... her zamanki gibi benim ne düşündüğümü, ne istediğimi sormak aklına bile gelmedi."

"Ne düşünüyordun?"

"Ne diye beni söyletmeye uğraşıyorsun? Pekâlâ biliyorsun ya!"

Mathieu, "Her şey bitti artık," diye düşündü, "evleneceğim onunla." Bu apaçık bir gerçekti. "Bundan kurtulacağımı sanmakla amma ahmaklık etmiştim." Marcelle orada ıstırap çekiyordu, bahtsız ve ümitsizdi, hırçındı, ancak bir söz, yalnız bir söz ona kaybettiği huzuru verebilirdi. Mathieu, "Evlenmemizi istiyorsun, değil mi," dedi.

Elini şiddetle çekerek ayağa kalktı. Ona dehşetle bakıyordu, yüzü bembeyaz olmuştu, dudakları titriyordu.

"Sana... Sana bunu Daniel mi, söyledi?"

Mathieu başını salladı.

"Hayır," dedi, "ama ben, onun sözlerinden bunu anladım."

"Onun sözlerinden bunu anladın ha?" Marcelle ıstırapla gülüyordu: "Onun sözlerinden bunu anladın! Daniel üzgün olduğumu söyledi, sen de bundan, benimle evlenmeni istediğim anlamını çı-

kardın, öyle mi? Sen, Mathieu, yedi yıldan sonra!.."

Elleri de titremeye başlamıştı. Mathieu, onu kollarına almak, göğsüne bastırmak arzusuyla kıvranıyordu, ama cesaret edemedi.

"Haklısın," dedi, "böyle düşünmemeliydim."

Onu duymamış gibiydi. Mathieu ısrar etti:

"Dinle bak, ben de haksız değilim: Daniel, bana seninle buluştuğunu, senin, bunu benden gizlediğini söylemişti."

Marcelle hâlâ susuyordu. Mathieu, usulca, yumuşak bir sesle, "Sen, onu... çocuğu istiyordun, değil mi?" diye sordu.

Marcelle birden, "Yok," dedi, "bu seni ilgilendirmez. Benim ne istediğim seni ilgilendirmez. Hiç ilgilendirmez!"

"Rica ederim," dedi Mathieu, "daha vaktimiz var..."

Marcelle başını salladı.

"Bu doğru değil," dedi. "Vakit yok artık, kalmadı..."

"Peki ama neden Marcelle? Neden benimle sakin sakin, güzel güzel konuşmak istemiyorsun? Bir saat sabretsen yeter, her şey hallolacak, her şey anlaşılacak göreceksin."

"Hayır, istemiyorum."

"Neden? Neden ama?"

"Çünkü seni yeteri kadar beğenmiyorum artık, saygı duymuyorum sana. Ve sen de artık beni sevmiyorsun. Anladın mı?"

Kendine güvenen, rahat bir insan gibi konuşmuştu, ama şaşkındı; kendi sözleriyle korkmuş, dehşete düşmüştü, şimdi gözlerinde yalnızca korkulu bir soru vardı. Kederle devam etti:

"Benim hakkımda, demin düşündüğün gibi düşünebilmen için beni artık sevmemen gerek."

Bu hemen de bir soruydu. Şu anda onu kollarına alsa, sevdiğini söylese, her şeyi kurtarabilirdi henüz. Onunla evlenirdi, çocuk doğardı ve yan yana, bütün ömürleri boyunca yan yana, birlikte yaşarlardı. Mathieu ayağa kalktı, ona, seni seviyorum, diyecekti. Bir an başı döndü, sendeledi, sonra açık, berrak bir sesle, "Evet, haklısın..." dedi. "Artık seni sevmiyorum ben."

Cümle çoktan söylenip bitmişti, ama o hâlâ hayretle kendi sözlerini dinliyor gibiydi. "Bitti, her şey bitti." Marcelle acı bir zafer çığlığı koparark kendini arkaya attı, ama hemen doğruldu, elini ağzına kapayarak korkuyla mırıldandı:

"Annem!" Ve Mathieu'ye susmasını işaret etti.

İkisi de bir an durup kulak verdiler, caddeden geçen otobüslerin sağır gürültüsünden başka bir ses yoktu. Mathieu, "Marcelle," dedi, "ben, sana hâlâ bütün kalbimle bağlıyım."

Marcelle uzak bir gülüşle başını salladı.

"Tabii, biliyorum. Ama ne yazık ki başka... başka türlü bir bağlılık bu. Bunu mu söylemek istiyorsun?"

Elini eline aldı.

"Dinle bak," dedi.

Marcelle elini haşin bir hareketle çekti.

"İyi," dedi, "çok iyi. Öğrenmek istediğimi öğrendim artık."

Terle sırsıklam olmuş alnına yapışan perçemleri sinirli bir hareketle itti. Sonra birden, bir anıya gülümser gibi güldü, kin dolu, nefret dolu bir sevinçle, "Ama dün," dedi, "ama dün telefonda böyle demiyordun. Bana bal gibi, 'Seni seviyorum,' dedin, neden? Sana kimse sormamıştı ki..."

Mathieu yanıt vermedi. Marcelle ezen, kahreden bir bakışla, "Çünkü yan çizmek, çünkü beni oyalamak istiyordun," dedi.

"Seni oyalamayı hiç düşünmedim."

"Hadi git artık," dedi Marcelle.

"Sen delisin," dedi Mathieu. "Gitmeyeceğim. Sana anlatmam, açıklamam gerek, sana..."

Marcelle, gözleri kapalı, boğuk bir sesle, "Git," diye tekrarladı.

Mathieu, umutsuzlukla haykırdı.

"Deli misin," dedi. "Sana bütün kalbimle bağlıyım, ben seni seviyorum, senden ayrılmayı asla düşünmedim. Bütün ömrümce senin yanında yaşamak istiyorum, seninle evleneceğim, seni..."

"Git, git, git, rica ederim, yalvarırım, seni görmeye dayanamıyorum, git, yoksa artık dayanamayacağım, şimdi haykırırım..."

Bütün bedeniyle titremeye başlamıştı. Mathieu, ona doğru atılmak istedi, ama Marcelle müthiş bir güçle itti.

"Git, yoksa annemi çağırırım."

Mathieu döndü, dolabı açtı, ayakkabılarını eline aldı, kendini sefil ve gülünç hissediyordu. Marcelle arkasından, "Paranı al," dedi.

Mathieu döndü.

"Hayır," dedi, "bu, bu başka. Buna hakkımız yok, seninle..."

Marcelle birden döndü, paraları aldı ve Mathieu'nün yüzüne doğru savurdu. Kâğıtlar havada, odanın ortasında ağır ağır uçtu, sonra yere, yatağın yanındaki halıya, ecza çantasının yanına düştü. Mathieu paralara bakmadı, Marcelle'e bakıyordu. Marcelle, gözleri kapalı, şiddetli hıçkırıklarla sarsıla sarsıla gülüyordu.

"Ne gülünç," diye inliyordu, "ne gülünç. Ben sanıyordum ki."

Mathieu yaklaşmak istedi, fakat o gözlerini açmış bakıyordu, geri çekildi, eliyle kapıyı gösteriyordu. "Biraz daha duracak olursam bağırmaya başlayacak," diye düşündü Mathieu. Döndü, ayakkabıları elinde, çorapla usul usul yürüyerek odadan çıktı. Aşağı inince ayakkabılarını giydi ve bir an durdu, eli kapının tokmağında, kulak verdi. Birden, sessizlikte, Marcelle'in gülüşü duyuldu; feci, inleyen, hıçkırıklarla perde perde yükselen bir gülüştü bu. Bir

çağlayan gibi büyüye büyüye dökülüyordu. Sonra bir ses haykırdı:

"Marcelle? Ne var? Marcelle!"

Anne uyanmıştı. Gülme birden kesildi ve her şey gene sessizliğe gömüldü. Mathieu birkaç saniye daha öylece, kımıldamadan bekledi, sonra hiçbir şey duymayınca kapıyı usulca açtı ve çıktı.

XVIII

"Hayvanın biriyim ben," diye düşündü ve bu düşünce, içinde derin bir şaşkınlık uyandırdı. Şu anda yalnızca şaşkın ve yorgundu. Üçüncü kat sahanlığında bir an durdu, nefes aldı. Dizleri titriyordu; üç günde altı saat ya uyumuş, ya uyumamıştı. "Hemen yatacağım." Üzerindekileri fırlatıp düşe kalka yatağa kadar ancak gidecek ve kendini serin çarşafın üzerine bırakacaktı. Ama bütün gece uyuyamadan, karanlıkta gözleri faltaşı gibi açık, sabahı edeceğini de biliyordu. Çıktı; kapısı açıktı, Ivich ardından paniğe kapılmış, kaçıp gitmiş olmalıydı, yazı masasındaki küçük lamba da yanıyordu.

Girdi ve Ivich'i gördü. Divanın üzerinde, dimdik oturuyordu.

"Gitmedim," dedi.

Mathieu haşin bir sesle, "Evet," dedi, "görüyorum."

Bir an konuşmadılar. Mathieu nefesinin düzenli ve güçlü sesini duyuyordu. Ivich başını çevirerek, "Terbiyesizlik ettim," dedi.

Mathieu yanıt vermedi. Ivich'in saçlarına bakıyordu: "Bunu Ivich için mi yaptım?" diye düşündü. Kız, başını öne eğmişti. Mathieu, onun çocuksu, hafif esmer boynuna, sahiplenen, benimseyen bir sevecenlikle baktı: Dünyada her şeyden çok ona bağlı olduğuna, onu sevdiğine inanmak istiyordu. Hareketi hiç değilse böylelikle haklı, hatta belki suçsuz görünebilirdi. Ama içinde hedefsiz bir öfkeden başka şey yoktu ve yaptıkları şimdi ardında kalmıştı, çıplak, elle tutulamayacak kadar kaygan ve anlaşılmaz, ardında duruyordu; hiç için çalmış, hiç için Marcelle'i karnında çocukla yalnız bırakmıştı.

Ivich zorlama bir gülümsemeyle, "İşinize karışmamam gerekirdi," dedi. "Fikrim sorulmuş gibi..."

Mathieu omuz silkti, "Marcelle'den ayrıldım," dedi, "bitti artık."

Ivich başını kaldırdı.

Renksiz bir sesle, "Onu... on parasız mı bıraktınız?" diye sordu.

Mathieu gülümsedi: "Tabii, öyle yapsaydım o zaman da bu yüzden suçlardı beni," diye düşündü.

"Hayır, işi hallettim."

"Para buldunuz mu?"

"Evet."

"Nereden buldunuz?"

Mathieu yanıt vermedi. Ivich, ona ürkek gözlerle bakıyordu.

"Ama herhalde..."

"Evet. Çaldım. Eğer sormak istediğiniz buysa... Lola'dan! O yokken odasına girdim."

Ivich gözlerini kırpıştırdı ve Mathieu ilave etti:

"Ona hemen geri vereceğim zaten. Bu zorla alınmış bir borç, işte o kadar!"

Ivich'in yüzünde aptalca bir şaşkınlık ifadesi vardı, biraz önce Marcelle'in yaptığı gibi ağır ağır, tane tane, "Lola'dan aldınız..." diye mırıldandı.

Kızın yadırgamış, hatta korkmuş hali Mathieu'yü ürküttü. Telaşla, "Evet," dedi, "biliyor musunuz? Pek de heyecanlı bir serüven değildi, yalnızca çıkılacak bir merdiven ve açılacak bir kapı vardı."

"Niçin yaptınız bunu?"

Mathieu isteksiz bir gülümsemeyle, "Bilir miyim?" dedi.

Ivich birden dikildi ve gözleri tıpkı sokakta güzel bir kadın ya da genç, güzel bir erkek gördüğü zamanlar olduğu gibi haşin ve uzak bir anlamla durgunlaştı. Ama bu kez baktığı Mathieu'ydü. Mathieu kızardığını hissetti. Kaygıyla, "Onu bırakmak istemiyordum," dedi. "Yalnızca, onunla evlenmek zorunda kalmamak için bu parayı vermek istiyordum ona."

"Evet, anlıyorum," dedi Ivich.

Hiç de anlamış görünmüyordu, hâlâ ısrarla Mathieu'ye bakıyordu. Mathieu başını çevirerek tekrar etti:

"Anlaşılmaz bir işti bu, biliyor musunuz? Beni, o kovdu yanından. Çok fena karşıladı, ne istiyordu bilemiyorum."

Ivich yanıt vermiyordu ve Mathieu birden sustu, içine korku düşmüştü: "Beni yargılamasını istemiyorum," diye düşündü.

"Güzelsiniz," dedi Ivich.

Mathieu, huysuz aşkının içinde yeniden kımıldadığını bıkkınlıkla fark etti. Sanki Marcelle'i tekrar, ikinci kez terk ediyordu. Bir şey söylemedi, Ivich'in yanına oturdu, elini avuçlarına aldı.

Ivich, "Öylesine güzel bir yalnızlık ifadesi var ki sizde..." dedi.

Mathieu utanç duyuyordu. Sonra, "Siz... ne sanıyorsunuz Ivich," dedi. "Bütün bunlar iğrenç şeyler, biliyor musunuz? Korkudan, şaşkınlıktan çaldım ve şimdi pişmanım."

Ivich gülümsedi.

"Pişman olduğunuzu görüyorum," dedi. "Ben de sizin yerinizde olsam, aynı şeyi duyardım, öyledir, ilk gün pişmanlık duyulur,

elinde değil bu insanın..."

Mathieu avcundaki sivri tırnaklı, küçük, kuru eli sımsıkı tutuyordu.

"Yanılıyorsunuz," dedi, "ben..."

"Susun," dedi Ivich.

Elini sert bir hareketle çekti, saçlarını yakalayarak hepsini ensesinde topladı, geniş yanaklarını, kulaklarını açıkta bıraktı. Biriki küçük el hareketi yetmişti, sonra ellerini indirdi ve saçlar öylece, geride, kımıldamadan kaldı, yüzü çırçıplaktı şimdi.

"Böyle işte," dedi.

Mathieu, "Pişmanlıklarıma dek içimde ne varsa sıyırmak istiyor," diye düşündü. Kolunu uzattı, Ivich'i kendine çekti. Ivich karşı koymamıştı. Mathieu içinde, anısına varıncaya kadar unuttuğu, yitirdiği bir küçücük, canlı ve mutlu şarkı duydu. Kızın başı omzunda, biraz geriye doğru kaymıştı; dudakları aralık, gülümsüyordu. Mathieu de gülümsedi ve dudaklarını usulca öptü, sonra ona baktı ve birden içindeki küçücük, mutlu şarkı kesildi: "Ama bu bir çocuk," diye düşündü. Kendini çaresiz bir yalnızlığa mahkûm hissediyordu.

Usulca, "Ivich," dedi.

Ivich şaşkın gözlerle baktı.

"Ivich, ben... hata ettim!"

Ivich kaşlarını çatmıştı, başı belirsiz hareketlerle sarsılıyordu. Mathieu kollarını iki yana bıraktı, bıkkınlıkla, "Sizden ne istediğimi bilemiyorum," dedi.

Ivich irkildi ve hemen doğruldu. Gözlerinde alevler parlamıştı, ama çabuk saklandı, kederli ve yumuşak bir tavır takındı. Yalnızca elleri hâlâ öfkeliydi: Başının çevresinde, alnının üzerinde dolaşıyor, ensesinden saçlarını koparırcasına çekiyordu. Mathieu boğazının kuruduğunu duydu, ama bu öfkeyi rahat bir ilgisizlikle seyrediyordu. Bunu da, bunu da berbat ettim, diye düşündü, hem de memnundu: Bu bir günahın bedeliydi sanki. Ivich'in inatla kaçırdığı gözlerini arayarak:

"Size elimi sürmem doğru değil," dedi.

Ivich, öfkeyle kıpkırmızı, "Ee! Hiç önemi yok," dedi.

Sonra şarkı söyler gibi ilave etti:

"Nihayet bir karara varmış olmaktan o kadar mutlu görünüyordunuz ki, bir ödül beklediğinizi sandım."

Mathieu, Ivich'in yanına oturdu ve usulca kolundan tuttu, Ivich kımıldamadı.

"Ben, ben sizi seviyorum Ivich."

Ivich birden dikildi.

"Sanmayın ki ben..."

"Neyi sanmayayım?"

Ama anlamıştı. Kızın kolunu bıraktı.

"Ben... ben sizi sevmiyorum," dedi Ivich.

Mathieu yanıt vermedi. "Öç alıyor," diye düşündü. "Haklı, kural böyle!" Hem belki de gerçekti söylediği, Ivich'in onu sevmesi için neden yoktu ki. Mathieu şu anda, onun yanında, konuşmadan, sessizce oturmaktan başka bir şey istemiyordu, sonra da Ivich kalkıp gitmeliydi, tek kelime konuşmadan. Ama sormaktan kendini alamadı:

"Önümüzdeki yıl gelecek misiniz?"

"Geleceğim."

Mathieu'ye hemen de tatlı bir ifadeyle gülümsüyordu, onurunu kurtarmış olmaktan memnundu herhalde. Dün, lavabodaki kadın yaralı elini sararken de ona böyle bir yüzle bakmıştı. Mathieu, kızı kararsız bir sıkıntıyla seyrediyordu, arzunun içinde yeniden canlandığını duydu. Aslında hiçbir şeyi özlemeyen, hüzünlü ve boyun eğmiş bir arzuydu bu. Kolunu tuttu ve parmaklarının ucunda onun canlı ve taze etini duydu.

"Ben sizi..."

Durdu. Kapıyı vuruyordu biri: Önce bir vuruş, sonra iki ve sonra, peş peşe bitmeyen darbeler. Mathieu donup kaldı: "Marcelle," diye düşündü. Ivich sapsarıydı, mutlak o da aynı şeyi düşünmüştü. Bakıştılar:

"Açın," diye fısıldadı Ivich. "Açmalısınız!"

Kımıldamadı. Şimdi kapıya delice bir öfkeyle yumruklar iniyordu. Ivich ürpererek, "Kapının ardında birinin bulunduğunu bilmek müthiş bir şey..." dedi.

"Evet," dedi Mathieu. "İsterseniz... isterseniz mutfağa geçin. Kapıyı kaparım, kimse sizi görmez."

Ivich, ona yorgun, ama kararlı bir ifadeyle baktı.

"Hayır," dedi. "Burada kalacağım."

Mathieu kapıyı açtı ve yarı karanlıkta karmakarışık, buruşmuş bir yüz gördü, bir maske gibi: Lola'ydı gelen. İçeri dalmak için Mathieu'yü şiddetle iterek, "Boris nerede?" diye sordu. "Sesini duydum."

Mathieu kapıyı kapamak için bile oyalanmadan hemen Lola'nın ardından odaya döndü. Lola, korkutucu bir tavırla Ivich'in üzerine yürümüştü:

"Boris nerede, söyleyin!"

Ivich dehşet dolu gözlerle ona baktı. Halbuki Lola, ona sormuşa benzemiyordu. Hatta kimseye sormamıştı. Mathieu, kadının onları gördüğünden bile emin değildi. Lola'nın önüne geçerek, "Burada yok," dedi.

Lola altüst olmuş yüzünü ona çevirdi. Ağlamıştı.

"Sesini duydum," dedi.

Mathieu, Lola'nın bakışlarını yakalamaya çalışarak, "Bakın," dedi, "bu dairede şu odadan başka bir mutfakla banyo var. İçiniz rahat etmiyorsa, her tarafı arayabilirsiniz."

"Peki öyleyse nereye gitti?"

Sahnede giydiği siyah ipek giysiyi çıkarmamıştı, yüzünde makyajı olduğu gibi duruyordu. İri siyah gözleri donmuş, pıhtılaşmıştı sanki.

"Saat üçe doğru Ivich'ten ayrılmış," dedi Mathieu. "Ondan sonra nereye gittiğini bilmiyoruz."

Lola bir kör gibi görmeden bakarak, kahkahayla gülmeye başladı. Kıvrılmış, kaskatı kesilmiş parmakları, içinde yalnızca bir şey, sert ve ağır bir şey varmışa benzeyen küçük, siyah, kadife çantasını sımsıkı yakalamıştı. Mathieu çantayı gördü ve korktu, Ivich'i hemen buradan uzaklaştırmak gerekti.

"Öyleyse nereye gittiğini size ben söyleyeyim," dedi Lola. "Saat yediye doğru, ben çıktıktan hemen sonra, odama gelmiş, sandığın kilidini zorlamış ve benden beş bin frank çalmış."

Mathieu, Ivich'e bakmaya cesaret edemedi, gözleri yerde, tatlı bir sesle ona.

"Ivich," dedi, "gitseniz iyi olacak, Lola'yla konuşmam gerek. Sizi... sizi bu gece görebilir miyim tekrar?"

Ivich şaşkındı, ürkmüştü.

"Yo, hayır," dedi. "Yurda dönmek istiyorum. Valizlerimi toplayacağım, sonra da uyurum. Uyuyabilsem ne iyi olur."

Lola, "Gidiyor mu?" diye sordu.

"Evet," dedi Mathieu, "yarın sabah."

"Boris de mi gidiyor?"

"Hayır."

Mathieu, Ivich'in elini eline aldı.

"Gidin, uyuyun biraz Ivich," dedi. "Kötü bir gün geçirdiniz. Gara kadar sizinle gelmemi gene istemiyor musunuz?"

"Hayır. Gelmeyin daha iyi."

"Öyleyse, gelecek yıl buluşmak üzere..."

Gözlerinde bir sevgi ışığı görmek ümidiyle Ivich'e bakıyordu, ama bu gözlerde korkudan başka bir şey yoktu. O da, "Gelecek yıl," dedi.

Kederli bir tavırla Mathieu mırıldandı:

"Size mektup yazarım."

"Peki, peki."

Ivich çıkmaya davranıyordu, Lola yolunu kesti.

"Bir dakika. Bunun Boris'e gitmeyeceği ne malum?"

"Ne demek yani," dedi Mathieu. "Canı nereye isterse gider."

Lola sol eliyle Ivich'i bileğinden yakalayarak, "Burada kalacaksınız," dedi.

Ivich can acısı ve öfkeyle, "Bırakın beni," diye haykırdı, "dokunmayın bana, bana el sürülmesini istemiyorum."

Mathieu, Lola'yı itti, kadın söylenerek birkaç adım geriledi. Mathieu'nun gözleri Lola'nın çantasındaydı. Ivich dişlerinin arasından, "Pis karı," diye söylendi. Parmaklarıyla acıyan bileğini ovuşturuyordu.

Mathieu, bakışlarını çantadan ayırmaksızın, "Lola," dedi, "bırakın gitsin, size söyleyecek çok şeyim var, ama önce onu bırakın."

"Bana Boris'in nerede olduğunu söyleyecek misiniz?"

"Hayır," dedi Mathieu, "ama şu hırsızlık hikâyesinin içyüzünü anlatacağım."

Lola, Ivich'e dönerek, "Pekâlâ gidin bakalım," dedi, "ama Boris'i görürseniz polise haber verdiğimi ona söyleyin."

Mathieu bakışları hep çantada, alçak sesle, "Şikâyeti geri aldırırız," dedi. "Güle güle Ivich, çabuk olun."

Ivich yanıt vermedi, ama Mathieu, onun uzaklaşan ayak seslerini içi rahatlayarak dinledi. Gittiğini görmemişti, ama ayak sesleri işitilmez olunca bir an kalbinin burkulduğunu duydu.

Lola bir adım öne gelmiş, "Ona, yanlış kapı çaldığını söyleyin," diye haykırıyordu. "Benimle oynayabilmek için daha çok genç olduğunu söyleyin ona!"

Mathieu'ye dönmüştü, gözleri, hâlâ görmeden bakar gibiydi. Dik bir sesle, "Neymiş?" diye sordu. "Anlatın bakalım şu hikâyenin içyüzünü."

Mathieu, "Bakın Lola," dedi.

Ama Lola gene gülmeye başlamıştı. Bir yandan da:

"Bebek değilim," diyordu. "Yok canım... Anası yerinde olduğumu da bana çok söylediler."

Mathieu, ona doğru gitti, "Lola!"

"Ama o, 'Nasıl olsa Lola elimde,' dedi. 'Şimdi biraz da parasını çalayım. Gene dizlerime kapanacaktır,' dedi. Beni bilmiyor. Beni tanımıyor!"

Mathieu kollarından yakaladı ve bir yandan çılgınca gülerken bir yandan da, 'Ama beni tanımıyor,' diye haykıran kadını var gücüyle sarstı:

"Susacak mısınız!"

Lola birden durdu, Matnieu'yü yeni görmüş gibiydi.

"Anlatın," dedi.

"Lola, gerçekten onu polise şikâyet ettiniz mi?"

"Evet. Anlatacağınız neyse, siz bana onu söyleyin!"

Mathieu, "Parayı ben çaldım," dedi.

Lola oralı olmamıştı. Mathieu tekrarlamak zorunda kaldı:

"Beş bin frangı ben çaldım!"

"Ya! Siz mi?"

Ve omuz silkti.

"Otelci kadın, onu görmüş."

"Nasıl görmüş olabilir, madem size ben çaldım diyorum."

Lola sinirli ve sabırsız, "Görmüş," dedi. "Saat yediye doğru gizlice yukarı çıktığını görmüş. Ama görmezlikten gelmiş, ben uyarmıştım. Bütün gün beklemiştim onu, ben çıktıktan on dakika sonra gelmiş. Demek ki sokağın köşesinde beni gözlüyordu, çıktığımı görünce harekete geçti."

Renksiz bir sesle, çabuk çabuk, sarsılmaz bir inancı belirtircesine söylüyordu. "Sanki buna inanmak istiyor," diye Mathieu içinden geçirdi. Cesareti kırılmış gibiydi:

"Bakın Lola," dedi. "Otele saat kaçta döndünüz?"

"İlkin mi? Saat sekizdi."

"İşte o zaman paralar henüz sandıktaydı."

"Size, Boris yedide gelmiş diyorum."

"Gelmiş olabilir, belki de sizi görmek içindi. Peki siz sandığa bakmadınız mı?"

"Baktım."

"Yani saat sekizde?"

"Evet."

"Lola, siz yalan söylüyorsunuz," dedi Mathieu. "Bakmadığınızı ben biliyorum. Evet biliyorum. Saat sekizde anahtar henüz bendeydi, yani siz isteseniz de sandığı açamazdınız. Hem zaten paranın çalındığını sekizde fark etmiş olsaydınız, bana gelmek için gece yarısına kadar bekleyebilir miydiniz? Hayır, saat sekizde siz rahatça makyajınızı yaptınız, güzel siyah giysinizi giydiniz ve 'Sumatra'ya gittiniz. Doğru değil mi?"

Lola, ona renk vermeden baktı.

"Otelci kadın görmüş," dedi.

"Evet, evet ama, siz de sandığa bakmamıştınız, saat sekizde para henüz oradaydı. Saat onda odanıza ben çıktım ve parayı ben aldım. Aşağıda yaşlı bir kadın vardı, beni gördü, sorarsak söyleyebilir. Siz hırsızlığı gece yarısı fark ettiniz."

Lola direnmeyerek, "Evet gece yarısı," dedi. "Ama ne fark eder? 'Sumatra'da kendimi iyi hissetmedim ve döndüm. Yatağa uzanırken sandığı da yanıma almıştım. İçinde... içinde tekrar okumak istediğim mektuplar vardı."

"Mathieu, sahi," diye düşündü, "mektuplar da var. Peki mek-

tupların çalındığını niye saklıyor?" İkisi de susuyorlardı; arada bir, ayakta uyuyanlar gibi Lola öne doğru sallanıyordu. Nihayet uyanmışçasına, "Demek beni siz soydunuz," dedi.

"Evet, ben."

Lola kesik bir gülüşle, "Onun yerine altı ay içeri tıkılmak hoşunuza gidecekse bu palavraları mahkemede anlatırsınız," dedi.

"İyi ya Lola, Boris'in yerine hapse girmekte benim ne çıkarım olabilir?"

Lola dudak büktü, "Eh, onunla ne halt karıştırdığınızı biliyor muyum?"

"Yoo, saçmalıyorsunuz. Ben çaldım, diye bakın yemin ediyorum. Sandık, pencerenin önündeydi, üzerinde bir valiz vardı. Parayı aldıktan sonra anahtarı kilitte bıraktım."

Lola'nın dudakları titremeye başlamıştı, elindeki çantayı sinirli hareketlerle mıncıklıyordu.

"Söyleyeceğiniz bundan ibaret mi? Tamamsa, ben gideyim."

Geçmek istiyordu, Mathieu durdurdu:

"Lola, doğruyu öğrenmek istemiyorsunuz."

Lola omzuyla onu itti.

"Ne halde olduğumu görmüyor musunuz," dedi. "Bu sandık hikâyenizi bana yutturabileceğinizi mi sandınız?" Mathieu'yü taklit ederek: "Pencerenin önündeymiş, üzerinde de bir valiz varmış... Boris'in buraya da geldiğini bilmiyor muyum sanıyorsunuz? Moruğa anlatılacak hikâyeyi birlikte hazırladınız. Hadi bakalım, çekilin önümden; korkunç bir sesle tekrarladı: Çekilin!"

Mathieu, omuzlarından yakalamak istemiş, ama geriye sıçrayan Lola çantasını açmaya davranmıştı; Mathieu çantayı aldı ve divanın üzerine fırlattı. Lola, "Hayvan," dedi.

Mathieu gülerek, "Kezzap mıydı, yoksa tabanca mı?" diye sordu.

Lola bütün bedeniyle titriyordu. Mathieu içinden, "Tamam, sinir krizi!" diye geçirdi. Aptalca ve uğursuz bir rüya görür gibiydi. Ama Lola'yı inandırmak lazımdı. Kadının titremesi kesilmişti. Pencerenin yanında büzülmüş, çaresiz bir kinle parlayan gözlerini ona dikmişti. Mathieu, başını çevirdi, kininden korkmuyordu, ama bu yüzde öylesine kederli bir boşluk vardı ki, dayanılmazdı.

Rahat bir sesle, "Sabah odanıza çıktım," dedi. "Çantanızdan anahtarı aldım. Siz uyandığınız sıra ben sandığı açmak üzereydim. Anahtarı çantanıza koymaya vakit bulamadım; bana, akşam yeniden odanıza çıkmak fikrini sonradan bu anahtar verdi."

Lola haşin bir tavırla, "Boşuna," dedi. "Sabah odama girdiğinizi gördüm ben. Size seslendiğim zaman yatağın ayakucunda bile değildiniz."

"Önce bir kere daha odanıza girmiş ve çıkmıştım."

Lola alayla baktı ve Mathieu, istemeye istemeye ilave etti:

"Mektuplar için."

Lola duymazlıktan geldi: Ona mektuplardan söz açmanın yararı yoktu, o şu anda yalnızca parayı düşünmek istiyordu, son bir çareymiş gibi bel bağladığı öfkesini alevlendirmek için bunu yapmak zorundaydı. Lola kısa bir gülüşle, "İşin fenası," dedi, "o beş bin frangı bir gece evvel benden istemişti, anladınız mı? Hatta o yüzden kavga ettiydik."

Mathieu birden çaresizliğini hissetti; apaçık, belliydi: Suçlu Boris'ten başkası olamazdı. Dermansız, "Bunu hesaplamam gerekti," diye düşündü.

Lola kötü kötü gülerek, "Boşuna yoruluyorsunuz," dedi. "Elimden kurtulamaz artık. Siz mahkemeyi kandırmanın yolunu bulursanız, ben de ona başka bir oyun oynarım, anladınız mı?"

Mathieu divanın üzerindeki çantaya baktı. Lola da bakıyordu. Mathieu, "Parayı sizden benim için istemişti," dedi.

"Evet. Peki, akşamüstü kitapçıdan o kitabı da sizin için mi çalmıştı? Dans ederken bana göğsünü gere gere anlatıyordu."

Birden durdu, sonra korkutucu bir rahatlıkla, "Pekâlâ," diye devam etti. "Parayı siz çaldınız, öyle mi?"

"Evet."

"İyi öyleyse, hadi geri verin bakalım."

Mathieu anlayamamış gibi bir an duraladı. Lola alaylı bir zafer ifadesiyle, "Parayı hemen verin bana," dedi, "şikâyetimi geri alayım."

Mathieu yanıt vermedi. Lola, "Yeter," dedi. "Anlaşıldı."

Uzandı, çantasını aldı, Mathieu engel olmaya çalışıyordu. Zorlukla konuşarak, "Paranın bende olması bir şey ifade etmez zaten," dedi. "Boris almış ve bana vermiş olabilir."

"Ben bunu sormuyorum. Sizden, parayı bana geri vermenizi istiyorum."

"Para bende değil."

"Yok canım, sahi mi? Saat onda çaldınız, şimdi saat on iki, para sizde yok, öyle mi? Tebrikler..."

"Birisine verdim."

"Kime?"

"Söyleyemem."

Sonra acele ekledi:

"Ama Boris'e değil."

Lola yanıt vermeden gülümsedi, kapıya doğru yürüdü. Mathieu ona engel olmadı. "Karakol Martyrs Sokağı'nda," diye düşündü; "gider derdimi orada anlatırım." Ama sonra kör felaket gibi ağır

ağır yürüyen bu iri, karanlık biçimi arkasını dönmüş gider görünce içine korku düştü, son bir gayretle, "Sonunda size söyleyebilirim de," dedi, "parayı bir arkadaş için aldım, Matmazel Duffet için..."

Lola kapıyı açtı ve çıktı. Mathieu birden onun haykırdığını duydu ve yüreği ağzına geldi. Lola aynı anda kapıda göründü, delirmiş gibiydi.

"Dışarıda biri var," dedi.

Mathieu, "Boris," diye düşündü.

Daniel'di. Soylu bir tavırla içeri girdi ve Lola'nın önünde eğildi:

"Buyurun, beş bin frangınız Madame," dedi. Bir zarf uzatıyordu: "Açın, bakın, sizden alınanlar mı?"

Mathieu aynı anda: Onu Marcelle yolladı herhalde ve kapıdan bizi dinlemiş, diye düşündü. Daniel, içeri girişini kusursuz bir biçimde ayarlamak için çok kez kapıları dinlerdi.

Mathieu, "O nasıl..." diye sordu.

Daniel eliyle bir hareket yaptı.

"İyi, çok iyi."

Lola, bir köylünün güvensiz ve sinsi tavrıyla zarfa bakıyordu:

"İçinde beş bin frank mı var?" diye sordu.

"Evet."

"Bunların benden çalınan paralar olduğu ne malum?"

Daniel, "Numaraları yok mu sizde?" diye sordu.

"Daha neler!"

Daniel, azarlayan bir tavırla, "Ya, ya," dedi. "Daima paralarınızın numaralarını almalısınız."

Birden Mathieu'nün aklına bir şey geldi: Sandıktan yayılan o şipr kokusuyla karışık kapalı yerlere has ağır kokuyu hatırlamıştı.

"Koklayın bakalım," dedi.

Lola bir an kararsız baktı, sonra haşin bir elle zarfı çekip aldı, yırttı ve paraları burnuna götürdü. Mathieu, Daniel'in birden bir kahkaha atmasından korktu. Ama Daniel bir piskopos kadar ciddi, anlayışlı gözlerle Lola'ya bakıyordu.

"Eee? Boris'i sonunda parayı geri vermeye zorladınız ha?" diye sordu.

Daniel, "Boris adında kimseyi tanımıyorum," dedi. "Bu parayı bana Mathieu'nün bir arkadaşı, bir kız arkadaşı, size getirmem için verdi. Koşa koşa geldim ve konuşmanızın sonunu duydum, özür dilerim Madame."

Lola, iki yanına sarkan kollarıyla hareketsiz, kalakalmıştı, sol eliyle çantasını bedenine bastırıyordu, sağ elinin taş kesilmiş parmakları parayı sımsıkı kavramıştı, yüzünde kaygılı ve şaşkın bir ifade vardı. Birden, "Ama niye yaptınız bunu?" diye sordu. "Beş bin frank, sizin için nedir ki?"

Mathieu isteksiz bir gülümsemeyle, "Eh," dedi, "demek ki önemli bir şeymiş."

Sonra, usulca ekledi, "Hadi Lola," dedi, "şikâyetinizi geri almanın zamanı geldi artık. İsterseniz ifadenizi değiştirin ve beni ihbar edin."

Lola başını yana çevirdi ve çabucak, "Polise gitmemiştim," dedi.

Odanın ortasında, gözleri dalgın, çivilenmiş gibi duruyordu.

"Mektuplar da vardı," dedi.

"Mektuplar bende değil. Onları bu sabah, sizi öldü sandığımız sıra, Boris için almıştım. Sonradan geri dönüp parayı almak fikrini bana veren de bu oldu."

Lola'nın, Mathieu'ye bakan gözlerinde kin yoktu, derin bir şaşkınlık ve bir çeşit merakla, "Beş bin frangımı çaldınız ha!" diye mırıldandı. "Ne tatsız iş..."

Ama gözlerindeki ışık hemen söndü, sertleşti. Acı çekiyordu.

"Ben gidiyorum," dedi.

Ses çıkarmadılar. Lola yürüdü, sonra tam kapının önünde dönerek, "Hiçbir suçu yok," dedi, "neden gelmiyor?"

"Bilemem."

Lola birden hıçkırdı ve kapının kenarına yaslandı, Mathieu atıldı, ama Lola toparlanmıştı.

"Dönecek mi?" diye sordu. "Ha, ne dersiniz, dönecek mi?"

"Dönecek," dedi Mathieu. "Onlar insanlara mutluluk vermezler," dedi, "ama kopmazlar da. Bu onlara çok zor gelir."

"Evet," dedi Lola. "Evet! Hadi, selam!"

"Güle güle Lola. Bir... bir istediğiniz var mıydı?"

"Hayır."

Çıktı. Kapının kapandığını duydular.

Daniel, "Kim bu ihtiyar karı?" diye sordu.

"Lola, Boris Serguine'nin metresi. İşi bitmişlerden."

"Belli oluyor," dedi Daniel.

Mathieu, onunla yalnız kalınca bir rahatsızlık duydu; sanki birileri Mathieu'yü almış ve kendi suçuyla burun buruna getirivermişti. Bu suç orada, karşısında, capcanlı duruyordu, Daniel'in gözlerinin derinliklerinde yaşıyordu ve Tanrı bilir o şımarık ve düzenbaz bilincin içinde ne biçimlere girmişti. Daniel durumdan sonuna kadar yararlanmaya niyetli görünüyordu. En kötü günlerinde olduğu gibi ciddi, küstah ve bir cenaze törenindeymişçesine yaslı bir hali vardı. Mathieu katılaştı ve başını yukarı kaldırdı; Daniel'in yüzü bembeyazdı. Kötü kötü gülerek, "Suratın bombok," dedi.

"Ben de sana aynı şeyi söyleyecektim," dedi Mathieu. "Hapı yutmuşuz ikimiz de."

Daniel omuz silkti.

"Sen Marcelle'den mi geliyorsun," dedi Mathieu.

"Evet."

"Parayı sana o mu verdi?"

Daniel kaçamak bir tavırla, "Artık gerek kalmadı," dedi.

"İhtiyacı kalmadı mı?"

"Hayır."

"Hiç olmazsa başka bir çare..."

"Artık bütün bunlara gerek kalmadı dostum," dedi Daniel, "eskidi o hikâye!"

Bir kaşını kaldırmış, Mathieu'ye, olmayan bir tek gözlüğün ardından seyreder gibi alayla bakıyordu. Mathieu, "Beni şaşırtmak, hayrete düşürmek istiyorsa, ellerinin titremesine mani olsa bari," diye düşündü.

Daniel önemsemez bir tavırla, "Marcelle'le evleniyorum," dedi.

Mathieu bir sigara aldı ve yaktı. Beyni dev bir kampana gibi uğulduyordu. Sakin bir sesle, "Onu seviyordun demek," dedi.

"Neden olmasın?"

Mathieu, "Söz konusu olan Marcelle," diye düşündü. Marcelle! Buna inanmayı, kendini buna inandırmayı başaramıyordu bir türlü.

"Daniel," dedi, "inanmıyorum sana."

"Biraz bekle, göreceksin."

"Hayır, demek istediğim; onu sevdiğine inanmıyorum, kesinlikle başka bir şey var işin içinde."

Daniel yorgun görünüyordu, yazı masasının kenarına ilişmiş, bir ayağı yerdeydi, öbür ayağını şuh bir rahatlıkla sallıyordu. Mathieu hırsla, "Eğleniyor," diye düşündü.

"Ne olduğunu bilseydin, ağzın açık kalırdı," dedi Daniel.

"Tanrı'nın cezası, metresi miydi yoksa!" diye düşündü Mathieu ve kuru bir sesle, "Bana söylenmemesi gereken bir şeyse söyleme," dedi.

Daniel bir an, onu kaygılandırmaktan zevk alıyormuş gibi baktı, sonra birden ayağa kalktı, eliyle alnını sıkarak, "Yanlış yola gittin," dedi.

Mathieu'yü şaşkın gözlerle süzüyordu.

"Demek istediğim o değildi," dedi. "Bak Mathieu, ben..."

Sonra isteksiz bir gülüşle devam etti:

"Sana bunu söyleyecek olursam, sen kendini ciddiye alacaksın."

"Pekâlâ. Ya konuş, ya konuşma!"

"Bak şimdi, ben..."

Gene sustu ve Mathieu, sabırsız, cümleyi onun yerine tamamladı:

"Marcelle senin metresindi. Bunu söylemek istiyorsun..."

Daniel gözlerini sonuna kadar açtı ve hafif bir ıslık çaldı. Mathieu bütün kanının yüzüne hücum ettiğini duydu.

Daniel, hayranlıkla, "Çok güzel," dedi. "İstediğin buydu, değil mi? Hayır, dostum, yazık ki, böyle bir mazeretin de yok."

Mathieu, gururu kırılmış, "Sen de konuş öyleyse," dedi, "söyle..."

"Bir dakika. İçecek bir şeyin yok mu? Viski mesela?"

"Hayır," dedi Mathieu. "Beyaz rom var." Sonra, "İyi fikir," diye devam etti, "birer kadeh içelim."

Mutfağa gitti, dolabı açtı: "Alçakça bir düşünceydi bu," diye düşündü. İki şarap kadehi ve bir şişe romla geri döndü. Daniel şişeyi aldı ve kadehleri ağızlarına kadar doldurdu.

"Fabrikadan mı alıyorsun?" diye sordu.

"Evet."

"Hâlâ oraya uğruyor musun ara sıra?"

"Ara sıra," dedi Mathieu. "Sağlığına!"

Daniel ısrarlı bir dikkatle bakıyordu, sanki Mathieu ondan bir şeyleri gizliyormuş gibi. Kadehini kaldırarak, "Aşklarımın şerefine," dedi.

Mathieu, can sıkıntısıyla, "Sarhoşsun," dedi.

"Evet, biraz içtiğim doğru," dedi Daniel. "Ama için rahat olsun. Marcelle'e gittiğim zaman perhizdeydim. İçkiyi sonra..."

"Oradan mı geliyorsun?"

"Evet, arada Falstaff'ta bir durak yapmak şartıyla..."

"Onu... onu hemen benden ayrıldıktan sonra gördün, ha?"

Daniel gülümseyerek, "Senin çıkmanı bekliyordum," dedi. "Sen sokağın köşesini döner dönmez girdim."

Mathieu istemeyerek sert bir hareket yaptı.

"Beni gözetliyordun," dedi. "En sonunda, daha iyi ya, Marcelle de yalnız kalmamış oldu. Şimdi söyle sen, bana söylemek istediğin neydi?"

Daniel, beklenmedik bir canlılıkla, "Hiç," dedi, "sana evleneceğimizi haber vermek istedim yalnızca."

"Hepsi o kadar mı?"

"Hepsi o kadar... Evet, o kadar."

Mathieu soğuk bir sesle, "Nasıl istersen," dedi. Bir an sustular, sonra Mathieu sordu:

"Nasıl?.. Marcelle nasıl?"

Daniel alayla, "Sana, çok mutlu olduğunu mu söylememi istiyorsun?" dedi. "Alçakgönüllülüğümü harcatma bana!"

Mathieu sertçe, "Rica ederim," dedi, "tamam, anladık, soru

sormaya hakkım yok... Ama madem buraya kadar geldin..."

"Söyleyeyim öyleyse," dedi. "Onu kandırmanın biraz daha zor olacağını sanmıştım, halbuki sefaletin dünyaya saldırışı gibi önerimin üzerine atladı."

Mathieu, Daniel'in gözlerinde bir kin kıvılcımının parladığını görür gibi olmuştu. Marcelle'i temize çıkarmak için, heyecanla, "Bunalıyordu," dedi.

Daniel omuz silkti ve odada bir aşağı, bir yukarı dolaşmaya başladı. Mathieu ona bakmaya cesaret edemiyordu: Daniel kendini tutuyor, alçak sesle konuşuyordu, ama büyülenmiş gibi bir hali vardı. Mathieu, ellerini kavuşturdu ve gözünü ayaklarının ucuna dikti. Istırapla, kendi kendine konuşur gibi, "Demek... demek çocuğu istiyordu," dedi. "Bunu anlayamamıştım. Bana söyleseydi..."

Daniel susuyordu, Mathieu, sözcükleri dikkatle seçerek devam etti:

"Çocuk içindi. Pekâlâ. Doğsun! Ben... ben onu ortadan kaldırmak istiyordum. Herhalde doğması daha iyi."

Daniel yanıt vermedi.

"Onu bir daha görmeyeceğim herhalde, değil mi?" diye sordu Mathieu.

Bu bir soru bile değildi, yanıtını beklemeden devam etti:

"Böyle işte. Sanırım, memnun olmam gerek. Bir bakıma kurtarıyorsun onu... ama anlayamıyorum, hiçbir şey anlamıyorum, bunu niçin yapıyorsun?"

Daniel haşin bir sesle, "İnsanlığa hizmet uğruna değil tabii," dedi, "eğer öğrenmek istediğin buysa. Sonra: Romun berbat," dedi, "iğrenç bir şey, ama sen bir kadeh daha ver."

Mathieu kadehleri doldurdu ve içtiler.

"Eh," dedi Daniel, "şimdi ne yapacaksın?"

"Hiç. Hiçbir şey."

"O küçük kız. Serguine?"

"Yok canım."

"İşte artık özgürsün, kurtuldun."

"Ne demezsin!"

Daniel ayağa kalkarak, "Hadi," dedi, "gidiyorum artık. Ben buraya parayı getirmek ve senin içini biraz olsun rahatlatmak için geldim. Marcelle için hiçbir tehlike yok artık: Bana güveniyor. Bütün bu hikâye onu çok sarstı, ama şimdi kendini pek de bahtsız bulmuyor."

Mathieu, "Onunla evleniyorsun," diye tekrarladı; sonra alçak sesle ekledi: "Benden nefret ediyor şimdi."

Daniel haşin bir sesle, "Kendini onun yerine koy," dedi.

"Biliyorum. Kendimi onun yerine koyarak düşündüm. Sana benden söz etti mi?"

"Çok az."

"Biliyor musun," dedi Mathieu, "senin onunla evleneceğini düşünmek beni rahatsız ediyor."

"Pişman mı oluyorsun?"

"Hayır. Bu kötü bir şey gibi geliyor bana."

"Mersi!"

"Hayır, her ikiniz için de! Neden bilmem..."

"Merak etme, her şey yoluna girecek. Çocuk oğlan olursa adını Mathieu koyarız."

Mathieu birden dikildi, yumruklarını sıkarak, "Sus," dedi, "kes şu lafı!"

"Dur, kızma," dedi Daniel.

Dalgın bir tavırla tekrar etti:

"Kızma! Kızma!" Bir türlü çıkıp gidemiyordu.

Mathieu, "Kısası," dedi, "sen şu hikâyenin üstüne suratımın ne hal aldığını görmeye geldin, ha?"

"Bu da var," dedi Daniel, "açıkça söylemek gerekirse, bu da var. Her zaman o kadar... öylesine sağlam bir görünüşün var ki: İçimi sıkıyordun!"

"Eh işte," dedi Mathieu, "gördün artık. O kadar da sağlam değilmişim."

"Öyle."

Daniel kapıya doğru birkaç adım attı, sonra birden dönerek Mathieu'nün yanına geldi, yüzündeki alaylı gülüş yok olmuştu, ama şimdi daha da tuhaf bir hali vardı.

"Mathieu, ben homoseksüelim," dedi.

"Ne?" dedi Mathieu.

Daniel kendini birkaç adım geriye atmış, içinde öfke alevleri tutuşan şaşkın gözlerle Mathieu'ye bakıyordu.

"Bunu iğrenç buluyorsun, ha?"

Mathieu ağır ağır, "Homoseksüel misin?" diye tekrarladı. "Hayır, iğrenç bulmuyorum. Neden iğrenç bulayım?"

"Rica ederim," dedi Daniel, "geniş görüşlülük numarası yapacağım diye kendini zorlama."

Mathieu yanıt vermedi. Daniel'e bakıyor ve düşünüyordu: "Homoseksüel..." Çok da şaşmamıştı.

Daniel ıslık gibi bir sesle, "Bir şey demiyorsun," dedi. "Hakkın var. Her normal insan gibi sen de yadırgıyorsun bunu, ama lütfedip bu duygunu kendine saklıyorsun."

Daniel, kolları vücuduna yapışık, kımıldamadan duruyordu; birden daralmış, uzamış gibiydi. Mathieu sertlikle, "Buraya bana

gelip kendine eziyet etmek neden?" diye düşündü. Bir şeyler bulup söylemesi gerekti, ama derin ve felce uğratan bir ilgisizliğe gömülmüştü. Hem sonra bu doğal bir durumdu: Kendisi serserinin, ipsizin biriydi. Daniel bir homoseksüeldi, düzen onları bir araya getirmişti. Sonunda, "Ne istersen olursun," dedi. "Bu beni ilgilendirmez."

Daniel, ona tepeden bakarak gülümsedi.

"Sanırım," dedi, "sanırım ki bu seni ilgilendirmez. Senin kendi vicdanınla başın yeteri kadar dertte zaten."

"Öyleyse ne diye gelip bana bunları anlatıyorsun?"

Daniel, hafifçe öksürerek boğazını temizledi.

"Çünkü..." dedi. "Çünkü bunun senin gibi bir adam üzerinde nasıl bir etki yaratacağını görmek istedim. Sonra... şimdi bunu bilen biri olduğuna göre... belki kendim de inanmayı başarabilirim, inanabilirim artık."

Yüzü yemyeşildi, zorlukla konuşuyordu, ama hâlâ dudakları gülümsüyordu. Mathieu bu gülüşü görmeye daha fazla dayanamadı ve başını çevirdi.

Daniel alay etti:

"Şaştın, ha? Sapıklar hakkındaki fikirlerini altüst ettim, değil mi?"

Mathieu birden başını kaldırdı.

"Onur numarası yapma," dedi. "Benim karşımda onur numarası yapmana gerek yok. Sen belki kendinden tiksiniyorsun, ama sonunda benim kendimden tiksindiğim kadar, daha fazla değil; birbirimize dengiz biz. Zaten, düşününce anlıyorum, sen bunun için bana bu hikâyeleri anlatıyorsun, değil mi? İnsanın suçlarını, kendisi gibi çirkefe bulanmış birine itiraf etmesi daha kolaydır herhalde, böylelikle itiraftan payına düşeni alır."

Daniel, Mathieu'nün hiç tanımadığı adi, bayağı bir tonla, "Sen kötü bir herifsin," dedi.

Sustular. Daniel, ihtiyarlarınki gibi kıpırtısız bir şaşkınlıkla önüne bakıyordu. Mathieu birden içinde keskin bir pişmanlık duydu.

"Öyleyse, Marcelle'le niçin evleniyorsun?"

"Bununla hiç ilgisi yok."

"Senin... Senin Marcelle'le evlenmene izin veremem."

Daniel dikildi ve suda boğulmuşa benzeyen yüzüne karanlık kırmızılıklar oturdu. Kibirli bir tavırla, "Sahi mi, izin vermezsin, ha," dedi. "Peki buna engel olmak için ne yapabilirsin?"

Mathieu yanıt vermeden kalktı. Telefon yazı masasının üzerindeydi. Aldı ve Marcelle'in numarasını çevirdi. Daniel alayla bakıyordu. Uzun bir sessizlik oldu.

Marcelle'in sesi, 'Alo," dedi.

Mathieu sıçradı.

"Alo," dedi, "ben Mathieu. Ben... Bak beni dinle, demin sersemce hareket ettik, ben... Alo! Marcelle? Beni dinliyor musun?" Öfkeden delirerek, "Marcelle," dedi. "Alo! Alo!"

Telefon yanıt vermiyordu. Birden aklını yitirdi ve haykırdı:

"Marcelle, seninle evlenmek istiyorum!"

Kısa bir sessizlik oldu, sonra telefonun öbür ucunda iniltiye benzer hafif bir ses duyuldu ve telefon kapandı. Mathieu bir an kulaklığı sımsıkı elinde tuttu, sonra masanın üzerine bıraktı. Daniel tek kelime söylemeden ona bakıyordu, gözlerinde bir zafer neşesi yoktu. Mathieu bir yudum rom içti, sonra geldi koltuğuna oturdu.

"Pekâlâ," dedi.

Daniel gülümsedi.

"Sakin ol," dedi. Sonra teselli edercesine devam etti: "Homoseksüellerden daima kusursuz kocalar çıkar, bu denenmiştir."

"Daniel! Eğer onunla bir jest yapmış olmak için evleniyorsan, kızın yaşamını berbat edersin."

"Sen bunu bana söyleyebilecek son insansın," dedi Daniel. "Hem ben onunla jest yapmış olmak için de evlenmiyorum. Zaten onun istediği, her şeyden önce, çocuğu."

"O bunu... senin durumunu biliyor mu?"

"Hayır."

"Niçin evleniyorsun onunla?"

"Ona olan dostluğum nedeniyle."

Ama sesin tonu inandırıcı değildi. Kadehlerini yeniden doldurdular ve Mathieu inatla, "Bedbaht olmasını istemiyorum," dedi.

"Yemin ederim ki olmayacak."

"Kendisini sevdiğini mi sanıyor?"

"Zannetmem. Evlerine yerleşmemi teklif etti, ama benim yapabileceğim şey değil bu. Onu eve, kendi evime götüreceğim. Sevginin aramızda yavaş yavaş, kendiliğinden gelişmesini bekleyeceğiz."

Sonra acı bir alayla ekledi:

"Kocalık görevlerimi sonuna kadar yerine getirmeye çalışacağım."

"Ama sen..."

Mathieu kıpkırmızı olmuştu.

"Sen... kadınları da arzulayabiliyor musun?"

Daniel tuhaf bir hareketle burnunu çekti.

"Çok az."

"Anlıyorum."

Mathieu başını eğdi, gözlerine utanç dolu yaşlar hücum etmişti:

"Senin onunla evleneceğini öğrendiğimden beri kendimden büsbütün iğrenir oldum," dedi.

Daniel kadehinde kalan romu içti, sonra tarafsız ve biraz dalgın bir tavırla, "Evet," dedi, "bence de öyle. Şimdi senin kendini oldukça pis, hatta iğrenç hissetmen gerek."

Mathieu yanıt vermedi. Ayaklarının arasından yere bakıyordu: "Daniel homoseksüelmiş, Marcelle onunla evlenecek," diye düşündü.

Ellerini açtı ve ayağını hızla yere vurdu: Kapana kısılmıştı. Birden, sessizliği olanca ağırlığı ile üzerinde hissetti ve içinden: "Daniel bana bakıyor," diye geçirdi, hemen başını kaldırdı. Gerçekten Daniel ona bakıyordu, öylesine bir nefretle bakıyordu ki, Mathieu'nün kalbi sıkıştı.

"Bana niye öyle bakıyorsun?" diye sordu.

"Çünkü biliyorsun," dedi Daniel. "Biri biliyor bunu."

"Kafama seve seve iki kurşun sıkabilirsin, değil mi?"

Daniel yanıt vermedi. Mathieu birden dayanılmaz bir acının içini yaktığını duydu.

"Daniel," dedi, "sen onunla bana işkence etmek için evleniyorsun!"

Daniel, anlamsız bir sesle, "Ne olacak yani," dedi. "Bu benden başka kimseyi ilgilendirmez."

Mathieu başım ellerinin arasına alarak, "Tanrım!" diye mırıldandı.

Daniel heyecanla ekledi:

"Bunun önemi yok. Marcelle açısından bunun hiç önemi yok."

"Ondan nefret mi ediyorsun?"

"Hayır."

Mathieu kederle, "Hayır," diye düşündü. "Nefret ettiği benim."

Daniel gene gülümsüyordu.

"Şişeyi bitiriyor muyuz?" diye sordu.

"Bitirelim," dedi Mathieu.

İçtiler ve Mathieu birden sigara içmek istediğini fark etti, cebinden bir sigara aldı, yaktı.

"Bak bana," dedi. "Sen ne olursan ol, beni ilgilendirmez. Hatta şimdi, sen söyledikten sonra bile. Yalnız, sana sormak istediğim bir şey var: Neden utanıyorsun bundan?"

Daniel ruhsuz bir gülüşle, "Bu soruyu bekliyordum dostum," dedi. "Homoseksüel olmaktan utanç duyuyorum, çünkü homoseksüelim. Bana ne diyeceğini biliyorum. 'Senin yerinde olsam kendimi kahretmezdim böyle, şu koca dünyada bana ayrılan yeri zorla alırdım, sonunda bu da bir zevk meselesidir, herkesinki gibi, vesaire vesaire...' Ne var ki, senin sözlerin bana bir şey demez. Ben, se-

nin bütün bunları söyleyeceğini biliyorum, söyleyeceksin, çünkü sapık değilsin sen. Ama bütün homoseksüeller utanç içindedir, bu onların yaradılışından gelen bir şey."

Mathieu çekinerek sordu:

"Ama insanın kendini... olduğu gibi kabul etmesi daha iyi değil mi?"

Daniel sinirlenmiş gibiydi, haşin bir sesle, "Sen de boktan bir herif olduğunu kabul ettiğin gün bütün bunları tekrar konuşuruz," dedi. "Sapık olmakla övünen ya da kendilerini teşhir eden, hatta debelenmekten vazgeçenler... birer ölüden başka şey değildir. Onlar kendilerini, duydukları utançla öldürmüşlerdir. Ben bu ölümle ölmek istemiyorum."

Daniel, her şeye karşın rahatlamış gibiydi, Mathieu'ye kinsiz gözlerle bakıyordu, tatlı bir sesle devam etti.

"Ben kendimi gerektiğinden de çok kabul ediyorum," dedi. "Kendimi en gizli köşelerime varıncaya kadar tanıdım artık."

Söylenecek söz yoktu. Mathieu bir sigara daha yaktı. Kadehinin dibinde azıcık rom kalmıştı, onu da içti. Daniel onu korkutuyordu. "İki yıl sonra, dört yıl sonra ben de onun gibi mi olacağım?" diye düşündü. Ve birden bütün bunları Marcelle'le konuşmak ihtiyacını güçlü bir arzu halinde içinde duydu: Ancak onunla, ancak Marcelle'le her şeyi, yaşamını, korkularını, umutlarını konuşabilirdi. Ama aynı anda onu artık bir daha hiç göremeyeceğini hatırladı ve bu istek içinde, isimsiz, dayanaksız, boşlukta, ağır ağır biçim değiştirerek bir çeşit korku halini aldı: Yalnızdı.

Daniel düşünür gibiydi: Gözleri dalgındı, dudakları ara sıra kıpırdıyordu. Sonra hafifçe içini çekti ve yüzünde bir şeyler yumuşar, boyun eğer gibi oldu. Elini alnında dolaştırdı, şaşkın bir hali vardı. Alçak sesle, "Ama bugün kendimde hiç tanımadığım bir 'ben' keşfettim," dedi.

Uzamış sakalının mavi gölgelerle lekelediği zeytin yeşili yorgun yüzüne hiç de yakışmayan, hemen de çocuksu, tuhaf bir tebessümle güldü. Mathieu, "Sahi," diye düşündü, "bu kez sonuna kadar gitti..." Birden aklına, içini ezen bir şey geldi: "O şimdi özgür!" diye düşündü. Ve Daniel'e karşı duyduğu korkak tiksintiye bir çeşit kıskançlık karıştı.

"Şimdi bir acayip hissedersin kendini..." dedi.

"Evet, bir acayip hissediyorum," dedi Daniel.

Hâlâ iyi niyetli bir gülümsemeyle bakıyordu, "Bir sigara ver," dedi.

"İçiyor musun artık?"

"Evet. Bir gecelik."

Mathieu birden, "Senin yerinde olmak isterdim," dedi.

Daniel, çok da şaşmadı.

"Benim yerimde mi?" diye tekrarladı.

"Evet."

Daniel omuz silkti. Sonra, "Bu hikâyede baştan sona sen kazançtasın," dedi.

Mathieu alayla güldü. Daniel, "Özgürsün," diye anlattı.

"Hayır," dedi. "İnsan bir kadını terk ettiği için özgür olmaz."

Daniel ona merakla baktı.

"Sabah buna inanıyordun ama?"

"Bilmiyorum. Açık, belli bir şey değildi bu. Hiçbir şey açık, belli değil. Gerçek olan şu ki, ben Marcelle'i bir hiç uğruna terk ettim."

Ilık bir gece rüzgârının usul usul kımıldattığı perdelere bakıyordu. Yorgundu.

"Hiç uğruna," diye tekrarladı. "Bütün bu hikâyede ben ret ve inkârdan başka bir şey değilim. Yaşamımda Marcelle yok artık. Ama ondan ötesi duruyor."

"Nasıl?"

Mathieu geniş ve belirsiz bir hareketle odayı gösterdi:

"Bunlar, geri kalanlar, hepsi..."

Daniel onu büyülüyordu. "Gerçek özgürlük bu mu?" diye düşündü. "Daniel bir şey yaptı; şimdi, artık geri dönemez: Ardında, nedenini daha şimdiden anlamaz olduğu, bilinmedik, ama altüst edecek bir davranışın bulunmasını kim bilir ne kadar yadırgıyor. Ben, yaptıklarımın hepsini, hiç uğruna yapıyorum; sanki birileri hareketlerimin devamını, sonucunu benden çalıyor; yaşamımda her şey, sanki ben onları yeniden, bir daha yapabilirmişim gibi gelip geçiyor. Çaresiz, geri dönülmez bir şey yapabilmek için neleri feda etmem gerek, bilmiyorum."

Yüksek sesle, "Önceki gün, İspanyol milislerine katılmak isteyen birini gördüm," dedi.

"Eee, ne olmuş?"

"Hiç, kovalamışlar herifi. Bombok bir hali vardı."

"Bunu niye anlatıyorsun bana?"

"Bilmem. Laf olsun diye."

"İspanya'ya gitmeyi mi düşündün?"

"Evet. Ama gidecek kadar değil."

Sustular. Sonra Daniel sigarasını fırlatırken, "Şu anda altı ay sonrayı yaşıyor olmak isterdim," dedi.

"Ben istemezdim," dedi Mathieu. "Altı ay sonra, şimdi neysem gene o olacağım."

"Pişmanlıklar hariç," dedi Daniel.

Kalktı.

"Sana Clarisse'te iki kadeh bir şey ikram edeyim," dedi.

"Hayır," dedi Mathieu. "Bu gece sarhoş olmak istemiyorum. Sarhoş olsaydım ne halt ederdim, bilmiyorum."

"Olağandışı bir şeyler yapmazdın herhalde. Demek gelmiyorsun?"

"Hayır. Sen beş-on dakika daha oturmak istemez miydin?"

"İçmek istiyorum," dedi Daniel. "Hoşçakal!"

Mathieu, "Güle güle," dedi. "Seni... yakında görür müyüm?"

Daniel bir an bocalamış göründü:

"Sanırım bu biraz zor olacak. Marcelle yaşamımda hiçbir değişiklik yapmak istemediğini söylüyor, ama sanırım seninle görüştüğümü bilmek ona azap verir."

Mathieu, haşin bir sesle, "Ya," dedi. "Pekâlâ! Öyleyse güle güle, şansın açık olsun."

Daniel ona yanıt vermeden gülümsedi ve Mathieu birden, "Benden nefret ediyorsun," dedi.

Daniel ona yaklaştı, elinin beceriksiz, utangaç bir hareketiyle hafifçe omzunu okşadı.

"Şu anda değil," dedi.

"Ama yarın..."

Daniel yanıt vermeden başını önüne eğdi.

"Hoşçakal!"

"Güle güle," dedi Mathieu.

Daniel çıktı. Mathieu pencereye doğru yürüdü ve perdeleri çekti. Tatlı, huzur verici bir geceydi, tatlı ve mavi; rüzgâr bulutları sürükleyip götürmüştü, damların üstünde yıldızlar pırıldıyordu. Parmaklığa yaslandı ve uzun uzun esnedi. Hemen aşağıda, sokakta, rahat adımlarla bir adam yürüyordu. Huygens Sokağı'yla Froidevaux Sokağı'nın köşesinde bir an durup başını kaldırdı ve göğe baktı: Daniel'di. Maine Caddesi'nden doğru peş peşe dalgalar halinde bir müzik yayılıyordu, bembeyaz bir ışık, oluk gibi gökyüzünde kaydı; bir bacanın üstünde birkaç saniye oyalandı, sonra çatıların ardında kayboldu. İnsana mutlu tatilleri, kır eğlencelerini duyuran, renk renk fenerleri, ışıkları, sesleriyle bir köy düğünü gecesiydi bu. Mathieu, Daniel'in köşeyi dönüp kaybolduğunu gördü ve, "Yalnız kalıyorum," diye düşündü. Yalnız, ama eskisinden daha özgür değil! Dün kendi kendine, "Marcelle olmasaydı..." demişti. Ama bu bir yalandı. "Kimse özgürlüğüme köstek vurmadı benim. Onu benim kendi yaşamım içti, tüketti." Pencereyi kapadı ve odaya döndü. Ivich'in kokusu hâlâ oradaydı, havada dalgalanıyordu. Mathieu kokuyu içine çekti ve bu karmakarışık günü yeniden yaşadı. "Bir hiç için bir sürü gürültü," diye düşündü. Hiç için: Bu yaşam ona hiç için bağışlanmıştı, kendisi hiçti ve buna karşın değişmeyecekti artık: O olmuştu, tamamlanmıştı. Ayakkabılarını çıkar-

dı ve bir an, koltuğun kenarına oturmuş, elinde ayakkabısı, hareketsiz kaldı: Boğazında hâlâ romun şekerli sıcağı duruyordu. Esnedi; günü sona ermişti, gençliğiyle de işi bitmişti. Denenmiş, tartılmış ahlak kalıpları şimdiden, usul usul, gizlice ona yardım öneriyordu: Doğru yolu bulmuş bir epikürizm vardı, gülümseyen hoşgörü vardı, alınyazısı ve sorumluluk kavramları vardı, stoisizm vardı; kısası, işini bilen bir keyif ehli ustalığıyla boşa harcanmış bir yaşamın her an tadına bakmak için ne gerekiyorsa hepsi vardı. Ceketini çıkardı, kravatını çözmeye davrandı. Esneyerek, kendi kendine tekrarladı: "Gerçek bu, her şeye karşın gerçek; akıl çağına gelmişim ben."

JEAN-PAUL SARTRE

ÖZGÜRLÜK YOLLARI 1

AKIL ÇAĞI

CAN

ROMAN

20. yüzyılın en özgün seslerinden biri olan **Jean-Paul Sartre**'ın yaşamöyküsü, art arda sıralanmış bir reddedişler bütünü olarak tanımlanabilir. Sartre Tanrıyı, kurulu düzenlerin tümünü, bu arada aileyi, klasik anlamıyla edebiyatçıyı, filozofu, eylem adamını, sayısız dostlukları, partileri, kalıplaşmış düşünceleri reddettiği gibi, 1964'te verilen Nobel Edebiyat Ödülü'nü de reddetmiştir. Ünlü yazar ve düşünürün edebî yapıtları arasında çok önemli bir yeri olan *Özgürlük Yolları* başlıklı roman dizisi üç kitaptan oluşur. 1945-1949 yılları arasında yayımlanan bu üç romanın ilk ikisi, anlamlı farklılıklarıyla İkinci Dünya Savaşı'nın yol açtığı altüst oluşu sergiler. Dizinin ilk kitabı olan ve yazarın 1941'de tamamladığı ***Akıl Çağı***'nda, "1937-1938 yıllarının aldatıcı iyimserliği" içinde acıyla kendilerini arayan ve kendilerinden kaçan içe dönük birkaç kişisel yaşamın sınırlı çerçevesi içinde süregiden anlamlandırma kaygıları dile getirilir.

KAPAK RESMİ: ALF ERTSLAND

ISBN 978-975-510-693-9

9 789755 106939

http://www.canyayinlari.com

KDV İÇİNDEDİR

20,00 TL